

KÚRIAI DÖNTÉSEK

BÍRÓSÁGI HATÁROZATOK

2025/08
73. évfolyam



2025. augusztus

TARTALOM

JOGEGYSÉGI PANASZ TANÁCS

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának 8/2025. Jogegységi határozat (Jpe.IV.60.038/2024/13. szám) a bírósághoz fordulás jogának személyiségi jogi összefüggéseiről	1361
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.IV.60.026/2024/8. számú végzés.....	1368
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.II.60.020/2025/3. számú végzés	1369
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.II.60.022/2025/5. számú végzés	1370

BÜNTETŐ KOLLÉGIUM

180	Amennyiben a terhelt magatartásában kizárólag arra utaló jelek érhetők tetten, amelyek az ölési szándék hiányára utalnak, az nem alapozza meg az eshetőleges szándékot akkor sem, ha az elkövetési magatartás eredményeképpen esetlegesen, a véletlenek ritka egybeesése folytán a halálos eredmény is bekövetkezhet.....	1372
181	I. A részesi felelősség megállapítása törvényes, ha az irányadó tényállás mind a terhelti alapcselekmény törvényi tényállási elemeit, mind az ehhez kapcsolódó bűnsegédi felelősség megállapítását megalapozó tényeket is tartalmazza. II. A részesesség járulékos jellegéből nem következik, hogy a bűnsegéd büntetőjogi felelősségének előfeltétele lenne a tettes bűnösségének megállapítása. Amennyiben az irányadó tényállásban a tettes által megvalósított alapcselekmény szerepel, a bűnsegéd önálló büntetőjogi felelőssége megállapításának nem akadálya, ha a tettes felelősségre vonására azért nem került sor, mert a <i>res iudicata</i> ennek akadályát képezi	1375
182	A Btk. 17. § (2) bekezdésében írt rendelkezés nem a beszámítási képességet korlátozó kóros elmeállapot törvényi definíciója, hanem az ennek fennállása esetén alkalmazható büntetéskiszabási szabály. A beszámítási képességet korlátozó kóros elmeállapot megállapítása még nem jelenti a Btk. 17. § (2) bekezdésének automatikus alkalmazását vagy alkalmazásának szükségességét. A Btk. 17. § (2) bekezdése alapján a büntetés korlátlan enyhítése törvényi lehetőség és nem törvényi kötelezettség. Ekként alkalmazása bírói mérlegelés tárgyát képezi, ami a felülvizsgálat során nem támadható	1381
183	I. A gyógyítás (kezelés) büntetőjogi értelemben vett kockázata akkor igényel vizsgálatot, amikor az orvos eltér foglalkozása szabályaitól. Olyan esetben, amikor több elkövető egymáshoz kapcsolódó s egyben független magatartása,	

szabályszegése vezet a vizsgált eredményre, az okozati összefüggés meglétét és annak meghatározó jelentőségét minden egyes elkövető vonatkozásában külön-külön kell vizsgálni.

II. A gondatlan foglalkozási szabályszegést és a diagnosztikus tévedést az határolja el egymástól, hogy az orvos ez utóbbi esetén minden eszközt igénybe vett, amely segíti a kórisme felállítását. Ha ezt elmulasztja, nem mentesülhet a büntetőjogi felelősség alól. Más szavakkal, az orvos büntetőjogi felelőssége a „hibás” tevékenységért a tévedés felrőhatóságán vagy fel nem rőhatóságán alapszik.....

[1385](#)

[184](#)

I. A büntető anyagi jog időbeli hatályának vizsgálatakor kizárólag az elkövetéskor és az elbíráláskor hatályos anyagi jogszabály alkalmazhatósága merülhet fel, a köztes időben bekövetkezett jogszabályváltozások figyelmen kívül maradnak. A nevelői, oktatói tevékenységet végző pedagógus mindkét időpillanatban közfeladatot ellátó személy, ezért a sérelmére elkövetett erőszak közfeladatot ellátó személy elleni erőszak büntettének minősül.

II. Nem állapítható meg testi sértés, ha az arcra mért pofon csupán a bőr átmeneti kipirosodásával jár, és sérülés egyáltalán nem keletkezik

[1392](#)

[185](#)

I. Ha a másodfokú bíróság ítéletének ellentétes döntése a büntetőeljárás megszüntetése volt, akkor az ezzel szemben bejelentett fellebbezés kizárólag az eltérő döntés megváltoztatására, azaz a büntetőjogi felelősség megállapítására, így a terhelt terhére lenne előterjeszthető. A védő kizárólag a terhelt javára fellebbezhet, ezért az ilyen eltérő döntést a védő másodfellebbezésében nem sérelmezheti.

II. A hivatali helyzettől egyébként visszaélés elkövetési magatartásába tartozik minden olyan formailag törvényesnek látszó intézkedés, eljárás, amely a hivatali helyzethez fűződő jogok rendeltetéssellenes gyakorlását jelenti.

III. Az a magatartás, hogy a rendőr hivatalos intézkedése során az intézkedés célján túlmenően, magánjellegű céljai elérése érdekében az intézkedés hatálya alatt lévő személyt megalázza, emberi méltóságát megsérti, alapjaiban sérti a rendőrség mint állami szerv működésének törvényességébe vetett közbizalmat. Így a hivatali visszaélés bűncselekménye már azzal megvalósul, ha a vádlott a hivatalos személy minőségét, a hivatalos eljárás lehetőségét más személy emberi méltóságának megsértésével, megalázásával saját szórakoztatására használja fel.

IV. A fiatal felnőttkor mint enyhítő körülmény nem azonos a büntetlen

- előélettel, annak önálló értékelése a fiatal felnőttkorú személy tapasztalatára és döntéshozó képességére vonatkozó életkori sajátosságokban rejlik, amely más szempontok figyelembevételét jelenti, mint a büntetlen előélet. A cselekményt rendőrként, szolgálatban elkövető terhelt vonatkozásában azonban a fiatal felnőttkor enyhítő körülményként nem értékelhető..... [1396](#)
- [186](#) Az alapeljárásban már tanúként kihallgatott személy lényeges körülményt illetően eltérő nyilatkozatának perújításra való alkalmassága a Be. 637. § (1) bekezdés d) pontja alapján vizsgálendő. E perújítási ok azonban tanúvallomás útján nem, hanem kizárólag a Be. 637. § (3) bekezdés a) pontjában írt bizonyítékkal igazolható..... [1403](#)
- [187](#) A tényálláshoz kötöttségre figyelemmel, felülvizsgálati eljárásban a jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével, az abban foglalt tényekkel összhangban álló tények alapján vizsgálható. A bűnösség megállapítását, illetve a cselekmény minősítését is az irányadó jogerős ügydöntő határozat alapján kell vizsgálni. Felülvizsgálati indítvány önmagában a felülvizsgálat törvényben meghatározott okának megjelölése mellett sem alapozható az irányadó tényállás támadására, az ott megállapított tényekkel ellentétes tények állítására. Az ilyen felülvizsgálati indítvány alapján felülvizsgálati eljárás lefolytatása törvényben kizárt..... [1406](#)

POLGÁRI KOLLÉGIUM POLGÁRI SZAKÁG

- [188](#) A régi Be. 583. § (5) bekezdésében előírt, a terhelt kártalanítási igényének jogalapjáról, az igény érvényesítésének határidejéről, annak kezdő időpontjáról és elmulasztásának jogvesztő jellegéről adandó tájékoztatás a büntetőbírószak közjogi alapokon álló eljárási feladatellátásának (kötelezettség- teljesítésének) körébe tartozik. A tájékoztatás elmulasztásával történő károkozás olyan kötelmi jogi jogviszonyt keletkeztet, amely a bírósági jogkörben okozott kárért való felelősség szabályai alapján ítélandó meg..... [1408](#)
- [189](#) I. A hagyatéki eljárásban az örökhagyó túlélő élettársa, aki az együttélés alatt keletkezett vagyonegyütteséből őt megillető részesedés jogcímén igényt tart a leltárba felvett vagyontra, annak egy részére vagy valamely vagyontárgyra, olyan igénylő, aki öröklésben érdekeltnek minősül.
II. Ha az ingó vagyontárgy hagyatékba tartozását, tulajdonjogát az örökösöként érdekelteken kívül álló igénylő teszi vitássá, a vagyontárgyat csak akkor lehet kihagyni a hagyatékból, ha az igénylő okirattal valószínűsíti, hogy az ingó vagyontárgy nem tartozik a hagyatékhoz, hanem az igénylőt illeti meg. Ilyen okirat lehet az a

bíróági határozat is, amely megállapítja: adott vagyontárgy az igénylő tulajdonában áll.

- III. Miután a hagyatékátadás közjegyzői hatáskörbe tartozik, a szükségszerűen lefolytatandó polgári perben a bíróság klasszikus perjogi értelemben vett marasztalásról nem rendelkezhet; következésképpen az öröklésben érdekelt (az igénylő túlélő élettárs) által előterjeszthető kereset – formálisan – csak megállapításra irányulhat, és a bíróság megállapító rendelkezése a hagyatéki eljárás továbbfolytatása során a közjegyző jogi aktusa által realizálódik marasztalássá..... [1412](#)
- [190](#) A mérlegelési tevékenység megsértésére alapított felülvizsgálati kérelem csak abban az esetben vezethet a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésére és új eljárás elrendelésére, ha a bíróság a bizonyítékokat nem vette teljeskörűen figyelembe, mivel ítélete ebben az esetben jogszabálysértő. Egyébként a bíróság szabad mérlegelésen alapuló meggyőződése körében csak nyilvánvaló okszerűtlenség esetén van helye felülvizsgálatnak és megfelelő kérelem előterjesztése mellett megváltoztató döntés hozatalának [1417](#)
- [191](#) I. A Pp. 389. §-a folytán alkalmazandó Pp. 370. § (1) bekezdése alapján főszabály szerint nincs lehetőség arra, hogy a másodfokú bíróság felek által nem vitatott jogkérdéseket is felülbírálat körébe vonjon. A Pp. 370. § (2) bekezdése azonban ez alól kivételt határoz meg, amikor az ún. kötelező hatályon kívül helyezési okok (Pp. 379–380. §) hivatalbóli észlelésének kötelezettségét írja elő.
II. A Pp. 176. § (1) bekezdés d) pontja az anyagi jogerő negatív hatását (*res iudicata*) foglalja magában. Anyagi jogerőhatás kötődik a jogerős fizetési meghagyáshoz is, mivel az az Fmhtv. 36. § (1) bekezdése értelmében ítélet hatályú határozatnak minősül.
III. Ha a fél azonos tényekre, de más, újonnan megjelölt, korábban el nem bírált jogalapra helyezi a keresetét, az anyagi jogerő *res iudicata* hatása nem akadályozhatja a fél- és tényazonos, de nem jogazonos per (igény) elbírálását [1419](#)

POLGÁRI KOLLÉGIUM GAZDASÁGI SZAKÁG

- [192](#) I. A perakadályok alapvető – lényegüket adó – jogi sajátossága, hogy a pergátló körülmény az eljárás bármely szakaszában kizárja a kereset, nemperes eljárásban pedig az adott bíróság elé vitt kérelem érdemi elbírálását.
II. A felszámoló jogszabálysértő intézkedésével vagy mulasztásával szemben biztosított kifogás benyújtására nyitva álló határidő elmulasztásának jogkövetkezményéről a Cstv. külön nem rendelkezik. A Cstv. 6. § (3) bekezdése

- 193 folytán ezért a polgári perrendtartásnak a perindítási határidő elmulasztására mint perakadályra vonatkozó szabályát kell a kifogás elkésettsége esetén megfelelően alkalmazni. Elkésettsége esetén tehát a kifogást érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani, illetve vissza kell utasítani, ha pedig a bíróság a kifogás elkésettségét csak a felszámoló részére történt kézbesítését követően észleli, a kifogás tárgyában indult eljárást az eljárás bármely szakaszában meg kell szüntetni 1422
- I. A Cstv. 63/A. §-ának alkalmazása körében is a Cstv. 33/A. § (1) bekezdésének utolsó mondatában meghatározott fizetéseképtelenségi definíció (az adós akkor válik fizetéseképtelenné, amikor esedékességgel nem képes kielégíteni a vele szemben támasztott követeléseket) alapján kell megítélni.
- II. A felülvizsgálatot kérő félnek a jogerős ítélet indokaival, érveivel szemben, azok cáfolatára kell az ellenérveit megfogalmazni. Ennek a követelménynek nem felel meg az az érvelés, ha a fél a felülvizsgálati kérelmében nem a jogerős ítéletben tett megállapításokat, az ott kifejtett jogi álláspontot támadja, hanem az abban írtakat lényegében figyelmen kívül hagyva az érdemi védekezésében előadott – a jogerős ítéletben elbírált – álláspontját ismétli meg 1426

POLGÁRI KOLLÉGIUM MUNKÁÜGYI SZAKÁG

- 194 Az Mt. 20. § (4) bekezdése összefüggésben áll az Mt. 20. § (3) bekezdésével. Amennyiben a munkáltatói jogkör feljogosított gyakorlója az álképviselő nyilatkozatát jóváhagyta, úgy a nyilatkozat nem lesz érvénytelen. Jóváhagyás hiányában is érvényes a jognyilatkozat, ha a munkavállaló a körülményekből alappal következtethetett az eljáró jogosultságára .. 1431

KÖZIGAZGATÁSI KOLLÉGIUM

- 195 A Kúria felülvizsgálati eljárásban hozott, az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyező és a közigazgatási bíróságot új eljárás lefolytatására utasító végzése után, a megismételt bírósági eljárásban tartott következő tárgyalás nem azonosítható a Kp. 43. § (1) bekezdésének keresetváltogatás tilalmát megfogalmazó rendelkezésében szereplő első tárgyalás fogalmával. Az Ákr. 50. § (2) bekezdés c) pontjában szereplő hatvan napos ügyintézési határidő megsértésére vonatkozó érvelést nem kell hivatalból vizsgálnia a közigazgatási bíróságnak 1437
- 196 A cserét pótló vétel illetékedvezményének lényege és célja, hogy csak az értékesített és megvásárolt lakások forgalmi értékének különbözete után kell visszatértes vagyonátruházási illetéket fizetni. Az Itv. 1422

26. § (1) bekezdés y) pontjának „eladja” szóhasználatából nem következik illetékmentességi feltételként az adásvétel jogcím kizárólagossága..... 1440
- 197 A jogalkotó a Jöt.-ben a jövedéki bírság fizetésénél több kötelezett esetén az egyetemleges felelősség helyett visszaállította a kötelezettségszegő személyes felelősségét. A vámhatóság a Jöt. szabályrendszerében birtokosnak minősülő személlyel szemben indíthat eljárást és szabhat ki jövedéki bírságot..... 1444
- 198 A Kp. 17. § a) pontja szerinti perindítási jog feltétele, hogy a felperes jogát vagy jogos érdekét a közigazgatási határozat közvetlenül érintse. Perindítási jog nem csak azt illeti meg, aki a hatósági eljárásban ügyfél volt.
- A perindítási jog megléte esetén vizsgálendő a felperes keresetösségi joga... 1447
- 199 Az egységár feltüntetésének szabályai az árcsökkentés alkalmazásakor nem változnak, így amennyiben az akciós termék nem tartozik a kivétel szabály szerinti termékkörbe, akkor az egységárat az akció előtt és alatt is fel kell tüntetni 1451
- 200 A hatóság illetékességének hiánya miatt a közigazgatási döntést megsemmisítő jogerős ítéletet hatályon kívül kell helyezni, ha az időközben hatályba lépett, a megismételt közigazgatási eljárásra irányadó szabályok alapján a hatóság illetékessége megállapítható 1455
- 201 I. A valós jogalkalmazási problémát nélkülöző normavilágossággal kapcsolatos kérdés nem vezethet az önkormányzati rendeleti norma megsemmisítésére.
- II. Ha egy módosító önkormányzati rendelet a módosított rendelkezés folyamatban lévő ügyekben való alkalmazásáról kíván rendelkezni, azt be kell építeni az alaprendeletbe 1458

EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA HATÁROZATAI

- I A C-7/24 - Deutsche Rentenversicherung Nord és BG Verkehr ügyben 2025. június 12-én hozott ítélet 1464
- II A C-219/25 PPU Kamekris ügyben 2025. június 19-én hozott ítélet..... 1467
- III A C-268/24 Lalfi ügyben 2025. július 3-án hozott ítélet 1471
- IV A C-808/23 Höggkullen ügyben 2025. július 3-án hozott ítélet 1477
- V A C-630/23 AxFina Hungary (Subsistance du contrat) ügyben a 2025. április 30-án meghozott, 2025. július 8-án hozott végzéssel kijavított ítélet..... 1480

FÓRUM

- Kocsmárik Gábor: Az elektromos és önzvezető járművek büntetőjogi megítélése 1489

CONTENTS

UNIFORMITY COMPLAINT PANEL

Decision no. 8/2025 (Jpe.IV.60.038/2024/13.) on the right of access to justice in the context of personality rights.....	1361
Order Jpe.IV.60.026/2024/8. of the Uniformity Complaint Panel of the Curia...	1368
Order Jpe.II.60.020/2025/3. of the Uniformity Complaint Panel of the Curia...	1369
Order Jpe.II.60.022/2025/5. of the Uniformity Complaint Panel of the Curia...	1370

CRIMINAL CHAMBER

180	If the defendant's conduct shows signs only indicating a lack of intent to kill, this does not establish conditional intent, even if the act may have resulted in death due to a rare coincidence.....	1372
181	I. The determination of liability of accomplices is lawful if the relevant facts include both the elements of the basic offense under the law and the facts establishing the related accessory liability. II. The accessory nature of complicity does not imply that the establishment of the perpetrator's guilt is a prerequisite for the criminal liability of the accomplice. If the basic act committed by the perpetrator is included in the relevant facts of the case, the fact that the perpetrator has not been held accountable because of res judicata effect this does not prevent the accomplice from being held criminally liable	1375
182	The provision set out in Section 17(2) of the Criminal Code is not a legal definition of a mental condition that limits accountability, but rather a rule for determining punishment that can be applied in such cases. The determination of a pathological mental state limiting accountability does not automatically mean that Section 17(2) of the Criminal Code will be applied, or that its application is necessary. Under Section 17(2) of the Criminal Code, unlimited mitigation of punishment is a legal possibility, not a legal obligation. As such, its application is subject to judicial discretion, which cannot be challenged during review.....	1381
183	I. The risk of treatment in the criminal law sense requires investigation when the doctor deviates from the rules of his profession. In cases where the actions and violations of several perpetrators, which are related to each other but also independent, lead to the result under investigation, the existence of a causal link and its decisive significance	

must be examined separately for each
perpetrator.

II. The difference between negligent
professional misconduct and diagnostic
error is that in the latter case, the doctor has
used all available means to help establish the
diagnosis. If he fails to do so, he cannot be
exempt from criminal liability. In other
words, the physician's criminal liability for
"wrongful" conduct is based on whether the
error was culpable or non-culpable

1385

184 I. When examining the temporal scope of
criminal substantive law, only the
substantive law in force at the time of the
commission of the offense and at the time of
the judgment may be applied; changes in the
law that occurred in the intervening period
are disregarded. Teachers engaged in
educational and teaching activities are
considered to be persons performing public
duties at both points in time, and therefore
violence committed against them is
considered to be violence against persons
performing public duties.

II. No bodily harm can be established if a
slap to the face only causes temporary
reddening of the skin and no injury
whatsoever. No bodily harm can be
established if a slap to the face only causes
temporary reddening of the skin and no
injury whatsoever.....

1392

185 I. If the contrary decision of the court of
second instance was to terminate the
criminal proceedings, then the appeal
lodged against this decision could only be
brought against the defendant in order to
change the contrary decision, i.e. to establish
criminal liability. The defense counsel may
only appeal on behalf of the defendant,
therefore the defense counsel may not
challenge such a different decision in his or
her second appeal.

II. Abuse of official position includes any measure
or procedure that appears to be lawful in
form but involves the misuse of rights
associated with that position.

III. The conduct of a police officer who, in the
course of official proceedings, humiliates a
person subject to those proceedings in order
to achieve personal goals that go beyond the
purpose of the proceedings, violates that
person's human dignity and fundamentally
undermines public confidence in the legality
of the police as a state institution. Thus, the
crime of abuse of office is committed if the
defendant uses his official position and the
possibility of official proceedings to violate
and humiliate the human dignity of another
person for his own amusement.

	IV. Young adulthood as a mitigating circumstance is not the same as having no criminal record; its independent assessment lies in the age-specific characteristics of a young adult's experience and decision-making ability, which means taking into account factors other than a clean criminal record. However, in the case of the defendant, who committed the act while on duty as a police officer, young adulthood cannot be considered a mitigating circumstance.....	1396		claimant can prove with documentary evidence that the movable property does not belong to the estate but is the claimant's property. Such a document may be a court decision establishing that the asset in question is owned by the claimant.	
186	The admissibility of a statement made by a person who has already been questioned as a witness in the original proceedings concerning a material circumstance shall be examined on the basis of Section 637(1)(d) of the Code of Criminal Procedure. However, this ground for retrial cannot be substantiated by witness testimony, but only by the evidence specified in Section 637(3)(a) of the Code of Criminal Procedure.....	1403		III. Since the transfer of inheritance falls within the jurisdiction of a notary public, the court cannot issue a judgment in the civil proceedings that must necessarily be conducted in the classic sense of procedural law; Consequently, the action that may be brought by the party interested in the inheritance (the surviving partner making the claim) may – formally – only seek a declaratory judgment, and the court's declaratory ruling will be implemented as a judgment by the notary's legal act during the further course of the probate proceedings...	1412
187	In view of the binding nature of the facts, the correctness of legal conclusions in review proceedings can only be examined on the basis of the relevant facts and in accordance with the facts contained therein. The determination of guilt and the classification of the act must also be examined on the basis of the relevant final decision. A review motion cannot be based on challenging the relevant facts or asserting facts that contradict those established therein, even if the grounds for review specified by law are indicated. Conducting a review procedure on the basis of such a review motion is prohibited by law.....	1406	190	A request for review based on a violation of the court's discretion may only lead to the annulment of the final judgment and the ordering of a new trial if the court did not take all the evidence into account, as its judgment in this case would be unlawful. Otherwise, within the scope of the court's discretion, a review and a decision to change the judgment may only be made in cases of obvious unreasonableness and upon submission of an appropriate request.....	1417
	CIVIL CHAMBER CIVIL DIVISION		191	I. Pursuant to Section 370(1) of the Act on Civil Procedure which is applicable under Section 389 of the Act on Civil Procedure, as a general rule, the court of second instance may not review legal issues that are not disputed by the parties. However, Section 370(2) of the Act on Civil Procedure provides for an exception to this rule when it stipulates the obligation to take note of the so-called mandatory grounds for annulment (Sections 379-380 of the Civil Procedure Act) ex officio.	
188	The information required under Section 583(5) of the Code on Criminal Procedure concerning the legal basis of the defendant's claim for compensation, the deadline for enforcing the claim, the starting date of the claim and the time barring effect of failure to enforce the claim falls within the scope of the criminal court's procedural duties under public law (fulfilment of obligations). Failure to provide such information gives rise to a contractual legal relationship which is to be assessed on the basis of the rules governing liability for damage caused within the jurisdiction of the courts.....	1408		II. Section 176(1)(d) of the Act on Civil Procedure encompasses the negative effect of res judicata. The effect of res judicata is also linked to a final payment order, as it is considered a final decision within the meaning of Section 36(1) of the Act on the Order for Payment Procedure.	
189	I. In probate proceedings, the surviving partner of the deceased who claims a share of the property included in the inventory on the basis of his or her entitlement to the community property acquired during the cohabitation is considered a claimant with an interest in the inheritance. II. If a claimant who is not an heir disputes the inclusion of movable property in the estate or its ownership, the property may only be excluded from the estate if the			III.. If a party bases its claim on the same facts but on a different, newly identified legal basis that has not been previously adjudicated, the res judicata effect of substantive law cannot prevent the adjudication of a lawsuit (claim) that is identical in terms of the parties and facts but not in terms of the law	1419
	CIVIL CHAMBER COMMERCIAL DIVISION		192	I. The fundamental legal characteristic of procedural obstacles is that the circumstances preventing the proceedings exclude the action at any stage of the proceedings, and in non-contentious proceedings, they exclude the substantive	

	assessment of the application brought before the court.		
	II. The Act on Bankruptcy does not specifically provide for the legal consequences of failing to meet the deadline for filing an objection against the liquidator's unlawful action or omission. Therefore, pursuant to Section 6(3) of the Act on Bankruptcy, the rule of civil procedure regarding the failure to meet the deadline for initiating proceedings as an obstacle to proceedings must be applied accordingly in the event of a late objection. In the event of late submission, the objection must therefore be rejected without substantive examination, or dismissed, and if the court only notices the late submission of the objection after it has been served on the liquidator, the proceedings initiated in respect of the objection must be discontinued at any stage of the proceedings	1422	
193	I. Within the scope of application of Section 63/A of the Bankruptcy Act, the definition of insolvency specified in the last sentence of Section 33/A(1) of the Bankruptcy Act (the debtor becomes insolvent when it is unable to satisfy the claims made against it when due) shall also be used as a basis for assessment. II. The party requesting the review must formulate its counterarguments against the grounds and arguments of the final judgment in order to refute them. This requirement is not met if the party, in its request for review, does not challenge the findings made in the final judgment or the legal position set out therein, but essentially disregards what is written therein and repeats the position set out in its substantive defense, which was already considered in the final judgment.....	1426	
	CIVIL CHAMBER LABOUR DIVISION		
194	Section 20(4) of the Labor Code is related to Section 20(3) of the Labor Code. If the authorized representative of the employer has approved the statement of the false representative, the statement shall not be invalid. Even in the absence of approval, the legal statement shall be valid if the employee could reasonably conclude from the circumstances that the representative was authorized to act	1431	
	ADMINISTRATIVE DIVISION		
195	In the review proceedings, the Curia of Hungary which overturned the first-instance judgment and ordered the administrative court to conduct a new proceeding, the next hearing held in the repeated court proceeding cannot be identified with the concept of the first hearing contained in the provision of Section 43(1) of the Act of		
	Administrative Procedure prohibiting changes to the claim. The administrative court is not required to examine ex officio the argument concerning the violation of the sixty-day administrative deadline set out in Section 50(2)(c) of the Act on General Public Administration Procedures	1437	
196	The essence and purpose of the duty relief for replacement purchases is that transfer duty is only payable on the difference between the market value of the sold and purchased apartments. The use of the word "sells" in Section 26 (1) point y) of the Duties Act does not imply that the exclusivity of the legal title of the sale and purchase is a condition for tax exemption...	1440	
197	In the Act on Excise Tax, the legislator has restored the personal liability of the person in breach of the obligation instead of joint and several liability in the case of multiple obligors in the payment of excise fines. The customs authority may initiate proceedings against a person classified as the holder under the Act on Excise Tax rules and impose an excise fine.....	1444	
198	The condition for the right to initiate proceedings under Section 17(a) of the Act of Administrative Procedure is that the administrative decision directly affects the claimant's rights or legitimate interests. The right to initiate proceedings does not only apply to those who were parties to the administrative proceedings. If the right to initiate proceedings exists, the claimant's right to be sued must be examined.....	1447	
199	The rules for displaying unit prices do not change when price reductions are applied, so if the discounted product does not fall within the scope of the exception rule, the unit price must be displayed both before and during the promotion	1451	
200	Due to the lack of jurisdiction of the authority, a final judgment annulling an administrative decision must be set aside if, on the basis of the rules governing the repeated administrative procedure that have entered into force in the meantime, the jurisdiction of the authority can be established	1455	
201	I. Issues relating to the clarity of norms that do not involve actual problems of law enforcement cannot lead to the annulment of municipal regulations. II. If an amending municipal regulation seeks to provide for the application of the amended provision in ongoing cases, it must be incorporated into the basic regulation	1458	
	JUDGMENTS OF THE COURT OF JUSTICE THE EUROPEAN UNION		
I	Judgment of 12 June 2025 delivered in case C-7/24 Deutsche Rentenversicherung Nord and BG Verkehr.....	1464	
II	Judgment of 19 June 2025 delivered in case C-219/25 PPU Kamekris	1467	

III	Judgment of 3 July 2025 delivered in case C-268/24 Lalfi	1471
IV	Judgment of 3 July 2025 delivered in case C-808/23 Högkullen	1477
V	Judgment of 8 July 2025 delivered in case C-630/23 AxFina Hungary (Subsistance du contrat)	1480

FORUM

Gábor Kocsmárik: Criminal law assessment of electric and self-driving vehicles.....	1489
---	------

JOGEGYSÉGI PANASZ TANÁCS

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsa
8/2025. Jogegységi határozat
(Jpe.IV.60.038/2024/13. szám)
a bírósághoz fordulás jogának személyiségi jogi
összefüggéseiről**

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a Kúria P.VI. tanácsának előzetes döntéshozatali indítványa alapján meghozta a következő

jogegységi határozatot:

1. A bírósághoz fordulás joga nem személyiségi jog, ezért a bírósághoz fordulás jogának sérelme személyiségi jogvédelmet nem alapoz meg.
2. A Kúria indítványozó tanácsa a Pfv.21.839/2011/3. számú határozattól az 1. pontban érintett jogértelmezési kérdésben eltérhet.
3. A Kúria Pfv.21.839/2011/3. számú határozata és más, azonos tartalmú határozatai az 1. pontban érintett jogértelmezési kérdésben a továbbiakban nem hivatkozhatók kötelező erejű döntésként.

Indokolás

I.

- [1] A Kúria előtt Pfv.20.160/2024. számon indult felülvizsgálati eljárásban az eljáró tanács (a továbbiakban: indítványozó tanács) a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 33. § (1) bekezdés b) pontjában biztosított jogkörében eljárva a 32. § (1) bekezdés b) pontja alapján előzetes döntéshozatali indítványt terjesztett elő a jogegység érdekében, mert jogkérdésben el kíván térni a Kúria Pfv.21.839/2011/3. számú, a Bírósági Határozatok Gyűjteményében (a továbbiakban: BHGY) közzétett határozatától (a továbbiakban: referenciahatározat) a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 75. § (1) bekezdése és a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:42. §-ának értelmezése körében.
- [2] Az indítványozó tanács az előtte folyamatban lévő eljárást a Bszi. 32. § (2) bekezdése szerint felfüggesztette a jogegységi eljárás befejezéséig.

II.

- [3] A jogegységi eljárást indítványozó tanács előtt indult felülvizsgálati ügy tényállása szerint a felperes 2018. október 4-én adásvételi előszerződést kötött a perben nem álló kft.-vel. Az előszerződésben a kft. egy budapesti társasházi lakásnak a felperes részére történő értékesítésére vállalt kötelezettséget. Az előszerződés alapján a felperes a 10 820 000 forint összegű teljes vételárat megfizette a kft. részére. Utóbb, 2018. november 26-án két – perben nem álló – természetes személy az előszerződést biztosító mellékkötelezettségként készfizető kezességet vállalt

arra, hogy ha az eladó az előszerződésben foglalt fizetési kötelezettségét az esedékességgel nem teljesíti, az eladónak az előszerződés alapján fennálló fizetési kötelezettsége teljesítéséért 13 240 000 forint erejéig helytállnak.

- [4] A felperes és a kft. 2018. december 9-én és 2019. január 16-án kölcsönszerződéseket is kötöttek, amelyek alapján a felperes további 16 460 000 forintot kölcsönként a kft. rendelkezésére bocsátott. Ezt követően a kft. több alkalommal tartozáselismelő nyilatkozatokat tett közjegyző előtt, amelyekben különböző, milliós nagyságrendű tartozásai fennállását ismerte el a felperessel szemben.
- [5] A felperes 2019. szeptember 5-én megbízta az alperes ügyvédet, hogy a kft. adóst, valamint a készfizető kezeseket összesen 68 278 000 forint tartozás megfizetésére szólítsa fel, ennek eredménytelensége esetén pedig tegyen büntetőfeljelentést, és a büntetőeljárásban a felperest sértettként képviselje. Az alperes megbízatásának teljesítése eredményeként 3 660 000 forint megtért a felperesnek.
- [6] A bíróság 2020. március 13-án elrendelte a kft. felszámolását, amelyről a felperes egy héten belül értesült. Először hitelezői igénybejelentésre kérte az alperest, majd az ennek – előlegezendő – költségéről való értesülését követően visszavonta ezt a kérését. További információk beszerzésére kérte az alperest. 2020. május 11-én a közöttük létrejött megbízási szerződést felmondással megszüntette, majd május 25-én az előbbivel lényegében azonos tartalommal új megbízási szerződést kötöttek egymással a peres felek.
- [7] A felperes keresetében 10 923 000 forint kártérítés és járulékai megfizetésére kérte kötelezni az alperest.
- [8] Álláspontja szerint az alperes megszegte a közöttük létrejött megbízási szerződést, mert nem tájékoztatta arról, hogy hitelezői igényének a felszámolási eljárásban való bejelentése hiányában a készfizető kezesekkel szemben fennálló követelése is elenyészik. Állította továbbá, hogy az alperes megsértette a testi épséghez és egészséghez való jogát, mert hónapokon keresztül bizonytalanságban tartotta az őt megillető jogok felől, valamint megsértette az emberi méltóságát is, mert mulasztása folytán elvesztette a követelése érvényesítéséhez fűződő, Alaptörvényben biztosított jogát. E két személyiségi jogsértése miatt jogsértésenként 1 500 000 (összesen 3 000 000) forint sérelemdíjigényt is érvényesített az alperessel szemben.
- [9] Az alperes és a pernyertessége érdekében beavatkozott felelősségbiztosító ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.
- [10] Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította. Az elsőfokú ítélet ellen a felperes nyújtott be fellebbezést. Fellebbezése nem terjedt ki a testi épsége és egészsége megsértésére alapított követelésre. A másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet – érdemét tekintve – helybenhagyta.

- [11] A bizonyítékok értékelése alapján mindkét foku bíróság arra a következtetésre jutott, hogy az alperes megbízása nem terjedt ki a felperes felszámolási eljárásban való képviselőre, és nem terhelte a készfizető kezeseivel szembeni igényérvényesítés feltételeiről való tájékoztatás kötelezettsége sem. Következtetésük szerint az alperes a felperessel kötött szerződését megfelelően teljesítette, szerződésszegésből eredő kártérítési felelőssége nincs.
- [12] Az emberi méltóság megsértésére alapított kereset alaptalanságát a másodfokú bíróság azzal indokolta, hogy a polgári jogi személyiségvédelem köre nem esik egybe az alapjogok katalógusával, a bírósághoz fordulás joga Magyarország Alaptörvényének (a továbbiakban: Alaptörvény) XXVIII. cikkében nevesített alapjog, amelynek érvényesülését az állam közjogi eszközökkel biztosítja, ezért a bírósághoz fordulás joga nem értelmezhető az általános személyiségi jog (az emberi méltóság) részeként, ami pedig kizárja a megsértésére alapított személyiségvédelmi szankció alkalmazhatóságát.
- [13] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet annak hatályon kívül helyezése és elsődlegesen új határozat hozatalával az elsőfokú ítélet megváltoztatása, az alperes 10 923 000 forint szerződésszegéssel okozott kár, 1 500 000 forint emberi méltóság megsértése miatt felmerült sérelemdíj, valamint járulékaik megfizetésére kötelezése iránt; másodlagosan az eljáró bíróságok valamelyikének új eljárásra és újabb határozat hozatalára utasítást kérte.
- [14] A felülvizsgálati kérelemnek az előzetes döntéshozatali indítvány tárgya szempontjából lényeges indokolása szerint a sérelemdíj iránti igénye elutasításával a másodfokú bíróság megsértette a Ptk. 2:42. § (2) bekezdését, a 2:51. § (1) bekezdés a) pontját és a 2:52. § (1) bekezdését.
- [15] A felperes állítása szerint az emberi méltósága egyrészt azáltal sérült, mert szükségtelenül volt hónapokig teljes bizonytalanságban az őt megillető jogok felől, másrészt azért, mert elvesztette a követelése érvényesítéséhez szükséges bírósághoz fordulás jogát. Álláspontja alátámasztásaként hivatkozott a Kúria referencialhatározatára, amelyben hasonló esetre vonatkozóan nem vagyoni kártérítési igényt megalapozó személyiségi jogsértést állapított meg a Kúria.
- [16] A Kúria a felülvizsgálati kérelem tárgyává tett vagyoni kártérítési igény és a sérelemdíj tekintetében a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 405. § (1) bekezdése és 364. §-a folytán alkalmazható 117. § (1) bekezdése alapján elrendelte az egyes követelések elkülönített tárgyalását, ugyanis a vagyoni kártérítési igény tekintetében a jogerős ítélet felülvizsgálható előzetes döntéshozatali indítvány nélkül is. Ebben a részében a felülvizsgálati eljárás folytatódott.
- [17] A sérelemdíj iránti igény tekintetében azonban az indítványozó tanács szükségesnek találta előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését, mert el kíván térni a referencialhatározattól. Ezért ebben a részében a Pp. 417. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati eljárás elkülönített részét a jogegységi eljárás befejezéséig felfüggesztette, és előzetes döntéshozatali indítványt terjesztett a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa elé.
- III.**
- [18] A Kúria Pfv.21.839/2011/3. számú referencialhatározatának elvi tartalma szerint, ha az ügyvéd az ügyfelével kötött megbízási szerződést megszegve az ügyvédekről szóló – az elbíráláskor hatályos – 1998. évi XI. törvény (a továbbiakban: régi Ügyvédi tv.) 580. §-a szerinti kártalanítási igényt a 6 hónapos jogvesztő határidőn túl terjeszti elő és ezzel megfosztja ügyfelét az igény érvényesítésének e lehetőségétől, ezáltal sérül a félnek az az alkotmányos joga, hogy bírósághoz fordulhasson és jogait a törvény által felállított független és pártatlan bíróság bírálhassa el. Ez a referencialhatározatot meghozó felülvizsgálati tanács szerint olyan immateriális hátránynak minősül, amely kellő alapul szolgál a személyiségi jogok megsértésének a megállapításához és ennek alapján nem vagyoni kártérítés megítéléséhez a régi Ptk. 75. és 84. §-a, valamint a régi Ügyvédi tv. 23. §-a alapján.
- IV.**
- [19] Az indítványozó tanács – az ügyben eljáró másodfokú bírósággal egyező – álláspontja szerint a bírósághoz fordulás jogának sérelme az alapjogi sérelmen túl nem valósít meg egyúttal a polgári jog személyiségvédelmi eszközeivel védett személyiségi jogsérelmet is.
- [20] A felvetett jogértelmezési kérdéssel összefüggésben az indítványozó tanács mindenekelőtt fontosnak tartotta tisztázni, hogy az indítvány tárgyává tett jogkérdés a személyiség általános jogi védelme körében válaszolható meg, amelyet a jelenleg hatályos jogban a Ptk. 2:42. §-a biztosít. Az indítványozó tanács utalt a Kúria 2015.El.II.JE/P.1-3. számú végzésének indokolására, amely szerint a Ptk. 2:42. § (2) bekezdése a régi Ptk. 75. § (1) bekezdéséhez hasonló tartalommal fogalmazza meg a személyiségi jogok általános védelmét, nevezetesen, hogy az emberi méltóságot és az abból fakadó személyiségi jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. A személyiségi jogok e törvény védelme alatt állnak. Hangsúlyozta, hogy a Ptk. 2:42. § (1) bekezdése sem tartalmaz olyan új rendelkezést, amely a személyiség általános polgári jogi védelme tekintetében a törvény hatálybalépését megelőzőhöz képest eltérő jogi megítélést tenne szükségessé. Kiemelte, hogy ennek – a személyiségérvényesítés egyes aspektusaira utaló *exemplifikatív* felsorolás melletti – általános tartalma szerint a Ptk. a személyiség szabad érvényesíthetőségét részesíti jogi védelemben. Az indítványozó tanács rámutatott arra is, hogy a Legfelsőbb Bíróság a régi Ptk. 75. § (1) bekezdésének alkalmazása körében már egy egészen korai határozatában leszögezte, hogy az a magatartás sérti a személyhez fűződő jogokat, amely az embert személyiségi értékeinek a kifejtésében, személyiségének érvényesítésében akadályozhatja (Legfelsőbb Bíróság P.törv.20.769/1978., megjelent: BH 1979.204.).
- [21] A személyiség általános polgári jogi védelmének rendje tehát az indítványozó tanács szerint a régi Ptk. hatályon kívül helyezésével és a Ptk. hatályba lépésével nem változott. Ezzel összefüggésben az indítványozó tanács hivatkozott a Kúria jogegységi ügyekben kifejtett gyakorlatára, kiemelve, hogy a korábban és jelenleg hatályos szabályok alapján meghozott határozatok összevethetők azonos

- normatartalom esetén (például Jpe.I.60.003/2023/16.).
- [22] Az indítványozó tanács tisztázta a bírósághoz fordulás jogának alkotmányos tartalmát, kitérve arra, hogy a bírósághoz fordulás az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdésében biztosított jog (alapjog). Az Alaptörvény Szabadság és felelősség címe alatt biztosított alapjogok sérelme azonban az indítványozó tanács szerint nem valósít meg minden esetben automatikusan személyiségi jogi sérelmet is. Felidézte a Polgári Törvénykönyvről szóló T/7971. számú törvényjavaslat indokolását, amely szerint a „[.] javaslat az alkotmányos alapjogok és a polgári jog kapcsolata körül kialakult elméleti vita kapcsán azt az álláspontot követi, hogy a polgári jogi személyiségvédelem köre nem azonos az alapjogok katalógusával. Kétségtelen, hogy bizonyos alapjogok (például az élethez, a testi épséghez, az egészséghez fűződő jogok) megsértése a személyiségi jogok magánjogi védelme körében is szankcionálható, de ezeknél is eltérőek az érvényesítésüket szolgáló jogi eszközök. Ennek megfelelően a Javaslat el kívánja kerülni, hogy az alkotmányos szabadságok, a nemzetközi egyezményekbe foglalt emberi jogok közül azokat is a magánjogi kódex tartalmazza, amelyeknek érvényesülését az államnak közjogi eszközökkel kell biztosítania, s amelyeknek védelmére a polgári jogi eszközök egyáltalán nem vagy csak kevésbé alkalmasak.” Az indítványozó tanács szerint az Alaptörvény 28. cikke alapján a bíróságoknak a jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambuláját, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni, ezért az a kérdés, hogy a bírósághoz fordulás jogának sérelmére hivatkozással lehet-e helye személyiségi jogvédelmi igénynek, kizárólag a Ptk. személyiségi jogi rendelkezései alapján dönthető el.
- [23] Az indítványozó tanács a jogkérdés polgári jogi összefüggéseire rátérve fontosnak tartotta rögzíteni, hogy a Ptk. 2:42. §-a biztosítja a személyiségi jogok általános védelmét. A Ptk. 2:43. §-a nevesít egyes személyiségi jogokat. Az indítványozó tanács jelentőséget tulajdonít ugyanakkor annak, hogy ezek között a bírósághoz fordulás joga nem szerepel azzal, hogy a személyiségi jogok Ptk.-ban nevesített katalógusa azonban nem taxatív, a bírói gyakorlat feltárhath további személyiségi jogokat is. Rámutatott: a törvényben nem nevesített, külön szabályozással meg nem erősített személyiségi jogvédelmi igény akkor ismerhető el személyiségi jog megsértéseként, ha kiterjed rá a személyiségi jogok általános védelme, azaz akkor, ha sérti a Ptk. 2:42. §-át.
- [24] Az indítványozó tanács arra is kitért, hogy a Ptk. 2:42. § (1) bekezdése a személyiségi jogok közös ismervét, (2) bekezdése a forrásukat határozza meg. Az (1) bekezdés értelmében minden személyiségi jog – függetlenül attól, hogy a törvény nevesíti-e vagy sem – a személyiség szabad érvényesíthetőségét jelenti (törvény és mások jogainak korlátai között). A (2) bekezdés értelmében pedig e közös ismervnek megfelelő személyiségi jogok az emberi méltóságból (és nem például a jogalkotó akaratából) fakadnak, és a törvény védelme alatt állnak. Ebből következően az indítványozó tanács szerint lehetséges a törvényben külön nem szabályozott személyiségi jog bírói védelemben részesítése is.
- [25] Kifejtette, hogy amikor a bíróságnak egy olyan személyiségi jogvédelmi igény megalapozottságáról kell állást foglalnia, amelyre alkalmazható különös rendelkezést nem talál a törvényben, a fentiek alapján azt kell vizsgálnia, hogy a sérelmezett magatartás a jogvédelmi igénnyel fellépő személy személyiségének szabad érvényesíthetőségét korlátozta vagy akadályozta-e. Ennek igenlő megválaszolhatósága esetén az indítványozó tanács következtetése szerint sérült az emberi méltóság tiszteletben tartásának törvényi követelménye.
- [26] Utalt arra is, hogy a személyiség szabad érvényesíthetőségének egyes aspektusait felsorolja a Ptk. 2:42. § (1) bekezdése. Ezek: a magán- és családi élet, az otthon, a másokkal való – bármilyen módon, illetve eszközzel történő – kapcsolattartás és a jóhírnév. A személyiség szabad érvényesíthetőségének törvényben felsorolt aspektusai között az alanyi jog bíróság előtti érvényesíthetősége nem szerepel. A törvény megfogalmazásából azonban az indítványozó tanács szerint az is egyértelmű, hogy a Ptk. 2:42. § (1) bekezdésébe foglalt felsorolás nem teljes, a személyiség érvényesítésének vannak más területei és módjai is. Ezek körének meghatározása viszont szerinte nem nélkülözheti a személyiség mibenlétének meghatározását.
- [27] Az indítványozó tanács az indítványban kitért a személyiség fogalmának meghatározására is. Ezzel összefüggésben rögzítette, hogy a személyiség fogalmát sem a Ptk., sem más törvény vagy egyéb jogszabály nem határozza meg, általános definíciója az alkotmánybírói és a bírói gyakorlatban sem történt meg. Ezzel összefüggésben utalt arra, hogy az Alkotmánybírói Szék mindössze az ember személyiségének három összetevőjét azonosította. Ezek a testi, a szellemi és az erkölcsi szférák [21/1996. (V. 17.) AB határozat indokolásának V.1. pont ötödik bekezdése; 32/2010. (III. 25.) AB határozat indokolásának 8.2. pont utolsó bekezdése]. A személyiségnek hivatalos jogi fogalma (még) nincs, ugyanakkor az indítványozó tanács részletesen bemutatta a jogirodalomban olvasható fogalom-meghatározásokat, kitérve például Petrik Ferenc definíciójára, amely szerint a személyiség „a test és a szellem elválaszthatatlan egysége, amely kifejezésre juttatja az egyén viselkedését és gondolkodását, ez a viselkedés és gondolkodás jelenti a személyiség értékménőségét, azt, amiben a személyiség különbözik mástól és ami lehetővé teszi, hogy más legyen, mint a többi. A személyiségi jog az általánosan jellemző értékménőséget védi. A személyiségi jogok ennek érdekében megteremtik egyfelől az ember önmegvalósításának feltételeit (elsősorban az egyén autonóm szférájának körülhatárolásával), másfelől biztosítják, hogy e feltételeket – a magánszférát – senki jogtalan külső beavatkozással meg ne sérthesse” (PETRIK Ferenc: *A kártérítési jog*, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2002, 290.). Ezt a körülírást több szerző is elfogadja. Mindezeket figyelembe véve az indítványozó tanács úgy látja: „az ember személyiségének jogilag védett érvényesítése a testi, szellemi, erkölcsi önmegvalósítást jelenti, olyan cselekvési szabadságot, amely kifejezésre juttatja, megélhetővé teszi emberi mivoltának sajátos értékménőségét”.

[28] Az indítványozó tanács kiemelte: a bírósághoz fordulás jogának gyakorlása a jogalany önrendelkezési jogkörébe tartozik, önrendelkezésének ez az eleme valamilyen alanyi joggal való rendelkezést jelent. Ugyanakkor lényegesnek tartotta azt is tisztázni: ennek elmaradása, eredményessége vagy eredménytelensége semmit nem változtat a jogalany testi, szellemi vagy erkölcsi státuszán, nem befolyásolja emberi értékmínőségének alakulását, nem jelent egyúttal önmegvalósítást is, pusztán érdekérvényesítés (különösen, ha vagyoni érdekek érvényesítéséről van szó). A személyiség pedig – az indítványozó tanács értelmezésében – nem az egyén érdekeinek összességéből tevődik össze, mindebből következően a bírósághoz fordulás joga személyiségi jognak nem tekinthető, megsértése személyiségvédelmi eszközökkel nem szankcionálható.

V.

- [29] A legfőbb ügyész a Bszi. 37. § (2) bekezdése alapján tett nyilatkozatában az indítványban megjelenő állásponttal értett egyet, a referenciahatározattól eltérően szerinte a fél és az ügyvéd közötti megbízási szerződéshez kapcsolódó ügyvédi mulasztás, amely megfosztja a felperest a bírósághoz fordulás jogától, nem minősül személyiségi jogi jogsérelemnek, ezért erre a tényre hivatkozva személyiségvédelmi szankció eredményesen nem érvényesíthető.
- [30] Egyetértett az indítványozó tanáccsal abban, hogy a személyiség általános polgári jogi védelmének rendje a régi Ptk. hatályon kívül helyezésével és a Ptk. hatálybalépésével nem változott. Ennek lényege szerint az emberi méltóságot és az abból fakadó személyiségi jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani, azok a törvény – ideértve a régi Ptk.-t, illetve a Ptk.-t is – védelme alatt állnak. A mindenkor hatályos Ptk. tehát a személyiség szabad érvényesíthetőségét részesíti kiemelt jogi védelemben. Az indítványozó tanáccsal egyezően kifejtette, hogy a személyiségi jogok ismérveit a Ptk. 2:42. § (1)–(2) bekezdései határozzák meg azzal, hogy ahogy arra az indítványozó tanács is utalt, a (2) bekezdésben szereplő felsorolás nem taxatív, következésképpen elvileg lehetséges a törvényben külön nem szabályozott személyiségi jog bírói védelemben részesítése is.
- [31] A legfőbb ügyész szerint a személyiségi jogi igény megalapozottságának megítélésénél azt kell vizsgálni, hogy a sérelmezett magatartás a jogvédelmi igénnyel fellépő személyiségének szabad kibontakozását, érvényesíthetőségét korlátozza vagy akadályozta-e. Ehhez szerinte szükséges a személyiség mibenlétének meghatározása is. Mivel a személyiség jogi fogalmát sem a Ptk., sem egyéb törvény vagy jogszabály nem határozza meg, a legfőbb ügyész szerint az értelmezésnél kiindulópontnak tekinthető az Alkotmánybíróság – indítványozó tanács által is idézett – megközelítése [21/1996. (V. 17.) AB határozat, 32/2010. (III. 25.) AB határozat]. Erre figyelemmel a legfőbb ügyész levezetése szerint is helyes az indítványozó tanács jogirodalmi idézetekkel is alátámasztott megállapítása, amelynek értelmében az ember személyiségének jogilag védett érvényesítése a testi, szellemi és erkölcsi

önmegvalósítást jelenti, olyan cselekvési szabadságot, amely kifejezésre juttatja és megélhetővé teszi emberi mivoltának sajátos értékmínőségét.

- [32] A kifejtettek alapján a legfőbb ügyész arra a következtetésre jutott, hogy helyes az az indítványozói álláspont, amely a bírósághoz fordulás jogát az Alaptörvényben biztosított alapjogként definiálja, és amelynek gyakorlása a jogalany önrendelkezési jogkörébe tartozik, az alanyi joggal rendelkezés elmaradása, eredményessége vagy eredménytelensége azonban nem az egyén autonómiáját vagy általánosan jellemző értékmínőségét érinti, így nem illeszthető a Ptk.-ban egyébként taxatív meg nem határozott személyiségi jogok rendszerébe. Végezetül mindezt megerősítve a legfőbb ügyész is hivatkozott a Polgári Törvénykönyvről szóló T/7971. számú törvényjavaslat indoklására, amely kifejezetten kiemeli: „a polgári jogi személyiségvédelem köre nem azonos az alapjogok katalógusával”.

VI.

- [33] A felperes nyilatkozatában nem értett egyet az indítványozó tanács álláspontjával. Utalt arra, hogy a szakirodalomban olvasható olyan álláspont is, amely az indítványozó tanács érvelésével szemben az ő hivatkozását támasztja alá (KEMENES István: *Az esély elvesztése mint vagyoni és nemvagyoni hátrány*, Magyar Jog 2018/12, 661–662.). A hivatkozott jogirodalmi álláspont szerint az ügyvédi mulasztás az önrendelkezési jog sérelmét jelenti, az önrendelkezési jog pedig a Ptk. 2:42. § (1) bekezdésének értelmezési körébe vonható, és így annak sérelme egyúttal a Ptk. 2:42. § (2) bekezdésének megsértését is jelenti.
- [34] A felperes szerint számos olyan eset fordulhat elő, hogy az alanyi jog jogosultja a bírósághoz fordulás sérelme alapján olyan, számára jelentős értéket képviselő követelés, illetve jog érvényesítésének az esélyétől esik el, amely okozhat olyan – akár végleges jellegű szellemi, pszichés megterhelést – sérülést, amely ugyan nem okozza az egészség sérelmét, de mégis negatívan kihat az emberi értékmínőségre. A felperes értelmezése szerint az indítványozó tanács álláspontjának elfogadása azzal a következménnyel járna, hogy bizonyos esetekben megfosztja a sérelemdíj érvényesítésének a lehetőségétől azt a sérelmet szenvedő felet, aki – az ügyvédi mulasztás miatt – nem tudta igényét bíróság előtt érvényesíteni.
- [35] A felperes hangsúlyozta azt is, hogy az önrendelkezési jog az emberi méltóság egyik „szelvényjoga”, az önrendelkezési jog része tehát, hogy az egyén döntsön arról, hogy valamely igényét érvényesíti-e. Ezt támasztja alá szerinte az Alkotmánybíróság 46/2007. (VI. 27.) AB határozat V.2. pontja is. Lényegesnek tartotta azt is, hogy ha az önrendelkezési jog az emberi méltóság része, amely alapjognak a Ptk. személyiségi jogvédelmet is biztosít. Ha valamely ügyvédi mulasztás megfosztja az egyént az önrendelkezési joga gyakorlásától, hogy valamely igényt érvényesítsen, akkor vélekedése szerint az önrendelkezési jog megsértése egyúttal az emberi méltóság megsértését is jelenti.
- [36] Az alperes a jogegységi indítvánnyal összefüggésben nyilatkozatot nem tett.

VII.

- [37] A Jogegységi Panasz Tanács a következőkre alapozta döntését.
- [38] A Jogegységi Panasz Tanács az ügyszakosság különböző aspektusait már több határozatában tisztázta (lásd részletesen Jpe.I.60.002/2021/7., Indokolás [20]–[23], Jpe.II.60.030/2023/11., Indokolás [27]–[28]). A jelenlegi indítvánnyal összefüggésben – a korábban tisztázott kritériumokat e helyütt meg nem ismételve – az indítványozó tanács felvetéseire figyelemmel annak kell különös jelentőséget tulajdonítani, hogy mindkét határozatban ugyanazt, ugyanolyan tartalmú jogi rendelkezést kell-e alkalmaznia a Kúriának, más megfogalmazásban: a felvetett absztrakt jogkérdés azonos-e (eljárásjogi értelemben lásd Jpe.II.60.027/2021/8., Indokolás [27]).
- [39] Nem mellőzhető tehát annak megítélése, hogy a jelenlegi, az indítványozó tanács által elbírálandó ügyben és a referenciahatározat alapjául szolgáló ügyben alkalmazott jogszabályok különbözősége akadály-e a jogegységi döntés meghozatalának, és végső soron a kötelező jogértelmezés megállapításának. Kétségtelen, hogy a referenciahatározat a régi Ptk. rendelkezéseiben, az előzetes döntéshozatali indítvánnyal érintett ügy pedig a Ptk. rendelkezéseiben alapul.
- [40] Ahogy arra az indítványozó tanács is helyesen utalt, a jogegységi panasz eljárásokban már felvetődött az említett probléma. A Kúria Jogegységi Panasz tanácsa ilyen helyzetben annak tulajdonított jelentőséget, hogy a korábbi és a jelenleg hatályos jogszabály tartalmilag ugyanazt a rendelkezést foglalja-e magában (Jpe.I.60.003/2023/16., Indokolás [81]). Ebből következően a kérdés megítéléséhez az értelmezendő jogi normában megjelenő magatartási szabályt, az a mögött meghúzódó jogalkotói koncepciót, a norma tartalmát (alkalmazási körét), és nem mellesleg szövegszerű megfogalmazását kell figyelembe venni, így állapítható meg következetes módon az, hogy a két jogszabály ténylegesen ugyanazt a tartalmat hordozza-e. A konkrét esetben a korábban hatályos régi Ptk. 75. § (1) bekezdése szerint „[a] személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. E jogok a törvény védelme alatt állnak.” Ehhez képest a Ptk. 2:42. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy „[a]z emberi méltóságot és az abból fakadó személyiségi jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. A személyiségi jogok e törvény védelme alatt állnak.” A hivatkozott normaszövegek szövegszerű hasonlósága mellett azok céljának és tartalmának egyezősége sem lehet vitás: mindkét törvény kimondja a személyiségi jogok védelmét, emellett a jogalkotó megfogalmazza azt a követelményt is, hogy a személyiségi jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani.
- [41] Az Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. A Ptk. törvényjavaslatához fűzött miniszteri indokolás szerint a régi Ptk. szabályához képest a Ptk. megalkotója dogmatikai szempontból pontosította a régi Ptk.-ban olvasható megfogalmazást, emellett továbbra is a fent említett két elemből felépítve fogalmazza meg a személyiségi jogi generálklauzulát: egyik elemként a 19. század eleji magánjogi kodifikációs tervezetekből ismert, a személyiségi jogok lényegét és rendeltetését kifejező általános szabályt fogad el; második elemként megismétli a régi Ptk. „indító” szabályát. A két normatív elemből együttesen képzett generálklauzula alapján bármely személyiségi jog – a nem nevesítettek is – védelemben részesülnek.
- [42] Mindezek alapján a Jogegységi Panasz Tanács nem talált a két jogszabályhely között olyan koncepcionális, tartalmi vagy szövegszerű eltérést, amely a polgári jog területéhez tartozó személyiségi jogok alapvető jogi természetéhez kapcsolódó egységes jogértelmezés kialakítását akadályozta volna.
- [43] Az összevethetőség kritériumainak tisztázását követően – érdemben – a Jogegységi Panasz Tanács három kérdéskört vizsgált: elsőként a személyiség és az ebből levezethető személyiségi jogok fogalmát és tartalmi elemeit, ezt követően a bírósághoz fordulás jogának lényegét és alapvető jogi természetét, végezetül a két kérdéskört egymásra vetítve azt elemezte, hogy a bírósághoz fordulás jogának sérelme jelenti-e egyszersmind a személyiség jog megsértését is.
- [44] A jogkérdés érdemi tárgyalása körében mindenekelőtt utal arra a Jogegységi Panasz Tanács: helytállóan hivatkozik arra az indítványozó tanács, hogy a személyiségnek általános jogi fogalma nincs. Ugyanakkor az indítványban idézett meghatározások összegzéseként megfogalmazható, hogy az emberi személyiség olyan belső jellemzők összessége, amelyek meghatározzák az egyén viselkedésének, gondolkodásának és érzelmeinek jellegzetes mintázatát. Ez utóbbi három elemmel összhangban nevesíti az Alkotmánybíróság – az indítványozó tanács és a legfőbb ügyész által is idézett határozataiban – az emberi személyiség három, jog számára is megragadható összetevőjeként a testi, a szellemi és az erkölcsi tulajdonságok, meghatározottságok körét (21/1996. (V. 17.) AB határozat, megerősítette: 3255/2019. (X. 30.) AB határozat, Indokolás [38], 32/2010. (III. 25.) AB határozat, megerősítette: 43/2012. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [35], [42], [51]).
- [45] A személyiség fogalma a fentieknél egzaktabb módon a jogterület sajátosságaira figyelemmel nem határozható meg. Ugyanakkor a személyiséggel összefüggő jogi szabályozás megfelelő alkalmazásához a Jogegységi Panasz Tanács szükségesnek látta néhány alapvető szempont tisztázását a következők szerint. Általánosságban elmondható, hogy a jogi szabályozás tárgyai azok a társadalmi interakciók, amelyeknek nagy része a külső világban jelenik meg: mindenki számára érzékelhető jogi tényekként alakítják a polgári jog területén szabályozott különböző jogviszonyokat. Vannak azonban olyan társadalmi vonatkozások is, amelyek túlmutatnak az érzékelhető külső világ jelenségein, valami olyanra, ami nem a külső világ része, amit nem határoznak meg egyértelműen a külső világ történései, ez az önmeghatározó és öncélú személyiség. A jognak e körben tehát tekintettel kell lennie olyasmire, ami – mint a fent kifejtettekből

- kiderült – nem része az érzékelhető külvilágnak, hanem túlmutat rajta. Ez a negatív meghatározás az, ami élesen elhatárolja a személyiségi jogot a polgári jog egyéb ágaitól, egyszersmind meghatározza a vizsgálódás megfelelő irányát is, amelynek így az emberi személy egyedi és számba vehetetlen belső tulajdonságainak megfigyelését és a jogsértések e belső tulajdonságokra gyakorolt hatását kell megcélózni.
- [46] A tételes szabályozás szintjén a polgári jogban a Ptk. a személyiségi jogokat „Az ember mint jogalany” címet viselő Második Könyv Harmadik Részében szabályozza, így nem hagy kétséget afelől, hogy – a korábban vázolt elméleti megfontolásokkal összhangban – a szabályozás centrumában ebben a tárgykörben az ember áll. Az Alkotmánybíróság értelmezésében az ember jogi alaphelyzetéhez hozzátartozik az az alapjog is, amely a jogképesség formális kategóriáját kitölti, és az emberi minőséget kifejezi: az emberi méltósághoz való jog azt jelenti, hogy van az egyén autonómiájának, önrendelkezésének egy olyan, mindenki más rendelkezése alól kivont magja, amelynél fogva – a klasszikus megfogalmazás szerint – az ember alany marad, s nem válhat eszközzé vagy tárggyá (64/1991. (XII. 17.) AB határozat, megerősítette: 3181/2018. (VI. 8.) AB határozat, Indokolás [27], legutóbb: 19/2024. (XI. 11.) AB határozat, Indokolás [42]). Más megfogalmazásban „[a] személyiség valóságos társadalmi értékelésének, a személyiség akadálymentes érvényesülésének előfeltétele az emberi méltóság tiszteletben tartása. A személyiség értékének megfelelő érvényesítéséhez arra is szükség van, hogy a társadalmi egyed emberként, önálló személyiségként elismerjék” (TÖRÖ Károly: *Személyiségvédelem a polgári jogban*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1979, 419.).
- [47] Az emberi méltóság elismerésének egyenes következménye a Ptk.-ban a személyiség védelme. A Ptk. 2:42. § (2) bekezdése kifejezetten kimondja: „[a]z emberi méltóságot és az abból fakadó személyiségi jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. A személyiségi jogok e törvény védelme alatt állnak.” Bár a Ptk. általános jogvédelmi klauzulája önmagában lehetővé teszi, hogy a törvényben nem szereplő személyiségi jogok is érvényesíthetők legyenek, ennek kettős feltétele van, egyfelől az emberi személyiség fent meghatározott definíciójához, az ember személyéhez szorosan kapcsolódó, azt belső valójában, tulajdonságaiban megérintő jog kell, hogy legyen. Másfelől a Ptk. a védelem célját is megszabja, amikor kimondja, hogy a jogvédelem célja a személyiséghez kötődő jog (személyiségi jog) szabad érvényesítése, egyszerűen szólva az ember belső jellemzőihez kapcsolódó jogok szabad gyakorlása, kibontakoztatása. Ezt a kvalitatív követelményt jeleníti meg a Ptk. 2:42. § (1) bekezdése, amikor a személyiségvédelem esszenciáját megragadva rögzíti: mindenkinek joga van ahhoz, hogy személyiségét szabadon érvényesítse és hogy őt abban senki ne gátolja.
- [48] A Ptk. védi a törvénykönyvben kifejezetten nem szereplő személyiségi jogokat is (ez nem is lehetne másként, tekintve, hogy – amint a korábbiakból kiderült – az emberi személy belső jellemzői felleltározhatatlanok), emellett azonban a 2:43. § példálózó jelleggel nevesít is kifejezetten egyes személyiségi jogokat, a fenti definícióval összhangban a testi (például testi épség és egészség), szellemi (például a személy hátrányos megkülönböztetése) és erkölcsi (például a becsület és jóhírnév védelme) tulajdonságokból közvetlenül következő jogként.
- [49] Ahogy arra a legfőbb ügyész is utalt, a Ptk. az alkotmányos alapjogok és a polgári jog kapcsolata körül kialakult elméleti vitát érintően azt az álláspontot követi, hogy a polgári jogi személyiségvédelem köre hangsúlyozottan nem azonos az alapjogok katalógusával. Kétségtelen, hogy bizonyos alapjogok a személyiségi jogok részévé is váltak, sőt, mind az alapjogi, mind a polgári jogi jogvédelem kiinduló pontjait képezik (például az emberi méltósághoz való jog, testi épséghez, egészséghez való jog). Ugyanakkor a Ptk. el kívánja kerülni, hogy az alkotmányos szabadságok, a nemzetközi egyezményekbe foglalt emberi jogok közül azokat is a magánjogi kódex tartalmazza, amelyeknek érvényesülését az államnak közjogi eszközzel kell biztosítani, és amelyeknek megvalósítására a polgári jogi eszközök egyáltalán nem vagy csak kevésbé alkalmasak (Jpe.III.60.015/2023/17., Indokolás [22]).
- [50] Ennek szükségszerű velejárójaként eltérőek az alapjogok és személyiségi jogok érvényesítését szolgáló jogi eszközök is. A Ptk. 1:1. §-a szerint a törvény a mellérendeltség és egyenjogúság elve szerint szabályozza a személyek alapvető vagyoni és személyi viszonyait. Ebből következően a személyiségi jogok az állampolgárok egymás közötti viszonyaiban érvényesülnek, alapvetően abszolút szerkezetű jogviszonyok, feltétlen és kizáró védelemben részesítve a jogosultat, megsértésük esetén relativizálódnak, a jogosult és a jogsértő személy között hoznak létre relatív szerkezetű, polgári jogi jogviszonyokat. Az ebben a relációban érvényesíthető polgári jogi jogkövetkezmények körét pedig alapvetően a Ptk. 2:51–53. §-ai határozzák meg (ebben az értelemben a polgári jogi és közjogi igényérvényesítés eltéréseiről lásd Kúria Pfv.21.186/2022/10.).
- [51] A személyiségi jogokkal szemben a bírósághoz fordulás joga eredetét tekintve első generációs alapjogként, szabadságjogként írható le.
- [52] Az Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: EJE) 6. cikk 1. bekezdése szerint „[m]indenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen, nyilvánosan és észszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában.” A tisztességes eljáráshoz való jogot, ahogyan azt a hivatkozott egyezményi rendelkezés biztosítja, a jogállamiság elvének fényében kell értelmezni, amely előírja, hogy a peres feleknek rendelkezésére álljon egy hatékony bírói jogorvoslat, amely lehetővé teszi polgári jogaik érvényre juttatását. Az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJE) szerint mindenkinek joga van arra, hogy bírósághoz forduljon „polgári jogaival és kötelezettségeivel” kapcsolatban. Ilyen módon a 6. cikk 1. bekezdése az EJE gyakorlatában magában foglalja a „bírósághoz való jogot”, amelynek egyik aspektusa a hozzáférés joga, azaz polgári ügyekben a bíróság előtti eljárás megindításához való jog (EJE Beles és mások

- kontra Cseh Köztársaság, § 49; Golder kontra Egyesült Királyság, § 36; lásd részletesen ECHR, Kézikönyv a 6. cikkről, A tisztességes eljáráshoz való jog (polgári jogi ág), II. Bíróshoz való jog).
- [53] Az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 47. cikke szerint „[m]indenkinek, akinek az Unió joga által biztosított jogait és szabadságait megsértették, az e cikkben megállapított feltételek mellett joga van a bíróság előtti hatékony jogorvoslathoz”. Az uniós jogban a védelem igen széles körű, mivel bíróság előtti hatékony jogorvoslathoz való jogot biztosít. E jog jelentőségét felismerve az Európai Unió Bíróháza már a Chartát megelőzően 1986. május 15-i ítéletében ezt a jogot az uniós jog általános elvéként ismerte el (222/84. sz. Johnston-ügy [EBHT 1986., 1651.]; lásd még a 222/86. sz. Heylens-ügyben 1987. október 15-én hozott ítéletet [EBHT 1987., 4097.], valamint a C-97/91. sz. Borelli-ügyben 1992. december 3-án hozott ítéletet [EBHT 1992., I-6313.]).
- [54] Mind az EJE, mind a Charta szabályai azt a kötelezettséget írják elő az egyezményben részes államok, illetve a tagállamok számára, hogy azok kötelesek minden polgári jogi jog és kötelezettség tekintetében bírót utat biztosítani.
- [55] Az Alaptörvény XVIII. cikk (1) bekezdése szerint „[m]indenkinek joga van ahhoz, hogy (...) valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül bírálja el.” Az Alkotmánybíróság értelmezésében ez a szabály a fentebb idézett emberi jogi előírásokhoz hasonlóan nem csupán a tisztességes eljáráshoz való jog alkotmányos garanciáit fogalmazza meg, hanem a bírósághoz fordulás materiális jogát is garantálja [9/1992. (I. 30.) AB határozat, 3/2006. (II. 8.) AB határozat, 59/1993. (XI. 29.) AB határozat]. Az újabb alkotmánybírói döntések közül is néhányat felidézve: a tisztességes eljárás a perben meghatározott garanciák biztosítását jelenti, amelyek között szerepel a bírósághoz fordulás joga is (3235/2024. (VI. 25.) AB végzés, Indokolás [16]), a tisztességes eljáráshoz való jog több garanciális szabályból áll. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványa különösen: a bírósághoz fordulás joga (3215/2014. (IX. 22.) AB határozat, Indokolás [11]–[13]).
- [56] A fentiekből következően a bírósághoz fordulás joga olyan szabadságjog, általános jogelv, illetve alapjog, amely az egyén védelmét helyezi a középpontba a közhatalom jogtalan behatásaival szemben. Az állam feladata e jogok megfelelő szintű jogi, intézményi és anyagi garanciáinak megteremtése. A kifejtettek alapján fontos hangsúlyozni, hogy a bírósághoz fordulás joga az állampolgár és az állam viszonyrendszerében értelmezhető, e jog kötelezettje az állam, megsértésének következményei pedig az emberi jogi és alkotmányjogi jogvédelmi mechanizmusokkal háríthatók el. Mindez természetesen nem jelenti azt, hogy az alapjogoknak a magánjogi viszonyokban és az ezekkel összefüggő bírósági eljárásokban ne kellene megfelelően érvényesülniük. Ezt szolgálja egyfelől a jogviszonyok alaptörvény-konform értelmezése, másfelől a bírósághoz fordulás jogával összefüggő részletszabályok, amelyeket különböző törvények, különösen eljárásjogi rendelkezések tartalmaznak.
- [57] A fentiek kifejtésére a személyiségi jogok és a bírósághoz fordulás jogának összevetéséhez, a helyes jogértelmezés megtalálásához volt szükség. A kifejtettek alapján látható: a személyiségi jogok és az alapjogok más-más viszonyrendszerben írhatók le. Amíg a személyiségi jogok a polgári jog körében a jogalanyok egymás közötti viszonyában érvényesülnek, addig az alapjogok az alkotmányjog térrénumában elsősorban az állam – az egyes állami szervek mint a közhatalom letéteményesei – és állampolgár viszonyrendszerében fogalmaznak meg jogokat és kötelezettségeket.
- [58] Bár mindkét értelemben alanyi jogi jogosultságról beszélhetünk (az alapjogok és a személyiségi jogok is alanyi jogot keletkeztetnek), a Ptk. törvényjavaslatának fentebb idézett miniszteri indoklásából kiolvasható jogalkotói cél kifejezetten az volt, hogy a polgári jog adta jogvédelem csak bizonyos körben mutasson átfedést az alapjogi jogvédelem esetköreivel. Leegyszerűsítve: nem minden alapjog egyben személyiségi jog is, következésképpen tovább kell vizsgálni a fél által állított jogsérelmet abból a szempontból, hogy az a fél személyiségét érinti-e, a személyiség jogi jogérvényesítés lehetőségének esetleges megállapíthatósága érdekében.
- [59] Annak megítéléséhez, hogy milyen esetekben beszélhetünk egyszerre alapjogi és polgári jogi jogvédelemről is, a polgári jogban megjelenő személyiség fogalmából kell kiindulni. E körben helytállóan világít rá az indítványozó tanács arra, hogy az ember személyiségének jogilag védett érvényesítése a korábban bemutatott testi, szellemi, erkölcsi tulajdonságok védelmét, az ezekkel összefüggő önmegvalósítását jelenti, a Ptk. 2:42. § (1) bekezdése alapján olyan cselekvési szabadságot, a személyiség szabad érvényesítését célozza meg, amely kifejezésre juttatja, megélhetővé teszi emberi mivoltának sajátos értékműködését. Ebből következően az emberi méltóságból levezethető személyiségi jogok körében tehát olyan jogosultságok azonosítására van lehetősége a bíróságoknak, amelyek közvetlenül az ember emberi mivoltából következnek.
- [60] Nem vitás, hogy a bírósághoz fordulás jogának gyakorlása alapjogi természete ellenére a jogalany önrendelkezési jogkörébe tartozik, szoros összefüggést mutat az emberi méltósággal, amely mind az alapjogok, mind a személyiségi jogok egyik legalapvetőbb igazodási pontját jelenti. Az ember önrendelkezésének ez az eleme valamilyen alanyi jogával való rendelkezést jelent, ami az eldöntendő jogkérdés szempontjából viszont kiemelten lényeges: ennek elmaradása, eredményessége vagy eredménytelensége önmagában semmit nem változtat a jogalany testi, szellemi vagy erkölcsi státuszán, nem befolyásolja emberi értékműködésének alakulását, nem jelent egyúttal önmegvalósítást is. A lényeget összefoglalva: nem mutatható ki közvetlen kapcsolat az emberi személyiség és e jog gyakorlása vagy nem gyakorlása között.
- [61] A bírósághoz fordulás joga közvetlenül nem az egyén személyes autonómiájának védelmét szolgálja, nem az általános jellemző értékműködést

- védi, hanem fontos jogállami kritériumként a jogviták rendezésére hivatott intézmények létrehozását és fenntartását, megfelelő működtetését írja elő az állam mint kötelezett számára.
- [62] Továbbmenve: a személyiségi jogérvényesítés feltétele a személyiségi alanyi jogot sértő vagy veszélyeztető magatartás, amely a jogsértő és a sérelmet szenvedett fél között fennálló kapcsolatban polgári jogi, ezen belül személyiségi jogviszonyt keletkeztet (Kúria Pfv.21.186/2022/10.). Ennek hiányában azonban nem képzelhető el igényérvényesítés polgári bíróság előtt a fél személyiségi jogának megsértésére hivatkozással.
- [63] A kifejtettek alapján a Jogegységi Panasz Tanács úgy ítélte meg, hogy a bírósághoz fordulás joga nem személyiségi jog, ebből következően pedig közvetlenül e jog sérelme alapján személyiségi jogi igény eredményesen nem érvényesíthető, személyiségi jogvédelmet nem alapoz meg. Természetesen mindez nem jelenti azt, hogy megsértése esetén a megfelelő alkotmányjogi és emberi jogi mechanizmusok nem vehetők igénybe, mint ahogy azt sem, hogy e jognak és tágabb értelemben véve a tisztességes eljáráshoz való jognak az eljárások során nem kellene mindvégig érvényesülniük.
- [64] Végezetül, a felperes nyilatkozatára figyelemmel az egyértelműség kedvéért a Jogegységi Panasz Tanács szükségesnek tartja röviden tisztázni a következőket. A felperes szerint számos olyan eset fordulhat elő, hogy az alanyi jog jogosultja a bírósághoz fordulás sérelme alapján olyan, számára jelentős értéket képviselő követelés, illetve jog érvényesítésének az esélyétől esik el, amely okozhat akár végleges jellegű szellemi, pszichés megterhelést, sérülést. Ezzel összefüggésben a Jogegységi Panasz Tanács hangsúlyozza: természetesen elvi szinten nem kizárt, hogy a bírósághoz fordulás jogának sérelme mellett a jogsérelmet szenvedő személy a jogi képviselő mulasztása folytán más szempontból is sérelmet szenved el, így például a perindítás elmulasztása esetén a testi vagy lelki egészséghez való személyiségi joga sérül. Ilyen esetben azonban a személyiségi jogi jogérvényesítés alapja már nem a bírósághoz fordulás joga mint alapjog sérelme lesz, hanem a most vizsgált kérdéshez képest többlételemű elemként a Ptk. tételes rendelkezéseinek megfelelő személyiségi jog megsértése, amely így megnyithatja az utat a személyiségi jogi igényérvényesítés felé. Ettől eltérő megoldás oda vezetne, hogy egy külön jogvédelmi mechanizmussal biztosított jog automatikus személyiségi jogi eszközökkel való megerősítése a rendelkezésre álló jogvédelmet szükségtelenül megkettőzi, ezzel pedig gyakorlatilag kiüresíti a személyiségi jogi szankciók megítélésének Ptk.-ban előírt feltételeit. A személyiségi jogvédelem önálló igény, nem pedig más polgári jogviszonyokból származó igényekkel versengő, még kevésbé azok alkalmazhatatlansága esetén hivatkozható *szubszidiárius* jogcím.
- [65] A kifejtettek alapján a Jogegységi Panasz Tanács arra a következtetésre jutott, hogy a bírósághoz fordulás jogának sérelme önmagában nem minősül személyiségi jogi sérelemnek. E jogértelmezést mind a régi Ptk., mind a Ptk. hatálya alatt indult ügyekben alkalmazni kell.
- [66] A felülvizsgálati kérelem elbírálására a folytatódó felülvizsgálati eljárásban a megállapított kötelező jogértelmezésre figyelemmel kerül majd sor azzal, hogy az indítványozó tanács a Kúria Pfv.21.839/2011/3. számú határozatától a bírósághoz fordulás jogával összefüggő személyiségi jogi igény tekintetében eltérhet. Az és a Kúria azonos tartalmú határozatai a jövőben nem hivatkozhatók kötelező erejű döntésként.

VIII.

- [67] Mindezekre tekintettel a Jogegységi Panasz Tanács a Bszi. 24. § (1) bekezdés c) pontja, a 25. §-a, a 32. § (1) bekezdés b) pontja, a 33. § (1) bekezdés b) pontja, továbbá a 40. § (1)–(2) bekezdései alapján, a bíróságok jogalkalmazása egységének biztosítása érdekében [Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdés] a rendelkező részben foglaltak szerint határozott.
- [68] A Jogegységi Panasz Tanács a Bszi. 42. § (1) bekezdése alapján a jogegységi határozatot a Magyar Közlönyben, a BHGY-ban, a bíróságok központi internetes honlapján és a Kúria honlapján közzéteszi. A jogegységi határozat a bíróságokra a Magyar Közlönyben történő közzététel időpontjától kötelező.

Budapest, 2025. június 2.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke,
Salamonné dr. Piltz Judit s.k. előadó bíró,
Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró, Dr.
Csák Zsolt s.k. bíró, Dr. Farkas Katalin s.k. bíró, Dr.
Gyarmathy Judit s.k. bíró, Dr. Gimesi Ágnes
Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Kalas Tibor s.k. bíró, Dr.
Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna s.k. bíró, Dr.
Magyarfalvi Katalin s.k. bíró, Dr. Márton Gizella s.k.
bíró, Molnár Ferencné s.k. bíró, dr. Nyíróné dr. Kiss
Ildikó s.k. bíró, Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k.
bíró, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró, Dr. Suba Ildikó
s.k. bíró, Dr. Sugár Tamás s.k. bíró, Dr. Tóth Kincső
s.k. bíró, Dr. Vítál-Eigner Beáta s.k. bíró

A Kúria

Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.IV.60.026/2024/8. számú végzése

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a Kúria B.I. tanácsa által előterjesztett előzetes döntéshozatali indítvány alapján indult jogegységi eljárásban meghozta a következő

végzést:

a Jogegységi Panasz Tanács a jogegységi eljárást érdemi elbírálás nélkül megszünteti.

Indokolás

- [1] A Kúria B.I. tanácsa (a továbbiakban: indítványozó tanács) az előtte Bfv.1312/2022. számú ügyben a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 33. § (1) bekezdés b) pontjában biztosított jogkörében eljárva, a Bszi. 32. § (1) bekezdés b) pontja alapján a jogegység érdekében előzetes döntéshozatali indítványt terjesztett elő, mert jogkérdésben el kíván térni a Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében (BHGY) közzétett Bfv.1.453/2022/10. számú határozatától.
- [2] Az indítványozó tanács annak a jogkérdésnek a megválaszolását kérte, hogy a jogerős ítélettel

szemben a bünszervezetben elkövetés és annak jogkövetkezményei miatt előterjesztett felülvizsgálat a törvényben kizárt vagy érdemben elbírálandó abban az esetben, ha a kiszabott szabadságvesztés tartama a bünszervezetben elkövetés mellőzése esetén is a törvényes tételkeretek közötti.

- [3] Az indítványozó tanács az előzetes döntéshozatali indítványt a 2024. április 24-én kelt nyilatkozatában visszavonta, és indítványozta a jogegységi eljárás megszüntetését. Nyilatkozata indokolásában arra hivatkozott, hogy a Kúria az előzetes döntéshozatali indítvánnyal egyező tárgyú ügyben jogegységi eljárást folytat, az azonos jogkérdésre tekintettel pedig célszerű a jelen ügyben az előzetes döntéshozatali indítvány visszavonása, arra is tekintettel, hogy a jelen ügyben az indítványozó tanács az eljárását felfüggesztette, így a más ügyben már folyamatban lévő jogegységi eljárás eredménye alapján a jogkérdés eldönthetővé válik.
- [4] A Bszi. 38. § (1) bekezdése szerint az indítványozó a jogegységi határozat meghozataláig az indítványt módosíthatja vagy visszavonhatja. A Bszi. 39. § (2) bekezdése szerint a tanács érdemi elbírálás nélkül végzéssel megszünteti a jogegységi eljárást az indítvány visszavonása esetén, ha a 32. § (1) bekezdésében foglalt okok nem állnak fenn.
- [5] Figyelemmel arra, hogy az indítványozó tanács az előzetes döntéshozatali indítványt visszavonta, továbbá tekintettel arra, hogy a jelen eljárás tárgyát képező jogkérdéssel azonos tárgyban van folyamatban a Jpe.III.60.023/2024. számú jogegységi eljárás, a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a Kúria B.I. tanácsának előzetes döntéshozatali indítványa alapján indult, Jpe.IV.60.026/2024. számú jogegységi eljárást a Bszi. 39. § (2) bekezdése alapján érdemi elbírálás nélkül megszüntette.

Budapest, 2025. május 19.

Dr. Varga Zs. András s. k., a tanács elnöke, Bószörményiné dr. Kovács Katalin s. k. bíró, Dr. Csák Zsolt s. k. bíró, Dr. Farkas Katalin s. k. bíró, Dr. Gyarmathy Judit s. k. bíró, Dr. Kalas Tibor s. k. bíró, Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna s. k. bíró, Dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna s. k. bíró, Dr. Magyarfalvi Katalin s. k. bíró, Dr. Márton Gizella s. k. bíró, Molnár Ferencné dr. s. k. bíró, Dr. Puskás Péter s. k. bíró, Salamonné dr. Piltz Judit s. k. bíró, Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s. k. bíró, Dr. Somogyi Gábor s. k. bíró, Dr. Suba Ildikó s. k. bíró, Dr. Stark Marianna s. k. bíró, Dr. Szabó Klára s. k. bíró, Dr. Tóth Kincső s. k. bíró, Dr. Vítál-Eigner Beáta s. k. bíró

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.II.60.020/2025/3. számú végzése**

Rendelkező rész

A Kúria az alperes jogegységi panaszát visszautasítja.

Indokolás

- [1] Az alperes (a továbbiakban: panaszos) a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (2) bekezdése alapján jogegységi panaszt terjesztett elő

a Kúria Pfv.20.565/2024/5. számú, a jogerős végzést az elsőfokú bíróság végzésére is kiterjedően hatályon kívül helyező, és az elsőfokú bíróságot az érdemi tárgyalási szaktól új eljárásra és új határozat hozatalára utasító végzésével (a továbbiakban: támadott határozat) szemben. Arra hivatkozott, hogy a támadott határozat jogkérdésben eltér a Kúria Gfv.30.124/2023/7., Pfv.20.023/2016/6. és Pfv.21.013/2021/19. számú határozataitól. A panaszos kérte a Jogegységi Panasz Tanácsot, hogy a támadott határozatot helyezze hatályon kívül, és a Kúriát utasítsa új eljárásra és új határozat hozatalára.

- [2] A jogegységi panasz érdemben nem bírálható el.
- [3] A Bszi. 41/C. § (6) bekezdés c) pontja értelmében a Jogegységi Panasz Tanács – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – a jogegységi panaszt visszautasítja, ha az eljárási illetéket nem vagy hiányosan fizették meg.
- [4] A panaszos 70 000 forint eljárási illetéket fizetett meg. A jogegységi panaszban ezzel összefüggésben rögzítette, hogy álláspontja szerint az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 39. § (3) bekezdés d) pontja alapján az illetékszámítás alapja 700 000 forint, mivel az eljárás tárgyának értéke az (1) bekezdésben foglaltak szerint azért nem állapítható meg, mert „per megszüntetés tárgyában született a támadott végzés”. Erre figyelemmel a panaszos álláspontja szerint – utalva a Jogegységi Panasz Tanács Jpe.II.60.010/2024/4. számú végzésére is, amely szerint az Itv. 50. § (1) bekezdése a végzések elleni jogegységi panaszok tekintetében is alkalmazandó – a jelen jogegységi panasz eljárásban fizetendő illeték 70 000 forint.
- [5] A Kúria a panaszos által megfizetett eljárási illeték összegével kapcsolatban a következőket állapította meg:
- [6] Az Itv. 39. § (1) bekezdése alapján az illeték alapja a polgári peres eljárásban a per tárgyának, polgári nemperes eljárásban az eljárás tárgyának az eljárás megindításakor fennálló értéke, a jogorvoslati eljárásban pedig a vitássá tett követelés vagy követelésrész értéke. Az Itv. 50. § (1) bekezdése szerint a 39–41. §-ai szerint meghatározott illetékalap után az illeték mértéke ítélet elleni felülvizsgálat és jogegységi panasz esetén 10%, de legalább 50 000 forint, legfeljebb 3 500 000 forint.
- [7] A Kúria a jogegységi panasszal támadott határozatában a jogerős végzést az elsőfokú bíróság végzésére is kiterjedően hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot az érdemi tárgyalási szaktól új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. Erre tekintettel a jogegységi panasz eljárás illetékét a teljes eljárás alapjául szolgáló pertárgyérték alapján kell meghatározni, amelyet a felperes – amint arra a jogegységi panasz alapjául szolgáló ügyben első fokon eljáró bíróság is utalt – 47 628 815 forintban jelölt meg.
- [8] Önmagában az a körülmény, hogy a jogegységi panasz alapjául szolgáló eljárásban az elsőfokú bíróság az eljárást megszüntette, a jogegységi panasz eljárás illetékének meghatározása során az eljárás tárgyának értékét nem teszi meg nem állapíthatóvá.
- [9] A fentieket figyelembe véve a jogegységi panasz eljárás illetéke az Itv. 39. § (1) bekezdése és az 50. § (1) bekezdése értelmében 3 500 000 forint. Következésképpen a panaszos a jogegységi panasz eljárás illetékét hiányosan fizette meg.

- [10] Mindezekre tekintettel a Kúria a jogegységi panaszt a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés c) pontja alapján visszautasította.

Elvi tartalom

- [11] A jogegységi panasz befogadásához elvárható, hogy a panaszos vagy hiánytalanul fizesse meg az illetéket, vagy nyújtson be teljes körű, szabályszerű, érdemben elbírálnak költségmentességi kérelmet. Az illeték mértékének meghatározása a jogegységi panasszal érintett illetékalaphoz igazodik.

Záró rész

- [12] Az eljárás az Itv. 57. § (1) bekezdés a) pontja alapján illetékmentes, ezért a panaszos az Itv. 80. § (1) bekezdés i) pontja alapján a jogegységi panasz eljárásban megfizetett 70 000 (hetvenezer) forint illeték visszatérítését a lakóhelye szerint illetékes állami adóhatóságtól kérheti.
- [13] A végzés ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2025. május 5.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke, Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró, Dr. Csák Zsolt s.k. bíró, Dr. Farkas Katalin s.k. bíró, Dr. Kalas Tibor s.k. bíró, Dr. Gyarmathy Judit s.k. bíró, Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Magyarfalvi Katalin s.k. bíró, Dr. Márton Gizella s.k. bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró, Dr. Puskás Péter s.k. bíró, Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró, Dr. Suba Ildikó s.k. bíró, Dr. Stark Marianna s.k. bíró, Dr. Tóth Kincső s.k. bíró, Dr. Vitál-Eigner Beáta s.k. bíró

A Kúria

Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.II.60.022/2025/5. számú végzése

Rendelkező rész

A Kúria az alperes jogegységi panaszát visszautasítja.

Indokolás

- [1] Az alperes (a továbbiakban: panaszos) a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (1) és (2) bekezdése alapján jogegységi panaszt terjesztett elő a Kúria Pfv.21.237/2024/5. számú részítéletével szemben, amelyben a Kúria a jogerős ítéletet az elsődleges felülvizsgálattal támadott részében hatályában fenntartotta, a másodlagos felülvizsgálati kérelem tárgyában a felülvizsgálati eljárást a Jpe.I.60.001/2025. számú jogegységi panasz eljárás befejezéséig felfüggesztette. A panaszos kérte a Jogegységi Panasz Tanácsot, hogy a támadott részítéletet helyezze hatályon kívül, és a Kúriát utasítsa új eljárásra és új határozat hozatalára. Kérte a támadott részítélet végrehajtásának felfüggesztését. Álláspontja szerint a Kúria részítélete eltér a Pfv.20.218/2017/4., 4/2008. PJE, 1/2017. PJE, Pfv.20.489/2013/4., Pfv.20.548/2021/9., Pfv.20.439/2023/4., Pfv.20.634/2023/8. és Pfv.20.446/2024/4. számú határozataiban foglaltaktól, továbbá a PK 154. kollégiumi

állásfoglalástól és az 1/2016. (II. 15.) PK véleményétől.

- [2] A jogegységi panasz érdemben nem bírálható el.
- [3] A Bszi. 41/C. § (6) bekezdés c) pontja értelmében a Jogegységi Panasz Tanács – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – a jogegységi panaszt visszautasítja, ha az eljárási illetéket nem vagy hiányosan fizették meg.
- [4] A panaszos a pertárgyértéket 840 000 forintban határozta meg, az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 50. § (1) bekezdése alapján ennek 10%-át, 84 000 forint illetéket fizetett meg.
- [5] A Kúria a jogegységi panasszal támadott részítélet [91] bekezdésében levezette, hogy a felülvizsgálati illeték számításának alapja 4 120 000 forint. A másodfokú bíróság a két gyermekre összesen 120 000 forintban határozta meg a gyermektartásdíj havi összegét, ezzel szemben az alperes összesen havi 50 000 forint megállapítását tartotta elfogadhatónak. A különbözet havi 70 000 forint, ebből következően az egyévi szolgáltatás mint pertárgyérték számítás alapja 840 000 forint. A másodfokú bíróság az alperest terhelő hátralékos gyermektartásdíjat 3 280 000 forintban határozta meg. Ezt felülvizsgálati kérelmében teljes egészében támadta az alperes. A lejárt összeget hozzá kell adni az egyévi szolgáltatás értékéhez, így a felülvizsgálati illeték számításának alapja 4 120 000 forint. A Kúria a felülvizsgálati eljárás részilletékét 412 000 forintban határozta meg.
- [6] Az Itv. 50. § (1) bekezdése szerint a 39–41. §-k szerint meghatározott illetékalap után az illeték mértéke ítélet elleni felülvizsgálat és jogegységi panasz esetén 10%, de legalább 50 000 forint, legfeljebb 3 500 000 forint. Az Itv. 39. § (1) bekezdése alapján az illeték alapja a polgári peres eljárásban a per tárgyának, polgári nemperes eljárásban az eljárás tárgyának az eljárás megindításakor fennálló értéke, a jogorvoslati eljárásban pedig a vitássá tett követelés vagy követelésrész értéke.
- [7] A jogegységi panasz a Kúria részítéletét támadta, amelyben a Kúria meghatározta az eljárási illeték számításának alapjául szolgáló illetékalapot. A jogegységi panasz eljárásban az illeték mértékének meghatározása a jogegységi panasz alapjául szolgáló eljárásban megállapított illetékalaphoz igazodik, így az illeték számításának alapja 4 120 000 forint, az Itv. 50. § (1) bekezdése szerint a megfizetendő illeték 412 000 forint lett volna.
- [8] A fentiekre tekintettel a panaszos az illetéket hiányosan fizette meg, ezért a Kúria a jogegységi panaszt a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés c) pontja alapján visszautasította. Erre tekintettel – utalva a Bszi. 41/C. § (5) bekezdésére is – a végrehajtás felfüggesztése iránti kérelem érdemi elbírálását mellőzte.

Elvi tartalom

- [9] A jogegységi panasz befogadásához elvárható, hogy a panaszos vagy hiánytalanul fizesse meg az illetéket, vagy nyújtson be teljes körű, szabályszerű, érdemben elbírálnak költségmentességi kérelmet. Az illeték mértékének meghatározása a jogegységi panasz alapjául szolgáló eljárásban megállapított illetékalaphoz igazodik.

Záró rész

- [10] Az eljárás a jogegységi panasz visszautasítására tekintettel az Itv. 57. § (1) bekezdés a) pontja alapján illetékmentes, ezért a panaszos az Itv. 80. § (1) bekezdés i) pontja alapján a jogegységi panasz eljárásban megfizetett 84 000 (nyolcvannégyezer) forint illeték visszatérítését a lakóhelye szerint illetékes állami adóhatóságtól kérheti.
- [11] A végzés ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2025. május 5.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke,
Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró, Dr.
Csák Zsolt s.k. bíró, Dr. Farkas Katalin s.k. bíró, Dr.
Kalas Tibor s.k. bíró, Dr. Gyarmathy Judit s.k. bíró,
Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna s.k. bíró, Dr.
Magyarfalvi Katalin s.k. bíró, Dr. Márton Gizella s.k.
bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró, Dr. Puskás Péter
s.k. bíró, Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró, Dr.
Somogyi Gábor s.k. bíró, Dr. Suba Ildikó s.k. bíró,
Dr. Stark Marianna s.k. bíró, Dr. Tóth Kincső s.k.
bíró, Dr. Vitál-Eigner Beáta s.k. bíró

BÜNTETŐ KOLLÉGIUM

180 Amennyiben a terhelt magatartásában kizárólag arra utaló jelek érhetők tetten, amelyek az ölési szándék hiányára utalnak, az nem alapozza meg az eshetőleges szándékot akkor sem, ha az elkövetési magatartás eredményeképpen esetlegesen, a véletlenek ritka egybeesése folytán a halálos eredmény is bekövetkezhet [Btk. 7. §, 208. § (1) bek.].

- [1] A törvényszék ítéletében a terheltet bűnösnek mondta ki kiskorú veszélyeztetésének büntetésében [Btk. 208. § (1) bek.], ezért 1 év szabadságvesztésre ítélte, melynek a végrehajtását 3 év próbaidőre felfüggesztette. A szabadságvesztés végrehajtási fokozatát börtönben határozta meg azzal, hogy annak elrendelése esetén a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra.
- [2] Az ügyészség eltérő minősítés és súlyosabb büntetés kiszabása végett a terhelt terhére bejelentett fellebbezése folytán eljáró ítélőtábla mint másodfokú bíróság végzésével az elsőfokú bíróság ítéltét helybenhagyta.
- [3] A jogerős ítélet tényállásának lényege a következő:
– Az évek óta fiával, külföldön élő terhelt 2020-ban ismerkedett meg 1. számú tanúval. A terhelt 1. számú tanúval élettársi kapcsolatra lépés nélkül szexuális kapcsolatot is fenntartott, majd 2021 tavaszán teherbe esett, amelyet azonban csak 2021 júniusában vett észre. A terhelt a terhességéről igyekezett tudomást nem venni, orvosnál sem járt, állapotáról sem 1. számú tanúnak, sem családtagjainak nem számolt be.
– A vádban megjelölt napon a terhelt, a fia és 1. számú tanú együtt utaztak utóbbi nyaralójába, majd másnap a kora délutáni órákban – amíg 1. számú tanú elment a házból – a terhelt a nyaraló fürdőszobájában a WC-n ülve egy 53 centiméter hosszúságú, 3330 gramm súlyú, érett, egészséges leánygyermeket szült terhességének körülbelül 38–39. hetében. A szülés során a sértett a WC-csészébe esett, onnan a terhelt őt kivette, majd a zuhanykabinban megmosdatta, egy ollóval elvágta a köldökzsinórt is. A sértettet egy ott talált 60x100 centiméter nagyságú törölközőbe csomagolta, majd a fürdőszobát is kitakarította. Ezt követően érkezett haza 1. számú tanú a terhelt fiával, majd a terhelt kérésére – aki a szülésről nem számolt be nekik – átmentek az ikernyaraló másik részébe.
– A terhelt a csecsemőt ekkor betakarta még egy 170x150 centiméter nagyságú gyermekpaplanba, majd anélkül, hogy bárkinek szólt volna, beült 1. számú tanú személygépkocsijába, a betakart sértettet a gépkocsi jobb oldali első ülésére téve, a közeli város irányába elindult. A terhelt ezt követően a gépkocsiban lévő sértettel együtt a környéken bolyongott, majd 16 óra 20 perc körüli időben őt a helyiség lakott területén belül kitette egy három oldalról fedett, tetővel is rendelkező buszmegálló padjára, és ott hagyta. A levegő hőmérséklete ekkor

8,3 °C volt, sem a buszmegállóban, sem annak környékén senki nem tartózkodott.

– Ezután a terhelt a gépkocsival visszament 1. számú tanú nyaralójába, ahol az időközben megérkezett édesanyja és 1. számú tanú már őt keresték, mert nem tudták, hogy hová ment. A terhelt ekkor sem számolt be senkinek arról, hogy ő egy gyermeket szült, majd fiával és 1. számú tanúval előbb a lakóhelyükre, majd külföldre utaztak.

– A buszmegállóban lévő sértettet délután 17 óra körüli időben kutyasétáltatók találták meg, akik értesítésére a mentők a sértettet kórházba szállították. A helyszínen a mentőszolgálat dolgozói a sértettet megvizsgálták, 10-es Apgar értéket állapítottak meg nála, megtalálásakor semmilyen azonnali beavatkozásra nem volt szükség.

– A terhelt azon magatartásával, hogy az újszülött csecsemőt ellátva törölközőbe, illetve paplanba takarva egy buszmegállóban hagyta, annak testi épségét veszélyeztette.

– A terhelt szülői felügyeleti jogát a járásbíróság utóbb megszüntette.

– A terhelt állapotjellegű személyiségzavarban szenved, amely a cselekménye elkövetésekor is fennállt, e személyiségzavaron túlmenően a cselekmény elkövetésekor a fizikai és érzelmi stressz hatására beszűkült tudati állapotban is volt, ugyanakkor a terhelnél fennálló személyiségzavar és beszűkült állapot nem tette képtelenné, és nem is korlátozta őt abban, hogy cselekménye társadalomra veszélyességének következményeit felismerje, illetve, hogy ennek megfelelően cselekedjen. A terhelt beszűkült tudati állapota megnehezítette a gondolkodást, illetve a mérlegelést.

- [4] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a fellebbezíteli főügyészség a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontjában meghatározott okból, a Be. 651. § (1) bekezdése alapján a terhelt terhére terjesztett elő felülvizsgálati indítványt.

- [5] Indokolása szerint a tényállás részét képező ténynek minősül az elsőfokú ítélet [27] pontjában szereplő, az igazságügyi orvosszakértő véleményén alapuló megállapítás, mely szerint amennyiben nem érkezik időben a segítség – azaz a sértettet időben nem találják meg – akkor kihűlés vagy táplálatlansága következtében halála is bekövetkeztethető volna. Erre tekintettel a terhelt cselekményének minősítése törvénysértő.

- [6] Nem vitatva, hogy a terhelt a sértettet a szülést követően ellátta, hangsúlyozta, hogy ezt követően azonban meglehetősen hideg időben egy autóbuszmegállóban sorsára hagyta, a teljes véletlenre bízva, hogy őt időben megtalálják-e. Kifejtette, hogy a terhelt tudatában fel kellett merülnie, hogy magatartásának következtében a sértett meg is halhat, így az emberölés büntetnének eshetőleges szándékkal történő megállapítása indokolt; a terhelt cselekménye tehát a Btk. 160. § (1) bekezdés és (2) bekezdés i) pontja szerint minősülő tizennegyedik életévét be nem töltött személy

- sérelmére elkövetett emberölés büntette kísérletének minősül.
- [7] Miután a helyes minősítés mellett a jogerős ítélet által kiszabott büntetés nem szabható ki, a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt törvénysértő büntetés kiszabására került sor, amely a Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pont *ba)* alpontja szerint felülvizsgálati ok.
- [8] Kifejtette ugyanakkor, hogy a büntetés enyhítésére vonatkozó szabályok alkalmazásával, figyelemmel a kísérletre is, legkevesebb 2 évi szabadságvesztés kiszabható, amely végrehajtásának felfüggesztésével is elérhető a büntetés célja, figyelemmel arra, hogy a terhelt büntetlen előéletű, kifogástalan életvitelű, a cselekményt beismerte és megbánta.
- [9] Mindezek alapján a jogerős ítélet megváltoztatását, a terhelt cselekményének emberölés büntette kísérleteként minősítését, a szabadságvesztés tartamának 2 évre súlyosítását és végrehajtásának próbaidőre felfüggesztését indítványozta.
- [10] A Legfőbb Ügyészség átiratában a fellebbviteli főügyészség indítványát – annak ténybeli és jogi indokait osztva – fenntartotta.
- [11] Kiegészítésként a terhelti tudattartalom megállapítása körében arra hivatkozott, hogy a levegő 8 °C fokos hőmérsékletének és az újszülött magára és ellátatlanul hagyásának tényei alapján az állapítható meg, hogy a terhelt közömbös volt az újszülött ellátatlanul hagyása és annak eredményeként a halál esetleges bekövetkezése vonatkozásában mind abban a pillanatban amikor magára hagyta a buszmegállóban, mind utána.
- [12] Utalt rá, hogy nagy nyomatékka figyelembe véve a terhelt beszűkült tudatállapotát, személyiségzavarát, illetve azt a tény, hogy jelenleg édesanyja közreműködésével aktívan neveli mind a sértettet, mind a korábban született kiskorú gyermekét, a helyes minősítés mellett kiszabott törvényes büntetés felfüggesztése indokolt.
- [13] A terhelt védője a Legfőbb Ügyészség átiratára írásban tett észrevételében a felülvizsgálati indítványt megalapozatlannak és indokolatlannak tartotta.
- [14] Indokolása szerint az alapügyben eljáró bíróságok mérlegeléssel állapították meg – a védelem által is teljesen elfogadottan – a tényállást és helyesen minősítették a terhelt terhére rótt bűncselekményt az ügyészi váddal szemben, nem a súlyosabb, emberölés büntettének kísérleteként. A védői álláspont szerint a kiszabott büntetés is törvényes, ekként a jogerős ítélet hatályában fenntartását indítványozta.
- [15] A felülvizsgálati indítvány alaptalan.
- [16] A Be. 660. § (1) bekezdése szerint a Kúria a felülvizsgálati indítványt tanácsulésen bírálja el, kivéve, ha a terhelt vagy a védő a terhelt terhére benyújtott felülvizsgálati indítvány kézbesítésétől számított nyolc napon belül az ügy nyilvános ülésen való elbírálását indítványozza [Be. 660. § (2) bek. *a)* pont]. A felülvizsgálati indítvánnyal érintettek – a fentiekre történő figyelmeztetés után – nyilvános ülés kitűzését nem indítványozták, ezért a Kúria a felülvizsgálati indítványt tanácsulésen bírálta el.
- [17] A jogerős ügydöntő határozat közlése az ügyészséggel a másodfokú nyilvános ülésen – 2024. április 23-án – a határozat kihirdetésével megtörtént, a felülvizsgálati indítvány az elsőfokú bírósághoz
2024. augusztus 3-án benyújtásra került, ezért a Be. 652. § (3) bekezdése szerinti törvényes határidő kétséget kizáróan megtartott, az ügyészség által a terhelt terhére előterjesztett felülvizsgálati indítvány joghatályos.
- [18] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, ami a Be. 648. §-a értelmében kizárólag a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen, a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárási okokból vehető igénybe. A felülvizsgálati okok törvényben meghatározott köre nem bővíthető, az ott meghatározottakon kívül más okból felülvizsgálatnak nincs helye.
- [19] A Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pont *ba)* alpontja alapján felülvizsgálatnak van helye, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése (első fordulat) miatt, illetve a Btk. más szabályának megsértésével (második fordulat) szabott ki törvénysértő büntetést.
- [20] A felülvizsgálati ok két fordulata alapján a Kúria felülbírálati és döntési jogköre némileg eltérő.
- [21] Az első fordulat szerinti felülvizsgálati ok (törvénysértő minősítés) esetén ugyanis a hatályos eljárási törvény nem (miként a 2003. július 1. és 2018. június 30. napja között hatályos 1998. évi XIX. törvény sem) tartalmaz olyan szűkítő rendelkezést, mint a 2003. június 30. napjáig hatályban volt 1973. évi I. törvény 284. § (2) bekezdése, amelynek értelmében törvénysértő minősítés esetén sincs helye felülvizsgálatnak, ha a büntetést a törvényes minősítésnek megfelelő büntetési tétel keretei között szabták ki.
- [22] Ebből következően a hatályos eljárási törvény szerint felülvizsgálati eljárásban megállapított törvénysértő minősítés esetén a büntetés abban az esetben is lehet törvénysértő, ha az a törvényes minősítésnek megfelelő büntetési tételkereten belül marad. Mivel a büntetési tételhatárok között a büntetést annak céljához igazítva, egyéniesítve, a cselekmény tárgyi súlyához, a belső arányossághoz igazodva kell kiszabni, ezért a törvénysértő minősítés érintheti a büntetés törvényességét akkor is, ha a kiszabott büntetés a helyesbített minősítéshez tartozó büntetési tételkereten belül marad, ám nem felel meg a helyes minősítésű bűncselekmény tárgyi súlyának, az alanyi bűnösség fokának. A Be. szerinti szabályozás helyes értelme szerint ekként törvénysértő minősítés esetében akkor is szükséges a kiszabott büntetés vizsgálata, ha az a törvényes minősítésnek megfelelő büntetési tétel keretén belüli. [Kúria Bfv.III.77/2017/23. (BH 2017.359.IV.)].
- [23] Az előbbiekkal szemben a második fordulat szerinti felülvizsgálati ok (a Btk. – a cselekmény minősítésén kívül eső – más szabályának megsértése) az olyan büntető anyagi jogi szabály megszegését jelenti, amelynek alkalmazását a büntetés meghatározása körében a törvény az ítélelőbíró számára korlátok közé szorítva biztosítja, és elvétése miatt a Be. XCIV. Fejezete nem nyújt jogorvoslati lehetőséget. Ilyen esetben a büntetés nem illeszkedik a törvénybe, azaz ilyen büntetést a törvény nem tesz lehetővé. A büntetőjog más szabályának megsértése miatt tehát csak akkor van helye felülvizsgálatnak, ha a kiszabott büntetés, illetve annak neme és mértéke a Btk. valamely mérlegelést nem tűrő rendelkezésébe ütközik [Kúria Bfv.III.1559/2018/10. (BH 2020.9.)].

- [24] A felülvizsgálati indítvány a terhelt terhére rótt bűncselekmény tekintetében a bűnfelelősség terjedelmének törvénysértő megállapítását és emiatt törvénysértő büntetés kiszabását állította, ekként az a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont első fordulat ba) alpontja szerinti felülvizsgálati okra hivatkozott, ezért az alapján a felülvizsgálatnak helye van.
- [25] A felülvizsgálati eljárás alapvető szabálya a tényálláshoz kötöttség [Be. 650. § (2) bek.]. A bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye; a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó [Be. 659. § (1) bek.].
- [26] A Kúria következetes gyakorlata szerint a felülvizsgálat az ügydöntő határozatban megállapított tényállásra terjed ki, ideértve az ítéletszerkesztési hibából a határozat indokolásának más részében rögzített tényeket is. Az is nyilvánvaló azonban, hogy a tényállás része csak ténymegállapítás lehet; ellenben nem ténymegállapítás, és így nem is a tényállás része, amikor a bíróság határozatának indokolásában bizonyíték tartalmát idézi, avagy jogi értékelést végez (Kúria Bfv.II.925/2019/6. indoklás [51] bekezdés). Az indítvány ekként tévesen hivatkozott ténymegállapításként az elsőfokú ítélet [27] bekezdésére. Az még szövegezésében sem érthető másként, mint, hogy a bíróság – ehelyütt – az igazságügyi orvosszakértő elmondását, nyilatkozatát rögzítette, a szakértői vélemény alapján a bíróság ténymegállapítást a sértett megtalálásakor, jó általános állapotára tett (elsőfokú ítélet [12] bekezdés).
- [27] A felülvizsgálati indítvány azt állítja, hogy a terhelt terhére a kiskorú veszélyeztetésének büntettként [Btk. 208. § (1) bek.] értékelt cselekmény téves minősítése és az erre tekintettel kiszabott törvénysértő büntetés alapozza meg a felülvizsgálatot.
- [28] A Kúriának tehát azt kell vizsgálnia, hogy történt-e az ügyben – a jogi minősítés megállapítása kapcsán – büntető anyagi jogsértés, a fenti rendelkezések alapján azonban mindez kizárólag a jogerős ítéletben megállapított tényállás alapulvételével vizsgálható.
- [29] Az indítványozó álláspontja az, hogy az irányadó tényállásból következően a törvényes minősítés emberölés büntettként kísérlete [Btk. 160. § (1) bek. i) pont]. Érvelésének alapját az képezi, hogy a terhelt tudati oldalán – a tárgyi körülményekre figyelemmel – fel kellett merülnie annak, miszerint magatartásának következtében a sértett meg is halhat. Miután azt teljes mértékben a véletlenre bízta, hogy őt időben megtalálják-e, ezáltal az emberölés büntettként eshetőleges szándékkal történő megállapítása indokolt.
- [30] A Btk. 160. § (1) bekezdése alapján emberölés büntettként felel, aki mást megöl. A bűncselekmény súlyosabban minősül és büntetendő, ha az emberölést tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére követik el [Btk. 160. § (2) bek. i) pont].
- [31] A Btk. 10. § (1) bekezdése szerint kísérlet miatt büntetendő, aki a szándékos bűncselekmény elkövetését megkezdi, de nem fejezi be.
- [32] Az emberölés büntette úgynevezett nyitott törvényi tényállás; a más ember életének kioltására alkalmas emberi magatartások sem taxatív, sem példálózva fel nem sorolhatók. Ezért az emberölés büntette bármilyen elkövetési magatartással megvalósítható, ami alkalmas az emberi élet kioltására; az egyenes és eshetőleges szándékkal is elkövethető.
- [33] Megállapításához az alanyi oldal hiánytalan megvalósulása, az elkövetői magatartás és az eredmény között okozati összefüggés fennállása szükséges. Befejezett a bűncselekmény a sértett halálának bekövetkezésével, ugyanakkor kísérlet valósul meg, ha a szándékos ölési magatartást az elkövető megkezdte, de nem fejezte be, illetve, ha a sértett halála egyéb okból elmaradt.
- [34] Az emberölés kísérletének három fogalmi eleme: az elkövetési magatartás szándékos volta, a véghezvitel megkezdése és az eredmény bekövetkezésének hiánya. Az emberölés kísérletének megvalósulása szempontjából az ölési szándék egyenes vagy eshetőleges jellege közömbös. A szándékos elkövetés mindkét formájánál ugyanis a tudati elem – a magatartás következményeinek előre látása – azonos, amely megjelenhet akár a következmény beállása elkerülhetetlenségének vagy akár valószínűségének, illetőleg a lehetőségének felismerésében is.
- [35] A Btk. 7. §-a szerinti szándékosság megállapításának feltétele, hogy az elkövető tudata a cselekmény elkövetésének az időpontjában átfogja a törvényi tényállás valamennyi tárgyi elemét (értelmi oldal), és a magatartás lehetséges következményeit kívánva vagy pedig abba belenyugodva cselekedjék (érzelmi oldal).
- [36] A szándékos elkövetés két formájánál az akarati, érzelmi elemek eltérően jelentkeznek, az eshetőleges ölési szándék esetében az elkövető nem kívánja a passzív alany halálának a bekövetkezését, azonban felismeri a halál lehetőségének a beállását és abba belenyugszik. Az eredmény bekövetkezésében való belenyugvás azt jelenti, hogy a passzív alany halála az elkövető számára vagy teljesen közömbös vagy pedig nem kívánatos. Ha ez utóbbi esetben úgy bízik a halálos következmény elmaradásában, hogy valamely meghatározott körülménynek – így akár a saját későbbi magatartása, harmadik személy beavatkozása vagy természeti erő – eredményelhárító hatását tételezi fel, már nem szándékosságról, hanem tudatos gondatlanságról (*luxuria*) van szó. Ez utóbbi esetben az elkövető számára a passzív alany halálának bekövetkezése, mint következmény nem volt közömbös, sőt arra számított, hogy ez az eredmény elmarad, de az eredmény utóbbi beállásából megállapíthatóan ez a bizakodása könnyelmű volt, és a körülmények téves vagy helytelen felismerésén alapult.
- [37] Ezzel szemben eshetőleges szándékosságról van szó, amikor nincs semmiféle ténybeli alap a passzív alany halála elmaradásában bizakodásnak, mert az eredmény elmaradása vonatkozásában az elkövető legfeljebb a véletlenben bizakodott. Az eredmény elmaradását ugyanis a véletlenre bízni nem egyéb, mint az eredmény bekövetkezésébe való belenyugvás (Kúria Bhar.III.561/2018/4.).
- [38] A szándékosság érzelmi oldalán jelentkező körülmények részletes elemzése elsődlegesen a tárgyi körülmények, az elkövető viselkedése, az elkövetést kísérő egyéb mozzanatok és az elkövető által a véghezvitel során tett kijelentéseknek a

- véghezviteli cselekménnyel megegyező jellegének a vizsgálata alapján történik.
- [39] Az elkövető tudatának tartalma törvényi tényállási elem, az úgynevezett alanyi okozatosság: a tárgyi oldal elemeinek (elkövetési magatartás, eredmény stb.) kívülvilágban való megnyilvánulása, ténybelisége és az elkövető ahhoz való akarati viszonyulása. Ez a viszonyulás az elkövetőn belüli, kívüllágtól elzárt. Ezért az elkövetési magatartásról (eredményről) való tudatban előzetesen, illetve egyidejűleg meglévő képzet mindig csak valamely kívülvilágban megjelenő, illetve fizikai mérhető tényből következtetéssel ragadható meg, s mint ilyen, ténykérdés. Ebből a szándékosságra, gondatlanságra, illetve annak mikéntjére, s a bűnösségre vont következtetés jogi értékelés, ami jogkérdés (Kúria Bfv.III.87/2020/11.).
- [40] Amennyiben az ölésre irányuló szándék fennáll, a kísérlet megállapításának objektív kritériumok alapján kell történnie. Ha ugyanis az ölési szándékkal véghez vitt magatartás az emberi életet oly módon veszélyezteti, amelynek eredményeként a halálos eredmény reálisan bekövetkezhet, az emberölés kísérlete megállapításának van helye. Jelen ügyben azonban nem ez a helyzet.
- [41] Az irányadó tényállás alapján a terhelt – a cselekmény elkövetésekor is fennállt – személyiségzavarban szenved, és ezen állapotára gyakorolt további behatást a szüléssel együtt járó fizikai, érzelmi stressz, mindez pedig megnehezített gondolkodással járó beszűkült tudati állapotot eredményezett. Ebben a tudati állapotban a terhelt – az irányadó tényállás szerint – a szülés során a WC-csészébe esett újszülöttet kivette, a zuhanykabinban megmosdatta, a köldöközsinórt ollóval elvágta, majd a sértettet törölközőbe csomagolta, vagyis a sértettet – adott körülmények között – maradéktalanul ellátta.
- [42] Tettének ezt követő bizonytalanságát, egyúttal érzelmi és tudati labilitását igazolja az a tényállítás, mely szerint a gépkocsiban lévő sértettel együtt a környéken „bolyongott”, de kétségkívül ennek során az újszülöttet – ahogyan arra az indítványozó hivatkozott is – hideg időben, egy üres buszmegálló padjára helyezve magára hagyta, anélkül, hogy erről, a terheességéről, illetve a gyermek megszületéséről bárkinek szólt volna.
- [43] Az újszülött magára hagyásának körülményei azonban beszédesek; mindezt ugyanis a terhelt nappali időszakban, lakott környezetben, közterületen tette, az újszülöttet egy tetővel és három oldaláról körül határolt buszmegállóban hagyta. Valamennyi ezen körülmény – amellet, hogy a közlekedés önmagában is, a megálló a tömegközlekedésben az emberi várakozás céljából kialakított létesítmény – a biztos emberi jelenlétre, a megálló felépítmény jellege környezeti ártalmak elleni védelemre való bizakodásra minden alapot megad. Ez utóbbival és az időjárással összefüggésben pedig az sem elhanyagolható, hogy a terhelt a sértettel úgy ült autóbá, hogy egy nagyobb méretű gyerekpaplánba is betakarta, és ebben hagyta a megálló padján.
- [44] Az, hogy a sértett feltalálási helye valóban nem volt kietlen, megtalálásának a magára hagyásához képest eltelt idő tartama, megfelelő ellátottságát pedig a megtaláláskori orvosi vizsgálatok eredménye igazolta.
- [45] Mindezen körülmények tehát azt támasztják alá, hogy a terhelt éppen a halálos eredmény bekövetkezése tekintetében nem volt közömbös, annak elkerülése végett a beszűkült tudati állapotban, az adott körülmények között minden tőle elvárható, amit megtehetett, meg is tett, következésképpen a véletlenre bízás vagy annak feltételezése esetében fel sem merül.
- [46] Az indítvány fő érvelésével összefüggésben, nevezetesen, hogy amennyiben a sértettet – véletlenszerűen – nem találták volna meg, halála kihülés vagy táplálatlanság miatt bekövetkezett volna, a Kúria rámutat, hogy önmagában azért, mert a véletlennek szerencsétlen összeállása esetén a sértett meghallhatott volna, nem jelenti azt, hogy a terhelt szándéka erre is irányult; kizárólag ugyanis ennek ellenében tett intézkedéseket. Az intézkedések pedig aktív magatartások, tettek, melyek – jelen esetben – nem a sértett iránti közömbösség és sorsának véletlenre bízása, hanem éppen ellenkezőleg, a más személy általi megtalálásban bizodalom szándéka irányába mutatnak.
- [47] Mindezt pedig az alapügyben eljár bíróságok is vizsgálták, ezzel összefüggésben – a Kúria által is maradéktalanul osztatott – azt rögzítették, hogy a terhelt nem egy félreeső helyen vagy egy közeli nádasban, hanem város belterületén, a panorámaút közelében helyezte el a sértettet, olyan helyen és módon, ahol és abban bízhatott, hogy a sértettet, mihamarabb, ha pedig később úgy akkor is az általa elvégezhető és elvégzett gondos ellátás állapotában megtalálják.
- [48] Az alapügyben eljár bíróságok helytállóan foglaltak állást arról, hogy a terhelt nem nyugodott bele abba, hogy a sértett esetlegesen a magára hagyás miatt meghalhat, ugyanakkor magatartásával a sértett testi fejlődését veszélyeztette. A terhelt a kiskorú nevelésére, gondozására köteles személy volt, aki e feladatából eredő köteleességét súlyosan megszegte, amikor az újszülöttet – noha ellátását követően takaróba csomagolva – egy buszmegállóban hagyta.
- [49] Mindezek alapján az alapügyben eljár bíróságok törvényesen minősítették a terhelt cselekményét – a felülvizsgálati indítvány szerinti élet elleni bűncselekménnyel szemben – a gyermekek érdekét sértő bűncselekménynek.
- [50] Ha pedig a felülvizsgálattal érintett cselekmények elbírálásához kapcsolódó anyagi jogszabálysértés (így törvényt sértő minősítés) nem valósult meg, a büntetés önálló vizsgálata már fel sem merül.
- [51] Mindezeket követően, miután a Kúria olyan felülvizsgálati okot, melynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles, nem észlelt, a megtámadott határozatokat a Be. 655. § (2) bekezdése szerinti összetételben eljárva a Be. 662. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Bfv.II.1.039/2024/10.)

181 I. A részesi felelősség megállapítása törvényes, ha az irányadó tényállás mind a terhelti alapszelekmény törvényi tényállási elemeit, mind az ehhez kapcsolódó bűnsegédi felelősség megállapítását megalapozó tényeket is tartalmazza.

II. A részesség járulékos jellegéből nem következik, hogy a bűnsegéd büntetőjogi felelősségének előfeltétele lenne a tettes bűnösségének megállapítása.

Amennyiben az irányadó tényállásban a tettes által megvalósított alapcselekmény szerepel, a bűnségéd önálló büntetőjogi felelőssége megállapításának nem akadály, ha a tettes felelősségre vonására azért nem került sor, mert a res iudicata ennek akadályát képezi [Btk. 12. § (1) és (3) bek.; Be. 561. § (2) és (3) bek.].

- [1] A törvényszék ítéletével a XIX. r. terheltet bűnösnek mondta ki 1 rendbeli bűnségédként, folytatólagosan elkövetett jelentős vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés büntetében (II/3. vádpont) [Btk. 319. § (1) bek. és (3) bek. b) pont, 12. § (2) bek., 21. § (2) bek.]. Ezért őt 10 hónap börtönbüntetésre és 100 000 forint pénzmellékbüntetésre ítélte. A szabadságvesztés-büntetés végrehajtását 2 év próbaidőre felfüggesztette. Rendelkezett a pénzmellékbüntetés meg nem fizetése esetére annak átváltoztatásáról. Kötelezte a XIX. r. terheltet, hogy a II. r. terhelttel egyetemlegesen fizessen meg 9 704 714 forint kártérítést, a magánfélnek. Döntött a lefoglalt tárgyakról és a bűnügyi költség viseléséről.
- [2] Az ellentétes irányú fellebbezések alapján eljárt ítélőtábla mint másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét a XIX. r. terhelt tekintetében megváltoztatta; pontosította a pénzmellékbüntetés meg nem fizetése esetére irányadó szabályokat, valamint a II. r. terhelttel egyetemlegesen fizetendő kártérítés összegét 12 759 860 forintra, az illeték mértékét 765 600 forintra felemelte. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét a XIX. r. terhelt tekintetében helyben hagyta azzal, hogy a terhére megállapított bűncselekmény megnevezése helyesen bűnségédként, folytatólagosan elkövetett hűtlen kezelés büntette [korábbi Btk. 319. § (1) bek., (3) bek. b) pont].
- [3] A jogerős, vádról rendelkező ügydöntő határozat ellen a XIX. r. terhelt védője nyújtott be felülvizsgálati indítványt a Be. 648. § a) és d) pontjára, valamint a 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjára alapítottnak.
- [4] Indokolásában – mivel a XIX. r. terheltre vonatkozó érvelése ezen alapul – részletesen bemutatta a jelen ügy II. r. terheltjével szemben folyamatban volt eljárásokat. Hivatkozott arra, hogy a törvényszék és a megismételt másodfokú eljárásban az ítélőtábla által a II. r. terhelt bűnségét megállapító ítélettel szemben a II. r. terhelt védője perújítási indítványt terjesztett elő. Ezt az ítélőtábla a végzésével elutasította, a Kúria a határozatával e végzést megváltoztatta akként, hogy II. r. terheltnek a fenti jogerős ítélettel elbírált cselekménye vonatkozásában a perújítást elrendelte, ezeket az ítéleteket a terhelt tekintetében hatályon kívül helyezte, és a terheltnek a hatályon kívül helyezéssel érintett – jelen ügyben a II/1., 2., 3., 4., 5. tényállási pontban írt – cselekménye miatt a büntetőeljárást megszüntette. A Kúria döntésének indokolása szerint a folytatólagosság egységbe tartozó valamennyi részselekmény egybetartozó, a hibás elbírálás pedig *res iudicatát* eredményezett.
- [5] Kitért arra is, hogy a *res iudicata* alapja a járásbírói ítélete – mely a törvényszék végzésével emelkedett jogerőre – volt, mely II. r. terheltet felmentette a folytatólagosan elkövetett hűtlen kezelés büntetékének vádjá alól. Ezt követően a főügyésznek a terhelt terhére benyújtott perújítási indítványa folytán megismételt eljárásban a járásbírói az ítéletével – mely a törvényszék határozatával jogerőre emelkedett – a felmentő ítéletet hatályon kívül helyezte és II. r. terhelt bűnségét folytatólagosan elkövetett hűtlen kezelés büntetében megállapította. Az ügydöntő határozat ellen a terhelt felülvizsgálati indítványt terjesztett elő, amelyet elbírálva a Kúria a végzésével a fenti jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, és II. r. terhelttel szemben a perújítási eljárást megszüntette.
- [6] Rámutatott arra, hogy a II. r. terhelt tekintetében hozott felmentő ítélet *res iudicata* okán érintette a II/3. számú tényállásban írt részselekményt is, mely miatt XIX. r. terhelt bűnségét a felülvizsgálati indítvánnyal támadott ítélet bűnségédi minőségben megállapította.
- [7] Hangsúlyozta, hogy – a Kúria Bfv.I.1757/2016/7., Bfv.I.397/2021/16. és Bfv.591/2021/7. számú határozatai, a BH 2000.186. számon közzétett eseti döntés és a 3/2011. (X. 14.) számú Büntető jogegységi határozat alapján – a részesi felróhatóság feltételezi a tettesi alapcselekmény meglétét, ténybeli adottságát, csakis azzal összefüggésben valósulhat meg. Tettes nélkül nincs bűnrészes, a részesség járulékoságából adódóan a részes cselekményének jogi minősítése a tettes cselekményéhez igazodik.
- [8] Mindezek alapján azt indítványozta, hogy a Kúria az ítélőtábla ítéletét változtassa meg, a XIX. r. terhelttel szemben a büntetőeljárást szüntesse meg, és a magánfél részére megítélt kártérítés és járulékai megfizetése iránt folytatott végrehajtási eljárást – soron kívül eljárva – függeszse fel.
- [9] A Legfőbb Ügyészség átiratában a XIX. r. terhelt védőjének felülvizsgálati indítványát részben a törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta.
- [10] Indokai szerint a XIX. r. terhelt védője által hivatkozott, a Kúria felülvizsgálati eljárásban meghozott határozatában megfogalmazott megszüntetési ok, a *res iudicata* megállapítására kizárólag II. r. terhelt személyével összefüggésben került sor, mely XIX. r. terhelttel szemben nem állapítható meg. A tettesi és a részesi cselekmények összességükben lényegesen eltértek egymástól, azok kizárólag a II/3. tényállási pont tekintetében találkoztak.
- [11] Kiemelte, hogy a Kúria 8/2024. számú Büntető jogegységi határozata tükrében a XIX. r. terhelt, mint bűnségéd és a II. r. terhelt, mint tettes által megvalósított II/3. pontban foglalt cselekmény kapcsán a tettes jelenleg nincs elmarasztalva.
- [12] Rámutatott arra is, hogy a Kúria II. r. terhelt vonatkozásában meghozott felülvizsgálati határozatában nem tett olyan megállapítást, amely szerint a II. r. terhelt a tettesi alapcselekményt ne követte volna el.
- [13] Kifejtette továbbá, hogy a részesség járulékos jellegének ellenére a részes felelőssége önállóan is megállapítható, ha a tettes felelősségre vonására valamilyen okból nem kerülhet sor, a részesség szempontjából ugyanis közömbös, hogy a szándékos bűncselekmény miatt a tettes felelősségre vonható-e vagy azt bármely körülmény – például a *res iudicata* – akadályozza. A részesek, bár cselekményük járulékos jellegű, mégis önálló büntetőjogi felelősséggel tartoznak, melynek megállapításához – egyéb feltételek mellett – annak tényszerű megállapítása szükséges és egyben elégséges is,

- hogy a tettes megvalósította a szándékos bűncselekmény törvényi tényállását.
- [14] A felülvizsgálati indítványt a Be. 648. § d) pontjára alapított részében a törvényben kizártnak tartotta, mivel annak egyik feltétele, hogy a felülvizsgálati indítvánnyal támadott jogerős ügydöntő határozatot a bíróság 2020. július 1. napján vagy azt követően hozta meg, ez pedig a jelen esetben nem áll fenn. Kitért arra is, hogy a védő által hivatkozott kúriai határozatok a jelenlegitől lényegesen eltérő tényállásra, illetve eljárásjogi helyzetre vonatkoznak.
- [15] Mindezek alapján arra tett indítványt, hogy a Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal támadott jogerős ítéletet a XIX. r. terhelt tekintetében hatályában tartsa fenn.
- [16] A Legfőbb Ügyészség átiratában foglaltakra XIX. r. terhelt észrevételét tett.
- [17] Rámutatott arra, hogy ebben a felülvizsgálati eljárásban arról a jogkérdésről kell döntést hozni, hogy lehet-e tettes nélkül részesi felelősséget megállapítani. Nem vitatta, hogy a részesek akkor is felelősségre vonhatók, amennyiben a büntetőeljárás során a tettes kiléte nem volt megállapítható, azonban ezesetben a tettesi cselekménnyel vádolt II. r. terhelt bizonyosan nem ismeretlen elkövető és az is nyilvánvaló, hogy felmentésére nem büntethetőséget kizáró vagy büntethetőséget megszüntető ok miatt került sor. Álláspontja szerint a felmentés következménye az, hogy a tettes részéről nem valósult meg szándékos bűncselekmény törvényi tényállása, vagyis nincs tettesi elkövetési magatartás.
- [18] Kiemelte, hogy a részes büntethetősége kérdésében a bírói gyakorlat egyértelmű és teljesen más álláspontot képvisel, mint amit a Legfőbb Ügyészség, melynek alátámasztásaként a felülvizsgálati indítványban már hivatkozott eseti döntések és jogegységi határozat lényegét ismételte meg.
- [19] Sérlemelte a Legfőbb Ügyészség átiratának a jogerős felmentő határozatot figyelmen kívül hagyó azon kitételét, miszerint a II/3. tényállásban leírt cselekmény kapcsán a „tettes jelenleg nincs elmarasztalva”, és iratellenesnek minősített minden olyan ténymegállapítást, mely II. r. terheltet tettesként jelöli meg.
- [20] Kitért arra is, hogy a pertörténet szempontjából nincs jelentősége a Kúria 8/2024. Büntető jogegységi határozatának, mert a jogegységi határozat nem érintette a Bfv.III.296/2022/19. számú határozathoz fűződő joghatásokat, a végzéssel kapcsolatban a Kúria a Bszi. 41. §-a alapján sem kasszátorius, sem pedig reformatórius jogkörrel nem élt és nem is élhetett. Álláspontja szerint a jogkérdés eldöntésénél kizárólag a tények vehetők figyelembe, így a döntés nem tehető függővé attól, hogy az ügyészség a felmentett terhelt bűnössége megállapítását újabb rendkívüli jogorvoslati eljárásban kezdeményezni fogja-e.
- [21] Végül a védőjével egyezően maga is kérte a végrehajtás felfüggesztését, mivel bármikor sor kerülhet a saját és családja lakóhelyére vonatkozó árverés kitűzésére.
- [22] A XIX. r. terhelt védőjének felülvizsgálati indítványa részben a törvényben kizárt, részben alaptalan.
- [23] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amely Be. 648. §-a alapján a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen terjeszthető elő. Az eljárási törvény a Be. 649. §-ában tételesen megjelöli azokat az okokat, amelyekre hivatkozással e rendkívüli jogorvoslat igénybe vehető; a felülvizsgálatot megalapozó büntető anyagi jogsértéseket a Be. 649. § (1) bekezdése, az eljárási szabálysértéseket e törvényhely (2) bekezdése határozza meg.
- [24] Felülvizsgálati ok, ha a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét [Be. 649. § (1) bek. a) pont aa) alpont].
- [25] A felülvizsgálatra irányadó jogszabályi rendelkezések kimondják, hogy a felülvizsgálati indítványban a jogerős ítéletben megállapított tényállás nem támadható [Be. 650. § (2) bek.]. A Be. 659. § (1) bekezdése alapján e rendkívüli jogorvoslat során nincs helye a bizonyítékok ismételt és eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének; a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.
- [26] Az eljáró bíróságok által levont jogi következtetések – így a bűnösség megállapításának és a cselekmény jogi minősítésének helyessége – tehát kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével bírálható el (BH 2004.102.).
- [27] Amennyiben az irányadó tényállásban a tudattartalomra vonatkozó ténymegállapítások is szerepelnek, azok a felülvizsgálati eljárásban szintén nem vitathatók (BH 2011.3., BH 2021.157.).
- [28] A XIX. r. terhelt indítványában foglaltakra tekintettel szükséges rögzíteni a II. r. terhelt ellen indított büntetőeljárásokban eddig meghozott határozatok lényegét.
- [29] A törvényszék ítéletében a II. r. terheltet bűnösnek mondta ki folytatólagosan elkövetett hűtlen kezelés büntetében (II/1., 2., 3., 6. tényállási pont) [korábbi Btk. 319. § (1) és (3) bek. b) pont], 5 rendbeli hivatali visszaélés büntetében (korábbi Btk. 225. §) és 3 rendbeli, folytatólagosan elkövetett magánokirat-hamisítás vétsége (korábbi Btk. 276. §). Ezért őt 1 év 6 hónap börtönbüntetésre és 2 év közügyektől eltiltásra ítélte. A II. r. terheltet 1 rendbeli bűnsegédként, folytatólagosan elkövetett csalás büntetése [korábbi Btk. 318. § (1) és (7) bek. a) pont], 1 rendbeli vesztegetés büntetése [korábbi Btk. 253. § (1) bek. és 258/A. § 2. pont], 1 rendbeli folytatólagosan elkövetett magánokirat-hamisítás vétsége (korábbi Btk. 276. §) miatt emelt vád alól felmentette.
- [30] Az ítélőtábla az ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét a II. r. terhelt tekintetében megváltoztatta, őt 3 rendbeli hivatali visszaélés büntetése (korábbi Btk. 225. §) miatt emelt vád alól felmentette. Egyebekben az elsőfokú ítéletet e terhelt tekintetében helybenhagyta.
- [31] A II/3. tényállásban írt cselekmény jogerős elbírálására XIX. r. terhelt tekintetében a fenti ítéletekkel sor került.
- [32] A II. r. terhelt vonatkozásában megnyílt harmadfokú eljárásban a Kúria a Bhar.III.47/2014. számon folyamatban volt ügyben meghozott végzésével a II. rendű terheltnek a vádirat és az elsőfokú ítélet tényállásának II/1., II/2., II/3., II/6. és II/7. pontban írt, folytatólagosan elkövetett hűtlen kezelés büntetékének és folytatólagosan elkövetett magánokirat-hamisítás vétségének minősített cselekményeit illetően az eljárást elkülönítette.

- [33] Az elkülönített ügyben a Kúria végzésével a másodfokú bíróság ítéletét II. r. terheltnak a vádirat és az elsőfokú ítéleti tényállás II/1., II/2., II/3., II/6. és II/7. pontjában írt cselekményére vonatkozó részében hatályon kívül helyezte és az ítéletábrát új eljárás lefolytatására utasította. A megismételt eljárásra vonatkozó iránymutatásban szerepelt, hogy az ítéletábrának – a folytatólágosság törvényi egységére figyelemmel – az előtte folyamatban lévő megismételt eljáráshoz célszerű egyesítenie a járásbírószágon II. r. terhelttel szemben hűtlen kezelés büntette miatt indult, a hatályon kívül helyező határozat meghozatalakor a törvényszéken másodfokon folyamatban volt büntetőügyet.
- [34] A megismételt másodfokú eljárásban az ítéletábra az ügyeket nem egyesítette, majd az ezt követően meghozott ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének terhelte vonatkozó és felülbírálattal érintett részét megváltoztatta, és a terhelte börtönbüntetésének tartamát 2 év 6 hónapra súlyosította.
- [35] A II. r. terhelte védője az ügydöntő határozattal szemben perújítási indítványt nyújtott be, melyet az ítéletábra a végzésével elutasított. A fellebbezés alapján eljáró Kúria a végzést megváltoztatta, a terhelte jogerős ítélettel elbírált cselekménye vonatkozásában a perújítást elrendelte, ezeket az ítéleteket a terhelte tekintetében hatályon kívül helyezte, és a terheltnak a hatályon kívül helyezéssel érintett – mely a II/1., 2., 3., 4., 5. tényállási pont – cselekménye miatt a büntetőeljárást megszüntette.
- [36] Az indoklás szerint a terhelttel szemben hozott mindkét jogerős határozat rögzíti, hogy az adott terhelte az érintett bűncselekmények vád szerinti elkövetési időpontjában polgármester volt, s a cselekmények sértettje egyaránt ez az önkormányzat. Ehhez képest a két jogerős ítélet szerint külön-külön egyaránt folytatólágos egységként értékelt hűtlen kezelés büntette esetében valamennyi részcsselekmény – értelemszerűen – egybetartozó, a Btk. 6. § (2) bekezdése szerinti folytatólágos egységbe. A törvényi egység követelményének sérelme, megsértése nem akadályozza az ítélet jogerőre emelkedését. Ekként a törvényi egység esetleges hibás elbírálása, illetve jogerős elbíráltasága – a tetteazonosság, a cselekmény, illetve törvényi egység kapcsán már kifejtettek szerint – *res iudicata* hatást eredményez. A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: korábbi Be.) 408. § (1) bekezdés b) pontjának I. fordulata szerint pedig épp ez perújítási ok. Ehhez az okhoz – értelemszerűen – kapcsolódik a Be. 413. § (1) bekezdés zárófordulata szerinti döntési jogkör, miszerint ilyenkor a perújítást elrendelő bíróság egyben az alapeljárást is megszüntetheti (Kúria végzésének [64]–[66] bekezdés). A megszüntetés oka a korábbi Be. 332. § (1) bekezdés c) pontja volt.
- [37] Azt is rögzíteni szükséges, hogy a fenti elsőfokú ítélet kihirdetését követően II. r. terhelttel szemben újabb vádiratot nyújtott be folytatólágosan elkövetett hűtlen kezelés büntette miatt. Ennek az ügynek XIX. r. terhelte nem volt vádlottja.
- [38] A járásbírószágon az ítéletével – mely a törvényszék végzésével jogerőre emelkedett – II. r. terhelte az ellene folytatólágosan elkövetett hűtlen kezelés büntette [korábbi Btk. 319. § (1) és (3) bek. b) pont] miatt emelt vád alól – a korábbi Be. 331. § (1) bekezdése alapján, figyelemmel a korábbi Be. 6. § (3) bekezdés b) pontjára is, bizonyítottság hiánya okán – felmentette.
- [39] Az ítélet 1/a)–c) pontjában írt cselekmények elkövetési ideje 2007. április 1. és 2010. november 30. napja közötti, sértettje az önkormányzat.
- [40] E jogerős ügydöntő határozattal szemben a főügyész II. r. terhelte terhére a korábbi Be. 408. § (1) bekezdés a/2. pontjában foglalt okból perújítási indítványt terjesztett elő. A perújítást a törvényszék elrendelte. A perújítás folytán megismételt eljárásban a járásbírószágon ítéletével (továbbiakban: járásbírószágon 2. számú ítélete) a fenti ítéletet hatályon kívül helyezte, és II. r. terhelte folytatólágosan elkövetett hűtlen kezelés büntette [1978. évi IV. tv. 319. § (1) bek., (3) bek. b) pont] miatt 1 év börtönbüntetésre és 1 év közügyektől eltiltásra ítélte. A másodfokon eljáró törvényszék ítéletével (továbbiakban: törvényszék 2. számú ítélete) az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, a terhelte terhére megállapított bűncselekményt 3 rendbeli folytatólágosan elkövetett magánokirat-hamisítás vétségének (Btk. 276. §) is minősítette.
- [41] Ennek az ítéletnek a II/3. számú tényállása lényegében megegyezik a járásbírószágon megállapított tényállással, melyben a XIX. r. terhelte cselekvőse is szerepel.
- [42] Az ügydöntő határozat ellen a II. r. terhelte felülvizsgálati indítványt terjesztett elő, amelyet elbírálván a Kúria a járásbírószágon 2. számú ítéletét és a törvényszék 2. számú ítéletét hatályon kívül helyezte és a II. r. terhelttel szemben a perújítási eljárást megszüntette.
- [43] A Kúria a bűncselekmény egységébe tartozó részcsselekmények esetén folytatandó perújításról szóló 8/2024. Jogegységi határozata (Jpe.IV.60.036/2023/7.) szerint amennyiben a bűncselekmény egységébe tartozó részcsselekmények elbírálására több jogerős ítéletben került sor, a legkorábban jogerőre emelkedett ítélettel szemben Be. 637. § (1) bekezdés a) pont ab) alpontja alapján, a terhelte terhére lehet, a későbbi ítélettel vagy ítéletekkel szemben pedig a 637. § (1) bekezdés b) pontja alapján a terhelte javára van helye perújításnak. A perújítást minden jogerős ítélet ellen külön kell kezdeményezni és azok önállóan bírálandók el. Megállapította azt is, hogy a Be. 637. § (1) bekezdés b) pontján alapuló perújítás – alapossága esetén – kizárólag a jogerős ítélet hatályon kívül helyezéséhez és az eljárás megszüntetéséhez vezethet, ami nem akadályozza az azzal érintett cselekmények miatti büntetőigény Be. 637. § (1) bekezdés a) pont ab) alpontja alapján elrendelt perújítás keretében való érvényesítésének. Ebben az esetben az ügyész nem vádirat, hanem a perújítás lefolytatását célzó perújítási indítvány előterjesztésével kezdeményezi a bíróság eljárását.
- [45] A bírósági integrált információs rendszer (BIIR) adatai alapján rögzíthető az is, hogy a főügyész helyettes II. r. terhelte terhére a Be. 637. § (1) bekezdés a) pont ab) alpontja alapján perújítási indítványt terjesztett elő azzal az indokkal, hogy a cselekmények elkövetési ideje, a sértett azonossága, az elkövetés körülményei alapján megállapítható, hogy a törvényszéken első fokon folyamatban volt ügyben a hűtlen kezelésként vád tárgyává tett cselekmény a járásbírószágon ítéletével jogerősen elbírált cselekménnyel folytatólágos egységet alkot

- és az új bizonyítékok valószínűsítik, hogy II. r. terhelt bűnösségét a hűtlen kezelés büntetében meg kell állapítani és vele szemben büntetést kell kiszabni.
- [46] A törvényszék ez alapján perújítást rendelt el és az ügy iratait a megismételt eljárás lefolytatására a járásbírósnak küldte meg.
- [48] Végül azt is rögzíteni szükséges, hogy a jogerős, ügydöntő határozattal szemben a XIX. r. terhelt által – a felülvizsgálati indítványban foglaltakkal lényegében megegyező érvek indokokkal – benyújtott perújítási indítványt az ítéletábla végzésével elutasította, melyet a Kúria a végzésével helybenhagyott.
- [49] A felülvizsgálati indítvánnyal támadott jogerős, ügydöntő határozat XIX. r. terhelt cselekményét megállapító II/3. tényállás lényege az alábbi.
- [50] A II. r. terhelt barátját, a XIX. r. terheltet, mivel előző munkahelye megszűnt, segítségképpen programszervezői munkakörben alkalmazta munkaszerződéssel, anélkül azonban, hogy a XIX. r. terheltől munkát várt volna, ebben előzetesen megállapodtak.
- [51] A polgármester II. r. terhelt feladatként határozta meg a hivatal személyügyekért felelős vezetője számára, hogy törvényesen oldják meg a külföldi állampolgár XIX. r. terhelt munkáltatását. Megoldásképpen a kerületi jegyző – aki nem tudott a mögöttes megállapodásról színlelt munkaszerződést kötött a XIX. r. terhelttel. A munkaszerződés szövege szerint a XIX. r. terhelt a polgármesteri kabinet szervezeti egységében, programszervező munkakörben, heti negyven órás munkarendben, 400 000 forint személyi alapbérrel 2007. május 1. napjától 2010. december 31. napjáig került alkalmazásra. A szerződést munkáltatóként aláíró jegyző feladatokat nem határozott meg a munkavállalónak, nem ellenőrizte, mivel a polgármesteri kabinet tagjai a II. r. terhelt közvetlen irányítása alá tartoztak.
- [52] A XIX. r. terhelt – aki a munkahelyének az épületében irodahelyiségben elhelyezve nem lett, munkaviszonyának közös megegyezéssel történt megszűnéséig – a munkaszerződése szerinti és egyéb, a polgármestert vagy a hivatalt segítő munkát nem végzett, egyetlen testvérvárosi szerződés létrehozásában, előkészítésében, programszervezésben nem működött közre. A munkahelyén akkor jelent meg, amikor tájékoztatták, hogy havi étkezési jegyeit és a munkaviszonyban álló munkavállalóknak járó egyéb juttatásokat átveheti.
- [53] A XIX. r. terhelt részére – munkabérként, valamint nem rendszeres kifizetések címén – bruttó 9 704 714 forint került kifizetésre, mely összeg után a munkáltatója összesen 3 055 146 forint közterhet fizetett.
- [54] A II. r. terhelt az önkormányzati vagyonnal való felelős, rendeltetésszerű gazdálkodás államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 104. § (3) bekezdése szerinti szabályaival ellentétesen barátja, a XIX. r. terhelt részére a színlelt munkaszerződés jogtalan megkötésével jogtalan előnyt adott, tényleges munkavégzés nélkül a II. r. terhelt döntése alapján az önkormányzat összesen bruttó 9 704 714 forint kifizetést teljesített.
- [55] A II. r. terhelt a XIX. r. terhelt szándékos segítségével az önkormányzatnak – a kifizetett közterekre is tekintettel – 12 759 860 forint vagyoni hátrányt okozott.
- [56] Az eljáró bíróságok e tényállás alapján XIX. r. terhelt bűnsegédi felelősségét a korábbi Btk. 319. § (1) bekezdésében meghatározott és a (3) bekezdés b) pontja szerint minősülő hűtlen kezelés büntetétéhez kapcsolódóan állapították meg.
- [57] Az elkövetéskor hatályos korábbi Btk. 319. § (1) bekezdése szerint hűtlen kezelést az követi el, akit idegen vagyon kezelésével bíztak meg, és ebből folyó kötelességének megszegésével vagyoni hátrányt okoz.
- [58] A korábbi Btk. 21. § (2) bekezdése szerint bűnsegéd az, aki bűncselekmény elkövetéséhez másnak szándékosan segítséget nyújt.
- [59] A hűtlen kezelés bűnsegéde olyan kívülálló személy is lehet, akinek nincs vagyonkezelői kötelezettsége, a vagyonkezelői megbízatás csak a tettesi elkövetői alakzat nélkülözhetetlen feltétele (EBH 2015.B.15.II).
- [60] A 3/2011. (X.14.) Büntető jogegységi határozat III. pontja szerint a bűnrészes a bűncselekménynek az olyan elkövetője, aki a törvényi tényállás megvalósításában közvetlenül nem vesz részt, ám a tettel szándékegységben jár el, és a törvényi tényállás megvalósítása nélkül is oksági [felbujtás esetében egyenes oksági, bűnsegély esetében *concausalis*] kapcsolatba hozható a cselekvősege a legalább kísérleti szakba eljutott tettesi cselekménnyel, mégpedig annak befejezettsége előtt. A részes cselekménye a tettesi, társtettesi cselekménnyel szemben alárendelt, mert tettesi bűncselekményt feltételez. Nem lehet részségről beszélni, ha nincs legalább kísérleti szakba eljutott tettesi alapcselekmény.
- [61] A részesi bűncselekmény járulékos jellegére tekintettel a részesi cselekmény – csak annyiban büntethető, amennyiben az alapcselekmény is büntethető, – a jogi minősítés tekintetében is osztja a tettesi alapcselekmény sorsát, és végezetül – a részesi cselekményre is a tettesi bűncselekmény büntetési tétele vonatkozik.
- [62] A bűnsegédi bűnrészes a tényállásszerű cselekményt nem megvalósítja, hanem ahhoz hozzájárul. A részes tettesekhez társulása a tettesek szándékával történik. A részesi szándék a tettesi szándékkal mutat egyezőséget, azt kíváltja vagy véghezvitel végett erősíti (BH 2019.155.II., BH 2021.246.I., BH 2023.237., [53] bekezdés). Ugyanakkor a részes esetén is irányadó, hogy bűnösség nélkül – azaz alanyi okozatosság nélkül – nincs tényállásszerűség, nincs felróhatóság.
- [63] Az elkövető tudatának – a tettes és a bűnsegéd esetében is – a bűncselekmény törvényi tényállási elemeire kell kiterjednie, a cselekményt ezek ismeretében, szándékosan kell megvalósítania. Emellett a bűnsegéd tudatának arra is ki kell terjednie, hogy magatartása alkalmas e cselekmény elősegítésére.
- [64] A szándékegységre vont következtetés alapja, hogy az irányadó tényállás kellő pontossággal rögzítse mind a tettesi cselekményt, mind a részesi magatartást, illetve megismerhetően tartalmazza a tettesi és részesi magatartás közötti oksági kapcsolatot (EBH 2015.B.14.II.).

- [65] A hivatkozott jogegységi határozat kiemeli azt is: a részes büntethetőségét nem érinti, ha a tettesi alapcselekmény elkövetőjének a kiléte ismeretlen, vagy ez a személy meg nem vádolt vagy vele kapcsolatban büntethetőséget megszüntető ok (pl. halál, elévülés, kegyelem) következik be.
- [66] A bírói gyakorlat tehát egységes abban, hogy a részes büntetőjogi felelőssége akkor is fennáll, ha a tettes felelősségre vonására nem kerül sor, a feltétel a tettesi alapcselekmény megvalósulása. A részesek, bár a cselekményük járulékos jellegű, mégis önálló büntetőjogi felelősséggel tartoznak. Önálló büntetőjogi felelősségük megállapításához – egyéb feltételek mellett – annak tényszerű megállapítása szükséges és egyben elégséges is, hogy a tettes megvalósította a szándékos bűncselekmény törvényi tényállását, vagy legalábbis a tényállásszerű elkövetési magatartás kifejtését megkezdte (BH 2014. 38.).
- [67] A részesi felróhatóság feltételezi a tettesi alapcselekmény meglétét, ténybeli adottságát. Amennyiben viszont a tettesi alapcselekmény konkrét alanyra vonatkozóan jogerősen eldöntött, akkor a tettesi elkövetőre vonatkozó *res iudicata* hatás érvényének fennállása alatt a részesi elkövető felróhatóságának vizsgálata kizárólag az adott bűncselekmény törvényi tényállásán kívüli elkövetői – ekként tehát a részesi – magatartás alapján vizsgálható. E vizsgálat nem terjedhet ki a törvényi tényálláson belüli magatartás megvalósultsága, illetve nem léphet be a törvényi tényállás körébe. Ez következik egyrészt a tettesi-részesi kapcsolat anyagi jogi, másrészt a felülvizsgálat alanyi jogosultsághoz kötődő felülbírálati terjedelmének eljárási jogi szabályozásából, illetve azok együttállásából, összhangjából (BH 2017.109.II., BH 2017.220. [57]–[59] bekezdés, BH 2022.67. [96]–[97] bekezdés, BH 2024.78. [24] bekezdés).
- [68] A részesi tudattartalom önálló, önmagában vett bűnösségvizsgálat tárgya, e szempontból a járulékoság közömbös; a részesi tudat tartalma pedig nem a törvényi tényálláson belüli magatartáshoz feltétlen szükségesség, hanem az ilyen magatartás bárminemű előmozdítása, (egyidejű) könnyítése, azaz a segítség (BH 2021.96. [28] bekezdés).
- [69] Az irányadó tényállás rögzíti, hogy
– a polgármesteri tisztséget betöltő II. r. terhelt megállapodott a XIX. r. terhelttel abban, hogy az önkormányzatnál úgy alkalmazza, hogy munkát nem vár tőle;
– ennek érdekében a XIX. r. terhelt színlelt munkaszerződést írt alá, mely szerint a polgármesteri kabinet szervezeti egységében programszervező munkakörben 400 000 forint személyi alpbérrel határozott ideig alkalmazza;
– a XIX. r. terhelt munkaviszonya megszűnéséig sem a munkaszerződése szerinti, sem pedig egyéb, a polgármestert vagy a hivatalt segítő munkát nem végzett;
– a XIX. r. terhelt a jogviszony fennállása alatt 9 704 714 forint kifizetésben részesült;
– a XIX. r. terhelt – a közterhekre is figyelemmel – összesen 12 759 860 forint vagyoni hátrány okozásában nyújtott szándékosan segítséget a II. r. terheltnak.
- [70] Jelen esetben az irányadó tényállás tartalmazza a vagyonzkezelői kötelezettségek megszegésében megnyilvánuló tettesi alapcselekményt és annak eredményét, magában foglalja mindazon tényeket, melyek a jogi minősítés szerinti bűncselekmény megállapítását megalapozzák.
- [71] Kétségtelen, hogy a Kúria a már hivatkozott felülvizsgálati eljárásban meghozott végzésével a II. r. terheltnak a járásbíróság jogerős 2. számú ítéletével és a törvényszék 2. számú ítéletével elbírált cselekménye vonatkozásában ezeket az ítéleteket hatályon kívül helyezte és a terheltnak a hatályon kívül helyezéssel érintett cselekménye miatt a büntetőeljárást megszüntette. Nem vitatható ugyanakkor, hogy ez a határozat kizárólag II. r. terheltre vonatkozik, az ítélt dolog (*res iudicata*) címén történt eljárásmegszüntetés is csak őt érinti. Helyesen utalt a Legfőbb Ügyészség arra is, hogy a Kúria végzése olyan megállapítást nem tartalmaz, miszerint a tettesi alapcselekmény elkövetésére nem került sor és nyilvánvalóan nem tér ki az ügyben terheltként szereplő más személyek, így a XIX. r. terhelt cselekvőségére sem.
- [72] A tényállásból kiolvasható a bűnsegédnek a tettes cselekményét szándékosan segítő, de tényállási elemet meg nem valósító magatartásának leírása is.
- [73] A XIX. r. terhelt a tényállás alapján egyértelműen azzal a tudattal írta alá a színlelt munkaszerződést, hogy annak kizárólagos célja fiktív foglalkoztatási jogviszony létesítése, melynek alapján részére munkavégzés nélküli jövedelem kifizetésére kerül sor a sértetti önkormányzat vagyonának terhére.
- [74] A korábban kifejtetteknek megfelelően a részesség járulékos jellegéből nem következik, hogy a bűnsegéd büntetőjogi felelősségének előfeltétele lenne a tettes bűnösségének megállapítása. Amennyiben az irányadó tényállásban a tettes által megvalósított alapcselekmény szerepel, a bűnsegéd önálló büntetőjogi felelőssége megállapításának nem akadálya, ha a tettes felelősségre vonására azért nem került sor, mert a *res iudicata* ennek akadályát képezi.
- [75] Erre tekintettel a XIX. r. terhelt részesi felelősségének megállapítása törvényes, lévén az irányadó tényállás mind a terhelti alapcselekmény törvényi tényállási elemeit, mind az ehhez kapcsolódó bűnsegédi felelősség megállapítását megalapozó tényeket is tartalmazza.
- [76] Mindezek alapján a XIX. r. terhelt védőjének felülvizsgálati indítványa a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjára hivatkozó részében alaptalan.
- [77] A védő által megjelölt Be. 648. § d) pontja alapján a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen felülvizsgálatnak van helye a Kúria Bírószági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától való eltérés esetén. További törvényi feltétel azonban, hogy a felülvizsgálati indítvány – ezen okra hivatkozással – csak akkor terjeszthető elő, ha az eltérés a büntető anyagi jog szabályainak a Be. 649. § (1) bekezdésében meghatározott megsértését eredményezte vagy a Be. 649. § (2) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértést eredményezett [Be. 649. § (6) bek.].
- [78] A Kúria jogértelmezésétől való indokolatlan – és a Be. 649. § (1) és (2) bekezdésében meghatározott eljárásjogi vagy anyagi jogi szabálysértést eredményező – eltérést új felülvizsgálati okként a Be.

2021. április 1. napján hatályba lépett módosítása teremtette meg, összhangban az új jogorvoslati formaként létrehozott, a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. §-ában szabályozott jogegységi panasz eljárással.

- [79] A Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától való eltérésre alapított felülvizsgálati okra történő hivatkozásnak csak az alábbi feltételek együttes fennállása esetén van lehetősége:
- a felülvizsgálati indítvánnyal támadott jogerős ügydöntő határozatot a bíróság 2020. július 1-jén vagy azt követően hozta,
 - a felülvizsgálattal támadott határozattól való eltérést megalapozó határozatot a Kúria hozta és az 2012. január 1-jét követően a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétételre került,
 - valamint a felülvizsgálati indítvány tartalmazza annak megjelölését, hogy az állított eltérés a büntető anyagi jog mely szabályának (1) bekezdésében meghatározott megsértését eredményezte, vagy a 649. § (2) bekezdésében meghatározott mely eljárási szabálysértést eredményezett (BH 2022.289.).
- [80] Mivel jelen ügyben a felülvizsgálati indítvánnyal támadott jogerős, ügydöntő határozat meghozatalára 2020. július 1. napját megelőzően került sor, az indítvány a Be. 649. § (6) bekezdésére alapított részében a törvényben kizárt.
- [81] Mindezek alapján a Kúria – a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, és a megtámadott határozatokat – a Be. 660. § (1) bekezdése szerint tanácsulésen, a Be. 655. § (2) bekezdése szerinti összetételben eljárva – a Be. 662. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Bfv.I.754/2024/8.)

182A Btk. 17. § (2) bekezdésében írt rendelkezés nem a beszámítási képességet korlátozó kóros elmeállapot törvényi definíciója, hanem az ennek fennállása esetén alkalmazható büntetéskiszabási szabály. A beszámítási képességet korlátozó kóros elmeállapot megállapítása még nem jelenti a Btk. 17. § (2) bekezdésének automatikus alkalmazását vagy az alkalmazásának szükségességét.

A Btk. 17. § (2) bekezdése alapján a büntetés korlátlan enyhítése törvényi lehetőség és nem törvényi kötelezettség. Ekként alkalmazása bírói mérlegelés tárgyát képezi, ami a felülvizsgálat során nem támadható [Btk. 17. § (2) bek., 18. §].

- [1] A törvényszék ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki emberölés büntetében [Btk. 160. § (1) bek.]. Ezért 5 év börtönben végrehajtandó szabadságvesztésre és 5 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy legkorábban a szabadságvesztés-büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. Rendelkezett az előzetes fogvatartásban töltött idő beszámításáról, a bűnjelekről és a bűnügyi költségről.
- [2] Ügyészi fellebbezés alapján eljárva az ítéletábla mint másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, a terhelttel szemben kiszabott szabadságvesztés és közügyektől eltiltás tartamát egyaránt 10 évre súlyosította. A bűnjelekre és a bűnügyi költség megfizetésére vonatkozó

rendelkezések, valamint a terhelt személyi adatainak pontosítása mellett az elsőfokú bíróság ítéletét egyebekben helybenhagyta.

- [3] Az irányadó tényállás felülvizsgálati eljárás szempontjából lényeges megállapításai a következők.

A terhelt 2018 óta kóros alkoholfogyasztó, 2019-től pedig alkoholfüggő. Tisztában volt azzal, hogy az alkoholfogyasztása a szorongás csökkenését és a mentális kontrollfunkciók gyengülését, affektusvezérelt és beszűkült tudatállapotot, ennek következtében pedig magával és másokkal szembeni (auto/hetero) agresszív viselkedést idézhet elő. Ennek ellenére magyarországi tartózkodásának idején is többször fogyasztott szeszestalt.

2020. február 7. napján az esti órákban egy ismerőse társaságában szórakozni indult, különböző szórakozóhelyeket látogatott meg, eközben meg nem határozható mennyiségű és minőségű szeszestalt fogyasztott. Másnap, 2020. február 8. napján a hajnali órákban utóbb már meg nem állapítható mértékű ittas állapotban indult haza. Hazafelé tartva, 5 óra 55 perc körüli időben a számára ismeretlen sértetthez futott, és őt a nála lévő késsel egy alkalommal, felülről lefelé irányuló mozdulattal, közepes erővel szívtájékon szúrta, majd ezt követően futva távozott a helyszínről. A szúrás következtében a sértett a helyszínen életét veszítette.

A cselekmény idején a terheltnek kevert típusú, betegség szintjét elérő személyiségzavar, de ezzel egyidőben a bipoláris affektív zavar kevert epizódja is fennállt.

Alkoholos állapota elősegítette az alapvetően gyenge indulati gátlás további gyengülését és a pszichogén affektív tudatszűkült állapot, rövidzárlati cselekmény kialakulását. Ezen állapot kialakulásához együttesen vezetett a terhelt betegség szintjét elérő kevert típusú személyiségzavara, a vele egyidőben jelenlévő és kezeletlen bipoláris affektív zavarának exacerbációja és szokványos részegsége.

A terhelt a cselekmény idején kóros elmeállapotban volt, amely súlyos fokban korlátozta őt a cselekménye veszélyes voltának felismerésében vagy abban, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjék. A terhelt kóros elmeállapota részben az önhibából eredő – a várható következmények ismeretében történő – alkoholfogyasztására volt visszavezethető.

Vizsgálatkori állapotában a személyiségzavara fennállt, bipoláris affektív zavara kezelt állapotban volt.

- [4] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt – a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontjára alapítottan – a megtámadott határozat megváltoztatása, és a kiszabott büntetés enyhítése érdekében.
- [5] Álláspontja szerint a másodfokon eljárt ítéletábla a terhelttel szemben a Btk. más szabályának megsértésével törvénysértő büntetést szabott ki, ugyanis egyidejűleg alkalmazta a Btk. 17. § (2) bekezdésében és a Btk. 18. §-ban írt, egymást kizáró szabályt.
- [6] Kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság a Btk. 17. § (2) bekezdésének alkalmazásával szabta ki a büntetést, amelynek meghatározásakor a terhelt beszámítási képességét súlyos fokban korlátozó, több

- betegségéből fakadó, és ennél fogva több okra visszavezetett kóros elmeállapotának volt meghatározó jelentősége. Ugyanakkor nyomatékos súlyosító körülményként értékelte a terhelt terhére az önhibára visszavezethető alkoholfogyasztást. Mindez azt eredményezte, hogy bár a beszámítási képességet súlyos fokban korlátozó kóros elmeállapot olyan rendkívüli nyomatékú enyhítő körülmény, „amely feltétlenül a büntetési tétel alsó határa alatti büntetés kiszabását indokolta (volna)”, a terhére értékelt ittas állapot a büntetést „visszatérítette” a Különös részi keretek közé.
- [7] Az irányadó tényállásból azt a következtetést vontak le, hogy a terhelt alapvetően gyenge indulati gátlása a kevert típusú, betegség szintjét elérő személyiségzavarának és az ezzel egy időben fennállt bipoláris affektív zavara kevert epizódjának, vagyis az elkövetéskor fennállt kóros elmeállapotának a következménye, azzal okozati összefüggésben alakult ki.
- [8] Álláspontja szerint a terhelt alkoholos állapota nem volt az oka az alapvetően gyenge indulati gátlás további gyengülésének, valamint a pszichogén affektív tudatszűkült állapot és a rövidzárlati cselekmény kialakulásának. A terhelt alkoholos állapota olyan együtttható okként, concausaként érvényesült, amely az eredetileg fennállt okozati összefüggést nem érintette, nem szakította meg.
- [9] Ehhez képest az ítéletábra a másodfokú eljárásban kötelezően irányadó tényállással teljesen ellentétesen arra alapozta az ítéletét, hogy a terhelt beszámítási képessége az önhibára visszavezetett alkoholfogyasztása folytán teljes volt.
- [10] A terhelt esetében azonban nem merült fel adat az önhibából eredő ittaságra, így esetében a Btk. 18. § alkalmazásának a feltételei nem álltak fenn.
- [11] Éppen ellenkezőleg, a védő szerint köztudomású tény, és ekként nem igényel külön bizonyítást, hanem a bíróság hivatalból figyelembe veszi, hogy a terhelt beszámítási képességének súlyos fokú korlátozottságát eredményező, orvosilag igazolt betegségének egyik rendszerinti velejárója a szeszital fogyasztás. A bipoláris zavarban szenvedő betegek állapota ugyanis hullámzik a depressziós és a mániás szakaszok között, és ha a bipoláris zavarban szenvedő beteg depressziós, esetleg még szorong is, akkor az alkoholfogyasztása a betegség miatti öngyógyító tevékenységnek fogható fel.
- [12] A védő kifejtette, hogy a Be.-ben nem szerepel olyan rendelkezés, amely szerint nincs helye felülvizsgálatnak, ha a büntetést a törvényes minősítésnek megfelelő büntetési tétel keretei között szabták ki. Álláspontja szerint az eljárási törvénnyel ellentétes, törvényrontó az a gyakorlat, hogy nincs helye felülvizsgálatnak a törvényes keretek között kiszabott joghátrány esetén, ugyanis a különös részi büntetési tétel keretei között kiszabott büntetés is lehet törvénytörő.
- [13] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a megtámadott határozatot változtassa meg és hozzon a törvénynek megfelelő határozatot, melynek során a kiszabott szabadságvesztés tartamát lényegesen enyhítse, a szabadságvesztés végrehajtási fokozatát fogházban állapítsa meg, és mellőzze a közügyektől eltiltás kiszabását, mivel ez utóbbi semmilyen büntetés-kiszabási célt nem szolgál.
- [14] A Legfőbb Ügyészség nyilatkozatában kifejtette, hogy a kóros elmeállapot mint büntethetőséget kizáró ok fennállta jogkérdés, amelyre a jogerős ítélet tényállásából kell a következtetést levonni.
- [15] Jelen ügyben az irányadó tényállás rögzíti a terhelt elkövetéskori elmeállapotával kapcsolatos megállapításokat, mely alapján helyes az a jogi következtetés, hogy a terhelt a bűncselekmény elkövetésekor a Btk. 17. § (2) bekezdése szerinti beszámítási képességét korlátozó kóros elmeállapotban volt.
- [16] Ehhez képest a másodfokú ítéletből az állapítható meg, hogy az ítéletábra nem hagyta figyelmen kívül azt az elsőfokú ítéleti ténymegállapítást, hogy a terhelt a cselekmény idején kóros elmeállapotban volt, amely súlyos fokban korlátozta őt a cselekménye társadalomra veszélyes voltának felismerésében vagy abban, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjék. A tudatszűkült állapotának egyik oka pedig nem vitásan a kevert típusú, betegség szintjét elérő személyiségzavar volt.
- [17] A másodfokú bíróság tehát nem a Btk. 18. §-át alkalmazta a terhelt tudatos alkoholfogyasztása miatt, hanem – bár erre a törvény elviekben lehetőséget adott volna – nem tartotta indokoltnak a Btk. 17. § (2) bekezdésében írt korlátlan enyhítés alkalmazását.
- [18] A büntetés korlátlan enyhítése ugyanakkor törvényi lehetőség és nem kötelezettség. Alkalmazása bírói mérlegelés tárgyát képezi, amely a felülvizsgálat során nem támadható.
- [19] Ezzel szemben a felülvizsgálati indítvány nem sérelmezte a terhelt terhére rótt cselekmény minősítését, hanem valójában azt kifogásolta, hogy a büntetést nem a Btk. 17. § (2) bekezdése szerinti korlátlan enyhítés alkalmazásával szabták ki.
- [20] Ahogy azonban önmagában nem felülvizsgálati ok az enyhítő szakasz alkalmazásának kérdése, úgy értelemszerűen a korlátlan enyhítésre lehetőséget adó szabályok alkalmazásának, illetve mellőzésének indokoltsága sem lehet az.
- [21] Mindezek alapján álláspontja szerint a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontjában írt felülvizsgálati ok első feltétele, az (1) bekezdés b) pont második fordulata nem áll fenn, ezért a kiszabott büntetés törvényessége önmagában emiatt nem is képezheti felülvizsgálat tárgyát.
- [22] Ehhez képest azonban a terhelttel szemben kiszabott büntetés a terhére megállapított bűncselekmény büntetendőségére figyelemmel törvényes.
- [23] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a megtámadott határozatot hatályában tartsa fenn.
- [24] A Legfőbb Ügyészség nyilatkozatára tett észrevételében a védő kifejtette, hogy a bíróság akkor is alkalmazza a Btk. 17. § (2) bekezdésében írt szabályt, ha a büntetést a Különös Részen meghatározott büntetési tétel keretei között határozza meg, illetve akkor is, ha azt a büntetési tétel alsó határa alatt, az (egyszeres vagy kétszeres) enyhítés keretei között szabja ki, és akkor is, ha a korlátlan enyhítés szabálya által igénybe vehető ennél is enyhébb jogkövetkezmény alkalmazása indokolt.
- [25] Ismételten hangsúlyozta azt az álláspontját, hogy az ítéletábra a Btk. 17. § (2) bekezdésének és a Btk. 18. §-ának egyidejű alkalmazásával szabta ki a terhelttel szembeni büntetést. Ezzel összefüggésben megismételte azt is, hogy a bipoláris tudatzavarban

- szenvedő személynél dogmatikailag kizárt az önhibából eredő ittasság megállapítása.
- [26] Egyebekben a felülvizsgálati indítványban írtaknak megfelelően nyilatkozott.
- [27] A védői észrevétel kapcsán a Legfőbb Ügyészség rámutatott, hogy az enyhítésre, így a korlátlan enyhítésre vonatkozó szabályok értelemszerűen az adott bűncselekményre a Különös részben meghatározott büntetési tételkeret alsó határához képest engednek eltérést. A Btk. 82. § (5) bekezdése alapján, ha a törvény korlátlan enyhítést enged, a szabadságvesztés legkisebb tartalma három hónap, amely ekként a Btk. 17. § (2) bekezdésének tényleges alkalmazásával kiszabott szabadságvesztés-büntetés esetén a kiszabható legkisebb tartamú büntetés. Épp ennek a megsértése jelentene felülvizsgálati okot, az viszont nem, hogy az eljáró bíróságok nem éltek a Btk. 17. § (2) bekezdésében írt lehetőséggel.
- [28] Az, hogy a bíróság a büntetés kiszabása során alkalmazza az enyhítésre vonatkozó szabályokat, értelemszerűen tükröződik a kiszabott szabadságvesztés tartamában. Ha a büntetés a Különös Részben meghatározott büntetési tételkereten belüli, akkor a bíróság nem az enyhítő szakasz alkalmazásával határozta meg a joghátrányt. Erre figyelemmel jelen ügyben a Btk. 17. § (2) bekezdésében írt szabály tényleges alkalmazására nem került sor.
- [29] Ezzel összefüggésben hivatkozott rá, hogy az irányadó ítélkezési gyakorlat szerint a beszámítási képesség korlátozottsága enyhítő körülmény még akkor is, ha a Btk. 17. § (2) bekezdésének alkalmazására nincs ok.
- [30] Utalt arra is, hogy a Kúria hatályos eljárásjogi törvényen alapuló gyakorlata szerint a felülvizsgálati eljárásban megállapított törvénysértő minősítés esetén a büntetés abban az esetben is lehet törvénysértő, ha az a törvényes minősítésnek megfelelő büntetési tételkereten belül marad. Ezzel szemben a Btk. más szabályainak megsértése olyan büntető anyagi jogi szabály megszegését jelenti, amelynek alkalmazását a törvény a bíró számára korlátok közé szorítva biztosítja, és elvétése miatt nincs más jogorvoslati lehetőség. Ilyen esetben ugyanis a büntetés nem illeszkedik a törvénybe, azaz ilyen büntetést a törvény nem tesz lehetővé.
- [31] A Legfőbb Ügyészség észrevételére tett újabb észrevételében a védő akként foglalt állást, hogy a Btk. 17. § (2) bekezdését akkor is alkalmazza a bíróság, ha a beszámítási képesség kóros elmeállapotra visszavezetett korlátozottságát enyhítő körülményként értékelve a Különös részi büntetési tétel keretei között határozza meg a szabadságvesztés tartamát, és akkor is, ha az (egyszeres vagy kétszeres) enyhítés által tágitott keretben.
- [32] A Kúria felülbírálati és döntési jogkörével kapcsolatban kifejtette, hogy a felülvizsgálati indítvány jogi alapját képező felülvizsgálati ok tekintetében a törvényes büntetési tétel keretei között kiszabott büntetés is lehet törvénysértő. Álláspontja szerint nincs törvényi alapja annak, hogy a Kúria a Be. 649. § (1) bekezdés 1. és 2. fordulata kapcsán eltérően értelmezze a törvénysértő büntetés fogalmát.
- [33] A felülvizsgálati indítvány nem alapos.
- [34] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozattal szemben jogi – nem ténybeli – kifogás lehetőségét biztosítja.
- Kizárólag a Be. 648. § a)–d) pontjaiban megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.
- [35] A Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontja szerint a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályának megsértésével szabott ki törvénysértő büntetést.
- [36] A törvénysértő minősítés, illetve a Btk. más szabályainak megsértése tehát nem önmagában felülvizsgálati ok, hanem abban az esetben, ha ehhez törvénysértő bünteteskiszabás is kapcsolódik.
- [37] Ennek feltételei az alábbiak:
- a jogerős ítéletben a cselekmény minősítése törvénysértő vagy más anyagi jogszabálysértésre került sor,
 - a kiszabott büntetés vagy alkalmazott intézkedés is törvénysértő és
 - a két említett körülmény között oksági összefüggés van, azaz a törvénysértő büntetés a törvénysértő minősítés és/vagy az anyagi jogszabálysértés következménye (Bfv.III.1.115/2020/10.).
- [38] E felülvizsgálati ok tehát két részből áll, és a b) pont 1. és 2. fordulatának megsértése egyaránt érdemi felülvizsgálathoz vezethet. Jogi természetük azonban eltérő, és ez tükröződik vissza a Kúria évtizedek óta folytatott gyakorlatában is.
- [39] A Be. 649. § (1) bekezdés b) pont második fordulata az adott büntetés kiszabására, közelebbről a büntetés nemére, mértékére, alkalmazásának feltételeire vonatkozó, továbbá a büntetés kiszabásához kapcsolódó egyéb, mérlegelést nem tűrő rendelkezés megszegése esetén alkalmazható. Ilyen esetben a büntetés valóban nem illeszkedik a törvénybe, másképpen szólva: az ekként kiszabott büntetést a törvény nem teszi lehetővé.
- [40] E szabályokból nyilvánvaló, hogy a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont második fordulata szerinti felülvizsgálati ok esetén mindenekelőtt annak vizsgálata szükséges, hogy a bíróság a büntetés kiszabása során megsértette-e a Btk. valamely mérlegelést nem tűrő rendelkezését.
- [41] Eldöntendő kérdés tehát, hogy ilyen anyagi jogszabálysértés jelen ügyben történt-e.
- [42] A védő szerint igen, mert a másodfokú bíróság egyidejűleg alkalmazta a Btk. 17. § (2) bekezdésében és a Btk. 18. §-ában írt, egyébként egymást kizáró, ekként együtt nem alkalmazható rendelkezést.
- [43] Álláspontja szerint a kóros elmeállapota miatt korlátozott beszámítási képességű elkövetővel szemben a Btk. 17. § (2) bekezdésében írt szabályt a bíróság – miként jelen ügyben is történt – minden esetben alkalmazza: akkor is, ha a Különös Részben meghatározott büntetési tétel keretei között szabja ki a büntetést, akkor is, ha vele szemben az egyszeres vagy kétszeres enyhítést lehetővé tévő rendelkezéseket alkalmazza, és akkor is, ha a korlátlan enyhítés szabálya által igénybe vehető, az előbbiek szerint kiszabhatónál enyhébb jogkövetkezmény indokolt (Kúria Bfv.III.744/2024/18. számú irat 2. oldal 5. bekezdés).
- [44] Ami a Btk. 18. §-ának jelen ügyben való alkalmazását jelenti, kifejtette: „A másodfokon eljáró ítélőtábla tehát amellet, hogy a bünteteskiszabás körében teljeskörűen eliminálta a Btk. 17. § (2)

- bekezdésének alkalmazását, kifejezetten rögzítette is, hogy az ittas terheltet úgy kell tekinteni, mintha a cselekményt nem ittasan, hanem józanul követte volna el. Ezt kizárólag a Btk. 18. § alkalmazásával tehette meg.” (Kúria Bfv.III.744/2024/18. számú irat 6. oldal első bekezdés).
- [45] A védő álláspontja téves, minden ténybeli és jogi alapot nélkülöző.
- [46] A Btk. 15. § b) pontja szerint az elkövető büntethetőségét, illetve a cselekmény büntetendőségét kizárja vagy korlátozza a kóros elmeállapot.
- [47] A Btk. 17. § (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy nem büntethető, aki a büntetendő cselekményt az elmeműködés olyan kóros állapotában követi el, amely képtelenné teszi cselekménye következményeinek a felismerésére, vagy arra, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjen.
- [48] A 17. § (2) bekezdése szerint a büntetés korlátlanul enyhíthető, ha az elmeműködés kóros állapota az elkövetőt korlátozza a bűncselekmény következményeinek a felismerésében, vagy abban, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjen.
- [49] A Btk. 18. §-a értelmében: a 17. § nem alkalmazható arra, aki a bűncselekményt önhibájából eredő ittas vagy bódult állapotban követi el.
- [50] A Btk. 17. § (1) bekezdésében szabályozott kóros elmeállapot az elkövető beszámítási képességét kizáró ok, amely a törvény megfogalmazásából adódóan két feltétel együttes fennállása esetén eredményez büntetlenséget. Bármelyik feltétel hiánya az elkövető büntetőjogi felelősségre vonásához vezet.
- [51] A kóros elmeállapot mint büntethetőséget kizáró ok megállapításának alapvető feltétele az elmeműködés kóros állapotának fennállta, amely adódhat valamely betegségből (pl. az elmebetegség különböző fajtái), de származhat veleszületett rendellenességből (pl. mentális retardáció) is.
- [52] Az elmeműködés kóros állapota azonban önmagában még nem zárja ki a büntethetőséget, hanem csak akkor, ha az elkövető erre visszavezethetően képtelen a cselekménye következményeinek a felismerésére, vagy arra, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjen. Másképpen szólva: nincs beszámítási képessége. Ez a büntethetőséget kizáró ok megállapításának második konjunktív feltétele.
- [53] Kétségtelen ugyanakkor, hogy vannak olyan esetek, amikor az elkövető elmeműködése kóros ugyan, azonban ez nem olyan fokú, amely kizárná a beszámítási képességét.
- [54] Ilyenkor azonban a Btk. 17. § (1) bekezdésében írt büntethetőséget kizáró ok alkalmazására nem kerülhet sor, az elkövető büntethető. Ez a korlátozott beszámítási képesség lényege.
- [55] Nyilvánvaló, hogy mind az elkövető elmeműködésének kóros állapotára, mind pedig annak a beszámítási képességre gyakorolt hatására vonatkozó megállapításokat a tényállásnak tartalmaznia kell.
- [56] Jelen ügyben az irányadó tényállás azt tartalmazza, hogy
- a cselekmény idején a terhelnél a kevert típusú, betegség szintjét elérő személyiségzavar, de ezzel egyidőben a bipoláris affektív zavar kevert epizódja is fennállt;
 - a terhelt a cselekmény idején kóros elmeállapotban volt;
 - ez a kóros elmeállapot súlyos fokban korlátozta őt a cselekménye veszélyes voltának felismerésében, vagy abban, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjék;
 - a terhelt kóros elmeállapota részben az önhibából eredő – a várható következmények ismeretében történő – alkoholfogyasztására volt visszavezethető;
 - alkoholos állapota elősegítette az alapvetően gyenge indulati gátlás további gyengülését és a pszichogén affektív tudatszűkült állapot, rövidzárlati cselekmény kialakulását;
 - ezen állapot kialakulásához együttesen vezetett a terhelt betegség szintjét elérő kevert típusú személyiségzavara, a vele egyidőben jelenlévő és kezeletlen bipoláris affektív zavarának exacerbációja, és szokványos részegsége.
- [57] Az irányadó tényállás rögzíti tehát, hogy a cselekmény elkövetése idején a terhelt kóros elmeállapotban volt, és azt is, hogy ez az állapot súlyos fokban korlátozta őt a cselekménye veszélyes voltának felismerésében, vagy abban, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjék.
- [58] A beszámítási képessége tehát nem kizárt, hanem korlátozott volt. Ezért a Btk. 17. § (1) bekezdésében írt büntethetőséget kizáró ok megállapításának lehetősége jelen ügyben fel sem merülhet.
- [59] Ehhez képest annak vizsgálata szükséges, hogy a beszámítási képességet korlátozó kóros elmeállapot értékelésére vonatkozóan mely törvényi rendelkezések irányadóak.
- [60] Helytállóan ismerte fel az eljáró bíróság, hogy erre az esetre tartalmaz rendelkezést a Btk. 17. § (2) bekezdése.
- [61] Az egyértelműség kedvéért a Kúria rögzíti, hogy a Btk. 17. § (2) bekezdésében írt rendelkezés nem a beszámítási képességet korlátozó kóros elmeállapot törvényi definíciója, hanem az ennek fennállása esetén alkalmazható bünteteskiszabási szabály.
- [62] Éppen ebből eredeztethető a védő érvelésének téves volta: a beszámítási képességet korlátozó kóros elmeállapot elkövetéskori fennállásának megállapítása ugyanis még nem jelenti a Btk. 17. § (2) bekezdésének automatikus alkalmazását.
- [63] A Btk. 17. § (2) bekezdésében írt rendelkezés arra ad lehetőséget a bíróságnak, hogy a büntetés kiszabásánál irányadó szempontokra figyelemmel a büntetést a Btk. 82. § (5) bekezdésében meghatározott keretek között szabja ki.
- [64] Ezzel összefüggésben a Kúria rögzíti a következőket.
- [65] Amennyiben a bíróság megállapítja, hogy az elkövető olyan kóros elmeállapotban követi el a bűncselekményt, amely korlátozza (és nem kizárja) a bűncselekmény következményeinek a felismerésében, vagy abban, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjen, e körülményt a büntetés kiszabása során a következőképpen értékelheti:
- a büntetést az adott bűncselekményre irányadó Különös részi büntetési tétel keretei között szabja ki, és a korlátozott beszámítási képességet enyhítő körülményként veszi figyelembe (56/2007. BK vélemény II/4. pont);
 - amennyiben a különös részi tételkeret szerinti büntetés legkisebb mértéke – a büntetés kiszabásának elveire figyelemmel – túl szigorú

- lenne, a büntetés enyhítésére vonatkozó szabályok szerint az egyszeres vagy (ha annak feltételei adóttak) a kétszeres enyhítés körében a büntetési tételnél enyhébb büntetés szabható ki [Btk. 82. § (1) bek., (4) bek.];
- ha pedig a büntetés még így is túl szigorú lenne, lehetőség van a Btk. 17. § (2) bekezdésének alkalmazására, amely a Btk. 82. § (5) bekezdése alapján azt jelenti, hogy bármely büntetési nem törvényben meghatározott legkisebb mértéke is kiszabható.
- [66] Összefoglalva: a beszámítási képesség korlátozottsága enyhítő körülmény, de a többi büntetékiszabási körülménnyel együtt kell értékelni, és nem feltétlenül eredményezi a büntetés korlátlan enyhítését.
- [67] Jelen ügyben a bíróság a terheltet emberölés büntetében [Btk. 160. § (1) bek.] mondta ki bűnösnek, amelynek büntetési tétele öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés.
- [68] Ehhez képest az elsőfokú bíróság 5 év, a másodfokú bíróság pedig jogerősen 10 év szabadságvesztés-büntetésre ítélte.
- [69] Nyilvánvaló, hogy mindkét bíróság az irányadó büntetési tétel keretei között szabta ki a büntetést: a törvényszék az alsó határnak megfelelően, az ítélőtábla pedig a közp mértékkel egyezően. A büntetés kiszabása során folytatott mérlegelő tevékenységről mindkét eljárás bírósága számot adott az ítéletének indoklásában.
- [70] Mindebből értelemszerűen következik, hogy a Btk. 17. § (2) bekezdésének alkalmazására jelen ügyben nem került sor, azt egyik bíróság sem látta szükségesnek.
- [71] A Kúria helyütt ismételt hangsúlyozza, hogy a kóros elmeállapot miatti korlátozott beszámítási képesség tényként való megállapítása korántsem jelenti azt, hogy a bíróság egyben a Btk. 17. § (2) bekezdését is alkalmazza.
- [72] Következésképpen téves az a védői felvetés, hogy a Btk. 17. § (2) bekezdésének és a Btk. 18. §-ának együttes alkalmazására került sor, ami a Btk. mérlegelést nem tűrő szabálya megszegésének minősülne.
- [73] Mivel a Btk. más – mérlegelést nem tűrő – szabályának megsértése nem történt, a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontja szerinti felülvizsgálati ok nem valósult meg.
- [74] Továbbmenően a Kúria megjegyzi a következőket.
- [75] Helytálló a Legfőbb Ügyészség álláspontja, hogy a Btk. 17. § (2) bekezdése alapján a büntetés korlátlan enyhítése törvényi lehetőség, és nem törvényi kötelezettség. Ekként alkalmazása bírói mérlegelés tárgyát képezi, amely a felülvizsgálat során nem támadható. Ahogyan a büntetés enyhítésére vonatkozó szabályok (Btk. 82. §) alkalmazása vagy nem alkalmazása önmagában nem felülvizsgálati ok (BH 2021.303., BH 2014.174.), úgy értelemszerűen a korlátlan enyhítésre lehetőséget adó szabályok alkalmazásának, illetve mellőzésének indokoltsága sem lehet az.
- [76] A felülvizsgálati indítványban a védő az irányadó tényállást megalapozatlannak tekintette.
- [77] Ehhez kapcsolódóan a Kúria rámutat, hogy a Be. 659. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó. Felülvizsgálatban a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése sem külön-külön, sem pedig egymás viszonyában nem vizsgálható. Nincs lehetőség a bíróság bizonyítékokat értékelő tevékenységének s ezen keresztül a bűnösség kérdésének, valamint a minősítéssel kapcsolatos vagy más büntető anyagi jogszabály sérelme nélkül a kiszabott büntetés, illetve annak mértéke vitatására. A jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.
- [78] A felülvizsgálati indítványban foglaltakkal szemben a Kúria rögzíti, hogy nem tekintendő „köz tudomású ténynek”, és ekként hivatalból nem vehető figyelembe, ha a beszámítási képesség súlyos fokú korlátozottságát eredményező, orvosilag igazolt betegségnek egyik rendszerinti velejárója a szeszital-fogyasztás.
- [79] Ekként a Kúria a terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálva – miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles – a megtámadott határozatot a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsulésen eljárva, a Be. 662. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.
- [80] A felülvizsgálati eljárásban a fordító díjaként felmerült büntügyi költségről a Kúria a Be. 664. § (1) bekezdés második mondata alapján rendelkezett.
- (Kúria Bfv.III.744/2024/22.)
- 183^{I.}** A gyógyítás (kezelés) büntetőjogi értelemben vett kockázata akkor igényel vizsgálatot, amikor az orvos eltér foglalkozása szabályaitól. Olyan esetben, amikor több elkövető egymáshoz kapcsolódó s egyben független magatartása, szabályszegése vezet a vizsgált eredményre, az okozati összefüggés meglétét és annak meghatározó jelentőségét minden egyes elkövető vonatkozásában külön-külön kell vizsgálni.
- II.** A gondatlan foglalkozási szabályszegést és a diagnosztikus tévedést az határolyja el egymástól, hogy az orvos ez utóbbi esetén minden eszközt igénybe vett, amely segíti a kórisme felállítását. Ha ezt elmulasztja, nem mentesülhet a büntetőjogi felelősség alól. Más szavakkal, az orvos büntetőjogi felelőssége a „hibás” tevékenységért a tévedés felróhatóságán vagy fel nem róhatóságán alapszik [Btk. 165. § (1) bek., (2) bek. b) pont; 1997. évi CLIV. törvény (Eütv.) 77. § (3) bek., 129. § (1) bek.].
- [1] A járásbíróság ítéletével az I. r. és a II. r. terheltet 1-1 rendbeli foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés vétsége [Btk. 165. § (1) bek., (2) bek. b) pont] miatt személyenként 10 hónap szabadságvesztés-büntetésre ítélte, melynek végrehajtását mindkét terhelt vonatkozásában 2 év próbaidőre felfüggesztette. A szabadságvesztés-büntetések végrehajtási fokozatát fogházban állapította meg, és rendelkezett a végrehajtás elrendelése esetén a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjáról. A bíróság mindkét terheltet előzetes mentesítésben részesítette, valamint kötelezte őket a büntügyi költség megfizetésére.

- [2] Védelmi fellebbezések alapján eljárva a törvényszék mint másodfokú bíróság végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét az I. r. és a II. r. terhelt tekintetében helybenhagyta azzal, hogy rögzítette az I. r. terhelt személyazonosító igazolványának számát.
- [3] Az eljáró bíróság által megállapított, a felülvizsgálati indítvánnyal érintett irányadó tényállás lényege a következő.
- Az I. r. terhelt sebész szakorvos, aki a Kft. képviseletben eljárva a Gyógyászati Központ megbízóval 2019. december 4. napján havi díjazásért szakorvosi munka végzéséről szóló szerződést, majd 2021. március 1. napjától munkaszerződést kötött, ez utóbbi jogviszonya 2022. április 15. napján szűnt meg.
 - A II. r. terhelt 2014. október 14. óta a Kórház Traumatológiai Osztályán baleseti és ortopéd sebészeti szakorvosként az osztályvezető főorvos szakmai irányítása mellett önálló munkavégzésre jogosult a szakma szabályainak megfelelően.
 - A sértett a 2020. február 21. napján bekövetkezett elhalálozását megelőző időszakban több krónikus megbetegedésben szenvedett (elhízás, 2-es típusú cukorbetegség, magasvérnyomás-betegség, szívbillentyű-elégtelenség, szívnagyobbodás, kopásos ágyéki gerincelváltozás, porckorong-sérvesedés, autoimmun pajzsmirigy-gyulladás, bal oldali térdízületi gyulladás). A kopásos térdízületi elfajulás okozta panaszok miatt évek óta fizioterápiás és gyógyszeres kezelés alatt állt.
 - A sértett 2020. február 11. napját megelőző napokban ismét erős fájdalmat kezdett érezni a bal térdében, ezért felkereste a sebészeti szakrendelésén az I. r. terheltet az ellátása érdekében, aki a vizsgálat során mindkét térdízületben arthrosis fizikai jeleit tapasztalta, intenzív bal térd fájdalmakkal, a bal térdízületben kevés ízületi folyadékkal, ezért – a sértettnél már a 2018-ban is alkalmazott – három alkalommal történő diprophos/marcan injekció adása mellett döntött. Előírta, hogy a sértettnél további injekciók felvétele érdekében 3 naponta kell megjelennie a rendelőben. A sértett 2020. február 14. napján a második injekció beadása előtt tájékoztatta az I. r. terheltet a bal térd fájdalmainak erősödéséről. Az I. r. terhelt a sértettet február 17-ére visszarendelte a harmadik injekció beadása céljából.
 - A sértett térdé 2020. február 17-ére még jobban megduzzadt, intenzív fájdalmakról számolt be az I. r. terheltnek, aki ennek ellenére a harmadik injekciót is beadta.
 - A diprophos kortizon típusú gyógyszer, amely a kopásos eredetű nem fertőzőes jellegű ízületi gyulladásra adva a gyulladást kiváltó okot nem szünteti meg. A gyógyszer legkomolyabb szövödményét a szepszikus ízületi fertőzés jelenti, amely órákkal a szer beadását követően is kialakulhat. Az ízületbe adott ismételt szteroidkezelésre csak megfelelő indikáció mellett, részletes betegvizsgálat után, egyéb terápiás lehetőségek kimerítését követően, a meglévő alapbetegségek mérlegelésével kerülhet sor. Egy diprophos injekció hatása 10–14 napra tehető, egy hétnél hamarabb történő ismétlése a mellékhatások és lehetséges szövödmények kockázatát szignifikánsan fokozza, a túlادagolás a beteg egészségét veszélyezteti. Térdízület esetében egy alkalommal 1 ampulla diprophos injekció beadása

javasolt, egy szokásos kúrát összesen 3 injekció, hetente ismételve tesz ki. A fájdalom és a duzzanat növekedése esetén a kezelést azonnal fel kell függeszteni, és amennyiben a fertőzés tényét vizsgálatok megerősítik, a preventív, majd a célzott antibiotikus terápiát meg kell kezdeni.

- Az I. r. terhelt ezeket a szakmai ajánlásokat figyelmen kívül hagyva alakította ki a sértett diprophos kezelését, az injekciókat az előírtól gyakrabban, 3 naponta adta be, az ízületi gyulladás nem fertőző jellegéről nem győződött meg, illetve a 2. és a 3. kúranapon a beteg panaszait és állapotát nem tártta fel, és nem értékelte teljeskörűen. Annak ellenére, hogy a sértett a második és a harmadik injekció beadása előtt is állapotrosszabbodásról, fájdalomról, a duzzanat növekedéséről számolt be, ez utóbbit az I. r. terheltnek is tapasztalnia kellett, az injekciós kúrát nem függesztette fel, gennyes fertőzés kialakulásának vizsgálatát nem végezte el, és nem írt elő állapotstabilizáló további vizsgálatokat, amivel csökkentette annak esélyét, hogy időben felismerhetővé váljon a bakteriális fertőzés, gyulladás, és korábbi időpontban elkezdődhesse a már szükséges antibiotikumozás.

- A sértett a harmadik kúranapot követően az esti órákban már nagyon rosszul érezte magát, kábaságra, gyengeségre panaszkodott és a bal térdét erősen fájlalta, ami miatt gyermeke 2020. február 18-án 5 óra körüli időben bevitte a Kórház Sürgősségi Betegellátó Osztályának Traumatológiai Ambulanciájára. A sértett ekkor már nem tudott a saját lábán közlekedni. Az ellátó orvos által elrendelt, 8 óra 47 perckor elkészült sürgős laborvizsgálat eredménye bakteriális gyulladást támasztott alá, ami miatt a bal térdízületet megpungálták, abból zavaros, gennyes váladék ürült.

- A sértett tüneteinek (fokozódó térdfájdalom és duzzanat, rossz közérzet, hidegrázás, leszívott gennyes váladék, fizikális státusz) már fel kellett vetniük a gyulladásos szepszikus folyamat szervezetben történő szétterjedésének lehetőségét.

- A sértettet 9 óra 17 perckor vették fel a Traumatológiai Osztályra, akit 14 óra 30 perckor a II. r. terhelt a bal oldali ízületi gyulladás indikációja miatt megműtött, az operátor segédével kiürítették az ízületi folyadékgyülemet, amelyet tömény gennynek vélelmeztek, majd a tenyésztésre mintát küldtek. Az ízületbe két befolyó és két kifolyó dréncsövet helyeztek, majd egy liter 10%-os Braunolos oldattal azt öblíteni kezdték. A műtét befejezését és az oldat lecsepegését követően az ízület átöblítését sóoldatokkal folytatták.

- 2020. február 18-án az éjszakai ügyelet során a II. r. terhelt a sértettet megvizsgálta, de az antibiotikumozás kezelés megindítását nem látta indokoltnak. Ugyanakkor a sértettnél nagy fájdalom volt az éjszaka folyamán, 2 óra 30 perctől ismét fájdalomcsillapítókat kapott.

- 2020. február 19. napján 7 óra körüli időben a II. r. terhelt a sértett lábán kötéscserét végzett és nem szteroid gyulladáscsökkentő beadását rendelte el, antibiotikumozás terápia megindítása iránt ekkor sem intézkedett. A sértett 8 óra körüli időpontban már nagyon legyengült volt, bal lábának duzzadása tovább folytatódott, véres-savós folyadékkal telt hólyagok jelentek meg a lábán, amelyeket 14 óra

körüli időben feltártak, és száraz fedőkötéssel láttak el.

– Az előző napi térdízületi punktatúrát eredménye 10 óra 40 perckor érkezett meg, abból gennykeltő baktérium tenyésztett ki, amelyről a II. r. terhelt 2020. február 19-én 11 óra 25 perckor értesülhetett. A sértett vizeletkiválasztása kimaradt, 2020. február 18-án 18 órától kezdve a sértett Traumatológiai Osztályos ellátása során vizelet ürítésére vonatkozóan már nem állt rendelkezésre pozitív adat.

– A II. r. terhelt 2020. február 19-én 8 órát követően (ez pontosan nem határozható meg) távozott az osztályról, műtétet vezetett, majd személyesen megvizsgálta a beteget, melynek során 1 tabletta Furon vizeletkiválasztást 2 db Kálium-R tabletta beadását rendelte el, továbbá Doppler ultrahang vizsgálatot írt elő. A 13 óra 53 perckor elvégzett vizsgálat a jelzett területen kifejezett, feszülő lágyrész ödémát írt le.

– A II. r. terhelt a sértettnél kora reggel óta bekövetkezett állapotrosszabbodása, gyenge és elesett állapota, vizeletkiválasztása hiánya, véres-savós hólyagok megjelenése, bal lábszár duzzadásának fokozódása, a szervezetben jelen levő gennykeltő baktérium ellenére az antibiotikum-terápiát továbbra sem indította meg, majd 14 óra 30 perccel követően távozott a kórházból.

– A sértettnél a vízajtó bevételeit követő két órával később, 16 óra körüli időben sem volt vizelete, hányt, ami miatt a hozzátartozók értesítették az ápolószemélyzetet szepszis, vérmérgezés gyanújával.

– A sértettnél 16 óra 30 perckor fiziológiás sóoldatot és hányáscsillapítót adtak be, majd értesítették az ügyeletes orvost, aki megvizsgálta a sértett lábát. A sértett lábszáran ez idő alatt újabb bullák jelentek meg, a lábszár és a láb elülső-oldalsó részén érzéketlenséget tapasztaltak, a lábujjait és a bokáját akaratlagosan nem volt képes mozgatni. Az osztályvezető főorvos ekkor megkezdte a sürgős műtéti beavatkozást (aneszteziológiai konzílium) megszervezését.

– 17 óra 40 perckor került sor a sértett bal lábszára izomrekeszeinek nyomás alóli felszabadítására, ekkor már az izomzat elhalása, az izmok között mérsékelt mennyiségű zavaros, bűzös váladék (genny) jelenléte volt tapasztalható. A 17 óra 59 perckor elkészült laboratóriumi vizsgálatok jelentős izomkárosodást alátámasztó emelkedett CK enzimszintet, szepszikus állapotra utaló magas CRP és PCT értéket, vesefunkció elégtelenségére utaló magas karbamid és kreatinin értékeket jeleztek. A 17 óra 40 perckor megkezdett műtét során már súlyos szepszikus shock állt fenn a betegnél, aki az első adag antibiotikumot ekkor kapta meg.

– A sértettet a műtőből az Aneszteziológiai Intenzív Osztályra szállították át 19 óra 21 perckor, szepszikus shockos állapotának további kezelése céljából. A sértett keringése instabillá vált, megkezdtek a gépi lélegeztetést, antibiotikum-terápiáját kiegészítették.

– Súlyosbodó állapota miatt 2020. február 20. napján 00 óra 40 perckor ismét műtőbe szállították a sértettet, ahol a bal comb felső harmadának magasságában végtagamputációra került sor, göctalanítás céljából. Állapota a nap során folyamatosan romlott, súlyos, uralhatatlan többszervi elégtelenség jeleit mutatta, vizeletkiválasztása

továbbra sem volt. A sértettnél 2020. február 21-én a reggeli órákban szívfrekvencia-csökkenés, majd szívmegállás következett be, 9 óra 24 perckor elhalálozott.

– A sértett halálát a bal térdízület gennyes gyulladásának talaján kialakult általános vérmérgezés (szepszikus állapot), következményes szepto-toxikus shock és többszervi elégtelenség okozta.

– Az I. r. terhelt a sértett kezelőorvosaként 2020. február 11. és 18. közötti eljárása során a szakmai ajánlások ellenére alakította ki a sértett diprophos injekció kúrját, a beteg krónikus alapbetegségeit nem kellően megismerve és mérlegelve, és az izületi gyulladás nem-fertőző jellegéről nem győződött meg. Az I. r. terhelt a betegnél jelentkező tünetek (fokozódó fájdalom és vizesedés, rosszabbodó közérzet) ellenére folytatta a kúrát, azt nem szakította félbe, a gennyes fertőzés feltárása érdekében vizsgálatot nem végzett.

– Az I. r. terhelt a beteg állapotának felmérése és a megfelelő kezelés megválasztása során az elvárható körültekintést elmulasztotta figyelemmel arra, hogy tudomással kellett bírnia a diprophos injekció azon szövődményi lehetőségéről is, hogy rövid időn belül szepszikus izületi fertőzést hozhat létre. Az I. r. terhelt a sértett kezelése során ezen elvárható figyelmet, körültekintést elmulasztva, továbbá a szakmai ajánlást megszegő magatartásával foglalkozási szabályt sértett, ez hozzájárult a halálos eredmény bekövetkezéséhez.

– A II. r. terhelt a sértett kezelőorvosaként annak ellenére, hogy a sértettnél az osztályos ellátása során jelentős állapotrosszabbodás következett be, amelynek a korábbi kórelőzményi adatok összevetésével fel kellett volna vetnie generalizálódó szepszikus folyamatot, a megfelelő körültekintés hiányában ennek felismerését elmulasztotta. E felismerés elmulasztása, valamint az antibiotikum-terápia megindításának elmaradása felróható diagnosztikus késedelemnek, mulasztásnak minősül, amellyel a II. r. terhelt foglalkozási szabályt sértett.

– A II. r. terheltnek e szabályszegő magatartása hozzájárult a sértett elhalálozásához.

[4] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen mindkét terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt. Az I. r. terhelt védője a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja és b) pont ba) alpontja alapján elsődlegesen az I. r. terhelt felmentése, másodlagosan a Btk. 165. § (1) bekezdése szerint minősülő foglalkozás körében elkövetett gondatlan veszélyeztetés vétsége miatti bűnösség megállapítása érdekében, míg a II. r. terhelt védője a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja alapján a II. r. terhelt felmentése érdekében.

[5] Az I. r. terhelt védőjének indokai szerint az eljárás anyagi jogszabályt sértett az I. r. terhelt büntetőjogi felelősségének megállapítása során.

[6] Kifejtette, hogy a büntetőeljárás alatt igazságügyi szakértőket vont be a nyomozó hatóság olyan jelentős tények vonatkozásában, amelynek megválaszolásához különleges szakértelem szükséges. Az igazságügyi orvosszakértők által előterjesztett szakvélemény és annak kiegészítése tartalmazza, hogy az I. r. terhelt tevékenysége közvetlenül veszélyeztette a sértett egészségét, testi

- épségét, azonban e tevékenység és a sértett halála között oksági összefüggés nem volt megállapítható.
- [7] Kifogásolta, hogy a szakértői véleményekben foglaltakat az eljáró bíróságok kellő megalapozottság nélkül figyelmen kívül hagyták, és kompetenciájukat túllépve szakkérdésről döntöttek. Sem az alap szakértői vélemény, sem annak kiegészítése nem rögzíti, hogy az I. r. terhelt a sértett ellátása során nem az előírt protokoll szerint járt el, amikor beadta a diprophos injekciókat.
- [8] Álláspontja szerint ugyanakkor az injekciók beadásával a sértett egészségét, testi épségét veszélyeztette, nem pedig az életét. Így amennyiben az előírt protokoll szerint járt el védece az injekciók beadása során, akkor magatartása diagnosztikai tévedés, ekként a büntetőjogi felelőssége nem állapítható meg. Abban az esetben, ha a diagnosztikai tévedésnél többről van szó, akkor is csak és kizárólag az alapeseti cselekményben lehetne büntetőjogi felelősségét megállapítani.
- [9] Mivel az I. r. terhelt cselekvőssége sem közvetlen, sem közvetett oksági kapcsolatban nincs a sértett halálával, elsődlegesen az I. r. terhelt felmentését, másodlagosan a Btk. 165. § (1) bekezdése szerint minősülő és büntetendő foglalkozás körében elkövetett gondatlan veszélyeztetés vétségében történő bűnösség megállapítását és a büntetés enyhítését indítványozta.
- [10] A II. r. terhelt védője a felülvizsgálati indítványában vitatta a II. r. terhelt által elrendelt sértetti laborvizsgálat eredményéről való tudomásszerzése időpontját, álláspontja szerint az csak később, 11 óra 25 percet követően történhetett meg.
- [11] Sérelmezte az ok-okozati összefüggés megállapítását a II. r. terhelt cselekvőssége és a bekövetkezett eredmény között, ami szerinte kifejezetten orvosszakértői kompetencia körébe tartozik. Hivatkozott e körben az eljárás résztvevőinek nyilatkozataira és a szakvélemények megállapításaira, valamint arra, hogy a diagnosztikus tévedés és a sértett ellátásbeli késedelme között kieső időtartamban részt sem vett annak kezelésében.
- [12] Mindezek alapján a II. r. terhelt felmentését indítványozta.
- [13] A Legfőbb Ügyészség 1. számú átiratában az I. r. terhelt védője felülvizsgálati indítványával kapcsolatban kifejtette, hogy az egyrészt az alapügyben eljáró bíróságok bizonyítékokat értékelő tevékenységét támadta, másrészt – az irányadó tényállástól eltérően – arra hivatkozott, hogy az I. r. terhelt cselekvőssége és a sértett halála közötti közvetlen vagy közvetett kapcsolat hiányában az I. r. terhelt foglalkozási szabályt nem sértett. Mindez azonban felülvizsgálatot nem alapoz meg, ezért az indítvány törvényben kizáróként történő elutasítását indítványozta.
- [14] A Legfőbb Ügyészség 2. számú átiratában a II. r. terhelt védője felülvizsgálati indítványával kapcsolatban kifejtette, hogy annak indokai felülvizsgálatot szintén nem alapoznak meg, a védő a II. r. terhelt bűnösségének kimondását nem a büntető anyagi jog megsértésére hivatkozással vitatta, sokkal inkább az alapügyben eljáró bíróságok bizonyítékokat értékelő tevékenységét támadta.
- [15] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria – mint törvényben kizáró – a II. r. terhelt védőjének felülvizsgálati indítványát is utasítsa el.
- [16] Az I. r. terhelt védője az ügyészség átiratában foglaltakra tett észrevételében lényegében megismételte a felülvizsgálati indítványában foglaltakat.
- [17] A Kúria a 2024. december 9. napján kelt Bfv.III.1.123/2024/6. szám alatti végzésével a II. r. terhelttel szemben Bfv.III.1.123/2024. számon indult felülvizsgálati ügyet az I. r. terhelttel szemben Bfv.III.538/2024. számon indult ügyszámhoz egyesítette.
- [18] Az I. r. terhelt védője és a II. r. terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítvány egyaránt nem alapos.
- [19] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozattal szembeni jogi – és nem pedig ténybeli – kifogás lehetőségét biztosítja. Kizárólag a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.
- [20] A Be. 650. § (2) bekezdése szerint felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható.
- [21] A Be. 659. § (1) bekezdése értelmében a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás irányadó, a jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.
- [22] Az I. r. terhelt védőjének elsődleges kifogása szerint az I. r. terhelt nem követett el foglalkozási szabályszegést, cselekvőssége legfeljebb diagnosztikai tévedésnek minősülhet, amely büntetőjogi felelősség megállapítását nem eredményezheti. Másodlagosan arra hivatkozott, hogy az I. r. terhelt büntetőjogi felelősségének megállapítására a minősített eset miatt a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével került sor, terhére legfeljebb foglalkozás körében elkövetett gondatlan veszélyeztetés alapesete róható, ez pedig törvénysértő büntetés kiszabásához vezetett.
- [23] A terheltek védőinek indítványa közös álláspontot tartalmazott a tekintetben, hogy a terheltek egyike sem felelős önmagában a sértett halálának bekövetkezéséért, közvetlen (vagy akár közvetett) ok-okozati összefüggés a cselekvőségük és a halálos eredmény között nem igazolható.
- [24] A Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja alapján felülvizsgálatnak van helye, ha a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapították meg a terhelt bűnösségét, míg a b) pont ba) alpontja szerint, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályának megsértésével szabott ki törvénysértő büntetést.
- [25] Nem sértett törvényt az eljáró bíróság, amikor az I. r. és a II. r. terhelt bűnösségét foglalkozás körében elkövetett gondatlan veszélyeztetés vétségében [Btk. 165. § (1) bek., (2) bek. b) pont] megállapította, és törvényes a cselekmény minősítése is.
- [26] A Btk. 165. § (1) bekezdése szerint, aki foglalkozási szabály megszegésével más vagy mások életét, testi épségét vagy egészségét gondatlanságból közvetlen veszélynek teszi ki, vagy testi sértést okoz, vétséget követ el, és egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. A (2) bekezdés b) pontja alapján a büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény halált okoz.
- [27] A bűncselekmény elkövetési magatartása a foglalkozási szabályszegés, amely lehet akár

- szándékos, akár a kötelezettség elhanyagolásában jelentkező gondatlan magatartás. A szabályszegés megvalósulhat aktív, tevőleges magatartással vagy mulasztással is.
- [28] Az elkövető büntetőjogi felelőssége akkor állapítható meg, ha a foglalkozási szabályt szándékosan vagy gondatlanul megszegő tevékenységével okozati összefüggésben áll elő más (mások) életének, testi épségének közvetlen veszélybe kerülése vagy testi sérülése (halála), illetve az elkövető szabályszegő mulasztása folytán – bár erre lehetősége volt – nem akadályozza meg a tényállásszerű eredmény bekövetkezését, feltéve, hogy a káros következmény tekintetében gondatlan bűnössége fennáll.
- [29] A Btk. 165. §-a szerinti törvényi tényállás ún. keretdispozíció, annak tartalmát az egyes foglalkozási szabályok töltik ki. A foglalkozási szabályok tartalmát írott jogi normák, igazgatási szabályok, rendeletek, utasítások, de a szakma általánosságban elfogadott íratlan, szokásszerű szabályai is meghatározhatják.
- [30] Az orvos büntetőjogi felelősségének megállapításához a következő feltételek megvalósulása szükséges:
- az orvos foglalkozási szabályszegést kövessen el;
 - a foglalkozási szabályszegés bűnösen történjen;
 - a szabályszegésnek bűnösen létrehozott következménye (közvetlen veszély) legyen vagy konkrét sérelem (eredmény) következzen be;
 - bűnösen létrehozott következmény (eredmény) a foglalkozási szabályszegéssel okozati összefüggésben álljon (közvetlen veszély) legyen vagy konkrét sérelem (eredmény) következzen be.
- [31] Jelen ügyben mindezek vizsgálata a következőket jelenti.
- [32] Az elsőként eldöntendő kérdés, hogy foglalkozási szabályszegés történt-e.
- [33] A foglalkozási szabályok tartalmát írott jogi normák, igazgatási szabályok, rendeletek, utasítások, de a szakma általánosságban elfogadott, íratlan szokásszerű szabályai is meghatározhatják. Ez nem jelenti, hogy a szabályszegések önmagukban, objektíve tesznek felelőssé valakit, ugyanakkor minél veszélyesebb egy adott tevékenység végzése az emberi egészségre, életre, annál nagyobb felelősség hárul az ilyen tevékenységet végző, irányító személyekre, következésképp az ehhez igazodó elvárhatósági szint (szabálykövető magatartás igénye) is egyre magasabb.
- [34] Az I. r. terhelt mint szakrendelésen a sértett ellátását végző kezelőorvos munkaköri leírásának megfelelő módon a rá vonatkozó általános szakmai szabályok betartásával volt köteles betegeit ellátni.
- [35] Az irányadó tényállás egyértelműen rögzíti azon szakmai szabályt, miszerint térdízület esetében egy alkalommal 1 ampulla diprophos injekció beadása javasolt, egy szokásos kúrát összesen 3 injekció, hetente ismételve tesz ki. A fájdalom és a duzzanat növekedése, rossz közérzet jelentkezése szепtikus ízületi gyulladásra utal, mely esetben a kezelést azonnal fel kell függeszteni, és amennyiben a fertőzés tényét vizsgálatok megerősítik, a preventív, majd a célzott antibiotikus terápiát meg kell kezdeni (elsőfokú ítélet [18] bekezdés).
- [36] Emellett a diprophos (bethametason) alkalmazása – többek között – a sértettnél is fennálló magasvérnyomás-betegség, valamint cukorbetegség esetén kifejezetten ellenjavallt, mivel pangásos szívelégtelenséget, a vérnyomás emelkedését, a cukorháztartás felborulását, valamint az injekció helyén lokálisan létrejövő fertőzőes gyulladás, tályog kialakulását, a fertőzésre való hajlam általános növekedését okozhatja, de a diprophos – megfelelő indikáció mellett és a terápiás lehetőségek kimerítését, részletes betegvizsgálatot és a meglévő betegségek kellő mérlegelését (laborvizsgálat, góckutatás, ízületi folyadékgyülem nyerve és vizsgálata) követően történő – ízületbe adásának legkomolyabb szövődményét a szепtikus ízületi fertőzés jelenti (igazságügyi orvosszakértői vélemény 18–19. oldal).
- [37] A foglalkozási szabályszegés abban áll, hogy az I. r. terhelt ezeket a szakmai szabályokat, ajánlásokat és körelőzményi adatokat figyelmen kívül hagyva alakította ki a sértett diprophos kezelését, az injekciókat az előírtnál gyakrabban adta be (3 naponta), az ízületi-gyulladás nem fertőző jellegéről nem győződött meg, illetve a 2. és 3. kúranapon a beteg panaszait és állapotát nem tárta fel, és nem értékelte teljeskörűen. Annak ellenére, hogy a sértett február 14. és 17. napjain is állapotrosszabbodásról, fájdalomról, a duzzanat növekedéséről számolt be, melyet az I. r. terheltnek is tapasztalnia kellett, az injekciós kúrát nem függesztette fel, gennyes fertőzés kialakulásának lehetőségét igazoló vizsgálatot nem kezdeményezett.
- [38] Az I. r. terhelt védőjének a felülvizsgálati indítványban hivatkozott kifogása ezzel összefüggésben az volt, hogy az I. r. terhelt csupán egy szakmai ajánlást hagyott figyelmen kívül, illetve neki ez volt a „bevett gyakorlata”.
- [39] Ehhez képest a tényállás megállapításának alapjául szolgáló szakvélemény egyértelműen rögzíti a fentiekben körülírt, követendő szakmai ajánlást. A kiegészítő orvosszakértői vélemény szerint nem ismert olyan szakmai irányelv, illetőleg széles körben elfogadott szakmai konszenzus, amely alapján a diprophos injekciós kezelés 7 napnál gyakrabban – jelen esetben 3 naponta – történő adagolása, alkalmazása szakmailag elfogadott, illetőleg a beteg számára kedvező hatású lenne. Ellenben a gyakoribb adagolással egyidejűleg szignifikánsan megemelkedik a mellékhatások előfordulási gyakorisága, a lehetséges szövődmények kockázata (kiegészítő szakvélemény 13–14. oldal).
- [40] A szakma szabályai szerint követendő eljárás tehát világos, egyértelmű, melytől az I. r. terhelt nyilvánvalóan eltért.
- [41] Ezzel összefüggésben a Kúria rámutat a következőkre.
- [42] A gyógyítás kockázata a beteg életének, egészségének vagy testi károsodásának azt az objektív meglévő, akár előre látható, akár rejtett veszélyét jelenti, amellyel az adott beavatkozás az orvosi foglalkozás szabályainak megtartása mellett járhat.
- [43] A gyógyítás (kezelés) büntetőjogi értelemben vett kockázata akkor igényel tehát vizsgálatot, amikor az orvos eltér foglalkozása szabályaitól.
- [44] Az Eütv. rendelkezései közül általános előírás, hogy a 77. § (3) bekezdése értelmében az orvost kötelezettség terheli, hogy a beteg egészségügyi ellátása során az ellátásban résztvevőktől általában

- elvárható gondossággal, valamint a szakmai és etikai szabályok, illetőleg irányelvek, továbbá az egyéb írott és íratlan szabályok betartásával járjon el.
- [45] Az Eütv. 129. § (1) bekezdése értelmében a kezelőorvos joga, hogy a tudományosan elfogadott vizsgálati és terápiás módszerek közül – a hatályos jogszabályok keretei között – szabadon válassza meg az adott esetben alkalmazandó, általa, illetve az ellátásban közreműködő személyek által ismert és gyakorolt, a rendelkezésre álló tárgyi és személyi feltételek mellett végezhető eljárást.
- [46] A kezelőorvos joga a vizsgálati és terápiás módszerek megválasztása, felelős az általa választott módszerért és annak elvégzéséért, azaz, hogy az a szakmai szabályok szerint történt-e.
- [47] Az Eütv. 77. § (3) bekezdése az orvos általános gondossági kötelezettségét fogalmazza meg, míg a 129. § (1) bekezdése a mérlegelés lehetőségéből, kötelezettségéből eredő felelősség alapját teremti meg.
- [48] Az I. r. terhelt a sértett kezelőorvosaként a sértett állapotát, a nála jelentkező, 2020. február 11. és 17. napjai közötti időszakban fokozódó tüneteket (intenzív térdfájdalom, bal térdben ízületi folyadék jelenléte, vizesedés, duzzanat növekedése, rossz közérzet) dokumentálta, ismerte a diprophos mellékhatásait, különös tekintettel annak szeptikus hatására. Mindezek ellenére az injekciós kúra folytatása mellett döntött úgy, hogy nem tisztázta az ízületi gyulladás okát, nem zárta ki annak fertőzőes eredetét, azaz a fertőzés feltárása érdekében vizsgálatot nem végzett (laborvizsgálat, góckutatás, ízületi folyadékgyűlem nyérése és vizsgálatának elmulasztása), illetve a terápiát nem szakította félbe.
- [49] Ilyen állapotromlás esetén a terápia azonnali felfüggesztése lett volna a szakmai protokoll szerinti helyes eljárás (szakvélemény 19. oldal B. pont), ehelyett az injekciók további – és az előírtnál gyakoribb – beadása mellett döntött.
- [50] Ez az I. r. terhelt részéről nyilvánvalóan (szándékos) foglalkozási szabályszegésnek tekintendő.
- [51] A II. r. terhelt foglalkozási szabályszegése abban rejlik, hogy kezelőorvosként a sértetten tapasztalt jelentős állapotrosszabbodás mellett nem vetette figyelembe – a körelőzményi adatok fényében sem – generalizálódó szeptikus folyamatot, abba nem avatkozott be, mivel annak felismerését a megfelelő körültekintés hiányában elmulasztotta.
- [52] E felismerés elmulasztása, valamint az antibiotikum-terápia megindításának elmaradása mulasztásnak, foglalkozási szabályszegésnek minősül.
- [53] Fenti magatartásával hozzájárult a sértett elhalálozásához, amit a bal térdízület gennyes gyulladásának talaján kialakult általános vérmérgezés következményes szeptikus-toxikus shock és többszervi elégtelenség okozott.
- [54] Az eljárási bíróság helyesen vette számba a konkrét tevékenység végzéséhez szükséges foglalkozási szabályokat és azt, hogy ezeket a tényállásban írt magatartásukkal a terheltek megszegték, illetve állapította meg azon szabályszegéseket, amelyek alapján a terheltektől mint szakorvosoktól az adott ténybeli helyzetben tanúsított magatartás számonkérhető (másodfokú ítélet [37]–[40] bekezdés).
- [55] A foglalkozási szabályszegés mint ok és a bekövetkezett halál mint eredmény közötti ok-okozati összefüggéssel kapcsolatban az alábbiak rögzítendőek.
- [56] Az elkövető büntetőjogi felelőssége akkor állapítható meg, ha a foglalkozási szabályt szándékosan vagy gondatlanul megszegő tevékenységével okozati összefüggésben áll elő más (mások) életének, testi épségének közvetlen veszélybe kerülése vagy testi sérülése, illetve az elkövető szabályszegő mulasztása folytán – bár lehetősége lett volna rá – nem akadályozza meg a tényállásszerű eredmény bekövetkezését, feltéve, hogy a káros következmény tekintetében gondatlan bűnössége is fennáll (EBH 2007.1586.).
- [57] Előre bocsátja a Kúria, hogy az ok-okozat megítélése a törvényi tényállás vizsgálata körébe tartozik. Ennek kétségtelen alapja a bizonyítási eljárás során megvizsgált bizonyítékok – így a szakértői vélemények – tartalma, az ebből levont releváns ténymegállapítás a szabad mérlegelés körébe tartozik. Az okozati összefüggés fennállása pedig – a tényállási elemek hiánytalan megvalósulása körében – már jogi, és nem szakértői értékelés eredménye.
- [58] Épp ezért vizsgálható – és nem törvényben kizárt – e kérdés felülvizsgálati eljárásban jogi kifogásként, hasonlóan valamennyi szándékos veszélyeztető bűncselekményhez, ahol a törvényi tényállás eredményt tartalmaz.
- [59] A következetes bírói gyakorlat az okozatossági elméletek közül a feltételek egyenértékűségének (*conditio sine qua non*) elméletét fogadja el. Ennek lényege szerint minden szükséges feltétel ok, vagyis ok az eredménynek minden olyan előzménye, amely nélkül nem következett volna be az eredmény úgy és akkor, mint ahogyan és amikor bekövetkezett (Kúria Bfv.III.423/2021/13.).
- [60] Az okozati láncolat büntetőjogi szempontból történő vizsgálatánál, értékelésénél alapvetően az az irányadó, hogy egy adott, végső fokon bekövetkezett jelenség, eredmény szükségszerű következménye-e a jog eszközeivel szabályozott emberi magatartásnak mint oknak.
- [61] Az ok és okozat közötti láncolat alakulásában azonban az okként vizsgált emberi magatartáson túl számtalan feltétel és egyéb ok is szerepet játszhat. Így természeti erők, technikai folyamatok, illetve más személyek magatartása is.
- [62] A következetes ítélkezési gyakorlat szerint, ha az eredményhez vezető kiváltó okhoz az elkövetőtől független további közreható – ideértve a véletlenszerű – ok társul, az okozati összefüggés nem szakad meg, legfeljebb az okozati kapcsolat lazábbá válik (Kúria Bfv.III.1.025/2022/8.).
- [63] Olyan esetben, amikor több elkövető egymáshoz kapcsolódó, s egyben független magatartása, szabályszegése vezet a vizsgált eredményre, az okozati összefüggés meglétét, és annak meghatározó jelentőségét minden egyes elkövető vonatkozásában külön-külön kell vizsgálni.
- [64] Ennek során tisztázandó, hogy a foglalkozási szabályainak mindenben megfelelő magatartás esetén az eredmény bekövetkezett volna-e.
- [65] A mulasztás okozatosságával összefüggésben kiemelendő, hogy büntetőjogi értékelést a mulasztás (nem tevés) akkor nyer, ha köteleességszegés kapcsolódik hozzá. Az orvosi tevékenységre vetítve ez azt jelenti, hogy az orvos nem tesz meg valamit, pedig kötelessége lett volna megtenni (beavatkozni).

- [66] Helyes az első és a másodfokon eljáró bíróság jogi álláspontja a tekintetben, hogy az I. r. terhelt foglalkozási szabályszegésével okozati összefüggésben elindult egy olyan okfolyamat, amely a sértett halálához vezetett.
- [67] A fenti megállapításhoz szorosan kapcsolódik a II. r. terheltet érintően az is, hogy aki a tőle függetlenül elindult okfolyamatba nem avatkozik be, bár erre lehetősége és egyben kötelezettsége lett volna, szintén felelős a bekövetkezett eredményért.
- [68] „Amde minden bűncselekmény bűnös jogellenes magatartás. Így tehát valamely emberi cselekmény csak úgy nyer büntetőjogi jelleget, azaz lesz bűncselekménnyé, ha objektíve és szubjektíve is okozatos, vagyis, ha az eredmény az elkövető tevékenységéből és a tevékenység annak alanyi bűnösségéből származik. Hogy tehát valaki valamely bűncselekmény elkövetéséért felelősségre legyen vonható, korántsem elégséges a tevékenység és a jogsértő eredmény közt fennálló objektív kapcsolat, vagyis tisztán okozati összefüggés, hanem éppannyira elengedhetetlen feltétel a szubjektív összefüggés, vagyis az alanyi bűnösség fennforgása is.” (vö. ÁNGYAL Pál: *A büntetőjogi alapfogalmak*)
- [69] Kétségtelen tehát, hogy a hétköznapi, fizikai oksági kapcsolat és a büntetőjogi okozatosság nem azonos; utóbbi objektíve és szubjektíve is okozatos. Másképpen szólva, objektíve előrelátható, szubjektíve felróható.
- [70] Az alanyi oldal vizsgálata körében, azaz a felróhatóság kérdését illetően az alábbiak rögzítendők.
- [71] Foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés esetén a szabályszegések nem önmagukban, objektíve tesznek felelőssé, a bűnösség azt jelenti, hogy az alany tehet a bűncselekményt megvalósító magatartás tanúsításáról és a magatartásával előidézett következményekről. Ekként tehet arról, mert az elkövetéskor belátta, felismerte magatartása jellegét és annak lehetséges következményét (eredményét), illetőleg tehet arról, mert beláthatta volna, felismerhette volna cselekménye jellegét, lehetséges következményeit.
- [72] A bűnösség tehát a törvényi tényállás tárgyához és tárgyi oldalához (materiális cselekmény esetében az eredményhez) fűződő aktuális pszichikus viszony.
- [73] Ez a kapcsolat a rá gondolásban fejeződik ki. Az alany akkor bűnös, ha az elkövetési magatartás tanúsításakor rá gondol a magatartás jellegére és következményére, és ebben a tudatban mégis végrehajtja. A bűnösség azonban nemcsak az aktív rá gondolásban, hanem a rá gondolás hiányában is kifejeződhet, tehát, ha az elkövető az eredményt éppen azért okozza, mert nem gondol magatartása lehetséges következményeire, pedig gondolnia kellett volna.
- [74] Tudatos gondatlanság, ha az elkövető előre látja magatartása következményeit, de könnyelműen bízik azok elmaradásában. Hanyag gondatlanság pedig, ha azért nem látja előre magatartása következményeit, mert a tőle elvárható körültekintést elmulasztja. Mindkét körülmény, azaz a könnyelműség és a hanyagság egyaránt bírói értékelés alá eső kategória.
- [75] Hanyag gondatlanság esetén, éppen a megkövetelt rá gondolás hiányáról van szó, a megkívánt és elvárható rá gondolás hiánya róható fel.
- [76] A rá gondolás hiánya a következmény tényleges előrelátásának hiányát jelenti, amikor tehát nincs tudat, viszont kellő figyelem és körültekintés mellett megvan a lehetőség.
- [77] A bűnösség megállapítására vonatkozó védői kifogások vonatkozásában arra kell választ adni, hogy volt-e, és ha igen, mi volt a terheltektől elvárható.
- [78] Az elvárás lényege bármely emberi magatartás esetén: tartsd uralmad alatt, ne sérts más. Ez a maximuma a büntetőjog egészének és a jognak is főparancsa.
- [79] Azt, hogy a terheltektől milyen figyelem volt elvárható, illetve, hogy a terheltek az elvárható figyelem vagy körültekintés tanúsítása esetén milyen következményt láthattak előre, kétfélepcsős gondolati folyamatban fogható meg.
- [80] Az első egy objektív mérce, az objektív gondossági kötelesség. E mérce körülhatárolása más akkor, amikor valamely foglalkozás, és más, ha magánemberi viszonylatról, tevékenységről van szó. Ehhez képest fogalmazható meg az e törvényi tényállásra tartozó elvárhatóság.
- [81] Ezzel kapcsolatos elvárhatóság pedig az, hogy legyen biztonságos, biztonságos pedig az, ami nem kockázatos a másakra. Nem kockázatos az, ami nem tesz ki közvetlen veszélynek mást.
- [82] Közvetlen veszély akkor valósul meg, amikor az élet, testi épség vagy az egészség sérelmének a helyzetre és a személyre konkretizált reális lehetősége jelentkezik; ha pedig a sérelem bekövetkezik, akkor ez értelemszerűen fennáll.
- [83] Az I. r. terhelt a sértett kezelőorvosaként tisztában volt a sértett állapotával, a nála jelentkező, 2020. február 11. és 17. napjai közötti időszakban fokozódó tünetekkel (intenzív fokozódó térdfájdalom, bal térdben ízületi folyadék jelenléte, vizesedés, duzzanat növekedése, rossz közérzet), amiket dokumentált, és amelyek szepszikus ízületi gyulladásra utaltak, a diprophos mellékhatásaival, különös tekintettel annak szepszikus hatására. Mindezek ellenére az injekciós kúra folytatása mellett döntött úgy, hogy nem tisztázta az ízületi gyulladás okát, nem zárta ki annak fertőzőes eredetét, azaz a fertőzés feltárása érdekében vizsgálatot nem végzett (laborvizsgálat, góckutatás, ízületi folyadékgyülem nyerve és vizsgálatának elmulasztása), illetve a terápiát nem szakította félbe.
- [84] Ilyen állapotromlás esetén a terápia azonnali felfüggesztése lett volna a szakmai protokoll szerinti helyes eljárás (szakvélemény 19. oldal B. pont), amelynek a nem ismeretere alappal nem hivatkozhat.
- [85] E foglalkozási szabályszegés egyértelműen az I. r. terhelt számára felróható, amivel közvetlenül veszélyeztette a sértett egészségét, testi épségét.
- [86] Mindezek tükrében az I. r. terhelt által a sértett esetében alkalmazott terápia folytatása – az adott ténybeli körülmények mellett – nem volt más, mint a vak szerencsében való bizakodás.
- [87] A foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés vétségének tényállási elemei a fentiek szerint hiánytalanul megvalósultak, nem sértett törvényt az eljáró bíróság, amikor az I. r. terhelt bűnösségére következtetett, és törvényes a cselekmény minősítése is azzal, hogy a bűncselekmény megnevezésekor a gondatlan megjelölés mellőzendő [Btk. 165. § (1) bek., (2) bek. b) pont].

- [88] A II. r. terhelt védőjének felülvizsgálati indítványa lényegében a halálos eredmény miatti felelősség megállapítását vitatta az orvosszakértői vélemény tartalmára történő hivatkozással.
- [89] Ehhez képest a II. r. terheltet érintően az irányadó tényállás egyértelműen rögzíti a következőket:
- 2020. február 18-án a sértett 9 óra 17 perckor felvételre került a Traumatológiai Osztályra, ahol 14 óra 30 perckor őt a II. r. terhelt bal oldali ízületi gyulladás indikációja miatt megműtötte, ennek során kiürítette az ízületi folyadékgyülemet, amit tömény gennynek vélelmezett és a tenyésztésre mintát küldött, az ízületet átöblítette;
 - az éjszakai ügyelet során a sértettet megvizsgálta, azonban nagy fájdalmai ellenére antibiotikus kezelés megindítását nem látta indokoltnak, az éjszaka folyamán fájdalomcsillapítókat adott neki;
 - másnap, 2020. február 19. napján reggel 7 óra körüli időben kötést cserélt és gyulladáscsökkentő beadását rendelte el, antibiotikus terápia megindítása érdekében ekkor sem intézkedett, miközben a sértett állapota rosszabbodott;
 - a térdízületi punkcióm eredményeként gennykeltő baktérium volt kitenyészthető, mely ténykörülményről a II. r. terhelt legkorábban 11 óra 25 perckor értesülhetett;
 - a sértett kora reggel óta bekövetkezett állapotrosszabbodása, gyenge és elesett állapota, vizeletkiválasztás hiánya, véres-savós hólyagok megjelenése, bal lábszár duzzadásának fokozódása, a szervezetben jelen levő gennykeltő baktérium ellenére az antibiotikus terápiát továbbra sem indította meg, majd 14 óra 30 perccel követően a kórházból otthonába távozott.
- [90] A II. r. terhelt mulasztásban megnyilvánuló felróhatósága a súlyosabb, halálos eredményért egyértelműen megállapítható, mivel tisztában volt a beteg állapotromlásával, hiszen arról többször a saját szemével is meggyőződött. Az általa előző napon elvégzett beavatkozás során észlelte az ízületi folyadékgyülemet, amelyet tömény gennynek vélelmezett, és emellett rendelkezésre álltak a sértett orvosi dokumentációjában rögzített további releváns adatok, majd a tenyésztés eredménye is. A sértett szervezetében jelen lévő gennykeltő baktérium ellenére az antibiotikus terápiát továbbra sem indította meg, hanem 2020. február 19. napján 14 óra 30 perccel követően a kórházból otthonába távozott.
- [91] A II. r. terhelt kezelőorvosi tevékenységével kapcsolatban a tőle elvárható gondosság, megfelelő körültekintés hiánya képezte akadályát annak, hogy a beteg kezelése során a helyes döntést meghozza meg, és mindent megtegyen annak érdekében, hogy a sértett állapotromlását megakadályozza.
- [92] Ez a II. r. terhelt büntetőjogi felelősségének alapja.
- [93] A diagnosztikai tévedéssel összefüggésben felvetett védői észrevétellel kapcsolatban a Kúria rámutat a következőkre.
- [94] Az orvosi tevékenység (gyógykezelés) során fellépő esetleges káros következmények nem csupán a foglalkozás szabályainak megszegéséből, hanem abból a tényből is adódhatnak, hogy szinte minden orvosi beavatkozásnak különböző mértékű kockázata van.
- [95] Alapvető jelentőségű tehát annak eldöntése, hogy az adott káros következmény szabályszegés folytán jött-e létre, vagy pedig a gyógyítással együtt járó kockázatból ered-e. Ez utóbbi esetben ugyanis az orvos büntetőjogi felelőssége nem állapítható meg.
- [96] A diagnosztikus tévedés az orvosi gyakorlatban előfordulhat, lévén, hogy az orvostudomány nem egzakt tudomány. Egyetlen orvos sem szavatolhat sikeres kezelést, és a sikeres kezelés hiánya vagy elmaradása önmagában nem tekinthető elegendő oknak az orvos felelősségre vonásának megalapozásához. A gyógyítás kimenetele nagyban függ a betegben, a betegségben, egyéb körülményekben és az orvos személyében rejlő komponensekből, ezek adják ugyanis az orvos gyógyító tevékenységének specifikumát. Ekként az orvos büntetőjogi felelőssége nem jelentheti a tévedhetetlenség igényét és kötelezettségét.
- [97] Amennyiben az orvos nem sért objektív gondossági kötelezettséget, az esetleges sikertelenség vagy éppen káros következmény nem alapozza meg felelősségét. Ugyanakkor az is megállapítható, hogy nem minden diagnosztikus tévedés vagy hiányosság jelent foglalkozási szabályszegést.
- [98] A gondatlan foglalkozási szabályszegést és a diagnosztikus tévedést az határolja el egymástól, hogy ez utóbbi esetén minden eszközt igénybe vett, amely segíti a kórisme felállítását. Ha ezt elmulasztja, nem mentesülhet a büntetőjogi felelősség alól. Más szavakkal az orvos büntetőjogi felelőssége a „hibás” tevékenységért a tévedés felróhatóságán vagy fel nem róhatóságán alapszik.
- [99] A kifejtettek alapján egyik terhelt esetében sem merül fel az egyszerű diagnosztikai tévedés lehetőség, mivel a terhelt felróható szabályszegő magatartása folytán nem részesült a sértett a szakma szabályainak megfelelő kezelésben.
- [100] Nem sértett törvényt tehát az eljáró bíróság, amikor a II. r. terhelt bűnösségét foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés vétségében [Btk. 165. § (1) bek., (2) bek. b) pont] megállapította, és törvényes a cselekmény minősítése is.
- [101] A törvényes minősítés mellett felülvizsgálatnak csak akkor van helye, ha a büntetőjog más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki, vagy törvénysértő intézkedést alkalmaztak.
- [102] A helyes minősítéshez kapcsolódó törvényi keretek között kiszabott büntetés megváltoztatására törvényi lehetőség nincs.
- [103] A Be. 659. § (1) bekezdése szerint a tényállás irányadó, nem támadható a II. r. védő indítványában megjelölt tanúk vallomásainak elfogadásával összefüggő mérlegelési tevékenység, így a felülvizsgálati indítvány e részében törvényben kizárt.
- [104] Ekként a Kúria, az I. r. terhelt védője és a II. r. terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálván – miután a Be. 649. § (2) bekezdés d) pontján túl sem észlelt olyan eljárási szabálysértést, amelynek felülvizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése szerint hivatalból köteles –, a Be. 660. § (1) bekezdése alapján tanácsulésen eljárva a támadott határozatot az I. r. és a II. r. terhelt tekintetében hatályában fenntartotta.

(Kúria Bfv.III.538/2024/12.)

184^{I.} A büntető anyagi jog időbeli hatályának vizsgálatakor kizárólag az elkövetéskor és az

elbíráláskor hatályos anyagi jogszabály alkalmazhatósága merülhet fel, a köztes időben bekövetkezett jogszabályváltozások figyelmen kívül maradnak. A nevelői, oktatói tevékenységet végző pedagógus mindkét időpillanatban közfeladatot ellátó személy, ezért a sérelmére elkövetett erőszak közfeladatot ellátó személy elleni erőszak büntettének minősül [Btk. 311. §, 459. § (1) bek. 12. pont i) alpont; a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CX. törvény 62. § (1) bek.].

II. Nem állapítható meg testi sértés, ha az arcra mért pofon csupán a bőr átmeneti kipirosodásával jár és sérülés egyáltalán nem keletkezik [Btk. 164. § (1)–(2) bek.].

- [1] A kerületi bíróság ítéletével a II. r. terheltet bűnösnek mondta ki testi sértés büntetésében [Btk. 164. § (1) bek., (2) bek., (4) bek. b) pont] és garázdaság vétségében [Btk. 339. § (1) bek.]. Ezért őt – halmazati büntetésül – 280 óra közérdekű munkára és 250 napi, 1000 forint napi tétel összegű, összesen 250 000 forint pénzbüntetésre ítélte azzal, hogy a pénzbüntetés megfizetésére 5 havi részletfizetést engedélyezett. Emellett rendelkezett a közérdekű munka önhibából történő végrehajtása elmaradásának következményeiről, továbbá a felmerült bűnügyi költség viseléséről.
- [2] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a Legfőbb Ügyészség a terhelt terhére terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontja alapján.
- [3] Indokai szerint a bűncselekmények elkövetésekor és azok jogerős elbíráláskor hatályos Btk. 459. § (1) bekezdés 12. pont i) alpontja alapján a nemzeti köznevelésről szóló törvényben meghatározott esetben a pedagógus, valamint a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazott, a szakképzésről szóló törvényben meghatározott esetben az oktató, továbbá a nemzeti felsőoktatásról szóló törvényben meghatározott esetben a felsőoktatási intézmény oktatója, tanára és tudományos kutatója közfeladatot ellátó személy.
- [4] A bűncselekmények elkövetésekor hatályos nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CX. törvény 66. § (2) bekezdése alapján – a fentiekkel összhangban – a pedagógus, valamint a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazott, az óvodai nevelő munka, az iskolai és kollégiumi nevelő és oktató munka, valamint pedagógiai szakszolgálat ellátása során a gyermekekkel, tanulókkal összefüggő tevékenységével kapcsolatban a büntetőjogi védelem szempontjából közfeladatot ellátó személy.
- [5] Hangsúlyozta továbbá, hogy a bűncselekmények jogerős elbíráláskor hatályos nemzeti köznevelésről szóló törvény 62. § (1) bekezdése a Btk. szempontjából ugyancsak a közfeladatot ellátó személyek körében szabályozta – többek között – a pedagógus, valamint a nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazotti státuszban álló személyeket.
- [6] Utalt rá, hogy a bűncselekmények elkövetése után és azok jogerős elbírálása előtt, a pedagógus közfeladatot ellátó személy minőségét megalapozó háttérjogi rendelkezés, a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CX. törvény a terhelt cselekvőségének büntetőjogi megítélése szempontjából releváns rendelkezésében változott.
- [7] Kitért arra, hogy a nemzeti köznevelésről szóló törvény 66. § (2) bekezdését ugyanis a pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény 171. § (57) bekezdés 9. pontja 2024. január 1. napjával hatályon kívül helyezte, így ettől az időponttól kezdődően a pedagógus a Büntető Törvénykönyv alkalmazása szempontjából nem minősült közfeladatot ellátó személynek. Erre figyelemmel módosította 2024. március 27. napján a kerületi ügyészség a vádat garázdaság vétségére és könnyű testi sértés büntetésére. Az irányadó tényállás azonban nem hagy kétséget afelől, hogy 1. számú sértett az oktató munka során, a tanulókkal összefüggő tevékenységével kapcsolatban mind az elkövetés, mind pedig az elbírálás idején hatályos Btk. 459. § (1) bekezdés 12. pont i) alpontja alapján közfeladatot ellátó személynek minősült.
- [8] Rámutatva a Btk. 2. § (1) és (2) bekezdésében foglalt rendelkezésekre, az EBD 2015.B.21. számú döntésre hivatkozással emelte ki, hogy az időbeli hatály vizsgálatakor csak az elkövetéskori és az elbíráláskori anyagi jogszabály alkalmazhatósága merülhet fel, a köztes időben bekövetkezett jogszabályváltozások jelentőséggel nem bírnak. Ezért a pedagógus közfeladatot ellátó személy minőségét a bűncselekmény elkövetése után megszüntető háttérjogi szabályi rendelkezésnek nincs jelentősége a terhelt cselekvőségének büntetőjogi megítélésénél, mivel az elbírálás időpontjában az 1. számú sértett ismét közfeladatot ellátó személynek minősül.
- [9] Álláspontja szerint az irányadó tényállás alapján rögzíthető, hogy a II. r. terhelt a pedagógussal szemben az iskolai oktató munka ellátása során, a tanulókkal összefüggő tevékenységével kapcsolatban alkalmazott erőszakot, így cselekvősége a Btk. 311. §-ában meghatározott és a Btk. 310. § (1) bekezdés a) pontja szerint minősülő közfeladatot ellátó személy elleni erőszak büntettének minősül.
- [10] Kiemelte, hogy a II. r. terhelt az 1. számú sértettel szembeni cselekvőségét megelőzően a kk. 2. számú sértettet célzó, személy elleni erőszakban megnyilvánuló magatartása a társadalmi együttélési szabályokkal nyíltan szembeleyezkedő, öntörvényű magatartás volt, amely ténylegesen alkalmas a másokban való megbotránkozás vagy riadalom keltésére. Hivatkozva a 34. BK vélemény I. pontjában írtakra, álláspontja szerint a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak büntettével valóságos anyagi halmazatban állóan a II. r. terhelt a garázdaság vétségét is elkövette. Ezzel szemben megjegyezte, hogy e két bűncselekmény mellett a védekezésre képtelen személy sérelmére elkövetett könnyű testi sértés büntette megállapításának nem lehet helye, minthogy a 14. életévét be nem töltött passzív alany önmagában az életkora folytán nem tekinthető védekezésre képtelen személynek. Az irányadó tényállás pedig nem tartalmaz más olyan körülményt, mely e minősítő körülmény megállapítását indokolta tenné; a kiskorú sérelmére elkövetett könnyű testi sértés miatt pedig magánindítvány előterjesztésére nem került sor.
- [11] Mindezen indokok tükrében – álláspontja szerint – a II. r. terhelt cselekményeinek a jogerős ítélet szerinti minősítése részben törvénysértő. A BH 2024.29. számú eseti döntés tartalmának ismertetésével érvelt

- a tekintetben, hogy amennyiben a minősítés törvénysértő, akkor mindig vizsgálni kell, hogy a kiszabott büntetés a helyes minősítéshez képest törvényes-e. Az új minősítéshez képest kell vizsgálni az adott büntetés kiszabásának valamennyi törvényi feltételét, nem elegendő magában arra szorítkozni, hogy a téves minősítés alapján kiszabott büntetés a helyes minősítéshez tartozó törvényi kereten belüli-e. A Be. szerinti szabályozás értelme éppen az, hogy a törvénysértő minősítés esetében akkor is szükséges a kiszabott büntetés vizsgálata, ha az a helyes minősítésnek megfelelő büntetési tétel keretén belüli, és a vizsgálat eredményétől függ, hogy a kiszabott büntetés törvénysértővé vált-e.
- [12] Kifejtette, hogy a II. r. terhelt esetében jogerős határozatban megállapított minősítés 4 és fél évig terjedő szabadságvesztés kiszabását tette lehetővé. Minthogy az irányadó középérték 2 év 4 hónap, a Btk. 33. § (4) bekezdése alapján az alkalmazott szankció (pénzbüntetés, közérdekű munka) kiszabása nem ütközött a Btk. kögens előírásába. Amennyiben azonban a II. r. terhelt cselekményeinek minősítésére az indítványban foglaltakkal szinkronban kerül sor, úgy a terhelt cselekményei törvényes minősítésének büntetési tételére, a halmazati büntetés kiszabásának Btk. 81. § (2) és (3) bekezdései szerinti elveire figyelemmel a terhelttel szemben 1 évtől 7 évig terjedő szabadságvesztés szabható ki, amelynek középértéke – a Btk. 80. § (2) bekezdésére figyelemmel – 4 év.
- [13] Kitért arra, hogy a II. r. terhelttel szemben kiszabott 280 óra közérdekű munka büntetés és a 250 napi tétel pénzbüntetés, amelynek 1 napi tétel összege 1000 forint, cselekményének törvényes minősítése esetén csak a Btk. 82. § (3) bekezdése szerinti enyhítő szakasz alapján szabható ki törvényesen. Ugyanakkor a terhelt cselekményének törvényes minősítésére, önmagában a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak büntetnének 1 évtől 5 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendőségében megnyilvánuló kiemelkedő tárgyi súlyára és a terhelt ehhez igazodó alanyi bűnösségi fokára figyelemmel a vele szemben kiszabott büntetés eltúlzottan enyhe, ezért lényeges súlyosítását tartotta indokoltnak.
- [14] Ez alapján indítványozta, hogy a Kúria a megtámadott határozatot változtassa meg, és állapítsa meg, hogy a II. r. terhelt bűncselekményei a Btk. 339. § (1) bekezdésébe ütköző garázdaság vétségeként és a Btk. 311. §-ába ütköző közfeladatot ellátó személy elleni erőszak büntettként minősülnek; a II. r. terhelttel szemben – halmazati büntetesként – a Btk. 85. § (1) bekezdése alapján végrehajtásában próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés-büntetést szabjon ki, amelynek végrehajtási fokozatát a Btk. 37. § (2) bekezdés a) pontja alapján börtönben állapítsa meg; a jogerős ítéletet egyebekben hatályában tartsa fenn.
- [15] A nyilvános ülésen a Legfőbb Ügyészség indítványát változatlan tartalommal tartotta fenn, míg a védő a felülvizsgálattal támadott ítélet hatályában fenntartására tett indítványt a felülvizsgálati indítvány elutasításával egyidejűleg. Érvelése szerint vizsgálni szükséges a vád törvényességén keresztül, hogy az alkalmas volt-e a bírósági eljárás megindítására, melynek jogi indokát a büntető jogszabály időbeli hatályára utalva emelte ki azzal, hogy védence cselekvőségét az elbíráláskor hatályos törvény szerint kérte elbírálni. Ebből adódóan – álláspontja szerint – nem foghat helyt a Legfőbb Ügyészség súlyosítást célzó indítványa, azzal együtt, hogy kérelme pontos indokaival adós maradt.
- [16] A felülvizsgálati indítvány – az alábbiak szerint – alapos.
- [17] A Kúria mindenekelőtt rögzíti, hogy a Be. 660. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati indítványt tanácsülésen bírálja el, kivéve, ha a terhelt vagy a védő a terhelt terhére benyújtott felülvizsgálati indítvány kézbesítésétől számított 8 napon belül az ügy nyilvános ülésen való elbírálását indítványozza [Be. 660. § (2) bek. a) pont].
- [18] Tekintettel arra, hogy a figyelmeztetés után a felülvizsgálati indítvánnyal érintettek közül a védő a nyilvános ülés kitűzését indítványozta, a Kúria a felülvizsgálati indítványt nyilvános ülésen bírálta el.
- [19] Az ügyészség felülvizsgálati indítványa a II. r. terhelt terhére irányult, mivel büntetésének súlyosítását célozta.
- [20] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a terhelt terhére felülvizsgálati indítvány előterjesztésére kizárólag az ügyészség jogosult [Be. 651. § (1) bek.], amelyet a jogerős határozat közlésétől számított 6 hónapon belül terjeszthet elő [Be. 652. § (3) bek.].
- [21] Jelen esetben az ügyészséggel az előkészítő ülésen hozott ügydöntő határozat kihirdetéssel történt közlése megtörtént és a Legfőbb Ügyészség felülvizsgálati indítványa ahhoz képest 6 hónapon belül érkezett a Kúriához. Ekként a felülvizsgálati indítvány mind alanyában, mind a határidőn belüli előterjesztésében joghatályos.
- [22] A Be. XC. Fejezetében szabályozott felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, annak lefolytatására kizárólag a törvényben meghatározott okokra történő hivatkozással, azok fennállása esetén, az azt alátámasztó indokok megjelölése mellett, a törvényben meghatározott korlátok között kerülhet sor. A törvényben meghatározott felülvizsgálati okok köre nem bővíthető.
- [23] Felülvizsgálatnak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt helye van (Be. 648. § a) pont). A büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt [Be. 649. § (1) bek. b) pont első fordulat ba) alpont] szabott ki törvénysértő büntetést.
- [24] Jelen esetben a felülvizsgálati indítvány egyértelműen megjelölte, hogy a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont első fordulat ba) alpontján alapul, ennek megfelelően a cselekmény jogerős ítéleti minősítését és azon keresztül a II. r. terhelttel szemben kiszabott büntetést támadta.
- [25] A jogerős ítéleti tényállás a következőket tartalmazza:
- Az I. r. és a II. r. terhelték házastársak, közös kiskorú gyermekeik az elkövetés helyén működő általános iskolába járnak.
 - A terhelték hatodik osztályba járó lánya a vádbeli napon reggel felhívta édesanyját, hogy padtársa, az ekkor 12 éves sértett megpofozta. A terhelték ekkor az iskolába indultak, hogy elégtételt vegyenek a lányukat ért sérelmen.

- Az I. r. és a II. r. terheltek reggel 8 óra 15 perc körüli időben bementek az iskola épületébe, majd berontottak az osztályterembe, ahol az I. számú tanú tanárnő matematika órát tartott.
- A terheltek gyermeke az ajtó felől a második padban ült osztálytársával, az ekkor 12 éves kiskorú 2. számú sértettel, akihez a terhelt azonnal odament és a kiskorú 2. számú sértettet pofon ütötte, amelynek következtében arca kipirosodott és lerepült róla a szemüveg. A II. r. terhelt ezt követően kiskorú 2. számú sértett padja előtt üvöltött és ismét ütésre emelte a kezét, emiatt I. számú tanú szeretett volna a gyermek védelmére kelní, azonban az I. r. terhelt elé állt és szétártta a karját, hogy a tanárnő ne tudjon a gyermekhez sietni.
- A pedagógus ekkor segítségért kiáltott, amit kolléganője, az I. számú sértett meghallott, és azonnal beszaladt a terembe. I. számú sértett látta kiskorú 2. számú sértetten az ütés nyomait, továbbá a gyermek és társai is keservesen sírtak és feldúltak voltak a terheltek magatartásától, ezért a még mindig I. számú tanú útját elálló I. r. terhelt háta mögé kerülve kikapta a gyermeket a padból, és maga mögé állította, hogy megvédje a további bántalmazástól. A II. r. terhelt ezalatt folyamatosan kiabált és szitkozódott, majd odalépett I. számú sértett elé, aki maga elé tartotta a kezét, hogy védelmezze a gyereket.
- A II. r. terhelt megragadta, illetve megrángatta I. számú sértett karját, aki emiatt kibillent az egyensúlyából és hátratántorodott, de nem esett el. Ezt követően a terheltek ordibálások közepette távoztak a teremből.
- [26] A cselekmények helyes minősítése a következők szerint adható meg.
- [27] A Btk. 164. § (1) bekezdése rögzíti, hogy aki más testi épségét vagy egészségét sérti, testi sértést követ el. Ehhez képest az irányadó tényállás szerint kiskorú sértettnek pofon következtében arca kipirosodott.
- [28] A testi sértés törvényi tényállása tehát megköveteli, hogy az elkövetési magatartás eredménye – a testi épség megsértése – bekövetkezzen, erről azonban a jelen ügyben nincs szó. A kiskorú 2. számú sértett arcának a kipirosodása ugyanis nem tekinthető sérülésnek és – értelemszerűen – nem is társítható hozzá gyógytartam, miként illet nem is rögzített az elsőfokú bíróság.
- [29] Ehhez képest – az irányadó tényállás szerint – azonban a II. r. terhelt bántalmazását elszenvedő sértett és társai is keservesen sírtak és feldúltak voltak a terheltek magatartása miatt.
- [30] A Btk. 339. § (1) bekezdése szerint a garázdaságot az követi el, aki olyan kihívóan közösségellenes, erőszakos magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotráncolást vagy riadalmat keltsen, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg.
- [31] A garázdaság elkövetési magatartásának három együttes eleme – amit a II. r. terhelt tekintetében mindenképpen vizsgálni kellett – a magatartása erőszakos volta, a kihívó közösségellenessége és a megbotráncolás vagy riadalom keltésére való alkalmassága.
- [32] Ennek során a Kúria a jogerős határozatban megállapított, és a felülvizsgálati eljárásban is irányadó tényállás alapján a II. r. terhelt magatartásában a garázdaság valamennyi ismervét azonosította.
- [33] Elsőként nem kétségesen megállapítható, hogy a II. r. terhelt a kiskorú pofonütésekkel erőszakot fejtett ki.
- [34] Ezt követően alappal rögzíthető az is, hogy a II. r. terhelt az osztályteremben tanúsított és valamennyi ott tartózkodó személy által észlelhető erőszakos magatartása alkalmas volt a riadalom, másként szólva az ijedség, a rémület, illetve a pánik kiváltására.
- [35] Mindezek mellett a II. r. terhelt magatartásának kihívó közösségellenessége sem kérdőjelezhető meg.
- [36] Ekörben a Kúria rámutat arra, hogy bár minden bűncselekmény elkövetését a közösségi elvárásokkal való szembefordulás jellemzi, azonban a garázdaság törvényi tényállása ennél többet, az elkövetés kihívó közösségellenességét kívánja meg. Mindez pedig abban jelenik meg, hogy a tényállásszerű elkövetési magatartás a környezetre gyakorolt hatása révén közvetlenül és durván sérti vagy sértheti a közösség nyugalma. Ezzel egyidejűleg az alanyi oldalon a kihívóan közösségellenes magatartást tanúsító garázda elkövető nyilvánvalóan felismeri azt, hogy a magatartása a közösség nyugalmanak feladására alkalmas és – ennek ellenére – a tettét e közösségi érdek leplezetlen semmibe vételével hajtja végre.
- [37] Kiemelendő, hogy az elkövető által kifejtett erőszak esetleges belső, személyes indítéka a garázdaság megállapítását nem zárja ki, mert a közösségi érdekekkel történő nyílt szembeszegülést a személyes motívumból fakadó cselekmény is tükrözheti.
- [38] Mindez a jelen ügyben azt jelenti, hogy a II. r. terheltek az osztályteremben tartózkodó személyek által észlelhető támadása kétségkívül az együttlési szabályokkal való gátlástalan szembefordulását jellemzi, amelynek felismerése a II. r. terhelt tudatában is megjelent.
- [39] Ezért a II. r. terhelt testi sértés büntettként értékelt, de testi sérüléssel nem járó és kísérletként sem értékelhető cselekménye garázdaság vétségének minősül.
- [40] Nem értett egyet a Kúria az I. számú sértett sérelmére elkövetett cselekmény minősítésével sem.
- [41] A Btk. 310. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott hivatalos személy elleni erőszak büntettét az követi el, aki hivatalos vagy külföldi hivatalos személyt jogszerű eljárásában erőszakkal vagy fenyegetéssel akadályoz. A Btk. 311. §-a úgy rendelkezik, hogy a Btk. 310. §-a szerint büntetendő, aki az ott meghatározott bűncselekményt közfeladatot ellátó személy ellen követi el. A Btk. 459. § (1) bekezdés 12. pont i) alpontja kimondja, hogy a nemzeti köznevelésről szóló törvényben meghatározott esetben a pedagógus közfeladatot ellátó személy.
- [42] A cselekmény elkövetésekor hatályos, a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 66. § (2) bekezdése kimondta, hogy a pedagógus, valamint a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazott az óvodai nevelő munka, az iskolai és kollégiumi nevelő és oktató munka, valamint a pedagógiai szakszolgálat ellátása során a gyermekekkel, tanulókkal összefüggő tevékenységével kapcsolatban a büntetőjogi védelem szempontjából közfeladatot ellátó személy.

- [43] A cselekmény elbírálásakor – és jelenleg is – hatályos, a nemzeti köznevelésről szóló törvény 62. § (1) bekezdése szerint a pedagógus, valamint a nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazott az óvodai nevelő munka, az iskolai és kollégiumi nevelő és oktató munka, valamint a pedagógiai szakszolgálat ellátása során a gyermekekkel, tanulókkal összefüggő tevékenységével kapcsolatban a Büntető Törvénykönyvről szóló törvény szempontjából közfeladatot ellátó személy.
- [44] Alapvetésként rögzíti a Kúria, hogy a büntető anyagi jog időbeli hatályának vizsgálatakor kizárólag az elkövetéskor és az elbíráláskor hatályos anyagi jogszabály alkalmazhatósága merülhet fel, a köztes időben bekövetkezett jogszabály változások figyelmen kívül maradnak, így azok a jelen ügyben sem bírnak jelentőséggel.
- [45] Ekként az 1. számú sértett a II. r. terhelt cselekményének elkövetése idején e jogviszonya keretében, azaz közfeladatot ellátó személyként végezte a pedagógusi feladatát, amely büntetőjogi jogállás az elbíráláskor is ezzel egyező volt.
- [46] A Btk. 311. §-a szerinti közfeladatot ellátó személy elleni erőszak büntetettének alapesetét a törvény egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel rendeli büntetni.
- [47] Az elsőfokú bíróság által alkalmazott Btk. 339. § (1) bekezdése szerinti garázdaság akkor állapítható meg, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg. A garázdaság vétségét a törvény két évig terjedő szabadságvesztéssel rendeli büntetni.
- [48] A közfeladatot ellátó személy elleni erőszak büntette mellett a garázdaság nem állapítható meg, ugyanis abba beleolvad.
- [49] Egyetértett tehát a Kúria az ügyészi állásponttal abban a vonatkozásban is, hogy az elsőfokú bíróság nem az anyagi jogi szabályoknak megfelelően minősítette a II. r. terheltnek a 2. számú sértettel szembeni erőszakos magatartását, ekként a garázdaság vétségeként értékelt cselekményét közfeladatot ellátó személy elleni erőszak büntetettének minősítette.
- [50] A Be. 649. § (1) bekezdés első fordulat *b)* pont *ba)* alpontja azonban a téves minősítés alapján önmagában nem, csupán akkor teszi lehetővé a felülvizsgálatot, ha a téves minősítés törvénysértő büntetés kiszabását is eredményezte.
- [53] A Btk. 311. §-ába ütköző közfeladatot ellátó személy elleni erőszak büntetettének büntetési tétele egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés. A jogerős ítéletben kiszabott közérdekű munka a Btk. 33. § (4) bekezdése alapján akkor szabható ki, ha a büntetési tétel alsó határa nem éri el az 1 évi szabadságvesztést. Ebből következően a jogerős ítéletben kiszabott közérdekű munka büntetés nemében a helyes minősítéshez képest eltúlzottan enyhe.
- [54] A kifejtettek alapján a helyes minősítés alapulvételével a terhelttel szemben – a Btk. 82. § (1) bekezdésének, a (2) bekezdés *d)* pontjának és a (3) bekezdés alkalmazása nélkül – csak szabadságvesztés szabható ki. A büntetés kiszabása körében értékelhető körülményekre figyelemmel – és a Btk. 79. §-ában, valamint a Btk. 80. § (1) és (2) bekezdésében írtakat is szem előtt tartva – nem tartotta lehetségesnek a büntetés Btk. 82. §-a szerinti enyhítését, ezért annak tartamát a büntetési tételkeret alsó értékéhez közelítve állapította meg.
- [55] Mindezek alapján a Kúria a II. r. terhelt büntetését – a közérdekű munka mellőzése mellett – 2 év szabadságvesztésre súlyosította.
- [56] A szabadságvesztés végrehajtási fokozatát a Btk. 35. § (1) bekezdésére figyelemmel, a Btk. 37. § (2) bekezdés *a)* pontja alapján börtönben állapította meg, és úgy rendelkezett, hogy a II. r. terhelt a Btk. 38. § (2) bekezdés *a)* pontja alapján legkorábban a szabadságvesztés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra.
- [57] A Btk. 85. § (1) és (2) bekezdése alapján, mivel az elkövető személyi körülményeire figyelemmel alaposan feltehető, hogy a büntetés célja annak végrehajtása nélkül is elérhető, a szabadságvesztés végrehajtását 3 év próbaidőre felfüggesztette.
- [58] A védő nyilvános ülésen előadott, a vád törvényessége vizsgálatának szükségessége körében hangsúlyozott érvelése kapcsán a Kúria a következőkre mutat rá.
- [59] A Be. 649. § (2) bekezdés *a)–f)* pontjai kimerítően sorolják fel azokat az eljárási szabálysértéseket, amelyek miatt a törvény biztosítja a felülvizsgálat igénybevételének a lehetőségét. Ennek alapján a felülvizsgálat csak akkor nyílik meg, ha a sérelmezett eljárási szabálysértés ezen okok között szerepel.
- [60] A Be. 649. § (2) bekezdés *c)* pontja alapján felülvizsgálatnak van helye, ha a bíróság a határozatát nem az arra jogosult által emelt vád alapján hozta meg. Erre az okra hivatkozás kizárólag akkor foghat helyt, ha a vádemelés során az alaki legitimáció hiányzott, vagyis a vádló nem rendelkezett törvényi felhatalmazással a vádemelésre. Azt a védő sem állította, hogy az ügyben az ügyészség – mint a Be. 25. § (1) bekezdése szerinti közvádló – a vád tárgyát képező bűncselekmények kapcsán ne lett volna vádemelésre jogosult.
- [61] A Be. 2018. július 1. napján történt hatályba lépése óta a II. r. terhelt védője által felrótt törvényes vád hiánya nem valósít meg felülvizsgálati okot. A vád törvényessége szempontjából annak megalapozottsága – bizonyíthatósága – pedig közömbös, az a büntetőper érdemi kérdése, amelyre a bíróság ügydöntő határozata ad választ.
- [62] Mindezekre tekintettel a Kúria – mivel nem észlelt olyan eljárási szabálysértést, aminek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles – a felülvizsgálati indítványnak helyt adott, és a megtámadott határozatot a korábban írtak szerint, a Be. 662. § (2) bekezdés *b)* pontja alapján megváltoztatta, míg egyebekben azt a Be. 662. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.
- [63] A felülvizsgálati eljárásban a II. r. terhelt védelmében kirendelt védő járt el, közreműködéséért a Kúria a pártfogó ügyvéd, az ügygondnok és a kirendelt védő részére megállapítható díjról szóló 32/2017. (XII. 27.) IM rendelet 7. § (1)–(3) bekezdéseiben meghatározottak szerint állapította meg a jelenlét és a felkészülés címén járó díjat, melynek viselésére a Be. 664. § (1) bekezdése alapján az állam köteles.

(Kúria Bfv.II.1.552/2024/23.)

185 I. Ha a másodfokú bíróság ítéletének ellentétes döntése a büntetőeljárás megszüntetése volt, akkor az ezzel szemben bejelentett fellebbezés kizárólag az eltérő döntés megváltoztatására, azaz a

büntetőjogi felelősség megállapítására, így a terhelt terhére lenne előterjeszthető. A védő kizárólag a terhelt javára fellebbezhet, ezért az ilyen eltérő döntést a védő másodfellebbezésében nem sérelmezheti [Be. 615. § (2) bek. a) pont, (3) bek.].

II. A hivatali helyzettel egyébként visszaélés elkövetési magatartásába tartozik minden olyan formailag törvényesnek látszó intézkedés, eljárás, amely a hivatali helyzethez fűződő jogok rendeltetésszerű gyakorlását jelenti.

III. Az a magatartás, hogy a rendőr hivatalos intézkedése során az intézkedés célján túlmenően, magánjellegű céljai elérése érdekében az intézkedés hatálya alatt lévő személyt megalázza, emberi méltóságát megsérti, alapjaiban sérti a rendőrség mint állami szerv működésének törvényességébe vetett közbizalmat. Így a hivatali visszaélés bűncselekménye már azzal megvalósul, ha a vádlott a hivatalos személy minőségét, a hivatalos eljárás lehetőségét más személy emberi méltóságának megsértésével, megalázásával saját szórakoztatására használja fel [Btk. 305. § c) pont; 1994. évi XXXIV. törvény 11. § (1) bek., 13. § (2) bekezdés, 19. § (1) bek.].

IV. A fiatal felnőttkor mint enyhítő körülmény nem azonos a büntetlen előélettel, annak önálló értékelése a fiatal felnőttkorú személy tapasztalatára és döntéshozó képességére vonatkozó életkori sajátosságokban rejlik, amely más szempontok figyelembevételét jelenti, mint a büntetlen előélet. A cselekményt rendőrként, szolgálatban elkövető terhelt vonatkozásában azonban a fiatal felnőttkor enyhítő körülményként nem értékelhető (56. számú BK vélemény).

[1] A törvényszék katonai tanácsa az ítéletében a volt rendőr törzssörtemester terheltet bűnösnek mondta ki folytatólagosan elkövetett bántalmazás hivatalos eljárásban büntetésében [Btk. 301. § (1) bek.]; bűnsegédként, folytatólagosan elkövetett bántalmazás hivatalos eljárásban büntetésében [Btk. 301. § (1) bek.]; hivatali visszaélés büntetésében [Btk. 305. § c) pont]; valamint kötelességszegés szolgálatban vétségében [Btk. 438. § (1) bek.]. Az elsőfokú bíróság ezért az I. r. vádlottat halmazati büntetésül 2 év szabadságvesztésre és 150 napi tétel, napi tételenként 1500 forint, összesen 225 000 forint pénzbüntetésre ítélte. A szabadságvesztés végrehajtási fokozatát börtönben határozta meg azzal, hogy annak végrehajtását 4 év próbaidőre felfüggesztette. Megállapította, hogy a szabadságvesztés végrehajtásának elrendelése esetén az I. r. vádlott legkorábban a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. Az elsőfokú bíróság az I. r. terheltet az eljárás során felmerült bünygyi költségből a II. r. és III. r. vádlottakkal egyetemlegesen 53 632 forint, míg a II. r., a III. r. és a IV. r. vádlottakkal egyetemlegesen 26 293 forint állam javára történő megfizetésére kötelezte.

[2] Az ítéletábra katonai tanácsa mint másodfokú bíróság – az I. r. vádlott vonatkozásában az ügyészség a vádlott terhére, míg az I. r. terhelt által felmentésért, a védője által elsődlegesen felmentésért, másodlagosan enyhítésért bejelentett fellebbezések folytán eljárva ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét az I. r. vádlottra vonatkozó részében is megváltoztatta. Az I. r. vádlottal szemben a Btk. 438. § (1) bekezdésébe ütköző szolgálatban

kötelességszegés vétsége miatt folyamatban lévő büntetőeljárást megszüntette. Az I. r. vádlottal szemben kiszabott szabadságvesztést 2 év 3 hónap börtönbüntetésre súlyosította, emellett 2 év közügyektől eltiltás mellékbüntetésre is ítélte. A szabadságvesztés-büntetés végrehajtásának felfüggesztésére vonatkozó ítéleti rendelkezést az I. r. vádlott vonatkozásában is mellőzte. Megállapította, hogy az I. r. vádlott a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. Egyebekben az elsőfokú ítéletet az I. r. vádlott tekintetében helybenhagyta.

[3] Az ügyész a másodfokú ítéletet annak kihirdetését követően tudomásul vette, míg az I. r. vádlott védője a nyilvános ülésen enyhítés érdekében fellebbezést nyújtott be.

[4] Az I. r. vádlott védelmében eljáró védő az írásbeli beadványában a fellebbezését annyiban módosított tartalommal adta elő, hogy azt a Be. 615. § (1) bekezdésére és (2) bekezdés b) pontjára hivatkozással elsődlegesen felmentésért, másodlagosan enyhítés céljából jelentette be a Be. 581. § (1) bekezdés c) pontja alapján, a Be. 583. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezésekre történő hivatkozással.

[5] A védő 2024. május 13. napján kelt beadványában fellebbezését indokolta. Hivatkozott arra, hogy a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján nem nyert kétséget kizáróan bizonyítást, hogy az I. r. vádlott elkövette a vád tárgyává tett bűncselekményt, ezért indítványozta, hogy a Kúria a másodfokú bíróság ítéletét az iratok tartalma és helyes ténybeli következtetés alapján a Be. 624. § (1) és (2) bekezdése alapján változtassa meg, és a vádlottat az ellene emelt vád alól mentse fel, vagy az I. r. vádlott büntetését enyhítse. Indítványozta, hogy az I. r. vádlottal szemben kiszabott szabadságvesztés-büntetés tartamát enyhítse, annak végrehajtását függeszse fel, és a közügyektől eltiltás mellékbüntetését mellőzze, mivel álláspontja szerint a másodfokú bíróság ítéletében kiszabott büntetés törvénysértően eltúlzott. A védő az elsőfokú ítélet elleni fellebbezését, annak indokolását fenntartotta, elemezte a tanúk vallomását és részletezte az I. r. vádlott személyi körülményeit, különösen a rendőri szakmai tudásával, rátermettségével, lelkiismeretes munkavégzésével kapcsolatban. Újabb enyhítő körülményként jelölte meg az I. r. vádlott második gyermeke várható születését. További enyhítő körülményként indítványozta figyelembe venni a részbeni bűnsegédi magatartást és az időmúlást is. A büntetés kiszabására vonatkozó törvényi rendelkezések értékelése során arra a következtetésre jutott, hogy lényegében az I. r. vádlott esetében a speciális prevenció nem indokolja a másodfokú bíróság által kiszabott büntetést. További enyhítő körülményként jelölte meg, hogy az I. r. vádlottat kiemelkedő munkájáért dicséretben részesítették, az esetet követően kifogástalan életvitellel beilleszkedett a civil életbe; emellett hivatkozott arra is, hogy a III. r. vádlott mulasztása az I. r. vádlott cselekményének elkövetését megkönnyítette; valamint, hogy kevés gyakorlattal lett az I. r. vádlott járőrvezető. Álláspontja szerint enyhítő körülmény az, hogy a vádlott szolgálati viszonya megszűnt, így a jövőben nem követhet el ilyen bűncselekményt, a

- sértetteknek sérülése egyáltalán nem keletkezett, az elsőfokú ítélet kihirdetése óta további időmúlás következett be; emellett az I. r. vádlott a cselekmény elkövetésekor 24 éves fiatal felnőtt volt. Enyhítő körülményként kell figyelembe venni a védő szerint az I. r. vádlott szolgálati idő alatt tanúsított tevékenységét, valamint őszinte megbánó magatartását és a sértettek megbocsátását; továbbá a sértett felróható közrehatását, a részéről tanúsított durva, erőszakos, kihívó vagy súlyosan sértő közösségellenes, deviáns viselkedését. Hivatkozott arra, hogy a bűnhalmazatot súlyosító körülményként nem lehet értékelni. Álláspontja szerint a Btk. 82. §-ában foglalt „korlátozott enyhítésnek” és az 55. számú BK véleményre figyelemmel a büntetés végrehajtása próbaidőre történő felfüggesztésének van helye, különös figyelemmel az általa részletezett, az 56. BK véleményben foglalt, a büntetéskiszabás során értékelhető tényezőkre. A büntetéskiszabás tekintetében hivatkozott az ítéletábra egyes határozataira, valamint a BH 2021.328., a BH 2016.1. számú határozatokra, amelyek a büntetés befolyásoló körülmények vonatkozásában álláspontja szerint eltérően vették figyelembe az irányadó körülményeket. A fellebbezés indokolása tartalmazza az I. r. vádlott nyilatkozatát is a személyes körülményeiről, valamint megbánásáról.
- [6] A védő mindezekre figyelemmel indítványozta, hogy a Kúria a másodfokú bíróság ítéletét változtassa meg, az I. r. vádlottal szemben kiszabott 2 év 3 hónap időtartamú szabadságvesztés-büntetést és a közügyektől eltiltás mellékbüntetést mellőzze, vele szemben 2 év alatti, rövidebb tartamú szabadságvesztést, illetve büntetési nemben és mértékben vagy tartamban eltérő büntetést állapítson meg, és annak végrehajtását a Btk. 82. § (2)–(4) bekezdésében foglalt enyhítésre vonatkozó rendelkezések alkalmazásával a Btk. 85. § (1) bekezdése alapján próbaidőre függeszse fel. A védő fellebbezésének indokolásához csatolta az I. r. vádlott által a sértettek jogi képviselőjének írt megbánást tartalmazó, valamint bocsánatkérésre irányuló nyilatkozatát.
- [7] A Legfőbb Ügyészség átiratában indítványozta, hogy a Kúria a Be. 621. § (2) bekezdése szerinti tanácsülésen, a Be. 623. §-a alapján a másodfellebbezéssel támadott másodfokú ügydöntő határozatot helyes indokainál fogva hagyja helyben.
- [8] A védő fellebbezését a Legfőbb Ügyészség alaptalannak tartotta. Kifejtette, hogy az I. r. vádlott védője által bejelentett fellebbezés a Be. 613. § (3) bekezdés b) pontja alapján kizárólag az ellentétes döntéssel összefüggő felülbírálatból eredő, a Be. 583. § (3) bekezdés a) pontjában meghatározott, a büntetés kiszabására vonatkozó rendelkezést sérelmezi, ez a harmadfokú eljárás lefolytatását megalapozza, ugyanakkor a Be. 615. § (3) bekezdéséből következően az ellentétes döntéssel nem érintett cselekmény tekintetében a bűnösség megállapítása ellen fellebbezésnek nincs helye. Hivatkozott arra, hogy a védő a másodfokú bíróság ítéletével szemben kizárólag enyhítés végett jelentett be fellebbezést, így az a Be. 583. § (3) bekezdés a) pontja szerint bejelentett. A Be. – a harmadfokú eljárásban az 589. § és 617. § alapján irányadó – 584. § (3) bekezdése szerint ugyanakkor a fellebbező az 583. § (3) bekezdése szerinti fellebbezését a későbbiekben nem terjesztheti ki, azaz az elsőfokú és a másodfokú ügydöntő határozatnak a bűnösséget megállapító rendelkezését, annak megalapozatlanságát már nem sérelmezheti. A Legfőbb Ügyészség szerint emellett a fellebbezés indokolásának 3-4. oldalán kifejtettek szerint arra lehet következtetni, hogy a védelmi fellebbezés a két sértett sérelmére megvalósított cselekmények tekintetében tartja megalapozatlannak az első- és a másodfokú ítéletet. A Be. 619. § (4) bekezdése értelmében, ha a fellebbezést kizárólag a 615. § (3) bekezdés b) pontja vagy a 615. § (4) bekezdése alapján jelentették be, továbbá a fellebbezéssel nem érintett bűncselekmény tekintetében a harmadfokú bíróság nem vizsgálja a másodfokú bíróság ítéletének megalapozottságát és a határozatát a másodfokú bíróság által alapul vett tényállásra alapítja. Mivel az I., a II., a III., a IV. és az V. tényállási pontok esetében mind az első-, mind a másodfokú bíróság megállapította az I. r. vádlott bűnösségét, ezért e pontokban a tényállás rögzült, annak megalapozottsága a harmadfokú eljárásban nem vizsgálható. A Be. 615. § (3) bekezdéséből következően az ellentétes döntéssel nem érintett cselekmény tekintetében a bűnösség megállapítása ellen fellebbezésnek nincs helye.
- [9] Hivatkozott arra, hogy a Be. 618. § (4) bekezdése alapján nem bírálható felül a másodfokú ítéletnek az eljárást megszüntető rendelkezése, mivel az ellen nem jelentettek be fellebbezést.
- [10] A másodfokú bíróság határozata elleni fellebbezés folytán a Legfőbb Ügyészség szerint jelen harmadfokú eljárásban a másodfokú ítéletben megállapítottak szerinti tényállás megalapozottsága nem vizsgálható, a harmadfokú felülbírálatot az irányadó tényállás alapján kell elvégezni a Be. 618. § (1) bekezdés a) pont ab) alpontjának és b) pontjának, (2) bekezdésének, valamint a (3) bekezdés a) pontjának keretei között azzal, hogy a másodfokú bíróságnak az eljárást megszüntető rendelkezése nem bírálható felül.
- [11] A Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint az első- és a másodfokú bíróság az eljárási szabályokat betartotta és nem vétett a Be. 607. § (1) bekezdése, 608. § (1) bekezdése, illetve 609. § (1) bekezdése szerinti eljárási szabálysértést. Az irányadó tényállás alapján az első- és a másodfokú bíróság is a tényállásból helytálló következtetést vont le az I. r. vádlott bűnösségére és cselekményét helyesen minősítette azzal, hogy a III. és V. tényállási pontban írt cselekményt az I. r. a II. r. vádlottal együtt társtettesként követte el.
- [12] Az I. r. vádlottal szemben kiszabott büntetést törvényesnek és alaposnak tartotta, hivatkozott arra, hogy a középértékű 4 év 3 hónap szabadságvesztés-büntetés, a büntetéskiszabással kapcsolatosan kifejtettek helytállóak. Hivatkozott arra, hogy a fiatal felnőttkor a büntetlen előélet szinonimája, amely utóbbi az I. r. vádlott javára nem értékelhető, figyelemmel, hogy annak megállapítása alkalmazási feltétele volt az I. r. vádlott által betöltött hivatásnak. Utalt rá, hogy nem a halmazat, hanem a többszörös halmazat az, ami nyomatékos súlyosító körülményként értékelendő. A büntetés további enyhítésére, a szabadságvesztés-büntetés végrehajtásának felfüggesztésére és az I. r. vádlott előzetes mentesítésben részesítésére nem látott

- indokot. Az ítélet egyéb rendelkezéseit is törvényesnek tartotta.
- [13] A Kúria által a harmadfokú eljárásban tartott nyilvános ülésen a védő az írásban benyújtott fellebbezését változatlanul fenntartotta. Kiemelte, hogy az I. r. vádlott kiváló rendőrként végezte szolgálatát, emellett személyi körülményei megváltoztak, a második gyermeke is megszületett. A védő hivatkozott a gyermek születési anyakönyvi kivonatára, valamint a jelenlegi munkáltatójának igazolására, melyre figyelemmel a vádlott szolgálati jogviszonya megszüntetése óta folyamatosan dolgozik, megbízható, pontos munkát végez.
- [14] A Legfőbb Ügyészség képviselője az írásbeli átiratban foglaltakat a nyilvános ülésen változatlanul fenntartotta. Kiemelte, hogy a megalapozott tényállásból a másodfokú bíróság helytálló következtetést vont le az I. r. vádlott bűnösségére, de a III. és V. vádpontok minősítése tekintetében az I. r. vádlott társtettesi minőségének megállapítása az indokolt. A büntetéskiszabást helytállónak tartotta, hivatkozott arra, hogy az I. r. vádlott és társa saját szórakoztatásukra, kiszolgáltatott élethelyzetben lévő sértettek sérelmére követték el a bűncselekményt, amellyel a rendőri tekintélyt sértették és emberileg is elítélendő a cselekedetük, ami közfelháborodást váltott ki. A vádlottak cselekménye a rendőrségnek, mint hatóságnak a tekintélyét és az ebbe vetett bizalmat rongálta. A fiatal felnőttkorral kapcsolatosan előadta, hogy az lényegében a büntetlen előélet szinonimája, és ez utóbbi enyhítő körülményként a védő által elismertként sem volt értékelhető. Súlyosító körülménynek tartotta a többszörös halmazatot, a folytatlagosságot és a társtettesi elkövetői alakzatot. Indítványozta, hogy a Kúria a másodfellebbezéssel támadott másodfokú határozatot hagyja helyben.
- [15] A sértetti jogi képviselő a nyilvános ülésen bejelentette, hogy mind az I. r., mind a II. r. vádlott írásban bocsánatot kért mindkét sértettől, amely bocsánatkérést elfogadták.
- [16] Az I. r. vádlott az utolsó szó jogán előadta, hogy tetteit megbánta, mint családfenntartó szeretné a büntetése enyhítését.
- [17] Az I. r. vádlott védőjének fellebbezése alaptalan.
- [18] A Be. 615. § (1) bekezdése értelmében a másodfokú bíróság ítélete ellen fellebbezésnek van helye a harmadfokú bírósághoz a másodfokú bíróságnak az elsőfokú bíróságéval ellentétes döntése esetén.
- [19] A Btk. 615. § (2) bekezdés b) pontjára figyelemmel ellentétes a döntés, ha a másodfokú bíróság az első fokon elítélt vádlottat felmentette vagy vele szemben a büntetőeljárást megszüntette.
- [20] A másodfokú bíróság az I. r. vádlottal szemben a Btk. 438. § (1) bekezdésébe ütköző szolgálatban kötelességszegés vétsége miatt folyamatban lévő büntetőeljárást megszüntette, erre figyelemmel a másodfellebbezés joga megnyílt.
- [21] A Be. 615. § (3) bekezdése szerint a fellebbezés sérelmezheti
a) az ellentétes döntést, illetve
b) kizárólag az ellentétes döntéssel összefüggő felülbírálatból eredő, az 583. § (3) bekezdésében meghatározott rendelkezést vagy indokolást.
- [22] A Be. 583. § (3) bekezdése alapján fellebbezésnek van helye kizárólag
a) az előzetes mentesítésre vonatkozó rendelkezést is ideértve, a büntetés kiszabására vagy intézkedés alkalmazására vonatkozó rendelkezés,
b) az ítéletnek az egyszerűsített felülvizsgálati eljárás tárgyát képező rendelkezése, a szülői felügyeleti jog megszüntetése iránti indítványt, illetve a polgári jogi igényt érdemben elbíráló rendelkezése, vagy
c) a felmentő ítélet indokolásának 566. § (4) bekezdése, valamint a megszüntető határozat indokolásának 567. § (5) bekezdése szerinti tartalma ellen is.
- [23] A Be. 615. § (5) bekezdése értelmében a másodfokú bíróság ítéletének a (3) bekezdésben meghatározottakon kívüli rendelkezése, illetve része ellen nincs helye fellebbezésnek.
- [24] A Be. 616. § c) pontja alapján a másodfokú bíróság ítélete ellen fellebbezésre jogosult a védő is.
- [25] A Kúria a Be. 596. § (1) bekezdés a) pontja alapján megkereste a másodfokú tanács elnökét a fellebbezéssel kapcsolatos tájékoztatás érdekében. A másodfokú bíróság tanácselnökének tájékoztatása és a másodfokú bíróság nyilvános ülésének jegyzőkönyve alapján kétséget kizáróan megállapítható volt, hogy a védő fellebbezését enyhítésért, vagyis a Be. 615. § (3) bekezdés b) pontjában foglalt, kizárólag az ellentétes döntéssel összefüggő felülbírálatból eredő, a Be. 583. § (3) bekezdés a) pontja szerinti, a büntetés kiszabására vonatkozó rendelkezés ellen jelentette be.
- [26] A védő utóbb írásban a felmentésre irányuló részre kiterjesztett fellebbezése a felmentésre irányuló részében törvényben kizárt.
- [27] A Be. 617. §-a szerint a harmadfokú bírósági eljárásban a másodfokú bírósági eljárásra vonatkozó rendelkezéseket az e Részben foglalt eltérésekkel kell értelemszerűen alkalmazni.
- [28] A Be. 584. § (1) bekezdése szerint a fellebbezőnek meg kell jelölnie, hogy fellebbezését az ítélet mely rendelkezése vagy az indokolás mely része ellen terjeszti elő.
- [29] A Be. 583. § (3) bekezdésére tekintettel a fellebbező a) a (2) bekezdés szerinti fellebbezését a fellebbezéssel nem érintett cselekményre, b) az 583. § (3) bekezdése szerinti fellebbezését a fellebbezéssel nem érintett rendelkezésre a későbbiekben nem terjesztheti ki.
- [30] A Be. 584. §-ban írt rendelkezéseket a Be. 589. §-ában foglalt utaló szabályra figyelemmel a másodfokú eljárásban, ekként a másodfellebbezéssel összefüggésben a harmadfokú eljárásban is irányadónak kell tekinteni. Az I. r. vádlott védője ezért a kizárólag a Be. 583. § (3) bekezdés a) pontja alapján bejelentett fellebbezését utóbb nem terjesztheti ki.
- [31] A másodfellebbezés – a b) pontban írtak mellett – Be. 615. § (3) bekezdés a) pontjára figyelemmel kizárólag az ellentétes döntést sérelmezheti. A másodfokú bíróság ítéletének ellentétes döntése jelen ügyben a szolgálatban kötelességszegés vétsége miatt folyamatban lévő büntetőeljárás megszüntetése volt, ezért az azzal szemben bejelentett fellebbezés kizárólag az eltérő döntés megváltoztatására, vagyis a büntetőjogi felelősség megállapítására, így a terhelt terhére lenne előterjeszthető. A Be. 583. § (4) bekezdésére figyelemmel azonban a védő csak a terhelt javára fellebbezhet, a terhelt terhére kizárólag az ügyészség terjeszthet elő fellebbezést. A Be. 615.

- § (3) bekezdés *a)* pontja alapján kizárólag az ellentétes döntés, *b)* pontja alapján pedig kizárólag az ellentétes döntéssel összefüggő felülbírálatból eredő, az 583. § (3) bekezdésében meghatározott rendelkezés vagy indoklás sérelmezhető. Az ellentétes döntéssel nem érintett bűncselekmények vonatkozásában a bűnösség megállapítása ellen ezért másodfellebbezésnek nincs helye, az I. r. vádlott védője pedig másodfellebbezésben ezt sérelmezi, ezért a felmentésre irányuló részében a fellebbezése ezen okból is törvényben kizárt.
- [32] Ha az ellentétes döntés a vádlott javára szól, akkor a vádlott és a védő értelemszerűen csak korlátozott fellebbezéssel élhet, hiszen a javára szóló ellentétes döntést nem támadhatja. Azt azonban valóban kifogásolhatja, hogy ennek nyomán milyen következtetésre jutott a büntetést illetően a másodfokú bíróság. A büntetést ugyanis nem cselekményenként szabja ki a bíróság, hanem halmazati büntetésként egységesen, valamennyi, a terhelt terhére értékelt bűncselekmény vonatkozásában. Ebben az esetben a harmadfokú bíróságnak meg kell vizsgálnia a fellebbezéssel nem érintett vagy eleve fellebbezéssel nem is támadható, nem ellentétes, hanem mindkét fokon egyezően megítélt cselekmények tekintetében azt is, hogy az a magatartás, amelyet a másodfokú bíróság alapul vett a tényállásban, bűncselekmény-e, és ha igen, akkor miként minősül. Majd ezek vizsgálatát követően lehet meghozni a büntetésre vonatkozó – egységes – döntést (BH2024.2. [33] bekezdés – Bhar.II.93/2023/11.).
- [33] Mindezekre tekintettel az I. r. vádlott védőjének fellebbezése kizárólag a Be. 615. § (2) bekezdés *b)* pontja alapján a 615. § (3) bekezdés *b)* pontja szerint előterjesztett fellebbezésként bírálendő el. A Be. 615. § (5) bekezdésére figyelemmel a (3) bekezdésben meghatározottakon kívüli rendelkezés, illetve ítéleti rész ellen pedig nincs helye fellebbezésnek.
- [34] A Kúria ezt követően vizsgálta a harmadfokú felülbírálat terjedelmét.
- [35] A Be. 618. § (1) bekezdése szerint a harmadfokú bíróság
a) a másodfokú bíróság ítéletének
aa) a fellebbezéssel sérelmezett ellentétes döntését,
ab) azon rendelkezését, illetve részét, amelyet az elsőfokú bíróság ítéletének a sérelmezett ellentétes döntéssel összefüggő felülbírálata eredményezett, és
b) az elsőfokú és a másodfokú bírósági eljárást arra tekintet nélkül bírálja felül, hogy ki, milyen okból fellebbezett.
- [36] A Be. 618. § (2) bekezdésére figyelemmel a harmadfokú bíróság hivatalból dönt az egyszerűsített felülvizsgálat tárgyát képező kérdésekben, valamint a szülői felügyeleti jogra és a polgári jogi igényre vonatkozó rendelkezésekről is.
- [37] A harmadfokú bíróság emellett a Be. 618. § (3) bekezdésére tekintettel az ítélet fellebbezéssel nem érintett része tekintetében is felülbírálja az 590. § (5) bekezdés *a)–c)* pontjaiban meghatározottakat, így a fellebbezéssel nem érintett bűncselekmények esetében a bűnösség megállapítására vonatkozó rendelkezést, ha a terheltet fel kell menteni, vagy vele szemben az eljárást meg kell szüntetni, illetve e bűncselekmények minősítésére vonatkozó rendelkezést [618. § (3) bek. *a)* pont].
- [38] A harmadfokú eljárásban – a Be. 617. §-a értelmében – alkalmazni kell a Be. 590. § (5) bekezdés *b)* pontját, miszerint az ítélet fellebbezéssel nem érintett része tekintetében is felülbírálatnak van helye a bűnösséget megállapító rendelkezés vonatkozásában, ha a terheltet fel kell menteni, vagy vele szemben az eljárást meg kell szüntetni. A Be. 590. § (5) bekezdés *b)* pontjának érvényre juttatásának természetes perjogi velejárója az adott ítéleti részek anyagi jogi helyességének felülbírálata (BH 2021.68. – Bhar.III.170/2020.).
- [39] Ugyanakkor a felülbírálat a Be. 618. § (4) bekezdése alapján nem terjed ki a másodfokú bíróság ítéletének büntetőeljárást megszüntető rendelkezésére, mivel ez ellen nem fellebbeztek.
- [40] A Kúria megállapította, hogy jelen harmadfokú eljárásban a tényállás megalapozottsága nem vizsgálható.
- [41] A Be. 619. § (1) bekezdése szerint a harmadfokú bíróság a határozatát arra a tényállásra alapítja, amelynek alapján a másodfokú bíróság az ítéletét meghozta, kivéve, ha a másodfokú bíróság ítélete a fellebbezéssel sérelmezett ellentétes döntés tekintetében megalapozatlan.
- [42] A Be. 619. § (4) bekezdése azonban kimondja, hogy – ha a fellebbezést kizárólag a 615. § (3) bekezdés *b)* pontja vagy a 615. § (4) bekezdése alapján jelentették be,
– továbbá a fellebbezéssel nem érintett bűncselekmény tekintetében a harmadfokú bíróság nem vizsgálja a másodfokú bíróság ítéletének megalapozottságát, és határozatát a másodfokú bíróság által alapul vett tényállásra alapítja.
- [43] Mindezekre figyelemmel a fellebbezés azon része, amely az első- és a másodfokú bíróság által megállapított tényállás megalapozatlanságát támadja a bizonyítékok értékelésén keresztül, ugyancsak kizárt, mivel a Be. 619. § (4) bekezdésére figyelemmel nincs helye a Be. 619. § (3)–(3b) bekezdésében foglaltak alkalmazásával a másodfokú bíróság által megállapított tényállás megalapozottságának vizsgálatára és az esetleges megalapozatlanság orvoslására. A felülbírálatot a Be. 618. § (1)–(2) bekezdései, a (3) bekezdés *a)* pontja és a (4) bekezdés szerint meghatározott terjedelemben, az első- és a másodfokú bíróság által megállapított tényállás alapján, annak megalapozottsága vizsgálata nélkül kellett lefolytatni.
- [44] A Kúria felülvizsgálat alapján megállapította, hogy az első- és a másodfokú bíróság nem vétett olyan eljárási szabályt, amelyre tekintettel a Be. 607. § (1) bekezdése, 608. § (1) bekezdése, illetve 609. § (1) bekezdése alapján az első- vagy a másodfokú bíróság ítéletét hatályon kívül kellene helyezni.
- [45] A Kúria megállapította, hogy az irányadó tényállásra figyelemmel a felülvizsgálattal nem érintett körben az I. r. vádlott bűnösségének megállapítására törvényesen került sor, és annak minősítése – az I. r. vádlott elkövetői minősége kivételével – ugyancsak törvényes.
- [46] A II. és V. tényállási pontot érintő, folytatólágosan elkövetett, Btk. 301. § (1) bekezdésébe ütköző és aszerint minősülő bántalmazás hivatalos eljárásban büntetett az I. r. vádlott társtettesként követte el. A sértett sérelmére megvalósított, folytatólágosan elkövetett minősített bűncselekmény második részselekményét az V. tényállási pontban foglaltak

- alapján az I. r. vádlott a II. r. terhelttel szándékegységben közösen követte el. Az irányadó tényállás szerint az I. r. vádlott a sértettet a nála lévő, rendőrség által rendszeresített 750 ml ürtartalmú CS-gázzal – indok nélkül – lefűjta, majd a II. r. terhelt a sértettet egy alkalommal a lábán megrúgta.
- [47] Az I. r. vádlott a sértett sérelmére megvalósított, a tényállás III. pontjában megállapított és hivatali visszaélés büntettének [Btk. 305. § c) pont] minősített cselekményt ugyancsak társtettesként követte el, mivel a tényállásban rögzítettek szerint az I. r. vádlott és a II. r. terhelt a sértettet – annak kiszolgáltatott élethelyzetét és ittas állapotát kihasználva – arra bírták rá, hogy énekeljen, továbbá kezével gitározó mozdulatokat, ún. „léggitározást” végezzen.
- [48] A Btk. 13. § (3) bekezdése értelmében társtettesek azok, akik a szándékos bűncselekmény törvényi tényállását egymás tevékenységéről tudva, közösen valósítják meg.
- [49] Az I. és IV. tényállási pontban foglalt, sértettl sérelmére folytatólagosan elkövetett bántalmazás hivatalos eljárásban büntette [Btk. 301. § (1) bek.] bűncselekményét (I. és IV. tényállási pont) az eljáró bíróságok törvényesen minősítették az I. r. vádlott vonatkozásában bűnsegédként elkövetettnek [Btk. 13. § (1) bek., 14. § (2) bek.], mivel az I. r. terhelt az ezen tényállási pontban rögzített cselekmények során a bűncselekmény törvényi tényállásába illeszkedő bántalmazást nem fejtett ki, azonban jelenléte tettestársára támogatólag hatott, szándékát erősítette.
- [50] A Btk. 305. § c) pontja szerint hivatali visszaélést követ el az a hivatalos személy, aki azért, hogy jogtalan hátrányt okozzon vagy jogtalan előnyt szerezzen, hivatali helyzetével egyébként visszaél.
- [51] A hivatali visszaélés törvényi tényállása egyértelműen rögzíti, miszerint a hivatalos személy azzal a célzattal követi el a bűncselekményt, hogy jogtalan előnyt szerezzen, vagy jogtalan hátrányt okozzon. A következőket bírői gyakorlat szerint minden olyan előny jogtalan, ami a kedvezményezettre nézve bárminemű könnyebbséget, az azzal sújtott számára bárminemű nehézséget jelent (BH 2021.298. – Bfv.III.629/2020.). A következőket ítélezési gyakorlat a hivatali helyzettel egyéb módon való visszaélésnek tekinti egyfelől a személyes cél érdekében történő hivatalos fellépést és a hivatalos eljárás során a hivatalos jogosultságok törvényes feltételei nélküli igénybevétele; másrészt viszont szintén e fogalomkörbe tartozik a hivatali állásból, tekintélyből vagy tevékenységből adó ismeretség, függőség, befolyás személyes célokra felhasználása is (BH2021.298. [33] bekezdés – Bfv.III.629/2020.).
- [52] A Kúria a BH 2021.328. számon közzétett, Bhar.I.1248/2020/28. számú ítéletében megállapította, hogy az a magatartás, mely szerint a rendőr hivatalos intézkedése során az intézkedés célján túlmenően, magánjellegű céljai elérése érdekében az intézkedés hatálya alatt lévő személyt megalázó módon, őt mintegy „trófeaként” ábrázolva lefényképezi, majd a felvétel Messenger-csoportban megosztja, az érintett személy emberi méltóságát sérti, valamint alapjaiban sérti a rendőrség, mint állami szerv működésének törvényességébe vetett közbizalmat. A hivatali helyzettel való ilyen jellegű visszaélés az eljárás alá vont személynek jogtalan hátrányt okoz, így alkalmas a hivatali visszaélés megállapítására. A hivatali helyzettel egyébként visszaélés elkövetési magatartásába tartozik minden olyan formailag törvényesnek látszó intézkedés, eljárás, amely a hivatali helyzethez fűződő jogok rendeltetésellenes gyakorlását jelenti. A célzatra figyelemmel a cselekmény feltétele a jogtalan hátrány okozására vagy a jogtalan előny szerzésére irányuló szándék. Jogtalan az a hátrány vagy előny, amely az elkövető hivatalos személy mivoltát felhasználva, a hivatali eljárás nyújtotta lehetőség nélkül nem jöhetett volna létre, és amelynek okozására vagy szerzésére nincsen jogszabályi alap. A hivatkozott határozatban a Kúria kifejtette, hogy az elkövetők azzal, hogy a hivatalos eljárás alá vont személyről saját céljaik érdekében „trófea” jellegű fényképet készítettek, megalázó, az emberi méltóságot sértő helyzetet hoztak létre. A fénykép elkészítésével a bűncselekmény befejezetté vált.
- [53] A jelen ügyben irányadó tényállás alapján az I. r. vádlott és társa a sértettet annak kiszolgáltatott élethelyzetét és ittas állapotát kihasználva, hivatalos intézkedésükkel semmilyen módon össze nem függő magatartásra bírta rá, a sértettnek énekelnie és „léggitároznia” kellett. A sértett a vádlottak felhívásának rendőri minőségükre tekintettel tett eleget. A hivatali visszaélés bűncselekménye erre figyelemmel már ekkor megvalósult, mivel az I. r. vádlott és társa hivatalos személy minőségét, a hivatalos eljárás lehetőségét más személy emberi méltóságának megsértésével, megalázásával saját szórakoztatásukra használták fel, emellett arról videófelvételt is készítettek és – az ítélet VII. tényállási pontjában foglaltak szerint – az így elkészült felvételt más személy számára hozzáférhetővé tették.
- [54] Az a magatartás, hogy a rendőr hivatalos intézkedése során az intézkedés célján túlmenően, magánjellegű céljai elérése érdekében az intézkedés hatálya alatt lévő személyt megalázza, emberi méltóságát megsérti, alapjaiban sérti a rendőrség, mint állami szerv működésének törvényességébe vetett közbizalmat.
- [55] A Btk. 4. § (2) bekezdése értelmében társadalomra veszélyes cselekmény az a tevékenység vagy mulasztás, amely mások személyét vagy jogait, illetve Magyarország Alaptörvénye szerinti társadalmi, gazdasági, állami rendjét sérti vagy veszélyezteti.
- [56] Magyarország Alaptörvénye B) cikk (1) bekezdése értelmében Magyarország független és demokratikus jogállam. Az R) cikk (2) bekezdése szerint az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek. A „Szabadság és felelősség” rész I. cikk (1) bekezdése szerint az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani, védelmük az állam elsődrendű kötelezettsége; a (2) bekezdés értelmében pedig Magyarország elismeri az ember alapvető egyéni és közösségi jogait. A „Szabadság és felelősség” rész III. cikk (1) bekezdése értelmében senkit sem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni, valamint szolgaságban tartani. Az Alaptörvény „A rendőrség és a nemzetbiztonsági szolgálatok” cím alatti 46. cikk (1) bekezdése értelmében a rendőrség alapvető feladata a

- bűncselekmények megakadályozása és nem pedig elkövetése. A hivatali helyzettel egyéb módon történő visszaélés körébe vonhatók azok a magatartások, amelyek a hivatalos minőséghez fűződő jogosítványoknak a társadalmi rendeltetésükkel ellentétes gyakorlásában öltenek testet (BH 2004.493., BH 2021.328. – Bhar.I.1248/2020/8.).
- [57] A hivatalos személy által saját szórakoztatás céljából más személy felszólítása, a hivatali tekintély felhasználásával elért, az érintett személy emberi méltóságát sértő magatartás pedig teljes öncélúságára figyelemmel másnak, mint a hivatali helyzet visszaélészerű – más emberi méltóságát sértő, ekként számára hátrányt okozó – felhasználásának nem tekinthető.
- [58] Ugyanezen elvek szerint ítéendő meg a két sértett sérelmére folytatólagosan elkövetett bántalmazás is (IV. és V. tényállási pont, illetve I. és IV. tényállási pont).
- [59] A Btk. 301. § (1) bekezdése értelmében az a hivatalos személy, aki eljárása során mást tetteleg bántalmaz, a bántalmazás hivatalos eljárásban bűncselekményt követi el.
- [60] Az I. r. vádlott és társa által elkövetett bűncselekmény társadalomra veszélyességét jelentős mértékben fokozza, hogy a bántalmazást ittassága miatt magatehetetlen sértett sérelmére, illetve hajléktalanságuk okán eleve kiszolgáltatott személyekkel szemben, rendőri szolgálatban követték el, amely emberileg is mélyen elítélendő.
- [61] Az I. r. vádlott bűnsegédi magatartása folytatólagosan elkövetett tettesi cselekményhez kapcsolódik, így a 3/2011. (X. 14.) Büntető jogegységi határozatra figyelemmel annak minősítése helytálló.
- [62] A hivatalos eljárásban elkövetett bántalmazás bűncselekményének kettős jogi tárgya van. Egyrészt a hivatalos személy kötelességzerű eljárásához fűződő érdek, másrészt a kötelességszegésnek az a következménye, amely a hivatal működésén kívül jelentkezik, ez pedig az emberi méltóság sérelme (BH 2020.352. – Bhar.III.1/2020.).
- [63] A hivatalos eljárás minden olyan tevékenységet magában foglal, amelynek teljesítése összefügg a hivatalos személy kiemelt helyzetével, jogaival és kötelezettségeivel.
- [64] Az elkövetési magatartás a tetteleges bántalmazás, azaz a más teste ellen irányuló, a testi épséget vagy becsületet érintő támadás. A bántalmazás lehet ütés, lökés, rúgás vagy olyan magatartás, amely tetteleges becsületsértésként lenne értékelhető (így pl. leköpés, hajhúzás, az orr fricskázása stb.) (BH 2020.352. [31]–[32]).
- [65] Törvényi célból, törvényi indok alapján a testi kényszer alkalmazása az erre feljogosított fegyveres rendvédelmi szervek tagjai által az alkotmányos jogrend része. A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 19. § (1) bekezdése szerint a jogszabályi előírások végrehajtását szolgáló rendőri intézkedésnek – ha törvény vagy nemzetközi megállapodás másként nem rendelkezik – mindenki köteles magát alávetni és a rendőr utasításának engedelmeskedni. A rendőri intézkedés során annak jogszerűsége nem vonható kétségbe, kivéve, ha a jogszerűtlenség mérlegelés nélkül, kétséget kizáróan megállapítható.
- [66] Az Rtv. alapján a rendőr a feladatai ellátása céljából a törvényben meghatározott feltételek mellett mást felszólíthat arra, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön. Ha az érintett a felszólításnak nem tesz eleget vagy ellenszegül, a rendőri intézkedés eredményességét a törvényben meghatározott kényszerítő eszközök alkalmazásával is köteles biztosítani.
- [67] A rendőri kényszerítő eszközt bosszú, megtorlás céljára nem szabad alkalmazni (BH 2020.352. [41], [45]–[47] bekezdés).
- [68] A jelen ügyben az I. r. vádlott és társa által alkalmazott külső fizikai behatás nem kényszerítő eszköznek, hanem bántalmazásnak tekintendő, melynek jogszerűtlenségét az irányadó tényállásban foglalt körülmények mellett bárki könnyen felismerné. Magatehetetlen, ellenállást nem tanúsító személlyel szemben alkalmazott fizikai jellegű behatás nem kényszerítő eszköz, hanem pusztán fizikai erőszak. Amennyiben pedig az alkalmazott külső fizikai behatás nem rendőri intézkedés során, annak eredményessége érdekében kerül kifejtésre, vagyis sem a rendőri intézkedésnek, sem pedig ellenállás hiányában kényszerítő erőszak alkalmazásának szükségessége nincs, úgy az öncélú jellegénél fogva ugyancsak kizárólag bántalmazásnak értékelhető.
- [69] A Kúria egyetértett a másodfokú bíróság indokolása [44] bekezdésében írtakkal, mely szerint egységes akaratelhatározás hiányában a III. tényállási pontban írt cselekmény a folytatólagosság egységébe nem vonható a hivatalos eljárásban elkövetett bántalmazás büntetettével. Ezek a cselekmények valóságos anyagi halmazatban állnak egymással, mivel más indítékból kerültek elkövetésre.
- [70] A Kúria ezt követően vizsgálta az I. r. vádlott vonatkozásában kiszabott büntetést arra figyelemmel, hogy a megszüntetés okán a bűnösség köre szűkült, a másodfokú bíróság ugyanakkor az ügyészség súlyosításért bejelentett fellebbezésének helyt adva, a büntetést az I. r. vádlott vonatkozásában súlyosította.
- [71] A harmadfokú eljárásban az I. r. vádlott terhére bejelentett fellebbezés hiányában a másodfokú bíróság által kiszabott ítéletet a súlyosítási tilalomra figyelemmel megváltoztatni kizárólag a javára lehetett volna (Be. 595. §), erre azonban a Kúria nem látott alapot.
- [72] A másodfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy a halmazati büntetésre is figyelemmel az I. r. vádlottal szemben 1 év és 7 év 6 hónap közötti tartamú szabadságvesztés kiszabására van törvényes lehetőség, melyre figyelemmel a középmérték valóban 4 év 3 hónap. A másodfokú bíróság helyesen vette figyelembe a súlyosító és enyhítő körülményeket, a másodfokú bíróság indokolásának [46]–[50] bekezdésében foglaltakkal a Kúria egyetért. A Kúria további enyhítő körülményként vette figyelembe az I. r. vádlott javára azt, hogy időközben második gyermeke megszületett, így két gyermek eltartásáról gondoskodik. A Kúria emellett megállapította, hogy a fiatal felnőttkor, mint enyhítő körülmény nem azonos a büntetlen előélettel, annak önálló értékelése a fiatal felnőttkori személy tapasztalatára és döntéshozó képességére vonatkozó életkori sajátosságokban rejlik, amely más szempontok figyelembevételét jelenti, mint a

- büntetlen előélet. A cselekményt rendőrként, szolgálatban elkövető I. r. vádlott vonatkozásában azonban a fiatal felnőttkor, mint enyhítő körülmény éppen rendőri minősége, ebből fakadó képzettsége és a rendőri szolgálat felelőssége által megkövetelt döntéshozatali képességre figyelemmel enyhítő körülményként nem értékelhető. A rendőrként szolgálatot ellátó személytől elvárható, akármilyen fiatal is, hogy a rá vonatkozó szabályoknak megfelelő, rendőrhöz méltó és nem utolsó sorban emberséges döntéseket hozzon. A rendőrtől különösen elvárható az, hogy szolgálata alatt bűncselekményeket ne kövessen el.
- [73] A Legfőbb Ügyészség helyesen hivatkozott arra, hogy a többszörös halmazat súlyosító körülmény, mivel annak értékelése a halmazat tételkeret-emelő jellegén túlmutató, attól eltérő tényen – a halmazati büntetékiszabást megalapozó bűncselekmények mellett további bűncselekmény elkövetésén – alapul.
- [74] A Kúria a védő által előadottakra figyelemmel megállapította, hogy az I. r. vádlott vonatkozásában fennálló lelki sérülés helyett a bíróságok helyesen az I. r. vádlott és társa által a sértetteknek okozott lelki sérülést vették figyelembe. Azzal a hivatkozással kapcsolatban, hogy az I. r. vádlott előjárói nem hívták fel a figyelmét arra, hogyan intézkedjen hajléktalanokkal szemben, a Kúria megállapítja, hogy a rendőr azért rendőr, hogy szolgálatának ellátása során a felmerülő helyzeteket a törvénynek megfelelő módon, szakszerűen és a kiszolgáltatott személyek iránti együttérzéssel kezelje. A terhelt szolgálati viszonya pedig e bűncselekmények elkövetése miatt szűnt meg, ezért az a hivatkozás, hogy a szolgálati viszonyának megszűnte miatt ilyen cselekményt többet nem tud elkövetni, nem értékelhető. A Kúria rámutat arra is, hogy a sérülés bekövetkezése nem feltétele a bántalmazás, mint elkövetési magatartás megvalósulásának. Amennyiben a bántalmazás következtében sérülés is keletkezik, az más bűncselekmény megállapítására is alapot adhat.
- [75] A Kúria helyállónak tartotta a másodfokú bíróság ítélet indokolásának [49] bekezdésében foglaltakat. A terhelt, így az I. r. vádlott is saját szórakoztatása céljából, kiszolgáltatott sértettekkel szemben, megalázó bánásmódot tanúsítottak.
- [76] A Kúria egyetértett az ítéletábrával, hogy az I. r. vádlottal szemben a Btk. 79. §-ában írt azon büntetési célok elérésére, hogy az elkövetőt és másokat is visszatartson ilyen bűncselekmények elkövetésétől, az ítéletábra által kiszabott büntetés szükséges. Az I. r. vádlott által elkövetett bűncselekmények kiemelkedő tárgyi súlya, társadalomra veszélyessége a súlyosító és enyhítő körülmények figyelembevételével, értékelése mellett a másodfokú bíróság által kiszabott büntetést szükségessé tesz. A kiszabható szabadságvesztés-büntetési tételkeretére figyelemmel a középértéket jelentősen alulmúló szabadságvesztés-büntetés tartamában sem eltúlzottan súlyosnak, sem súlyosnak nem tekinthető.
- [77] A szabadságvesztés végrehajtási fokozatát a Btk. 37. § (2) bekezdés a) pontjára figyelemmel helyesen határozta meg az ítéletábra. A feltételes szabadságra bocsátásra vonatkozó rendelkezés a Btk. 38. § (2) bekezdés a) pontjára tekintettel ugyancsak törvényes.
- [78] A közügyektől eltiltás mellékbüntetés alkalmazása és annak tartama is törvényes és indokolt [Btk. 61. § (1) bek.].
- [79] A kiszabott pénzbüntetés mind napi tételszám, mind pedig az egy napi tétel összegét tekintve törvényes és megalapozott, a Kúria ugyanakkor az indokolásból mellőzte a Btk. 50. § (2) bekezdésére történő utalást.
- [80] A Kúria, mint harmadfokú bíróság a Be. 618. § (2) bekezdésére figyelemmel hivatalból felülvizsgálta az I. r. terhelt tekintetében a büntügyi költségvetés vonatkozó kötelezést is. Az eljárás iratai alapján azonban nem lehetett pontosan megállapítani, hogy az I. r. vádlottra vonatkozó kötelezés helytálló-e, mivel a költség részösszegeit, valamint az egyetemleges kötelezést ellenőrizni nem lehetett, mert a nyomozás során keletkezett, rögzített költségek, illetőleg az elsőfokú eljárásban a jegyzőkönyvek alapján megállapítható büntügyi költség összege az elsőfokú bíróság ítéletében meghatározott büntügyi költség összegével nem egyezett, és a különbség okát a rendelkezésre álló iratokból a Kúria nem tudta megállapítani. A Kúria a büntügyi költség tekintetében a felülbírálatot nem tudta megfelelően elvégezni, ezért a büntügyi költségvetés vonatkozó rendelkezést hatályon kívül helyezte. A Be. 671. § 15. pontjára figyelemmel egyszerűsített felülvizsgálati eljárás lefolytatásának van helye a büntügyi költség vonatkozásában, amelyet a Be. 672. § (2) bekezdése alapján az alapügyben eljáró elsőfokú bíróságnak célszerű lefolytatnia, arra figyelemmel, hogy annak tárgyában ő tud dönteni.
- [81] A Kúria az ügyben a Be. 621. §-ában foglaltakra figyelemmel nyilvános ülésen határozott.
- [82] A Be. 624. § (1) bekezdése alapján a Kúria a másodfokú bíróság ítéletét annyiban változtatta meg, hogy a folytatólagosan elkövetett bántalmazás hivatalos eljárásban büntette és a hivatali visszaélés büntette tekintetében megállapította, hogy ezeket a bűncselekményeket az I. r. vádlott társtettesként követte el, egyebekben pedig a másodfokú bíróság ítéletét az I. r. vádlott vonatkozásában a Be. 623. §-a alapján helybenhagyta.

(Kúria Bhar.I.860/2024/7.)

186 Az alapeljárásban már tanúként kihallgatott személy lényeges körülményt illetően eltérő nyilatkozatának perújításra való alkalmassága a Be. 637. § (1) bekezdés d) pontja alapján vizsgálendő. E perújítási ok azonban tanúvallomás útján nem, hanem kizárólag a Be. 637. § (3) bekezdés a) pontjában írt bizonyítékkal igazolható [Be. 637. § (1) bek. d) pont, (3) bek. a) pont].

- [1] Az ítéletábra végzésével elutasította az I. r. és a II. r. terhelt védője által a törvényszék, illetve az ítéletábra mint másodfokú bíróság ítélete ellen benyújtott perújítási indítványt.
- [2] Az alapügyben a bíróság a fent megjelölt határozatokkal – az I. r. terheltet társtettesként elkövetett emberölés büntetnének kísérlete [Btk. 160. § (1) bek., (2) bek. d), f) és h) pont] és társtettesként elkövetett rongálás büntette [Btk. 371. § (1) bek., (3) bek. a) pont] miatt – mint visszaesőt, halmazati büntetésül – 7 év, fegyházban végrehajtani rendelt szabadságvesztésre

- és 7 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy a kiszabott szabadságvesztésből nem bocsátható feltételes szabadságra és megszüntette egy korábbi ítélettel kiszabott szabadságvesztésből engedélyezett feltételes szabadságot;
- a II. r. terheltet társtettesként elkövetett emberölés büntetnének kísérlete [Btk. 160. § (1) bek., (2) bek. d) és f) pont] és társtettesként elkövetett rongálás büntette [Btk. 371. § (1) bek., (3) bek. a) pont] miatt – mint visszaesőt, halmazati büntetésül – 6 év fegyházban végrehajtani rendelt szabadságvesztésre és 6 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy a kiszabott szabadságvesztésből legkorábban a büntetés háromnegyed részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra.
- [3] A perújítási indítványt elutasító végzés ellen a terhelték védője jelentett be fellebbezést.
- [4] Indokai szerint közömbös, hogy a nyomozás során 1. számú tanú és 2. számú tanú kihallgatására már sor került, mert a perújítás elrendeléséhez nem a bizonyítási eszköznek, hanem a bizonyítéknak kell újnak lennie. Következésképpen, az alapügyben kihallgatott tanúnak a korábbiól eltérő vallomása új bizonyítékot jelenthet. 2. számú tanúnak az alapügyben 180. sorszám alatt becsatolt beadványát pedig az eljáró bíróság érdemben nem értékelte, még a nyomozati vallomásával sem vetette össze. Ugyanezt tartotta érvényesnek 1. számú tanú nyilatkozatára is, mert abban az alapügyben rendelkezésre állt vallomásától eltérő tartalmú tényállítást tett.
- [5] Indítványozta ezért a támadott végzés megváltoztatását és a perújítási nyomozás elrendelését.
- [6] A Legfőbb Ügyészség átiratában a védő fellebbezését alaptalannak tartotta.
- [7] Álláspontja szerint a már felhasznált bizonyítási eszköz tartalmának módosulása – a tanúvallomás megváltoztatása – perdöntő jellege esetén mindenképpen felveti a hamis tanúzás gyanúját, ezért az Be. 637. § (1) bekezdés d) pontja alapján jelenthet perújítási okot. Ez okból azonban a perújítás elrendeléséhez a Be. 637. § (3) bekezdés a) pontjában támasztott feltétel nem áll fenn.
- [8] Erre tekintettel az ítéletábra végzésének helybenhagyására tett indítványt.
- [9] A védő fellebbezése nem alapos.
- [10] A perújítás a jogerős ítélettel szembeni ténybeli kifogás érvényesítésének lehetőségét biztosító jogorvoslat, amelynek igénybevételére kizárólag a Be. 637. § (1) bekezdés a)–g) pontjában meghatározott perújítási okok teljesülése esetén nyílik mód.
- [11] Az indítvány mikénti elbírálásának első lépéseként ezért annak meghatározása szükséges, hogy az indítványozott perújítás mely törvényi okon alapszik. Ennek azonosítása pedig az előterjesztett indítvány tartalmi elemzésével lehetséges (BH 2003.355.).
- [12] Az ítéletábra az indítványt 1. számú tanú újonnan tett – azonban az erre való utalás ellenére is az indítványhoz csatolni elmulasztott – nyilatkozatára hivatkozó részében a Be. 637. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjában, 2. számú tanú kapcsán pedig a Be. 637. § (1) bekezdés d) pontjában írt perújítási ok fennállását vizsgálta és jutott arra a következtetésre, miszerint a perújítási ok nem áll fenn.
- [13] A perújítási indítványban új bizonyítékként hivatkozott 1. számú tanú és 2. számú tanú vallomása az alapeljárásban egyaránt felhasználásra került. A perújítás kapcsán az azokra való hivatkozások között csupán annyi különbség állapítható meg, hogy míg 1. számú tanú nyilatkozata az indítvány szerint rendelkezésre áll és abból idéz is, addig 2. számú tanú kapcsán csak utal arra, hogy e tanú korábban – még az alapeljárás ideje alatt, az elsőfokú ítélet meghozatalát előtt – az alapügyben felhasznált korábbi vallomását cáfoló nyilatkozatot tett. Ugyanakkor az ügyiratok között ez utóbbi nyilatkozat is rendelkezésre áll (elsőfokú bírósági iratok 180. sorszám).
- [14] Ez a körülmény önmagában nem ad alapot arra, hogy a bíróság azokat a perújítás megengedhetősége kapcsán különböző perújítási okok alapján vizsgálja. Ennek ellenére az ítéletábra helyesen állapította meg, hogy – ugyan más okból, az alábbiak szerint, de – az ügyben szükséges mindkét perújítási ok vizsgálata.
- [15] A védő fellebbezésében helyesen hivatkozott arra, hogy a perújítás megengedhetőségéhez nem a bizonyítási eszköznek, hanem a bizonyítéknak kell újnak lennie. A bizonyíték a bizonyítási eszközből megismerhető tény, amiből következtetés vonható a bizonyítandó – adott ügyben a büntető anyagi vagy eljárási jogi szabály alkalmazása szempontjából jelentős – tényre. A bizonyíték a bizonyítandó tény bizonyítója, a bizonyíték forrása (a bizonyíték megismerésének biztosítója) pedig a bizonyítási eszköz. Ugyanaz a bizonyíték más forrásból, más bizonyítási eszköz révén nem új bizonyíték (BH 2020.266.).
- [16] Jelen ügyben viszont arról van szó, hogy 1. számú tanú és 2. számú tanú újabb előadása – az indítványban hivatkozott tartalma szerint – más bizonyíték, ugyanazon bizonyítási eszközökből. Ez pedig fogalmilag nem más jelent, minthogy a korábbi, az alapügyben felhasznált bizonyíték: hamis, tehát az erre való hivatkozás közvetlenül a hamis bizonyíték felhasználására való hivatkozás.
- [17] Ezért ilyen esetben főszabályként, elsőként a Be. 637. § (1) bekezdés d) pontja szerinti perújítási ok igényel vizsgálatot; így a Kúria ezt tette nem csupán 2. számú tanú, de 1. számú tanú nyilatkozata tekintetében is.
- [18] Általánosságban rögzíthető, hogy amennyiben a perújításhoz felhasznált bizonyítási eszköz tartalma az alapügyben felhasznált korábbi tartalmához képest oly mértékben „módosul”, hogy az a büntetőjogi főkérdés megítélését megfordítja, így jelen esetben a terhelték jogerős elítélését felmentésbe fordítja, úgy nyilvánvaló, hogy e változtatás az ügy lényeges körülményére vonatkozik. Ebből pedig az következik, hogy a vallomást tevő tanú korábban az ügy lényeges körülményére nyilatkozott hamisan, amivel a Btk. 272. § (1) bekezdése szerinti hamis tanúzást követte el.
- [19] Jelen esetben az alapügyben az eljáró bíróság azt állapította meg, hogy az 1. számú tanú felhasznált vallomása érdemi információt nem tartalmaz (elsőfokú ítélet [36] bekezdés). Amennyiben az újabb nyilatkozat azt tartalmazza, hogy az I. r. és a II. r. a tűz szándékos kialakításában – mint a terheltkre rótt cselekmények elkövetési magatartásának kifejtésében – vétlen, úgy az újabb nyilatkozat a

- terhelt büntetőjogi felelősség alóli mentesülését megalapozó tartalmat hordoz, ami az azt jelenti, hogy a tanú az alapügyben lényeges körülmény tekintetében a valót elhallgatta, így a hamis tanúzást követte el.
- [20] Ennek megállapításához azonban nem mellőzhető a nyilatkozat tartalmi vizsgálata.
- [21] Az alapügyben a terheltet büntetőjogi felelősségének megállapítására – mind az emberölés büntetvénye kísérlete, mind a rongálás büntetvénye miatt – azon bírói ténymegállapítás folytán került sor, miszerint az elkövetés napján az I. r. terhelt egy hengeres eszközzel betörte a sértettek lakóházán az egyik ablak redőnyét és az ablaküveget, majd a II. r. terhelt és ismert társa benzint locsoltak a lakóházba, végül ez utóbbi társ meggyújtott egy rongyot és azt bedobta a lakóházba, ahol önfenntartó égés alakult ki (elsőfokú ítélet [8] bekezdés, másodfokú ítélet [16] bekezdés).
- [22] Ehhez képest a perújítás, illetve a perújítási nyomozás elrendelésére vezető, perdöntő jellegű új bizonyítékként kizárólag olyan bizonyíték jöhet számításba, amely a sértett család lakóházában keletkezett tűz kialakulására vonatkozó, az alapügyben megállapított tényálláshoz képest új, illetve eltérő ténymegállapítás alapjaként szolgálhat.
- [23] 1. számú tanú azonban a perújítási indítványban idézett nyilatkozatában a tűz keletkezését illetően pontosan ugyanazt állította, mint az alapügyben tett tanúvallomásában, azaz, hogy arról nem rendelkezik információval. Ez pedig azt jelenti, hogy a terheltet büntetőjogi felelősségének alapját képező cselekmény elkövetéséről nincs tudomása. Az elítélést megalapozó tényekről való ismeretek hiányának megerősítése értelemszerűen nem tekinthető a perújítás elrendelésére alkalmas új, és különösen nem perdöntő bizonyítéknak.
- [24] Következésképp 1. számú tanú lényeges körülményt illetően nem tért el a korábbi vallomásától, így annak alapján a hamis tanúzás és ekként a Be. 637. § (1) bekezdés d) pontja szerinti felülvizsgálati ok nem merül fel.
- [25] Ugyanakkor ez a tény fogalmilag kizárja a Be. 637. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja szerinti perújítási ok megvalósulását is. Ezen okból ugyanis a perújítási indítvány kizárólag akkor vezethet a perújítás elrendelésére, ha az
- bizonyítékot hordoz,
 - az általa hordozott bizonyíték újnak minősül,
 - az új bizonyítékból új vagy eltérő tény megállapítása valószínűsíthető a jogerős ítéleti tényálláshoz képest,
 - az új vagy eltérő tény perdöntő jellegű.
- [26] Jelen esetben 1. számú tanú újonnan tett nyilatkozata pontosan ugyanazt a bizonyítékot hordozza, amit a korábbi vallomása; ekként az tartalmában sem új és így fogalmilag nem vezethet a korábitól eltérő eredményre. Ahhoz ugyanis nem a bizonyíték elfogadására, hanem a már meglévő bizonyítékok újraértékelésére lenne szükség, amire azonban perújítás nem alapítható (BH 2006.387.).
- [27] Ekként 1. számú tanú nyilatkozata a Be. 637. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja szerinti perújítási okot sem alapozza meg.
- [28] 2. számú tanú nyilatkozata kapcsán az ítéletábra helyesen hivatkozott arra, hogy amennyiben a perújítási indítványban megjelölt új bizonyítási eszköz nem közvetlenül a terhelt terhére rótt bűncselekményre, hanem az elítélését megalapozó valamely bizonyíték hitelességére vonatkozik, úgy a perújítás megengedhetősége – függetlenül az indítványban hivatkozott perújítási októl – nem a Be. 637. § (1) bekezdés a) pontja, hanem a d) pont alapján bírálendő el (BH 2021.161.). Ez annál is inkább így van, mert az alapeljárásban 180. szám alatt becsatolt és az alapügy elsőfokú ítéletében is értékelt (elsőfokú ítélet [78] bekezdés) beadvány tartalma fogalmilag nem képezhet új bizonyítékot.
- [29] 2. számú tanú az alapeljárásban felhasznált vallomásának lényege szerint a ház előtt tartózkodott „a II. r. vádlott baseballütővel, az I. r. vádlott seprűvel, egy harmadik személy egy bottal a kezében, valamint két további ismert személy. A II. r. vádlott egy 5 literes kannából a betört ablakon keresztül valamit belocsolt, majd a kannát átadta a harmadik személynek és ő is locsolt be belőle, majd bedobta a kannát, majd a kezében lévő rongyot begyújtotta és azt is bedobta” (elsőfokú ítélet [32] bekezdés). E vallomás az I. r. és a II. r. terhelt cselekvőségét érintő megváltoztatása az ügy lényeges körülményére vonatkozik.
- [30] Ezért az ítéletábra kifogástalan következtetést vonva jutott arra, hogy 2. számú tanú az ügyben felhasznált tanúvallomásának hamisságára, illetve a tanúvallomás tartalmát befolyásoló kényszerre való indítványbeli hivatkozás a Be. 637. § (1) bekezdés d) pontjában írt perújítási ok alapján bírálendő el. Az indítvány maga is azt állította, hogy a terheltet elmarasztalását hamis bizonyíték felhasználása eredményezte. E tényállítás pedig tanúvallomás – így 2. számú tanú perújítási nyomozás keretében való ismételt kihallgatása – útján nem, hanem kizárólag a Be. 637. § (3) bekezdés a) pontjában meghatározott egyetlen bizonyítékkal igazolható: ha a perújítási okként megjelölt bűncselekmény elkövetését jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozat megállapította, vagy ilyen ügydöntő határozat meghozatalát nem a bizonyítottság hiánya zárta ki. Ráadásul a marasztaló határozat meglétében is csak akkor van helye perújításnak, ha a bűncselekmény az alapügyben eljáró bíróság vádról rendelkező ügydöntő határozatát érdemben befolyásolta [Be. 637. § (3) bek. b) pont].
- [31] Ennek kapcsán pedig objektív tényként állapítható meg, hogy 2. számú tanú nyilatkozatára való hivatkozás alapján a Be. 637. § (1) bekezdés d) pontjára alapított perújítási ok a Be. 637. § (3) bekezdés a) pontja szerinti feltétel hiányában nem állapítható meg, mert nem áll rendelkezésre olyan jogerős ítélet, amellyel a bíróság az alapügyben elkövetett hamis vád büntetvénye vagy hamis tanúzás büntetvénye miatt marasztaló ítéletet hozott volna 2. számú tanúval szemben, avagy mással szemben kényszerítés hatósági eljárásban büntetvénye miatt, 2. számú tanú tanúvallomásának befolyásolására tekintettel. Az ilyen tartalmú marasztaló határozatok hiánya pedig a szóban forgó perújítási okra alapított perújítás megengedhetőségének megkerülhetetlen akadályát képezi.
- [32] Az ítéletábra tehát törvényesen járt el, amikor perújítási ok hiányában elutasította az I. r. és a II. r. terhelt védője által előterjesztett perújítási indítványt.
- [33] Mindezek alapján a Kúria a támadott határozatot a Be. 645. § (4) bekezdés második fordulata szerinti

tanácsülésen, a Be. 605. § (1) bekezdése alapján helybenhagyta.

(Kúria Bpkf.II.253/2025/3.)

187A tényálláshoz kötöttségre figyelemmel, felülvizsgálati eljárásban a jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével, az abban foglalt tényekkel összhangban álló tények alapján vizsgálható. A bűnösség megállapítását, illetve a cselekmény minősítését is az irányadó jogerős ügydöntő határozat alapján kell vizsgálni. Felülvizsgálati indítvány önmagában a felülvizsgálat törvényben meghatározott okának megjelölése mellett sem alapozható az irányadó tényállás támadására, az ott megállapított tényekkel ellentétes tények állítására. Az ilyen felülvizsgálati indítvány alapján felülvizsgálati eljárás lefolytatása törvényben kizárt [Be. 652. § (1) bek., 659. § (1) bek.].

- [1] A járásbíróóság előkészítő ülésen a terhelt bűnösségére is kiterjedő, váddal egyező beismerő nyilatkozatának elfogadását követően meghozott ítéletében a terheltet bűnösnek mondta ki kábítószer-kereskedelem büntetéseben [Btk. 176. § (1) bek.]. Ezért őt 2 év 10 hónap szabadságvesztés-büntetésre és 3 év közügyek gyakorlásától eltiltásra ítélte, továbbá 8000 forint összegben vele szemben vagyonelkobzást rendelt el. A szabadságvesztést börtön fokozatban rendelte végrehajtani. Megállapította, hogy a terhelt a kiszabott szabadságvesztés-büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. Rendelkezett az előzetes fogvatartásban töltött idő beszámításáról, valamint a bűnjelekről és a bűnügyi költségről.
- [2] A törvényszék a terhelt és védője által enyhítésért bejelentett fellebbezés folytán eljárva végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [3] A bíróság jogerős, vádról rendelkező ügydöntő határozatával szemben a terhelt nyújtott be felülvizsgálati indítványt a Be. 648. § a) pontjára és 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontjára alapozva, mert álláspontja szerint a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt vele szemben törvénysértő büntetést szabtak ki. Indítványozta, hogy a Kúria a Be. 662. § (2) bekezdés b) pontja alapján a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot változtassa meg a javára olyan módon, hogy módosítsa az általa helyesnek tartott minősítésre a bűncselekményt és a törvénynek megfelelő mértékű, jóval enyhébb büntetés kiszabásáról rendelkezzen.
- [4] A felülvizsgálati indítvány lényege szerint mind a vádirat, mind pedig a bíróság által megállapított tényállás megalapozatlan volt. A terhelt érvelése alapján a jogerős ügydöntő határozat tényállásában megállapított kereskedési magatartástól eltérően a megtalált kábítószernek a saját fogyasztásának biztosítására voltak nála. A vádiratban foglaltakat több részben megalapozatlanok tartotta, mivel az ügyészség tényről tényre hibásan, helytelenül következtetett, figyelmen kívül hagyott döntő jelentőségű tényeket, körülményeket, a bizonyítékok között önkényesen válogatott. Hivatkozott arra, hogy a Be. 4. § (1) bekezdése szerint a vád bizonyítása a vádlót terheli, míg a (2) bekezdés értelmében a

kétséget kizáróan nem bizonyított tény nem értékelhető a terhelt terhére. Álláspontja szerint a bíróság ítélete is megalapozatlan, mert a váddal egyezően kizárólag a kereskedői tevékenység kapcsán vizsgálódott, ugyanakkor nem végezte el az alapvető elhatárolási feladatokat, és a bizonyított tényekből, azaz a legfoglalt anyagokból helytelenül következtetett a kereskedelmi tevékenységre. Hivatkozott továbbá arra is, hogy indokolási kötelezettségének a bíróság sem első fokon, sem pedig másodfokon nem tett eleget, mert az elhatárolási kérdésekre vonatkozóan nem tartalmaznak az ítéletek részletes okfejtést, ezért a jogerős ítélet megalapozatlan. Arra tekintettel, hogy kétséget kizáró módon nem lehet megállapítani a kereskedést, mint elkövetési magatartást, ezért – állítása szerint – helyesen kizárólag a Btk. 178. § (6) bekezdésébe ütköző bűncselekményt lehetett volna a terheltre megállapítani. Mindezek alapján a törvénysértő minősítés törvénysértő büntetés kiszabását eredményezte.

- [5] A terhelt felülvizsgálata alapján felülvizsgálati eljárás lefolytatása a törvényben kizárt.
- [6] A Be. XC. Fejezetében szabályozott felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, annak kizárólag a törvényben meghatározott felülvizsgálati okok megjelölésével, a törvényben meghatározott feltételek és korlátok mellett van helye. A felülvizsgálati okok törvényben meghatározott köre nem bővíthető.
- [7] A felülvizsgálat mint rendkívüli jogorvoslat, a bíróságok vádról rendelkező jogerős ügydöntő határozatának egyes súlyos, a törvényben meghatározott felülvizsgálati okokban megnyilvánuló jogi, és nem ténybeli hiányosságainak orvoslására szolgál. Azaz az ítélet megalapozottságának, a lefolytatott bizonyítási eljárásnak, a bíróság bizonyítékokat értékelő és mérlegelő tevékenységének, valamint az ennek következtében megállapított tényeknek, illetve a tényből további tényre történő következtetés folytán megállapított tényeknek, végső soron az ezek összességéből összeálló történeti tényállásnak a támadására ebben az eljárásban nincs törvényes lehetőség. A Be. 650. § (2) bekezdése ugyanis kimondja, hogy a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható. A Be. 659. § (1) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.
- [8] A felülvizsgálati indítványban az irányadó tényálláshoz kötöttség olyannyira szigorú szabály, hogy a büntető anyagi jog szabályainak megsértése az alapeljárásban megállapított tényállás alapján lenne elbírálható abban az esetben is, ha a tényállás hiányos, nem kellően felderített és ellentétes az iratok tartalmával (BH 2004.102.), vagy más megfogalmazásban: az alapügyben megállapított tényállás az irányadó, függetlenül attól, hogy az adott tényállás megalapozott-e vagy sem (Kúria Bfv.I.415/2016/7. számú, BH 2016.264. szám alatt közzétett határozat, Kúria Bfv.II.1441/2022/7. számú határozat).

- [9] A tényálláshoz kötöttségre figyelemmel, felülvizsgálati eljárásban a jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével, az abban foglalt tényekkel összhangban álló tények alapján vizsgálható. A bűnösség megállapítását, illetve a cselekmény minősítését is az irányadó jogerős ügydöntő határozat alapján kell vizsgálni. Felülvizsgálati indítvány önmagában a felülvizsgálat törvényben meghatározott okának megjelölése mellett sem alapozható az irányadó tényállás támadására, az ott megállapított tényekkel ellentétes tények állítására. Az ilyen felülvizsgálati indítvány alapján felülvizsgálati eljárás lefolytatása törvényben kizárt.
- [10] Az elkövetési magatartásra vonatkozó megállapítás kifogásolása olyan módon, hogy az kétséget kizáró módon nem állapítható meg, az irányadó tényállás meg nem engedett támadásának minősül, amelyre felülvizsgálati eljárás nem alapozható. A Kúria egyben utal arra, hogy a terhelt az alapeljárásban az ítéleti tényállásban megállapított tényeket, így elkövetési magatartását sem kifogásolta, és a törvényi figyelmeztetéseket követően a bűnösségét az előkészítő ülésen a vádirat tartalmával egyezően beismerte. A törvényi figyelmeztetés kiterjedt a Be. 500. § (2) bekezdésére is, miszerint a vádlott „a) az előkészítő ülésen beismerheti a bűnösségét abban a bűncselekményben, amely miatt ellene vádat emeltek, és a beismeréssel érintett körben lemondhat a tárgyaláshoz való jogáról, b) ha a bíróság a bűnösség beismerésére vonatkozó nyilatkozatot elfogadja, akkor a vádirati tényállás megalapozottságát és a bűnösség kérdését nem vizsgálja”. A beismerő nyilatkozat elfogadása esetén az ítéleti tényállást – a törvény előírásának értelmében [Be. 565. § (1) bek.] – a vádlotti beismerésnek megfelelően kell megállapítani. Továbbá a Be. 562. § (4) bekezdése szerint, ha a bíróság elfogadta a terhelt bűnösségét beismerő nyilatkozatát és erre alapozva állapította meg a terhelt bűnösségét, az ítélet indokolása az 561. § (3) bekezdés a)–c) és e) pontjában meghatározottakból és a bűnösség beismerésére, a bűnösséget beismerő nyilatkozat elfogadására, valamint az alkalmazott jogszabályokra való utalásból is állhat. E jogi szabályozás értelmében ebben az esetben a bíróság ítélete indokolásának nem kell tartalmaznia a Be. 561. § (2) bekezdés d) pontjában foglaltakat, vagyis azoknak a bizonyítékoknak a megjelölését, amelyekre a bíróság a döntését alapozta, valamint annak rövid indokolását, hogy a bíróság a tényállás megállapításánál milyen bizonyítékokat és miért vagy miért nem fogadott el. Jelen ügyben az elsőfokú bíróság ennek megfelelően járt el.
- [11] Az iratok tartalma alapján ugyancsak tény, hogy az elsőfokú ítélet ellen a terhelt és védője kizárólag enyhítésért jelentett be fellebbezést, a fellebbezés sem a terhelt bűnösségének megállapítását, sem pedig a megállapított tényállásban foglalt elkövetési magatartást nem sérelmezte, amire a terhelt beismerő vallomásának elfogadására tekintettel a Be. 580. § (2) bekezdése alapján törvényes lehetőségük sem lett volna. E jogszabály szerint ugyanis: „Ha a bíróság a vádlott bűnösségét beismerő nyilatkozatát végzéssel elfogadta, nincs helye fellebbezésnek az ítélet ellen a) a bűnösség megállapítása, illetve b) a váddal egyező tényállás és minősítés miatt.”
- [12] Mindezek tükrében a Kúria megállapítja, hogy a felülvizsgálati indítványban foglalt állítások teljes mértékben ellentétesek az eljárás adataival, továbbá a jogerős ítéletben megállapított tényállásban rögzített tényektől is jelentős mértékben eltérnek.
- [13] Így az indítvány kifogásolja a bíróság által lefolytatott bizonyítás hiányosságát, azt, hogy a bíróság nem vizsgálta a bizonyítás során az elhatárolás kérdéseit, és azt is kifogásolja, hogy ezeket meg sem indokolta. Ezzel szemben a terhelt az előkészítő ülésen – a törvényi figyelmeztetéseket követően – a bűnösségét a vád tárgyává tett cselekményben, azzal egyezően beismerte, a tárgyalásról lemondott, ennek következtében az ügyben további bizonyítás sem a tényállás tekintetében, sem a bűnösség kérdésében nem folyt, arra a Be. – fent már hivatkozott – szabályai alapján nem volt törvényes lehetőség. Ezen túlmenően az előkészítő ülésen meghozott, a terhelt váddal egyező beismerő nyilatkozatának és tárgyalásról lemondásának elfogadását követően meghozott elsőfokú bíróság ítélete – a Be. már hivatkozott előírásai értelmében – nem tartalmazza és a törvénynek megfelelően nem is kell tartalmaznia a tényállás megállapítására vonatkozó, illetve a terhelt bűnössége megállapításának alapjául szolgáló indokolást, valamint a váddal egyező minősítésre figyelemmel a bűncselekmény minősítésével kapcsolatos indokolást sem.
- [14] A terhelt indítványában a tényállásban írt kereskedés alapjául szolgáló elkövetési magatartást tagadja és azt állítja, hogy a kábítószer ő is fogyasztotta. Ez az állítása ellentétes a jogerős ítéletben megállapított és így a felülvizsgálati eljárásban irányadó tényállással, amire a felülvizsgálati eljárásban nincs törvényes lehetőség. Ezen túlmenően az indítvány ebben a részében a terhelt alapeljárásban előadott védekezésével is teljes mértékben ellentétes, mivel a terhelt a bírósági eljárás során sem a tényállást, sem bűnösségének megállapítását, sem a cselekmény minősítését nem vitatta, kizárólag a vele szemben kiszabott büntetéssel összefüggésben, enyhítésért jelentett be fellebbezést.
- [15] A felülvizsgálati indítvány a vádirati tényállást is támadja, az abban foglaltakat a nyomozás során lefolytatott bizonyítás támadására, az ügyészség bizonyítékértékelő tevékenységére, a bizonyítékok nem megfelelő figyelembevételére hivatkozással.
- [16] A felülvizsgálat alapját azonban kizárólag a bírósági eljárásban vétett – a törvényben meghatározott (Be. 649. § (2) bekezdés d) pontjában megjelölt [a Be. 607. § (1) bekezdés b) pontjában vagy a Be. 608. § (1) bekezdésében nevesített]) – eljárási szabálysértések képezhetik. Az ügyészségi eljárás során esetlegesen megvalósult eljárási szabálysértések ún. relatív (feltétlen hatályon kívül helyezést nem eredményező) eljárási szabálysértésnek minősülnek, ezért erre hivatkozással e rendkívüli jogorvoslatra nincs törvényes lehetőség.
- [17] A kifejtettekre figyelemmel a Kúria a Be. 660. § (1) bekezdése szerint tanácsülésen eljárva, a terhelt felülvizsgálati indítványát a Be. 656. § (2) bekezdés a) pontja alapján elutasította, mert a felülvizsgálat a törvényben ezen indítvány alapján kizárt.

(Kúria Bfv.I.299/2025/3.)

POLGÁRI KOLLÉGIUM

POLGÁRI SZAKÁG

188A régi Be. 583. § (5) bekezdésében előírt, a terhelt kártalanítási igényének jogalapjáról, az igény érvényesítésének határidejéről, annak kezdő időpontjáról és elmulasztásának jogvesztő jellegéről adandó tájékoztatás a büntetőbírószak közjogi alapokon álló eljárási feladatellátásának (kötelezettség-teljesítésének) körébe tartozik. A tájékoztatás elmulasztásával történő károkozás olyan kötelmi jogi jogviszonyt keletkeztet, amely a bírósági jogkörben okozott kárért való felelősség szabályai alapján ítélandó meg [Ptk. 6:549. § (1) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes ellen szemérem elleni erőszak büntettének gyanúja miatt nyomozás indult, amelynek lezárultával az ügyészség ellene és élettársa ellen vádat emelt. A büntetőeljárás kapcsán a felperes előbb őrizetbe került, majd 2011. február 12-től 661 napot előzetes letartóztatásban, 2012. december 13-tól pedig 119 napot házi őrizetben volt.
- [2] Az elsőfokú büntetőbírószak ítéletével a felperest és élettársát az ellenük emelt vád alól felmentette. A másodfokon eljáró alperes bíróság végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Az alperes eljárása során sem a 2016. szeptember 27-én tartott tárgyalásról készült jegyzőkönyv, sem a másodfokú végzés nem tartalmazott tájékoztatást a büntetőeljárásról szóló, az eljárás időpontjában hatályos 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: régi Be.) 583. § (5) bekezdésében foglaltakról. A tanács elnöke szóban közölte, hogy a fogvatartásért járó kártalanításért az állam fog helyt állni.
- [3] A felperes 2018-ban szerzett tudomást arról, hogy a kártalanítási eljárást neki kell kezdeményeznie. Ezután keresetet nyújtott be, amelyben 17 755 000 forint és járuléka megfizetésére kérte kötelezni a Magyar Allamot kártalanítás címén. A polgári bíróság végzésével a felperes keresetlevelét visszautasította arra hivatkozással, hogy a másodfokon eljáró büntetőbírószak felmentést tartalmazó végzésének 2016. november 8-i szabályszerű kézbesítését követő hat hónapos jogvesztő határidőn túl terjesztette elő a keresetlevelét, ezért az érdemben nem volt elbírálgatható.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [4] A felperes a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:52. § (1)–(3) bekezdéseire, a 2:53. §-ára, a 6:518–519. §-aira, a 6:522. §-ára, a 6:531–532. §-aira, a 6:548. §-ára és a 6:549. § (1) bekezdésére alapított keresetében az alperes 17 755 000 forint és annak 2016. szeptember 27-től a kifizetésig járó késedelmi kamata megfizetésére kötelezését kérte.
- [5] Arra hivatkozott, hogy a büntetőbírószak jogerősen felmentette az ellene felhozott vádak alól, de nem részesülhetett a régi Be. 584. § (4) bekezdése szerinti

kártalanításban, mert az alperes nem tájékoztatta az arra irányuló követelés jogalapjáról, az igényérvényesítés határidejéről és a határidő jogvesztő jellegéről, emiatt – határidőn túl előterjesztett keresetével – már nem tudta az állammal szembeni igényét érvényesíteni. Álláspontja szerint a bírósági jogkörben eljáró alperes jogellenes és felróható magatartásával elzárta őt a kártalanítás lehetőségétől. A kártalanításnak ki kellett volna terjednie az elmaradt jövedelmére, valamint a Ptk. 2:43. § b) pontjában rögzített személyiségi joga megsértésén alapuló sérelemdíjra. A kártérítési igényét olyan összegben jelölte meg, mint amit – véleménye szerint – a kártalanítási eljárás során az állammal szemben érvényesíthetett volna: a bűnügyi őrizet és az előzetes letartóztatás időszakára napi 20 000 forint, a házi őrizetben töltött időre napi 5000 forint, összesen 13 855 000 forint sérelemdíj, valamint 3 900 000 forint elmaradt munkabér jellegű juttatás.

- [6] Az alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [7] Az elsőfokú bíróság ítéletével az alperest 8 646 000 forint és ennek 2016. szeptember 27-től a kifizetésig járó törvényes mértékű késedelmi kamata megfizetésére kötelezte, ezt meghaladóan a keresetet elutasította.
- [8] Indokolásában a Kúria Pfv.22.074/2017/12. és Pfv.20.023/2021/8. számú határozatai utalva rámutatott: a régi Be. a kártalanítás jogintézményét a jogerős felmentéshez kapcsolja és a büntetőügyben eljáró bíróság feladatává teszi az erről szóló tájékoztatást, amelynek során a bíróság igazságszolgáltatási tevékenysége körében jár el a régi Be. 12. §-a szerint. A perbeli esetben a közhatalmat gyakorló büntetőbírószak e – mérlegelést nem igénylő – jogszabályi kötelezettségét szegte meg azzal, hogy a régi Be. 583. § (5) bekezdésében foglaltak ellenére elmulasztotta tájékoztatni a felperest, amely kirívóan súlyos jogalkalmazási hibának minősül. Mindezek alapján megállapítható volt az alperes jogellenes magatartása.
- [9] Az elsőfokú bíróság elfogadta a felperesnek azt a hivatkozását, hogy csak 2018-ban szerzett tudomást a kártalanítási igény érvényesítésének módjáról. A felperes élettársának tanúvallomása pedig álláspontja szerint megerősítette, hogy a másodfokú büntetőtárgyaláson részletes tájékoztatás nem, csupán annyi hangzott el, hogy a jogerősen felmentetteket az állam fogja kártalanítani.
- [10] A kártalanítás mérlegelést nem igénylő jogszabályi feltételei fennállására tekintettel az elsőfokú bíróság a kár bekövetkezését is megállapította. Ezzel összefüggésben kiemelte, hogy a felperes az alperes mulasztása miatt nem tudta a kártalanítási igényét érvényesíteni. Nem feltételezésen alapult, hogy az

- igényérvényesítése egyébként eredményes lett volna, és annak összege is hozzávetőlegesen meghatározható. E vonatkozásban egyebek mellett releváns körülménynek ítélte a szabadságelvonással együtt járó, köztudomású hátrányokat. Az egyéb hátrányokat is mérlegelve az előzetes letartóztatásban töltött 661 napra napi 12 000 forintot, míg a házi őrizetben töltött 119 napra napi 5000 forintot határozott meg sérelemdíjként. A felperes elmaradt jövedelem megtérítésére irányuló igényét alaptalannak ítélte. Így az alperest 8 646 000 forintban és annak késedelmi kamataiban marasztalta.
- [11] A felek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Pp.) 383. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta az elsőfokú ítéletet és az alperes marasztalásának összegét 5 043 500 forintra, valamint ennek az elsőfokú ítélet szerinti tartalmú és mértékű késedelmi kamatára leszállította; egyebekben az elsőfokú ítéletet érdemét tekintve helybenhagyta.
- [12] Indokolásában rámutatott: a büntetőbíróság és a terhelt között a büntetőbíróági eljárás tartamára közhatalmi jogviszony jön létre, amelyben az eljárási kötelezettségeket és lehetőségeket a peres felek esetében a régi Be. határozta meg. A régi Be. 583. § (5) bekezdése a jogerős felmentő határozatot hozó bíróság számára kötelezettségként előírta, hogy tájékoztatnia kell a terheltet a kártalanítási igény jogalapjáról, érvényesítésének határidejéről, a határidő kezdő időpontjáról, és elmulasztásának jogvesztő jellegéről. A bíróságnak tehát nem az állam ellen indítandó kártalanítási eljárás részeként kell tájékoztatást nyújtania, ekként nem is az állam közreműködőjeként. A tájékoztatás a bírósági eljárás része kell legyen. Az, hogy a terhelt és az állam között a kártalanítás kapcsán magánjogi jellegű jogviszony jött létre, nem változtat azon, hogy a terhelt és a büntetőbíróság közötti jogviszony szükségképpen közhatalmi jellegű. A bíróság közreműködői státuszát az is kizárja, hogy a kártalanítási eljárást illetően nem áll kapcsolatban a károkozásért helytálló állammal. A kártalanítás alapját képező kárkövetelmi jogviszony speciális, mivel a fogvatartással okozott hátrányok, károk – legalább többségükben – már annak tartama alatt bekövetkeznek, a kárkövetelmi jogviszony mégis az állam helytállási kötelezettségének beálltával, jelen esetben a jogerős felmentő határozat meghozatalával jön létre, a terhelt ezzel válik jogosulttá a kártalanítás követelésére. Az alperes felelőssége a törvény szerinti tartalmú tájékoztatás elmaradásáért a bírósági jogkörben okozott károk megtérítésére vonatkozó szabályok alapján bírálható el.
- [13] A másodfokú bíróság álláspontja szerint (jogerős ítélet [58] bekezdés) is kirívóan súlyos jogalkalmazási hiba a régi Be. 583. § (5) bekezdése szerinti tájékoztatás elmulasztása. A jelen esetben megállapítható volt, hogy az alperes kirívóan súlyos mulasztása megvalósult, ezzel a jogellenes, felróható magatartás igazolt. A másodfokú bíróság e körben utalt a felperes kereseti tényállítására, miszerint őt az alperes a 2016. szeptember 27-i tárgyaláson nem tájékoztatta. Álláspontja szerint e tényállításnak nem mondott ellent az, hogy a felperes – életársának tanúvallomásaival alátámasztottan – személyesen előadta: a jogerős felmentő határozat kihirdetésekor elhangzott annyi, hogy az „állam kártalanítani fogja”. A beismert tájékoztatási tartalom ugyanis nem felelt meg a jogszabály által megköveteltnek. Amennyiben az alperesnek az volt az álláspontja, hogy az igény határidőben történő érvényesítéséhez szükséges lényegi követelményeket közölte a felperessel, úgy azt neki kellett volna bizonyítania. Ellenkező felperesi tényállítás mellett erre a régi Be. 250. § (3) bekezdésében foglaltakra figyelemmel csak a tárgyalási jegyzőkönyv lett volna alkalmas, a törvényi szövegnek megfelelő tájékoztatás megtörténte azonban sem a jegyzőkönyvből, sem a jogerős határozatból nem tűnik ki, de az alperes sem vitatta, hogy a szükséges tájékoztatást nem adta meg.
- [14] A fellebbezésben foglaltakra tekintettel a másodfokú bíróság kitért arra is, hogy az alperes kifogásolta, az elsőfokú bíróság elfogadta a kártalanítási igény érvényesíthetőségének pontos feltételeiről való tudomásszerzés felperes által megjelölt időpontját. A jogerős ítélet [59]–[61] bekezdéseiben rámutatott: a per eldöntése szempontjából nem ennek van döntő jelentősége. A felperes érvelése szerint ugyanis a kára azzal következett be, hogy nem tudta megindítani a jogvesztő határidőben az állammal szembeni kártalanítási eljárást, és ezzel elesett a kártalanítás lehetőségétől, holott arra jogosult lett volna. A másodfokú bíróság szerint az alperes felelősségét nem menti, ha életszerűtlennek tartja, hogy a felperes 2018-ban véletlenszerűen szerzett tudomást a kártalanítási igény érvényesíthetőségének feltételeiről. Lényeges, hogy ebben a körben a felperest sem tényállítási, sem bizonyítási kötelezettség nem terhelte. Ha az alperes úgy vélte, hogy a felperes nem tett eleget akár a kármegelőzési, akár a kárenyhítési kötelezettségének, ezért saját felróható magatartása miatt esett el a kártalanítás lehetőségétől, az ezzel kapcsolatos tényállításait és bizonyítási indítványait meg kellett volna tennie.
- [15] A másodfokú bíróság nem értett egyet az alperesnek azzal az érvelésével sem, miszerint a kártérítési perben nem lett volna lehetőség az ún. árnyékper, vagyis a kártalanítási per lefolytatására. Ezzel szemben utalt a Kúria Pfv.22.074/2017/12. számú határozatának [14] bekezdésében kifejtettre. Álláspontja szerint helyesen vizsgálta az elsőfokú bíróság, hogy a felperes milyen összegű kártalanításra tarthatott volna igényt, ha annak lehetőségétől nem zárja el az alperesi tájékoztatás hiánya.
- [16] A másodfokú bíróság kifejtette: kártalanítási tényállás esetében a sértett fél személyiségi joga, a Ptk. 2:43. § b) pontjában írt személyes szabadsághoz fűződő joga sérül. Az ítélkezési gyakorlat szerint kártalanítási perekben köztudomású ténynek [Pp. 266. § (2) bekezdés] minősül, hogy a személyi szabadság viszonylag hosszabb időtartamú korlátozása fizikai és pszichikai vonatkozásban egyaránt megterhelő és a személyiségre hátrányos, ezért ezek általában káros voltát külön nem kell bizonyítani. A jelen ügyben a szabadságelvonással szükségképpen együtt járó hátrányokon kívül további hátrány megvalósulása nem volt megállapítható. Figyelembe vehetőnek tartotta irányadó mértékként a büntetőeljárásához kapcsolódó egyszerűsített kártalanítási eljárás részletes szabályairól szóló 138/2018. (VII. 26.) Korm.

rendelet 7. § (1) bekezdésében a kártalanítás egy napra eső összegeként meghatározott összeget. Emiatt, és mert a felperes a fogvatartással köztudomásúan együttjáró hátrányokon túl továbbiakat nem igazolt, a nemvagyonai sérelmek megfelelő kompenzációjára az előzetes fogvatartás időtartamára napi 7000 forintot, a házi őrizet időtartamára pedig 3500 forintot fogadott el. Az elmaradt jövedelemre hivatkozással érvényesített vagyoni igényt illetően egyetértett az elsőfokú bíróság álláspontjával.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [17] Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet részbeni hatályon kívül helyezését és az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatásával a felperes keresetének teljes elutasítását kérte.
- [18] Álláspontja szerint a másodfokú bíróság egyrészt jogszabálysértően utasította el azt a védekezését, miszerint a kártalanítási jogviszonyban közreműködőként járt el, másrészt jogszabálysértően állapította meg a jogellenes magatartását, továbbá a magatartás és a kár bekövetkezte közötti okozati összefüggés fennállását.
- [19] A felek közötti kártérítésre alapot adó jogviszony hiányával kapcsolatban az alperes a jogerős ítélet [52]–[56] bekezdéseiben foglaltakat sérelmezte, amelyek szerint a büntetőbíróság azért nem tekinthető az állam közreműködőjének, mert nem a kártalanítási eljárás részeként és ekként az állam közreműködőjeként kell tájékoztatást nyújtania, a tájékoztatás a bírósági eljárás része kell, hogy legyen; a büntetőbíróság közreműködői státuszát az is kizárja, hogy „a kártalanítási eljárást illetően” nem áll kapcsolatban a károkozásért helytálló állammal.
- [20] Kifejtette: a másodfokú bíróság érdemi döntése meghozatala során két eljárási jogviszonnyal (kártalanítási eljárás, büntetőeljárás) foglalkozott, holott az ő védekezése nem ezeken, hanem a kártalanítási jogviszonyon, mint anyagi jogi jogviszonyon alapult. Kétségtelen, hogy a büntetőkártalanítás anyagi jogi jogintézményével összefüggően létezik két eljárási jogviszony is, ezért nem vitás, hogy a kártalanításról szóló tájékoztatást a büntetőeljárás törvény keretei között kell a büntetőeljárásban meghatározott szerveknek, köztük a bíróságnak is megadnia. Vitathatatlan az is, hogy a kártalanításra jogosult terhelt a kártalanítás megfizetésére kötelezett állammal szembeni igényét ugyancsak a büntetőeljárás törvényben meghatározott eljárás keretei között érvényesítheti, ez pedig maga a kártalanítási eljárás. A perben azonban azt állította és támasztotta alá jogszabályokkal, valamint az Alkotmánybíróság 104/2009. (IX. 30.) AB határozatával (a továbbiakban: AB határozat), hogy a büntetőbíróságot terhelő tájékoztatási kötelezettséget csak a magánjogi jogviszonynak minősülő kártalanítási jogviszony keretei között lehet és kell értelmezni. Nézete szerint e magánjogi értelmezést támasztja alá az is, hogy a Ptk. általános törvényi tényállásként feltüntetve ilyennek ismerte el a kártalanítást (Ptk. 6:564. §). Az AB határozat IV. pontjában pedig az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy a nyomozóhatóságnak, az ügyészségnek és a büntetőbíróságnak nemcsak a terhelt szorosan vett büntetőeljárás jogairól, hanem a határozatukkal keletkező állammal szembeni reparációs igényről és érvényesítésének feltételeiről is tájékoztatniuk kell a terheltet, mert ennek elmaradása alkotmányellenes helyzethez vezethet. Leszögezte továbbá, hogy a kártalanítás ügyészi és bírósági határozatok alapján a büntetőeljárás törvény szerint létrejövő jogviszony az állam és a határozattal érintett személy között, továbbá rámutatott arra, hogy a kártalanítási igény érvényesítésével kapcsolatos büntetőeljárás szabályoknak is tükrözniük kell a polgári jog alapvető jelentőségű szabályait [Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 4. § (1) bekezdés, 199. §, 205. § (3) bekezdés, 277. § (4)–(5) bekezdés].
- [21] Az alperes az AB határozatból kiindulva előadta, hogy a jelen perben már a Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni, a régi Ptk. AB határozatban hivatkozott rendelkezéseinek megfelelő Ptk. rendelkezéseket kell figyelembe venni [Ptk. 1:3. § (1)–(2) bekezdés, 6:62. § (1) bekezdés, 6:2. § (2) bekezdés, 6:62. § (1) bekezdés, 6:148. § (1) bekezdés]. Az AB határozat alapján az államnak a kártalanítási jogviszonyban – mint magánjogi jogviszonyban – kötelezettsége a jogosult terheltnak tájékoztatást adni a kártalanítás iránti anyagi jogáról és érvényesítésének régi Be.-ben meghatározott feltételeiről. Ha a kártalanítási jogviszonyban az államot terhelő anyagi jogi tájékoztatási kötelezettséget kell a büntetőbíróságnak teljesítenie, akkor a büntetőbíróság a kártalanítási jogviszony – mint magánjogi jogviszony – közreműködőjének minősül a Ptk. 6:148. § (1) bekezdése szerint. A másodfokú bíróság által hiányolt kapcsolat az állam és a büntetőbíróság között a magánjogi jogviszonyban létezik, mégpedig a régi Be. 583. § (5) bekezdése, annak az AB határozatban részletezett indoka, valamint az AB határozatban felhívott régi Ptk. rendelkezésekkel egyező Ptk. rendelkezések alapján.
- [22] A fentiekre tekintettel az alperes szerint a Be. 583. § (5) bekezdését, a Ptk. 1:3. § (1)–(2) bekezdését, a 6:62. § (1) bekezdését, a 6:2. § (2) bekezdését, a 6:148. § (1) bekezdését sérti a másodfokú bíróságban az a megállapítása, hogy alaptalanul hivatkozott a perben a kártalanítási jogviszonyban betöltött és a felelősségét mindenben kizáró közreműködői minőségére.
- [27] Az okozati összefüggés hiányával kapcsolatban az alperes előadta, hogy fellebbezésében kifogásolta az okozati összefüggés konkrét ténybeli alapjai megjelölésének hiányát. A perben vitatta, hogy a felperes először 2018. július 11. után szerzett tudomást a kártalanítás lehetőségéről, az igényérvényesítés módjáról és határidejéről. Azt állította, hogy a felperes csak akkor tudná bizonyítani az ő mulasztása és a kára bekövetkezte közötti okozati összefüggést, ha pontosan előadta volna, konkrétan mikor és miként szerzett tudomást a kártalanítási igényéről. Minthogy a felperes erre tényállítást sem tett, keresete már az okozati összefüggés bizonyításának hiánya miatt is megalapozatlan.
- [28] Álláspontját részletesen kifejtve vitatta a jogerős ítélet [59]–[61] bekezdéseiben foglaltakat, miszerint alaptalanul kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság elfogadta a felperes által a kártalanítási igény feltételeiről szóló tudomásszerzés megjelölt dátumát,

mert ennek nincs ügydöntő jelentősége. E körben utalt fellebbezési érveire.

- [29] Az alperes szerint a jogerős ítélet [59] bekezdése eleve nem azt tartalmazza nyilatkozataként, mint amit a fellebbezésében megtett, de a másodfokú bíróság mindezekkel nem is foglalkozott, mert megállapította, hogy a per eldöntése szempontjából nem ennek van döntő jelentősége. A jogerős ítélet [60] bekezdése az előbbi megállapításra nem ad magyarázatot, és csak a [61] bekezdésben tért rá arra, hogy a felperest sem tényállítási, sem bizonyítási kötelezettség nem terhelte. A jogerős ítéletben foglaltakkal ellentétben szerinte az okozati összefüggés fennállását alátámasztó konkrét tényeket a felperesnek kellett volna megjelölnie és a perben bizonyítania.
- [30] A fentiekre tekintettel szerinte a jogerős ítélet sérti a Ptk. 6:548. §-át, a 6:549. § (1) bekezdését, a 6:519. §-át, a Pp. 4. § (2)–(3) bekezdését, a 170. § (2) bekezdés c) pontját, a 265. § (1) bekezdését.
- [32] A felperes nem terjesztett elő felülvizsgálati ellenkérelmet.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [38] A Kúria a felülvizsgálat eredményeként azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet az alábbiak miatt nem jogszabálysértő, az alperes felülvizsgálati kérelme alaptalan.
- [39] A perbeli jogviszony minősítését sérelmező felülvizsgálati hivatkozással szemben a Kúria rögzíti: a büntetőbíróságot terhelő tájékoztatási kötelezettség nem magánjogi jogviszony keretei között értelmezhető. Magyarország Alaptörvényének (a továbbiakban: Alaptörvény) 28. cikke szerint a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban kell értelmezni. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambuláját, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak. A régi Be. 583. § (5) bekezdését a másodfokú bíróság e követelménynek megfelelően értelmezte.
- [40] Ezzel összefüggésben a Kúria kiemeli: a jogalkotó – miként arra felülvizsgálati kérelmében az alperes is rámutatott – az AB határozat hatására állapította meg a 2011. évi CL. törvény 77. §-ával a régi Be. 583. § (5) bekezdését, ezért a jogszabályi rendelkezést az AB határozat indokolására is figyelemmel kellett értelmezni.
- [41] Az AB határozat indokolásának IV.1. pontjában kifejtettek szerint a kártalanításra jogosulttá váló személyekre is a terhelt jogaira megállapított rendelkezések érvényesek. A régi Be. 43. § (2) bekezdés f) pontja a terhelt jogaként fogalmazza meg, hogy büntetőeljárás jogairól és kötelezettségeiről a bíróságtól, az ügyésztől és a nyomozó hatóságtól felvilágosítást kapjon. Az alkotmányellenes helyzetet az idézte elő, hogy a régi Be. a kártalanítás szabályainak körében nem írta elő külön kötelezettségként, hogy az ügyész, illetve a bíróság a kártalanítás alapjául szolgáló határozatában utaljon az igény benyújtásának lehetőségére, a hat hónapos jogvesztő határidőre és annak a határozat kihirdetésétől vagy kézbesítésétől történő számítására. E tájékoztatási kötelezettség annyiban speciális, hogy nem a terhelt szorosan vett büntetőeljárás jogaira vonatkozik, hanem a polgári jog alapvető jelentőségű szabályait tükrözi. Az AB határozat IV.3. pontjában foglaltakból kitűnően a tájékoztatási kötelezettség a kártalanítás tényleges érvényesülését hivatott szolgálni. A kártalanítási igényről és érvényesíthetősége határidejéről az ügyész és a bírósági határozatban adandó tájékoztatás törvényi előírása a személyi szabadság korlátozásának alkotmányosságához meghatározott arányossági követelmény érvényesülésének eljárási garanciája.
- [42] A Kúria kiemeli: az Alaptörvény 25. cikk (1) bekezdésének rendelkezése – mint hatalomgyakorlási funkciómeghatározás – alapján a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 1. §-a a bíróságok közjogi relevanciájú megnyilvánulási módjait határozza meg (igazságszolgáltatási, továbbá törvény által meghatározott egyéb tevékenység), amelyek között nem tesz különbséget. Így azokat közjogi alapú feladatellátásnak kell tekinteni. Az ehhez is kapcsolódó Bszi. 2. § (2) bekezdése szintén közjogi feladatként határozza meg a bíróságok számára a jogszabályok érvényesülésének biztosítását. A régi Be. – az Alaptörvény és a Bszi. idézett rendelkezéseivel összhangban – a 12. § (1) bekezdésében rögzíti, hogy a bíróság feladata az igazságszolgáltatás, amelyhez kapcsolódva a (3) bekezdésben kimondja, hogy a bíróság az e törvényben meghatározott más feladatokat is ellát. A kötelezően ellátandó bírósági feladatok a bíróságok közjogi alapú és relevanciájú megnyilvánulásoként értékelendők, azaz a bíróságok büntetőeljárásban kifejtett tevékenysége nem értelmezhető magánjogi jellegűként.
- [43] Az alperes jogszabályértelmezését cáfolja továbbá, hogy a régi Be. 583. § (5) bekezdésének címzettje közvetlenül a bíróság, ami a kártalanítási jogviszonyban nem kötelezett, és közreműködőnek sem minősülhet, mert az anyagi jog szabályai (Ptk. 6:148. §) értelmében a közreműködőt a kötelezett szerződéssel veszi igénybe. A kártalanításra jogosulttá váló személyek felvilágosítása tehát nem lehet más, mint bírósági – a fentebb kifejtettek szerint: közjogi természetű – kötelezettség.
- [44] Mindezekből következően a régi Be. 583. § (5) bekezdésében írt, a terhelt kártalanítási igényének jogalapjáról, az igény érvényesítésének határidejéről, annak kezdő időpontjáról és elmulasztásának jogvesztő jellegéről adandó tájékoztatás a büntetőbíróság közjogi alapokon álló eljárási feladatellátásának (kötelezettség-teljesítésének) körébe tartozik. A tájékoztatás elmulasztásával történő károkozás pedig olyan kötelmi jogi jogviszonyt keletkeztet, amely a bírósági jogkörben okozott kárért való felelősség szabályai [Ptk. 6:549. § (1) bekezdés] alapján ítélandó meg. A jogerős ítélet mindezekre tekintettel az alperes felülvizsgálati kérelmében hivatkozott okból nem jogszabálysértő.
- [45] Az alperes az okozati összefüggéssel kapcsolatban anyagi jogi és eljárásjogi jogszabálysértéseket állítva arra hivatkozással támadta felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítéletet, hogy a felperes a

- perben nem tett eleget ebben a körben az őt terhelő tényállítási és bizonyítási kötelezettségnek.
- [46] A perbeli kárkötelmi jogviszonyban annak a ténynek az állítása alapozhatta meg az okozati összefüggést, hogy a bíróság nem ismertette meg a kártalanítási igény érvényesítésének határidejét, a határidő kezdő időpontját és a határidő elmulasztásának jogvesztő jellegét a felperessel, aki emiatt elveszítette a jogot a kártalanításra. Ezeket a perben releváns tényeket a felperes állította és bizonyította is. Arra vonatkozóan pedig nem volt előadása sem a keresetlevélben, sem személyes nyilatkozatában, hogy eleve tudott mindarról, amit a bíróságnak meg kellett volna vele ismertetnie, illetve a jogvesztő igényérvényesítési határidő letelte előtt máshonnan birtokába került volna ennek a tudásnak.
- [47] A Kúria rámutat: a keresetlevél tartalmazta, hogy a felperesnek 2018. július 11-ét követően jogi képviselő (ügyvéd) adta meg a Be. 583. § (5) bekezdésében foglalt jogorvoslati tájékoztatást. A felperes a 2022. november 10-i tárgyaláson ezzel összhangban álló személyes nyilatkozatot tett, amikor előadta: „A jelenlegi jogi képviselőmmel úgy ismerkedtem meg, hogy egy barátomat kísértem el hozzá autóval, aztán az irodába én is bementem, szóba elegyedtünk. felvettem neki, hogy ennek a felmentő ítéletnek az ellenére én az ígért kártalanítást nem kaptam meg és ekkor részletesen megbeszélést folytattunk.”
- [48] A másodfokú bíróság tehát az okozati összefüggés szempontjából releváns tényeket is helyesen vette figyelembe, ezért a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott ezen okból sem jogszabálysértő.
- [49] Mindezekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálattal támadott részében hatályában fenntartotta.

(Kúria Pfv.I.20.686/2024/6.)

189I. A hagyatéki eljárásban az örökhatározó túlélő élettársa, aki az együttélés alatt keletkezett vagyonközösségből őt megillető részesedés jogcímén igényt tart a leltárba felvett vagyonra, annak egy részére vagy valamely vagyontárgyra, olyan igénylő, aki öröklésben érdekeltnek minősül.

II. Ha az ingó vagyontárgy hagyatékba tartozását, tulajdonjogát az örökösként érdekeltéken kívül álló igénylő teszi vitássá, a vagyontárgyat csak akkor lehet kihagyni a hagyatékból, ha az igénylő okirattal valószínűsíti, hogy az ingó vagyontárgy nem tartozik a hagyatékhoz, hanem az igénylőt illeti meg. Ilyen okirat lehet az a bírósági határozat is, amely megállapítja: adott vagyontárgy az igénylő tulajdonában áll.

III. Miután a hagyatékátadás közjegyzői hatáskörbe tartozik, a szükségszerűen lefolytatandó polgári perben a bíróság klasszikus perjogi értelemben vett marasztalásról nem rendelkezhet; következésképpen az öröklésben érdekelt (az igénylő túlélő élettárs) által előterjeszthető kereset – formálisan – csak megállapításra irányulhat, és a bíróság megállapító rendelkezése a hagyatéki eljárás továbbfolytatása során a közjegyző jogi aktusa által realizálódik marasztalássá [2010. évi XXXVIII. törvény a hagyatéki eljárásról (Htv.) 1. §, 3. § (1) bek., 79–89. §].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes és az I. r. alperes jogelődje az örökhatározó 1996. március 1. napjától 2016. október 04. napjáig élettársi kapcsolatban éltek.
- [2] Megismerkedésükkor, 1995-ben, a felperes jelentős különvagyonnal rendelkezett. 1988-tól 2016-tal bezárólag ingatlanok vásárlására összesen 5 058 500+67 400 000 forintot fordított, amelyből 5 058 500 forint volt az életközösség előtti kiadás, míg az életközösség fennállása alatt az eladásokból 65 550 000 forint folyt be hozzá.
- [3] Az életközösség időtartama alatt az örökhatározó is szerzett különvagyonot.
- [4] Az élettársak együttélésük alatt tudatos vagyonépítést folytattak, és annak érdekében, hogy mindig legyen biztos jövedelmük, abban egyeztek meg, hogy az örökhatározó alkalmazottként fog dolgozni, a felperes marad vállalkozó.
- A felperesnek az életközösség fennállása alatt
- munkaviszonyból összesen 6 824 399 forint,
 - egyéni vállalkozóként 36 457 655 forint
 - vállalkozói kivét jogcímén 4 396 469 forint
 - munkaviszonya alapján ingatlanértékesítések után kapott jutalékokból összesen 5 300 000 forint
 - a bevallott bérleti díjak a különvagyonon ingatlanok hasznosítása alapján összesen 4 327 260 forint
 - különvagyonát képező bérleti díjból további 12 068 100 forint
 - közös vagyoni bérleti díjból 1 431 000 forint, mindösszesen 70 804 883 forint jövedelme származott, melyből 54 409 523 forint a közös vagyoni jövedelem.
- Az örökhatározónak az életközösség teljes időtartamára
- munkaviszonyaiból összesen 130 041 458 forint,
 - 1997-ben, mezőgazdasági kistermelésből 277 016 forint,
 - különvagyonon bérleti díjból 1 417 500 forint,
 - közös vagyoni bérleti díjból 1 431 000 forint jövedelme származott,
- azaz összesen 133 166 974 forint, melyből 131 749 474 Ft a közös vagyoni bevétel, ezzel járult hozzá a közös szerzéshez.
- [5] Az élettársaknak az életközösség fennállása alatt összesen 203 971 857 forint jövedelme volt, melyből 186 158 997 Ft a közös vagyoni jövedelem, melyhez a fenti közös jövedelmek arányában a felperes 29,2%-ban, a néhai 70,8%-ban járult hozzá.
- [6] Az örökhatározó fenti munkabérijövedelme tartalmaz 7 737 165 forint ún. projekt-bónuszt, melyet halála után fizetett ki a munkáltató a felperes részére.
- [7] Az életközösség fennállása alatt a felperes foglalkozott a saját tulajdonú ingatlanai hasznosításával. Intézte az I. r. alperes és az örökhatározó testvére ingatlanának bérbeadását, takarítását, egy lakás felújítását, berendezését, amely mintegy háromnegyed évig tartó folyamat volt. Ezért a felperes a szerzésben további 3%-kal működött közre, ami a szerzésben való közreműködés arányát 32%–68%-ra módosította.
- [8] Az élettársak az életközösség fennállása alatt a különvagyonon ingatlanok mellett közös vagyoni ingatlanokat is szereztek, különvagyonon és közös vagyoni bérleti díj bevételek is származott, továbbá értékpapírmegtakarítással rendelkeztek. A felperes egy ingatlana 2014. decemberi értékesítéséből származó 23 000 000 forintot kamatozó kincstárjegyek vásárlására fordította, mely

- értékpapírokat egy vidéki építkezés ideje alatt értékesített. A Magyar Államkincstárnál az örökhagyónak is volt értékpapír-nyilvántartási számlája, melyen prémium magyar államkötvényeket kezeltek a nevében. A felperesnek és az örökhagyónak is egy banknál volt számlája, továbbá közös vagyoni ingóságokkal is rendelkeztek, amelyek egy része az élettársak által az életközösség fennállása alatt vásárolt, a felperes tartózkodási helyétől szolgáló lakásban, más része a szintén az életközösség fennállása alatt vásárolt lakásban található.
- [9] Az örökhagyó 2016. október 4-én bekövetkezett halálát követően egy budapesti közjegyző előtt megindult hagyatéki eljárásban a 2017. július 26. napján tartott tárgyaláson a közjegyző a hagyatéki tárgyalást azon felhívás mellett halasztotta el, hogy a felperes mint az örökhagyó túlélő élettársa 45 napon belül az élettársi vagyontársasági igény vonatkozásában indítson pert és ezen határidőn belül azt igazolja.
- [10] A hagyatéki tárgyaláson az I. r. alperes az örökhagyó és a felperes élettársi viszonyát (jogalap) nem, csak az élettársi vagyontársasági igényét (tulajdonközösség) vitatta. A felperes mind élettársi vagyontársasági, mind hagyatéki hitelezői igényét is bejelentette a hagyatéki eljárás során. A felperes és I. r. alperes többször próbálkoztak egyezséget kötni, ez azonban nem járt sikerrel.
- [11] Az élettársi életközösség fennállása alatt közös jövedelemből került megvásárlásra, bár kizárólag az örökhagyó 1/1 arányú tulajdonjoga került az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzésre a lakásingatlan.
- [12] 2005. április 13-án vásárolták meg a másik lakásingatlant, amely az ingatlan-nyilvántartásban 1/1 arányú tulajdonosként az örökhagyót tüntette fel.
- [13] Mivel az élettársak jövőbeli terve az volt, hogy később családi házban éljenek, a lakást pedig bérbeadás útján hasznosíthassák, kerestek eladó telket, és azt a 2015. március 6-án kelt adásvételi szerződéssel közösen, egymás között egyenlő tulajdoni arányban vásárolták meg.
- [14] A telekre 2015 szeptemberében építkezni kezdtek, ma már pontosan meg nem állapítható forrásból. 2016. október 4-én, az örökhagyó halálakor a felépítmény 94,4%-os készültségi fokban állt.
- [15] Az örökhagyó Magyar Államkincstárnál kezelt értékpapírszámláján 2016. október 4-én, a halálakor 0 forint szabad pénzezenleg volt, az [...] tartós befektetési számla 2013. megnevezésű számlán prémium magyar államkötvény 2017/K értékpapírt 27 000 forint névértékben tartottak nyilván, melynek lejáratát 2017. május 10. volt, prémium magyar államkötvény 2017/L nevű értékpapírt 245 000 forint névértékben tartottak nyilván 2017. május 17-i lejáratát dátummal, prémium magyar államkötvény 2018/I nevű értékpapírt 10 628 000 forint névértékben 2018. április 25-i lejáratával, prémium magyar államkötvény 2019/L megnevezésű értékpapírt 859 000 forint névértékben 2019. október 21-i lejáratával, míg prémium magyar államkötvény 2020/J megnevezésű értékpapírt 7 781 000 forint névértékben tartottak nyilván 2020. augusztus hó 26-i lejáratát dátummal, valamint a szabad pénzezenlege 281 151 forint volt. 2022. szeptember 5-én a lejáratok folytán az ügyfél szabad pénzezenlegeként 22 262 381 forint követelést tartottak nyilván, miután a tartós befektetési számla 2018. december 28-án megszűnt, a Magyar Államkincstár az állományt ellenkező ügyfélrendelkezésre hiányában automatikusan átvette az ügyfél referenciaszámlájára. A számlákon egyéb pénzmozgás nem történt, az értékpapírszámlát 2016. december 7-én zárta az Államkincstár.
- [16] A hagyatéki eljárást folytató közjegyző által kiállított öröklési bizonyítvány szerint a 2016. október 4. napján végintézkedés hátrahagyása nélkül, nőtlen családi állapotban elhunyt örökhagyó törvényes örököse az örökhagyó egyetlen testvére kizárólagosan 1/1 arányban.
- [17] A hagyaték állagához tartoznak – többek között – a felülvizsgálattal érintett ingatlanok, valamint Magyar Államkincstárnál és a banknál kezelt pénzeszegek.
- A kereseti kérelem és az alperes ellenkérelme**
- [18] A felperes megváltoztatott keresetében kérte:
1. annak megállapítását, hogy különvagyoni szerzés jogcímén megszerezte az ingatlan1 34/100 tulajdonjogát, és az ingatlanügyi hatóság megkeresésével a tulajdonjoga bejegyzésének elrendelését, az alperesek ennek túsására kötelezését,
 2. annak megállapítását, hogy élettársi vagyontársasági szerzés jogcímén megszerezte az ingatlan2 28/100 részét, azaz 39/10500 tulajdonjogát, és az ingatlanügyi hatóság megkeresésével a tulajdonjoga bejegyzésének elrendelését, az I. rendű alperes ennek túsására kötelezését,
 3. annak megállapítását, hogy élettársi vagyontársasági szerzés jogcímén megszerezte az ingatlan3 28/100 tulajdonjogát, és az ingatlanügyi hatóság megkeresésével a tulajdonjoga bejegyzésének elrendelését, az I. rendű alperes ennek túsására kötelezését,
 4. annak megállapítását, hogy élettársi vagyontársasági szerzés jogcímén megszerezte az ingatlan4 28/100 tulajdonjogát, és az ingatlanügyi hatóság megkeresésével a tulajdonjoga bejegyzésének elrendelését, az I. rendű alperes ennek túsására kötelezését,
 5. annak megállapítását, hogy élettársi vagyontársasági szerzés jogcímén megszerezte az ingatlan5 1/2 arányú tulajdonjogát, és az ingatlanügyi hatóság megkeresésével a tulajdonjoga bejegyzésének elrendelését, az I. rendű alperes ennek túsására kötelezését,
 6. annak megállapítását, hogy élettársi vagyontársasági szerzés jogcímén megszerezte:
 - a Magyar Államkincstárnál (MÁK) az örökhagyó nevében a [...] számú számlán, továbbá
 - a bankban az örökhagyó javára vezetett [...] számú lakossági bankszámlán kezelt pénzeszeg 1/2 tulajdoni hányadát,
 - 7. a MÁK megkeresését a [...] számú referenciaszámlán kezelt 22 262 381 forint és a bank megkeresését a technikai számlán nyilvántartott 8 063 493 forint fele összegének a felperes részére történő átutalása iránt.
- [19] A keresetét a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 116. § (1) bekezdésére, a 578/G. § (1) bekezdésére, 685/A §-ára, valamint a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013.

- évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 5:37. §-ára és a 7:1. §-ára alapította.
- [20] Az érvényesíteni kívánt jogok és a kérelmek ténybeli alapjául előadta, hogy az örökhatyóval 1996. március 1-jétől a 2016. október 4-i haláláig élettársakként együtt éltek. Az életközösséget megelőzően már 16 éve dolgozott, ezalatt ingatlanokban és pénzben megtestesülő vagyont halmozott fel, amelyet az élettársi kapcsolat alatt is különvagyontként forgatott, az ingatlanokat bérbeadás útján hasznosította. Az életközösség időtartama alatt 101 227 749 forint, az örökhatyó 133 166 974 forint jövedelmet szerzett. A háztartásban végzett többletmunka címén +10%, az örökhatyó különvagyonának kezelése érdekében végzett munka címén +3% szerzésben való közreműködés megállapítását, és 50–50%-os szerzési arány meghatározását kérte.
- [21] Előadta, hogy az örökhatyó kizárólagos tulajdonként nyilvántartott ingatlan², ingatlan³ és ingatlan⁴ csak 28/100 arányban a tulajdona, mert azok összesen 22 650 000 forint vételárához az örökhatyó szülei is hozzájárultak 10 000 000 forinttal. A szintén az örökhatyó kizárólagos tulajdonként nyilvántartott ingatlan⁵ azonban a szerzési arálynak megfelelően egyenlő arányú közös tulajdonuk. Az ingatlan-nyilvántartásban $\frac{1}{2}$ – $\frac{1}{2}$ arányú tulajdonuként nyilvántartott ingatlan¹ telkét közösen vásárolták, de azon kizárólag a különvagyonából építkeztek. A 2016. október 4-ig felmerült 28 389 182 forint bekerülési költséget kizárólag a különvagyonából teljesítette.
- [22] Az I. rendű alperes ellenkérelmében a megváltoztatott keresetek elutasítását kérte.
- [23] A II. rendű alperes a vele szembeni kereset teljesítését nem ellenezte, ha az ingatlan¹-re bejegyzett jelzálogjoga és az annak biztosítására feljegyzett elidegenítési és terhelési tilalom változatlan tartalommal és terjedelemben fennmarad.
- Az első- és a másodfokú határozat**
- [24] Az elsőfokú bíróság ítéletével annak tüzésére kötelezte az I. rendű alperest, hogy: az ingatlanügyi hatóság az ingatlan²-re a felperes 25/10500 arányú tulajdonjogát élettársi közös vagyon jogcímén bejegyezze, az örökhatyó 140/10500 tulajdoni hányadát törölje és azt 115/10500 arányban jegyezze vissza; az ingatlanügyi hatóság az ingatlan³-ról az örökhatyó 1/1 arányú tulajdonjogát törölje, arra a felperes 18/100 tulajdonjogát élettársi közös vagyon jogcímén bejegyezze, és az örökhatyó 82/100 tulajdonjogát az eredeti jogcímen visszajegyezze; az ingatlanügyi hatóság az ingatlan⁴-ről az örökhatyó 1/1 arányú tulajdonjogát törölje, a felperes 18/100 tulajdonjogát élettársi közös vagyon jogcímén bejegyezze, és az örökhatyó tulajdonjogát 82/100 arányban az eredeti jogcímen visszajegyezze; az ingatlanügyi hatóság az ingatlan⁵ tulajdoni lapjáról az örökhatyó 1/1 arányú tulajdonjogát törölje, a felperes tulajdonjogát 32/100 arányban élettársi közös vagyon jogcímen bejegyezze, és az örökhatyó tulajdonjogát 68/100 arányban az eredeti ranghelyen és jogcímen visszajegyezze.
- [25] Az ítélet jogerőre emelkedését követően megkeresni rendelte az ingatlanügyi hatóságot a fentiek bejegyzés végett.
- [26] Megállapította, hogy a MÁK-nál az örökhatyó nevén vezetett [...] számú referenciaszámlán kezelt 22 262 381 forintból 15 138 419 forint a hagyatéki része, 7 123 962 forint a felperes tulajdona élettársi közös vagyon jogcímen.
- [27] Megállapította, hogy a bankban az örökhatyó nevén vezetett [...] számú bankszámláról az elhunyt ügyfelek technikai számlájára átutalt 8 063 493 forint egyenlegből 5 483 175 forint a hagyatéki része, 2 580 318 forint a felperes tulajdona élettársi közös vagyon jogcímen.
- [28] Ezt meghaladóan a keresetet elutasította.
- [31] Döntését a régi Ptk. 578/G. § (1) bekezdésére, a Ptk. 7:1. §-ára, az 5:68. §-ára és az 5:72. §-ára alapította.
- [32] Az ítélet tényállásában megállapította, hogy az élettársi kapcsolat jogerős közbenső ítéletben megállapított 1996. március 1. és 2016. október 4. közötti időtartama alatt a felperesnek összesen 70 804 883 forint jövedelme származott, amelyből 54 409 523 forint a közös vagyoni jövedelem. Az örökhatyó összesen 133 166 974 forint jövedelmet szerzett, amelyből 131 749 474 forint a közös vagyoni jövedelem.
- [33] A szerzésben való közreműködés arányának meghatározásához könyvszakértőt rendelt ki. A szakvéleményt aggálytalannak találta, miután a felperes észrevételeire teljeskörűen válaszolt. Ez alapján az élettársak jövedelme összesen 186 158 997 forint volt, amelyhez a felperes 29,2%-ban, az örökhatyó 70,8%-ban járult hozzá. A felperesnek az örökhatyó különvagyoni ingatlanai felújításában és hasznosításában való közreműködését az okirati és a tanúbizonyítás eredményét mérlegelve 3%-ban határozta meg. A felperes közös háztartásban végzett munkáját azonban nem tekintette a szerzésben való közreműködésnek, miután nem bizonyította, hogy rendkívüli mértékű háztartási munkát végzett. Mindezt kerekítve 32%–68% szerzési arányt állapított meg.
- [34] Számítása szerint az ingatlan², ingatlan³ és ingatlan⁴ esetén az örökhatyónak a 10 000 000 forint különvagyoni hozzájárulása folytán 44/100 különvagyoni tulajdonjoga keletkezett; a további 56/100 tulajdonjogból a szerzésben való közreműködés arányában a felperes 18/100 tulajdonjogot szerzett. Az ingatlan⁵-nél egyik fél sem állított az általános szerzési arányt módosító különvagyoni hozzájárulást, ezért a felperes 32/100, az örökhatyó 68/100 arányban vált tulajdonossá.
- [35] Indokolása szerint a MÁK-nál és a bankban kezelt pénzvagyont a szerzésben való közreműködés arányában megilleti a felperes, aki kérhette ennek megállapítását, mert a folytatódó hagyatéki eljárásban a közjegyző a megállapíthatóan hagyatékbba tartozó vagyont adja át az örökösnek. A kifizetés iránti megkeresésekre a bíróság nem jogosult, de a felperes a jogerős ítélet birtokában közvetlenül kérheti a kifizetést a számlát kezelő intézménytől.
- [36] A tulajdonjog megállapítására irányuló kereseteket a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 123. §-ában írt eljárásjogi feltételek hiányában elutasította, miután a tulajdonjog bejegyzésének tüzésére kötelezés iránti kereseteket részben teljesítette.

- [38] A felperes fellebbezése és az I. rendű alperes csatlakozó fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, a fellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatta és a felperes megállapítási kereseteit elutasította.
- [39] A fellebbezést alaposnak, míg a csatlakozó fellebbezést nagyrészt tartotta alaposnak.
- [40] Az elsőfokú ítéletnek a MÁK-nál és a bankban kezelt pénzüsségeket érintő megállapítási kereseteket elbíráló rendelkezéseit a felperes fellebbezésében kizárólag a szerzésben való közreműködés arányát vitatva sérelmezte. A másodfokú bíróság a megállapítási kereset előterjesztésének a régi Pp. 123. §-a szerinti konjunktív eljárásjogi előfeltételének fennállás hivatalból vizsgálta. A megállapítási per megindítása feltételeinek vizsgálatáról szóló 4/2024. jogegységi határozat hangsúlyozta, hogy a megállapítási per akkor indítható, ha jogérvényesítés kizárólag megállapítás útján valósítható meg, azaz az önmagában a kért megállapítás nyújt jogvédelmet a fél számára és a jog érvényre juttatásához további jogcselekmények nem szükségesek. A fentiekből következően a felperes tulajdonjogának a megóvására a kereseteiben kért megállapítás önmagában nem lenne alkalmas. A másodfokú bíróság úgy ítélte, ha a közjegyző a felfüggesztést követően folytatódó hagyatéki eljárásban azt állapítaná meg, hogy az érintett hagyatéki vagyonnak csak egy része tartozik a hagyatékbba és azt adná át az örökösnek, e döntéssel a felperes az élettársi közös vagyon jogcímén megszerzett vagyontömeg feletti tulajdonosi részjogosítványokat nem tudná gyakorolni csak akkor, ha az I. rendű alperessel ebben megállapodnának. Az örökhagyó halála a keresetekkel érintett bankszámla és értékpapírszámla szerződéseket nem szüntette meg, a hagyaték megnyíltával azokban a polgári jog szabályai szerint alanyváltozás következett be, az örökös vált szerződő féllé, számlatulajdonossá. A felperes azonban a szerződésekben nem jogutódja az örökhagyónak, ezért a megállapítási kereseteit teljesítő jogerős ítélet alapján sem követelheti az élettársi közös vagyon jogcímén megszerzett erejéig a maga részére a szerződés teljesítését.
- [41] A fentieket meghaladóan a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a régi Pp. 253. § (3) bekezdésének megfelelő alkalmazásával a fellebbezési kérelem és ellenkérelem korlátai között bírálta felül. Az elsőfokú bíróság a jogvita elbírálásához szükséges bizonyítást lefolytatta, a tényállást a beszerzett bizonyítékok okszerű és helyes mérlegelésével állapította meg, a másodfokú bíróság döntően egyetértett az abból levont jogi következtetéseivel is.
- [42] A felperes fellebbezésében a háztartásban végzett többletmunka címén további 10% szerzési arány megállapítását kérte azon az alapon, hogy a háztartási munkát egyedül végezte. A másodfokú bíróság rögzítette, hogy a felperes milyen tényállításokat tett a háztartásban végzett munka terjedelme és aránya tekintetében (másodfokú ítélet [49] pontja). Az I. rendű alperes vitatására figyelemmel a felperesnek állt érdekében állításai valóságának bizonyítása a régi Pp. 164. § (1) bekezdése alapján. A másodfokú bíróság utalt továbbá a felperesi állítások

ellentmondásaira. Mindezek alapján – a felülvizsgálattal érintett körben – úgy értékelte, hogy a szerzésben való közreműködés arányán a háztartásban végzett felperesi tevékenység sem változtat, az elsőfokú ítéletben megállapított szerzési arány nem módosítható. Ebből pedig következik, hogy az ingatlan2, ingatlan3, ingatlan4, és ingatlan5 esetén a felperesnek a további tulajdonjog bejegyzésére irányuló fellebbezési kérelmét sem lehetett teljesíteni.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [46] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben elsődlegesen a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság ítéletének részbeni megváltoztatását kérte az alábbiak szerint: az I. rendű alperest annak tüzésére kérte kötelezni, hogy az ingatlan2-re a 33/10500-ad arányú, az ingatlan3-ra 24/100-ad arányú, az ingatlan4-re 24/100-ad arányú, az ingatlan5-re 42/100-ad arányú tulajdonjogát élettársi közös vagyon jogcímén az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezzék, az örökhagyó tulajdonjogának törlésével, majd megfelelő arányú visszajegyzésével; és rendelje el, hogy az elsőfokú bíróság keresse meg az ingatlanügyi hatóságot az örökhagyó fenti ingatlanokon fennálló 1/1 arányú tulajdonjogának törlésére, a felperes előbbiekben megjelölt tulajdonjogának élettársi közös vagyon jogcímén bejegyzésére és az örökhagyó ingatlan2-re 107/10500-ad arányú, az ingatlan3-ra 76/100-ad arányú, az ingatlan4-re 76/100-ad arányú, az ingatlan5-re 58/100-ad arányú tulajdonjogának eredeti jogcímén és ranghelyen visszajegyzésére.
- [47] Kérte annak megállapítását, hogy a Magyar Államkincstárnál az örökhagyó nevében vezetett referencia számlán kezelt 22 262 381 forintból 12 912 181 forint a hagyaték részét képezi, 9 350 200 forint pedig a felperes tulajdonát élettársi közös vagyon jogcímén, valamint a bankban az örökhagyó nevében vezetett bankszámláról az elhunyt ügyfelek technikai számlájára átutalt 8 063 493 forint egyenlegből 4 676 826 forint a hagyaték részét képezi, 3 386 667 forint pedig az ő tulajdonját élettársi közös vagyon jogcímén és kérte I. rendű alperest mindezek tüzésére kötelezni.
- [49] Az elsőfokú ítélet indokolásának részleges megváltoztatásával állapítsa meg, hogy az örökhagyóval fennállt közös háztartásban a többletmunka ténye a szerzésben a javára 10%-os mértékű többlet közreműködést eredményez, ezért az élettársi közös vagyon megszerzésében való közreműködés 42%, egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét hagyja helyben.
- [51] Másodlagosan amennyiben a Kúria a közös háztartásban végzett többletmunka tényére alapított többlet szerzési igényét nem tartja alaposnak, úgy a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és jogszabályoknak megfelelő új ítélet meghozatalát kért oly módon: hogy az elsőfokú ítéletet úgy változtassa meg, hogy kötelezze az I. rendű alperest 2 408 786 forint perköltség részére történő megfizetésére és az elsőfokú bíróság ítéletét egyebekben hagyja helyben. Az I. rendű alperes javára fizetendő másodfokú perköltség összegét 207 128 forintra szállítsa le és állapítsa meg, hogy a

- le nem rótt fellebbezési illeték összege 2 034 477 forint, ezért az általa fizetendő fellebbezési illeték összegét 2 034 477 forintra szállítsa le.
- [52] Megsértett jogszabályhelyként hivatkozott a régi Ptk. 200. § (1) bekezdésére, az 578/G. § (1) bekezdésére, a Ptk. 5:13. §-ára és a 6:59. § (2) bekezdésére, a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló 2009. évi LXXXV. törvény (a továbbiakban: Pft.) 19. § (1) bekezdésére, a régi Pp. 3. § (1) és (5) bekezdésére, a 24. § (1) bekezdésére, a 81. § (1) bekezdésére, a 123. §-ára, a 163. § (1) és (3) bekezdéseire, a 206. § (1) bekezdésére, a 220. § (1) bekezdés d) pontjára, a 221. § (1) bekezdésére, a 253. § (3) bekezdésére, a Pp. 325. § (3) bekezdésére, a hagyatéki eljárásról szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet (a továbbiakban: IM rendelet) 2. § (2) bekezdésére, a 3. § (1) bekezdésére és (2) bekezdés a)–b) pontjaira, valamint a 3. § (5) bekezdésére.
- [74] Az I. rendű alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [80] A felülvizsgálati kérelem részben alapos.
- [82] A felperes felülvizsgálati kérelmében eljárási és anyagi jogszabálysértésekre hivatkozott.
- [83] Sérelmezte az általa végzett háztartási munkára alapított 10%-os szerzési többletet elutasító jogerős ítéleti rendelkezést. E körben hivatkozott a régi Pp. 3. § (5) bekezdésének, a 206. § (1) bekezdésének, a Pp. 325. § (3) bekezdésének, valamint a régi Ptk. 578/G. § (1) bekezdésének a sérelmére.
- [84] Állítása szerint a másodfokú bíróság az általa csatolt írásbeli tanúvallomások (68/F/21-23. sorszám) kizárta a bizonyításból. A Kúria azonban kiemeli, a másodfokú bíróság nem a bizonyítékok köréből zárta ki a felperes által 68/F. sorszám alatt csatolt írásbeli nyilatkozatokat, hanem azok bizonyító erejét értékelte amikor megállapította: a teljes bizonyító erejű magánokirat a benne foglalt nyilatkozat valóságát nem bizonyítja. E körben a jogerős ítélet nem sérti a felülvizsgálati kérelemben megjelölt Pp. 325. § (3) bekezdését, valamint a régi Pp. 3. § (5) bekezdését.
- [85] A felperes felülvizsgálati kérelmében azt állította, hogy a másodfokú bíróság a bizonyítás eredményét kirívóan logikátlanul, okszerűtlenül, a per adataival ellentétesen mérlegelte, a bizonyítékok mérlegelésének módjára alkalmazandó jogszabályi rendelkezések megsértése miatt a jogerős ítélet megalapozatlan. A régi Pp. 206. § (1) bekezdése szerint a bíróság a tényállást a felek előadásainak és a bizonyítási eljárás során felmerült bizonyítékoknak az egybevetése alapján állapítja meg; a bizonyítékokat a maguk összességében értékeli és meggyőződése szerint bírálja el. A bíróság mérlegelése kiterjedt az egyes bizonyítékok bizonyító erejének megállapítására, másrészt a bizonyítékok egybevetésére és a maguk összességében való értékelésére. Mindezekből következtetés útján alakul ki a bíróság belső meggyőződése arról, hogy az ügyre vonatkozó tények valóságok, illetve bizonyítottak-e vagy sem.
- [86] A régi Pp. 270. § (1) bekezdése értelmében a jogerős ítélet felülvizsgálata csak jogszabálysértésre hivatkozással kérhető, jogszabálysértésnek tekinthető a megalapozatlan ítélet meghozatala is. Megalapozatlanságról azonban csak akkor lehet szó, ha a tényállás felderítetlen marad vagy a megállapított tényállás iratellenes, okszerűtlen, logikai ellentmondást tartalmaz. Következtes a Kúria ítélkezési gyakorlata abban, hogy a mérlegelési szabadság a felülvizsgálati eljárásban korlátozott: a Kúria a bizonyítékok felülmérlegelésére, a tényállás megváltoztatására csak kivételesen, abban az esetben jogosult, ha a felülvizsgálni kért jogerős határozat iratellenes vagy kirívóan okszerűtlen, logikátlan, ellentmondásos megállapításokat tartalmaz (Legfelsőbb Bíróság Pfv.21.680/2006.; megjelent: EBH 2006.1526.). Nem ad alapot a bizonyítékok felülmérlegelésére, ha az egyes bizonyítékokból eltérő következtetés is levonatható lett volna, kizárólag az minősíthető nyilvánvalóan okszerűtlen következtetésnek, amikor a bizonyítékokból csak egyfajta, a felülvizsgálattal támadott határozattól eltérő következtetésre lehet jutni (Kúria Pfv.21.474/2014.; megjelent: BH 2013.119.).
- [87] A Kúria megállapította, hogy a másodfokú bíróság következtetése nem okszerűtlen, ugyanis a bizonyítékokból nemcsak egyfajta, azaz a felülvizsgálattal támadott határozattól eltérő következtetésre lehet jutni, hanem arra is, amelyre a másodfokú bíróság jutott. A másodfokú bíróság figyelembe vette a felperes testvéreinek tanúvallomását. Részletesen megindokolta, hogy a felperes állításainak a hitelességét mi kérdőjelezte meg.
- [88] A felperes tévesen hivatkozott arra, hogy az I. rendű alperes nem vitatta a háztartásban végzett többletmunkára vonatkozó állítását. A 20.P.23.388/2017/77. sorszám alatti jegyzőkönyv 3. oldalán ugyanis az I. rendű alperes jogi képviselője úgy nyilatkozott, hogy az élettársak közösen végezték a házimunkát, az nem kizárólag a felperes javára számolható el.
- [89] A felperes érvelésével szemben a másodfokú bíróság nem jutott olyan következtetésre, hogy a főállású munkavégzés eleve kizárja a háztartásban végzett többletmunka megállapíthatóságát. A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság jogi következtetéseivel döntően értett egyet, a szerzési arányok megállapításánál részletesen vizsgálta a háztartási többletmunkát megalapozó felperesi tényállításokat, a bizonyítékokat értékelte (másodfokú ítélet [48], [50] pontok).
- [90] A Kúria kiemeli továbbá: a napi 3–4 óra háztartási munka nem áll összhangban azzal a ténnyel, hogy az utolsó élettársi közös lakhelyül szolgáló lakás 75 m² nagyságú volt, gyermekük pedig nem született (felülvizsgálati kérelem 32. oldal 12. pont). Mindezek alapján a jogerős ítélet [50] pontja alatti mérlegelés nem volt kirívóan okszerűtlen, abból levonható olyan következtetés is, amelyre a másodfokú bíróság jutott a mérlegelés során.
- [91] A fent kifejtettek tekintetével a jogerős ítélet nem sérti a háztartásban végzett munkára alapított plusz 10%-os szerzési arány elutasítása miatt a

- felülvizsgálati kérelemben megjelölt anyagi és eljárási jogszabályhelyeket.
- [92] A felülvizsgálati kérelem alapos volt – a plusz 10%-os szerzési arány megállapításának kivételével – a bankszámlára és értékpapírszámlára vonatkozó keresetek elutasítása miatt.
- [93] A másodfokú ítélet indokolása szerint a felperes a bankszámlán és értékpapírszámlán elhelyezett pénzeszközök tekintetében az élettársi közös vagyon jogcímén őt megillető tulajdonjoga megóvása érdekében terjesztett elő megállapítási keresetet. A felperes tulajdonjogának megóvására a keresetében kért megállapítás azonban nem alkalmas, a régi Pp. 123. §-a szerinti két konjunktív feltétel közül az egyik hiányzik, így az erre irányuló kereseteket elutasította. A felperes felülvizsgálati kérelmében helyesen hivatkozott arra, hogy a másodfokú bíróság a Hetv. szabályainak figyelmen kívül hagyásával hozta meg döntését, és nem vette figyelembe, hogy a hagyatéki eljárást jogerősen felfüggesztették a jelen per megindítására tekintettel.
- [94] A Hetv. 1. §-ában rögzítettek szerint a törvénynek az a célja, hogy az ember halálával bekövetkező hagyaték átszállást – az örökösként érdekelt személyeknek és a hagyaték egyes vagyontárgyaira, vagyoni részhányadára való öröklési jogcímüknek a megállapításával – biztosítsa. A törvény az örökösként érdekelt személyek (kire száll át a hagyaték), a hagyaték tárgyai (milyen vagyon száll át) és a hagyaték átszállás jogcíme (mi az öröklés jogcíme) megállapítását biztosítja egy olyan eljárási rend által, amely alapvetően a közjegyzői – szükség esetén részben bírósági – hatáskörbe tartozik.
- [95] A hagyatéki per fogalmát a Hetv. értelmező rendelkezése rögzíti [6. § (1) bekezdés f) pont], valamint meghatározza az „öröklésben érdekelt” [6. § (1) bekezdés l) pont] és az „igénylő” [6. § (1) bekezdés g) pont] fogalmát. A hagyatéki eljárásban az örökhagyó túlélő élettársa, aki az együttélés alatt keletkezett vagyontöredékből őt megillető részesedés jogcímén igényt tart a leltárba felvett vagyonra, annak egy részére vagy valamely vagyontárgyra, olyan igénylő, aki öröklésben érdekeltnek minősül. A felperes a Hetv. 6. § (1) bekezdés g) pontja szerinti igénylő és mint ilyen az l) pont szerint öröklésben érdekelt.
- [96] A Hetv. 81. § (2) bekezdése értelmében: ha az ingó vagyontárgy hagyatékba tartozását, tulajdonjogát az örökösként érdekelteken kívül álló igénylő teszi vitássá, a vagyontárgyat csak akkor lehet kihagyni a hagyatékból, ha az igénylő okirattal valószínűsíti, hogy az ingó vagyontárgy nem tartozik a hagyatékhoz, hanem az igénylőt illeti meg. Ilyen okirat lehet az a bírósági határozat, amely megállapítja: adott vagyontárgy vagy annak egy része az igénylő tulajdonában áll.
- [97] A közjegyző a hagyatéki eljárást felfüggesztheti akkor is, ha a hagyaték vagy egy részének átadása olyan előzetes kérdés elbírálásától függ, amelynek tárgyában polgári per vagy a bíróság hatáskörébe tartozó más polgári eljárás van folyamatban [Hetv. 71. § (1) bekezdés b) pont bb) alpont]. Ha a fentiekben meghatározott eljárás még nincs megindítva, de a rendelkezésre álló adatok és a megindításra jogosult nyilatkozata alapján rövid időn belüli megindulása valószínűnek mutatkozik, a közjegyző az eljárás megindítására és annak igazolására az arra jogosultnak megfelelő határidőt tűz [Hetv. 71. § (3) bekezdés].
- [98] Ha a Hetv. 81. § (4) bekezdése szerinti eset merült fel, azaz a leltárba felvett vagyonra, vagyonrészre, illetve vagyontárgyra az örökhagyó túlélő élettársa az együttélés alatt keletkezett vagyontöredékből őt megillető részesedés jogcímén tart igényt és
- [99] a) az igényt tartó az egyetlen örökösként érdekelt, valamint az igény jogossága egyéb körülményekből valószínűnek mutatkozik,
- [100] b) igényét az örökösként érdekelt egyéb személy elismeri, vagy
- [101] c) arra az örökösként érdekelt felhívás ellenére sem nyilatkozik,
- azt a hagyatékból ki kell hagyni, egyben – az a) és b) pontban foglalt esetek kivételével – külön végzésben meg kell állapítani, hogy az a házastársat (volt házastársat) vagy az élettársat (volt élettársát) illeti; e végzés jogerőre emelkedéséig a hagyatéki eljárást a vagyontárgy tekintetében fel kell függeszteni. Amennyiben nem állnak fenn az a)–c) feltételek, akkor a túlélő házastárs csak perben érvényesítheti igényét. A közjegyzői eljárás ekkor is megakad (mint jelen esetben felfüggesztésre került) és folytatására csak a jelen per lefolytatását követően, annak eredményétől függően kerül sor. E pertípus, mintegy közbe ékelődő eljárásaként jelenik meg a hagyatéki eljárás menetében és kimenetelétől függ a közjegyző minden további jogcselekménye (Hetv. 89. §). Miután a hagyatékátadás a közjegyzői hatáskörbe tartozik, a szükségszerűen lefolytatandó polgári perben a bíróság klasszikus perjogi értelemben vett marasztalásról nem rendelkezhet; következésképpen az öröklésben érdekelt (igénylő túlélő élettárs) által előterjeszthető kereset – formálisan – csak megállapításra irányulhat és a bíróság megállapító rendelkezése a hagyatéki eljárás tovább folytatása során a közjegyző jogi aktusa által realizálódik marasztalássá (Kúria Pfv.I.21.495/2015. számú ítélet; megjelent: BH2016.279.). A fentiek alapján az örökhagyó túlélő házastársa által indított megállapítási kereset feltételei a Hetv. rendelkezései alapján fennállnak, a jogerős ítélet a Hetv. felülvizsgálati kérelemben megjelölt rendelkezéseibe és a régi Pp. 123. §-ába ütköző módon jogszabálysértő. A fentiekre tekintettel nem volt jelentősége a felperes által megjelölt további jogszabálysértéseknek, amelyek a bankszámla-szerződések és az értékpapírszámla-szerződések öröklésen alapuló jogutódlására vonatkoztak. Az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásában helyesen utalt arra: a felperes jelen perben tudja érvényesíteni élettársi vagyoni jogi igényét annak eldöntése céljából, hogy mi tartozik az örökhagyó vagyonába. A felperes felülvizsgálati kérelme a plusz 10% szerzési arány megállapításán túl – e körben – megalapozott volt.
- [112] A fent kifejtettetekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet érdemben a felülvizsgálattal támadott részében: részben hatályában fenntartotta (a háztartási munkára alapított plusz 10%-os szerzési arány elutasítása körében); részben hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

(Kúria Pfv.II.21.190/2024/6-II.)

190A mérlegelési tevékenység megsértésére alapított felülvizsgálati kérelem csak abban az esetben vezethet a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésére és új eljárás elrendelésére, ha a bíróság a bizonyítékokat nem vette teljeskörűen figyelembe, mivel ítélete ebben az esetben jogszabálysértő. Egyébként a bíróság szabad mérlegelésen alapuló meggyőződése körében csak nyilvánvaló okszerűtlenség esetén van helye felülvizsgálatnak és megfelelő kérelem előterjesztése mellett megváltoztató döntés hozatalának [2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 279. § (1) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperes a felperes élettársának kölcsönfelvétele érdekében 2002-ben közjegyzői okiratba foglalt nyilatkozattal lemondott a perbeli ingatlan terhelő haszonélvezeti jogáról, a tulajdonosok pedig hozzájárultak ahhoz, hogy az ingatlanra a kölcsönt folyósító bank javára jelzálogjogot jegyezzenek be.
- [2] A felperes élettársa a tartozást nem fizette vissza, a felperes pedig – bár az alperes a tartozás visszafizetésére és törölt haszonélvezeti joga visszajegyeztetésére több alkalommal felszólította – az alperestől az ingatlan kiürítését és birtokba adását kérte.
- [3] Az ingatlanban a haszonélvezeti jogról történő lemondása óta is folyamatosan az alperes lakik.

A felperes keresete, az alperes védekezése

- [4] A felperes keresete a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 5:9. § (1) bekezdése, 5:21. §-a, valamint 5:36. §-a alapján az ingatlan birtokba adására irányult, álláspontja szerint ugyanis az alperes – ingyenes használati jogának megvonására figyelemmel – jogalap nélkül van az ingatlan birtokában, ezért annak visszaadására köteles. Előadta, hogy a lakással kapcsolatos költségeket ő fizette meg, ez volt az oka a használati jog megvonásának is.
- [5] Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult, a birtoklása jogcímeiként a részére szóban alapított használati jogot jelölte meg, és hangsúlyozta, hogy a felperes előadásával szemben ő viselte a lakás költségeit. Viszontkeresettel élt haszonélvezeti jogának, illetve tulajdonjogának ajándék visszakövetelése című történő bejegyzése érdekében, viszontkeresetét azonban az elsőfokú bíróság részítéletével jogerősen elutasította.

Az első- és a másodfokú bíróság határozata

- [6] Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasító ítéletében rámutatott, hogy a peradatok szerint a felek között létrejött szóbeli megállapodás értelmében az alperes addig használhatja a perbeli ingatlant, amíg a felperes az alperes haszonélvezeti jogát vissza nem jegyezteti. Azt ugyan nem lehetett megállapítani, hogy a felperes a használati jog alperesi gyakorlását milyen feltételek mellett biztosította, azonban a bizonyítékok arra mutattak, hogy a haszonélvezetről való lemondás ellentételezésként a felperes az alperes javára a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi V. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) keretei között olyan atipikus tartalmú használati jogot alapított, amely kizárólag az újabb haszonélvezeti jog bejegyzésével szüntethető meg, a használati jog egyoldalú visszavonására nincs mód.

- [7] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság helybenhagyó ítélete indokai között az elsőfokú ítélet helyes indokaira utalt. Kitért arra, hogy olyan szerződéses kikötés, miszerint a lakással kapcsolatos költségek az alperest terheltek és fizetési késedelem esetén a használati jogviszony egyoldalúan megszüntethető, nem igazolódott, a használati jog egyoldalú megvonása emiatt nem lehetett alapos. A felperes eljárás szabálytalansága iránti kifogásait ugyancsak nem találta megalapozottnak, rámutatott, hogy az alperes 2024. május 6-án érkezett – elkésztetése miatt hatálytalan – beadványát figyelmen kívül kellett hagyni. A keresetváltoztatás engedélyezéséről történő állásfoglalást megelőzően a felek írásban nyilatkoztak, ezt követően szabályszerűen került sor az elkésztett kereset – , illetve fellebbezés változtatás iránti kérelem elutasítására, ezért az ezzel kapcsolatos kifogás is alaptalan. Megállapítása szerint az elsőfokú ítélet orvosolhatatlan formai hiányosságban nem szenved és mérlegelési hiba sem terheli, ekként sem a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 380. § c) pontja, sem a Pp. 279. § (1) bekezdése és a 381. §-a alapján nem volt mód annak hatályon kívül helyezésére. A bizonyítékok együttes értékeléséből az elsőfokú bíróság helyesen következtetett a haszonélvezeti jogról való lemondás ellentételezésként létrejövő használati megállapodásra, ami ekként nem szívességi jellegű volt, így egyoldalú megszüntetése kizárt. Megjegyezte: a felperes ugyan a hatályos Ptk.-ra alapította a keresetét, és e tekintetben az elsőfokú bíróság – a keresetnek a régi Ptk. alapján történő helyt adással – az érvényesített jog vonatkozásában a kereseten túlterjeszkedett, mivel azonban a jogállás tekintetében benyújtott keresetváltoztatás engedélyezése iránti kérelmet a másodfokú bíróság elutasította, a kereset és a fellebbezés ez okból nem vezethetett eredményre.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [8] A jogerős ítélet ellen felülvizsgálati kérelemmel élő felperes kérelmében összefoglalta az első- és a másodfokú ítéletben, valamint az általa benyújtott fellebbezésben foglaltakat, az első- és a másodfokú eljárásban tett előadásait, hivatkozásait pedig fenntartotta. Nézete szerint a másodfokú bíróságnak az elsőfokú ítélet tényállásbeli hiányosságait orvosolnia kellett volna. A tényállásbeli hiányosságok eredményezték az anyagi jogi szabályok téves alkalmazását. Nyomatékosította: az alperes az ingatlanon nem szerzett használati jogot, a kötelmi alapú használati jog megállapításának nincs jogszabályi alapja, annak megállapítására a bizonyítékok teljes körű értékelésének elmulasztásával, a Pp. 279 § (1) bekezdésének és a Pp. 346. § (4)–(5) bekezdésének megsértésével került sor. Az eljárás szabálytalansága miatti kifogását a másodfokú bíróságnak helyt adással kellett volna elbírálnia, a kifogásban előadottak alapján ugyanis a 2024. április 9-i beadványában foglaltak nem voltak mellőzhetők. Mindezek alapján a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására utasítását kérte.

- [9] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban tartására irányult.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [11] A felülvizsgálati kérelem nem alapos.
- [13] A Pp. 279. § (1) bekezdésének megsértését illetően a Kúria előrebocsátja, hogy az csak abban az esetben vezethet a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésére, ha a bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékok értékelését nem végezte el teljeskörűen, ez esetben ugyanis tevékenysége közvetlenül jogszabályt sért [Pp. 279. § (1) bekezdés]. A felperes az ezzel kapcsolatos téves, hiányos eljárást róta fel a bíróságnak, azzal, hogy ennek következménye volt a téves jogi megítélés, azaz a bíróság által hiányosan megállapított tényállás jogi minősítése. A felperes felülvizsgálati érvelése kapcsán a Kúria rámutat, hogy a felperes nem jelölt meg olyan bizonyítékot, amelyet a bíróságok nem értékelték, az általa indítványozott bizonyítás mellőzését sérelmezte ugyan, ez azonban nem a Pp. 279. § (1) bekezdésének keretei közé illő eljárási szabálysértés. Az adott esetben a bíróságok az érdemi döntéshez szükséges tényeket a rendelkezésre álló adatok teljes körű figyelembevételével rögzítették, megállapítva, hogy az ingatlant az alperes a haszonélvezeti jog megszűnését követő időszakban is folyamatosan használta. Eltérés a felek között csupán a használat jogi megítélésében mutatkozott, a használat jogcímét, esetleges jogcím nélküliségét minősítették különbözőképpen, ez azonban már a Pp. 279. § (1) bekezdésének további fordulatára, a bíróság meggyőződése szerinti tényállás megállapításra tartozó kérdés. A Pp. 279. § (1) bekezdésének ez utóbbi fordulata – tekintve, hogy közvetlen jogszabálysértés a bíróság szabad mérlegelési tevékenysége révén nem valósulhat meg – csak akkor lehet felülvizsgálat alapja, ha a bizonyítékok mérlegelése nyilvánvalóan okszerűtlenül történt, ami akkor következik be, ha a bíróság által rögzített tényekből kizárólag egyetlen következtetésre lehet jutni és az eltér a jogerős ítéletben foglaltaktól (Pfv.V.21.265/2022/8.). Ebben az esetben a téves mérlegelés a felülvizsgálati eljárásban felülbíráható és – arra irányuló petitum esetén – megváltoztató ítéleti döntés alapja lehet. Az adott esetben viszont a felperes nem a bizonyítékok nyilvánvalóan okszerűtlen mérlegelését, hanem a tényállás téves, a bizonyítékok nem teljes körű figyelembevételén alapuló megállapítását és ebből következő téves minősítését kifogásolta, kérelme pedig kizárólag a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésére és új eljárásra utasításra irányult. Mivel a kifejtettek szerint a bíróságok a bizonyítékokat teljeskörűen figyelembe vették és az azoknak megfelelő tényeket rögzítették, e hivatkozás alapján – jogszabálysértés hiányában – a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésének nincs helye.
- [16] Tekintve, hogy a kifejtettek értelmében a jogerős ítélet nem sértett jogszabályt, a Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

(Kúria Pfv.V.21.238/2024.)

191 I. A Pp. 389. §-a folytán alkalmazandó Pp. 370. § (1) bekezdése alapján főszabály szerint nincs lehetőség arra, hogy a másodfokú bíróság felek

által nem vitatott jogkérdéseket is felülbírálat körébe vonjon. A Pp. 370. § (2) bekezdése azonban ez alól kivételt határoz meg, amikor az ún. kötelező hatályon kívül helyezési okok (Pp. 379–380. §) hivatalból észlelésének kötelezettségét írja elő.

II. A Pp. 176. § (1) bekezdés d) pontja az anyagi jogerő negatív hatását (res iudicata) foglalja magában. Anyagi jogerőhatás kötődik a jogerős fizetési meghagyáshoz is, mivel az az Fmhtv. 36. § (1) bekezdése értelmében ítélet hatályú határozatnak minősül.

III. Ha a fél azonos tényekre, de más, újonnan megjelölt, korábban el nem bírált jogalapra helyezi a keresetét, az anyagi jogerő res iudicata hatása nem akadályozhatja a fél- és tényazonos, de nem jogazonos per (igény) elbírálását [2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 176. § (1) bek. d) pont, 360. § (1) bek., 370. § (1)–(2) bek., 379. §, 389. §; 2009. évi L. törvény (Fmhtv.) 36. § (1) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes 2008. április 19-i kérelmére az I. rendű alperes 2 000 000 forint deviza alapú kölcsönt folyósított, majd 2009. február 2-án a törlesztőrészletek nemfizetése miatt felmondta a szerződést, 2009. március 3-án a követelését (lejárt tőke, ügyleti és késedelmi kamat) a II. rendű alperesre engedményezte. A II. rendű alperes a követelést fizetési meghagyásos eljárásban érvényesítette. A közjegyző által kibocsátott fizetési meghagyás 2015. október 20-án jogerőre emelkedett. A jogerős fizetési meghagyás alapján a II. rendű alperes kérelmére a közjegyző végrehajtási lapot bocsátott ki. A felperessel szemben folyamatban van a végrehajtás.

A kereseti kérelem

- [2] A felperes az I. rendű és a II. rendű alperes ellen 2024. január 29-én előterjesztett keresetében elsődlegesen annak megállapítását kérte, hogy az általa 2008. április 19-én aláírt kölcsönszerződés nem jött létre. Másodlagosan a kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítását kérte. A II. rendű alperest az ítéleti rendelkezés túsására kérte kötelezni.
- [3] A felperes később előadta: nem tartja fenn az I. rendű alperessel szembeni keresetét, a II. rendű alperest 15 111 358 forint „jogosulatlanul érvényesített szolgáltatás nélküli ellenszolgáltatás visszafizetésére” kéri kötelezni, egyebekben a beadványban előterjesztett kiegészítésekkel fenntartja a keresetlevélben előadottakat. Amennyiben a bíróság úgy ítéli, hogy a perben támadott szerződés létrejött, akkor a szerződés érvénytelenségére hivatkozik, a kötelmi jogviszony tartalmának tisztázása után a szerződéses kikötés tisztességtelensége, harmadlagosan a szerződés főtárgyát érintő kikötés tisztességtelensége – azaz a teljes szerződés érvénytelensége – megállapítását és az érvénytelenség jogkövetkezményei levonását kéri. Összegzőként rögzítette: „Az ügylet minden jogállításom következtében arra vezet, mivel a felek közötti jogviszonyban szerződés nem jött létre, vagy az teljes egészében semmis, tehát sem jogot nem eredményezett, sem kötelezettség nem keletkezik belőle, így a felek csak a jogcím nélkül maradt összegek vonatkozásában kötelesek elszámolni egymással, következésképpen az eredeti állapot

helyreállítása lehet az egyetlen jogi eszköz az érvénytelenség jogkövetkezményeinek a kiküszöbölésére.”. Azösszecszerűség körében előadta: a pénzintézet jogcím nélkül folyósított 2 000 000 forintot, amellyel szemben 17 111 358 forintot tiltottak le tőle, a marasztalási összeget a kettő különbözete alapján határozta meg.

Az első- és a másodfokú végzés

- [4] Az elsőfokú bíróság végzésével a keresetlevelet visszautasította.
- [5] Indokolása szerint a keresetlevél nem felelt meg a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 170. § (2) bekezdés a) pontjában, a (3) bekezdés a) pontjában és (4) bekezdésében foglaltaknak, ezért a felperest hiánypótlásra hívta fel. A felperes 2024. március 7-én hiánypótlási nyilatkozatot és eshetőleges eljárási kifogást terjesztett elő, továbbá úgy nyilatkozott, hogy az I. rendű alperessel szemben előterjesztett kereseti kérelmét, a megállapítási kereseti kérelmeit, valamint a végrehajtás felfüggesztésére vonatkozó kérelmét nem tartja fenn. A közte és az I. rendű alperes közötti szerződés érvénytelenségére hivatkozással kérte, hogy a bíróság a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 237. § (2) bekezdése, a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi LX. törvény (a továbbiakban: DH2 tv.) 37. §-a és 37/A. §-a alapján kötelezze az alperest 15 111 538 forint jogosulatlanul érvényesített szolgáltatás nélküli ellenszolgáltatás visszafizetésére.
- [7] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság végzésével a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján – eltérő indokolással – helybenhagyta az elsőfokú bíróság végzését.
- [8] Indokolásában rámutatott: a felperes a 2024. március 7-én benyújtott beadványában részben pótolni kívánta a keresetlevél hiányait, részben megváltoztatta a keresetét oly módon, hogy a korábbi I. rendű alperessel szembeni megállapításra irányuló kereseti kérelmét és a végrehajtás felfüggesztésére irányuló kérelmét nem tartotta fenn, továbbá a kölcsönszerződés létre nem jöttére vagy érvénytelenségére hivatkozva kérte az alperes kötelezését 15 111 358 forint jogosulatlanul érvényesített szolgáltatás nélküli ellenszolgáltatás visszafizetésére.
- [9] A másodfokú bíróság a rendelkezésre álló iratok alapján megállapíthatónak ítélte, hogy a felperes és az I. rendű alperes között 2008. április 29-én svájci frank alapú kölcsönszerződés jött létre. Az I. rendű alperes a felperes teljesítésének elmaradása miatt 2009. február 2-án azonnali hatállyal felmondta a kölcsönszerződést, és a követelését 2009. március 3-án a II. rendű alperesre engedményezte. A jogutód alperes 2015. szeptember 28-án benyújtott kérelme alapján a közjegyző szám számon fizetési meghagyást bocsátott ki, amely 2015. október 20-án jogerőre emelkedett. A fizetési meghagyásban az annak alapjául szolgáló jogviszonyként a kölcsönszerződést nevesítették.
- [10] Utalt a fizetési meghagyásos eljárásról szóló 2009. évi L. törvény (a továbbiakban: Fmhtv.) 36. § (1) bekezdésére, valamint a Pp. 360. § (1) bekezdésére. Rámutatott: az, hogy a kötelezett felperes határidőben nem lépett fel a fizetési meghagyással szemben, ítélet hatályú határozatot eredményezett bírósági tárgyalás, illetve bizonyítás nélkül. Az ítéleti hatálykövetkeztében a *res iudicata* perakadályt jelent. A felperes maga adta elő, hogy a jogerős fizetési meghagyás alapjául szolgáló, az I. rendű alperessel kötött kölcsönszerződés létre nem jöttére, valamint érvénytelenségére hivatkozik, anélkül, hogy ilyen tartalmú ellentmondással a közjegyző eljárása során élt volna.
- [11] Mindezek alapján a másodfokú bíróság úgy ítélte, hogy a fellebbezésben előadott hivatkozások alapján nem állapítható meg az elsőfokú eljárás lényeges szabályainak megsértése, ezért az elsőfokú végzést a fellebbezés megalapozatlanságára tekintettel helybenhagyta, azzal az eltérő indokolással, hogy a keresetlevél visszautasításának a Pp. 176. § (1) bekezdés d) pontja alapján van helye.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [12] A felperes felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen a jogerős végzés hatályon kívül helyezését és a másodfokú bíróság új eljárásra utasítását kérte. Másodlagos felülvizsgálati kérelme arra irányult, hogy a Kúria az elsőfokú végzésre is kiterjedően helyezze hatályon kívül a jogerős végzést és kötelezze az elsőfokú bíróságot „a kereseti kérelemnek megfelelő per lefolytatására”.
- [14] A felülvizsgálati kérelem indoklásában az eljárásjogi jogszabályok megsértése körében a Pp. 240. § (1) bekezdés c) pontjára, 176. § (1) bekezdés d) pontjára hivatkozással rámutatott: a jogerős végzésben rögzített jogi indokok csak az eljárás megszüntetését eredményezhették volna. A fellebbezési eljárásban gyakorolt bírói jogkör eljárási szabályait a Pp. 389. §-a, a 369. § (3) bekezdés a)–e) pontja, a 370. § (1) bekezdése, 381. §-a tartalmazza. A határozathozatal szabályai szerint a felülbírálati eljárásban csak abban az esetben lehetséges a határozat indokolásának elvetése, amennyiben a felülbírálati bíróság a rendelkezésre álló tények alapján, a felek nyilatkozatainak figyelembevételével, a kérelemhez kötöttség korlátai között maradva, eltérő jogi következtetésre jut. A jelen esetben a másodfokú bíróság az általa helyesnek vélt indokok mentén az elsőfokú végzés hatályon kívül helyezéséről és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasításáról dönthetett volna, vagy a Pp. 369. § (3) bekezdés c) pontja alkalmazásával, de mindenképpen csak a Pp. 370. § (1) bekezdése által meghatározott korlátok között gyakorolhatta volna felülbírálati jogkörét. A Pp. 382. §-ának és a 383. § (1)–(3) bekezdéseinek együttes értelmezésével megállapítható, hogy az ügyben lényegében kétszeresen egyfokúvá vált az eljárás, mivel a másodfokú bíróság eltérő jogi indokok mentén hozta meg a döntését, amely sérti az Alaptörvényben biztosított jogorvoslati jogát.
- [15] A felperes a fizetési meghagyás jogi természetével és a *res iudicata*-val kapcsolatban előadta: tény, hogy a II. rendű alperes fizetési meghagyásos eljárásban érvényesítette a szerződés felmondásával megszünt kötelmi jogviszonyból származó, tartozásvásárlással

- megszerzett pénzkövetelését, a fizetési meghagyás azonban csak a követelés összegére vonatkozó alaki/formális jogerőt eredményezett. Ítélt dolog nem keletkezett, mivel az ügy érdemében kontradiktórium eljárásban bírósági döntés nem született. A fizetési meghagyásos eljárás sajátosságaiból következően „a visszautasított keresetben perbe vitt jogcímek” nem esnek az elbírált dolog fogalma alá. Rámutatott, hogy az Fmhtv. 36. § (1) bekezdése és a Pp. 176. § (1) bekezdés d) pontja alapján csak a keresettel érvényesített és elbírált jog tárgyában hozott ítélet minősül *res iudicata*-nak. A jelen esetben kereset hiányában semmilyen bírói fórum nem járt el a szerződés létre nem jötte és érvénytelensége tárgyában, így a perben érvényesített „létre nem jötségi és érvénytelenségi kifogás” nem minősül ítélt dolognak, hiszen arról a bíróság nem döntött. Kiemelte, hogy a felek személye azonos, de más az érvényesített jog, a fizetési meghagyásban a kölcsön megfizetése, a perben a szerződés létre nem jötte és érvénytelensége. A magyar perjog szerint a Pp. 176. § (1) bekezdés d) pontja alapján csak az elbírált jog tekinthető ítélt dolognak.
- [19] Az I–II. rendű alperesek felülvizsgálati ellenkérelmükben a jogerős végzés hatályában való fenntartását kérték.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [31] A Kúria azt állapította meg, hogy a jogerős végzés a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott és érdemben vizsgálható alábbi eljárásjogi okból jogszabálysértő, ezért a felülvizsgálati kérelem alapos.
- [32] A Kúria nem értett egyet a felperesnek azzal a felülvizsgálati érvelésével, hogy a másodfokú bíróság az általa helyesnek vélt indokok mentén csak az elsőfokú végzést hatályon kívül helyező és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasító határozatot hozhatott volna. Rámutat arra, hogy a jelen esetben a Pp. 381. §-a és 382. §-a alkalmazásának lehetősége nem merült fel. A másodfokú bíróság úgy foglalt állást, hogy az elsőfokú bíróságnak a keresetlevelet visszautasító döntése helyes volt, ezért a Pp. 383. § egyik bekezdését sem sértette meg azzal, hogy az elsőfokú végzést helybenhagyó határozatot hozott.
- [33] A felülvizsgálati kérelemben foglaltakkal ellentétben a másodfokú bíróság nem lépte túl felülbírálati jogkörének korlátait. A Pp. 389. §-a folytán alkalmazandó Pp. 370. § (1) bekezdése alapján főszabály szerint valóban nincs lehetőség arra, hogy a másodfokú bíróság felek által nem vitatott jogkérdéseket is felülbírálat körébe vonjon. A Pp. 370. § (2) bekezdése azonban ez alól kivételt határoz meg, amikor az ún. kötelező hatályon kívül helyezési okok (Pp. 379–380. §) hivatalbóli észlelésének kötelezettségét írja elő. Márpedig a Pp. 379. §-a kötelező hatályon kívül helyezési okként szabályozza többek között azt az esetet, amikor az eljárás megszüntetésének van helye, mert a Pp. 240. § (1) bekezdése vagy 241. § (1) bekezdése szerinti ok az első- vagy a másodfokú eljárásban fennáll. A Pp. 240. § (1) bekezdés a) pontja alapján pedig az eljárást hivatalból meg kell szüntetni, ha a keresetlevelet már a Pp. 176. § (1) bekezdés d) pontja alapján vissza kellett volna utasítani. Az Alaptörvény 28. cikkében foglaltaknak megfelelő értelmezés mellett a Pp. 370. § (1) bekezdése a keresetlevél visszautasítása esetén is alkalmazandó, ezért a másodfokú bíróság nem követett el jogszabálysértést azzal, hogy erre irányuló fellebbezési kérelem nélkül vizsgálta a Pp. 176. § (1) bekezdés d) pontjában szabályozott visszautasítási ok alkalmazhatóságát. Tévesen ítélte azonban úgy, hogy a jelen esetben fennáll a keresetlevél visszautasításának ez az oka.
- [34] A Pp. 176. § (1) bekezdés d) pontja a korábbi elbírált anyagi jogerő hatása tényének jogkövetkezményét szabályozza. A Kúria rögzíti: a felperes álláspontjával ellentétben anyagi jogerőhatás kötődik a jogerős fizetési meghagyáshoz is, mivel az az Fmhtv. 36. § (1) bekezdése értelmében ítélet hatályú határozatnak minősül.
- [35] Az anyagi jogerőnek – mint hivatalból figyelembe veendő, feltétlen perakadálynak – a Pp. 360. § (1) bekezdésben rögzített hatása kettős: pozitív és negatív hatásként értelmezhető. A pozitív hatás az ítélet tartalmának irányadó voltát jelenti: azt, hogy a feleket megillető jogokat és az őket terhelő kötelezettségeket végérvényesen meghatározottnak kell tekinteni; ahhoz a felek, a bíróság és más hatóságok egyaránt kötve vannak. Ehhez képest a negatív hatás az újabb per, illetőleg újabb bírói döntés tilalmát jelenti: ennek értelmében kizárt, hogy a felek és jogutódaik ugyanabból a tényalaphoz származó ugyanazon jog iránt keresetet indíthassanak (6/2022. Jogegységi határozat [26] bekezdés). A Pp. 176. § (1) bekezdés d) pontja e kettő hatás közül az anyagi jogerő negatív hatását (*res iudicata*) foglalja magában. Annak, hogy az ítélt dolog (*res iudicata*) folytán a jogerő negatív hatása beálljon, és okot adjon a keresetlevél visszautasítására, három konjunktív (egyidejűleg fennálló, együttes) feltételnek kell teljesülnie, úgy mint: félazonosság, tényazonosság, jogazonosság. Ha e feltételek közül akár csak az egyik nem áll fenn, a *res iudicata* hatás nem érvényesül.
- [36] A tény- és jogazonosság jelentése szerint nem indítható újabb per, ha a felek ugyanarra a történeti tényállásra kívánják alapozni keresetüket, feltéve, hogy az abból fakadóan érvényesített jog is azonos. A keresettel érvényesített jogot a Pp. 170. § (2) bekezdés b) pontja alapján a jogalap megjelölése útján kell meghatározni. A jogalap a Pp. 7. § (1) bekezdés 8. pontja szerint az az anyagi jogi jogszabályi rendelkezés, amely az alanyi jogot közvetlenül keletkeztető tényeket meghatározza és annak alapján az igény támasztására feljogosít. Ha a fél azonos tényekre, de más, újonnan megjelölt, korábban el nem bírált jogalapra helyezi az új keresetét, az anyagi jogerő *res iudicata* hatása nem akadályozhatja a fél- és tényazonos, de nem jogazonos per (igény) elbírálását.
- [37] A jelen esetben a felperes nem a fizetési meghagyásos eljárásban érvényesített jogot (szerződés teljesítése) jelölte meg a keresetlevelében érvényesíteni kívánt jogként, ezért a fizetési meghagyás anyagi jogerejének negatív hatása nem vezethetett a keresetlevél Pp. 176. § (1) bekezdés d) pontja alapján történő visszautasítására. Más kérdés, hogy a fizetési meghagyásban elbírált jog már nem tehető vitássá a II. rendű alperessel szemben indított perben (Kúria Pfv.21.111/2019/31. [43]).
- [38] A Kúria a kifejtettékre tekintettel az ügy érdemére kiható módon eljárási jogszabályt sértő jogerős végzést hatályon kívül helyezte, és a másodfokú

bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára
utasította.

(Kúria Pfv.I.21.018/2024/6.)

POLGÁRI KOLLÉGIUM

GAZDASÁGI SZAKÁG

192I. A perakadályok alapvető – lényegüket adó – jogi sajátossága, hogy a pergátló körülmény az eljárás bármely szakaszában kizárja a kereset, nemperes eljárásban pedig az adott bíróság elé vitt kérelem érdemi elbírálását.

II. A felszámoló jogszabálysértő intézkedésével vagy mulasztásával szemben biztosított kifogás benyújtására nyitva álló határidő elmulasztásának jogkövetkezményéről a Cstv. külön nem rendelkezik. A Cstv. 6. § (3) bekezdése folytán ezért a polgári perrendtartásnak a perindítási határidő elmulasztására mint perakadályra vonatkozó szabályát kell a kifogás elkésettsége esetén megfelelően alkalmazni. Elkésettsége esetén tehát a kifogást érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani, illetve vissza kell utasítani, ha pedig a bíróság a kifogás elkésettségét csak a felszámoló részére történt kézbesítését követően észleli, a kifogás tárgyában indult eljárást az eljárás bármely szakaszában meg kell szüntetni [1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 51. § (1) bek., 49. § (2) bek., 79/A. § (1) bek.; 2017. évi XC. törvény (Be.) 324. § (1) bek., 333. § (1) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az adós 2015. december 12-i kezdő időponttal áll felszámolás hatálya alatt.
- [2] Az adós felszámolási vagyonába tartozó négy ingatlan zár alá vételét büntetőeljárásban a bíróság 2015. november 17-én elrendelte.
- [3] A felszámolási eljárásban megvalósult büntügyi hitelezői igénybejelentésre tekintettel a bíróság a korábbi felszámolót felmentette és 2022. július 5-én új felszámolóként az állami felszámolót jelölte ki.
- [4] Az adós vagyonába tartozó ingatlanok megszűnt zár alá vétele miatt az ingatlanügyi hatóság a 2022/22.10.13 számú határozattal törölte a zár alá vétel tényét az ingatlan-nyilvántartásból.
- [5] A kifogást tevő hitelező 2023. május 11-én tájékoztatást kért a felszámolótól, hogy a büntügyi zár alá vétel törlésére tekintettel az érintett vagyonelemek értékesítésére mikor és milyen becsértéken kerül sor. A felszámoló 2023. május 24-én az értékesítés megkezdésének akadályaként jelölte meg az ingatlanokat bérlő Kft.-vel kialakult vitás jogi és birtokhelyzetet.

A kifogás és a felszámoló ellenkérelme

- [6] A hitelező (a továbbiakban: kifogást tevő) 2023. június 16-án terjesztett elő a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Cstv.) 51. § (1) bekezdése alapján kifogást, melyben kérte kötelezni a felszámolót egyrészt az adós büntügyi zárlat alól feloldott ingatlanai értékesítésének megkezdésére. Kérte továbbá kötelezni, hogy előzetesen tájékoztassa a hitelezőket az értékesítésre kerülő vagyontárgyak becsértékéről, valamint arra is, hogy a jogellenesen igénybe vett teljesítési segéd ügyvédi

munkadíjával megegyező összeget fizesse vissza az adós vagyonába.

- [7] A felszámoló védekezése a kifogás elutasítására irányult, elsődlegesen annak elkésettsége, illetve a bíróság hatáskörének hiánya, érdemben a kifogás megalapozatlansága miatt.

Az első- és a másodfokú határozat

- [8] Az elsőfokú bíróság a kifogást elutasította.
- [9] A kifogást tevő fellebbezése alapján eljárt másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság végzését részben megváltoztatta, és kötelezte a felszámolót, hogy haladéktalanul kezdje meg az adós ingatlanainak az értékesítését. A felszámoló részére fizetendő elsőfokú eljárási költség összegét 432 930 forintra leszállította, ezt meghaladóan az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta.
- [10] A másodfokú bíróság nem értett egyet az ingatlanok értékesítése megkezdésének elmulasztásával kapcsolatos részében az elsőfokú bíróság jogi álláspontjával. Kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság tévesen indult ki abból, hogy a Cstv. büntügyi vagyon esetén nem határoz meg határidőt és értékesítési kötelezettséget, ezért a felszámoló nem sértett jogszabályt azzal, hogy a zár alá vétel törlése után nem kezdte meg a kérdéses vagyontárgyak értékesítését.
- [11] Rámutatott a zár alá vétel joghatására a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 324. § (1) bekezdése szerint – ami a zár alá vétel tárgya feletti rendelkezési jog felfüggesztését jelenti – és a zár alá vett vagyon kezelésének a Be. 333. § (1) bekezdésében írt szabályára, a rendes gazdálkodás szabályainak teljesítésére. Mindebből következik az, hogy a Cstv. kényszerűen nem rendelkezhet a zár alá vett vagyon értékesítéséről, sem az értékesítés határidejéről. Azt követően pedig, hogy a rendelkezési jog felfüggesztése a zár alá vétel feloldásával véget ér, a zár alá vett vagyon megszűnik a Cstv. 79/A. § (1) bekezdése szerint büntügyi vagyon lenni, e vagyonra és értékesítésére a Cstv. általános rendelkezései az irányadók.
- [12] A másodfokú bíróság jogértelmezése szerint abban az esetben, ha a zár alá vétel törlése a felszámolás közzétételétől számított száz nap elteltével történik, vagyis a Cstv. 49. § (2) bekezdésében meghatározott határidőből már nincs hátra (és ettől eltérő választmányi döntés sem áll rendelkezésre), a felszámolónak ilyen esetben a zár alá vétel alól kikerült vagyon értékesítését – amennyiben más akadályozó körülmény nem merül fel – haladéktalanul meg kell kezdenie.
- [13] A felszámoló nyilatkozatával szemben az értékesítendő vagyonon fennálló bérleti jogviszony nem akadályozza az értékesítést. A forgalomban elérhető legmagasabb ár elérése érdekében a Cstv. 49. § (1) bekezdésére hivatkozással sem lehet eltérni

az értékesítésre megállapított törvényes határidőtől. A forgalomban elérhető legmagasabb ár elérésének követelménye ugyanis a vagyontárgy adott – a tényleges fizikai és jogi helyzetben értett – állapotában elérhető legmagasabb árra vonatkozik.

Felülvizsgálati kérelem, ellenkérelem

- [14] A felszámoló felülvizsgálati kérelmében – tartalma szerint – elsődlegesen a jogerős végzés elsőfokú határozatra kiterjedő hatályon kívül helyezését és az eljárás megszüntetését kérte. Ennek eredménytelensége esetén kérte a jogerős végzés kifogásnak helyt adó részében való hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság végzésének a helybenhagyását, harmadlagosan a másodfokú bíróság utasítását új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára.
- [15] Arra hivatkozott, hogy a jogerős végzés a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 157. § a) pontjába, a 130. § (1) bekezdés h) pontjába, a 220–222. §-okba, a 239. §-ba, a 251. § (1) bekezdésébe, a 256/A. § (1) bekezdésébe, továbbá a Cstv. preambuluma, az 1. § (3) bekezdésébe, a 49. § (1)–(2) bekezdésébe, az 51. § (1) és (3) bekezdésébe, a 79/C. § (1)–(3) bekezdésébe ütközően jogszabálysértő.
- [16] Állította, hogy a kifogást tevő elmulasztotta a kifogás benyújtására nyitva álló 15 napos határidőt, ezért emiatt az eljárás megszüntetésének lett volna helye, amelynek a felülvizsgálati eljárásban is helye van. A Cstv. 49. § (2) bekezdésében írt felszámolói kötelezettség – egyben az értékesítés megkezdésére vonatkozó 100 napos határidő – elmulasztását állító kifogás határidejét nem a kifogással élő 2023. május 11-i levelére tekintettel kellett számítani. A kifogást tevő is a felszámoló attól számított nyolchónapos mulasztását állította az értékesítés megkezdését illetően, hogy a zár alá vétel megszűnt. Kiemelte, hogy a kifogást tevő az adós mérlegeiből tudott arról, hogy az értékesítés még nem kezdődött meg. Volt erre nézve tartalma a felmentett felszámoló 2022. július 7-i fordulónappal összeállított átadó mérlegének.
- [17] Fenntartotta, hogy eljárása nem jogszabálysértő a Cstv. 49. § (1) és (2) bekezdése szerint. Mivel az ingatlanok zár alá vételéről a Budai Központi Kerületi Bíróság 2015. november 17-én hozott végzést, értékesítésükre a Cstv. megjelölt szabálya szerint nem volt jogszabályi lehetőség a felszámolás közzétételének (2015. december 12.) időpontjától számított 100 napon belül. A Cstv. 79/C. § (1) bekezdése a büntügyi zárlat feloldása után sem kötelezettséget, sem határidőt nem tartalmaz a vagyontárgy értékesítésére. Minderre tekintettel nem állapítható meg a sérelmezett körben mulasztása. Azt pedig, hogy az értékesítés megkezdésére ebben az esetben haladéktalanul sor kell kerülnön, nem írja elő jogszabály. Sérelmezte, hogy a jogerős végzés eredményeként a jogszabályban általános esetre előírt 100 nap sem áll rendelkezésére az értékesítés megkezdésére, arra nem tud felkészülni. Nem érthető, hogy a másodfokú bíróság miért nem félbeszakadésként kezelte, azaz a zár alá vétel törlésével kezdődőnek a 100 napos határidőt, avagy miért nem nyugvasként úgy, hogy a határidő a feloldástól folytatódna.
- [18] Állította, hogy „más akadályozó körülmény” is felmerült az ügyben, ami miatt szintén nem volt helye a kötelezésének.
- [19] Kitért arra is, hogy az értékesítés – a jogerős végzés ezzel kapcsolatban nem indokolt álláspontjával szemben – már megkezdettnek minősül, hiszen a Céglőnyben 2023. június 29-én megjelent a cím4 alatti ingatlan, 2023. július 20-án pedig a cím5 alatti ingatlan árverési értékesítési hirdetménye. Ezen felül a konkrét eljárással érintett ingatlanok vonatkozásában is megkezdte az értékesítést: így kell értelmezni, hogy az ingatlanokat felmérte, a bérleti szerződést a magasabb vételár elérésére és a könnyebb értékesíthetőség érdekében felmondta, megindította a peres eljárást a bérleti szerződés semmisségének megállapítására, és megtette a szükséges lépéseket az ingatlanok kiürítésére. Hangsúlyozta, hogy mindez a felszámoló diszkrecionális jogköre.
- [20] Utalt a hitelezői érdekek elsődlegességére is, amely elvárásnak a hitelezői igények minél nagyobb mértékű kielégítése, az adós vagyonának lehető legmagasabb áron történő értékesítése felel meg. A jogerős végzés ennek nem felel meg, teljesítésével a hitelezők súlyos anyagi károsodása állhat elő, egyebekben a kifogást tevő és az érdekeltségi körébe tartozó bérlo nem támogatható érdekeit szolgálja a mielőbbi értékesítéssel. Részletezte, hogy a kifogással élő kapcsolt vállalkozása az ingatlanokat a felszámolás alatt bérlo gazdasági társaság; a bérleti szerződés a tulajdonos számára előnytelen, értékcsökkenést eredményez (alacsony, nem inflációkövető bérleti díj, hűszéves bérleti időszak); az ingatlanokat ilyen körülmények között maga a kifogást tevő akarja megvásárolni. A kifogással élő és a bérlo kapcsolt vállalkozási státuszát a két gazdasági társaság vezető tisztségviselője alapozza meg, aki azonos személy.
- [21] A jelenleg eljáró állami felszámoló a korábbi felszámoló vagyonkezelését illetően komoly pénzügyi aggályokat és visszaélészerű, a hitelezői érdekeket sértő joggyakorlatot tárt fel a fenti ingatlanok vonatkozásában is. A bérleti szerződés a büntügyi zár alá vett ingatlanok kapcsán a rendelkezési jog felfüggesztésének megkerülése, a Cstv. céljával ellentétes és más okból is nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütköző, ami miatt a felszámoló pert indított.
- [22] Kifejtette, hogy a felszámolót széles körű mérlegelési lehetőség illeti meg az adóst érintő vagyoni, gazdasági döntésekben: ő jogosult eldönteni, hogy lakottan vagy beköltözhetően, bérleti szerződéssel terheltan vagy anélkül értékesíti az adós vagyonát. Ilyen döntései nem jogszabályon alapulnak, ezért kifogással nem támadhatóak.
- [23] Az értékesítés akadályaként hivatkozott arra, hogy a forgalomban elérhető legmagasabb áron történő értékesítés előfeltétele az értékesíteni kívánt vagyon tiszta jogi státusza és arról a felszámoló megalapozott nyilatkozata (lakott vagy nem lakott, bérleti jogviszonnyal terhelt-e vagy sem stb.), mellyel kapcsolatban a felszámoló jogszavatossággal tartozik. Mivel a felszámoló jogszavatossággal tartozik a hirdetményben közzét információk és az adásvételi ügylet kapcsán, de mindez a kifogással érintett ingatlanok kapcsán a peres és végrehajtási eljárások

- folyamatban léte miatt nem vállalható, akadály a van az értékesítés megkezdésének.
- [24] A kifogást tevő felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős végzés hatályában fenntartására irányult. Egyetértett annak indokaival.
- A Kúria döntése és annak jogi indokai**
- [25] A Kúria a jogerős végzést a Cstv. 6. § (3) bekezdése szerint alkalmazandó régi Pp. 275. § (2) bekezdése alapján, az ott írt kivételszabály alkalmazásával is vizsgálta felül, és az alábbiak szerint jogszabálysértőnek találta.
- [26] A Kúria a felülvizsgálati ellenkérelem eltérő, azonban téves hivatkozása miatt leszögezi, hogy bár valóban nem támadta fellebbezéssel a felszámoló az elsőfokú végzés indokolását a kifogás időbeliségét illetően, a régi Pp. 275. § (2) bekezdésében írt kivételszabály mégsem zárja ki, hogy a felülvizsgálati eljárás erre a kérdésre kiterjedjen és a kifogás határidőben való benyújtását a Kúria vizsgálja.
- [27] A Kúria előrebocsátja, hogy a felszámoló intézkedésével vagy mulasztásával szemben igénybevehető kifogás Cstv. 51. § (1) bekezdésében írt határideje elmulasztásának helyes eljárásjogi következményeiről korábban még nem foglalt állást, csupán a kifogás alapvető jogi természetéről, a határideje eljárásjogi jellegéről, továbbá a határidő vizsgálatának irányadó szempontrendszeréről.
- [28] Kimondta korábban – amit továbbra is irányadónak tart –, hogy az adóssal szemben indult egységes felszámolási eljárás részét képezi a Cstv. 51. § (1) bekezdése alapján benyújtott kifogás tárgyában kezdeményezett eljárás. A kifogás előterjesztésével – függetlenül az önálló ügyszámon történő elbírálástól – nem indul új, önálló ügy, amiből következik többek között az is, hogy nem a kifogás, hanem a fizetése képtelenség megállapítása iránti kérelem benyújtásának időpontja határozza meg a felszámolási eljárás egésze alatt egységesen alkalmazandó eljárási szabályokat.
- [29] [29] A Kúria állást foglalt több határozatában arról is, hogy kifogás esetén – a kifogásnak a keresetlevélről egyértelműen megkülönböztetett és az előzőekben már kiemelt rendeltetése (jogorvoslat) miatt nem irányadók a régi Pp. 121. §-ában írtak. A kifogásnak nem kell a keresetlevéllel szemben megfogalmazott speciális tartalmi kellékekkel rendelkeznie. A kifogásban – a beadványok általános kellékei [rég. Pp. 93. § (1) bekezdés] mellett – a Cstv. 51. §-ában foglaltakból következően azt kell előadni, hogy a kifogást előterjesztő a felszámoló mely konkrét intézkedését vagy mulasztását sérelmezi, a sérelmezett intézkedés vagy mulasztás milyen jogszabályt sért (elegendő szövegesen körülírni az állított jogszabálysértést, de a szöveges körülírásnak egyértelműen azonosíthatónak kell lennie), ki kell fejteni a jogszabálysértésre hivatkozás ténybeli és jogi indokait, és elő kell adni, hogy a kifogást előterjesztő az állított jogsérelmet hogyan kéri orvosolni (Gfv.VII.30.179/2019/9., Gfv.VII.30.410/2019/5.).
- [30] Mivel a kifogás a felszámoló jogszabálysértő intézkedésével vagy mulasztásával szemben a sérelmet szenvedett fél (továbbá a hitelezői választmány és a hitelezői képviselő) számára intézményesített külön jogorvoslat, a kifogásnak ebből az alapvető jogi természetéből következik, hogy nemcsak a kifogásolási eljárás alanyi köre és a tárgya behatárolt, de meghatározott a bíróság eljárása is a megfelelően irányadó általános perrendi szabályoknak megfelelően. A kifogás elbírálásával a bíróság a kifogás megalapozottságáról dönt. A kifogás érdemi elbírálását kizárja viszont az elkésett benyújtása (Gfv.III.30.161/2023/5.).
- [31] A Cstv.-ben a kifogás előterjesztésére biztosított – korábban 8, a hatályos törvény szerint 15 napos – határidő azt szolgálja, hogy a tudomásszerzéstől számított rövid határidőn belüli fellépés eredményeként a felszámoló jogszabálysértő intézkedésének vagy mulasztásának reparálása, illetve megakadályozása megtörténhessen.
- [32] A Cstv. azonban külön nem rendelkezik a határidő elmulasztásának jogkövetkezményéről. A Cstv. 6. § (3) bekezdése folytán ezért – a régi Pp. hatálya alatt kezdeményezett felszámolási eljárások esetében – a régi Pp.-nek a perindítási határidő elmulasztására mint perakadályra vonatkozó szabályát [rég. Pp. 130. § (1) bekezdés h) pont] kell a kifogás elkésettsége esetén megfelelően alkalmazni. Ezt ugyanis a Cstv. 51. § (1) bekezdése alapján indult eljárás jogi természete nem zárja ki.
- [33] A régi Pp. 157. § a) pontjából és 158. § (1) bekezdéséből együttesen következően az eljáró bíróságot az eljárás bármely szakaszában megillető jogkör az ügyben a régi Pp. 130. § (1) bekezdés a)–h) pontjainak bármelyike szerint felmerült perakadály észlelése és az eljárás megszüntetése. A pergátló körülmények mindegyikének – ilyen többek között a perindítási határidő elmulasztása [rég. Pp. 130. § (1) bekezdés g) pont] – az eljárás egészét végigható sajátja, hogy fennállása kizárja a kereset (nemperes eljárásban a kérelem) érdemi elbírálását, mely esetben a bíróságnak (ha a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasítására, illetve az eljárást megindító beadvány érdemi vizsgálat nélküli elutasítására nem került sor) a felek kérelmétől és rendelkezésétől függetlenül, az eljárás bármely szakaszában az eljárás megszüntetése felől kell rendelkeznie. Külön kifejezi az előzőeket a régi Pp. a fellebbezési eljárási szabályok között az elsőfokú határozat kötelező hatályon kívül helyezésének szabályában [rég. Pp. 251. § (1) bekezdés] és a felülvizsgálati kérelem elbírálásának régi Pp. 275. § (2) bekezdésében írt kivételszabályában is.
- [34] A perakadályok alapvető – lényegüket adó – jogi sajátossága tehát, hogy a pergátló körülmény az eljárás bármely szakaszában kizárja a kereset, nemperes eljárásban pedig az adott bíróság elé vitt kérelem érdemi elbírálását.
- [35] Mindebből együttesen következően a kifogás benyújtására biztosított határidő elmulasztását – ami kizárja tehát a kifogás érdemi vizsgálatát és a felszámoló jogszabálysértőnek állított mulasztása, avagy intézkedése felülbírlatát a bíróság részéről – a Cstv. eltérő szabálya hiányában, a régi Pp. megfelelő alkalmazásával hivatalból figyelembe veendő pergátló körülménynek kell tekinteni a Cstv. 51. §-a alapján indult eljárásban; fennállása a régi Pp. 158. § (1) bekezdése szerint az eljárás bármely szakaszában az eljárás megszüntetését kell eredményezze, azt a felülvizsgálati eljárásban a régi Pp. 275. § (2) bekezdése értelmében a Kúriának is –

- a felülvizsgálati kérelem kereteire tekintet nélkül – figyelembe kell vennie.
- [36] Jelen ügyben a következőkben részletezettek szerint megállapítható a kifogás elkészt előterjesztése a felülvizsgálati eljárás tárgyát jelentő körben: a kifogásnak abban a részében, amely az adós korábban zár alá vett ingatlanai értékesítése megkezdésének elmulasztását sérelmezte.
- [37] A Kúria leszögezi, hogy következetes ítélkezési gyakorlata szerint a kifogás előterjesztésének törvényi határidejét a felszámoló mulasztása esetén is a mulasztásról való tudomásszerzéstől kell számítani. A kifogás nem a mulasztás teljes időtartama alatt terjeszthető elő. Az a körülmény, hogy a mulasztás esetlegesen e határidő elteltét követően is folyamatosan fennáll, a kifogás előterjesztésének határidejét (lehetőségét) ismételtelen nem nyitja meg (Gfv.VII.30.364/2012/6., Gfv.VII.30.011/2021/3., Gfv.III.30.505/2022/6., Gfv.III.30.068/2024/9.).
- [38] Az elsőfokú eljárás irataiból kitűnően az elsőfokú bíróság az ügyben megtörtént büntügyi hitelezői igénybejelentés ténye miatt – a Cstv. 79/A. § (7) bekezdésének megfelelően – 2022. június 28-án rendelkezett az eredetileg kijelölt felszámoló felmentéséről, majd az állami felszámoló kijelöléséről. Végzésének indokolása egyértelművé tette, hogy a Magyar Állam képviselőjében eljáró adóhatóság büntügyi hitelezői igénybejelentésének és a bíróság erre alapított döntésének az adós ingatlanaira elrendelt zár alá vétel az alapja, és hogy emiatt az ügyben állami felszámoló kijelölésével a Cstv. büntügyi vagyona vonatkozó speciális rendelkezései [IV/A. Fejezet, 79/A. §] az irányadók a továbbiakban.
- [39] A hitelezőknek – így a kifogást tevő hitelezőnek – nem lehetett kétsége a végzés alapján a felszámolási eljárásnak a büntügyi vagyont érintő felszámolásra adott külön szabályai szerinti folytatásáról. Az állami felszámoló eljárását erre figyelemmel kellett figyelemmel kísérnie.
- [40] A korábbi felszámoló 2002. július 7-i fordulónappal elkészített áradó mérlegéhez fűzött szöveges jelentés – amelyet a hitelezők az áradó mérleggel együtt kézhez kaptak a 366. sorszámú végzés szerint – a 3.1.1. pontjában kitért arra, hogy az adós zár alá vett ingatlanai nem voltak értékesíthetők e felszámoló működése alatt, és nem történt meg a beszámolási időszak alatt a zár alá vétel megszüntetése sem. Az áradó mérleget jóváhagyó 2022. szeptember 21-i végzés indokolása szintén utalt a Cstv. továbbiakban irányadó szabályaira a büntügyi vagyona vonatkozó speciális rendelkezések szerint [IV/A. Fejezet, 79/A. §].
- [41] A Cstv.-nek a büntügyi vagyona vonatkozó külön felszámolási szabályai szerint az ügyben így irányadó külön rendelkezés az adós korábban zár alá vett vagyonára nézve a Cstv. 79/C. §-a, amely egyértelművé teszi, hogy a zár alá vett vagyon helyébe lépő előzetes büntügyi hitelezői igénybejelentéssel [Be. 332. § (3) bekezdés] a zár alá vétel az eredeti vagyon tekintetében megszűnik, és az állami felszámoló intézkedik az eredeti vagyon tekintetében a zár alá vétel közhiteles nyilvántartásból való törlése iránt.
- [42] Jelen ügyben az ingatlanügyi hatóság 2022. október 13-ával törölte az előzőek szerint az ingatlan-nyilvántartásból a zár alá vétel tényét.
- [43] Figyelemmel arra, hogy maga a hitelező is irányadónak tartotta – helyesen – a büntügyi zárlat alól kikerült adósi vagyona a Cstv. általános értékesítési szabályait, a 49. § (2) bekezdését az értékesítés megkezdésére, a fenti körülmények együttes értékelésével nem volt határidőben érkezettnek tekinthető a 2023. június 19-én előterjesztett kifogás.
- [44] A hitelezőnek gondos és körültekintő eljárás esetén abból, hogy a felszámolási eljárás 2022 júliusától előtte is ismerten a büntügyi vagyont érintő felszámolásra adott külön szabályok szerint zajlik, számolnia kellett az ingatlanok zár alá vételének megszűnésével és az ingatlanvagyon ezzel lehetővé vált felszámolás alatti értékesítésével.
- [45] Annak ellenére, hogy tudomásszerzése előzőek szerint releváns idejét és körülményeit a kifogást tevő elő sem adta – tévesen a 2023. május 11-i megkeresésére adott felszámolói válaszlevélre hivatkozott –, a Kúria megállapítása szerint a Cstv.-nek a büntügyi vagyont érintő felszámolásra vonatkozó külön szabályai mellett a hitelezőnek jóval korábban tudomást kellett szereznie a felszámoló sérelmezett eljárásáról – a megszünt zár alá vétellel értékesíthetővé vált ingatlanok értékesítése megkezdésének elmaradásáról –, mint az általa a tudomásszerzés alapjául tévesen megjelölt, a 2023. május 11-i megkeresésére 2023. május 24-én adott felszámolói válaszlevél 2023. június 1-jei átvétele.
- [46] Magából a kifogást tevő hitelező 2023. május 11-i iratából is kitűnik, hogy a hitelező ekkor már bizonyosan tudomással bírt a büntügyi zár alá vétel törléséről, és tisztában volt azzal is, hogy az ingatlanok értékesíthetővé váltak, azonban értékesítésük, noha az erre nyitva álló Cstv.-beli határidő eltelt, nem kezdődött meg, vagyis tudott a felszámoló sérelmesnek tartott mulasztásáról. Kifogását azonban az ettől számított 15 napon belül sem terjesztette elő, a 2023. június 19-én érkezett kifogás ezért mindenképpen elkészt.
- [47] A felszámoló sérelmezett mulasztásával szemben már megnyílt kifogásolási határidőt nem nyitotta meg újra a hitelezőnek a felszámolóhoz intézett 2023. május 11-i kérelme és az arra adott elutasító válasz.
- [48] A Kúria nem ért egyet az eljáró bíróságokkal abban a kérdésben, hogy a kifogás az ingatlanok értékesítésének elmaradását sérelmező részében határidőben benyújtottnak tekintendő. Elkészt benyújtása a már részletezettek szerint kizárta a kifogás érdemi elbírálását a vizsgált körben. Ebből az okból az eljárást ebben a részében a bíróságoknak meg kellett volna szüntetniük.
- [49] A kifejtettek értelmében a Kúria a Cstv. 6. § (3) bekezdése szerint alkalmazandó régi Pp. 130. § (1) bekezdés h) pontjában írt perakadály fennállása miatt a régi Pp. 275. § (2) bekezdése és a 270. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó 251. § (1) bekezdése alapján a jogerős végzést a felülvizsgálattal támadott részében – az elsőfokú végzésre kiterjedően – hatályon kívül helyezte, és az eljárást ebben a körben a régi Pp. 157. § a) pontjának,

a 158. § (1) bekezdésének megfelelő alkalmazásával megszűntette.

(Kúria Gfv.III.30.239/2024/6.)

193 I. A Cstv. 63/A. §-a alkalmazása körében is a Cstv. 33/A. § (1) bekezdésének utolsó mondatában meghatározott fizetéseképtelenségi definíció (az adós akkor válik fizetéseképtelenné, amikor esedékességkor nem képes kielégíteni a vele szemben támasztott követeléseket) alapján kell megítélni.

II. A felülvizsgálatot kérő félnek a jogerős ítélet indokaival, érveivel szemben, azok cáfolatára kell az ellenérveit megfogalmazni. Ennek a követelménynek nem felel meg az az érvelés, ha a fél a felülvizsgálati kérelmében nem a jogerős ítéletben tett megállapításokat, az ott kifejtett jogi álláspontot támadja, hanem az abban írtakat lényegében figyelmen kívül hagyva az érdemi védekezésében előadott – a jogerős ítéletben elbírált – álláspontját ismétli meg [1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 63/A. §; 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 279. §, 406. § (1) bek., 413. §].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperes 2011. október 21-én annak ismeretében szerezte meg az 50 000 000 forint jegyzett tőkéjű cég (a továbbiakban: adós) többségi befolyást biztosító üzletrészt, és vált az adós egyedüli ügyvezetőjévé, hogy a 2011. szeptember 29-én kihirdetett 2011. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Módtv.) 2011. november 1-jei hatállyal módosította a szerencsejáték szervezéséről szóló 1991. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Szjtv.) 33. §-át. A Módtv. értelmében a játékadó pénznyerő automataként (a továbbiakban: játékgép) 500 000 forintra emelkedett. Mindez hátrányosan érintette a játékgépek üzemeltetésével foglalkozó adóst, mert ezt az adóterhet nem tudta kigazdálkodni. Tekintettel azonban arra, hogy az alperes nem akarta feladni a jobban jövedelmező játékhelyeket, a Módtv. hatályba lépése után az adós nem vonult ki teljesen a játékgép-piacról, hanem a gépei számát 400-ról 36-ra csökkentette. Az alperes abban bízott, hogy az adójogszabályokat utóbb kedvezően fogják módosítani.
- [2] A megtett intézkedések ellenére az adós saját tőkéje 2011. december 31. és 2012. április 16. között 106 037 000 forintról 46 473 000 forintra csökkent, a mérleg szerinti vesztesége pedig 79 837 000 forint lett. Erre tekintettel az adós taggyűlése 2012. április 16-án, az alperesnek a társaság nehéz anyagi helyzetére és likviditási gondjaira hivatkozással előterjesztett kezdeményezésére az 1/2012. számú egyhangú határozatával hozzájárult a csődeljárás kezdeményezéséhez. Az adós a csődeljárás iránti kérelmet 2012. április 18-án nyújtotta be a Törvényszékhez, amely Cspk.15-12-00003. szám alatt ideiglenes fizetési haladékokat engedélyezett, majd a csődeljárást 2012. május 4-én megindította.
- [3] Az adós a csődeljárás alatt is az alperes és az édesapja tényleges irányítása alatt maradt, akik a csődeljárás során arról tájékoztatták a hitelezőket, hogy az adós tulajdonában áll az cég2 (a továbbiakban: Zrt.) 478 db törzsrészevénye, amelyet az adós 250 000 Ft/db áron az alperes ügyvezetése alatt vásárolt meg. A Zrt.

tulajdonában jelentős eszköz- és ingatlanállomány volt, amelynek értéke a 2012. évi beszámolója szerint 2,5 milliárd forintot tett ki. Ennek felhasználásával a Zrt. – jelentős állami támogatás mellett – kaszinót és szállodát tervezett építeni, amely a tervek szerint tovább növelte volna a vagyonát, így az adós tulajdonában álló részvények piaci értékét is.

- [4] Az adós gazdasági helyzete a csődeljárás alatt tovább romlott, a 2012. május 31-i fordulónapra elkészített közbeszámoló mérlege szerint a saját tőkéje 8 068 000 forintra csökkent, a mérleg szerinti vesztesége pedig 124 970 000 forintra nőtt. A 2012. június 27-i fordulónapra elkészített, 2012. július 18-án kelt közbeszámoló mérleg pedig már azt mutatta, hogy a saját tőke negatívba fordult, (mínusz 5 951 000 forint), és 138 988 000 forintra emelkedett a mérleg szerinti veszteség.
- [5] Az alperes 2012. június 27-én átruházta a tulajdonát képező üzletrészt a társaság munkavállalójára, aki egyben az adós új ügyvezetője is lett. Ennek ellenére az adós továbbra is az alperes és az édesapja tényleges irányítása alatt maradt. Utasításukra az új ügyvezető – a vagyonfelügyelő hozzájárulásával – 2012. decemberében 10 000 Ft/db áron eladta a Zrt. adós tulajdonát képező részvényeit egy, az alperes édesapja élettársának ügyvezetése alatt működő cégnek. Emiatt a Járásbíróság a 2020. szeptember 16-án kelt 57. számú elsőfokú, a Törvényszék pedig a 2021. október 21-én kelt 10. számú másodfokú ítéletével bűnösnek találta az alperest csődbűncselekmény büntetében.
- [6] Az adós és a hitelezők között a fizetési haladék többszöri meghosszabbítása ellenére nem jött létre csődegyezség, ezért a Törvényszék megszüntette a csődeljárást, és a 2013. február 27-én közzétett végzésével elrendelte az adós felszámolását, amely a 2021. október 8-án közzétett végzéssel, az adós jogutód nélkül megszüntetésével fejeződött be. A felperesnek 164 617 839 forint ki nem elégített követelése maradt fenn, amely több mint 50%-kal meghaladta az adós jegyzett tőkéjét.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [7] A felperes a 2021. november 19-én benyújtott keresetében a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Cstv.) 63/A. §-a alapján annak a megállapítását kérte, hogy az alperes korlátlanul felel az adós ki nem elégített kötelezettségeiért. Kérte továbbá az alperes kötelezését 73 797 838 forint hitelezői követelésből eredő kártérítés megfizetésére. Arra hivatkozott, hogy az alperes a felszámolási eljárás megindítását megelőző három éven belül ruházta át a többségi befolyást biztosító üzletrészt, az adósnak pedig a jegyzett tőkéje 50%-át meghaladó tartozása maradt hátra.
- [8] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Állította, hogy az adós az üzletrész átruházásakor még nem volt fizetéseképtelen, ennek veszélye sem állt fenn, mert a vagyona fedezetet nyújtott a kötelezettségeire. Az átruházás célja nem az volt, hogy fantomizálja az adóst, hanem az, hogy a Zrt. sikeresen pályázhasson állami támogatásra, azt ugyanis veszélyeztette volna, ha a Zrt. vezetőjeként fenntartotta volna a tagságát egy csődeljárás alatt álló gazdasági társaságban. Erre tekintettel jóhiszeműen járt el, amelyet az is igazol, hogy egy mérnöki

végzettséggel és sokéves szakmai tapasztalattal rendelkező személynek adta el az üzletrészt, akinek a munkáját ezt követően is tanácsokkal segítette.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [9] Az elsőfokú bíróság – a másodfokú bíróság által pontosított megszövegezésű – ítéletében megállapította, hogy az alperes korlátlanul felel az adós ki nem elégített kötelezettségeiért, és kötelezte őt, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 73 797 838 forintot.
- [10] Határozatának indokolásában megállapította, hogy az üzletrész-átruházás időpontjában hatályos Cstv. 63/A. §-ában foglalt feltételek közül a felperes igazolta, hogy az alperes többségi befolyással rendelkezett, az üzletrészt a felszámolási eljárás kezdő időpontja előtt három éven belül ruházta át, az adósnak a felszámolás során ki nem elégített tartozásai pedig meghaladják a jegyzett tőkéje 50%-át. Erre tekintettel az alperes akkor mentesülhetett a felelőssége alól, ha bizonyítja, hogy a részesedés átruházásának időpontjában az adós még fizetőképessé volt, a tartozás felhalmozódása csak ezt követően következett be, vagy az adós ugyan fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetben volt vagy nem volt fizetőképessé, de az átruházás során jóhiszeműen és a hitelezők érdekeinek figyelembevételével járt el. A bizonyítási kötelezettségének azonban nem tett eleget.
- [11] A kiegészített könyvszakértői vélemény szerint ugyanis az adós tartozásai – a 2011. december 31-i, 2012. május 31-i és 2012. június 27-i fordulónappal elkészített beszámolók alapján – 2012. januárjától kezdődően halmozódtak fel, amelyek eredményeként az adós az átruházás időpontjára fizetéseképtelenné vált. Mindezt az alperesnek a 2012. június 27-i fordulónappal elkészített beszámoló nélkül is tudnia kellett, mert a megemelt játékadó olyan fix kötelezettség volt, amelynek alakulását előre kiszámíthatta, mint ahogy tisztában kellett lennie azzal is, hogy a társaságnak nincs bevétele, így nem képes kigazdálkodni ezt a folyamatos adóterhet és az átruházás időpontjáig 130 107 300 forintra megemelkedett adóhátralékot. Az alperes ismerte az adós súlyos gazdasági helyzetét, amit igazol, hogy 2012. áprilisában csődvédelmet kért, mert csak így tudta megakadályozni a felszámolás elrendelését. A szakértő szóbeli nyilatkozata szerint nem volt szükség az alperes által csatolni indítványozott főkönyvi kivonatok vizsgálatára, mert azok alapján csupán azt lehetett volna tisztázni, hogy 2012. május 31. és 2012. június 27. között pontosan melyik napon következett be a fizetéseképtelenség, ez azonban irreleváns volt, ezért az elsőfokú bíróság az alperes bizonyítási indítványát elutasította.
- [12] Az alperes nem bizonyította a jóhiszeműségét sem, hiszen olyan személyre ruházta át az üzletrészt, aki ezt követően is rászorult az ő ügyvezetési tanácsaira. Az adós az átruházás után is az alperes és az édesapja tényleges irányítása alatt maradt, amely eltért a cégjegyzékben foglalt adatoktól, így ellentétes volt a hitelezők érdekeivel, csakúgy mint az, hogy az alperes az adós pénzeszközeit nem a tartozások részbeni kielégítésére fordította.
- [13] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét – a rendelkező rész pontosításával és részben eltérő indokolással – helybenhagyta.
- [14] Határozatának indokolásában megállapította, hogy az elsőfokú ítélet rendelkező része és indokolása nem mindenben felelt meg a jogszabályi előírásoknak, azonban azok orvoslására lehetőség volt a másodfokú eljárásban, így azok nem adtak okot az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére és az elsőfokú eljárás megismétlésére.
- [15] A másodfokú bíróság az ügy érdemét tekintve rögzítette, hogy az elsőfokú bíróság túlnyomórészt helyesen állapította meg a tényállást, amelyet csupán kisebb, nem lényeges körülmények tekintetében pontosított. A módosított tényállás alapján egyetértett az elsőfokú bíróság érdemi döntésével.
- [16] A jogerős ítélet indokolása szerint helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy az adós az átruházás időpontjában már nem volt fizetőképessé. Ennek oka egész egyszerűen az, hogy az adós ekkor már csődeljárás alatt állt, így fizetési haladékokat kapott, mert nem volt képes arra, hogy a fizetési kötelezettségeinek esedékességgel eleget tegyen. Mindez szó szerint megfelel az átruházáskor hatályos Cstv. 33/A. § (1) bekezdés utolsó mondatának, abból ugyanis az következik, hogy az adós akkor válik fizetéseképtelenné, amikor már nem képes esedékességgel kielégíteni a vele szemben támasztott követeléseket. Ez a jogszabályi feltétel pedig az átruházáskor fennállt, amit minden kétséget kizáróan igazolt az, hogy az adós csődvédelemre és fizetési haladékokra szorult. Mindezt egyéb bizonyítékok is alátámasztották, így – egyebek mellett – az alperesnek a 2012. április 16-án megtartott taggyűlésen tett nyilatkozata az adós nehéz gazdasági helyzetéről és likviditási gondjairól (12. sorszám alatti csődiratok), a 2012. januárjától kezdődően kiugróan növekvő, esedékességgel meg nem fizetett adóhátralék (a keresetlevélhez csatolt adófolyószámla), de még az alperes azon fellebbezési érvelése is, amelyben elismerte, hogy az adós nem volt képes kigazdálkodni a 2011. novemberében felemelt játékadót.
- [17] A másodfokú bíróság hangsúlyozta, erre tekintettel egyéb körülményeket nem kellett vizsgálni, így irreleváns volt az, hogy az átruházáskor negatív volt-e az adós saját tőkéje, illetve az eszközeinek könyv szerinti értéke fedezte-e a kötelezettségeit. Mindezek miatt nem kellett kiegészíteni a szakvéleményt annak tisztázása érdekében, hogy az átruházáskor mennyi volt az ún. géppénz (a játékgépekben lévő összegek), és azt tartalmazta-e a 2012. április 27-i fordulónappal elkészített közbenső mérleg. Az adós ugyanis akkor is fizetéseképtelen volt, ha a saját tőkéje ebben az időpontban még pozitív volt, mert a fizetőképesség nem ahhoz kapcsolódott, hogy az eszközeinek értékesítéséből befolyt összegből a jövőben ki tudta-e volna fizetni a felhalmozódott adósságait, hanem ahhoz, hogy képes volt-e a fizetési kötelezettségeinek határidőben eleget tenni. Ugyanezen okok miatt a fizetőképesség vizsgálata során nem volt jelentősége a játékadóra vonatkozó jogalkotási koncepcióknak, a főkönyvi kivonatoknak, valamint annak, hogy a felperes 202 196 038 forint összegű hitelezői igényéből mennyi keletkezett az átruházás előtt és után.
- [18] Mivel az alperes nem tudta igazolni, hogy az adós az átruházás időpontjában fizetőképessé volt, neki kellett

- bizonyítania, hogy az átruházás során jóhiszeműen, a hitelezők érdekeit figyelembe véve járt el. E kötelezettségének azonban szintén nem tett eleget. Kétségtelen, hogy az átruházás – az alperes ellenfél által nem vitatott tényállítása szerint – kedvezően befolyásolhatta a Zrt. állami támogatását, ami növelhette az adós vagyonát, így akár szolgálhatta volna a hitelezők érdekeit is. Azt azonban, hogy az alperes az ügylet során mégsem járt el jóhiszeműen, egyértelműen igazolta a jogerős büntetőbírói ítélet. Aszerint az alperes az üzletrészének átruházása után is meghatározó befolyást gyakorolt az adós működésére, így ő utasította az új ügyvezetőt arra, hogy a részvényeket áron alul adja el az édesapja élettársának érdekeltségébe tartozó cégnek, amellyel csődbüncselekményt követett el. Az átruházás tehát csupán annak elfedését szolgálta, hogy az adós továbbra is az alperes meghatározó befolyása alatt működik, így lehetőséget adott arra, hogy az alperes a társaság névleges irányítói mögé bújva büncselekményt kövessen el az adós és a hitelezők sérelmére.
- [19] Ezért az alperes alap nélkül hivatkozott arra, hogy a társaságot nem ő, hanem a vagyonfelügyelő irányította, illetve, hogy kinek a részére értékesítette az üzletrészt, hiszen a vevő csupán névleges irányítási jogot szerzett. Az az érvelés sem alapos, hogy az alperes nem tudott az átruházás időpontjában az adós fizetési képtelenségéről, hiszen 2012. áprilisában éppen ő kért csődvédelmet az adósnak arra hivatkozással, hogy az az esedékességkor nem tudja kiegyenlíteni a tartozásait.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [20] Az alperes felülvizsgálati kérelmében – tartalma szerint – a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását és a kereset elutasítását, másodlagosan az első- vagy a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte. Állította, hogy a jogerős ítélet sérti a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 3:2. § (1) bekezdését, a Cstv. 63/A. §-át, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 265. § (1) bekezdését, a 266. § (1) bekezdését, a 275. § (1) bekezdését, a 276. § (4)–(5) bekezdését, a 279. § (1) bekezdését, a 346. § (5) bekezdését és a 369. §-t.
- [21] Az alperes a Ptk. 3:2. § (1) bekezdése körében azzal érvelt, hogy tagként nem élt vissza a korlátozott felelősségével, ezért nem felel az adós tartozásaiért. Az adós az üzletrész átruházásakor még nem volt fizetési képtelen, csak a likvid forrásai voltak szűkösek. Nem állt fenn a fizetési képtelenség veszélye sem, mert a teljes vagyona fedezetet nyújtott a kötelezettségeire. Az alperes pedig az átruházás során, és azt követően is jóhiszeműen járt el, amelyet az is igazol, hogy egy mérnöki végzettséggel és sokéves tapasztalattal rendelkező személynek adta el az üzletrészt, akinek a munkáját ezt követően is segítette.
- [22] Az elsőfokú bíróság téves következtetést vont le, mert megállapítható, hogy az adós gazdálkodó szervezetnél a vagyonszökkenést nem az alperes, illetve az általa kifejtett tevékenység okozta.
- [23] Az alperes kifejtette, a Kúria a felülvizsgálati eljárásban a tényállást csak kivételesen, a bizonyítékok iratellenes, okszerűtlen értékelése esetén változtathatja meg. Jelen ügyben az elsőfokú bíróság nem kellően tártá fel a körülményeket, ezért a bizonyítékokat okszerűtlenül mérlegelte, mert az alperes az átruházás során jóhiszeműen és a hitelezők érdekeinek megfelelően járt el. Az értékesítésre ugyanis annak érdekében került sor, hogy az általa szintén vezetett Zrt. megkapja az állami támogatást, ennek feltétele az volt, hogy az alperes ne legyen egy csődhelyzetben lévő cég ügyvezetője és tagja. Amennyiben a Zrt. megvalósítja a szálloda beruházást és a kaszinót, úgy az adós hitelezőnek a követeléseit is maradéktalanul ki lehetett volna egyenlíteni. Az alperes megítélése szerint ezért a másodfokú bíróság tévesen alkalmazta a Cstv. 63/A. §-át.
- [24] Az alperes a Pp. 275. és 276. §-ainak sérelmét abban jelölte meg, hogy azáltal, hogy a tanúbizonyítási indítványát az elsőfokú bíróság nem okszerű tényekre alapítottam utasította el, megsértette az alperes szabad bizonyításhoz fűződő jogát. A bíróság ugyanis nem láthatta előre, hogy a tanúk milyen tartalmú tanúvallomást fognak tenni, azt tényként nem kezelhette volna.
- [25] A bíróság a bizonyítékok értékelését a Pp. 279. § (1) bekezdésének megsértésével végezte el, ugyanis nem vette figyelembe az alperes által csatolt és hivatkozott bizonyítékokat, amelyek alátámasztották az általa előadottakat, illetve a felelősség alóli kimentését. Az adós ugyanis az átruházás időpontjában még a csődeljárás megindulása ellenére is fizetőképessé volt, mert a saját tőkéje csak minimálisan volt negatív, és az eszközállománya értékesítéséből a fennálló tartozást ki lehetett volna fizetni. Az adóhátralék csak az átruházás után vált olyan mértékűvé, amelyre már nem volt fedezet. Az alperes változatlanul hangsúlyozta, hogy bízott a nyilvánosan megismerhető jogszabálytervezetek jogalkotó általi rövid időn belül történő elfogadásában. Az adósnak csak 2012. június 27. után keletkezett a cég saját tőkéjét meghaladó mértékű adóterhe.
- [26] A perben eljáró szakértő alap nélkül állapította meg, hogy az adós az átruházásakor már nem volt fizetőképessé. A 2012. június 27-i fordulónappal elkészített mérleg ugyanis nem tartalmazta az ún. géppénzeket. Az elsőfokú bíróság alap nélkül utasította el a szakvélemény kiegészítésére irányuló alperesi indítványt, ezzel elzárta őt a kimentés lehetőségétől. Az is érthetetlen, hogy a szakértő által is szükségesnek tekintett, de csak utóbb előkerült főkönyvek vizsgálatát az elsőfokú bíróság miért nem engedélyezte. A felszámolást nem az üzletrész átruházása, hanem az az szükségessé, hogy az állam az átruházás után több hónappal betiltotta a játékgépeket, a fizetési képtelenséget tehát nem az alperes idézte elő.
- [27] Kiemelte, hogy az üzletrész átruházásakor fennálló jóhiszeműségét támasztja alá, hogy az általa ekkor ismert 2012. május 31-én mérleg alapján abban a tudatban volt, hogy a vagyon fedezi a tartozásokat. Kétségtelen, hogy kalkulálni lehetett az adótervezés növekedésével, de bízott a várható kedvező jogalkotásban, és a Zrt. által megnyitni tervezett kaszinóban, amelynek keretében az adós alvállalkozóként tovább működhetett volna.

- Mindebből látszik, hogy a hitelezők érdekeinek megfelelően járt el.
- [28] Hangsúlyozta, hogy a vagyonszünet elhárítása a csődeljárás alatt a megmaradt gépek tovább üzemeltetéséhez. Ő nem akarta fantomizálni az adóst, és az is a javára írandó, hogy az átruházást követően is segítette az ügyvezető munkáját, de nem tudott többet tenni annak érdekében, hogy az általa korábban tulajdonolt cég fizetőképessé váljon.
- [29] Állította, hogy a másodfokú bíróság megsértette az anyagi jogi felülvizsgálatra vonatkozó eljárási szabályokat is, mert nem vizsgálta kellően az alperes magatartására vonatkozó érveket, hanem az elsőfokú eljárás során a bíróság által megállapítottakra támaszkodott.
- [30] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [31] A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem korlátai között vizsgálta, és azt az alperes által megjelölt okokból nem találta jogszabálysértőnek.
- [32] A felülvizsgálat kereteit illetően a Kúria hangsúlyozza, a felülvizsgálati eljárás nem a per folytatása, hanem szigorú eljárási szabályok szerinti rendkívüli perorvoslat, amelynek tárgya a jogerős ítélet, a rendeltetése pedig annak megállapítása, hogy a felülvizsgálati kérelemben konkrétan megjelölt okokból a jogerős határozat jogszabálysértő-e. A Pp. 406. § (1) bekezdéséből következik, hogy a felülvizsgálati kérelemben nem jelölhető meg olyan új jogszabálysértés, új jogi érvelés, amelyre a fél korábban nem hivatkozott és amelyre vonatkozóan a jogerős határozat döntést nem tartalmaz (Kúria Pfv.V.20.474/2021/8.). Az alperes által először a felülvizsgálati kérelmében megsértettként hivatkozott Ptk. rendelkezés egyrészt ebből az okból, másrészt viszont amiatt sem alapoZHatta meg a jogerős ítélet állított jogszabálysértő jellegét, mert az üzletrész átruházásának időpontjában a Ptk. még nem lépett hatályba, így jelen perben a Ptk. rendelkezései nem alkalmazhatók.
- [33] A Kúria kiemeli, a felülvizsgálati eljárás rendeltetéséből következő alapvető elvárás a felülvizsgálati kérelemmel szemben az is, hogy annak hivatkozásai megfelleltethetők legyenek a jogerős ítéletnek. A felülvizsgálatot kérő félnek a jogerős ítélet indokaival, érveivel szemben, azok cáfolatára kell az ellenérveit megfogalmazni (Gfv.VII.30.095/2020/9., Gfv.VII.30.372/2020/10.). Ennek a követelménynek nem felel meg az, ha a fél a felülvizsgálati kérelmében nem a jogerős ítéletben tett megállapításokat, az ott kifejtett jogi álláspontot támadja, hanem az abban írtakat lényegében figyelmen kívül hagyva csak a perben következetesen képviselt – és a jogerős ítéletben elbírált – álláspontját ismétli meg.
- [34] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében mind eljárási, mind anyagi jogi jogszabálysértésre hivatkozott. Ilyen esetben a Kúria általában a megjelölt eljárási szabálysértéseket vizsgálja elsőként abból a szempontból, hogy – jelen ügyben a másodlagos felülvizsgálati kérelemnek megfelelően – indokolt-e a jogerős határozat hatályon kívül helyezése az első- vagy a másodfokú eljárás megismétlésének szükségessége miatt. Jelen esetben azonban – a felülvizsgálati kérelem felépítését is követve – a Kúria először a jogerős ítélet Cstv. 63/A. §-ának való megfelelést vizsgálta, mert a megsértettként megjelölt (döntően a bizonyítással összefüggő) eljárási szabálysértések annak tükrében vizsgálándók, hogy a Cstv. 63/A. §-ára alapított kereseti kérelem esetén milyen tények alapoZHják meg a tag felelősségét, illetve milyen tények bizonyítása mellett mentheti ki magát a tag az alól.
- [35] Az alperes a Cstv. 63/A. §-ának megsértésével összefüggésben változtatlanul állította, hogy az adós a 2012. június 27-i üzletrész-átruházáskor még fizetőképés volt, mert bár „a likvid forrásai szűkösek voltak”, a teljes vagyona fedezetet nyújtott a kötelezettségeire. Az alperes azonban teljes mértékben figyelmen kívül hagyta, negligálta a jogerős ítélet [25] bekezdésében kifejtett jogi álláspontot, miszerint a fizetésektelenséget a Cstv. 63/A. §-a alkalmazása körében is nem az alperes által hangsúlyozott szempontok szerint, hanem a Cstv. 33/A. § (1) bekezdés utolsó mondatában meghatározott definíció alapján kell megítélni. Eszerint az adós akkor válik fizetésektelenné, amikor esedékességkor nem képes kielégíteni a vele szemben támasztott követeléseket. Ez pedig az adott ügyben, a jogerős ítéletben részletesen indokoltak szerint (a csődeljárás folyamatban léte, esedékességekor meg nem fizetett adóhátralék halmozódása, az alperes saját nyilatkozatai) kétségmentesen megállapítható volt, és ennek ellenkezőjét az alperes a felülvizsgálati kérelmében sem állította.
- [36] Az is rögzíthető, hogy a másodfokú bíróság az elbírálandó kereset szempontjából kifejezetten nem tekintette relevánsnak az alperes által a fellebbezésében is előadott, és a felülvizsgálati kérelemben hangsúlyosan hivatkozott azon tény, hogy az átruházáskor az adós eszközeinek könyv szerinti értéke fedezte a kötelezettségeit. Miután az alperes a felülvizsgálati kérelmében nem adott elő a másodfokú bíróság fenti álláspontját cáfoló érveket, azt nem is vitatta, ezért az adós üzletrész átruházásának időpontjában fennálló fizetésektelensége a jogerős ítéletben megállapítottak szerint nem vonható kétségbe.
- [37] Mindebből az is következik, hogy az alperes alaptalanul kifogásolta a felülvizsgálati kérelmében az általa állított, de a fentiek szerint nem releváns tények körében a rendelkezésre álló bizonyítékokkal összefüggésben a szakvélemény aggályosságát, illetve a szakvélemény kiegészítésének elmaradását (amelyek tekintetében az adekvát jogszabályi rendelkezéseket, a Pp. 313. és 315. §-át sem jelölte meg). Mindezzért a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott okból nem jogszabálysértő a jogerős ítélet fizetésektelenség fennállása körében elfoglalt álláspontja.
- [38] Kúria alaptalannak találta az alperes arra vonatkozó felülvizsgálati érveit is, hogy a másodfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékok okszerűtlen mérlegelésével, illetve releváns bizonyítékok figyelmen kívül hagyásával állapította meg azt, hogy az átruházás során nem volt jóhiszemű, illetve nem a hitelezők érdekeinek figyelembevételével járt el. E körben – szintén fenntartva az eljárás során általa előadottakat – az alperes az alábbiakat hangsúlyozta: 1. az üzletrész átruházása a szintén általa vezetett Zrt.

- remélt állami támogatása érdekében történt, ami kedvezően befolyásolta volna az adós vagyoni helyzetét is, ami lehetővé tette volna a hitelezők maradéktalanul kielégítését; 2. a csődeljárás alatt a vagyonfelügyelő irányította a céget; 3. az alperes nem akarta fantomizálni az adóst; 4. az alperes bízott a kedvező jogalkotásban; 5. segítette az új ügyvezető munkáját.
- [39] Az alperes ezeket az érveit már előadta a fellebbezésében is, azokat a másodfokú bíróság az ítélete [27]–[28] bekezdéseiben értékelte, kifejtve, hogy az alperes tényállításainak melyik részét nem fogadta el, és melyik részét értékelte az alperestől eltérően, döntően a rendelkezésre álló büntetőbíróági ítéletekre, az azokban rögzített tényállásra alapítottan. Az alperes a felülvizsgálati kérelmében e körben sem vette figyelembe a jogerős ítélet megállapításait, a büntetőeljárásra, annak adataira ki sem tért, ezért a korábbi (fellebbezésében már kifejtett) álláspontjának változatlan megismétlése nem vezethetett felülvizsgálati kérelmének eredményességére. A Kúria e körben a Pp. 424. § (2) bekezdése alapján csak visszautal a jogerős ítélet helytálló indokaira.
- [40] Az alperes alaptalanul hivatkozott jóhiszeműsége körében arra is, hogy el volt zárva a további bizonyítástól, mert a tanúbizonyítási indítványát az elsőfokú bíróság nem okszerű tényekre alapítottan, a tanúvallomások tartalmát előre feltételezve utasította el. A Kúria hangsúlyozza, az alperes a felülvizsgálati kérelmében sem jelölte meg, hogy a nevezett tanúk meghallgatását mely általa állított tény bizonyítása céljából kérte, melyek azok a körülmények, amelyeket az eljáró bíróságok nem találtak bizonyítottnak és amelyekre a tanúk tudtak volna nyilatkozni. A Pp. 275. § (1) bekezdése értelmében a fél a bizonyítási indítványban köteles megjelölni a bizonyítani kívánt tényt, ami jelen esetben nem történt meg. A Kúria emellett utal arra is, az elsőfokú bíróság a felek indítványai alapján széles körű bizonyítási eljárást folytatott le, a perben rendelkezésre álló okirati bizonyítékok, a kiegészített szakértői vélemény, az alperes személyes előadása és a lefolytatott tanúbizonyítás alapján a releváns tényállás maradéktalanul megállapítható volt. Az eljáró bíróságok nem sértették meg a Pp.-nek a felülvizsgálati kérelemben felhívott, bizonyítással kapcsolatos rendelkezéseit.
- [41] Bár az alperes arra hivatkozott, hogy az eljáró bíróságok nem tárták fel teljeskörűen a tényállást, de e körben sem adta elő, mely általa állított tény tekintetében nem rendelte el a bíróság a bizonyítást. Az alperes ezzel összefüggésben a Pp. 279. §-ának megsértését is állította. A Kúria rámutat, valamely magatartás megtörténtének tényként való megállapítása, valamint e magatartás anyagi jogon alapuló értékelése a jogvita elbírálásának egymástól elkülönülő lépései: a bíróság a bizonyítékok értékelése alapján először megállapítja a per eldöntéséhez szükséges, a perben jelentős tényeket [Pp. 276. § (1) bekezdés, 279. § (1) bekezdés], majd az így megállapított tényekre az anyagi jogot alkalmazva dönt a per érdemében [Pp. 340. § b) pont]. Az alperes a felülvizsgálati kérelmében – tartalma szerint – ténylegesen nem a bizonyítékok értékelését és a tényállás megállapítását támadta, valójában azt sérelmezte, hogy az eljáró bíróságok a Cstv. 63/A. §-ában meghatározott törvényi tényállást tévesen alkalmazták a történeti tényállásra, mert álláspontja szerint a feltárt tények éppen a jóhiszeműségét támasztották alá. Ez azonban nem a megjelölt eljárási rendelkezés sérelmét jelenti, az anyagi jogi jogszabálysértés pedig a korábban kifejtettek szerint nem volt megállapítható.
- [42] A Kúria alaptalannak találta a másodfokú bíróság felülbírálati jogkörének megsértésére, valamint az indokolási kötelezettség megsértésére vonatkozó hivatkozást is. Előbbi körben kiemeli, nem jelenti a Pp. 369. §-ának a sérelmét, ha a másodfokú bíróság egyetért az elsőfokú bíróság ítéletében foglaltakkal. Az indokolási kötelezettséget érintően pedig megállapítható, hogy másodfokú bíróság teljeskörűen elbírálta az alperes valamennyi fellebbezési hivatkozását, az abban állított jogszabálysértéseket megvizsgálta, részletesen számot adott a jogi álláspontjáról. Éppen az alperes volt az, aki a felülvizsgálati kérelmét olyan tartalommal terjesztette elő, mintha a jogerős ítélet meg sem született volna, és amellett hivatkozott a másodfokú bíróság indokolási kötelezettségének a megsértésére.
- [43] A Kúria a kifejtettekre tekintettel a jogerős ítéletet a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Gfv. VI.30.339/2024/6.)

POLGÁRI KOLLÉGIUM

MUNKAÜGYI SZAKÁG

194 Az Mt. 20. § (4) bekezdése összefüggésben áll az Mt. 20. § (3) bekezdésével. Amennyiben a munkáltatói jogkör feljogosított gyakorlója az álképviselő nyilatkozatát jóváhagyta, úgy a nyilatkozat nem lesz érvénytelen. Jóváhagyás hiányában is érvényes a jognyilatkozat, ha a munkavállaló a körülményekből alappal következtethetett az eljáró jogosultságára [a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.) 20. § (3)–(4) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes és egy másik Szervezet (továbbiakban: SZ) az alperesnél reprezentatív képviselettel rendelkező szakszervezetek 1993. július 16-án kollektív szerződést kötöttek alperes jogelődjével (továbbiakban: KSZ) néven. Ennek hatálya kiterjedt az alperes Zrt. és annak többségi tulajdonú társaságaira, valamint azokra, amelyek bizonyítható módon bejelentették csatlakozási szándékukat.
- [2] A KSZ 5.3. pontja szerint a kollektív szerződés felmondása esetén a felmondási idő hat hónap, a szakszervezetek a felmondási jogot csak közösen gyakorolhatják.
- [3] A felperes és az SZ, valamint az alperes 2011. október 21-én Kollektív Szerződés Függeléké kollektív szerződést írtak alá, amelynek 1.9. pontjában rögzítették, hogy a Függelékét bármelyik szerződő fél hat hónapos felmondási határidővel, írásos indokolt felmondással felmondhatja.
- [4] Az alperes 2019. november 14-én kelt Alapszabálya 12.1. és 12.2.5. pontja szerint a közgyűlés a társaság legfőbb szerve, mely a részvényesek összességéből áll. Kizárólagos hatáskörébe tartozik a cégvezető kinevezése, visszahívása, a cégvezető számára a társaság általános képviseletére jogosító önálló cégjegyzési jog biztosítása, továbbá felhatalmazása arra, hogy a társaság jogszabályban előírt adatait a nyilvántartó bíróságnak bejelentse.
- [5] Az Alapszabály 13.1. pontja szerint az igazgatóság a társaság ügyvezető szerve, amely testületként jár el. Az Alapszabály 13.3. pontja szerint a 2020. évet záró, 2021 évben tartandó éves rendes közgyűlésig, de legkésőbb 2021. május 31-ig terjedő időtartamra az igazgatóság tagja a megnevezett öt fő.
- [6] Az Alapszabály 13/A.1. pontja szerint a cégvezető a közgyűlés által a vezető tisztségviselők tevékenységének segítése érdekében kinevezett munkavállaló, aki a társaság legmagasabb vezető beosztású munkavállalója. Az Alapszabály szerint ő jogosult a társaság általános önálló képviseletére és hatáskörébe tartoznak mindazok az ügyek, amelyeket az igazgatóság a hatáskörébe delegál, illetve amelyeket a közgyűlés előír a cégvezető részére.
- [7] Az Alapszabály 13.4.d. pontja szerint az igazgatóság gyakorolja az Alapszabály vonatkozó rendelkezéseinek megfelelően a cégvezetővel kapcsolatos valamennyi, a közgyűlés hatáskörébe

nem tartozó jogot, ellátja az ezzel kapcsolatos feladatokat. Az Alapszabály 13.4.j. pontja szerint az igazgatóság a cégvezetőre, illetve a társaság egyéb munkavállalójára részben vagy egészben átruházhat minden olyan munkáltatói jogot, ami az igazgatóság hatáskörébe tartozik.

- [8] Az Alapszabály 13/A.4. pontja szerint a cégvezető a társaság 2019. évről szóló konszolidált pénzügyi beszámolót elfogadó közgyűlés dátumáig, de legkésőbb 2020. június 30-ig terjedő időtartamra XY. A cégnyilvántartásba az Alapszabálynak megfelelően cégvezetőként öt jegyezték be 2020. június 30-ig terjedő időtartamra.
- [9] Az alperes képviseletében eljáró ügyvéd 2020. június 11-én kelt, a Törvényszék Cégbíróságához benyújtott leveléhez mellékelte, 2020. június 8-án kelt változásbejegyzés iránti kérelemben az igazgatóság elnöke és az igazgatóság tagja a 102/2020. (IV. 10.) Korm.rendelet 6. § (4) bekezdésére és a 140/2020. (IV. 21.) Korm. rendelet 2. § (1) bekezdésére hivatkozva, a veszélyhelyzetre irányadó jogszabályok alapján kérte a cégvezető megbízatásának lejáratát 2020. szeptember 30-ra megváltoztatni. E kérelemnek a Törvényszék Cégbírósága eleget tett, a cégnyilvántartás adatai szerint XY 2020. szeptember 30-ig az alperes cégvezetője volt. 2020. június 30-át követően azonban cégvezetői kinevezést nem kapott, cégvezetői megbízatását jogszabály sem hosszabbította meg.
- [10] 2020. augusztus 14-én kelt indokolt írásbeli nyilatkozattal XY cégvezető alperes nevében a KSZ Függelékét felmondta. Ugyanezen a napon írásbeli nyilatkozattal az alperes nevében cégvezetőként és a Kft. ügyvezetőjeként XY, a Kft. ügyvezetőjeként S.N., egy harmadik Kft. ügyvezetőjeként egy másik és egy negyedik Kft. ügyvezetőjeként R.Zs. a KSZ-t felmondta. Ezt követően a felperes és az SZ 2020. augusztus 14-én kelt írásbeli tájékoztatóban közölte a munkavállalókkal, hogy a kollektív szerződést XY felmondta, az iratban a tisztségét cégvezetőként határozták meg. Nem utaltak arra, hogy a felperes álláspontja szerint az intézkedés nem jogosulttól származik.
- [11] A felperes 2020. augusztus 24-én kelt, és az alperessel ezen a napon közölt levelében XY-t mint az alperes cégvezetőjét kereste meg azzal, hogy SZ az alperessel a tárgyalásokat megkezdje, ennek érdekében 2020. augusztus 31-től a tárgyalások kezdését kérte.
- [12] A felperes és az SZ 2020. szeptember 3-án ismét a cégvezetőhöz fordult a KSZ megújítására vonatkozó felperesi tárgyalási ajánlatok elfogadását kérve.
- [13] 2020. szeptember 17-én és szeptember 22-én a Szakszervezeti Szövetség intézett levelet alpereshez, azt XY cégvezetőnek címezve, amelyben kérte, hogy a cégvezető a kollektív szerződés ismételt megkötése érdekében egyeztessen a felperes elnökségével.

- [14] XY által 2020. augusztus 14-én közölt felmondást sem az alperes közgyűlése, sem igazgatósága nem hagyta jóvá. A KSZ és a KSZ függeléke 2021. február 14-én hatályát veszítette.
- [15] A felperes módosított keresetében kérte, hogy a bíróság állapítsa meg, miszerint a 2011. augusztus 11-én kötött KSZ és KSZ Függeléke elnevezésű kollektív szerződés és az 1993. július 16-án kötött KSZ elnevezésű kollektív szerződés hatálya a felek vonatkozásában fennáll.
- [16] A Törvényszék ítéletével a keresetet elutasította. A fellebbezés folytán eljáró Ítéletábrla ítéletével az elsőfokú ítéletet részben megváltoztatta, és megállapította, hogy az alperes 2020. augusztus 14-én kelt, a 2011. október 21-én kötött KSZ és KSZ Függeléke elnevezésű kollektív szerződés felmondása, és az 1993. július 16-án kötött KSZ felmondása érvénytelen, ezt meghaladóan az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [17] Felülvizsgálati eljárásban a Kúria Mfv.VIII.10.130/2022/9. számú végzésével a bíróságok ítéleteit hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot a perfelvétel megismétlésével új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. Kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság a felperes kereseti kérelmeként a két kollektív szerződés hatálya fennálltának megállapítását rögzítette, az azonban nem tartalmazta az álképviselő által tett nyilatkozat érvénytelensége megállapítására irányuló felperesi igényt. A másodfokú bíróság ezzel ellentétes ítélete rögzítette, hogy a per tárgya az alperes felmondása érvénytelenségének és a kollektív szerződés hatályosságának megállapítása volt. Az ítéletben foglalt döntésnek a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXCV törvény (továbbiakban: Pp.) 341. § (1) bekezdése alapján ki kell terjednie a perben érvényesített valamennyi kereseti kérelemre.
- [18] A Kúria álláspontja szerint helytállóan jutott a másodfokú bíróság arra a következtetésre, hogy a munkaügyi bíróság szabadon állapíthatta meg a tényállást, azonban más bíróság döntése, illetve az abban megállapított tényállás nem kötötte. A munkaügyi perben a cégbíróság 2020. június 18-án közzétett döntésének jogszerűségéről nem lehetett dönten, a bíróságok nem voltak jogosultak a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (továbbiakban: Ctv.) 65. § (1) bekezdése alapján a változásbejegyzési végzés hatályon kívül helyezésére, azonban a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján vizsgálhatták azt, hogy 2020. augusztus 14-én a KSZ és a KSZ Függeléke felmondására XY személyében jogszerűen került-e sor. A Kúria döntése szerint az elsőfokú bíróság nem vizsgálta a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (továbbiakban: Mt.) 20. § (3) bekezdésében foglalt feltételek fennálltát sem. A másodfokú bíróság helytállóan hivatkozott arra, hogy a Ctv. 22. § (1) bekezdéséből a cégnyilvánartás közhitelességével, a benne szereplő adatok valóságtartalmával szemben ellenbizonyításnak van helye, azonban az Mt. 20. § (3) bekezdés második fordulatában foglaltakat érdemben nem vizsgálta, indokolása e körben elmaradt.
- A felperes keresete és az alperes ellenkérelme**
- [19] A megismételt eljárásban a felperes keresetében elsődlegesen azt kérte, hogy a bíróság állapítsa meg, miszerint az alperes 2020. augusztus 14-én a 2011. október 21-én kötött KSZ és KSZ Függeléke elnevezésű kollektív szerződés és az 1993. július 16-án kötött KSZ elnevezésű kollektív szerződés felmondása érvénytelen, mivel azt álképviselő tette. Másodlagos kereseti kérelmében kérte, hogy a bíróság állapítsa meg, miszerint 2011. október 21-én kötött KSZ és KSZ Függeléke elnevezésű kollektív szerződés és az 1993. július 16-án kötött KSZ elnevezésű kollektív szerződés hatálya felperes és alperes között fennáll, tekintettel arra, hogy az alperes 2020. augusztus 14-én kelt felmondását tartalmazó nyilatkozata érvénytelen az álképviselőre tekintettel.
- [20] Mindkét kereseti kérelmét az Mt. 285. § (1) bekezdésére és 20. § (3) bekezdésére alapította másodlagos kereseti kérelme tekintetében hivatkozott az Mt. 29. § (4) bekezdésére is.
- [21] Érvelése szerint XY cégvezetői megbízatása 2020. június 30-ig tartott, a veszélyhelyzet a 282/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet 1. §-a alapján 2020. június 18-án megszűnt, így a cégvezetőre a 102/2020. (IV. 10.) Korm. rendelet 6. § (4) bekezdése ezen ok miatt sem vonatkozhat. XY 2020. június 30. után érvényesen nem tehetett jognyilatkozatot az alperes nevében, a felmondó nyilatkozatot 2020. augusztus 14-én képviseleti jog nélkül tette, így álképviselőnek minősül. A felmondásokat tartalmazó nyilatkozatok az Mt. 20. § (3) bekezdése alapján érvénytelenek, joghatás kiváltására alkalmatlanok, utólagos jóváhagyó nyilatkozat hiányában a KSZ és a KSZ Függeléke a felek között hatályban van. A felperes kellő gondosság mellett sem feltételezhette alappal az álképviselőként eljáró volt cégvezető jogosultságát, és amint tudomást szerzett XY álképviselői minőségéről a munkaügyi pert megindította.
- [22] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.
- Az első- és a másodfokú bíróság ítélté**
- [23] Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította. Ítéletében utalt az Mt. 272. § (1) bekezdésére, 280. § (1) bekezdésére, az Mt. 277. § (1) bekezdésére, és a 285. § (1) bekezdésében foglaltakra.
- [24] Indokolása szerint az Mt. 20. § (1) bekezdése szerint a munkáltató képviseletében jognyilatkozat tételére a munkáltatói jogkör gyakorlója jogosult. Ez az a személy, aki a munkáltató nevében nyilatkozik, vagyis 2020. augusztus 14-én az alperesnél a kollektív szerződés felmondására a cégvezető volt jogosult.
- [25] A felperes jogi érvelése alapján elsősorban az volt vizsgálendő, hogy 2020. augusztus 14-én XY munkáltatói jogokat gyakorló törvényes képviselő volt-e az alperesnél. Az alperes megismételt eljárásban módosított ellenkérelme alapján azt kellett eldönteni, hogy az Mt. 20. § (3) bekezdés második fordulata alapján a jognyilatkozat közlésekor fennálló körülményekből a felperes alappal következtethet-e az alperes nevében eljáró személy jogosultságára, ez alapján a felmondás érvényesnek tekinthető-e.

- [26] Az nem volt vitatott, hogy XY 2020. június 30-ig az alperes törvényes képviselője volt. Az Alapszabály 12.2.5. pontja alapján a közgyűlés hatáskörébe tartozik a cégvezető kinevezése, azonban a felek egyező nyilatkozata szerint 2020. június 30-át követő időszakra a közgyűlés ilyen döntést nem hozott.
- [27] A 2020. június 11-én kelt és a Törvényszék Cégbíróságához benyújtott változásbejegyzés iránti kérelemben az alperes a cégvezetői megbízás lejáratának megváltoztatását kérte 2020. szeptember 30-ig. A kérelemről nemperes eljárásban a cégbíróság döntött, annak értékelésére jelen munkaügyi perben nincs a bíróságnak hatásköre. A cégbíróság a kérelemnek helyt adott, XY cégvezető megbízásának lejáratát 2020. szeptember 30-ra változtatta a 102/2020. (IV. 10.) Korm. rendelet 6. § (4) bekezdése alapján.
- [28] A 102/2020. (IV. 10.) Korm. rendelet 6. § (4) bekezdése és a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (továbbiakban: Ptk.) 3:25. § (1) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság szerint a közgyűlés döntése nélkül, törvény erejénél fogva a megbízás akkor hosszabbodik meg legfeljebb 90 nappal, ha ez vezető tisztségviselő vagy testületi tag, valamint állandó könyvvizsgáló megbízását érinti és a további konjunktív feltétel fennáll, amely szerint a megbízás egyébként a veszélyhelyzet ideje alatt szűnne meg.
- [29] Az ügyvezetést a Ptk. 3:282. § (1) bekezdése alapján az igazgatóság látja el, vezető tisztségviselői az igazgatósági tagok. A jogszabály szerint a cégvezető nem vezető tisztségviselő és nem testületi tag. A 102/2020. (IV. 10.) Korm. rendelet 6. § (4) bekezdése kizárólag a vezető tisztségviselő és a testületi tagok megbízásának fennmaradásáról rendelkezett, a cégvezető tisztségét nem érintette. Emellett XY cégvezetői tisztsége nem a veszélyhelyzet alatt szűnt meg, hanem azt követően, 2020. június 30-án. A 102/2020. (IV. 10.) Korm. rendelet 6. § (4) bekezdése szerinti konjunktív feltételek egyike sem állt fenn vonatkozásában, erre tekintettel a jogszabály erejénél fogva cégvezetői megbízása nem maradhatott fenn 2020. június 30-át követően.
- [30] Az elsőfokú bíróság utalt a Ctv. 22. § (1)–(6) bekezdéseiben foglaltakra. Rögzítette, hogy a Ctv.-ben megjelenő közhitelesség elve nem jelenti azt, hogy harmadik személynek akkor is el kell fogadni az arra nem jogosult személy eljárását, ha információval rendelkezik jogosultsága hiányáról. A felperes bizonyította, hogy a vitatott cégbírósi bejegyzéshez nem volt az alperesi közgyűlésnek döntési alapja, és a cégvezetői megbízás a 102/2020. (IV. 10.) Korm. rendelet 6. § (4) bekezdése alapján a jogszabály erejénél sem maradt fenn.
- [31] A már hivatkozott 102/2020. (IV. 10.) Korm. rendelet 6. § (2) bekezdése szerint az igazgatóság két tagjának döntése akkor lenne elegendő a határozathozatalhoz, ha a többi tag az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humán járvány miatt nem tud eljárni. Az alperes elő sem adott olyan tényeket, amelyekből megállapítható lenne, hogy 2020. június 8-án az igazgatóság három másik tagja a covid járvány miatt az írásbeli egyeztetésben, akár az email váltásban is akadályozott lett volna. Mindebből pedig arra a következtetésre kellett jutni, hogy XY cégvezetői tisztségének fennmaradását sem cégiratok, sem jogszabály nem támasztja alá, ezért nem volt jogosult az alperes nevében a 2020. augusztus 14-én a felmondó nyilatkozat megtételére, azt álképviselőként tette.
- [32] Az Mt. 20. § (3) bekezdésének értelmezése során az elsőfokú bíróság rögzítette, hogy felperes sem vitatta, miszerint arról tudomása volt, hogy a munkáltatói jogkör 2020. június 30-ig biztosan XY gyakorolta, ezt az adatot a cégnyilvántartás is tartalmazta. A jogi személy képviseletére vonatkozó közhiteles adatról bárki – így a felperes is – információhoz juthatott a cégnyilvántartásból, ahol 2020. augusztus 14-én XY cégvezetőként szerepelt. Ebben az időpontban a munkavállalók és a felperes is XY-t tekintették munkáltatói jogkör gyakorlójának. Tette ezt a felperes is annak ellenére, hogy az alperes részvényeseként rálátott a közgyűlési és igazgatósági döntésekre, azonban elmulasztotta a tőle várható gondosságot, nem győződött meg arról, hogy van-e jogszabálynak megfelelő alperesi döntés a cégvezető személyéről 2020. június 30. utáni időszakra. A felperes 2020. szeptember 3-ig cégvezetőként levelezett XY-nal, tőle várta a kollektív szerződéssel kapcsolatos munkáltatói jognyilatkozatokat.
- [33] Az elsőfokú bíróság egyetértett az alperessel abban, hogy a felperes 2020. szeptember 3-ig biztosan a munkáltatói jogkör gyakorlója tekintette XY-t a cégnyilvántartás adatai és a tényleges jogkörgyakorlás alapján. A per eldöntése szempontjából irreleváns, hogy 2020. szeptember 3-a után mit gondolt a munkáltatói jogkörgyakorlásról.
- [34] Az Mt. rendelkezésének hiányában a jognyilatkozat méltányossági okokból nem tekinthető érvénytelennak, ezért a bíróság megállapította az Mt. 20. § (3) bekezdés második fordulata alapján, hogy XY 2020. augusztus 14-én közölt felmondása érvényes volt, erre tekintettel a felperes a KSZ és a KSZ Függelékét felmondó jognyilatkozat érvénytelenségének megállapítására és ezek hatályosságának fennállására vonatkozó kereseti kérelmét egyaránt elutasította.
- [35] A felperes fellebbezése folytán eljáró Ítéltábla ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és megállapította, hogy az alperes 2020. augusztus 14-én kelt a 2011. október 21-én kötött KSZ és KSZ Függeléké elnevezésű kollektív szerződés felmondása és az 1993. július 16-án kötött a KSZ elnevezésű kollektív szerződés felmondása érvénytelen.
- [36] A másodfokú bíróság megállapította, hogy az alperes által sem volt vitatott, miszerint 2020. augusztus 14-én XY nem volt jogosult a munkáltatói jogokat gyakorolni. Az alperes nevében tett felmondó jognyilatkozatát érvénytelennak kell tekinteni az Mt. 20. § (3) bekezdés első fordulata értelmében, mivel az alperes munkáltatói jogkör gyakorlására jogosult törvényes képviselője a bíróság felhívására sem hagyta azt jóvá. Perbeli esetben az alperes törvényes képviselője a jogszabály által biztosított utólagos jóváhagyás lehetőségével élhetett volna annak érdekében, hogy az érvénytelen felmondó nyilatkozat a kívánt joghatás elérésére alkalmas legyen. Az alperes a jogszabály által biztosított lehetőségével nem élt, nem hagyta jóvá az érvénytelen jognyilatkozatot.

- [37] Az Mt. 20. § (3) bekezdésének második fordulata a munkavállaló számára biztosít lehetőséget, hogy egy érvénytelen munkáltatói jognyilatkozat joghatás kiváltására alkalmassá váljon. A perbeli esetben a felperes azt kívánta igazolni, hogy a körülményekből nem következethetett alappal a jognyilatkozatot tevő jogosultságára, a jognyilatkozat megtámadásával vitássá tette azt. A felmondó nyilatkozat megtételének idején, 2020. augusztus 14-én az alperesi szervezetben vitatott volt, hogy ki jogosult az alperes nevében eljárni, a munkáltatói jogokat gyakorolni. Ezt igazolja, hogy az alperes felszámolását követően az alperes törvényes képviselője arra hivatkozott, hogy korábbi menedzsmentje vezető állású munkavállalói részéről ellenőrizhető, hiteles tájékoztatást, felvilágosítást nem kapott a 2020. augusztus 14-i felmondó nyilatkozat megtételének konkrét okaival, körülményeivel kapcsolatban.
- [38] A felperes mint szakszervezet tudomással rendelkezhetett – gondos eljárás mellett – az Alapszabály tartalmáról, és tudnia kellett volna, hogy közgyűlés összehívására 2020. június 30-át közvetlenül megelőzően és azt követően sem került sor. Tudomása lehetett volna arról a nyilvános cégnyilvántartásból, hogy XY cégvezető megbízatásának 2020. szeptember 30-ig történő meghosszabbítását sem cégiratok, sem jogszabály nem támasztja alá. A felperes ezen rendelkezésre álló információkból alappal nem következethetett XY eljárási jogosultságára, a korábbi cégvezető esetleges tényleges eljárása mint tény az alappal való következtetés levonására nem alkalmas. A másodfokú bíróság a felperes nyilatkozatát fogadta el, miszerint csak később szerzett tudomást XY álképviselői minőségéről, a felmondó nyilatkozat érvényességét vitatta, amelyből az következik, hogy a felperes nem következtetett az eljáró személy jogosultságára.
- [39] Az alperes 2020. augusztus 14-én kelt felmondása érvénytelen, mivel az Mt. 20. § (3) bekezdés első fordulata szerint nem élt az utólagos jóváhagyás lehetőségével, a felperes pedig igazolta, hogy a nyilatkozatot álképviselő tette, és a körülményekből nem következethetett alappal az eljáró jogosultságára. Az Mt. 29. § (4) bekezdése szerint az egyoldalú jognyilatkozat érvénytelensége esetén e jognyilatkozatból jogok és kötelezettségek nem származhatnak.
- Az alperes felülvizsgálati kérelme és a felperes felülvizsgálati ellenkérelme**
- [40] Az alperes elsődleges a felülvizsgálat engedélyezését kérte. Erdemben a másodfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését és a jogszabályoknak megfelelő új, a felperes által előterjesztett keresetet teljes egészében elutasító határozat meghozatalát indítványozta. Jogszabálysértésként az Mt. 20. § (3) (4) bekezdését jelölte meg.
- [41] Az alperes álláspontja szerint a másodfokú bíróság ítélete egyfelől az Mt. 20. § (3) bekezdésébe ütköző módon téves, jogszabálysértő, másfelől a másodfokú bíróság a tényállást részben irratellenesen állapította meg, továbbá a rendelkezésre álló bizonyítékokat kirívóan okszerűtlenül értékelte.
- [42] Az alperesi álláspont szerint téves a másodfokú bíróság azon jogértelmezése, mely szerint az Mt. 20. § (3) bekezdésének második fordulata a munkavállaló számára biztosít lehetőséget, hogy egy érvénytelen munkáltatói nyilatkozat joghatás kiváltására alkalmassá váljon. A másodfokú bíróság ítélete e körben indokolást nem tartalmazott, így nem állapítható meg, hogy milyen jogértelmezési tevékenység következtében, milyen jogi érvek alapján jutott a fenti következtetésre. E körben az elsőfokú bíróság álláspontja helytálló, amely szerint az Mt. 20. § (3) bekezdése nemcsak a munkavállalót védő rendelkezés, arra kizáró szabályozás hiányában a munkáltató is hivatkozhat érdekei védelme esetén. A munkáltatói jognyilatkozat érvényességét a jognyilatkozat közlésekor fennálló körülmények vizsgálata alapján kell elbírálni, ez a vizsgálat annyiban objektív, hogy független a jognyilatkozat tartalmától és attól, hogy ez a munkavállalóra vonatkozóan jogot vagy kötelezettséget keletkeztet, jogi helyzetét milyen tartalommal változtatja meg.
- [43] Az alperes szerint megalapozatlan, iratellenes a jogerős ítélet indokolásának az a része, amely szerint „a felmondó nyilatkozat megtételének idején, 2020. augusztus 14-én az alperesi szervezetben vitatott volt, hogy ki volt jogosult az alperes nevében eljárni, a munkáltatói jogokat gyakorolni”. A másodfokú bíróság e körben sem tett eleget indokolási kötelezettségének, nem jelölte meg, hogy ezt a tényállítást milyen bizonyítékokra alapítja. Az alperesnél világos és egyértelmű volt ugyanis, hogy nevében XY cégvezető jár el, eljárási jogosultságát a felmondó nyilatkozat megtételét megelőzően sem a felperesi szakszervezet, sem a munkavállalók nem kérdőjelezték meg.
- [44] Megalapozatlanul, tévesen jutott a másodfokú bíróság arra a következtetésre, hogy nem áll fenn az Mt. 20. § (3) bekezdésében foglalt azon feltétel, amely szerint a felperes a körülményekből alappal következethetett az eljáró jogosultságára. Az alperes érvelése szerint a cégnyilvántartásnak a felmondáskori, 2020. augusztus 14-i tartalma alapján felperes kizárólag ezzel ellentétes következtetésre juthatott. Ebben az időpontban ugyanis XY cégképviselőre jogosult személyként szerepelt a cégnyilvántartásban, és ezt a tényt a felmondás időpontjáig senki nem kérdőjelezte meg. A felek közötti levelezésből megállapítható, hogy felperes saját maga is munkáltatói jogkör gyakorlására jogosult személynek tekintette XY-t, és nemcsak a felmondás időpontjában, hanem azt követően is figyelemmel arra, hogy nála kezdeményezte az új kollektív szerződéssel kapcsolatos tárgyalások megkezdését is. A másodfokú bíróság a bizonyítékok értékelésénél figyelmen kívül hagyta mind a cégnyilvántartás 2020. augusztus 14-ei állapotát, mind pedig a felmondás közlését követően a felek között folytatott kommunikációt. Okszerű mérlegelés alapján kizárólag arra a következtetésre lehetett volna jutni, hogy fennáll az Mt. 20. § (3) bekezdésében foglalt azon feltétel, amely szerint a felperes a körülményekből alappal következethetett az eljáró jogosultságára, így a felmondás érvénytelen.
- [45] Az alperesi értelmezést támasztja alá az Mt. 20. § (4) bekezdésében foglalt azon szabály is, amely szerint a munkáltató akkor hivatkozhat arra, hogy képviselője jogkörét túllépve járt el, ha a munkavállaló a körülményekből nem következethetett alappal az

- eljáró jogosultságára. Amennyiben ugyanis jelen ügyben alperes kívánna hivatkozni arra, hogy a képviselő jognyilatkozata a képviseleti jog hiánya miatt érvénytelen, úgy azt ezen jogszabályi rendelkezés alapján eredményesen nem tehetné meg, ugyanakkor felperes hivatkozhat arra, hogy a körülményekből következtetett az eljáró jogosultságára.
- [47] A másodfokú bíróság a felperes nyilatkozatát fogadta el, amely szerint csak később szerzett tudomást XY álképviselői minőségéről, a felmondó nyilatkozat érvényességét vitatta, amelyből az következik, hogy a felperes nem következtethetett alappal az eljáró jogosultságára. A fenti ítéleti indokolással a másodfokú bíróság olyan értelmezést adott az Mt. 20. § (3) bekezdés második fordulatának, amely szerint az a kérdés, hogy a munkavállaló (illetve jelen esetben a felperesi szakszervezet) a körülményekből alappal következtethetett az eljáró jogosultságára, nemcsak a nyilatkozat időpontjában, hanem azt követő időpontra nézve is vizsgálható. Alperes álláspontja szerint az Mt. 20. § (3) bekezdésének ilyen kiterjesztő értelmezése nem lehetséges, az érintett tudattartalom kizárólag az intézkedés időpontjában vizsgálható. Ezt az elsőfokú bíróság ítéletében helyesen fejtette ki.
- [48] A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására irányult.
- [49] Érvelése szerint nem vitás és egyértelmű, hogy az álképviselő nyilatkozata érvénytelen, arra sem a tényleges munkáltatói jogkörgyakorlásának, sem az alperes tulajdonosi körének nem volt meg az ügyleti akarat. Amennyiben egy ilyen tényállás mentén lenne mégis érvényes egy jognyilatkozat az a jogbiztonságba és a tisztességes foglalkoztatásba vetett hitet ásná alá.
- A Kúria döntése és jogi indoka**
- [50] Az alperes felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet is előterjesztett. Tekintettel arra, hogy a következetes ítélkezési gyakorlat szerint a munkaügyi per nem minősül vagyoni jogi pernek, így a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem előterjesztése szükségtelen volt (Pp. 523. §).
- [51] A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint megalapozott.
- [52] A felülvizsgálat a megelőző eljáráshoz kapcsolódó rendkívüli, korlátozottan igénybe vehető perorvoslat, amelynek kizárólag jogszabálysértésre hivatkozásra alapítottan van helye. A felülvizsgálat funkciója a kérelmet előterjesztő fél által állított jogsérelem elbírálása és megalapozottsága esetén annak orvoslása. A Kúria kizárólag azt bírálhatja el, hogy a felülvizsgálati kérelemben előadott okból a megjelölt jogszabályokat megsértette-e a jogerős ítélet. Ennek figyelembevételével a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között, az abban konkrétan megjelölt jogszabályhelyek tekintetében volt vizsgálható a jogerős ítélet jogszabálysértő volta (Pfv.II.21.260/2024/6.).
- [53] A felülvizsgálati kérelem kötelező tartalmi elemei a megsértettként megjelölt jogszabályhely feltüntetése és a jogszabálysértés megvalósulását alátámasztó jogi érvelés (Pp. 413. § (1) bekezdés b) pont). A megsértett jogszabályhelyet tehát pontosan meg kell jelölni, és az arra vonatkozó jogi érvelésben szöveges formában is megfogalmazni a jogerős ítélet által sérelmezett és a rendkívüli perorvoslatot megalapozó fogyatékoságát (Pfv.II.20.529/2024., Pfv.II.20.877/2024.).
- [54] Az alperes felülvizsgálati kérelmében kizárólag az Mt. 20. § (3)–(4) bekezdésének megsértését panasolta vitatva az álképviselő eljárásai jogosultságát, egyéb – főként eljárásjogi kifogásait – jogszabálysértés megjelölésével nem támasztotta alá.
- [55] Jelen eljárásban az már nem volt vitatott, hogy 2020. augusztus 14-én XY nem volt jogosult a munkáltatói jogok gyakorlására, így azt kellett értékelni, hogy a részéről megtett felmondó nyilatkozat érvénytelen volt-e az Mt. 20. § (3)–(4) bekezdésében foglaltakra is figyelemmel.
- [56] Az Mt. 20. § (3) bekezdésének első mondata szerint, ha a munkáltatói jogkört nem az arra jogosított személy (szerv, testület) gyakorolta eljárása érvénytelen kivéve, ha a jogkör gyakorlója a jognyilatkozatot írásban jóváhagyta. Ennek megfelelően az álképviselő nyilatkozata és így a munkáltatói jogkör gyakorlása nem érvénytelen, ha azt arra jogosított, felhatalmazással rendelkező személy vagy szerv utólagosan elfogadta. Ennek hiányában sem érvénytelen, ha a munkavállaló a körülményekből alappal következtethetett az eljáró jogosultságára.
- [57] Az Mt. 20. § (4) bekezdése értelmében a munkáltató – mint jelen esetben is – csak akkor hivatkozhat arra, hogy képviselője jogkörét túllépve járt el, ha a munkavállaló a körülményekből nem következtethetett kellő alappal az eljáró jogosultságára. E rendelkezés szerint – és a polgári jogban megjelenő szabályozás szerint is – aki képviseleti jogkörét jóhiszeműen túllépi, vagy anélkül, hogy képviseleti joga volna, más nevében szerződést köt, és eljárását az, aki nevében eljár, nem hagyja jóvá, köteles a vele szerződő félnek a szerződés megkötéséből eredő kárát megtéríteni. Lényeges tehát, hogy az úgynevezett jóhiszemű álképviselő mentesül eljárásának jogkövetkezménye alól, ha az általa vélelmezett képviselt valódi képviseltté válik azáltal, hogy ezt a magatartást jóváhagyja. Amennyiben ezt nem teszi, úgy az eljáró személy marad álképviselő.
- [58] Az Mt. 20. § (4) bekezdése tehát összefüggésben áll az Mt. 20. § (3) bekezdésével. Amennyiben a munkáltatói jogkör feljogosított gyakorlója az álképviselő jognyilatkozatát jóváhagyta, úgy a jognyilatkozat nem lesz érvénytelen. Ennek hiányában is érvényes a jognyilatkozat, amennyiben a munkavállaló a körülményekből alappal következtethetett az eljáró jogosultságára. Abban az esetben, ha a munkáltatói jogkör feljogosított gyakorlója nem hagyja jóvá az álképviselő eljárását, úgy tartalmában az Mt. 20. § (4) bekezdésében foglalt tényállást valósítja meg, vagyis arra hivatkozik, hogy képviselője jogkörét túllépve járt el, eljárása érvénytelen. Ezt a hivatkozást azonban nem teheti meg abban az esetben, ha a munkavállaló a körülményekből alappal következtethetett az eljáró jogosultságára. Ez tehát azt jelenti, hogy az adott körülmény mintegy pótolja a munkáltatói jogkör gyakorlójának jóváhagyását, illetve ellenkező megközelítésben megakadályozza az álképviselő eljárásának érvénytelenítését.
- [59] Jelen esetben az alperes nem hagyta jóvá az álképviselő eljárását bírósági felhívás ellenére sem,

- így azt kellett értékelni, hogy a felperes a körülményekből alappal következtethet-e az eljáró jogosultságára. Elsődlegesen tehát azt kellett vizsgálni, hogy a munkavállaló a körülményekből mikor következtethet „alappal” az eljáró személy jogosultságára, továbbá, hogy ennek milyen hatása van általában a munkáltatói cselekmény érvényességére. Az alapos ok nem csupán a munkavállaló szubjektív meggyőződését fejezi ki, hanem ezen túlmenően magába foglalja azt is, hogy a munkáltatót reprezentáló személy magatartása megalapozott feltevést indukált-e a munkavállalóban, illetve jelen esetben a felperesben.
- [60] Ennek során vizsgálni kell az adott körülmény valamennyi lényeges tényezőjét annak megítélésénél, hogy a felperes kellő alappal következtethet-e a munkáltatóként eljáró személy felhatalmazására.
- [61] Téves a másodfokú bíróság következtetése, miszerint 2020. augusztus 14-én az alperesi szervezetben vitatott volt, hogy ki jogosult az alperes nevében eljárni, munkáltatói jogokat gyakorolni. A felszámolóbiztos jóval később, 2024. szeptember 18-án kelt – az iratokhoz csatolt – nyilatkozatából nem lehet erre következtetni. Az csupán azt tartalmazza (a jóváhagyás hiányára utalással), hogy „a felmondó nyilatkozattal kapcsolatban a Zrt. „f.a.” korábbi menedzsmenete vezető állású munkavállalói részéről ellenőrizhető, így nagy bizonyossággal hiteles tájékoztatást felvilágosítást nem kaptam, így a nyilatkozat megtételének konkrét okaival, körülményeivel kapcsolatban releváns információval nem rendelkezem”. Ez pedig nem szolgál bizonyítékkal arra, hogy a nyilatkozat megtételének időpontjában bárki kétségbe vonta volna XY eljárási jogosultságát, és más rendelkezésre álló bizonyítékból sem lehet erre következtetni.
- [62] Az elsőfokú bíróság ítéletében helyesen fejtette ki, hogy az alperes által sem volt vitatott az, miszerint tudomása volt arról, hogy a munkáltatói jogkört 2020. június 30-ig XY gyakorolta, ezt a cégnyilvántartás is tartalmazta. A jogi személy képviselőjére vonatkozó közhiteles adatot bárki a cégnyilvántartásban megnézhet, és itt 2020. augusztus 14-én – a megállapodáskor – XY cégvezetőként volt feltüntetve. A cégbíróság adatai és a ténylegesen fennálló állapot, a felek egymáshoz való viszonya alapján a munkavállalók és a felperes is a munkáltatói jogkör gyakorlójának alapos okkal tekintette XY-t. A felperes maga is 2020. szeptember 3-ig cégvezetőként levelezett nevezett személlyel, tőle várta a kollektív szerződéssel kapcsolatos munkáltatói jognyilatkozatokat. Mindebből következően nem releváns, hogy gondos eljárás mellett a felperesnek miről kellett volna tudomással lennie, mivel a fenti peradatokból a konkrét tudattartama megállapítható.
- [63] Helyesen hivatkozott arra is az elsőfokú bíróság, hogy a per eldöntése szempontjából irreleváns az a körülmény, hogy a felperes 2020. szeptember 3. után a jogkörgyakorló személyére vonatkozóan milyen tudomással rendelkezett, az Mt. 20. § (3) bekezdés második fordulatát pedig a jognyilatkozat közlésének időpontjában fennállónak kell értékelni.
- [64] Arra is helyesen utalt az elsőfokú bíróság, hogy a jognyilatkozat méltányossági okból nem tekinthető érvénytelennek akkor sem, ha egyébként ez a munkavállalók jelentős részét hátrányosan érinti.
- [65] Minderre figyelemmel az elsőfokú bíróság állapította meg helytállóan, hogy XY 2020. augusztus 14-én közölt felmondása nem érvénytelen, így a felperes és a KSZ és KSZ Függelékét felmondó nyilatkozat érvénytelenségének megállapítására és a KSZ és KSZ Függeléke hatályosságának fennállására vonatkozó kereseti kérelem nem volt megalapozott, az elsőfokú bíróság döntése felelt meg a jogszabályi előírásoknak.
- [66] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében törvényességi felügyeleti eljárás kezdeményezését kérte, mivel érvelése szerint a cégnyilvántartásban XY cégvezetői megbízatásának hatálya jogellenesen szerepel.
- [67] A Ctv. 76. § (1) bekezdés b) pontja szerint hivatalból jár el a cégbíróság, ha az eljárást más bíróság kezdeményezi. A 77. § (3a) bekezdése értelmében pedig nincs helye törvényességi felügyeleti eljárás kezdeményezésének, ha a cég felszámolási vagy kényszerszünetelési eljárás alatt áll: ezekben az esetekben a cégbíróság a kérelmet elutasítja.
- [68] A Ctv. ezen bekezdését a 2017. évi CLXXXVI. törvény (a közigazgatási bürokrácia csökkentésével és az egyes hatósági eljárások egyszerűsítésével összefüggő törvények módosításáról) 37. § (3) bekezdése iktatta be. Az ehhez fűződő miniszteri indoklás szerint „a módosítás rendezi a törvényességi felügyeleti eljárás és a kényszerszünetelési eljárás vagy felszámolási eljárás egymáshoz való viszonyát figyelemmel arra, hogy a felszámolási és kényszerszünetelési eljárások olyan eljárások, ahol a cég kényszer-megszüntetésére kerül sor, és az eljárások egyébként is bírósági felügyelet mellett folynak, felesleges és indokolatlan a céggel szemben törvényességi felügyeleti eljárást is lefolytatni akár kérelemre, akár hivatalból. Ennek oka ugyanis az, hogy a törvényességi felügyeleti eljárásban a cégnek nincs valós érdeke a törvényes működés helyreállítására, másrészt az eljárásban alkalmazható leg súlyosabb intézkedés a cég megszűntnek nyilvánítása lehet, amely jogkövetkezmény alkalmazása ezen cégek esetében valós joghatással már úgysem bírna”. Mindebből következően tehát a felperes felülvizsgálati ellenkérelmében alaptalanul kérte a törvényességi felügyeleti eljárás kezdeményezését a Kúriától a már felszámolási eljárás alatt álló alperessel szemben.
- [69] A kifejtettek tekintetével a Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta a Pp. 424. § (3) bekezdése alapján.

(Kúria Mfv.II.10.005/2025/5.)

KÖZIGAZGATÁSI KOLLÉGIUM

195 A Kúria felülvizsgálati eljárásban hozott, az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyező és a közigazgatási bíróságot új eljárás lefolytatására utasító végzése után, a megismételt bírósági eljárásban tartott következő tárgyalás nem azonosítható a Kp. 43. § (1) bekezdésének keresetváltoztatás tilalmát megfogalmazó rendelkezésében szereplő első tárgyalás fogalmával. Az Ákr. 50. § (2) bekezdés c) pontjában szereplő hatvan napos ügyintézési határidő megsértésére vonatkozó érvelést nem kell hivatalból vizsgálnia a közigazgatási bíróságnak [2017. évi I. törvény (Kp.) 43. § (1) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes hulladéklerakási járulék fizetésére kötelezett gazdasági társaság, akinél az alperes hulladékgazdálkodási hatósági jogkörben eljárva az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) szabályai szerint vizsgálta, hogy a felperes a telephelyein 2018. január 1. és 2019. szeptember 30. közötti időszakban eleget tett-e járulékfizetési kötelezettségének és a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény (a továbbiakban: Ht.) 68–69/C. §-aiban foglaltakat teljesítette-e.
- [2] Az ellenőrzés a felperes részéről teljesített, Ht. 68. § (6) bekezdése szerint negyedévente kötelező adatszolgáltatást és annak önellenőrzéseit is figyelembe vette a hulladéklerakási járulékfizetés kötelezettség meghatározásánál.
- [11] Az alperes először 2020. május 4-én kelt határozatával kötelezte a felperest hulladéklerakási járulék különbözet és késedelmi pótlék, valamint adóbírság megfizetésére. A felügyeleti jogkörben eljáró Innovációs és Technológiai Minisztérium (a továbbiakban: ITM) NHHF/14872-3/2022-ITM számú végzése azonban ez utóbbi határozatot megsemmisítette és az alperest új eljárás lefolytatására kötelezte. Ebben a Kúria Kfv.II.38.170/2021/6. számú ítéletére történő utalással megállapította, hogy a hulladéklerakási járulék nem minősül adónak, a hulladékgazdálkodási hatóság nem adóhatóság, továbbá a hulladékgazdálkodási járulékkal összefüggő hatósági eljárásra az Ákr. szabályai irányadók azzal, hogy a járulékfizetésre kötelezett bejelentési, nyilvántartási, valamint hulladéklerakási járulék és pótlékfizetési kötelezettségének elmulasztására az Art. rendelkezéseit kell alkalmazni. Az ITM új eljárásra kötelező végzése az alpereshez 2022. március 8-án érkezett meg. Az alperes ezt követően értesítette a felperest 2022. június 8-án kelt végzésben az eljárás megindításáról, jelezve azt is, hogy az ügyintézési határidő az Ákr. 50. § (2) bekezdése alapján 60 nap.
- [12] A megismételt eljárás során az alperes 2022. augusztus 5-én határozatában – miután megállapította, hogy a felperes hulladéklerakási járulékfizetési kötelezettségének a vizsgált időszakból 2018. I–II–III. negyedévében eleget tett –

kötelezte a felperest 2018. IV. negyedév vonatkozásában 53 009 760 forint hulladéklerakási járulék, valamint 1 597 254 forint késedelmi kamat megfizetésére, 2019. I. negyedév vonatkozásában 38 676 600 forint hulladéklerakási járulék, továbbá 1 606 615 forint késedelmi kamat, 2019. II. negyedév vonatkozásában 65 594 400 forint hulladéklerakási járulék és 2 579 208 forint késedelmi kamat, míg 2019. III. negyedév vonatkozásában 69 904 320 forint hulladéklerakási járulék és 2 591 822 forint késedelmi kamat megfizetésére.

- [15] A határozattal szemben felperes részéről előterjesztett kereseti kérelem többek között arra hivatkozott, hogy az alperes határozata meghozatalát megelőző egy nappal, 2022. augusztus 4-én a felperes 27 314 613 forint összegű járulékbefizetést teljesített, melyet a határozat nem vett figyelembe. Ennek ismeretében az alperes határozatával módosította a korábbi számú határozatát annyiban, hogy a felperes által teljesített befizetést elszámolta.

A kereseti kérelem és védírat

- [16] A felperes az alperes határozatának megsemmisítését és az alperes új eljárásra kötelezését kérte. A felperes szerint az alperes nem tett eleget az Ákr. 62. §-a szerinti tényállás-tisztázási kötelezettségének, melynek következménye, hogy az Ákr. 81. § (1) bekezdése szerinti indokolási kötelezettségét sem teljesítette.
- [18] A felperesi kereset szerint a felperes 2018. I. negyedévi hulladéklerakási járuléktartozása 2021. április 20-án, 2018. II. negyedévi fizetési kötelezettsége 2021. július 20-án, 2018. III. negyedévi fizetési kötelezettsége 2021. október 20-án, 2018. IV. negyedévi fizetési kötelezettsége pedig 2022. január 22-én elévült az Ákr. 138. §-a szerint. Az elévülésre tekintettel a felperes érvelése szerint az alperes már elévült követelésekre számolta el a befizetéseit, amely azt eredményezte, hogy legalább 128 521 636 forint tévesen került elszámolásra. Vitatta a módosító határozatban szereplő elszámolás számszaki adatait is.
- [19] A felperes keresete szerint a 2018. I. és II. negyedév vonatkozásában a határozatban rögzített hulladéklerakási járulék nincs összhangban a felperes által beküldött, és az alperes által jóváhagyott Országos Környezetvédelmi Információs Rendszer (továbbiakban: OKIR) szerinti adatszolgáltatással.
- [20] Az alperes védíratában a felperes keresetének az elutasítását kérte.

Az első közigazgatási per és a Kúria Kfv.I.37.412/2023/12. számú végzése

- [22] A Törvényszék 12.K.701.173/2022/22. számú ítéletével az alperes határozatát megsemmisítette, és az alperest új eljárás lefolytatására kötelezte.
- [26] Az elsőfokú bíróság jogerős ítéletével szemben a felperes felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő, amelyet a Kúria Kfv.I.37.412/2023/12. számú

- végzésében részében alaposnak talált, és a törvényszék 12.K.701.173/2022/22. számú ítéletét hatályon kívül helyezte, és az eljárás bíróságot utasította új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára.
- [27] A Kúria a felülvizsgálati eljárásban a felperes felülvizsgálati kérelmét több ponton alaptalannak találta. Megállapította, hogy a felperes alaptalanul hivatkozott egyrészt az elévülés bekövetkezésére, másrészt a tényállás tisztázás körében a felügyeleti hatóság intézkedésének hibás értelmezésére, továbbá a Kúria határozataitól való eltérésre is.
- [28] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet azért találta részben alaposnak, mert megállapította, hogy a felülvizsgálati kérelem alappal hivatkozott arra, hogy a 2018. I. és II. negyedévi hulladéklerakási járulék vonatkozásában nem került elbírálásra az OKIR rendszer szerinti adatszolgáltatás és a felülvizsgálni kért alperesi határozatban szereplő adatok közötti eltérésre történő kereseti hivatkozás. Ebből következően az alperes határozatában szereplő keresetben megjelölt számítási hibára vonatkozó kereseti kérelmi részre az ítélet indokolást nem tartalmaz, ami sérti a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 86. § (1) bekezdését.
- [29] Emellett a Kúria megállapította, hogy a felülvizsgálati kérelem alappal hivatkozott arra, hogy a felperes keresetében nem támadta az alperes határozatát az Ákr. 135. §-ának megsértése miatt. A felperes ugyanis bár kifogásolta az alperes határozatának késedelmi pótlék számítását, de a késedelmi pótlék számításához kapcsolódó jogsérelmet nem az Ákr. 135. §-ára hivatkozással állította, hanem azzal érvelt, hogy a követelés bizonyos időszakra nézve az Ákr. 138. §-a miatt elévült. Ebből következően a Kúria megállapította, hogy az Ákr. 135. §-ának megsértését a bíróság a kereseti kérelmen túlterjeszkedve vizsgálta. A Kúria végzésének indokolása szerint az elsőfokú közigazgatási bíróság kereseti kérelem nélkül csak hivatalból vizsgálhatta volna, hogy a kamatszámítás az Ákr. 135. §-ának megfelelt-e vagy sem.
- [30] A Kúria a közigazgatási bíróság számára azt az iránymutatást adta az új eljárásra, hogy egyrészt el kell bírálnia a felperes keresete azon hivatkozását, hogy a 2018. I. és II. negyedév vonatkozásában az alperes határozatában szereplő számadatok eltérnek az OKIR számadataitól, másrészt arról kell döntenie, hogy helye van-e az Ákr. 135. §-ára történő hivatkozással összefüggésben a Kp. 85. § (3) bekezdés b) pontja alkalmazásának. Amennyiben igen, akkor erről a feleket tájékoztatni kell, és fel kell hívni őket az észrevételeik megtételére.
- A Törvényszék megismételt eljárása és a 12.K.700.302/2024/14. sorszámu ítélete**
- [31] A Törvényszék a megismételt eljárásban 4. sorszámu végzésében tájékoztatta a feleket arról, hogy a Kúria Kfv.I.37.412/2023/12. számú végzése [62] és [63] bekezdésében foglalt iránymutatás szerint fog eljárni, ehhez képest tegyék meg nyilatkozataikat. A 2024. július 1-jén megtartott tárgyaláson (13. sorszámu jegyzőkönyv) tájékoztatta a feleket a Kp. 85. § (3) bekezdés b) pontjának megfelelően arról, hogy hivatalból veszi figyelembe, hogy az Ákr. 135. §-a nem alkalmazható.
- [32] A felperes előkészítő iratában nyilatkozott arról, hogy egyrészt fenntartja kereseti kérelmét. Előadta, hogy álláspontja szerint a Kúria új eljárásra utasító végzése és a Kfv.II.38.170/2021/6. számú ítélete egymásnak ellentmond az Art. alkalmazandó szabályai vonatkozásában. Állította, hogy a felügyeleti szerv végzésének tartalma körében eltérő a kúriai gyakorlat, ezért érvelése szerint az ellentmondó kúriai döntések vonatkozásában a Kúriának jogegységi eljárást kellett volna kezdeményeznie. Érvelése szerint az Ákr. 138. §-a annyiban vehető figyelembe, hogy az alperes nem írhatott elő olyan fizetési kötelezést, amely a végrehajtási eljárásban hivatalból figyelembe veendő elévülés miatt nem minősül végrehajthatónak. Utalt arra, hogy a késedelmi pótlék számítása során a felperesre terhesebb kötelezettséget megállapító döntés nem hozható.
- [33] A felperes keresetét mindenben fenntartva, a megismételt eljárásban tartott tárgyalást megelőzően előterjesztett előkészítő iratában az alperes határozatát azért is jogsértőnek tartotta, mert álláspontja szerint a felügyeleti intézkedés során hozott ITM döntése után megismételt alperesi eljárásban hozott határozat az Ákr. 50. § (2) bekezdés c) pontja szerint 60 napos eljárási határidőt jelentősen túllépte, és a határidő túllépés mellett állapított meg a felperesre hátrányos jogkövetkezményeket, adóbírságot és késedelmi pótlékot.
- [36] A Törvényszék a felperes kereseti kérelmét alaptalannak találta, ezért azt ítéletével a Kp. 88. § (1) bekezdés a) pontjának alkalmazásával elutasította.
- [37] Az ítélet jogi indokolásában elsőként a felperes keresetkiterjesztése kérdéséről döntött és a Kp. 43. § (1) bekezdésére hivatkozással megállapította, hogy a felperes nem megengedhető módon terjesztette ki keresetét.
- [40] Az ítélet indokolása szerint a felperes alaptalanul hivatkozott keresetében arra, hogy a 2018. I. és II. negyedév vonatkozásában az OKIR adatszolgáltatások és az alperes megállapításai között eltérés mutatkozik. A rendelkezésre álló adatokból ugyanis megállapítható, hogy 2018. I. negyedévre azért nem áll fenn az eltérés, mert a felperesi hivatkozással érintett 2018. szeptember 21-én kelt adatszolgáltatást maga a felperes vonta vissza nyilatkozatával, így az alperes jogszerűen vette figyelembe a 2018. október 25-én benyújtott önellenőrzés adatait. A 2018. II. negyedévi adatszolgáltatás pedig a felperes részéről több alkalommal is módosításra került, és az alperes az ellenőrzés során feltárt mérlegelési adatok alapján a hulladéklerakási járulék összegét a felperes utolsó, visszavonással nem érintett önellenőrzés adatszolgáltatásával egyezően állapította meg.
- [41] Az ítélet indokolása a felperes keresetében hivatkozott elévüléssel összefüggésben kiemelte, hogy a felperesi hivatkozással ellentétben az elévülés kérdésében a bíróságot a Kúria Kfv.I.37.412/2023/12. számú határozatában kifejtett jogértelmezés köti, attól a bíróság a megismételt eljárásban nem térhet el. Ebből következően kizárt volt a jelen jogvitában az Ákr. 138. § elévülési szabályainak alkalmazása, az alperes megelőző

- eljárása nem minősült az Ákr. XXI. fejezetében szabályozott végrehajtási eljárásnak. Miután a felperes fizetési kötelezettsége számításához kapcsolódóan az Art. elévülési szabályai vehetők figyelembe, és az Art. 202. § (1) bekezdése alapján az alperes alaphatározatának és módosító határozatának 2022. október 14-i meghozatalakor a felperes lekorábbi hulladéklerakási járulék tartozása a 2018. I. negyedévi, az elévülés nem következett be.
- [42] Az ítélet indokolása szerint bár a felülvizsgálni kért határozatban az alperes az Ákr. 135. §-át és ebből következően a Ptk. 6:48. § rendelkezéseit a késedelmi kamat meghatározására jogszabálysértő módon alkalmazta, erre vonatkozó kereseti kérelem azonban nem volt, és bár a bíróság alkalmazta a Kp. 85. § (3) bekezdés *b)* pontját, azonban a bíróság a hatékony jogvédelem elve alapján mégsem alkalmazhatta a felperesre terheesebb kötelezettséggel járó jogkövetkezményt, és ezért nem írhatta elő az alperes számára az Art. V. részének alkalmazását.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [44] A felperes felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen az ítélet megváltoztatását kérte az alperes határozatának megsemmisítése és új eljárásra kötelezése mellett, másodlagosan az ítélet hatályon kívül helyezését kérte a bíróság új eljárásra és új határozat meghozatalára kötelezése mellett.
- [45] A felülvizsgálati kérelem szerint az elsőfokú bíróság nem tett eleget a Kúria új eljárásra utasító végzésében foglaltaknak, amikor nem vizsgálta annak indokolása [61] és [62] bekezdésében foglalt adateltérést, helyezett más vizsgált meg, így a rendelkezésre álló perbeli nyilatkozatokat és bizonyítékokat is okszerűtlenül mérlegelte. A felülvizsgálati kérelem szerint az elsőfokú bíróság elmulasztotta vizsgálni a felperesnek az ésszerű időben történő hatósági eljárásra vonatkozó kereseti érvelését, amellyel összefüggésben több alkotmánybírói határozatra is utalt (5/2017. (XII. 2.) AB határozat, 3353/2017. (XII. 22.) AB határozat, 25/2020. (XII. 2.) AB határozat, 17/2019. (V. 30.) AB határozat). Az elbírálatlan keresetre vonatkozó irányadó jogértelmezéssel összefüggésben a Kúria Kfv.37.630/2022/5. számú ítéletére hivatkozott. A felülvizsgálati kérelem szerint ugyanis az elsőfokú ítélet indokolása [42] és [43] bekezdésében tévesen minősítette az előkészítő iratát tiltott keresetváltoztatásnak.
- [46] A felülvizsgálati kérelem szerint a felülvizsgálni kért ítélet indokolása pontatlanul ismertette a tényállást az ítélet [10], [15], [22], [24], [34], [30]–[33] bekezdéseiben, mert egyrészt hiányosan ismertette a felperes keresetét, nem pontosan fedik le az ítéletben leírtak a felperes által előadottakat, továbbá nem ismertette a bíróság az alperes 2024. július 1-jei tárgyaláson tett nyilatkozatát sem, és a 2024. május 2-án előterjesztett előkészítő irata is csak hiányosan került ismertetésre.
- [47] A felülvizsgálati kérelem szerint az elsőfokú bíróság nem tett eleget a Kúria hatályon kívül helyező végzése [62] bekezdésében foglalt iránymutatásnak az OKIR rendszer adatai összevetésével kapcsolatban.
- [48] A felülvizsgálati kérelem szerint az ítélet indokolása [56] és [57] bekezdéseiből következik, hogy a bíróság a kereseten túlterjeszkedett, ugyanis nem volt olyan kereseti kérelme, amely alapján az első fokon eljáró bíróság az Ákr. 76. §-ban foglaltak teljesülését vagy a felperesi önellenőrzéseket és azok visszavonását vizsgálhatta volna, ezért a Kp. 85. § (1) bekezdését megsértve a jogerős ítélet túlterjeszkedett a kereseti kérelem korlátjain.
- [49] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében az ítélet hatályában való fenntartására tett indítványt.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [54] A felülvizsgálati kérelem alaptalan az alábbiak miatt.
- [56] A Kúria előre bocsátja, hogy a felperes eredeti kereseti kérelmét elbíráló első törvényszéki ítélet felülvizsgálata során a Kúria Kfv.I.37.412/2023/12. számú végzése több, felperes által felvetett jogi érvelésre választ adott, a korábbi felülvizsgálati eljárásban Kúria által eldöntött jogkérdés ismételt elbírálásának sem a megismételt közigazgatási perben sem jelen felülvizsgálati eljárásban nincs helye.
- [57] A Kúria – a felülvizsgálati kérelemben állítottak sorrendjében – elsőként azt vizsgálta, hogy a Törvényszék eleget tett-e a Kúria Kfv.I.37.412/2023/12. sorszámu végzés [62] és [63] bekezdésében foglalt iránymutatásnak. A Kúria megállapította, hogy a felülvizsgálati kérelem alaptalanul állította, hogy a felülvizsgálni kért ítélet nem tett eleget a végzésben foglalt iránymutatásnak. Figyelemmel arra, hogy az Ákr. 135. §-ához kapcsolódó, hivatalbóli eljárás [Kp. 85. § (3) bekezdés *b)* pont], mint a Kúria hivatkozott végzése iránymutatásban szereplő egyik kérdést a felülvizsgálati kérelem nem érintette, ezzel a Kúriának sem kellett foglalkoznia.
- A megelőző eljárás irataiból, az elsőfokú bíróság által vizsgált iratok alapján megállapítható, hogy az elsőfokú bíróság vizsgálta 2018. I. és II. negyedévt érintően az OKIR adattartalma és az alperes határozatában szereplő számadatok adatai, azaz a hulladéklerakási járulékfizetés alapját képező számadatok közötti eltérés kérdését, és e vizsgálat eredményéről ítélete indokolásában, annak [56] bekezdésében kellő részletességgel számot adott.
- A felülvizsgálati kérelem alaptalanul állította az ítélet kereseti kérelmen történő túlterjeszkedését, az ítélet indokolása ugyanis a felülvizsgálati kérelemben kiemelt [56] és [57] bekezdéseiben az OKIR adatai és az alperes határozatában megjelenő eltérés okszerű magyarázatát tartalmazza. Ide tartozóan kell hangsúlyozni, hogy a határozati megállapításoknak és marasztalásnak nem kellett kizárólagosan az OKIR adatokon alapulni – ilyen jogszabályt a felperes nem jelölt meg –, ezek az adatok és megállapítások a felperes önellenőrzései során bejelentett és vissza nem volt nyilatkozata alapján is, a hatósági ellenőrzés eredményeként rögzíthetőek voltak. Ezt cáfoló jogszabályi rendelkezést a felperes nem jelölt meg.
- [58] A felülvizsgálati kérelem alaptalanul hivatkozott arra, hogy az első fokon eljáró bíróság ítélete a tényállást pontatlanul ismertette, s hogy a felperes nyilatkozatai és előkészítő irata ismertetése hiányos volt.
- Amellett, hogy a felülvizsgálati kérelemben nem került bemutatásra, hogy a felperes által hiányosnak nevezett tényállás és nyilatkozat ismertetés, mint eljárási hiba az ügy érdemére milyen befolyással

- lehet, a Kúria kiemeli, hogy az ítélet tartalmával szembeni követelményeket megfogalmazó közigazgatási perrendtartás sajátképi, Kp. 86. §-ában szereplő és a Kp. 84. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 346. § (4) bekezdésének ítéleti indokolás tartalmát meghatározó szabálya sem tartalmaz olyan előírást, hogy a bírósági ítéletnek egyrészt a tényállást minden részletre kiterjedően tartalmazni kell, másrészt, hogy a felek nyilatkozatait azok teljességében ismertetni indokolt. A Pp. 346. § (4) bekezdése normaszövegében is csak a kereset alapjának rövid ismertetését teszi kötelezővé.
- A Kúria gyakorlata egységes abban, hogy az ítélet tartalmával szembeni elvárás a tényállás és a felek előadásának értelemszerűen összefoglalt megjelenítése a döntés indokolásában (Kfv.I.35.591/2021/10.), mely előírásnak a felülvizsgálni kért ítélet eleget tett.
- [59] A felperes felülvizsgálati kérelme alaptalanul állította, hogy a megismételt eljárásban a 2024. május 2-án előterjesztett előkészítő iratát a felülvizsgálni kért ítélet tévesen minősítette Kp. 43. § (1) bekezdése értelmében meg nem engedett keresetkiterjesztésnek.
- [60] A Kúria Kp. 43. § (1) bekezdéséhez kapcsolódó joggyakorlata egységes, mely szerint a keresetkiterjesztés tilalmába ütközik, amennyiben a felperes új megtámadási irányt kíván szabni a perindítási határidő letelte után. (Kfv.I.35.177/2023/4.)
- [61] A Kúria miután megvizsgálta a felperes eredeti, alperes határozatával szembeni kereseti kérelmét, a Törvényszék előtt 12.K.701.173/2022. szám alatt folyamatban volt közigazgatási per iratait, és az azzal szembeni felülvizsgálati kérelmet, megállapította, hogy azokban a felperes részéről a megelőző eljárás ésszerű határidőn belül történő befejezése megsértésére történő hivatkozás nem szerepel. Ebből következően a felperes a Kúria hatályon kívül helyező végzését követő megismételt eljárásban hivatkozott először arra, hogy az ITM megsemmisítő és az elsőfokú hatóságot új eljárásra kötelező végzése meghozatalát követően az elsőfokú hatóság 60 napon túl hozott döntést. Az elsőfokú bíróság helytállóan minősítette a Kp. 43. § (1) bekezdése alapján a felperes ezirányú érvelését meg nem engedett keresetváltoztatásként, mert a keresetváltoztatás szempontjából nem minősül első tárgyalásnak a Kúria hatályon kívül helyező és új eljárásra kötelező végzését követően megismételt közigazgatási perben kitűzött következő tárgyalás. A Kúria végzése nyomán lefolytatott megismételt bírósági eljárásban nincs mód a keresetváltoztatásra, kivéve a Kp. 43. § (2) bekezdése szerinti esetkört.
- [62] A felülvizsgálati kérelem alaptalanul hivatkozott a Kúria Kfv.VI.39.149/2020. számú ítélete indokolása [17] bekezdésétől való eltérésre is, ugyanis a Kúria a felülvizsgálni kért ítéletben elfoglalt jogi állásponttal azonos módon értékelte a keresetkiterjesztés kérdését, hangsúlyozva az ítélet elvi tételében, hogy a keresetkiterjesztés tilalmába ütközik, ha a felperes a perindítási határidő letelte után új megtámadási irányt kíván szabni közigazgatási perben. A felperes által hivatkozott ítélet elvi tétele azt is kimondta, hogy megelőző eljárásban nem értékelt tényre, körülményre a fél abban az esetben hivatkozhat, ha az értékelés elmaradása neki nem róható fel.
- [63] A felülvizsgálati kérelem alaptalanul hivatkozott arra is, hogy a megelőző eljárás során az ITM határozata meghozatalát követő határidő mulasztást, azaz a közigazgatási eljárás ésszerű határidőn belül történő befejezése kérdését a bíróságnak hivatalból kellett volna vizsgálnia.
- [64] A Kp. 85. § (1) bekezdése szerint ugyanis a közigazgatási bíróság feladata az, hogy a közigazgatási tevékenység jogszerűségét a kereseti kérelem korlátai között vizsgálja. A Kp. 85. § (3) bekezdése kivétel-szabályként rögzíti, hogy mely esetben térhet el a kereseti kérelemhez kötöttség elvétől a közigazgatási bíróság. A Kúria megállapította, hogy a perbeli esetben a Kp. 85. § (3) bekezdés a)–c) pontjában nevezett kivételek egyike sem merült fel.
- [65] A felülvizsgálati kérelem ehhez kapcsolódóan alaptalanul hivatkozta a Kfv.I.35.056/2024/5. számú határozat [34]–[37] bekezdéseitől való eltérést is. A Kúria a felperes által hivatkozott kúriai határozat vonatkozásában a Kúria Jpe.I.60.002/2021/7. számú jogegységi határozatában szereplő szempontrendszer alapján vizsgálta az ügyszabályság kérdését és megállapította, hogy az ügyszabályságról nem beszélhetünk, ugyanis a Kfv.I.35.056/2024/5. számú határozathoz kapcsolódó közigazgatási per irataiból egyértelműen megállapítható, hogy a felperes eredeti kereseti kérelme már tartalmazta az ellenőrzési határidő jelentős túllépésére történő hivatkozást, ehhez képest perbeli esetben a felperes kereseti kérelme, sem korábbi felülvizsgálati kérelme nem tartalmazott érvelést a hatósági eljárás határideje túllépésére, az ésszerű határidő megsértésére. A fentiek alapján a Kúria megállapította, hogy a felülvizsgálni kért ítélet az alkalmazandó jogszabályoknak és a Kúria útmutatásának megfelel, a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben nem tért el, ezért a Kúria a Kp. 121. § (2) bekezdésének alkalmazásával az ítélet hatályában való fenntartásáról rendelkezett.
- (Kúria Kfv.I.37.731/2024/11.)

196 A cserét pótló vétel illetékkedvezményének lényege és célja, hogy csak az értékesített és megvásárolt lakások forgalmi értékének különbözete után kell visszterhes vagyónátruházási illetéket fizetni. Az Itv. 26. § (1) bekezdés y) pontjának „eladja” szóhasználatából nem következik illetékmentességi feltételként az adásvétel jogcím kizárólagossága [1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 21. § (2) bek. b) pont, 26. § (1) bek. y) pont].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes a 2022. augusztus 17-én kelt adásvételi szerződéssel megvásárolta a /2 hrsz. alatt felvett, kivett lakóház, udvar megjelölésű ingatlant (a továbbiakban: Ingatlan1) 51 000 000 forint vételár ellenében. A felperes az adásvételi szerződés 23. pontjában kijelentette, hogy az Ingatlan1-hez kapcsolódó illetékkiszabásnál kéri figyelembe venni a 8. szám alatti ingatlan (a továbbiakban: Ingatlan2) 2022. évi értékesítéséért kapott vételárat, amelyet az Ingatlan1 megvásárlásához használt fel. A felperes a B400-as adatlaphoz mellékelte az Ingatlan2 hatósági

- árverésen történt értékesítéséről szóló, 2022. augusztus 4-én kelt 080.V.0141/2014/250. végrehajtói számú ingatlanárverési jegyzőkönyvet (a továbbiakban: Jegyzőkönyv) és az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 21. § (2) bekezdése szerinti illetékkedvezmény alkalmazását kérte.
- [2] Az elsőfokú adóhatóság fizetési meghagyásával a felperest 2 040 000 forint visszerhes vagyonátruházási illeték megfizetésére kötelezte. A fizetési meghagyás indokolása szerint az Itv. 21. § (2) bekezdése az „eladja” szóhasználatával él, amely a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:215. §-a szerinti fogalmának és nem a Ptk. 5:41. §-ában külön nevesített, a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) által szabályozott árverésnek felel meg.
- [3] Az alperes határozatával a fizetési meghagyást helyben hagyta. Indokolása szerint az elsőfokú adóhatóság helyesen állapította meg, hogy az Itv. 21. § (2) bekezdése és az azt kiegészítő 26. § (1) bekezdés y) pontja szerinti cserét pótló vételi kedvezmény a felperesnél nem volt alkalmazható. Kifejtette, hogy az Itv. 26. § (1) bekezdés y) pontjában nevesített illetékmentesség fennállásához – amelynél alkalmazandók az Itv. 21. § (2) és (5) bekezdéseiben foglalt rendelkezések is –, több konjunktív feltétel egyidejű megvalósulása szükséges. A kritériumok közül azonban a felperesnél hiányzott az Ingatlan2 értékesítési szükségessége, mivel a tulajdonjog árverés útján való megszűnése nem volt elfogadható az Itv. 21. § (2) bekezdése szerinti eladásként. Hangsúlyozta, hogy az Itv. vagyonszerzési illetékekre vonatkozó rendelkezései jellemzően a polgári jogi jogintézményekhez kapcsolódnak. Az Itv. 21. § (2) bekezdése az „eladás” szófordulatot használja, amely a Ptk. 6:215. §-a szerinti adásvétel fogalmához kapcsolódik és nem a Ptk. 5:41. §-ában külön nevesített – Vht. által szabályozott – árveréséhez.
- A kereset és a védírat**
- [4] A felperes keresetlevelében elsődlegesen az alperes határozatának – az elsőfokú döntésre is kiterjedő – megváltoztatását és a visszerhes vagyonátruházási illeték megfizetése alóli mentesítését, másodlagosan az alperes határozatának – az elsőfokú döntésre is kiterjedő – megsemmisítését és az elsőfokú adóhatóság új eljárásra kötelezését kérte.
- [5] Szerinte téves az „eladás” szófordulat értelmezése a hatóság részéről és az alperes jogszerűtlenül járt el, amikor nem fogadta el az Ingatlan2 értékesítését a cserét pótló vételi kedvezmény vonatkozásában. Nem tartalmaz az Itv. 21. § (2) bekezdése előírást az adásvétel szükségességére, ezért érdektelen annak alkalmazása szempontjából az ellenérték fejében történt átruházás módja. Jegyzőkönyvvel igazolta, hogy az árverési vevő a Jegyzőkönyvben foglalt vételárért, mint tulajdonostól szerezte meg az ingatlant. Az alperes értelmezése az Itv. rendelkezéseinek szellemével és a józan ésszel is ellentétben áll. Ha az alperes érvelése irányadónak tekinthető, akkor az sértené az egyenlő elbírálás elvét is, ezért kérte az Alkotmánybíróságnál egyedi utólagos normakontroll eljárás kezdeményezését.
- Az elsőfokú ítélet**
- [7] Az elsőfokú bíróság az alperes határozatát – az elsőfokú határozatra is kiterjedően – megsemmisítette és az elsőfokú adóhatóságot új eljárásra kötelezte. Indokolásában utalt az Alaptörvény 28. cikkére és idézte az Itv. 21. § (2) bekezdés b) pontját, 26. § (1) bekezdés y) pontját. Leszögezte, hogy a cserét pótló vételi kedvezmény alkalmazásának két konjunktív feltétele van: egyfelől két különböző lakástulajdon megszerzése és értékesítése, másrészt az illetékkedvezményhez szükséges az e rendelkezésekben rögzített időbeli korlát betartása. A cserét pótló vételi kedvezmény esetén a szerzett lakás forgalmi értékével szemben az eladott lakás forgalmi értéke vehető figyelembe csökkentő tételként. Ennek különbözete képezi majd a tényleges illetékalapot, illetve negatív összeg esetén az adózót – az Itv. 26. § (1) bekezdés y) pontja alapján – a szerzett lakás után illetékmentesség illeti meg. A jogalkotó az „eladás” részfogalmi elemének konkrétabb jellemzőit, tartalmát azonban sem az Itv. 21. § (2) bekezdés a) pontjában, sem az Itv. 26. § (1) bekezdés y) pontjában nem adta meg. Ugyan az kimondható, hogy az ingatlanokhoz kapcsolódó visszerhes vagyonátruházási illetéket érintő rendelkezéseknél – az adótárgy, az ingatlanszerzés okán – értelemszerűen felmerülhet a polgári jogi terminológiák, fogalmak figyelembevétele és használata, azonban a Ptk.-ra való konkrét Itv. szerinti utalás hiányában, ez nem minden esetben következik be szükségszerűen.
- [9] Nem vitatott, hogy a felperes az Ingatlan2-t hatósági árverés útján értékesítette, ez viszont a fentiekben kifejtettekéből fakadóan a Ptk.-ra történt közvetlen utalás hiányában nem képezhet akadályt az illetékkedvezmény Ingatlan1 vonatkozásában való érvényesítésénél. Az alperes tévesen hivatkozott a szerzőismódok különbözőségének jelentőségére, mivel nem a polgári jog koordináta-rendszerében, hanem az adójog cél szerinti értelmezési tartományában kívánta meghatározni az Itv. 21. § (2) bekezdése és 26. § (1) bekezdés y) pontja az eladás részfogalmi elemét.
- [10] A törvényszék a felperes utólagos egyedi normakontroll kezdeményese iránti kérelmét az Alaptörvény 37. cikk (4) bekezdésére figyelemmel elutasította, mert e rendelkezés korlátozza az Alkotmánybíróság jogkörét a központi adónevekről szóló törvények felülvizsgálata körében mindaddig, amíg Magyarország államadóssága nem csökken a megkívánt szint alá. A cserét pótló vételi kedvezmény az Itv. anyagi jogi rendelkezései körébe tartozik, ezért érvényesül az említett korlátozás.
- [11] A törvényszék az új eljárásra előírta, hogy az alperesnek figyelembe kell venni az Ingatlan1-hez kapcsolódóan kérelmezett cserét pótló vételi kedvezményénél az Ingatlan2 Jegyzőkönyvben rögzített eladásának tényét is és ennek eredményeként kell elsőként döntenie az illetékkedvezmény érvényesíthetőségéről és pontosösszegezéséről meghatározásáról is.
- A felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelem**
- [12] Az alperes a jogerős ítélet ellen előterjesztett felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását

- kérte. Kifejtette, hogy el kell határolni egymástól a Ptk. 5:38. §-a szerinti átruházással történő tulajdonszerzést – ahol a tulajdonjog megszerzéséhez az átruházásra irányuló érvényes szerződésre van szükség – a Ptk. 5:41. §-a szerinti hatósági határozattal, illetve árverés útján történő tulajdonszerzéstől. A felperes tulajdonjoga hatósági árverés útján szűnt meg. Hangsúlyozta, hogy a hatósági árverés útján történő tulajdonszerzés nem a felek megállapodásán, hanem hatósági kényszeraktuson alapuló olyan eredeti tulajdonszerzés, amelyre a Vht. szabályai vonatkoznak és amely nem valósít meg tulajdonátruházást, hanem új, a korábbtól független tulajdonjogot keletkeztet.
- [13] Utalt a Kúria Kfv.I.35.198/2015/4. számú ítéletére azzal összefüggésben, hogy az elsőfokú bíróság az Alaptörvény 28. cikkére, illetve az Itv. és az egyes adótörvények és más kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2017. évi LXXVII. törvény módosításáról szóló 2017. évi CX. törvény miniszteri indoklására alapította döntését. Ennek során – álláspontja szerint – a bíróság figyelmen kívül hagyta az Itv. kifejezett és egyértelmű törvényi rendelkezéseit. Az Itv. 21. § (2)–(5) bekezdései, a 26. § (1) bekezdés y) pontja egyértelmű rendelkezéseket tartalmaznak, az Itv. 21. § (2) bekezdés b) pontja és 21. § (3) és (5) bekezdése szerinti illetékkedvezmény, valamint az Itv. 26. § (1) bekezdés y) pontja szerinti illetékmentesség kizárólag a vagyonszerző másik lakástulajdonának a törvényben meghatározott határidőn belül történő eladása esetén alkalmazható. A törvényi tényállás az Alaptörvényre hivatkozó bírói jogértelmezéssel nem bővíthető, valamint a törvény értelmezése a jogalkotó céljára hivatkozással nem lehet a törvény szövegével ellentétes.
- [14] Álláspontja szerint az ítéletben hivatkozott miniszteri indoklás szövege sem alapozza meg a törvényszék által levezetett jogértelmezést.
- [15] Hangsúlyozta, hogy az Itv. vonatkozó törvényszövege kizárólagosan, kifejezetten és egyértelműen a másik lakástulajdon eladásáról beszél, a másik lakástulajdon eladását szabja az illetékkedvezmény és illetékmentesség alkalmazhatósága feltételül. Az „értékesítés” kifejezés a törvényszövegben nem lelhető fel.
- [17] Utalt az Alkotmánybíróság a 320/B/1992. számú határozatára és hangsúlyozta, hogy az illetékkedvezmények és illetékmentességek nem alanyi jogon járnak, azok igénybevételének a feltételeit a jogalkotó maga határozhatja meg. Ez alapján mondta ki a Kúria a Kfv.V.35.335/2022/6. számú precedensképes döntésében, hogy „adó- és illetékkedvezmény kizárólag a törvény egyértelmű, kifejezett rendelkezése alapján jár.” A helyes jogértelmezés szerint tehát a jogalkotó kizárólag a törvényben meghatározott feltételeknek való megfelelés esetén, illetékkedvezmény és illetékmentesség formájában kívánta biztosítani azt a lehetőséget, hogy a lakástulajdon szerző magánszemély a megszerzett lakás forgalmi értéke helyett a megszerzett és eladott lakástulajdon forgalmi értékének a különbözete, azaz a tényleges vagyongyarapodása alapján fizesse meg a visszerthes vagyónátruházási illetéket, vagy mentesüljön annak megfizetése alól.
- [19] Összességében tehát a hatósági árverésen történő értékesítés, mint hatósági kényszerselekményen alapuló, a Vht. rendelkezései által szabályozott, eredeti, azaz tulajdonjog átruházást nem megvalósító, tartalmában az adásvételi szerződéssel nem azonos, ezért az adásvételnek nem megfeleltethető szerződésmód, az illetékkedvezmény és illetékmentesség igénybevételére nem jogosít.
- [21] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban tartását kérte.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [22] A felülvizsgálati kérelem alaptalan.
- [24] Az Itv. 21. § (2) bekezdés b) pontja szerint magánszemély vagyonszerző esetén az illeték alapja lakástulajdon vásárlásakor, ha a vevő a másik lakástulajdonát a vásárlást megelőző három éven belül vagy a vásárlást követő egy éven belül eladja, a vásárolt és az eladott lakástulajdon – terhekkel nem csökkentett – forgalmi értékének különbözete. Az Itv. 26. § (1) bekezdés y) pontja értelmében mentes a visszerthes vagyónátruházási illeték alól a lakástulajdon magánszemély általi cseréje és vásárlása, ha a magánszemély a másik lakástulajdonát a vásárlást megelőző három éven belül vagy a vásárlást követő egy éven belül eladja, és a szerzett lakástulajdon forgalmi értéke az elcserélt, eladott lakástulajdon forgalmi értékénél kisebb.
- [25] Helyesen állapította meg a törvényszék, hogy a cserét pótló vételi kedvezmény esetén a szerzett lakás forgalmi értékével szemben az eladott lakás forgalmi értéke vehető figyelembe csökkentő tételként és ennek a különbözete képezi majd a tényleges illetékalapot, továbbá negatív összeg esetén az adózót a szerzett lakás után illetékmentesség illeti meg. Az ügy érdemi kérdését az képezte, hogy az Itv. szerinti cserét pótló vételi kedvezmény igénybevétele esetén az Itv.-ben „eladásként” nevesített jogügylet alatt kizárólag a Ptk. szerinti adásvétel jogcím értendő, avagy a hatósági árverés útján való értékesítés esetére is vonatkoznak a fenti jogszabályi rendelkezések.
- [26] A Kúria álláspontja szerint a törvényszék helyesen foglalt állást a tekintetben, hogy az illetékkedvezmény értelmezése során nem a Ptk. rendelkezéseiből, hanem az azt szabályozó Itv.-nek az illeték megállapításával kapcsolatos speciális rendelkezéseiből kell kiindulni. Az Itv.-ben azonban a jogalkotó az „eladás” fogalmának konkrét jellemzőit, annak tartalmát nem határozta meg. Ezt jól érzékelteti, hogy például az Itv. 26. § (1) bekezdés y) pontja valóban az „eladja” fordulatot használja, azonban az illetékkötelezettségnek több lakástulajdonnal érintett vásárlás, értékesítés esetén történő megállapítása esetén az Itv. 21. § (4) bekezdése már az „értékesít” szófordulatot alkalmazza.
- [27] Nem osztja a Kúria a felülvizsgálati kérelemnek az elsőfokú ítélet Alaptörvény 28. cikkére hivatkozásával kapcsolatos álláspontját. Nem vitás, bírói jogértelmezéssel nem lehet a törvény szövegével ellentétes jogértelmezést adni az adott jogszabályhelynek és a konkrét jogszabályhely figyelmen kívül hagyásával nem lehet kizárólag alkotmányossági szempontok, alaptörvényi rendelkezések alapján az adott jogkérdést eldönteni,

- azonban az elsőfokú bíróság jogértelmezése nem is erre törekedett. A törvényszék az Itv. szerinti fogalmak tisztázása, a fogalmak tartalmi értelmezése érdekében az Alaptörvény 28. cikke által előírt módon értelmezte az Itv. 26. § (1) bekezdés y) pontját, vagyis a nyelvtani és a rendszertani értelmezés mellett a teleologikus jogértelmezés módszertanát is alkalmazta, ahogyan azt az általa hivatkozott AB határozat [3179/2018. (VI. 8) AB határozat 81. pont] a bírói jogértelmezés vonatkozásában követelményként megfogalmazza. Annál is inkább, mivel az értelmezés során az Itv. rendelkezései az irányadóak, de az Itv. e körben nem ad támpontot a jogértelmezéshez. Az Alaptörvény 28. cikkéből fakadó jogértelmezés alapján tehát a cserét pótló vételi kedvezmény jogintézményének célja nem hagyható figyelmen kívül, azaz okszerűen hivatkozott a törvényszék az Itv. 26. § (1) bekezdés y) pontját bevezető, az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény és az egyes adótörvények és más kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2017. évi LXXVII. törvény módosításáról szóló 2017. évi CX. törvény miniszteri indokolására.
- [29] A Kúria nem vitatja a felülvizsgálati kérelemnek a Ptk. szerkezetére vonatkozó levezetését és azt sem, hogy a hatósági árverés jogi természetű – mint kényszeraktuson alapuló eredeti tulajdonszerzési mód, melyet a Vht. szabályoz –, az adásvétel jogi természetétől eltérő. Azonban a jelen ügyben nem a két tulajdonszerzési mód polgári jogi értelmezése és elemzése vezet a jogvita eredményes eldöntéséhez, hanem az Itv. illetékkedvezményt és mentességet biztosító rendelkezéseinek a jogalkotó céljának megfelelő értelmezése. Az alperes jogi álláspontja a mentességet, kedvezményt biztosító jogszabályi rendelkezések szóhasználatára koncentrál, tehát alapvetően a jogszabály nyelvtani értelmezéséből indul ki, mint ahogy a felülvizsgálati kérelemben is, a jogszabály idézett indokolásában is ugyanígy az „eladás” szó használata alapján vont le a jogi következtetéseit. A jogszabály ezen, kizárólag nyelvtani értelmezése azonban nem vezet el a jogalkotói célt megjelenítő jogértelmezéshez.
- [30] A törvényszék értelmezését nem csak a támasztja alá, hogy az Itv. maga és a hivatkozott miniszteri indokolás is „értékesítésről” is beszél az „eladás” szóhasználat mellett, mert e szóhasználatok nem pontos tulajdonszerzési jogcímet jelölnek, ezért önmagában a nyelvtani értelmezés jelen esetben nem biztosítja a helyes értelmezést. Ha azonban a bevezetett illetékkedvezmény és mentesség célját is vizsgáljuk, leszögezhető, hogy – amit a törvényszék ítéletében helyesen ismert fel és indokolt –, az Itv.-beli rendelkezés miniszteri indokolásával ellentétes lenne, ha egy olyan jövedelem kerülne vagyonadó formájában elvonásra, amely az adózónál nyereségként ténylegesen nem is jelent meg. Hiszen a cserét pótló vétel illetékkedvezményének a lényege, hogy csak az értékesített és megvásárolt lakások forgalmi értékének különbözete után kell visszatértes vagyonátruházási illetéket megfizetni.
- [31] Ezzel összefüggésben hangsúlyozza a Kúria azt is, hogy a vevő oldaláról vizsgálva az illetékfizetési kötelezettséget azt lehet megállapítani, hogy az Itv. 3. § (3) bekezdés b) pontja alapján az árverési vétel esetében is köteles visszatértes vagyonátruházási illetéket fizetni a vevő (az árverési vevő), nem csak adásvételi szerződés esetén terheli ilyen kötelezettség a vevőt [Itv. 18. § (1) bekezdés]. Ebből következően árverési vétel esetén is illetékfizetési kötelezettséget keletkeztet a tulajdonszerzés. Tehát az Itv. az illetékfizetési kötelezettség kapcsán nem különbözteti meg az árverési vevőt az adásvétel vevőjétől. Kérdés, indokolt-e az illetékkedvezmény vonatkozásában ilyen megkülönböztetés az adóalanyok közt, ha e megkülönböztető szabályozás a jogszabályból nem olvasható ki. Az Itv. 26. § (1) bekezdés y) pontja szerinti megfogalmazásból ugyanis nem következik az adásvétel jogcím kizárólagossága az illetékmentesség feltételeként.
- [32] Azt is hangsúlyozza a Kúria, hogy a jogalkotói cél megvalósulása vonatkozásában kérdésként merül fel, mennyiben különbözik az a helyzet amennyiben végrehajtási joggal terhelt adásvétel útján értékesíti az adós az ingatlanulajdonát, ahhoz képest, ha árverési vétel útján kerül az árverési vevő tulajdonába az ingatlan tulajdonjoga. A végrehajtási joggal terhelt ingatlan adásvétele esetén az adásvétel a jogcím, azonban az illetéktörvény mentességi szabálya ugyanúgy érvényre juthat az árverési vétellel történő hatósági kényszerintézkedés eredményeként is, mert mindkét esetben az értékesített és a megvásárolt lakások forgalmi értékének különbözete után kell visszatértes vagyonátruházási illetéket fizetni, illetve érvényesül az illetékmentesség, amennyiben a jogszabályban ehhez megkövetelt egyéb feltételek is érvényesülnek.
- [33] A felülvizsgálati kérelemben az alperes által hivatkozott kúriai, illetve legfelsőbb bírósági döntésekkel kapcsolatban a felülvizsgálati bíróság hangsúlyozza, hogy azok tárgya nem a cserét pótló vételi illetékkedvezmény alkalmazásával összefüggésben az „eladás” szó értelmezése, illetve annak tartalmának a meghatározása volt, ezért azokra alappal az alperes nem hivatkozhatott. Egyetért a Kúria az Alkotmánybíróság 320/B/1992. számú határozatában és a Kúria Kfv.V.35.335/2022/6. számú precedensképes döntésében megfogalmazott azon elvvel, hogy az adó- és illetékkedvezmény kizárólag a törvény egyértelmű, kifejezett rendelkezése alapján jár, de a fentiekben kifejtettek alapján az illetéktörvény „eladja” fogalmának értelmezése az Alaptörvény 28. cikke alapján – a jogszabály indoklására is figyelemmel – nem jelenti a jogértelmezés tágitását, hanem annak kifejezetten a jogalkotói cél szellemében történő értelmezését eredményezi.
- [34] Mindezek alapján a Kúria a Kp. 121. § (2) bekezdése alapján a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.
- (Kúria Kfv.V.35.027/2025/7.)
- 197** A jogalkotó a Jöt.-ben a jövedéki bírság fizetésénél több kötelezett esetén az egyetemleges felelősség helyett visszaállította a kötelezettségszegő személyes felelősségét. A vámhatóság a Jöt. szabályrendszerében birtokosnak minősülő személlyel szemben indíthat eljárást és szabhat ki jövedéki bírságot [2016. évi LXVIII. törvény (Jöt.) 97. §, 100. § (1)–(2) bek.].
- A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás**
- [1] A bünyügi igazgatóság 2023. június 7-én értesítette az elsőfokú vámhatóságot, hogy 2023. április 11-én

- ellenőrzés alá vonták az 1. szám alatti ingatlant és a lakóingatlan előtt ugyanezen címen található Kft. által üzemeltetett zöldség-gyümölcs és élelmiszerüzletet (a továbbiakban: ingatlan), ahol összesen 330 csomag különféle fajtájú magyar zárjegy nélküli cigarettát leltek fel. Az ingatlanban tartózkodott a felperes édesanyja, aki úgy nyilatkozott, hogy a dohánytermékek egy részét 3 nappal korábban vásárolta a nyíregyházi KGST piacon, a Karelia Slims márkájú cigarettát pedig Törökországban a repülőtér vámmentes területén, mely állításokat bizonylattal nem támasztotta alá. A bünyügyi igazgatóság az előtalált különféle fajtájú magyar zárjegy nélküli cigarettákat 2023. július 1-jén büntetőeljárás keretében lefoglalta.
- [2] Az elsőfokú vámhatóság jövedéki ellenőrzést kezdeményezett a felperessel, az ellenőrzés alá vont ingatlan $\frac{1}{2}$ -ed arányú tulajdonosával szemben. Az ingatlan további $\frac{1}{2}$ -ed részének tulajdonosa a perben nem áll a felperes testvére, a teljes ingatlanon holtig tartó hasznélvezeti joga van a perben nem álló személynek és a felperes édesanyjának. Az ellenőrzés időpontjában valamennyien életvitelszerűen az ingatlanban éltek.
- [3] Az elsőfokú vámhatóság dohánytermékeket lefoglalta, majd határozatával a felperest 1 563 000 Ft jövedéki bírság megfizetésére kötelezte, mellyel egyidejűleg elrendelte a lefoglalt jövedéki termékek elkobzását, valamint az állami adó- és vámhatóság felügyelete mellett történő megsemmisítését.
- [4] Indokolása szerint a jövedéki adóról szóló 2016. évi LXVIII. törvény (a továbbiakban: Jöt.) 100. § (2) bekezdése alapján a vagyoni hátrány háromszorosában megállapított jövedéki bírságot azért szabta ki, mivel felperes a 330 csomag cigaretta birtokban tartásának jogszerűségét nem tudta igazolni.
- [5] Az alperes határozatával az elsőfokú határozatot - eltérő indokolással - helybenhagyta.
- [6] Döntését a Jöt. 3. § (1) bekezdés 51. és 1. pontjaira, a 44. pont *ea*) alpontjára, 43. pont *b*) alpontjára, 7. § (1) bekezdés *a*) pontjára, (2) bekezdésére, 8. § (1) bekezdés *o*) pont *oc*) alpontjára, 145. § (1) bekezdés *a*) pont *ab*) alpontjára, az extraprofitadóról szóló 197/2022. (VI. 4.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm.r.) 19. § *a*) pont *ab*) alpontjára, melynek értelmében a Jöt. 145. § (1) bekezdés *a*)–*g*) pontjaitól eltérően a jövedéki adó mértéke a cigarettára 2023. január 1-től 29 500 Ft/1000 db és a kiskereskedelmi eladási ár 24%-a, de legalább 41 800 Ft/1000 db, a Jöt. 145. § (3)–(4) bekezdéseire, az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Áfa tv.) 82. § (1) bekezdésére, 83. § *a*) pontjára, az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény (a továbbiakban: Art.) 3. melléklet I.4. pontjára alapította.
- [7] Indokolásában a Jöt. 97. §, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 5:2. §, az ingatlan-nyilvántartás adatai alapján megállapította, hogy felperes az ingatlan tulajdonosa, életvitelszerű használója, ezért az abban található dolgokat is birtokolja. A Jöt. 97. §-a szerint azt kellett vizsgálni, hogy a birtokos, jelen esetben a felperes tudja-e igazolni a jövedéki termékek eredetét és birtoklása jogszerűségét. A Jöt. szigorú, objektív felelősségi rendszere mellett nem szükséges a birtokos felelősségének megállapításához annak vizsgálata, hogy a birtokos tudata átfogta-e a birtokosi minőséget.
- Nem vonta kétségbe, hogy a büntetőeljárásban a felperes édesanyja volt a kényszerintézkedés elszenvédője, ez azonban felperest nem mentesíti a mulasztás alól, a hatóság a jövedéki eljárást ugyanis a felperessel, mint az ingatlan tulajdonosával szemben folytatta le.
- Nem releváns az sem, hogy a jövedéki termékek tulajdonosa nem a felperes volt, amit az elsőfokú vámhatóság jogszerűen állapított meg, tényállástisztázási kötelezettség e körben nem terhelte.
- Felperes az előtalált jövedéki termékek birtokosa, a birtoklás igazolására számlát vagy egyéb származást igazoló okmányt nem tudott bemutatni, ennek hiányában jogsértést követett el, az elsőfokú hatóság a Jöt. 100. § (1)–(2) bekezdéseit jogszerűen alkalmazta.
- [9] A lefoglalt cigaretta vizsgálata során az elsőfokú vámhatóság helyesen állapította meg a Jöt. 145. § (4) bekezdés *a*) pontja, az ellenőrzéskor hatályos Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatósága (a továbbiakban: SZTFH) honlapján közzétett kiskereskedelmi eladási ár figyelembevételével a 2.160 Ft/csomag árat és a Magyarországon kiskereskedelmi forgalomban nem található dohánytermékek kiskereskedelmi árát a Jöt. 145. § (4) bekezdés *b*) pontjában foglaltak alapján az SZTFH honlapján közzétett, az adott dohánygyártmány típusára és kiszerezési mennyiségére vonatkozó legmagasabb adót tartalmazó kiskereskedelmi eladási ár, 2200 Ft/csomag figyelembevételével. A jövedéki adó (367 692 Ft) és a dohánygyártmányok után megállapított áfa (153 242 Ft) esetében az Art. 3. melléklet I.4. pontjában foglalt 1000 Ft-ra kerekítést ugyanakkor nem alkalmazta, így az elsőfokú határozat indokolását e körben megváltoztatta, a jövedéki adót 368 000 Ft-ra, az áfa összegét 153 000 Ft-ra, a központi költségvetésnek okozott vagyoni hátrányt 521 000 Ft-ra módosította.
- A felperes keresetlevele, alperes védirata**
- [10] A felperes keresetében a másodfokú határozatnak elsődlegesen a megváltoztatását, az alperesi megállapítások törlését; másodlagosan a hatályon kívül helyezését, az alperes új eljárás lefolytatására kötelezését kérte. Álláspontja szerint az ingatlan-nyilvántartás adataiból megállapítható, hogy az ingatlannak nem a tulajdonosa, hanem a testvérel együtt annak a bizalmi vagyongazdálkodója, a bizalmi vagyongazdálkodás alapján fennálló vagyona tartozó tulajdonjog jogosultja az édesanyja, aki életvitelszerűen ténylegesen az ingatlanban lakik, ezért ő tekinthető birtokosnak. Az vámhatóság határozatát valótlán tényre alapozta, így megsemmisítése emiatt indokolt.
- [11] A Ptk. 5:1. §-ára alapítottan előadta, a bünyügyi igazgatóság által felvett jegyzőkönyvben rögzítettek szerint is édesanyja volt a cigaretták lefoglalásának elszenvédője, egyértelmű, hogy bármely ingóságot csak a ténylegesen hatalmában tartó személytől lehet lefoglalni, így a jegyzőkönyv bizonyítja, hogy nem volt a 330 doboz cigaretta birtokosa.
- [12] Sérelmezte a kötelezettség dupla megállapítását, mert a hatóság a testvérét is jövedéki bírság

megfizetésére kötelezte. Az alperes a kötelezettséget kétszer nem volt jogosult megállapítani, határozatának megsemmisítése ebből az okból is indokolt.

- [13] Az alperes védíratában a kereset elutasítását kérte a határozatában foglalt indokok fenntartása mellett.

Az elsőfokú bíróság ítélete

- [15] Az elsőfokú bíróság jogerős ítéletével az alperes határozatát – az elsőfokú határozatra is kiterjedően – megsemmisítette, és az elsőfokú vámhatóságot új eljárás lefolytatására kötelezte.
- [16] Indokolásában rögzítette, hogy a jövedéki adóról és a jövedéki termékek forgalmazásának különös szabályairól szóló 2003. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: régi Jöt.) szabályai az adózás alól elvont jövedéki termék birtoklása tekintetében a jelenleg hatályos Jöt. szabályaival egyezők voltak. A Jöt. 100. §-ában szereplő jogkövetkezmények a birtoklás tényéhez, az objektív felelősséghez kötődnek. Utalt a Kúria Kfv.35.258/2017/4. számú döntésére.
- [17] Megállapította, a tulajdoni lapon feltüntetetten felperes és testvére az ingatlan bizalmi vagyonkezelői, jogállásuk a Ptk. 6:310. § (1) bekezdése és a 6:318. § (1) bekezdése alapján a tulajdonosával azonos, így nem megalapozott az a kereseti hivatkozás, hogy a felperes nem tulajdonos az ingatlanban, illetőleg, hogy a bizalmi vagyonkezelői jogállás nem alapozza meg az adózatlan jövedéki termék vonatkozásában a birtokosi felelősséget.
- [18] Nem értett egyet az alperesnek azzal az álláspontjával, hogy az ingatlan valamennyi bizalmi vagyonkezelőjét objektív birtokosi felelősség alapján annak figyelembevétele nélkül kellene a Jöt. 100. § (2) bekezdése szerinti jövedéki bírsággal sújtani, hogy ismert a jövedéki termék tulajdonosa, e tulajdonossal szemben pedig a bírság kiszabását mellőzte. Az ingatlant birtokló és a jövedéki törvénysértést ténylegesen elkövető személlyel szembeni bírság érdemi indokolás nélküli mellőzése az elsőfokú bíróság álláspontja szerint nem felel meg sem a jogbiztonság, sem a megkülönböztetés nélkül eljárás elvének, ellentétes a jogalkotói céllal. Nem vitatta, hogy a Jöt. 101. §-a alapján az egyetemleges kötelezés lehetősége kikerült a szabályozásból, azonban a törvény lehetővé teszi a jövedéki bírság mérséklését, illetve elengedését. A jogalkotói szándékkal ellentétes ugyanazon termék után az egyedi mérlegelésre tekintet nélküli többszöri bírságolás.
- [21] A megismételt eljárásban előírta a tényállás, a jövedéki termékek tulajdonosa, illetve tényleges birtokosa személyének tisztázását, mivel elsősorban a birtokossal szemben van helye jövedéki bírság kiszabásának. Amennyiben a jövedéki termék tulajdonosa, tényleges birtokosa ismert és azon nem áll fenn közös tulajdon, akkor ugyanazon jövedéki termék után nem szabható ki jövedéki bírság a Jöt. 100. § (2) bekezdése szerinti összegben egyszerre több személlyel szemben.

A felülvizsgálati kérelem, ellenkérelem

- [22] Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára

utasítását kérte. Előadása szerint a Jöt. a korábbi szabályozástól eltérően nem tartja fenn a bírság egyetemleges kiszabásának lehetőségét, a jövedéki termék birtokosát rendeli szankcionálni, amennyiben egy terméknek több birtokosa van, minden birtokos szankcionálható. Indokolási kötelezettségének eleget tett, a felperes édesanyjával szemben nem indult jövedéki eljárás, így a felperes jövedéki ügyében nem kellett arról állást foglalnia, hogy miért nem a felperes édesanyja terhére állapított meg jövedéki szankciót, ez jelen ügynek nem tárgya.

- [23] A jogalkotói szándék olyan szankciórendszer kidolgozása volt, ami szigorú következmények kilátásba helyezésével alkalmas a visszaélések visszaszorítására, és amennyiben a jövedéki terméknek több birtokosa van, akik nem tesznek eleget a Jöt. 99. §-ában foglalt kötelezettségüknek, akkor mindegyikük jövedéki bírsággal sújtható. Ezt a Kúria Kfv.35.479/2020/7. számú ítélete is alátámasztja. Az elsőfokú bíróság tévesen állapította meg, hogy a hivatkozott kúriai ítélet jelen eljárásra nem alkalmazható, ugyanis abban nem a házastársak közös vagyonán volt a hangsúly, hanem azon, hogy közösen birtokolták a jövedéki terméket.
- [24] Jelen eljárásban azt kellett megállapítani, hogy a dohánytermékek birtokosa-e a felperes, mely tisztázásra került. A cigaretták a konyhából, a közös helyiségből kerültek előtalálásra, a felperes nem mutatott be olyan dokumentumot, mely alapján az ingatlan kikerült volna a hatálmárból, így a jövedéki termékek birtokosának tekinthető. E körben további tényállástisztázási kötelezettség nem terhelte.
- [25] Az elsőfokú ítéletből nem levezethető, hogy a jogalkotó szándékával ellentétes lenne ugyanazon jövedéki termék után a többszöri bírságolás. Az irányadó bírósági gyakorlat épp ennek ellenkezőjét támasztja alá. Utalt a Kúria Kfv.35.238/2018/7. számú ítéletére, arra, hogy a bírói gyakorlat csak az olyan esetekben nem állapítja meg a birtokosi minőséget, amikor az kizárt. A felperes birtokosi minősége nem zárható ki, ezért jogszerű volt az vámhatósági megállapítás, a cigaretták birtokosaként megsértette a Jöt. 99. §-át.
- [26] A felperes ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [27] A felülvizsgálati kérelem alapos.
- [30] A családi házas ingatlan bizalmi vagyonkezelője az ellenőrzés időpontjában a felperes és testvére voltak. A bizalmi vagyonkezelő jogállását, ingatlantulajdonosi minőségét az elsőfokú bíróság ítélete [31]–[32] bekezdéseiben megállapította, kimondva azt is, hogy a bizalmi vagyonkezelői jogállás megalapozhat az ingatlanon talált jövedéki termék esetében objektív felelősséget. E megállapítást a peres felek felülvizsgálati kérelemmel nem támadták, így a Kúriának ebben a kérdésben döntenie nem kellett.
- [31] A felperes részéről nem vitatottan az ellenőrzés alá vont ingatlanban az ellenőrök több helyen zárjegy nélküli cigarettákat leltek fel, jövedéki eljárás a két ingatlantulajdonossal szemben indult, az elsőfokú vámhatóság mindkettőjükkel szemben külön-külön határozatot hozott, és a kiszabott jövedéki bírság

- összegét nem csökkentette arra tekintettel, hogy ugyanazon jövedéki termék volt a bírság kiszabás alapja.
- [32] A jövedéki adózással kapcsolatos jogszabályok rendszerében megállapítható, hogy a régi Jöt.-ben az egyes adótörvények módosításáról szóló 2007. évi CXXVI. törvény 100. §-a a jövedéki bírság szabályait a 116/B. §-sal kiegészítette, bevezetve az egyszerre több személy által elkövetett jövedéki törvénysértések kapcsán a kötelezett egyetemlegességet. E törvénymódosításhoz fűzött indoklás szerint az adózás alól elvont jövedéki termékmenyiség tekintetében a jogsértést elkövető személyek a jövedéki eljárásban egy alanyként jelennek meg, mindenki a kiszabott, teljes bírság megfizetésére köteles. A kötelezettség főszabály szerint a társkötelezetteket egyenlő arányban terhelte, ha valaki a rá eső résznél többet teljesített, a többletet a többtől követelhetette. A régi Jöt. 114. §-a jövedéki bírság mértékét a jövedéki termék mennyiségéhez kötötte.
- [33] Az ellenőrzés időpontjában és jelenleg hatályos Jöt. 100. § (1) bekezdése szerint az a személy, aki az e törvényben előírt, valamint az Air.-ben és az Art.-ben az e törvény szerinti adóhoz kapcsolódó kötelezettségét megszegi, jövedéki bírsággal sújtandó. A Jöt. a jövedéki bírság szabályozásában több kötelezett esetén nem tartalmazza, tehát nem alkalmazza az egyetemleges kötelezést, az kizárólag a Jöt. 8. § (2) bekezdésében a jövedéki adó – és nem a bírság – fizetésénél megtartott rendelkezés. A jogalkotó visszaállította a kötelezettségszegő személyes felelősségét, így az egyetemlegességgel kapcsolatos korábbi kúriai joggyakorlat a jogszabályi környezet változása okán már nem alkalmazható.
- [34] Peres felek eltérően foglaltak állást a Kúria Kfv.35.479/2020/7. számú ítéletének jelen perbeli alkalmazhatóságáról. A hivatkozott ügyben az I. rendű felperes kizárólagos tulajdonában álló ingatlanban és az ingatlan garázsában az I. rendű felperes tulajdonában álló személygépkocsiban találtak magyar zárjegy nélküli dohányterméket. A felperesek nem tudták a dohánytermékek jogszerű birtokban tartását igazolni, a vámhatóság mindkét felperest önállóan jövedéki bírság megfizetésére kötelezte. A felperesek nem vonták kétségbe, hogy mindketten a jövedéki termékek birtokosának minősülnek, mivel a lefoglalt jövedéki termékek házastársi közös vagyonukat képezték, szerintük terhükre a szankciót is közösen kellett volna megállapítani.
- [35] Az eldöntendő jogkérdés tehát az volt e perben, hogy miért fizet egyidejű, együttes birtoklás esetén ugyanolyan mértékű jövedéki bírságot több határozatban elrendeltem több birtokos. Ezt a jogkérdést a Kúria a hivatkozott eseti döntésében eldöntötte, hatályában fenntartva a keresetet elutasító elsőfokú ítéletet. A Kúria ítélete [19] bekezdésében rögzítette, hogy bár a birtoklás egyetemlegességének megítélése során a Ptk. birtokra vonatkozó rendelkezései [Ptk. 5:1. § (1) bekezdés, 5:2. §] az irányadóak, a jövedéki bírság viselése körében kizárólag a Jöt. rendelkezéseit lehet figyelembe venni és alkalmazni, a [21] bekezdés szerint pedig a Jöt. visszaállította azt a szabályozást, hogy a kötelezettségszegő személy önállóan felel.
- [36] A jelen jogvitában a Jöt. 3. § (1) bekezdés 29. pontjának értelmében az ingatlanban talált dohánytermék jövedéki terméknek minősül, a hatósági ellenőrzés a 30. pont szerint hatósági ügy. A Jöt. 3. § (1) bekezdés 43. pontja alapján szabadforgalomba bocsátás az adózatlan jövedéki termék adófelfüggesztési eljárásen kívüli birtoklása a birtokos tudattartamától függetlenül. A 44. pont e) alpontja szerint szabálytalanság: ha az adózatlan jövedéki terméket adóráktáron kívül birtokolják. A Jöt. 7. § (1) bekezdése határozza meg az adófizetési kötelezettség keletkezését, mely a jövedéki termék szabadforgalomba bocsátásával, a szabadforgalomba bocsátás időpontjában keletkezik, ami a (2) bekezdés alapján a vámhatóság tudomására jutásának időpontja. A jövedéki termék birtokosának a Jöt. 97. §-ában foglaltak szerint a birtokolt jövedéki termék eredetét és a birtoklás jogszerűségét hitelt érdemlően igazolnia kell.
- [37] A jogalkotó a Jöt.-ben a birtokosra telepít kötelezettséget, így a hatóságnak elsődlegesen a birtokos személyét kell tisztázni, megállapítani. Ingatlanban fellelt jövedéki termék esetén az ingatlanban életvitelszerűen élő, azt használó ingatlan tulajdonos egyben az ingatlan birtokosának is minősül, tehát a dolog tulajdonosának személyén keresztül el lehet jutni a dolog birtokosához. Felperes az ingatlan tulajdonosa, használója, így az abban lévő dolgok birtokosa is, és mert a Jöt. kifejezett rendelkezése: a 3. § (1) bekezdés 43. pontja szerint a birtoklást nem kell, hogy a birtokos tudattartalma átfogja, a birtoklás ténye megalapozza az objektív felelősségét.
- [38] A felperes hivatkozásával szemben tehát függetlenül attól, hogy a bünyügyi igazgatóság felperesnek az ingatlanban tartózkodó édesanyjától foglalta le a cigarettát, aki azt magáénak ismerte el, a vámhatóság bármely, a Jöt. szabályrendszerében birtokosnak minősülő személlyel szemben eljárást indíthat és jövedéki bírságot szabhat ki.
- [39] A felperes nem tudta igazolni a birtokában lévő jövedéki termékek eredetét, így a megállapított jogsértése jogkövetkezményét, terhére jövedéki bírság kiszabását a Jöt. 100. § (1) bekezdésében foglaltak alapján viselni köteles.
- [41] A Jöt. egyetemlegességet kimondó rendelkezésének hiányában a jövedéki bírság valamennyi jogsértést elkövetővel szemben külön-külön kiszabható volt, ahogy erről a Kúria jelen perre is irányadó Kfv.35.479/2020/7. számú ítéletében már rendelkezett.
- [42] Az alperes a bírságot kiszabó határozatában jogszerűen állapította meg a felperes objektív felelőssége alapján, hogy a jövedéki bírság jogalapja fennáll. Az, hogy a kiszabott bírság összege arányban áll-e a megállapított jogsértés súlyával, mérlegelési kérdés. A Kp. 85. § (5) bekezdése alapján a mérlegelési jogkörben hozott döntés felülvizsgálatára van jogszabályi lehetőség, azonban felperes a mérleges helyállóságát, a mérlegelési szempontokat keresettel nem támadta, így az a felülvizsgálati eljárásban nem volt vizsgálható.
- [44] Mindezek folytán a Kúria – figyelemmel a Kfv.35.479/2020/7. számú kúriai döntésre is - a jogerős ítéletet a Kp. 121. § (1) bekezdés a) pontja alapján hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat

hozatalára utasította. Az új eljárásban az elsőfokú bíróságnak a Kúria kifejtett jogértelmezésének megfelelően kell döntést hoznia az alperes határozatának jogszerűségéről.

(Kúria Kfv. VI.35.296/2024/8.)

198 A Kp. 17. § a) pontja szerinti perindítási jog feltétele, hogy a felperes jogát vagy jogos érdekét a közigazgatási határozat közvetlenül érintse. Perindítási jog nem csak azt illeti meg, aki a hatósági eljárásban ügyfél volt.

A perindítási jog megléte esetén vizsgálendő a felperes keresetösségi joga [2017. évi I. törvény (Kp.) 17. § a) pont, 48. § (1) bek. c) pont, 88. § b) pont].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperes az építető 2023. október 2-án benyújtott kérelmére építési engedélyezési eljárást indított a perbeli kerékpárút 0+550 kmsz-ig tartó szakasza vonatkozásában. Az alperes tájékoztató végzést bocsátott ki és hirdetményben értesítette az érintetteket az eljárás megindulásáról. Az alperes végzése értelmében a beruházás az egyes közlekedésfejlesztési projektekkal összefüggő közigazgatási hatósági ügyek nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű üggyé nyilvánításáról és az eljáró hatóságok kijelöléséről szóló 345/2012. (XII.6.) Korm. rendelet 1. számú melléklete 1.8.3. pontja alapján kiemelt jelentőségű. Az alperes a hiánypótlás, valamint a szükséges szakhatósági állásfoglalások és szakértői vélemények beérkezését követően a 2023. december 21. napján kelt határozatával kikötések előírása mellett a fenti szakasz építésére útépitési engedélyt adott.

A felperes keresete és az alperes védírata

- [2] A felperes keresetet nyújtott be az alperes határozatának bírósági felülvizsgálata iránt, melyben elsődlegesen annak megsemmisítését és az alperes új eljárás lefolytatására kötelezését, másodlagosan az alperes határozatának hatályon kívül helyezését és az alperes új eljárás lefolytatására kötelezését kérte.
- [3] Keresetében azt állította, hogy házastársi közös vagyon jogcímen ingatlan-nyilvántartáson kívüli tulajdonosa több olyan ingatlan, amelyek mindegyike érintett az engedélyezett kerékpárút nyomvonalával. Ennek alapján őt az eljárásban az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 10. § (1) bekezdése alapján az ügyfél jogállása illette meg.
- [4] Előadta továbbá, hogy az alperes határozatát 2023. december 21-én hozta meg, amely a Kormányhivatal Földhivatali Főosztályának 18.312-7/2023. számú, a beruházással érintett termőföldek végleges más célú hasznosítását engedélyező határozatára is hivatkozik, mint amely az engedélyezést lehetővé tette. Azonban utóbb a termőföld végleges más célú hasznosítását engedélyező határozat visszavonásra került, ami miatt az építési engedély megadásáról rendelkező határozatot is vissza kellett volna vonnia az alperesnek, mert az alapjául szolgáló termőföld végleges más célú hasznosításának engedélyezését visszavonó határozattal az alperes építési engedélyre vonatkozó határozata is jogszabálysértővé vált. Tekintettel arra, hogy jelenleg nincs a termőföld

végleges más célú hasznosítását engedélyező jogerős közigazgatási határozat, ezért a területre építeni sem lehet jogszerűen.

- [5] A felperes az Alkotmánybíróság számos eseti döntésére hivatkozva kifejtette, hogy a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházások megvalósításának gyorsításáról, és egyszerűsítéséről szóló 2006. évi LIII. törvény (a továbbiakban: 2006. évi LIII. törvény) alaptörvény-ellenes, az Alaptörvény I. és XXIV. cikkeibe ütközik. Indítványozta az Alkotmánybíróság megkeresését a törvény alaptörvény-ellenességének megállapítása végett.
- [6] Az alperes védírataiban elsődlegesen a felperes keresetlevelének visszautasítását kérte a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 48. § (1) bekezdés c) és i) pontja alapján, másodlagosan a felperes keresetének elutasítását kérte.

A jogerős ítélet

- [7] Az eljáró bíróság jogerős ítéletével a felperes keresetét a keresetösségi jog hiányára tekintettel elutasította.
- [8] Megállapította, hogy mivel az alperes hatáskörrel rendelkező szervezeti egysége a jelen perben vitatott határozattal szembeni kereset benyújtására nyitva álló határidő lejártát követően vonta vissza a perbeli határozat alapját képező, a termőföld végleges más célú hasznosítását engedélyező határozatát és a felperes keresetét e jogi tény bekövetkeztére alapította, továbbá a hirdetményi kézbesítés megtörténtét a felperes az ügy érdemi vizsgálatát igénylő okból vitatta, a bíróság a felperes keresetlevelét elkészttség miatt nem utasította vissza. Hivatkozott az Ákr. 10. § (1)–(2) bekezdéseire, a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 16. § (1) bekezdésére, 17. § d) pontjára, és kifejtette, a bíróságnak hivatalos tudomása van arról, hogy a felperes által megjelölt ingatlanok ingatlan-nyilvántartás szerinti tulajdonosa és a felperes házastársa az alperes határozatával szemben keresetet nyújtott be, melyet a bíróság másik tanácsa elkészttség miatt visszautasított. A felperes ezt követően nyújtotta be keresetét, melyben keresetösségi jogát ingatlan-nyilvántartáson kívüli tulajdonosi minőségére alapította. A felperes tehát csak azt követően hivatkozott ingatlan-nyilvántartáson kívüli tulajdonosi minőségére és keresetösségi jogának ebből adódó fennállására, hogy házastársa keresetének elkészttségét a bíróság megállapította.
- [10] Osztotta az alperes álláspontját abban, hogy az ügyfelek körének megállapítása tekintetében egy ingatlant érintő beruházásnál elsősorban az ingatlan-nyilvántartás, mint közhiteles nyilvántartás adatai irányadók. Az Ákr. 10. § (1) bekezdése szerinti ügyfélfogalom nem zárja ki azt sem, hogy egy ingatlanokat érintő beruházás megvalósításával kapcsolatos közigazgatási eljárásban a bejegyzett ingatlanulajdonosokon kívüli személyek is ügyfélnek minősüljenek, azonban az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett tulajdonosokon kívül az ügyféli minőség feltételeit valamely okból teljesítő más személyekről az alperesnek jellemzően hivatalos tudomása nem lehet. Az alperesnek azonban e személyek felkutatására és ügyfélként való

bevonásukra nem áll fenn kötelezettsége és nem állapítható meg az alperes oldalán jogszabálysértés abban az esetben, ha nem von be ügyfélként az eljárásba olyan személyeket, akiknek ügyféli jogállásáról nem is lehet információja. Ebben az esetben az a személy, akinek jogát, jogos érdekét a közigazgatási eljárás álláspontja szerint érinti, ügyféli jogállásának megállapítását kérheti, melyről az Ákr. 112. § (2) bekezdés b) pontja alapján a hatóság önálló fellebbezéssel támadható végzést hoz. E döntés meghozataláig nem minősül ügyfélnek az a személy, akiről a hozzáférhető adatok alapján nem állapítható meg, hogy a beruházással érintett ingatlanhoz közvetlen jogi érdeke fűződik.

- [11] Amennyiben a hatóság az ingatlanokat érintő beruházásnál egy ingatlan-nyilvántartásban nem szereplő személy ügyfél jogállását kérelmére valamely okból megállapítja, abban az esetben e személy a közigazgatási eljárásban hozott határozat címzettje lesz és e határozattal szembeni perindítási jogosultsága fennáll. Amennyiben viszont a rendelkezésre álló adatok alapján a közigazgatási eljárásban ügyfélnek nem minősülő személy az ügyféli jogállásának megállapítását nem kérte és arról a hatóság nem döntött, az ebből eredő jogosultságok, így a perindítás lehetősége nem teremthető meg utólagosan azt követően, hogy a bejegyzett tulajdonos keresetét a bíróság elkesztettség miatt visszautasította.
- [12] Rámutatott, a felperes az eljárás lefolytatásakor nem volt az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett tulajdonos, ügyféli jogállásának megállapítását nem kérte, így ügyféli jogállása és keresetösségi joga az alperes határozatával szemben a Kp. 17. § a) pontja alapján nem áll fenn.

A felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelem

- [13] A jogerős ítélettel szemben a felperes terjesztett első felülvizsgálati kérelmet, amelyben a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az eljárást bíróság új eljárás lefolytatására és határozathozatalra kötelezését kérte. Kérte továbbá az új eljárás lefolytatásából az eljárást tanács kizárását és új tanács kijelölését a Kp. 10. § (1) bekezdés h) pontja alapján, mert álláspontja szerint az első fokon eljárást bírói tanács elfoglalt volt.
- [14] Azt állította, hogy a jogerős ítélet sérti a 2006. évi LIII. törvény 2. § (1)–(2) bekezdéseit, az Ákr. 10. § (1)–(2) bekezdéseit, a Kp. 16. § (1) bekezdését és a 17. § a) pontját, a 42. § (2) bekezdését és 62. §-át, a 85. § (3) bekezdését, a 89. § (1) bekezdését, a 312/2012. (XI. 8.) Korm.rendelet 4. § (1) bekezdésének a közigazgatási eljárás alatt hatályban volt rendelkezését, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 25. § (1) bekezdését, az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdését.
- [16] Hivatkozott arra, hogy házastársi közös vagyon jogcímen ingatlan-nyilvántartáson kívüli tulajdonosa több érintett ingatlanok, melyek mindegyike érintett a perbeli kerékpárút engedélyezése tárgyában hozott közigazgatási határozatban. Állította, hogy az eljárásban az Ákr. 10. § (1) bekezdése alapján az ügyfél jogállása illette meg a jogszabály erejénél fogva a 312/2012. (XI. 8.) Kormányrendelet 4. § (1) bekezdésének akkor hatályos rendelkezései alapján. A Kp. 17. § a) pontja alapján pedig a beruházással érintett ingatlanok tulajdonosaként, a felperes jogát,

azaz kifejezetten tulajdonjogát érinti közvetlenül maga a tervezett beruházás, ennél fogva, a Kp. 17. § a) pontja alapján keresetindítási jog illeti meg. Kiemelte, e jogszabályi rendelkezés alapján, azt a felperes-tulajdonost, akinek a tulajdonában álló földterületén kívánnak beruházást megvalósítani, mivel a közvetlen érintettsége megalapozott, keresetindítási jog illeti meg. Ugyanakkor kérdéses, hogy milyen módon kérje az ügyféli jogállás megállapítását akkor, ha önhibáján kívül nincs abban a helyzetben, hogy kellő időben értesüljön az eljárás megindításáról. Arra vonatkozóan pedig nincs jogszabályi rendelkezés, hogy az, akinek jogát vagy jogos érdekét a közigazgatási eljárás közvetlenül érinti, ügyféli jogállásának megállapítását kell előzetesen kérnie a sérelmezett közigazgatási eljárásban, mert ellenkező esetben a perindítási jogát is elveszti a közigazgatási határozattal szemben. Ezzel szemben, az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a hatósági döntés meghozataláig nem minősül ügyfélnek az a személy, akiről hozzáférhető adatok alapján nem állapítható meg, hogy a beruházással érintett ingatlanokhoz közvetlen jogi érdeke fűződik.

- [17] Sérelmezte, hogy a bíróság az ügyféli jogállás megállapításának hiányából a közigazgatási határozattal szembeni keresetösségi jog elvesztését vezette le, figyelmen kívül hagyva azokat a körülményeket, amelyek miatt a felperes a közigazgatási eljárásban menthető okból nem volt abban a helyzetben, hogy a közigazgatási eljárásról tudomást szerezzen és az eljárásban ügyfélként fellépjen. Kifejtette, hogy a bíróság ítélete nem tért ki arra, hogy miért nem vette figyelembe a felperes által e körben előadottakat.
- [18] Kifogásolta azt az ítéleti megállapítást is, amely szerint, ha a közigazgatási szerv jogszabálysértő eljárása miatt az építési tevékenységgel érintett ingatlanok tulajdonosai nem szereznek tudomást a közigazgatási eljárás folyamatban létéről és ezért nem lépnek fel ügyfélként a közigazgatási eljárásban, akkor utóbb a közigazgatási határozattal szemben keresetet sem terjeszthetnek elő, állította, hogy ez az értelmezés nyilvánvalóan nem felel meg a jogalkotói szándéknak. E körben hivatkozott a 312/2012. (XI. 8.) Kormányrendelet 4. § (1) bekezdésére is, amely szerint a tulajdonos külön eljárás és vizsgálat nélkül is ügyfélnek minősül. Előadta, hogy olyan rendelkezés nincs, amely szerint a tulajdonosnak ügyféli minőségének megállapítását kell kérnie ahhoz, hogy utóbb keresetösségi jogát megalapozza. Kiemelte, hogy a jogszabály maga sem tesz különbséget a tulajdonos és az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett tulajdonos között, a Kp. 17. § a) pontja egyetlen további feltételt ír csak elő, a közvetlen érintettséget, ami pedig fennáll, mert a felperes tulajdonában álló ingatlanokon terveznek beruházást megvalósítani.
- [19] Hivatkozott az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésére és a Kúria Kfv.37.912/2021/10. számú döntésére, amely szerint mivel a közigazgatási perrendtartás szabályozása, a Kp. 17. §-ában elválasztotta a perindítási jogosultak körét a megelőző eljárás ügyféli pozíciójától, a felperes keresetösségi jogát nem az Ákr. 10. § (1) bekezdése alapján kell megítélni. E körben azzal érvelt felülvizsgálati kérelmében, hogy a Kp. 17. §-a a perindítási jogosultak körét az Ákr.

- ügyfélfogalmához képest sokkal szélesebb körben határozta meg.
- [26] A perindítási és keresetösségi joga körében kiemelte, hogy a bíróság maga is azt állapította meg, hogy az Ákr. 10. §-a szerinti ügyfélfogalom nem zárja ki, hogy az ingatlanokat érintő beruházás megvalósításával kapcsolatos közigazgatási eljárásban az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett tulajdonosokon kívül, az ingatlan-nyilvántartáson kívüli tulajdonosok is ügyfélnek minősüljenek. Ugyanakkor, arra már alap nélkül hivatkozott, hogy ezeknek a személyeknek kérniük kell az ügyféli státusz megállapítást ahhoz, hogy a Kp. 17. § a) pontja szerint keresetösségi joga legyen. Utalt e körben a 312/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet 4. § (1) bekezdésére. Előadta, amennyiben valaki ügyfélnek minősül, azt a perindítási jog akkor is megilleti, ha a közigazgatási eljárásban ténylegesen ügyfélként nem vett részt és nyilatkozatot nem tett, a perindításnak ugyanis nem feltétele a közigazgatási eljárásban való aktív részvétel. Ezért nem lehet arra a következtetésre jutni, hogy aki nem vett részt a közigazgatási eljárásban, nem illeti meg a perindítási jog. Utalt a 2/2004. KJE határozatra is. Rámutatott, a keresetösségi jog meglétéhez önmagában elegendő az, hogy a felperes közvetlenül érintett.
- [27] Megjegyezte, a bíróság ítéletében arra hivatkozott, hogy a keresetösségi jog perbeli anyagi legimitáció kérdése, melyről a bíróságnak kétség esetén érdemben, ítélettel kell döntenie, amivel szemben, a bírósági gyakorlat szerint (Fővárosi Ítéletábrla Kf.3.27.177/2008/4., 4.Kf.27.583/2009/3.; Legfelsőbb Bíróság Kfv.1V.37.056/2011/5.), „Több bírósági döntés rámutatott, hogy a keresetösségi jog hiánya abban az esetben eljárásjogi kérdés, amennyiben az érintett jogszabály kifejezetten megjelöli a perindításra jogosult személyét, ilyen esetben a Pp. 130. § (1) bekezdés g) pontja [Kp. 48. § (1) bekezdés c) pontja] szerinti pergátó ok áll be. Minden más esetben azonban anyagi jogi kérdés, amiről a bíróság csak ítélettel dönthet”. Hangsúlyozta, a perbeli esetben a 312/2012. (XI. 8.) Kormányrendelet 4. § (1) bekezdése szerinti ügyféli minőséget megalapozza minden egyéb eljárás és vizsgálat nélkül az, ha a tulajdont érintő építési engedélyezési eljárásról van szó, ezért felmerül a kérdés, hogy jelen ügyben a keresetösségi jog kérdése eljárásjogi-e? Ha eljárásjogi, akkor pedig a bíróságnak már a keresetlevél beérkezésekor vizsgálnia kell a perbeli legitimációt és közvetlen érintettség hiányában, a Kp. 48. § (1) bekezdés c) pontja alapján, önálló fellebbezéssel támadható végzéssel kellett volna azt visszautasítania.
- [30] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban tartását kérte.
- [31] Hivatkozott a Kúria Kfv.V.37.025/2022/11. számú végzésére, annak [30]–[32] pontjaira, a Polgári Törvénykönyv 5:165. §-ára és az 5:173. § (1) bekezdésére, és előadta, hogy a hatósági eljárásban csak az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jogosultakat tekintette ügyfélnek, a felperest nem. Álláspontja szerint az ingatlan-nyilvántartás közhitelessége, nyilvánossága és teljessége alapján a hatósági eljárásban a hatóságnak az ügyféli kört az ingatlan-nyilvántartás szabályai alapján kell meghatározni, nem szükséges és nem is indokolt az ingatlan-nyilvántartáson kívüli tulajdonosok felkutatása. Hivatkozott arra is, hogy a nem teljes bizonyító erejű okiratba foglalt nyilatkozat nem lehetett alkalmas arra, hogy a perben, az ingatlan-nyilvántartás adataival szemben bizonyítsa, hogy a felperes az érintett ingatlanokon tulajdonos, ennél fogva a közigazgatási tevékenység a tulajdonjogát közvetlenül érinti, ezért perindítási joga fennáll. A tulajdonjogot és az ezen alapuló perindítási jogot az ingatlan-nyilvántartás adataival szemben nem lehet egy egyszerű okirattal bizonyítani, és az eljárás bíróságnak nem volt feladata, hogy a közigazgatási perben a tulajdoni viszonyokat tisztázza. Azzal érvelt, hogy az ingatlan-nyilvántartáson kívüli tulajdonosnak polgári peres eljárásban van lehetősége arra, hogy a közhiteles nyilvántartásba a tulajdonjogát bejegyeztesse annak érdekében, hogy arra dologi jogként, mindenkivel szemben hivatkozni tudjon. Álláspontja szerint közigazgatási hatósági és közigazgatási peres eljárásban a tulajdonjog bizonyításának nincs helye, az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jogok fennállása ezekben az eljárásokban nem vitatható.
- [32] Hangsúlyozta, a jogerős ítélet helytállóan jutott arra a következtetésre, hogy a felperes az eljárás lefolytatásakor nem volt az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett tulajdonos, továbbá nem kérte ügyféli jogállásának megállapítását sem, így ügyféli jogállása és keresetösségi joga a felülvizsgálni kért határozattal szemben a Kp. 17. § a) pontja alapján nem áll fenn. Mivel pedig az eljárás bírósága a felperes keresetösségi jogának hiányát állapította meg, a kereset érdemben nem kellett vizsgálnia a Kp. 88. § (1) bekezdés b) pontja alapján, valamint a Kúria Kfv.V.37.025/2022/11. számú elvi tartalommal bíró döntését is figyelembe véve.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [33] A felperes felülvizsgálati kérelme az alábbiak szerint alapos.
- [34] A Kúria a Kp. 115. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó 108. § (1) bekezdése értelmében a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálati ellenkérelem keretei között vizsgálta felül.
- [35] A Kúria mindenekelőtt kiemeli, hogy a közigazgatási perrend szabályai szerint különbséget kell tenni a perindítási és a keresetösségi jog között. Mindamellett, hogy mind a perindítási jog, mind a keresetösségi jog hivatalból vizsgálandó körülmények, a perindítási jog hiánya pergátó akadály, amelyet a Kp. 17. §-a határoz meg (a perbeli esetben a Kp. 17. § a) pontja), amivel szemben a keresetösségi jog a perindításon túli, az érvényesíteni kívánt joggal közvetlenül összefüggő konkrét érintettséget kíván meg. A perindítási jog hiánya esetén a bíróság a Kp. 48. § (1) bekezdés c) pontja alapján a keresetlevelet végzéssel visszautasítja, a keresetösségi jog hiányának megállapítása esetén a bíróság az ügyben ítélettel dönt, és a keresetet a Kp. 88. § b) pontja alapján elutasítja.
- [36] A perbeli esetben az eljárás bírósága jogerős ítélete a felperes keresetét a felperes keresetösségi joga hiányára utasította el (jogerős ítélet indokolásának [15] bekezdése), ugyanakkor megállapította, hogy a felperes, mivel az eljárás lefolytatásakor nem volt az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett tulajdonos és ügyféli jogállásának megállapítását sem kérte, „így

- ügyféli jogállása és keresetösségi joga a keresettel támadott döntéssel szemben a Kp. 17. § a) pontja alapján nem állt fenn” (jogerős ítélet indokolásának [23] bekezdése).
- [37] Mivel a jogerős ítélet a Kp. 17. § a) pontja szerinti perindítási jog hiányára hivatkozott, ugyanakkor a keresetet ítélettel, a felperes keresetösségi jogának hiányára utasította el, a Kúria megállapította, hogy az eljárás bíróság a felperes perindítási jogát és keresetösségi jogát a perbeli esetben nem választotta szét megfelelően, ezért az sem egyértelmű, hogy az eljárás bíróság a felperes perindítási, avagy keresetösségi jogát nem fogadta el.
- [38] A Kúria a perindítási körében rámutat, a Kp. 17. § a) pontja szerint a per megindítására jogosult az, akinek jogát vagy jogos érdekét a közigazgatási tevékenység közvetlenül érinti. A Kp.-t megelőző perrendi szabályok, így a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a régi Pp.) 327. § (1) bekezdés a) pontja a hatósági eljárás ügyfele részévé tette lehetővé a kereset benyújtását, amikor akként rendelkezett, hogy a per megindítására jogosult az, akinek jogát vagy jogos érdekét a közigazgatási tevékenység közvetlenül érinti. Ezzel szemben a Kp. a perindítási jog meghatározását nem köti már a hatósági eljárásban eljáró ügyféli szerephez, mert a perindítást azok számára teszi lehetővé, akinek jogát vagy jogos érdekét a közigazgatási tevékenység közvetlenül érinti. Erre figyelemmel tévesen foglalt állást a jogerős ítélet akkor, amikor a felperes esetében a közigazgatási eljárásban betöltött ügyféli pozíciójának jelentőséget tanúsított.
- [39] A perbeli esetben a felperes perindítási jogát arra alapította, hogy házastársi közös vagyon jogcímen ingatlan-nyilvántartáson kívüli tulajdonosa a perbeli ingatlanoknak, melyek mindegyike érintett a perbeli határozattal. A felperesnek ezt az állítását a Kp. 17. § a) pontja alapján kell megvizsgálni, hogy az kimerít-e az e jogszabályhellyel felállított azon feltételt, hogy az alperesi határozat a felperes, mint ingatlan-nyilvántartáson kívüli tulajdonos jogát, illetve jogos érdekét közvetlenül érinti-e.
- [40] Nem állapítható meg azonban egyértelműen, hogy az eljárás bíróság ezt a vizsgálatot lefolytatta-e, mert jogerős ítéletében azt állapította meg, hogy a felperesnek ügyféli jogállása és keresetösségi joga a keresettel támadott döntéssel szemben a Kp. 17. § a) pontja alapján nincs (jogerős ítélet indokolásának [23] bekezdése), továbbá az Ákr. ügyfélfogalmának és a Kp. perindítási jogára vonatkozó jogszabályi rendelkezések idézése után a keresetösségi jog kapcsán tett megállapításokat (jogerős ítélet indokolásának [19] bekezdése).
- [41] A jogerős ítélet helyesen foglal állást abban, hogy a hatósági eljárásban az ügyfelek körének megállapítása tekintetében egy ingatlant érintő beruháznál elsősorban az ingatlan-nyilvántartás, mint közhiteles nyilvántartás adatai irányadók, ami mellett az Ákr. 10. § (1) bekezdése szerinti ügyfélfogalom nem zárja ki azt sem, hogy egy ingatlant érintő beruházás megvalósításával kapcsolatos közigazgatási eljárásban a bejegyzett ingatlan-tulajdonosokon kívüli személyek is ügyfélnek minősüljenek. Ezekről a személyekről azonban a hatóságnak hivatalos tudomása nem lehet, e személyek felkutatására továbbá az alperes nem kötelezhető, erre vonatkozó jogszabályi rendelkezés hiányában. Arra is helyesen utalt a jogerős ítélet, hogy az a személy, akinek jogát, jogos érdekét a közigazgatási eljárás álláspontja szerint érinti, ügyféli jogállásának megállapítását kérheti, melyről az Ákr. 112. § (2) bekezdés b) pontja alapján a hatóság önálló fellebbezéssel támadható végzést hoz (jogerős ítélet indokolásának [21] bekezdése). A Kúria azonban mindezzel kapcsolatban azt hangsúlyozza, hogy a fentiekben helyesen megállapítottak nem érintik a perindítási jogot, mert a fentiekben kifejtettek a hatósági eljárásra irányadóak, arra vonatkozóan, hogy a hatósági eljárásban a hatóság milyen módon állapítja meg, hogy az adott hatósági eljárásban ki minősülhet ügyfélnek.
- [42] Mivel azonban a Kp. 17. § a) pontja szerinti perindítási jog nem kapcsolódik a hatósági eljárásban megszerzett ügyféli minőséghez, a fenti megállapítások a perindítási jog meglétének vizsgálatakor nem relevánsak. Ezért téves a jogerős ítélet indokolása [22] bekezdés második fordulata, amely szerint „[a]mennyiben viszont a rendelkezésre álló adatok alapján a közigazgatási eljárásban ügyfélnek nem minősülő személy az ügyféli jogállásának megállapítását nem kérte és arról a hatóság nem döntött, az ebből eredő jogosultságok, így a perindítás lehetősége nem teremthető meg utólagosan azt követően, hogy a bejegyzett tulajdonos keresetét a bíróság elkesztettség miatt visszautasította”.
- [43] A Kúria e tekintetben egyrészt hangsúlyozza, a Kp. 17. § a) pontja szerinti perindítási jog egyedüli előfeltétele, hogy a közigazgatási tevékenység a felperes jogát vagy jogos érdekét közvetlenül érintse, vagyis a perindítás nem a hatósági eljárásban megszerzett ügyféli minőséghez kötődik. Vagyis a Kp. 17. § a) pontja szerinti perindításnak nem feltétele, hogy a későbbi felperes részt vegyen a megelőző eljárásban, ahogyan az sem, hogy ott ügyféli minőséget szerezzen, mert ilyen követelményt a jogszabály nem ír elő. Megjegyzi a Kúria, hogy egy ilyen szabályozás azt jelentené a hatósági eljárással érintettek számára, hogy számukra ajánlatos a hatósági eljárásban proaktívan részt venni, annak érdekében, hogy ha a hatóság esetlegesen rájuk nézve kedvezőtlen döntést hoz, ne veszítsék el a perindítási jogukat. Ez pedig nyilvánvalóan nem volt a jogalkotó akarat, hiszen mindez adott esetben a hatósági eljárás elnehezítésével, elhúzódnásával járhat.
- [44] Emellett a jogerős ítélet indokolásának ezen része azért is jogsértő, mert a felperes keresete és perindítási jogának megítélése az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett tulajdonos keresetétől, illetve perindítási jogától semmilyen módon nem függ. A felperes férjének keresetével kapcsolatban a jogerős ítéletben kifejtettek sem a felperes perindítási jogát, sem keresetösségi jogát nem befolyásolják. E körben a felperes felülvizsgálati kérelmében helytállóan hivatkozott arra, hogy nincs olyan jogszabályi rendelkezés, amely alapján a tulajdonostárs elveszítené a keresetösségi jogát és/vagy perindítási jogát, ha tulajdonostársa korábban már pert indított, mert valamennyi tulajdonost külön-külön megilleti a sérelmes alperesi határozattal szembeni perindítási jog. Ezért az, hogy a felperes esetlegesen akkor nyújtott be keresetet,

amikor házastársa keresetét első fokon eljárva a törvényszék elkésztettség miatt visszautasította, a felperes perindítási jogát, illetve keresetőségi jogát nem befolyásolja, az ugyanis önálló keresetként ítélandó meg. A felperes keresetét minden más keresettől függetlenül, önállóan kell vizsgálni, mind a perindítási feltételek megtartottsága szempontjából (így például keresetindítási határidő betartása vonatkozásában), mind pedig abból a szempontból, hogy a felperes jogát vagy jogos érdekét az alperesi határozat közvetlenül érinti-e. E tekintetben a felperes tulajdonostársa, annak perindítási és keresetőségi joga nem releváns.

- [45] Mivel a jogerős ítélet a felperes perindítási jogának fennállását abból a helytelen szempontból vizsgálta, hogy a felperes ügyfél volt-e a megelőző eljárásban, nem foglalt állást abban a kérdésben, hogy a felperes, mint ingatlan-nyilvántartáson kívüli tulajdonos jogát vagy jogos érdekét közvetlenül érinti-e az alperesi határozat. Önmagában az, hogy a felperes keresetéről a bíróság ítélettel döntött, a perbeli esetben nem támasztja alá azt, hogy a felperes perindítási jogát az eljáró bíróság fennállónak tekintette, mert ítéletében az elutasítás okaként a Kp. 17. § a) pontjának hiányára hivatkozott.
- [46] A Kúria végül kiemeli, amennyiben a bíróság a felperes perindítási jogának fennállását megállapítja, akkor kerülhet sor a felperes keresetőségi joga meglétének vizsgálatára.
- [47] A Kúria a felülvizsgálati kérelem további hivatkozásait nem vizsgálta érdemben, mert mivel az eljáró bíróság a felperes „ügyféli jogállása és keresetőségi joga” fennállását nem állapította meg, ezért a felperes keresetét érdemben nem vizsgálta. Erre figyelemmel az eljáró bíróság nem foglalt állást abban a kérdésben, hogy a 2006. évi LIII. törvény alkalmazandó volt-e, hogy a hirdetmény tartalma megfelelő volt-e, a kifüggesztés időpontja megfelelő volt-e, továbbá, hogy a döntésről az egyidejű tájékoztatás megtörtént-e. Mivel e kérdésekben a jogerős ítélet nem foglalt állást, azokban a Kúria sem folytathatott le érdemi vizsgálatot, mert a Kúria a felülvizsgálati eljárás során a jogerős ítélet jogszerűségét ellenőrzi.
- [48] A Kúria rámutat továbbá arra, hogy a felperes a Kp. 41. § (2) bekezdésének és a Kp. 62. § (1) bekezdésének megsértése körében felülvizsgálati kérelmében olyan általános állítást fogalmazott csak meg („az első fokon eljáró bíróság az ügy iratait nem szerezte be”), amelyet a Kúria nem tudott érdemben vizsgálni.
- [49] A felperes által a Kp. 10. § (1) bekezdés h) pontja szerinti kizárási kérelem elbírálására a Kúria nem rendelkezik hatáskörrel, mert a kizárási kérelem tárgyában a Kp. 10. § (5) bekezdése alapján alkalmazandó, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 17. § (1) bekezdés b) pontja értelmében ugyanannak a bíróságnak ugyanazon a fokon eljáró másik tanácsa határoz.
- [50] A fentiekben kifejtettek tekintetével a Kúria megállapította, hogy az eljáró bíróság jogerős ítélete jogszabálysértő, amelyre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet a Kp. 121. § (1) bekezdés a) pontja alapján hatályon kívül helyezte, és az ügyben eljáró bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította. A megismételt eljárásban az eljáró bíróságnak először a felperes perindítási jogának

meglétét kell vizsgálnia az általa előadott indokok alapján, annak fennállása esetén pedig a felperes keresetőségi joga vizsgálandó.

(Kúria Kfv.IV.37.154/2025/6.)

199 Az egységár feltüntetésének szabályai az árcsökkentés alkalmazásakor nem változnak, így amennyiben az akciós termék nem tartozik a kivétel szabály szerinti termékkörbe, akkor az egységárat az akció előtt és alatt is fel kell tüntetni [1997. CLV. törvény (Fgytv.) 14. §; 4/2009. (I. 30.) NFGM–SZMM együttes rendelet (Arrendelet) 2/A. § (1) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperes 2024. március 27-én helyszíni hatósági ellenőrzést tartott a felperes által üzemeltetett üzletben. Próbavásárlás keretében kilencféle (kilenc darab) akciós, meghatározott kiszerezésben (liter, gramm, darab) értékesített terméket vásároltak, és egyéb kereskedelmi feltételeket ellenőriztek. Ömlesztett árura a próbavásárlás nem terjedt ki. A termékek polccímekjén a fizetendő eladási ár és egységár, valamint az akciót megelőző eladási ár is feltüntetésre került.
- [2] Az alperes hivatalból indított eljárásban az ellenőrzés megállapításai alapján 2024. május 7. napján kelt határozatával a felperest 3 000 000 Ft bírság megfizetésére, a jogsértő magatartás megszüntetésére, a jövőben az általa üzemeltetett valamennyi kereskedelmi egységben a megfelelő (teljes körű) árfeltüntetésre, a vonatkozó jogszabályok betartására kötelezte. Indokolásában a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény (a továbbiakban Fgytv.) 14. § (6) bekezdésére, a termékek eladási ára és egységára, továbbá a szolgáltatások díja feltüntetésének részletes szabályairól szóló 4/2009. (I. 30.) NFGM–SZMM együttes rendelet (a továbbiakban: Arrendelet) 2. § (1) bekezdésére, 2/A. § (1) bekezdésére, 3. § (1) bekezdésére, 4. §-ára hivatkozott.
- [3] Megállapította, hogy a felperes az ellenőrzéssel érintett kereskedelmi egységben megsértette a jogszabályi előírásokat a nem megfelelő (nem teljes körű) árfeltüntetéssel, mivel az Fgytv. 14. § (6) bekezdéséből kiindulva, figyelemmel az Arrendelet 2/A. § (1) bekezdésére, az árcsökkentést megelőzően alkalmazott ár a termék korábbi eladási árát és egységárat is magában foglalja.
- [4] A jogsértésre tekintettel a szankciót, az Fgytv. 47. § (1) bekezdés i) pontja, 47/C. § (1) bekezdése és (5) bekezdés a) pont aa) alpontja alapján szabta ki. Az Fgytv. 47. § (5) bekezdésének, továbbá a közigazgatási szabályszegések szankcióiról szóló 2017. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Szankciót.) 10. § (1) bekezdésének megfelelően értékelte az előírt mérlegelési szempontokat, a jogsértés jellegét, súlyát, a jogsértéssel érintett fogyasztók számát, a jogsértő állapot időtartamát, a jogsértő magatartás ismétlődését, gyakoriságát, a jogsértéssel érintett áruk értékét, az elért előnyt, a felperes gazdasági súlyát. Álláspontja szerint az eladási ár, az egységár feltüntetése az akciót megelőző ár tekintetében lényeges, mivel ezek az információk a fogyasztók tájékoztatását szolgálják, illetve az árak összehasonlításának megkönnyítését.

A megfelelő árfeltüntetés elmaradása a gazdaságilag kiszolgáltatott ügyfelek akaratát torzíthatja, melynek következtében a fogyasztók vagyoni érdekei is sérülhetnek. A figyelembe vett mérlegelési szempontok alapján a jogsértést súlyosnak, a fogyasztóvédelmi bírság összegét indokoltnak és a jogsértéssel arányban állónak értékelte.

A felperes keresete, alperes védirata

- [5] A felperes keresetében a határozat megsemmisítését, szükség esetén az alperes új eljárásra kötelezését kérte. Ervelése szerint az Fgytv. 14. § (5) bekezdéséből következően minden esetben a termék eladási áráként és egységáraként a fogyasztó által ténylegesen fizetendő árat kell feltüntetni. A korábbi ár nem eladási ár, az eladási árnak nem minősülő ár tekintetében pedig a kereskedőt az egységár feltüntetésének kötelezettsége nem terheli, az Árrendelet 2/A. § (1) bekezdése sem utal erre.
- [6] Hivatkozott az Árrendelet alkalmazásával kapcsolatosan az Igazságügyi Minisztérium fogyasztóvédelmi portálján közzétett „Útmutató a kereskedők részére az akciós árcsökkentésre vonatkozó szabályok alkalmazásához” című dokumentumra, mely szintén nem szól a korábbi egységár feltüntetésének kötelezettségéről. Ezt támasztja alá az Árrendelet implementációjának alapját jelentő, a fogyasztó számára kínált termékek árának feltüntetésével kapcsolatos fogyasztóvédelemről szóló az Európai Parlament és a Tanács 98/6/EK irányelvét (a továbbiakban: PID Irányelv) 2020. január 7-i hatállyal módosító, a 93/13/EGK tanácsi irányelvnek, valamint a 98/6/EK, a 2005/29/EK és a 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek az uniós fogyasztóvédelmi szabályok hatékonyabb végrehajtása és korszerűsítése tekintetében történő módosításáról szóló az Európai Parlament és a Tanács 2019/2161. irányelve (a továbbiakban: Omnibusz Irányelv) szabályozási célja is. A PID Irányelv 6a. cikkének értelmezéséről és alkalmazásáról szóló közlemény (PID Iránymutatás) alapján kiemelte, hogy a termékek nem ömlesztett termékek. A PID Iránymutatás megállapításai értelmében csak akkor merülhet fel a korábbi egységár feltüntetésének a szükségessége, ha ömlesztett termékekről van szó, melyek esetében formailag csak a korábbi egységár hasonlítható össze az akciós egységárral. Ezekben az esetekben a PID Irányelv 6a. cikke a „korábbi” egységár feltüntetésére vonatkozik. Az alperes által kifogásolt esetek egyikében sem ömlesztett termékekről van szó, tehát a korábbi egységárat a kereskedő az Árrendelet alapján nem köteles feltüntetni, az árcsökkentéssel érintett termékek mellett.
- [7] Az Fgytv. 57. § (1) bekezdés b) pontja utal arra, hogy az Fgytv. 14. § (1), (3), (5)–(6) bekezdései, valamint az Fgytv. 56/A. § (5) bekezdésének felhatalmazása alapján megalkotott Árrendelet a PID Irányelvnek való megfelelést szolgálják. Releváns a PID Iránymutatás, amelyet az Omnibusz Irányelv által módosított PID Irányelvben foglalt és a tagállamok által átültetendő egyes szabályok, így a PID Irányelv 6a. cikkének értelmezésére adott ki az Európai Bizottság.
- [8] Mindezek alapján súlyosan téves és jogsértő az alperes azon jogi álláspontja, hogy a felperes megsértette az árfeltüntetésre vonatkozó jogszabályi előírásokat. Utalt arra, hogy hasonló tényállás mellett az alperes társhatósága megszüntette az eljárást. Indítványozta előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését.
- [9] Az alperes védiratában a határozatában foglalt indokok fenntartása mellett a kereset elutasítását kérte, érvelése szerint az ár fogalma nem jelenik meg sem az Fgytv.-ben, sem a PID Irányelvben. Az Fgytv. 2. § 7. pontja határozza meg az egységár, a 2. § 8. pont az eladási ár fogalmát, az Fgytv. 14. § (6) bekezdésére is tekintettel a korábbi ár mellett a korábbi egységárat is fel kell tüntetni. Az Árrendelet 2/A. §-ának értelmezésekor figyelembe kell venni az Alaptörvény 28. cikkét is, aminek – értelmező rendelkezés hiányában és a fogyasztói érdekekre tekintettel – az felel meg, hogy az „ár” magában foglalja az eladási árat és az egységárat is.
- [10] Az Fgytv. és a PID Irányelv preambulumból is kitűnik, hogy az eladásra kínált termékek eladási árának és egységárának feltüntetéséhez fűződő jog kiemelt fogyasztói érdek, ezért azok feltüntetése valamennyi termék esetében elengedhetetlen. Álláspontja szerint a termék megfelelő árfeltüntetése olyan lényeges információ, amely a fogyasztót vásárlási szándékának kialakításában döntően befolyásolja, az eladási ár, az egységár feltüntetése az akciót megelőző ár tekintetében lényeges, mivel ezek az információk a fogyasztók tájékoztatását, illetve az árak összehasonlításának megkönnyítését szolgálják.
- [11] Nem ellenezte a felperes indítványa alapján az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését.

Az elsőfokú ítélet

- [12] Az elsőfokú bíróság jogerős ítéletével az alperes határozatát megsemmisítette. Döntésében utalt az Árrendelet 2/A. § (1) bekezdését beiktató, a termékek eladási ára és egységára, továbbá a szolgáltatási díja feltüntetésének részletes szabályairól szóló, az Árrendeletet módosító 48/2020. (XII. 11.) ITM rendelet előterjesztői indoklására, mely szerint az Omnibusz Irányelv a PID Irányelvet is módosította, melynek célja az akciós árakra vonatkozó előírások bevezetése, a fogyasztók jobb tájékoztatása. Az Fgytv. árfeltüntetést szabályozó 14. §-ának beiktatásához tartozó indoklás szintén utal arra, hogy a jogszabályi rendelkezés a PID Irányelvet átültető szabályok korrekcióját tartalmazza az Irányelvnek való teljes megfelelés érdekében.
- [13] Kifejtette, hogy az uniós irányelvi szabályozás hazai jogba átültetése megtörtént, a jogkérdés – az uniós jogi szabályozást figyelembe véve – a magyar jog alapján eldönthető volt, így nem kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárást.
- [14] Indoklása szerint a PID Irányelv 2. cikke meghatározza az eladási ár és egységár fogalmát, mely az Fgytv. definícióhoz képest az árat a végleges árral azonosítja. Rögzítette, hogy az „ár” fogalmát a releváns uniós és magyar jogi normák nem tartalmazzák, az alperes az Fgytv. 14. § (6) bekezdésére hivatkozással állapította meg, hogy az Árrendelet 2/A. § (1) bekezdése szerinti „alkalmazott ár” az akciós időszakot megelőző egységárat is magában foglalja. Az eladási ár és egységár definíciói mellett lényeges szempont, hogy az

- egységár mindig mértékegységhez (liter, kilogramm, méter, négyzetméter) vagy darabonként értékesített termék esetén darabhoz (mint egy egységhez) kapcsolódik. A PID Irányelv (7) preambulum-bekezdésére utalva vezette le, hogy a nem ömlesztett termékek esetében az adott kiszérelésben értékesített mennyiséghez képest határozható meg a termék ára és egységára, a fogyasztói döntést nem tudja elősegíteni egy a feltüntetés idején már nem létező eladási ár egységárának ismerete, hiszen az egységár-feltüntetés lényege nem az egységár-adatok historikus összehasonlíthatóságában, hanem az aktuálisan, a fogyasztó számára a jelenben elérhető kínálati árak összehasonlíthatóságában rejlik. Az egységár korábban alkalmazott egységárral való összehasonlíthatóságának kizárólag az ömlesztett termékek esetén van jelentősége.
- [15] Az akciós egységár feltüntetésével a felperes jogszabályi kötelezettségének eleget tett, hiszen az adott időpontban értékesített termékek aktuális egységárának összehasonlíthatósága segíti a fogyasztót döntésének meghozatalában. Az alperes téves jogértelmezéssel állapította meg, hogy a nem ömlesztve árult termékek polc címkéjén az akciót megelőző egységár feltüntetésének elmaradása jogsértő, ezért az elsőfokú bíróság az alperes határozatát a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 89. § (1) bekezdés a) pontja alapján új eljárásra utasítás nélkül megsemmisítette.
- A felülvizsgálati kérelem, ellenkérelem**
- [16] Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérte. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság az Fgytv. 45/A. §-át, a 47. § (1) bekezdését, a 47/C. § (5) és (7) bekezdéseit és 48. §-át megsértette akkor, amikor határozatát – jogszabályok téves alkalmazása okán – megsemmisítette, mivel a bírság kiszabásának a PID Irányelv, Árrendelet és az Fgytv. rendelkezései alapján helye volt.
- [17] Hangsúlyozta – egyezően a Pécsi Törvényszék hivatkozott 7.K.701.305/2023/9. számú ítéletében foglaltakkal – nem ömlesztett akciós termékek értékesítése esetén az akciós eladási ár, és az akciós egységár, valamint az akciós időszakot megelőzően alkalmazott vételár mellett fel kell tüntetni a termék akciós időszakot megelőzően alkalmazott egységárát is, mely jogszabályi kötelezettségének a felperes nem tett eleget.
- [18] A Kúria belátására bízva indítványozta az Európai Unió Bírósága (EUB) előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezését a PID Irányelv 6a. cikkének értelmezésével összefüggésben.
- [19] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte. Hivatkozása szerint az alperes felülvizsgálati kérelme felülbírálatra alkalmatlan, nem felel meg a Kp. 115. § (1)–(2) bekezdései alapján alkalmazandó 100. § (2) bekezdés b) pontja szerinti tartalmi feltételeknek.
- [20] A jogerős ítélet a jogszabályok helyes értelmezésével megfelelő következtetést vont le, mely szerint a PID Irányelv az eladási ár és az egységár fogalmát a végleges, a ténylegesen alkalmazott árral azonosítja. Tévesen értelmezi az alperes az Árrendelet 2/A. § (1) bekezdését a korábbi „alkalmazott ár” fogalmát úgy, hogy az az akciós időszakot megelőző egységárát is mindenképpen magában foglalja.
- [21] Helyesen állapította meg a jogerős ítélet azt is, hogy a korábbi egységár feltüntetése semmilyen módon nem szolgálja a fogyasztói érdekeket, egy termék korábbi árának egységára a legkevésbé releváns információ egy fogyasztói döntés meghozatala szempontjából. Önmagában az árcsökkenés százalékos mértékének bemutatása tökéletesen alkalmas a kedvezmény mértékének a megjelenítésére, mivel az egységár is értelemszerűen pont ugyanakkora arányban csökken, mint annak az adott kiszérelésre vetített ára.
- [22] Változatlanul fenntartotta a keresetlevelében előadott jogi érveit. Kifejtette, hogy a Kúria téves következtetésre jutott, amikor a Kfv.I.37.411/2024/6. számú ítéletében azt állapította meg, hogy az Árrendelet 2/A. § (1) bekezdésében szereplő „alkalmazott ár” kifejezés gyűjtőfogalom, amely magában foglalja az eladási ár és az egységár fogalmát is. Ez a jogértelmezés a jogszabályokból nem vezethető le, indítványozta a Kúria hivatkozott döntésétől eltérést.
- [23] Nem ellenezte előzetes döntéshozatali eljárás keretében az EUB megkeresését.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [24] A felülvizsgálati kérelem alapos.
- [25] A Kúria a Kp. 115. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó Kp. 108. § (1) bekezdésében foglaltak szerint a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálati ellenkérelem keretei között vizsgálta felül. A Kp. 120. § (5) bekezdése alapján a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, a Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a jogerős határozat meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján dönt.
- [26] Az elsőfokú bíróság helytállóan rögzítette a perben irányadó tényállást, azonban az Árrendelet 2/A. § (1) bekezdésének téves értelmezése folytán helytelen jogi következtetésre jutott, mely jogszerűtlen döntést eredményezett.
- [27] Az árfeltüntetésre vonatkozó előírásokat több jogszabály alapján, azok együttes értelmezésével lehet levezetni. Kiindulópont a PID Irányelv, melynek célja, hogy az Európai Unióban biztosítsa a fogyasztók számára az árak átláthatóságát és összehasonlíthatóságát, ennek érdekében előírta, hogy a termékek árát egyértelműen és egyformán kell feltüntetni, beleértve az egységár kötelező megjelenítését is. A PID Irányelvet módosító Omnibusz Irányelv célja pedig az, hogy még jobban védje a fogyasztókat, különösen az online kereskedelemben és az árkedvezmények feltüntetésében, erősítse a fogyasztói jogokat, megakadályozza a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatot és javítsa az árak összehasonlíthatóságát.
- [28] A PID Irányelv 2. cikk a) pontja szerint eladási ár: a termék egy egységére vagy a termék egy adott mennyiségére vonatkozó végleges ár, beleértve a hozzáadottérték-adót és minden egyéb adót. A 2. cikk b) pontja alapján egységár: a végleges ár, beleértve a hozzáadottérték-adót és minden egyéb adót, a termék egy kilogrammjára, egy literére, egy méterére, egy négyzetméterére vagy egy

- köbméterére vonatkozóan vagy a mennyiségnek egy olyan eltérő, egyetlen egységére vonatkozóan, amelyet az érintett tagállamban egyes termékek értékesítése során széles körben és a bevett gyakorlatnak megfelelően használnak. A 2. cikk c) pontja szerint ömlesztve értékesített termékek: azok a termékek, amelyek nem előre csomagoltak, és amelyeket a fogyasztó jelenlétében mérnek ki.
- [29] A PID Irányelv az 5. cikk (1) bekezdésében az egységár feltüntetése alóli kivétel szabályt is meghatároz, mely szerint: a tagállamok mentesülhetnek az olyan termékek egységárának feltüntetésére vonatkozó kötelezettség alól, amelyek esetében ez a feltüntetés a termék jellege vagy rendeltetése miatt nem lenne célszerű vagy zavart keltene.
- [30] Magyarország az Európai Unió tagjaként jogharmonizációs kötelezettségének eleget téve az uniós jogot a fogyasztóvédelmi szabályokba áttűtette. Az Fgytv. 2. § 7. pontja meghatározza az egységár fogalmát, mely: a termék e törvény végrehajtására kiadott jogszabályban meghatározott mértékegységére vonatkozó ár. A 8. pont szerint az eladási ár: a termék egy egységére vagy adott mennyiségére vonatkozó ár.
- [31] Az Fgytv. 14. § (1) bekezdése szerint a fogyasztót – a (2) bekezdésben meghatározott kivétellel – a külön jogszabályban meghatározottak szerint írásban tájékoztatni kell a fogyasztóknak megvételre kínált termék eladási áráról és egységáráról, illetve a szolgáltatás díjáról. A (3) bekezdés kimondja: az eladási árat, az egységárat, illetve a szolgáltatás díját egyértelműen, könnyen azonosíthatóan és a tisztán olvashatóan kell feltüntetni. A (4) bekezdés alapján az eladási árat és az egységárat, illetve – határon átnyúló szolgáltatásnyújtás kivételével – a szolgáltatás díját Magyarország törvényes fizető eszközében kifejezve, a fizetőeszköz nemét (forint) vagy annak rövidítését (Ft) megjelölve kell feltüntetni. Az (5) bekezdésnek megfelelően: a termék eladási áráként és egységáraként, illetve a szolgáltatás díjaként a fogyasztó által ténylegesen fizetendő, az általános forgalmi adót és egyéb kötelező terheket is tartalmazó árat kell feltüntetni. A (6) bekezdés előírja: ha a termékre vonatkozó kereskedelmi kommunikáció megjelöli a termék eladási árát – amennyiben jogszabály eltérően nem rendelkezik –, az egységárat is meg kell adni.
- [32] Az Fgytv. 56/A. § (5) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján az Árrendelet a termékek eladási árára és egységárára vonatkozó részletszabályokat tartalmazza, mely összhangban az Fgytv.-vel és a PID Irányelvvel főszabály szerint kötelezővé teszi az értékesítésre kínált termékek esetében az eladási ár mellett az egységár feltüntetését. A jogalkotó a PID Irányelv 5. cikk (1) bekezdésével összhangban szintén biztosít kivételt a főszabály alól az Árrendelet 3. § (2) bekezdés a)–e) pontjaiban meghatározott esetekben, melyek elsősorban a termék méretére (50 g, 50 ml.), az értékesítés módjára (automatából, csomagban vagy díszcsomagolásban) vonatkoznak.
- [33] A Kúria áttekintette az ellenőrzéssel érintett termékek körét, és megállapította, hogy azok nem ömlesztett termékek és az egységár feltüntetése alóli kivétel szabály alá sem tartoznak, tehát valamennyi termék esetében az általános szabályok szerint az egységár feltüntetése kötelező volt. Ennek ellenkezőjét a felperes sem állította. Tekintettel azonban arra, hogy az ellenőrzés időpontjában a próbavásárlással érintett termékek akciók voltak, így vizsgálni kellett az árcsökkentett termékek árfeltüntetésére vonatkozó szabályokat.
- [34] Az Omnibusz Irányelvvel módosított PID Irányelv 6a. cikk (1) bekezdése alapján az árcsökkentés bejelentése esetében meg kell jelölni a korábbi, a kereskedő által az árcsökkentést megelőzően, meghatározott ideig alkalmazott árat.
- [35] Ezzel összhangban az Árrendelet 2/A. § (1) bekezdése előírja: az árcsökkentés bejelentése esetében meg kell jelölni a korábbi, a vállalkozás által az árcsökkentést megelőzően, meghatározott ideig alkalmazott árat.
- [36] A Kúria – követve a Kfv.I.37.411/2024/6. számú ítélet [60] bekezdésében kifejtett jogértelmezést – megállapította, hogy a korábban „alkalmazott ár” nem pusztán az eladási árat jelenti, hanem, mint gyűjtőfogalom, magában foglalja az eladási ár és az egységár fogalmát is figyelemmel az árfeltüntetésre vonatkozó általános, az előzőekben részletesen ismertetett szabályokra, melynek megfelelően főszabály szerint az eladásra kínált termékek esetében fel kell tüntetni az eladási árat és az egységárat is.
- [37] A jogalkalmazói jogértelmezés elvi tétele szerint, az Alaptörvény 28. cikkéből kiindulva, a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.
- [38] A jogalkotói cél egyértelmű; a fogyasztók minél szélesebb körű tájékoztatása, a fogyasztói jogok erősítése, az árak összehasonlíthatóságának javítása. A PID Irányelv, az Fgytv., az Árrendelet kiemelt bekezdései, az árfeltüntetés általános szabályai ezt a célt szolgálják. Az eladási ár, az egységár együttes feltüntetésére vonatkozó jogszabályi előírás kiterjed az árcsökkentést megelőzően alkalmazott eladási árra. Az egységár feltüntetése az akciótól függetlenül kötelező, mivel megkönnyíti a fogyasztók számára a termékek összehasonlítását. Az egységár feltüntetésének szabályai az árcsökkentés alkalmazásakor nem változnak, így amennyiben az akciós termék nem tartozik a kivétel szabály szerinti termékkörbe, akkor az egységárat az akció előtt és alatt is fel kell tüntetni.
- [39] Az elsőfokú bíróság ezzel ellentétes, a jogerős ítélet [16] bekezdésében kifejtett, nem az ellenőrzéssel érintett termékekre vonatkozó jogszabályi előírásból, hanem a PID Irányelv (7) preambulum-bekezdéséből, az ömlesztve értékesített termékekből kiinduló levezetése nem felel meg az Alaptörvény 28. cikke szerinti jogszabály értelmezésnek.
- [40] Hangsúlyozza a Kúria, hogy a jogállamiság elvének lényegi alapja a közhatalom joghoz kötöttsége, vagyis, hogy a közhatalom gyakorlása során be kell tartani a jogszabályokat. A jogbiztonság követelménye magában foglalja a normavilágosság követelményét, a jogszabályok szövegének megismerhetőségét, a jog egészének és egyes szabályainak kiszámíthatóságát. A normavilágosság követelménye érvényesülésének egyik előfeltétele az

a megdönthetetlen vélelem, hogy a jogalkotó az előre meghatározott szabályozási célt kívánja megvalósítani, és tudatában van annak is, hogy mit jelentenek az általa használt kifejezések. Ennek érdekében azzal a szöveggel alkotják meg a jogszabályt, amire a jogalkotó szándéka irányult (Kúria Kfv.IV.37.466/2021/8. számú végzése [47] bekezdés).

- [41] Az elsőfokú bíróság a jogszabály, a jogalkotói cél téves értelmezésével jutott arra a következtetésre, hogy nem ömlesztett termékek esetén a korábbi eladási ár mellett a korábbi egységár feltüntetésének hiánya megfelel a jogszabályi előírásoknak.
- [42] A kifejtettre figyelemmel a Kúria az elsőfokú ítéletet a Kp. 121. § (1) bekezdés a) pontjának megfelelően hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította. Az új eljárásban az elsőfokú bíróságnak a Kúria fenti jogértelmezésének megfelelően, abból kiindulva kell döntést hoznia az alperes határozatának jogszerűségéről, hogy a termékek polccímekjén a fizetendő (akciós) eladási árat és egységárat, továbbá az akciót megelőző eladási árat és egységárat is fel kell tüntetni.
- [43] Az uniós jogszabályok hatékony és egységes alkalmazásának biztosítása érdekében a tagállami bíróságok jogosultak az EUB-hoz fordulni, hogy annak értelmezése által az adott uniós jogi rendelkezés(ek) jelentéstartalma pontosan meghatározásra kerüljön. Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 267. cikk (3) bekezdése szerint, ha egy tagállam olyan bírósága előtt folyamatban lévő ügyben merül fel uniós jogi rendelkezés értelmezésére vonatkozó kérdés, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, e bíróság köteles az EUB-hoz fordulni. E kötelezettség alól az EUB CILFIT és társai ítélete értelmében a tagállami bíróság akkor mentesül, ha (1.) a felmerült kérdés nem releváns, (2.) a szóban forgó uniós jogi rendelkezést az EUB már értelmezte, vagy (3.) az uniós jog helyes alkalmazása annyira nyilvánvaló, hogy az semmilyen észszerű kétségnek nem enged teret (283/81. sz. CILFIT és társai ítélet, EU:C:1982:335, 21. pont). Abban az esetben, ha a végső fokon eljáró bíróság előtt e helyzetek valamelyike felmerül, nem köteles az EUB-hoz fordulni még akkor sem, ha az uniós jog értelmezésére vonatkozó kérdést az előtte folyamatban lévő eljárásban részt vevő valamelyik fél veti fel (C-561/19. sz. Consorzio Italian Management ítélet, ECLI:EU:C:2021:799, 57. pont).
- [44] Az előzetes döntés kérése kötelezettségének a CILFIT és társai ítéletben foglalt feltételrendszer alapján nem merült fel észszerű kétely az uniós jog megfelelő értelmezését illetően, a felülvizsgálati eljárás tárgyát képező jogkérdés a PID Irányelv 6a. cikke, az Arrendelet 2/A. § (1) bekezdése, az uniós jogi szabályozást figyelembe vevő magyar jogi szabályozás alapján eldönthető volt. Ebből következően a Kúria nem tartotta szükségesnek, hogy az EUB-tól előzetes döntést kérjen.

(Kúria Kfv.VI.37.069/2025/5.)

200 A hatóság illetékességének hiánya miatt a közigazgatási döntést megsemmisítő jogerős

ítéletet hatályon kívül kell helyezni, ha az időközben hatályba lépett, a megismételt közigazgatási eljárásra irányadó szabályok alapján a hatóság illetékessége megállapítható [2016. évi CL. törvény (Ákr.) 17. §; 381/2023. (VIII. 10.) Korm.rendelet (R1.) 1. §, 4/A. § (1) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperesi érdekelt jogelődje a vasútállomások közötti kötött pályás kapcsolatok fejlesztése érdekében háromvágányú kapcsolat és új elővárosi megállók kialakításának környezetvédelmi engedélyezése iránt kérelmet és annak mellékleteként környezeti hatástanulmányt nyújtott be.
- [2] A kérelem alapján a Kormányhivatal Járási Hivatala, mint a II. rendű alperes jogelődje a 2020. január 27-én kelt határozatával a tervezett létesítmény kialakítására – kötelezettségek előírása mellett – környezetvédelmi engedélyt adott. Az elsőfokú bíróság azonban a 2022. február 17-én kelt jogerős ítéletével a II. rendű alperes jogelődjének határozatát megsemmisítette, és a II. rendű alperest új eljárásra kötelezte.
- [3] A megismételt eljárás eredményeként a II. rendű alperes a 2022. november 11-én kelt határozatával a tervezett létesítmény kialakítására – kötelezettségek előírása mellett – újból környezetvédelmi engedélyt adott. Az elsőfokú bíróság a 2023. május 2-án kelt jogerős ítéletével a II. rendű alperes határozatát megsemmisítette, és a II. rendű alperest új eljárásra kötelezte. A Kúria a 2024. március 26-án kelt Kfv.VII.37.467/2023/10. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét hatályában fenntartotta.
- [4] Az időközben hatályba lépett, a honvédelmi és katonai célú építményekre vonatkozó előírások veszélyhelyzet ideje alatt történő eltérő alkalmazásáról szóló 381/2023. (VIII. 10.) Korm.rendelet (a továbbiakban: R1.) felhatalmazása alapján a IV. rendű alperes a határozatával a per tárgyát képező vasúti vonalszakaszt honvédelmi létfontosságú rendszerelemmé jelölte ki. A II. rendű alperes a megismételt eljárás során, 2023. október 12-én meghozott végzésével az ügyet áttette az I. rendű alpereshez, mint hatáskörrel rendelkező és különös illetékesség alapján eljárni jogosult környezetvédelmi hatósághoz az R1. 2. § (1) bekezdése és a környezetvédelmi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről 624/2022. (XII. 30.) Korm.rendelet (a továbbiakban: R2.) 1. melléklet 2. pontjában foglalt táblázat 2. sora alapján.
- [5] Az I. rendű alperes a 2023. november 24-én kelt, keresettel támadott határozatával a tervezett létesítmény kialakítására – kötelezettségek előírása mellett – harmadízben adott környezetvédelmi engedélyt.

A jogerős ítélet

- [6] Az I., a II., a III. és a IV. rendű felperesek az I. rendű alperes határozata ellen közigazgatási pert indítottak, amelynek eredményeként az elsőfokú bíróság a 2024. október 15-én kelt, felülvizsgálni kért jogerős ítéletével az I. rendű alperes határozatát megsemmisítette, és az I. rendű alperest új eljárás lefolytatására kötelezte a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a

- továbbiakban: Kp.) 89. § (1) bekezdés a) és b) pontjaira, (2) bekezdésére, valamint 92. § (1) bekezdés a) pontjára hivatkozva.
- [7] A jogerős ítélet indokolása szerint a perbeli esetben az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 123. § (1) bekezdés f) pontja szerinti semmisségi ok fennállására, azaz az új eljárásra kötelező ítéletben foglaltak teljesítésére vonatkozó vizsgálatot – az I. rendű felperes vitatására figyelemmel – meg kellett előznie a határozatot hozó hatóság illetékessége vizsgálatának.
- [8] Megállapította, hogy az illetékességgel kapcsolatos jogsértésre az I. rendű felperes a keresetében egyértelműen hivatkozott. Annak nem tulajdonított jelentőséget, hogy az I. rendű felperes a közigazgatási eljárás során vitatta-e az I. rendű alperes illetékességét: a bíróság feladata a Kp. 85. § (1) bekezdéséből alapján a közigazgatási határozat jogszerűségének vizsgálata a kereseti kérelem korlátai között, a jogkérdést érintő vitatásra tehát nem érvényesül a Kp. 78. § (4) bekezdésének szűkítő szabálya. Nem volt tehát elzárva attól, hogy az I. rendű felperes kereseti hivatkozására figyelemmel vizsgálja az I. rendű alperes illetékességét.
- [9] Kifejtette, hogy az R1. 2. § (2) bekezdéséből egyértelműen az az értelmezés következik, hogy azok a jogszabályi előírások, amelyek bár honvédelmi és katonai célú sajátos építményfajtákra vonatkoznak, de az R1. az alkalmazásukat kifejezetten nem írja elő, a per tárgyát képező létesítményt érintő közigazgatási eljárás során nem alkalmazhatók. Figyelemmel arra, hogy az R1. szövege nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely alapján a honvédelmi létfontosságú rendszerelemmé történő kijelölés folytán a környezethasználati engedéllyel kapcsolatos ügyekben az általános szabályok szerint eljárni jogosult hatóság helyett más hatóság lenne illetékes, továbbra is a II. rendű alperes maradt az illetékes hatóság az R2. 2. § (1) bekezdése alapján. Kiemelte, hogy az R1. 1. §-a az R1.-ben meghatározott eltérésekkel és kiegészítésekkel alkalmazandó jogszabályok felsorolásában sem szerepelteti az R2.-t. Mindezek alapján megállapította, hogy az illetékességi szabályok alkalmazása tekintetében a létesítményre az általános szabályok voltak irányadók, ebből következően az I. rendű alperes jogszabálysértő módon: illetékesség hiányában járt el az ügyben.
- [10] Az illetékesség hiányát olyan súlyos, az ügy érdemére kiható eljárási jogszabálysértésnek ítélte, amely miatt a határozatot meg kellett semmisíteni. Ezért a felperesek által hivatkozott további kereseti érveket csupán az egyéb vizsgálatot nem igénylő, az R1. értelmezésével kapcsolatos kérdések körében vizsgálta a megismételt eljárásra irányadó, a honvédelmi létfontosságú rendszerelemmé kijelölt közlekedési építményekre vonatkozó speciális eljárásmenetet segítő irányzékként. Összességében megállapította, hogy a honvédelmi létfontosságú rendszerelemmé történt kijelölésnek mindössze két vonatkozásban van kihatása a létesítmény környezethasználati engedélyezési eljárásra: egyrészt az R1. 3. § (1) bekezdése szerint a létesítmény e jellegét rögzíteni kell az engedélyben, másrészt az R1. 4. §-a alapján az ilyen tárgyú közigazgatási perben kizárt az azonnali jogvédelem.
- Minden további tekintetben a környezethasználati engedély iránti eljárás általános szabályai irányadók.
- [11] A megismételt eljárásra nézve előírta, hogy az I. rendű alperesnek intézkednie kell az ügy iratainak az illetékességgel rendelkező II. rendű alpereshez való áttétele iránt. A II. rendű alperesnek a megismételt eljárást úgy kell lefolytatnia, hogy a létesítmény honvédelmi létfontosságú rendszerelemmé történő kijelölésének kizárólag az R1. 3. § (1) bekezdésében és 4. §-ában foglalt szabályok betartása szempontjából tulajdonítson jelentőséget, minden egyéb vonatkozásban a környezethasználati engedélyezési eljárás általános szabályai szerint járjon el; legyen figyelemmel az előzményi ítéletében foglalt iránymutatásra is.
- A felülvizsgálati kérelmek, a csatlakozó felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelem**
- [12] A II. rendű alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérte.
- [13] Azzal érvelt, hogy az elsőfokú bíróság jogszabályok megjelölése és értelmezése nélkül jutott arra a következtetésre, hogy az Ákr. 123. § (1) bekezdés f) pontja szerinti semmisségi okok fennállásának vizsgálatát meg kellett előznie a hatóság illetékességének vizsgálata. Hangsúlyozta, hogy az illetékesség hiánya nem semmisségi ok, hanem olyan eljárási hiba, ami csak kifejezett kereseti kifogás alapján vizsgálható. Márpedig az I. rendű felperes a keresetlevelében mindössze az I. rendű alperes hatáskörének hiányát állította, és a keresetkiterjesztés tilalmába ütközően, az elsőfokú bíróságnak a törvény kereteit túllépő anyagi pervezetése eredményeként hivatkozott az illetékesség hiányára. Utalt a Kp. 2. § (1) bekezdésének, a 71. § (3) bekezdésének, a 84. § (2) bekezdésének, a 85. § (1) bekezdésének és a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (továbbiakban: Pp.) 237. § (3)–(5) bekezdéseinek, a 346. § (5) bekezdésének, valamint a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházások megvalósításának gyorsításáról és egyszerűsítéséről szóló 2006. évi LIII. törvény 8. § (3) bekezdésének sérelmére. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe a jogalkotó szándékát, és azzal ellentétesen, tévesen értelmezte az R1. 1–3. §-ait, illetve az R2. 2. § (1) bekezdését és 1. melléklet 2. pontjában foglalt táblázat 2. sorát.
- [14] Az alperesi érdekelt felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérte. Perköltséget számított fel.
- [15] Kiemelte, hogy az I. rendű felperes az illetékességgel kapcsolatos jogszabálysértésre elsőként az elsőfokú bíróság anyagi pervezetésének eredményeképpen, a per tárgyalásán hivatkozott. Hozzátette, hogy az I. rendű felperesnek lehetősége volt arra, hogy már a hatósági eljárásban jelezze az I. rendű alperes illetékességével kapcsolatos aggályait, ennek elmulasztása kapcsán az önhiba hiányát nem igazolta. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság nem vizsgálta a jogalkotói szándékot, és az R1.-ben, valamint az R2.-ben foglalt egyértelmű rendelkezéseket tévesen értelmezve állapította meg, hogy I. rendű alperesnek nem volt illetékessége az

- eljárás lefolytatására. Kifejtette, hogy a határozatot kizárólag az illetékesség hiányára, mint súlyos eljárási jogszabálysértésre hivatkozással nem lehetett volna megsemmisíteni, az elsőfokú bíróság nem vizsgálta a jogszabálysértés ügy érdemére kiható jellegét. Az I. és a II. rendű alperesek szakmaiságát tekintve fogalmilag kizárt a különbség, ennek ellenkezőjének bizonyítására a perben nem került sor. Tévesnek tartotta a jogerős ítélet megállapítását, mely szerint a honvédelmi létfontosságú rendszerelemmé történt kijelölésnek mindössze két vonatkozásban van kihatása a létesítmény környezethasználati engedélyezési eljárására. Az I. rendű alperesnek szerinte jogszerű lehetősége volt a közmeghallgatás mellőzésére a katonai titokvédelemre tekintettel. Felhívta az Alaptörvény XXIV. cikkét, 28. cikkét, az Ákr. 121. § (3) bekezdés c) pontját, 123. §-át, a Kp. 78. § (4) bekezdését, 92. § (1) bekezdés a) pontját, a honvédelemről és a Magyar Honvédségről szóló 2021. évi CXL. törvény 15. § (3) bekezdését, az R1. 2. §-át és 3. § (1) bekezdését, valamint az R2. 1. melléklet 2. pontjában foglalt táblázat 2. sorát, mint megsértett jogszabályhelyeket, továbbá a Kúria Kf.VI.39.066/2020/5. számú határozatát, mint amelytől a jogerős ítélet jogkérdésben eltér.
- [16] Az I. rendű alperes csatlakozó felülvizsgálati kérelmében ugyancsak a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérte.
- [17] Egyetértett mind a II. rendű alperes, mind az alperesi érdekelt felülvizsgálati kérelmében kifejtett érveléssel. Kiemelten hivatkozott arra, hogy az R1. 2. § (1) bekezdésének és 1. mellékletének, továbbá az R2. 2. § (1) bekezdésének és 3. § (1) bekezdésének összevetése alapján az I. rendű alperes illetékes volt az eljárás lefolytatására.
- [18] Az I. rendű felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.
- [19] Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság megalapozottan megállapított tényállás és helyes jogértelmezés alapján hozta meg ítéletét, az ügy érdemét érintő eljárási hibát nem vétett. Nézete szerint a bíróság helyesen járt el a jogszerűségi vizsgálat sorrendjét illetően. Hangoztatta, hogy az illetékesség hiányával összefüggésben a jogsérelmes helyzetre, az azt alátámasztó tényekre egyrészt már a hatósági eljárásban is hivatkozott, másrészt a keresetlevelében is utalt arra, hogy a támadott döntést nem a megfelelő hatóság hozta meg. Így a tárgyaláson tett nyilatkozata, a pontos jogszabályhelyek későbbi megjelölése nem ütközött a keresetkiterjesztés tilalmába. Szabályszerűen járt el az elsőfokú bíróság a per tárgyalásán, amikor a kereset tartalmát, a jogsérelem mibenlétét tisztázni kívánta. Az elsőfokú bíróság helyesen értelmezte a vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket – meglátása szerint ezt támasztja alá a jogerős ítélet meghozatalát követő, 2024. november 15-től hatályos jogszabályváltozás is. Az adott jogszabályi környezetben az elsőfokú bíróság megalapozott ítéletet hozott, a felülvizsgálati eljárás során értékelendő, hogy a jogalkotó utóbb a folyamatban levő és a megismételt közigazgatási eljárásokra nézve rendezte az illetékesség kérdését: az R1. módosításáról szóló 344/2024. (XI. 14.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R3.) egyértelműen kijelölte, melyik szervnek kell eljárnia az ügyben. Rámutatott, hogy ha a támadott határozatot olyan hatóság hozta, amely arra nem rendelkezett illetékességgel, az a közigazgatási perben nem orvosolható súlyos eljárási jogszabálysértésnek minősül. Érthetetlennek nevezte, hogyan merülhet fel a megismételt eljárásban olyan katonai titoknak minősülő szempont, amely a közmeghallgatás lehetőségét kizárta. Utalt arra, hogy az I. rendű alperes 2025. február 5-ére közmeghallgatást tűzött ki.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [20] A Kúria a felülvizsgálati kérelmeket a Kp. 118. § (1) bekezdésének alkalmazásával befogadta, majd az érdemi elbírálás eredményeként megállapította, hogy azok, valamint a csatlakozó felülvizsgálati kérelem – az alábbiak szerint – részben alaposak.
- [21] A Kúriának az elsőfokú bíróság jogerős ítéletét a Kp. 115. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó 108. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelmek, a csatlakozó felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelem keretei között kellett felülvizsgálnia.
- [22] A Kúria megállapította, hogy az elsőfokú bíróság az R1.-nek és az R2.-nek a döntése meghozatalakor hatályos rendelkezései egybevetésével és értelmezésével jutott arra a következtetésre, hogy az I. rendű alperes nem volt illetékes a per alapját képező környezetvédelmi hatósági ügyben az eljárás lefolytatására és a döntés meghozatalára. Emiatt semmisítette meg az általa hozott határozatot és rendelt el új eljárást az ügyben azzal, hogy a megismételt eljárást – áttételt követően, érdemben – az általa megállapítottan illetékességgel rendelkező II. rendű alperesnek kell lefolytatnia.
- [23] A Kúria ugyanakkor azt is megállapította, hogy – amint azt az I. rendű felperes felülvizsgálati ellenkérelme is tartalmazza – az R3. az elsőfokú bíróság jogerős ítéletének meghozatalát követően, 2024. november 15-i hatállyal módosította az R1.-t. Az R3. 1. §-a az R1. 1. §-át, vagyis az R1.-ben meghatározott eltérésekkel és kiegészítésekkel alkalmazandó jogszabályok felsorolását e)–h) pontokkal egészítette ki, a g) pontban megjelölve a R2.-t. Az R1. – R3. 2. §-ával újonnan beiktatott – 4/A. § (1) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy az e rendelet szerint kijelölt honvédelmi és katonai célú építmények környezetvédelmi hatósági eljárásai tekintetében az R2. 1. melléklet 2. pontjában foglalt táblázat 2. sora szerinti, sajátos építményszámú körébe tartozó honvédelmi és katonai célú építményekkel, valamint a honvédelmi és katonai célú ingatlanokkal összefüggő környezetvédelmi hatósági ügyekben eljáró hatóság az illetékes.
- [24] A jogalkotó az R1. 1. §-ának kiegészítésével és 4/A. § (1) bekezdésének beiktatásával az R1. szerint kijelölt honvédelmi és katonai célú építmények – így a IV. rendű alperes határozatával honvédelmi létfontosságú rendszerelemmé kijelölt, a per tárgyát képező vasúti vonalszakasz – környezetvédelmi hatósági eljárásai tekintetében, az illetékesség kérdésében egyértelmű helyzetet teremtett: az új rendelkezés alapján az R2. 1. melléklet 2. pontjában foglalt táblázat 2. sora szerinti, sajátos építményszámú körébe tartozó honvédelmi és katonai célú építményekkel, valamint a honvédelmi és

- katonai célú ingatlanokkal összefüggő környezetvédelmi hatósági ügyekben eljáró hatóság, vagyis az I. rendű alperes az illetékes.
- [25] Az Ákr. 17. §-a szerint a hatóság a hatáskörét és illetékességét az eljárás minden szakaszában hivatalból vizsgálja. Ha valamelyik hiányát észleli, és kétséget kizáróan megállapítható az ügyben illetékességgel rendelkező hatóság, az ügyet átteszi, ennek hiányában a kérelmet visszautasítja vagy az eljárást megszünteti. A Kúria hangsúlyozza, hogy az Ákr. 17. §-a értelmében – a legalitás elvének [Ákr. 2. § (1) bekezdés] megfelelően – a hatóság hatáskörének és illetékességének az eljárás minden szakaszában fenn kell állnia. A közigazgatási hatósági eljárás jog beveti szabálya, hogy az illetékesség nem rögzül. A hatáskör és az illetékesség az eljárás bármely szakaszában megszűnhet, amit jogi és ténybeli körülmények egyaránt okozhatnak. Az eljáró hatóság illetékességét érintően az eljárás folyamán bekövetkezett változásokat tehát – az általános közigazgatási rendtartási szabályok alapján is – figyelembe kell venni. Mindazonáltal, az R1. – az R3. 3. §-ával beiktatott – 7. §-a kifejezetten kimondja, hogy az R1.-nek az R3.-mal megállapított 1. § e)–h) pontjait, valamint 4/A. §-át az R3. hatálybalépésekor folyamatban lévő közigazgatási hatósági eljárásokban, valamint a megismételt eljárásokban is alkalmazni kell.
- [26] Kétségtelen, hogy az elsőfokú bíróság a jogerős ítéletének meghozatalakor az I. rendű alperes illetékességének vizsgálata kapcsán az R1.-nek az R3.-mal megállapított fenti szabályait még nem tudta figyelembe venni, azonban, miután ezek a rendelkezések a megismételt eljárásban is alkalmazandók, ha a Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartaná, olyan helyzetet teremtene, hogy annak iránymutatását követve a II. rendű alperesnek illetékesség hiányában kellene eljárnia az ügyben. A hatóság illetékességének hiánya miatt a közigazgatási döntést megsemmisítő jogerős ítéletet a Kúriának hatályon kívül kell helyeznie, ha az időközben hatályba lépett, a megismételt közigazgatási eljárásra irányadó szabályok alapján a hatóság illetékessége megállapítható. Ellenkező esetben – figyelemmel arra, hogy a bíróság ítélete a megismételt eljárásban köti az eljáró közigazgatási szerveket [Kp. 97. § (4) bekezdés], az azzal való szembehelyezkedés pedig semmisséghez vezet [Ákr. 123. § (1) bekezdés f) pont] – nyilvánvalóan jogszabálysértő (illetékesség hiányában lefolytatandó) eljárást várna el a hatóságtól.
- [27] Minderre tekintettel a Kúriának az elsőfokú bíróság jogerős ítéletét a Kp. 121. § (1) bekezdés a) pontja alapján hatályon kívül kellett helyeznie, és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára kellett utasítania.
- [28] Az R1.-nek az R3.-mal megállapított rendelkezései alapján a perbeli esetben az I. rendű alperes illetékessége megállapítható. Az elsőfokú bíróságnak a módosítást megelőző rendelkezésekre alapítottan az illetékesség kérdésében kifejtett jogi álláspontja – felülvizsgálati érvek mentén történő – értékelésének a bemutatott jogszabályváltozásra tekintettel további gyakorlati jelentősége nincs, azt a Kúria az ügy eldöntése szempontjából szükségtelennek ítélte, ezért mellőzte. Miután a felülvizsgálati, csatlakozó felülvizsgálati kérelmek a fenti okból sikerre vezettek, ugyancsak szükségtelen volt a felülvizsgálati eljárásban annak vizsgálata, hogy az elsőfokú bíróság jogszabálysértő vizsgálatainak sorrendje helytálló volt-e, az I. rendű felperes illetékességi kifogása a keresetkiterjesztés tilalmába ütközött-e, e körben az elsőfokú bíróság anyagi pervezetése jogszerű volt-e, érvényesülhet-e a megelőző eljárásban nem értékelt tény hivatkozását kizáró szabály, továbbá, hogy a megállapított eljárási jogszabálysértés az ügy érdemére kiható jellegű volt-e. A jogerős ítélet hatályon kívül helyezésére tekintettel nem foglalt állást a Kúria az elsőfokú bíróság által „a megismételt eljárásra irányadó, a honvédelmi létfontosságú rendszerelemmél kijelölt közlekedési építményekre vonatkozó speciális eljárásmenetet segítő irányzékként” kifejtett jogértelmezése kapcsán. E körben mindössze arra utal, hogy e kérdések vizsgálata és az azokban történt állásfoglalás már az elsőfokú bíróság részéről is idő előtti volt.
- [29] A megismételt eljárásban az elsőfokú bíróságnak abból kell kiindulnia, hogy az R1.-nek az R3.-mal megállapított rendelkezései alapján a perbeli esetben az I. rendű alperes illetékessége megállapítható, ezt meghaladóan kell tovább vizsgálnia az I. rendű alperes keresettel támadott határozatának jogszerűségét.
- (Kúria Kfv. VII.37.896/2024/9.)
- 201 I. A valós jogalkalmazási problémát nélkülöző normavilágossággal kapcsolatos kérdés nem vezethet az önkormányzati rendeleti norma megsemmisítésére.**
- II. Ha egy módosító önkormányzati rendelet a módosított rendelkezés folyamatban lévő ügyekben való alkalmazásáról kíván rendelkezni, azt be kell építeni az alaprendeletbe [2010. évi CXXX. törvény (Jat.) 2. § (1)–(2) bek., 12. §, 12/B. §; 2017. évi I. törvény (Kp.) 142. § (2) bek.].**
- Az indítvány alapjául szolgáló tényállás**
- [1] A Törvényszék (a továbbiakban: indítványozó bíróság) előtt folyamatban lévő per (a továbbiakban: alapügy) felperesének 2024. február 22. napján kelt bejelentése alapján nyilvántartásba vételi eljárás indult a településen lévő telephelyen tervezett raktározási, tárolási tevékenység tárgyában. A jegyző határozatában a bejelentésköteles tevékenység végzését azonnali hatállyal megtiltotta és a telepet bezáratta Sárbogárd Város Önkormányzata Képviselő-testületének Helyi Építési Szabályzatáról szóló 1/2017. (II. 2.) önkormányzati rendelete (a továbbiakban: HÉSZ) 20. § (1) bekezdése alapján, mely szerint a kereskedelmi-szolgáltató gazdasági (Gksz) övezetben a környezetre jelentős hatást nem gyakorló gazdasági rendeltetési célú épületek elhelyezésére van mód. A felperes fellebbezése folytán eljáró kormányhivatal a határozatot megsemmisítette és a jegyzőt új eljárás lefolytatására utasította.
- [2] Mindeközben Sárbogárd Város Önkormányzata Képviselő-testülete elfogadta a HÉSZ módosításáról szóló 7/2024. (IV. 16.) önkormányzati rendeletét (a továbbiakban: Módr.), mely beiktatta a HÉSZ 2024. április 17. napjától hatályos 20. § (8) bekezdését,

- amely a Módr. 2. §-a szerint a folyamatban lévő ügyekre is alkalmazandó.
- [3] A megismételt eljárás során a jegyző határozatában megállapította, hogy a felperes által bejelentett tevékenység a HÉSZ előírásainak nem felel meg. A határozat indokolásában rögzítette, hogy a felperes cégnyilvántartásba bejegyzett fő tevékenysége az akkumulátorhoz köthető, veszélyes és nem veszélyes hulladék kezelése, raktározása, ártalmatlanítása. A döntés indokolása kiemelte, hogy a bejelentésben megjelölt raktározási, tárolási tevékenységhez kapcsolódó ingatlan a HÉSZ alapján a Gksz építési övezetbe tartozik, mely övezet a környezetre jelentős hatást nem gyakorló gazdasági rendeltetésű célú épületek elhelyezésére szolgál. A HÉSZ 2024. április 17. napjától hatályos, folyamatban lévő ügyekre is alkalmazandó 20. § (8) bekezdése szerint továbbá a Gksz övezetben nem megengedett az akkumulátorgyártásból származó, hulladékkal történő, hulladékgazdálkodási engedély köteles és bejelentés köteles tevékenység és azzal kapcsolatos építmény elhelyezése. Mivel a felperes által tervezett tevékenység folytatása ellentétes a Gksz övezet HÉSZ 20. §-ában meghatározott rendeltetési céljaival, azaz a környezetre jelentős hatást gyakorol, illetve a 20. § (8) bekezdése alapján nem megengedett, ezért a határozat a tevékenység azonnali hatállyal történő megtiltásáról és a telep bezárásáról rendelkezett.
- [4] Az alapügy felperesének fellebbezése folytán eljáró kormányhivatal a határozatában (továbbiakban: alperesi határozat) a jegyző megismételt eljárásban hozott határozatát megváltoztatta. Az elsőfokú határozat indokolásából törölte a HÉSZ 20. §-ában meghatározott Gksz jelű övezet rendeltetési céljaival való ellentétre vonatkozó megállapítást és ehelyett azt rögzítette, hogy „a bejelentett tevékenység folytatása a HÉSZ 20. § (8) bekezdése szerint nem megengedett, ezért a bejelentett raktározási, tárolási ipari tevékenység folytatását megtiltottam és a telepet bezárattam.” Indokolása szerint a felperes elemek és akkumulátorok, valamint egyéb elemek és akkumulátorok kereskedelmére kapott engedélyt. A hulladékok kereskedelme során megvalósul a tárolás is. A HÉSZ 20. § (8) bekezdése ugyanakkor kizárja az akkumulátorgyártásból származó, hulladékkal történő bejelentés köteles tevékenységet.
- [5] Az alapügy felperese az alperesi határozattal szemben keresetet nyújtott be a Veszprémi Törvényszékhez, amelyben az alperesi határozatnak az elsőfokú határozatra kiterjedő hatállyal történő megsemmisítését és a jegyző új eljárásra utasítását kérte, valamint indítványozta, hogy a bíróság kezdeményezze a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 143. § (1) bekezdése és 144. §-a alapján a Kúria előtti eljárást arra tekintettel, hogy a jelen perben alkalmazandó önkormányzati rendelet 20. § (8) bekezdése magasabb szintű jogszabályba ütközik.
- A bírói indítvány és az önkormányzat védírata**
- [6] Az indítványozó bíróság a végzésével a per tárgyalását felfüggesztette és a Kp. 144. §-a alapján a Kúria Önkormányzati Tanácsához fordult indítványával, melyben azt kérte, hogy a Kúria állapítsa meg, hogy a perben alkalmazandó HÉSZ 20. § (8) bekezdése a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 2. § (1) bekezdésébe, valamint a Módr. 2. §-a a Jat. 2. § (2) bekezdésébe ütközik, továbbá az alapügyben való alkalmazhatóságukat zárja ki.
- [7] Az indítványozó bíróság álláspontja szerint a HÉSZ 20. § (8) bekezdésének szövegében szereplő, egymástól vesszővel elkülönített mondatrészek alapján a rendelkezés akként értelmezhető, hogy a tilalom nemcsak az akkumulátorgyártásból származó hulladékkal kapcsolatos és hulladékgazdálkodási engedélyhez kötött tevékenységre vonatkozik, hanem az akkumulátorgyártásból származó, azzal összefüggő bármely tevékenységre, illetve olyan, hulladékkal történő tevékenység végzésére is, amely nem kötött hulladékgazdálkodási engedélyhez. Kiemelte, hogy az alperesi határozat ettől eltérően a felsorolást, mint konjunktív feltételt veszi figyelembe a tilalom alá eső tevékenység tekintetében.
- [8] Az indítvány hivatkozott a Kúria Önkormányzati Tanácsának Köf.5.040/2014/4. számú döntése alapján arra, hogy a Jat. 2. § (1) bekezdéséből következő normavilágosság követelményének az önkormányzati rendeletek vizsgálatához kapcsolódó érvényesítése során a Kúria figyelembe veszi, hogy az indítványozó által megjelölt, nem megfelelően értelmezhető normatartalom kihat-e és miként hat ki a normaalkalmazásra, jogbizonytalanságot okoz-e a jogértelmezés során.
- [9] Továbbá utalt a 26/1992. (IV. 30.) AB határozatra is, melyben az Alkotmánybíróság elvi élel mutatott rá arra, hogy a világos, érthető és megfelelően értelmezhető normatartalom a normaszöveggel szemben alkotmányos követelmény. A normavilágosság sérelmét jelenti, ha a szabályozás a jogalkalmazó számára értelmezhetetlen, vagy eltérő értelmezésre ad módot és ennek következtében a norma hatását tekintve kiszámíthatatlan, előre nem látható helyzetet teremt a címzettek számára.
- [10] Az indítványozó bíróság szerint a HÉSZ 20. § (8) bekezdésében foglalt rendelkezés értelmezése amiatt bír különös jelentőséggel, mert az alperesi határozat szerint a bejelentéshez kötött tevékenység megtiltásának kizárólagos jogalapját képezi az adott jogszabályhely. Az indítványozó bíróság álláspontja szerint az alkalmazandó önkormányzati rendelet 20. § (8) bekezdése a Jat. 2. § (1) bekezdésébe ütközik, mert a jogalkalmazó számára nem egyértelmű, többféle értelmezést is lehetővé tevő tartalmat hordoz.
- [11] A bírói indítvány a Módr. 2. §-a kapcsán kiemelte, hogy az nem épült be a HÉSZ-be, ugyanakkor a Jat. 12. § (1) bekezdése alapján a Módr. 2. §-a nem minősül végrehajtottnak, így a Jat. 12. § (2) bekezdésére figyelemmel hatályban lévő jogszabálynak minősül. A Módr. a Nemzeti Jogszabálytár internetes oldalán elérhető végső előterjesztői indokolása szerint Sárbogárd Város Önkormányzatának Képviselő-testülete a 2024. március 8-i ülésén elfogadott határozattal döntött a HÉSZ előírásait érintő szigorításáról. Kiemelte, hogy a Jat. 2. § (2) bekezdése szerint jogszabály a hatálybalépését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget, kötelezettséget nem tehet terheesebbé, valamint nem vonhat el vagy korlátozhat jogot, és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé.

- [12] Az indítványozó bíróság meglátása szerint a felperes 2024. február 22. napján kelt, ipari tevékenység folytatására vonatkozó bejelentése alapján indult hatósági eljárás folyamatban léte alatt, az eljárás jogerős befejezése előtt hozott az önkormányzat a felperesre nézve – az eljárás megindításának időpontjában hatályos helyi építésügyi szabályozáshoz képest – kedvezőtlenebb rendelkezést, amelyet a folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni rendelt. E körben utalt a Kúria a KGD 2016.146. számú határozatára, mely kimondta, hogy a visszaható hatályú jogalkotás tilalmába ütközik a folyamatban lévő ügyekre is kiterjedő – a fél számára hátrányosabb helyzetet teremtő – rendeletmódosítás.
- [13] Az Önkormányzati Tanács a Kp. 140. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó 42. § (1) bekezdése alapján az érintett önkormányzatot felhívta az indítványra vonatkozó nyilatkozata megtételére.
- [14] Az érintett önkormányzat 2025. február 10. napján kelt védiratában az indítvány elutasítását kérte.
- [15] A védirat szerint a támadott jogszabályhely nem ütközik a Jat. 2. § (1) bekezdésébe, nem kifogásolható sem a normavilágosság követelménye, sem a visszaható hatály tilalma szempontjából. Kifejtette, hogy a HÉSZ 1. § (1) bekezdés a) pontja alapján az érintett ingatlan Gksz-2 besorolási, ezért azon veszélyes és nem veszélyes hulladéokra vonatkozó hulladéktároló létesítése (amelyen az egyidejűleg tárolható hulladékmennyiség 4500 tonna) nem lehetséges, mivel az köztudomásúan a környezetre jelentős hatást gyakorló gazdasági rendeltetési célú épületnek minősül. Bár az épület fizikai elhelyezése (építése) természetesen nem tárgya az eljárásnak, de a normaszöveg értelmezéséből egyértelmű, hogy a gazdasági épületként, raktárként vagy üzemként létrehozott felépítmény azáltal válik a környezetre jelentős hatást gyakorló gazdasági rendeltetésű épületté, ha olyan gazdasági rendeltetést kíván adni neki a birtokosa, ami jelentős hatást gyakorol a környezetre.
- [16] Az önkormányzat védiratában kiemelte, hogy a HÉSZ módosítást megelőzően, a 20. § (1) bekezdése alapján ugyanúgy nem volt lehetősége a bejelentőnek (az alapügy felperesének) jelentős környezeti hatással járó funkciót adni a gazdasági épületnek. A HÉSZ módosítással csupán néhány konkrét tilalom került nevesítésre, de a módosított HÉSZ 20. § (8) bekezdésében foglaltak – *a maiori ad minus* – következnek a 20. § (1) bekezdésből is. Ez pedig azt jelenti, hogy a bejelentő nem kerül azzal hátrányosabb helyzetbe, hogy a helyi jogalkotó folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni rendelte a HÉSZ módosítást, hiszen a módosítást megelőzően sem tette lehetővé a rendelet sem az akkumulátor, sem a hulladék tárolását, raktározását.
- [17] A védirat továbbá utalt arra is, hogy a képviselő-testület célja nyilvánvalóan az akkumulátor gyártással kapcsolatos hulladékkal végzett tevékenység – legyen az engedély- vagy csak bejelentésköteles – megtiltása volt. Egészen pontosan az erre vonatkozó tilalom kifejezett nevesítése, hiszen a környezetre jelentős hatást gyakorló épületekre vonatkozó tilalmat már tartalmazta a korábbi helyi jogszabály.
- A Kúria Önkormányzati Tanácsa döntésének indokai**
- [18] A bírói kezdeményezés az alábbiak szerint megalapozatlan.
- [19] A Kúria Önkormányzati Tanácsának a bírói indítványban foglaltak alapján két kérdésben kellett állást foglalnia, egyfelől abban, hogy a HÉSZ 20. § (8) bekezdésébe foglalt szabályozás megfelel-e a normavilágosság követelményének, másfelől abban a kérdésben, hogy Módr. 2. §-a visszaható hatály tilalmába ütközik-e.
- I.
- [20] A Kúria Önkormányzati Tanácsa először a HÉSZ 20. § (8) bekezdésének a Jat. 2. § (1) bekezdésébe ütközésével kapcsolatos indítványelemet vizsgálta.
- [21] A HÉSZ indítvánnyal érintett szabályozása a következő:
- „20. § (1) Az építési övezet a környezetre jelentős hatást nem gyakorló gazdasági rendeltetési célú épületek elhelyezésére szolgál.”
- [22] A HÉSZ 2024. április 17. napjától hatályos, a Módr. által beiktatott új bekezdése pedig a következő képen szól:
- „20. § (8) A Gksz övezetekben, nem megengedett, az akkumulátor gyártásból származó, hulladékkal történő, hulladékgazdálkodási engedély köteles és bejelentés köteles tevékenység és azzal kapcsolatos építmény elhelyezése.”
- [23] A Jat. 2. § (1) bekezdése alapján a jogszabálynak a címzettek számára egyértelműen értelmezhető tartalommal kell rendelkeznie.
- [24] A Kúria Önkormányzati Tanácsának a Köf.5.040/2014/4. számú határozata óta kialakult gyakorlata szerint a Jat. 2. § (1) bekezdéséből következő követelményének az érvényesítése során figyelembe veszi, hogy az indítványozó által jelölt nem megfelelően értelmezhető normatartalom kihat-e és miként hat ki a normaalkalmazásra, jogbizonytalanságot okoz-e a jogértelmezés során. Tekintettel arra, hogy egy önkormányzati rendelet esetleges megsemmisítése az önkormányzati jogalkotói hatalomba való legerősebb beavatkozás, így a Kúria Önkormányzati Tanácsa saját gyakorlatára is irányadónak tekinti, hogy esetről esetre tudja eldönteni a normavilágosság követelménye – Jat. 2. § (1) bekezdésébe foglalt szabálynak – sérelmét. A Kúria e döntésében rámutatott, hogy a valós jogalkalmazási problémát nélkülöző normavilágossággal kapcsolatos probléma nem vezethet a legerősebb beavatkozásra, azaz az önkormányzati rendeleti rendelkezés megsemmisítésére.
- [25] A normavilágosság követelményét a Kúria Önkormányzati Tanácsa legutóbb a Köf.5.036/2020/4. és a Köf.5.002/2023/5. számú határozataiban a következők szerint foglalta össze:
- [26] „A Jat. idézett rendelkezése a jogállamiság meghatározó alkotóelemének tekintett jogbiztonság részeként megkövetelt normavilágosság elvét fejezi ki, és mint ilyen, az Alkotmánybíróság egyértelmű gyakorlatában is többször megerősítést nyert. A világos, érthető és mindenki számára értelmezhető normatartalommal kapcsolatban az Alkotmánybíróság számos határozatot hozott. Ezek szerint a jogbiztonság megköveteli, hogy a jogszabály szövege értelmes és világos, a

- jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzon (elsőször 11/1992. (III. 5.) AB határozat, megerősítve: 34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [116]).
- [27] Az Alkotmánybíróságnak következetes a gyakorlata a tekintetben is, hogy a jogállamiságnak [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés] nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. „A jogbiztonság az állam – és elsősorban a jogalkotó – köteletségévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, és egyértelműek legyenek. Működésüket tekintve kiszámíthatónak és előreláthatónak kell lenniük a norma címzettjei számára. A jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is”. (az Alaptörvény hatálybalépését követően elsőször: 31/2012. (VI. 29.) AB határozat, Indokolás [25]; további megerősítése: 3024/2019. (II. 4.) AB határozat, Indokolás [41], 17/2019. (V. 30.) AB határozat, Indokolás [68])
- [28] A Kúria Önkormányzati Tanácsa e fenti követelményeket szem előtt tartva a HÉSZ 20. § (8) bekezdésének vizsgálata során a következő megállapításra jutott. A vitatott rendelkezés vesszővel való tagolása a norma jogalkotói szándék szerinti értelmezését érdemben nem befolyásolja. Mind a jogalkotás célja, mind a szabályozási környezet, mind a nyelvtani értelmezés alapján a rendelkezés akként értelmezhető, hogy a jogalkotó az övezetben nem megengedett tevékenység konjunktív feltételeit sorolja fel akként, hogy az adott övezetben nem megengedett az olyan akkumulátor gyártásból származó hulladékkal történő tevékenység, amely hulladékgazdálkodási engedély köteles és bejelentés köteles tevékenység, valamint nem megengedett az azzal kapcsolatos építmény elhelyezése sem. Tehát a jogi norma elején található „az akkumulátor gyártásból származó” kifejezés egyértelműen meghatározza a szabályozás tárgyát - azaz nem minden hulladékra vonatkozik, csak az akkumulátor gyártásból származóra - majd tovább pontosítja e tevékenység körét, módját.
- [29] A fentiek alapján a Kúria úgy ítélte meg, hogy a jelen ügy indítványozója által megjelölt normavilágossággal kapcsolatos probléma a jogalkalmazásban nem okozza a Jat. 2. § (1) bekezdésének sérelmét.
- II.
- [30] A Kúria Önkormányzati Tanácsa másodsorban a Módr. 2. §-ának a Jat. 2. § (2) bekezdésébe ütközésével kapcsolatos indítványelemet vizsgálta.
- [31] A Módr. 2024. április 16. napján elfogadott rendelkezései a következők:
1. § A Sárbogárd Város Önkormányzata Képviselő-testületének 1/2017. (II. 2.) önkormányzati rendelete Sárbogárd város Helyi Építési Szabályzatáról szóló 1/2017 (II. 2.) önkormányzati rendelet 20. §-a a következő (8) bekezdéssel egészül ki:
- „(8) A Gksz övezetekben, nem megengedett, az akkumulátor gyártásból származó, hulladékkal történő, hulladékgazdálkodási engedély köteles és bejelentés köteles tevékenység és azzal kapcsolatos építmény elhelyezése.”
2. § A rendelet tartalmát a folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni kell.
3. § Ez a rendelet a kihirdetését követő napon lép hatályba.
- [32] A Kúria Önkormányzati Tanácsa megállapította, hogy a Módr. nem hatályos jogszabályként található meg a Nemzeti Jogszabálytárban (a továbbiakban: NJT), így mindenekelőtt a támadott rendelkezés hatályának kérdését vizsgálta.
- [33] A Jat. 12. §-a szerint: „(1) A módosító rendelkezés és hatályon kívül helyező rendelkezés a hatálybalépéssel, vagy ha a módosító, illetve a hatályon kívül helyező rendelkezés a módosítást, illetve hatályon kívül helyezést meghatározott időponthoz vagy jövőbeli feltételhez köti, ennek az időpontnak vagy jövőbeli feltételnek a bekövetkezésével végrehajtottá válik. (2) A jogszabály (1) bekezdése szerint végrehajtottá vált rendelkezése a végrehajtottá válást követő napon hatályát veszti.”
- [34] A Jat. 12/B. §-a szerint: „Az a jogszabály, amely a 12. § (2) és (3) bekezdése szerint, illetve a 12/A. § (2) és (3) bekezdése szerint hatályát veszített rendelkezést tartalmazott, és annak hatályvesztését követően kizárólag
- a) jogszabály-megjelölést,
 - b) preambulumot, illetve érvényességikellék-felsorolást,
 - c) – más jogszabályra vonatkozó hatályba léptető rendelkezés kivételével – hatályba léptető rendelkezést,
 - d) törvény vagy törvényi rendelkezés sarkalatosságára utaló rendelkezést,
 - e) az európai uniós követelményekre utaló rendelkezést, illetve
 - f) normatív tartalommal nem rendelkező szerkezetiegység-megjelölést tartalmaz,
- a 12. § (2) és (3) bekezdése, illetve a 12/A. § (2) és (3) bekezdése szerint utoljára hatályát veszített rendelkezés hatályvesztését követő napon hatályát veszti.”
- [35] A Kúria Önkormányzati Tanácsa legelőször a Köf.5.065/2012/10. szám ügyben foglalkozott a Jat. 12. §-ának értelmezésével, s azóta kialakult gyakorlatát továbbra is irányadónak tekinti.
- [36] Megállapítható a fentiek és a Jat. 12. § (1) bekezdése alapján, hogy 2024. április 17-én a Módr. hatályba lépésének napján a Módr. 1. §-a beépült a HÉSZ-be (annak 20. § (8) bekezdéseként) mellyel végrehajtottá vált, s 2024. április 18-án hatályát veszítette.
- [37] A Nemzeti Jogszabálytárról szóló 338/2011. (XII. 29.) Korm. rendelet 4. § (2) bekezdése alapján az önkormányzati rendeleteket az NJT felületén közzé kell tenni.
- [38] Az NJT adatai szerint a Módr. a Jat. 12/B. §-a alapján hatályát veszítette 2024. április 19. napjával. A Kúria Önkormányzati Tanácsa megállapította, hogy ennek oka az, hogy a Módr. 1. §-a hatályvesztését követően a módosító rendelet a Jat. 12/B. § b) és c) pontja alapján csupán preambulumot, illetve érvényességikellék-felsorolást, valamint hatályba léptető rendelkezést tartalmazott, így az utoljára hatályát veszített rendelkezés hatályvesztését követő napon – azaz 2024. április 19-én – hatályát veszítette az egész módosító rendelet. Ilyen értelemben a módosító rendelet hatályba léptető rendelkezése osztja a módosító rendelet jogi sorsát.

- [39] Kiemelendő, hogy a helyi jogalkotó képviselő-testület nem egészítette ki a Módr. 2. §-ával (a folyamatban lévő ügyekben való alkalmazás elrendelésével) a HÉSZ hatályba lépését szabályozó záró rendelkezéseit. A HÉSZ 20. § (8) bekezdéséből pedig nem derül ki sem a jogalkalmazó, sem pedig a jogkereső állampolgárok számára, hogy az a rendelkezés folyamatban lévő ügyekben is alkalmazható lenne.
- [40] Mivel az önkormányzat szabályozás-technikailag nem építette be a folyamatban lévő ügyekre való alkalmazásról szóló rendelkezést a HÉSZ szabályai közé, a Jat. 12/B. §-a alapján pedig az egész Módr. hatályát veszítette, az nem alkalmazandó a folyamatban lévő ügyben, így a Jat. 2. § (2) bekezdésébe ütközésével kapcsolatos indítványelemet a Kúria Önkormányzati tanácsa elutasította.
- [41] A fentiek alapján a Kúria Önkormányzati tanácsa megállapította, hogy a HÉSZ 20. § (8) bekezdése és a Módr. 2. §-a nem ütközik az indítványban megjelölt jogszabályokba, ezért az indítványt a Kp. 142. § (2) bekezdése alapján elutasította.

(Kúria Köf.5.076/2024/5.)

EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA

HATÁROZATAI

I.

A C-7/24 - Deutsche Rentenversicherung Nord és BG Verkehr ügyben 2025. június 12-én hozott ítélet

A szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló, 2004. április 29-i 883/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet 85. cikke (1) bekezdését a következőképpen kell értelmezni: amennyiben valamely személy a lakóhelye szerinti tagállam jogszabályai értelmében özvegyi nyugdíjban részesül házastársának egy másik tagállam területén bekövetkezett munkabalesetet követő halála miatt, és az első tagállam jogszabályai az e nyugellátás nyújtására kötelezett intézmény javára átszállási jogot biztosítanak az e munkabalesetből eredő kár megtérítésére köteles harmadik személlyel szemben, az ellátás nyújtására kötelezett intézmény visszkérésére nem függ attól, hogy a második tagállamban létezik-e olyan jogalap, amely lehetővé teszi az ilyen nyugdíj vagy azzal egyenértékű ellátás megszerzését, mivel ahhoz, hogy az első tagállam jogszabályai által előírt és az e 85. cikk (1) bekezdésében említett átszállási jog kiterjedjen a második tagállam által előírt ellátásra, elegendő, ha a kiváltó eseményt – például munkahelyi balesetet – követően az érintett tagállamok jogszabályai által előírt ellátások a tárgyukat és céljukat tekintve kellőképpen összehasonlíthatók.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló, 2004. április 29-i 883/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2004. L 166., 1. o.; magyar nyelvű kiadás 5. fejezet, 5. kötet, 72. o.) 85. cikke (1) bekezdésének az értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet az egyrészt a Deutsche Rentenversicherung Nord (a továbbiakban: DRV-N) és a BG Verkehr (a továbbiakban: BG-V), másrészt a Gjensidige Forsikring (a továbbiakban: GF), a Gjensidige Forsikring ASA, Norvégia dán leányvállalata, mint a Marius Pedersen A/S (a továbbiakban: MP) képviselője és a saját nevében eljárva, között egy Dániában bekövetkezett munkabaleset következtében elhunyt német állampolgár özvegyének nyújtott ellátásokra vonatkozó visszkérés tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Az alapeljárás

13 2015. július 15-én egy német állampolgár, aki egy német társaságnál exportra szánt áruk fuvarozása területén sofőrként dolgozott, megsérült egy olyan balesetben, amely akkor következett be, amikor Dániában, az MP egyik üzleti címén segített az áruknak a kamionjára történő berakodásában. E sérülések következtében nem sokkal később elhalálozott.

14 Az MP elismerte polgári jogi felelősségét ezen haláleset miatt. A GF, e társaság felelősségbiztosítója, az elhunyt munkavállaló özvegye ügyvédjének kérelmére a dán jognak megfelelően kiszámított kártérítést fizetett az özvegynek a családfenntartó elvesztése miatt.

15 Egyébként a DRV-N és BG-V, amelyeknél az elhunyt német munkavállalóként biztosítással rendelkezett, az SGB VI. 46. §-ának megfelelően özvegyi nyugdíjat folyósított az özvegyének.

16 Mivel az SGB X 116. §-a az elhunyt munkavállaló özvegyének a felelős harmadik személlyel szemben fennálló jogai átruházásához való jogról rendelkezik az így folyósított nyugdíj tekintetében, a DRV-N és a BG-V e nyugdíj visszatérítését kérte az MP-től és a GF-től.

17 Az MP és a GF nem tett eleget e kérésnek, azzal az indokolással, hogy az a dán jog alapján nem volt megalapozott. Egyrészt ugyanis a német jogszabályok szerinti özvegyi nyugdíjra való jogosultság, amelyet a halál okától függetlenül folyósítanak, nem volt megfeleltethető a dán jogszabályok által megállapított, családfenntartó elvesztése miatt járó kártérítéshez való jognak. Másrészt, mivel a GF már kifizette ezt a kártérítést az elhunyt munkavállaló özvegyének, a dán jog alapján semmilyen más kártérítésre nem tarthat igényt.

18 2018. július 6-án és 12-én a DRV-N és a BG-V visszkérését indította az MP-vel és a GF-fel szemben a kérdést előterjesztő Retten i Svendborg (svendborgi bíróság, Dánia) előtt, annak elismertetése érdekében, hogy e társaságokat kell az elhunyt munkavállaló özvegyének folyósított ellátások nyújtására kötelezetteknek tekinteni.

19 Bár a DRV-N és a BG-V elismeri, hogy az elhunyt munkavállaló özvegyének a családfenntartó elvesztése miatt járó kártérítést a dán jognak megfelelően számították ki, és hogy az özvegy e jog alapján nem tarthat igényt semmilyen más kártérítésre, úgy vélik, hogy e kártérítés nem mentesítő hatállyal került átutalásra, mivel az MP és a GF a DRV-N és a BG-V visszkérését illetően nem jóhiszeműen járt el.

20 Egyébként azt állítják, hogy azon jogok feltételeit és terjedelmét, amelyek átszállnak rájuk, a német jognak megfelelően kell meghatározni. Még ha az MP-vel és a GF-fel szembeni követelésük terjedelmét a dán jognak megfelelően kellene is meghatározni, a 883/2004 rendelet 85. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az általuk az elhunyt munkavállaló özvegyének folyósított szociális ellátások nem tekinthetők a dán jog által előírt ellátásokkal azonosaknak, vagy jellegüket tekintve azokkal összevethetőeknek ahhoz, hogy megtérítés tárgyát képezhessék. E rendelkezésnek ugyanis szerintük nem az a célja, hogy a kötelezett társadalombiztosítási intézménynek a sérülésért felelős személlyel szembeni követelését kizárja azon az alapon, hogy a kötelezett társadalombiztosítási intézmény székhelye szerinti tagállam jogszabályai és a kár bekövetkezésének helye

szerinti tagállam jogszabályai szerint igényelhető ellátások nem azonosak.

21 A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy az alapügyben mindenekelőtt az a kérdés merül fel, hogy a szóban forgó nemzeti szabályozások közül melyik az, amelyik meghatározza azon jogok/követelések terjedelmét, amelyek az ellátások nyújtására kötelezett intézményre átszállnak. Ezt követően e bíróság arra keresi a választ, hogy a visszkereset feltételezi-e, hogy azok a szociális ellátások, amelyek megtérítését kéri, jellegükben fogva összehasonlíthatók azokkal az ellátásokkal, amelyekre egy káresemény áldozata a kár bekövetkezésének helye szerinti tagállam joga alapján igényt tarthat. Végül a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy milyen jelentést kell tulajdonítani a Højesteret (legfelsőbb bíróság, Dánia) által a szóban forgó területre vonatkozó ítélezési gyakorlatában használt „jellegükben fogva” kifejezésnek.

22 A dán jog szerinte kimerítő jelleggel részletezi azon különböző kártérítések jellegét, amelyekre a személyi sérülést elszenvedő áldozat vagy túlélő hozzátartozói igényt tarthatnak, mint például a kereső tevékenységből származó jövedelem elvesztése, a pretium doloris, az egészségi állapot tartós megváltozása, a fájdalom és a nem vagyoni kár, a tartós egészségkárosodás, a munkaképtelenség, a családfenntartó elvesztése, a halál esetén fizetendő átmeneti összeg és a jogellenes károkozás miatti kártérítés. E kártérítések többségének van egy felső határa.

23 A munkahelyi balesetbiztosításról szóló törvény 77. §-a előírja továbbá, hogy a polgári jogi felelősségről szóló törvény alapján kiszámított kártérítés kiegészítő jellegű ahhoz a kártérítéshez képest, amelyre az áldozat vagy a túlélő hozzátartozók a munkahelyi balesetek elleni biztosításról szóló törvény alapján igényt tarthatnak, és hogy a munkabalesetek miatti kártérítés nem szolgálhat a kártérítésre kötelezett károkozóval szembeni visszkereset alapjául.

24 Sem a polgári jogi felelősségről szóló törvény, sem a munkahelyi balesetbiztosításról szóló törvény nem ír elő a túlélő hozzátartozók számára az SGB VI. szerinti jogosultsággal azonos jellegű és az abból következő szabályok szerinti özvegyi nyugdíjra való jogosultságot. Nem lehet tehát előrevetítve azonosságot megállapítani a DRV-N és a BG-V kártérítési kérelmei, valamint a polgári jogi felelősségről szóló törvény és a munkahelyi balesetbiztosításról szóló törvény szerinti kártérítések között.

25 A kérdést előterjesztő bíróság tehát úgy véli, hogy a Bíróság ítélezési gyakorlata alapján nem egyértelmű, hogy a kár bekövetkezésének helye szerinti tagállam jogának anyagi jogi szabályai korlátozhatják-e a kötelezett társadalombiztosítási intézmény megtérítéshez való jogát, ha azon társadalombiztosítási ellátások, amelyek vonatkozásában a megtérítést kéri, nem azonosak, vagy legalább nem összehasonlítható jellegűek azzal a követeléssel, amelyet a károsult az említett anyagi jogi szabályok alapján érvényesíthetne.

26 E körülmények között a Retten i Svendborg (svendborgi bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdést terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

„Úgy kell-e értelmezni a [883/2004] rendelet 85. cikkének (1) bekezdését, hogy annak érdekében, hogy a kötelezett intézményt ezen rendelkezés alapján megtérítéshez való jog illesse meg, azon tagállamban, amelyben a sérülés bekövetkezett, fenn kell állnia az olyan jellegű kártérítést vagy ellentételezést megalapozó jogalapnak, amely vonatkozásában a megtérítést kéri, vagy azzal egyenértékű ellátásnak kell rendelkezésre állnia, amely olyan esemény következtében nyújtandó, amelyért a sérülésért felelős személy a sérülés bekövetkezésének helye szerinti jog alapján kártérítési felelősséggel tartozik?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

27 Kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 883/2004 rendelet 85. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy amennyiben valamely személy a lakóhelye szerinti tagállam jogszabályai értelmében özvegyi nyugdíjban részesül házastársának egy másik tagállamban bekövetkezett munkahelyi balesetből eredő halála miatt, és az első tagállam jogszabályai az e nyugellátás nyújtására kötelezett intézmény javára átszállási jogot állapítanak meg az e munkahelyi balesetből eredő kár megtérítésére köteles harmadik személy tekintetében, e kötelezett intézmény visszkeresete ahhoz a feltételhez van-e kötve, hogy a második tagállamban léteznie kell olyan jogalapnak, amely lehetővé teszi az ilyen nyugdíj vagy azzal egyenértékű ellátás megszerzését.

28 A 883/2004 rendelet 85. cikke (1) bekezdésének célja, hogy lehetővé tegye valamely tagállam társadalombiztosítási intézménye számára, amely egy másik tagállam területén bekövetkezett káresemény miatt szociális biztonsági ellátásokat folyósított, hogy a kárért felelős harmadik személlyel szemben éljen az általa alkalmazott jog által biztosított jogorvoslati lehetőségekkel, legyen szó akár a jogátruházásról, akár a közvetlen keresetindításról. A nemzeti társadalombiztosítási intézményekre ily módon átruházott jog az említett intézmények kötelezettségeinek az Unió egész területére való kiterjesztése logikus és méltányos kiegészítésének minősül, amely kiterjesztés e rendelet rendelkezéseiből következik (lásd ebben az értelemben: 1994. június 2-i DAK-ítélet, C-428/92, EU:C:1994:222, 16. pont).

29 E rendelkezés tehát kollíziós szabálynak minősül, amely a károkozóval szembeni kártérítési keresetet elbíráló nemzeti bíróságot arra kötelezi, hogy az adós intézmény tagállamának jogát ne csak annak meghatározása érdekében alkalmazza, hogy ezen intézmény a károsult vagy jogutódjai jogaiba jogszabály alapján átszállt-e, hanem azon követelések jellegének és terjedelmének meghatározása érdekében is, amelyekbe az adós intézmény átszáll (lásd ebben az értelemben: 1999. szeptember 21-i Kordel és társai ítélet, C-397/96, EU:C:1994:432, 22. pont).

30 Ha ugyanis a nemzeti bíróság azon tagállam jogát alkalmazná a kötelezett intézmény jogorvoslatához való joga terjedelmének meghatározása érdekében, amelynek területén a kár bekövetkezett, teljes egészében vagy részben megfosztaná a 883/2004 rendelet 85. cikkének (1) bekezdését hatékony érvényesülésétől. Ez az eset áll fenn különösen akkor, ha azon tagállam jogszabályai, amelynek területén a kár bekövetkezett,

úgy rendelkeztek, hogy a jogszabályon alapuló jogátzállás vagy a közvetlen kereset nem terjed ki bizonyos típusú követelésekre, amelyeket a kötelezett intézmény a saját tagállamában jogátzállás vagy közvetlen keresetindítás útján érvényesíthet (lásd ebben az értelemben: 1994. június 2-i DAK-ítélet, C-428/92, EU:C:1994:222, 19. pont).

31 Ebből következik, hogy az olyan rendelkezések, mint a polgári jogi felelősségről szóló törvény 17. §-ának (1) bekezdése, amelyek a dán társadalombiztosítási intézményeknek a társadalombiztosítási ellátások folyósításával járó károk megtérítésére köteles harmadik személyekkel szembeni keresetindítási jogára vonatkoznak, nem alkalmazhatók annak meghatározására, hogy a Dán Királyságtól eltérő tagállam valamely ellátás nyújtására kötelezett intézménye rendelkezik-e jogorvoslati joggal azon a dán területen bekövetkezett káresemény okozójával szemben, ahol e rendelkezések alkalmazandók. Az ilyen rendelkezések tehát nem képezik akadályát annak, hogy az azon tagállamtól eltérő tagállam valamely ellátásra kötelezett intézménye keresetet indítson, amelyben azok alkalmazandók (lásd ebben az értelemben: 1994. június 2-i DAK-ítélet, C-428/92, EU:C:1994:222, 22. pont).

32 Mindemellett a 883/2004 rendelet 85. cikkének (1) bekezdése kizárólag annak biztosítására irányul, hogy a kötelezett intézményt az általa alkalmazott jogszabályok alapján megillető keresetindítási jogot a többi tagállam elismerje. Nem célja az annak meghatározására alkalmazandó szabályok módosítása, hogy meg kell-e állapítani a károkozó harmadik személy szerződésen kívüli felelősségét, és ha igen, milyen mértékben. A harmadik személy felelőssége továbbra is azon anyagi jogi szabályok hatálya alá tartozik, amelyeket az áldozat vagy jogutódjai által megkeresett nemzeti bíróságnak általában alkalmaznia kell, vagyis főszabály szerint azon tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozik, amelynek területén a káresemény bekövetkezett (lásd ebben az értelemben: 1999. szeptember 21-i Kordel és társai ítélet, C-397/96, EU:C:1999:432, 15. pont).

33 Ebből következik, hogy az áldozatot vagy jogutódait a károkozóval szemben megillető jogokat, valamint a kártérítési keresetnek azon tagállam bíróságai előtti megindításának feltételeit, amelynek területén a kár bekövetkezett, ezen állam joga határozza meg, ideértve az alkalmazandó nemzetközi magánjogi szabályokat is (lásd ebben az értelemben: 1999. szeptember 21-i Kordel és társai ítélet, C-397/96, EU:C:1999:432, 16. pont).

34 Kizárólag az így meghatározott jogok szállhatnak át az ellátások nyújtására kötelezett intézményre. Az ilyen jogátzállás ugyanis nem járhat azzal a következménnyel, hogy az ellátások kedvezményezettje számára további jogokat keletkeztessen valamely harmadik személlyel szemben (lásd ebben az értelemben: 1999. szeptember 21-i Kordel és társai ítélet, C-397/96, EU:C:1999:432, 17. pont).

35 Ezenkívül a jogátzálláshoz való jog az áldozatnak vagy jogutódainak a kár bekövetkezésének helye szerinti tagállam jogszabályai által elismert kártérítések közül csak azokat a kártérítéseket foglalja magában, amelyek a kötelezett intézmény által nyújtott ellátásoknak felelnek meg, kizárva ebből a körből a nem vagyoni kárért vagy a személyes jellegű sérelmek, illetve károk más elemeitől függő kártérítéseket (1977. február 16-i Töpfer és társai ítélet, 72/76, EU:C:1977:27, 19. pont).

36 Jelen esetben a jelen ítélet 28–35. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatból először is az következik, hogy az elhunyt munkavállaló özvegyének azon jogai/követelései átszállásának fennállását és terjedelmét, amelyben a DRV-N és a BG-V az SGB X 116. §-a alapján „részesül” azon ellátások címén, amelyeket ez utóbbiak az SGB VI. 46. §-a alapján folyósítanak számára, a német jog határozza meg, és az MP és a GF állításával ellentétben a polgári jogi felelősségről szóló törvény 17. §-ának (1) bekezdése nem képezheti akadályát a DRV-N és a BG-V ezen átszállt jogokon alapuló visszkérésének.

37 Másodszor, e jogátzállás ugyanakkor sem az elhunyt munkavállaló özvegye, sem a DRV-N vagy a BG-V számára nem keletkeztethet a dán jog által az özvegy számára biztosított jogokon felüli további jogokat.

38 E tekintetben, amint az az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, a dán jogban nem ismert a német jog által létrehozotthoz hasonló özvegyi nyugdíjra való jogosultság. Ugyanakkor, e jog először is a polgári jogi felelősségről szóló törvény 13. §-a 1. bekezdésében és a munkahelyi balesetbiztosításról szóló törvény 20. §-ában úgy rendelkezik, hogy a családfenntartó elvesztése miatt a túlélő házastársat kártérítés illeti meg, amelyet a GF már kifizetett az elhunyt munkavállaló özvegyének. Ezenfelül, a polgári jogi felelősségről szóló törvény 26a. §-ának 1. bekezdése előírja az elhunytal különösen szoros kapcsolatban álló túlélő hozzátartozók által elszenvedett nem vagyoni kár megtérítését. Végül a munkahelyi balesetbiztosításról szóló törvény 19. §-ának 1. bekezdése bizonyos feltételek mellett átmeneti ellátás nyújtását írja elő a túlélő házastárs számára.

39 Egyrészt hangsúlyozni kell, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból nem derül ki egyértelműen, hogy az elszenvedett nem vagyoni károk miatt kártérítés illette-e meg a jelen esetben az elhunyt munkavállaló özvegyét, sem az, hogy a GF kifizetett-e ilyen kártérítést. Egyébiránt, jöllehet a kérdést előterjesztő bíróság e határozatban jelezte, hogy az Arbejdsmarkedets Erhvervssikring i Danemark (dán munkaerőpiaci biztosító) szerint az alapügy alapját képező baleset nem nyitja meg a jogot ezen özvegy számára a munkahelyi balesetbiztosításról szóló törvény szerinti olyan ellátásokhoz, mint az átmeneti ellátás és a családfenntartó elvesztése miatti kártérítés, amelyekről e törvény 19. §-ának 1. bekezdése és 20. §-a rendelkezik, ebből nem derül ki, hogy ezen értékelés végleges jellegű-e és ennél fogva kizárja-e e kártérítések relevanciáját az alapeljárás tekintetében.

40 Másrészt, amennyiben a GF e kártérítések közül egyet vagy akár többet már kifizetett az elhunyt munkavállaló özvegyének, kizárólag a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak meghatározása, hogy az ilyen kifizetések az alkalmazandó nemzeti jog értelmében mentesítő hatással voltak-e az MP-re és a GF-re nézve a DRV-N és a BG-V által a visszkérésük keretében előterjesztett kérelmek tekintetében.

41 Harmadszor, ami azt a kérdést illeti, hogy a dán jog által előírt és a GF által az elhunyt munkavállaló özvegyének fizetett családfenntartó elvesztése miatt járó kártérítés a jelen ítélet 35. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlat értelmében megfeleltethető-e a DRV-N és a BG-V által fizetett özvegyi nyugdíjnak, emlékeztetni kell arra, hogy a 883/2004 rendelet nem hoz létre közös szociális biztonsági rendszert, és hogy az e területre

vonatkozó uniós szintű harmonizáció hiányában az egyes tagállamok feladata, hogy jogszabályaikban meghatározzák többek között a szociális ellátásokra való jogosultság feltételeit (lásd ebben az értelemben: 2024. április 11-i Sozialministeriumservice ítélet, C-116/23, EU:C:2024:292, 61. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

42 Következésképpen, amint arra a cseh kormány és az Európai Bizottság helyesen hivatkozik, egy olyan kiváltó eseményt követően folyósított ellátások, mint egy munkabaleset, tagállamonként jelentősen eltérhetnek, és a szóban forgó különböző tagállamok jogában előírt ellátások közötti megfeleltethetőségre vonatkozó túl szigorú követelmények megfoszthatják hatékony érvényesülésétől a 883/2004 rendelet 85. cikkének (1) bekezdését.

43 Következésképpen meg kell állapítani, hogy a 883/2004 rendelet 85. cikkének (1) bekezdése értelmében vett, valamely tagállam jogszabályai által az ugyanezen jogszabályok alapján folyósított ellátás tekintetében előírt átszállási jog kiterjedhet az azon tagállam jogszabályai által előírt ellátásra, amelynek területén a munkabalesetet kiváltó esemény alapjául szolgáló események bekövetkeztek, amennyiben ezen ellátások tárgya és célja tekintetében kellőképpen összehasonlíthatók.

44 A jelen ügyben úgy tűnik, hogy a dán és a német ellátást a családfenntartó elhalálozását követően nyújtják, és mindkettő a közeli túlélő hozzátartozók kártalanítására irányul, többek között az elhunyt jövedelmének megszűnéséhez kötődő keresetkiesés miatt.

45 Ezenkívül a kérdést előterjesztő bíróság szerint a munkahelyi balesetbiztosításról szóló törvény 77. §-ának 1. bekezdése többek között azt írja elő, hogy a balesetet elszenvedő személyek túlélő hozzátartozóinak a kárért felelős személlyel szembeni jogai/követelései csökkennek, amennyiben e törvény értelmében számukra már ellátást nyújtottak, vagy ellátás nyújtása esedékes. Ebből következik, hogy a családfenntartó elvesztése esetén járó térítés tárgyát és céljait a dán jogszabályok értelmében úgy lehet tekinteni, mint amelyek megfeleltethetők az e jogszabályok alapján, munkabaleset következtében nyújtott szociális ellátások tárgyának és céljainak.

46 E körülmények között meg kell állapítani, hogy – a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálat függvényében – az alapügy tárgyát képező két ellátás a tárgy és cél tekintetében kellőképpen összehasonlítható ahhoz, hogy az SGB X 116. §-ában előírt és a 883/2004 rendelet 85. cikkének (1) bekezdésében említett átszálláshoz való jog a dán jogszabályok által előírt felső határokon belül kiterjeszthető legyen a családfenntartó elvesztéséért járó térítésre.

47 Negyedszer, ami a dán jog által előírt átmeneti támogatást és az elszenvedett nem vagyoni kár megtérítésére irányuló kártérítést illeti, amelyek a felek között a Bíróság előtti tárgyaláson vita tárgyát képezték, elegendő rámutatni egyrészt arra, hogy a Bíróság elé terjesztett iratok nem tartalmazzák az ahhoz szükséges információkat, hogy hasznos információkkal szolgálhasson a kérdést előterjesztő bíróság számára arra vonatkozóan, hogy az átmeneti ellátás tárgya és célja kellően összehasonlítható-e a DRV-N és a BG-V által az elhunyt munkavállaló özvegyének nyújtott ellátás tárgyával és céljával. Másrészt a jelen ítélet 35. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatból következik, hogy az

elszenvedett nem vagyoni kár megtérítésére irányuló kártérítés tárgya és céljai nem tekinthetők kellőképpen összehasonlíthatóknak a jelen esetben a DRV-N és a BG-V által fizetett özvegyi nyugdíj tárgyával és céljaival.

48 A fenti megfontolások összességére tekintettel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 883/2004 rendelet 85. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy amennyiben valamely személy a lakóhelye szerinti tagállam jogszabályai értelmében özvegyi nyugdíjban részesül házastársának egy másik tagállam területén bekövetkezett munkabalesetet követő halála miatt, és az első tagállam jogszabályai az e nyugellátás nyújtására kötelezett intézmény javára átszállási jogot biztosítanak az e munkabalesetből eredő kár megtérítésére köteles harmadik személlyel szemben, az ellátás nyújtására kötelezett intézmény visszkérésére nem függ attól, hogy a második tagállamban létezik-e olyan jogalap, amely lehetővé teszi az ilyen nyugdíj vagy azzal egyenértékű ellátás megszerzését, mivel ahhoz, hogy az első tagállam jogszabályai által előírt és az e 85. cikk (1) bekezdésében említett átszállási jog kiterjedjen a második tagállam által előírt ellátásra, elegendő, ha a kiváltó eseményt – például munkahelyi balesetet – követően az érintett tagállamok jogszabályai által előírt ellátások a tárgyukat és céljukat tekintve kellőképpen összehasonlíthatók.

II.

A C-219/25 PPU Kamekris ügyben 2025. június 19-én hozott ítélet

Az EUMSZ 67. cikk (3) bekezdését és az EUMSZ 82. cikk (1) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

a tagállam nem köteles megtagadni egy másik tagállam állampolgárának harmadik ország részére történő kiadatását, ha egy harmadik tagállam hatóságai előzőleg megtagadták az e harmadik országtól származó és egy másik tagállam állampolgárságával rendelkező ugyanazon személlyel szemben kiszabott büntetés végrehajtására irányuló kiadatási kérelem végrehajtását az Európai Unió Alapjogi Chartája 19. cikkének (2) bekezdésében és 47. cikkének második bekezdésében biztosított alapvető jogok megsértésének komoly veszélye okán.

1 A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EUMSZ 67. cikk (3) bekezdésének és az EUMSZ 82. cikk (1) bekezdésének az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 19. cikkével és 47. cikkének második bekezdésével összefüggésben történő értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a grúz hatóságok által a francia hatóságokhoz intézett, KN görög és grúz állampolgár életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetés Grúziában történő végrehajtása céljából történő kiadatása iránti kérelem keretében terjesztették elő.

Az alapeljárás

12 2010. december 3-án a poti helyi bíróság (Grúzia) életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetésre ítélte a görög és grúz állampolgárságú KN-t. Ezt a

büntetést 2011. június 3-án a kutaishi fellebbviteli bíróság (Grúzia) a távollétében helybenhagyta. A 2008-ban és 2009-ben Grúziában és Törökországban elkövetett bűncselekmények különösen jelentős mennyiségre és bűnszövetségben elkövetett nemzetközi kokainkereskedelemre, csoportosan elkövetett emberölés előkészületére és tűzfegyverek jogellenes tartására vonatkoztak.

13 2021. július 2-án a grúz hatóságok a kutaishi fellebbviteli bíróság 2011. június 3-i ítélete alapján KN-re vonatkozóan – kiadatási ideiglenes letartóztatás iránti kérelemnek minősülő – „vörös riasztás” kiadását kérték az Interpoltól.

14 2021. október 4-én KN-t e „vörös riasztás” alapján Belgiumban, ahol lakóhellyel rendelkezett, ideiglenesen letartóztatásba vették. 2021. október 13-án a grúz ügyészség kiadatási kérelmet terjesztett a belga hatóságok elé. Az eredetileg kiadatási letartóztatásba helyezett KN-t 2021. október 29-től szabadon bocsátották, de a belga bíróságok kiadatási kérelemről való határozathozataláig bűnügyi felügyelet alá helyezték.

15 2025. január 20-án KN-t az említett „vörös riasztás” alapján Franciaországban elfogták. Másnap a grúz hatóságok a belga hatóságok elé terjesztetthez hasonló kiadatási kérelmet intéztek a francia hatóságokhoz, KN-t pedig kiadatási letartóztatásba vették Franciaországban.

16 2025. február 19-i ítéletével a cour d'appel de Bruxelles (brüsszeli fellebbviteli bíróság, Belgium) vádtanácsa a kiadásra vonatkozó belga szabályozás, valamint az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, 1950. november 4-én Rómában aláírt európai egyezmény (kihirdette: az 1993. évi XXXI. törvény; a továbbiakban: EJEE) 3. cikke alapján elutasította a grúz hatóságok által előterjesztett kiadatási kérelmet, mivel úgy ítélte meg, hogy alapos okból feltételezhető, hogy KN Grúziának történő kiadása az igazságszolgáltatás megtagadásának és az embertelen vagy megalázó bánásmód tényleges veszélyének tenné ki.

17 2025. február 28-án KN a Franciaországban indított kiadatási eljárás keretében megjelent a procureur général de Montpellier (montpellier-i főügyész, Franciaország) előtt, és kijelentette, hogy nem egyezik bele a kiadásába.

18 Ezen elutasítást követően KN-t 2025. március 1-jén a kérdést előterjesztő bíróság, a cour d'appel de Montpellier (montpellier-i fellebbviteli bíróság, Franciaország) vizsgálati tanácsa elé állították. E bíróság előtt azt állítja, hogy az uniós jog, különösen a kölcsönös bizalom és a tagállamok által hozott bírósági határozatok kölcsönös elismerésének elve arra kötelezi a francia hatóságokat, hogy ismerjék el a cour d'appel de Bruxelles (brüsszeli fellebbviteli bíróság) vádtanácsának 2025. február 19-i ítéletét, és következtetésképpen tagadják meg a Grúziának történő kiadását. E büntető jellegű határozat elismerte számára az Unió által biztosított jogot, nevezetesen azt, hogy ne adják ki harmadik országnak, amennyiben fennáll annak valós veszélye, hogy embertelen vagy megalázó bánásmódnak vagy az igazságszolgáltatás megtagadásának vetik alá.

19 A kérdést előterjesztő bíróság előtt a montpellier-i főügyész hangsúlyozta, hogy e kiadatási kérelem francia hatóságok általi elbírálása az EJEE 3. és 6. cikkének tiszteletben tartásától függ, és hogy KN, aki görög és grúz állampolgár, arra hivatkozott, hogy komoly

veszélye áll fenn annak, hogy a grúziai fogvatartási körülmények miatt nemcsak az igazságszolgáltatás megtagadásának, hanem embertelen vagy megalázó bánásmódnak is ki lenne téve. Az ebben az országban 2024 novembere óta fennálló politikai instabilitásra tekintettel e főügyész annak megállapítását kérte e bíróságtól, hogy nem tud megbízható garanciákat szerezni a grúz hatóságoktól az e cikkeken előírt jogok tiszteletben tartását illetően.

20 A kérdést előterjesztő bíróság emlékeztet arra, hogy az európai kiadatási egyezmény – amelynek Grúzia az Európa Tanács tagjaként részes fele – 1. cikke előírja, hogy a jogi feltételek teljesülése esetén a kiadni kért személyt ki kell adni, kivéve ha a szerződő felek által előírt kivételek és fenntartások másként nem rendelkeznek. E bíróság hangsúlyozza, hogy a Francia Köztársaság fenntartásokat fogalmazott meg, amelyek értelmében a kiadás nem engedélyezhető, ha a kiadni kért személy ügyét olyan bíróság bírálja el, amely nem biztosítja a védelemhez való alapvető jogot, és a kiadás megtagadható, ha az kivételesen súlyos következményekkel járhat e személyre nézve.

21 A kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy a cour d'appel de Bruxelles (brüsszeli fellebbviteli bíróság) vádtanácsának 2025. február 19-i ítélete, amelyben e bíróság megállapította, hogy KN Grúziának történő kiadása esetén fennállna annak komoly veszélye, hogy az igazságszolgáltatás megtagadásának, kínzásnak és embertelen vagy megalázó bánásmódnak vetnék alá, a kölcsönös bizalom és a kölcsönös elismerés elve alapján nem bír-e jogerőhatással a francia bíróságokra nézve. A kérdést előterjesztő bíróság szerint valamely tagállam bíróságai csak akkor kötelesek ezen elveknek megfelelően elismerni a más tagállam bíróságai által hozott határozatok jogerejét, ha az uniós jog kifejezetten rendelkezik az elismerésről.

22 E körülmények között a cour d'appel de Montpellier (montpellier-i fellebbviteli bíróság) vizsgálati tanácsa úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdést terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

„Úgy kell-e értelmezni az EUMSZ 67. cikk (3) bekezdését és az EUMSZ 82. cikk (1) bekezdését [a Charta] 19. és 47. cikkével összefüggésben, hogy valamely tagállam köteles megtagadni egy európai uniós polgár harmadik [ország] részére történő kiadása iránti kérelem végrehajtását, ha egy másik tagállam korábban megtagadta ugyanezen kiadatási kérelem végrehajtását azzal az indokkal, hogy az érintett személy átadása sértheti [a Charta] 19. cikkében rögzített, a kínzás vagy embertelen, illetve megalázó bánásmód tilalmára vonatkozó alapvető jogot és [a Charta] 47. cikkének második bekezdésében rögzített tisztességes eljáráshoz való jogot?”

A sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás alkalmazása iránti kérelemről

23 A kérdést előterjesztő bíróság az Európai Unió Bírósága alapokmányának 23a. cikkében és a Bíróság eljárási szabályzatának 107. cikkében meghatározott sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás alkalmazását kérte.

24 E rendelkezésekből következik, hogy ezen eljárás alkalmazása két együttes feltételtől függ. Egyrészt az szükséges, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EUM-Szerződés harmadik része V. címének tárgyát képező, a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térséggel kapcsolatos értelmezési kérdéseket vessen fel. Másrészt pedig az, hogy az alapeljárásnak a kérdést előterjesztő bíróság által ismertetett körülményei sürgős helyzet fennállását tükrözzék.

25 Az első feltételt illetően meg kell jegyezni, hogy a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem többek között az EUMSZ 67. cikk (3) bekezdésének és az EUMSZ 82. cikk (1) bekezdésének értelmezésére vonatkozik, amely rendelkezések e Szerződés harmadik részének a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségre vonatkozó V. címe alá tartoznak. Következésképpen e kérelem sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás tárgyát képezheti.

26 Ami a második, a sürgősségre vonatkozó feltételt illeti, az állandó ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy e feltétel akkor teljesül, ha az érintett személy jelenleg meg van fosztva szabadságától, és további fogva tartása az alapjogvita kimenetelétől függ, mindamellett, hogy e személy helyzetét azon időpontra tekintettel kell értékelni, amelyben az előzetes döntéshozatalra utalás sürgősségi eljárásban történő elbírálására irányuló kérelmet vizsgálják (lásd különösen: 2024. július 29-i Breian ítélet, C-318/24 PPU, EU:C:2024:658, 26. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

27 A jelen ügyben az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy KN-t 2025. január 21-én kiadatási letartóztatásba helyezték, így jelenleg meg van fosztva szabadságától. Egyébiránt a kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdés annak meghatározására irányul, hogy az uniós jog alapján meg kell-e tagadnia e személy kiadatását. A Bíróság által e kérdésre adott igenlő válasz tehát főszabály szerint KN szabadon bocsátásához vezetne.

28 E körülmények között az előadó bíró javaslatára, a főtanácsnok meghallgatását követően a Bíróság harmadik tanácsa 2025. április 3-án úgy határozott, hogy helyt ad a kérdést előterjesztő bíróság azon kérelmének, hogy a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelmet sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárásban bírálják el.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

29 Kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az EUMSZ 67. cikk (3) bekezdését és az EUMSZ 82. cikk (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy a tagállam köteles megtagadni egy másik tagállam állampolgárának harmadik ország részére történő kiadatását, ha egy harmadik tagállam hatóságai előzőleg megtagadták az e harmadik országtól származó és egy másik tagállam állampolgárságával rendelkező ugyanazon személlyel szemben kiszabott büntetés végrehajtására irányuló kiadatási kérelem végrehajtását a Charta 19. cikkének (2) bekezdésében és 47. cikkének második bekezdésében biztosított alapvető jogok megsértésének komoly veszélye okán.

30 Előjáróban emlékeztetni kell arra, hogy az Unió és az érintett harmadik ország közötti kiadatási megállapodás hiányában a kiadatással kapcsolatos szabályok a tagállamok hatáskörébe tartoznak (lásd

ebben az értelemben: 2016. szeptember 6-i Petruhhin ítélet, C-182/15, EU:C:2016:630, 26. pont; 2020. december 17-i Generalstaatsanwaltschaft Berlin [Ukrajnába történő kiadatás] ítélet, C-398/19, EU:C:2020:1032, 28. pont).

31 Mindazonáltal a tagállamok e hatáskörüket kötelesek úgy gyakorolni, hogy tiszteletben tartják az uniós jogot, különösen pedig a hátrányos megkülönböztetés EUMSZ 18. cikkben előírt tilalmát, valamint az EUMSZ 21. cikk (1) bekezdésében biztosított, a tagállamok területén való szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogot (lásd ebben az értelemben: 2022. december 22-i Generalstaatsanwaltschaft München [Bosznia-Hercegovinába történő kiadatás] ítélet, C-237/21, EU:C:2022:1017, 29. pont).

Az EUMSZ 18. és EUMSZ 21. cikk értelmezéséről

32 Elsősorban megjegyzendő, hogy valamelyik tagállam állampolgára, aki uniós polgárként jogszerűen egy másik tagállam területére utazott vagy ott tartózkodik, hivatkozhat az EUMSZ 21. cikk (1) bekezdésére, és a Szerződések alkalmazási körébe tartozik az állampolgárságon alapuló megkülönböztetés tilalmának elvét tartalmazó EUMSZ 18. cikk értelmében (lásd ebben az értelemben: 2018. szeptember 6-i Petruhhin ítélet, C-247/17, EU:C:2016:898, 27. pont; 2022. december 22-i Generalstaatsanwaltschaft München [Bosznia-Hercegovinába történő kiadatás] ítélet, C-237/21, EU:C:2020:1017, 30. pont).

33 Az a tény, hogy valamely más, a kiadatása iránt megkeresett tagállamtól eltérő tagállam állampolgára egy harmadik ország – a megkereső állam – állampolgárságával is rendelkezik, nem akadályozhatja meg az említett állampolgárt abban, hogy az uniós polgár jogállásából eredő, különösen az EUMSZ 18. cikkben és az EUMSZ 21. cikk (1) bekezdésében biztosított jogokra és szabadságokra hivatkozzon. Az a körülmény ugyanis, hogy a kiadni kért személy egyidejűleg valamely tagállam és egy harmadik ország állampolgára, nem foszthatja meg őt e jogoktól és szabadságoktól (lásd ebben az értelemben: 2022. december 22-i Generalstaatsanwaltschaft München [Bosznia-Hercegovinába történő kiadatás] ítélet, C-237/21, EU:C:2022:1017, 31. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

34 A jelen ügyben az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy KN, aki többek között görög állampolgársággal rendelkezik, uniós polgárként gyakorolta az EUMSZ 21. cikk (1) bekezdésében biztosított, más tagállamban való szabad mozgáshoz való jogát, így helyzete az EUMSZ 18. cikk értelmében a Szerződések alkalmazási körébe tartozik – amely cikk tiltja az állampolgárság alapján történő bármely megkülönböztetést – annak ellenére, hogy a kiadatását kérő harmadik országnak egyaránt állampolgára.

35 Egyébiránt az a körülmény, hogy KN-nek nem a Francia Köztársaság területén volt az állandó tartózkodási helye abban az időpontban, amikor e tagállam hatóságai elé az alapügy tárgyát képező kiadatási kérelmet terjesztették, hanem a Belga Királyság területén, nem cáfolhatja e megállapítást. A megkeresett tagállam területén való tartózkodás átmeneti jellege ugyanis az EUMSZ 18. cikk értelmében nem zárhatja ki a más tagállam e kérelemmel érintett állampolgárának helyzetét a Szerződések alkalmazási köréből (lásd ebben

az értelemben: 2018. április 10-i Pesciotti ítélet, C-191/16, EU:C:2018:222, 34. pont).

36 Másodsorban, a francia kormány pontosította, hogy a büntetőeljárási törvénykönyv 696-4. cikkének 1^o pontja értelmében a Francia Köztársaság nem adja ki saját állampolgárait harmadik országba, ugyanakkor e rendelkezéssel nem ellentétes az, hogy e tagállam más tagállamok állampolgárait harmadik országnak kiadja az ebben az országban kiszabott büntetés végrehajtása céljából.

37 Márpedig a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy az olyan nemzeti szabályozás, amely kizárólag az érintett tagállam állampolgárainak kiadatását tiltja, eltérő bánásmódot vezet be aszerint, hogy a kiadni kért személy e tagállam állampolgára vagy valamely más tagállam állampolgára, és így olyan egyenlőtlen bánásmódot teremt, amely kihatással lehet a más tagállambeli állampolgárok Unión belüli szabad mozgására és tartózkodására (lásd ebben az értelemben: 2016. szeptember 6-i Petruhhin ítélet, C-182/15, EU:C:2016:630, 32. pont; 2018. november 13-i Raugevicius ítélet, C-247/17, EU:C:2018:898, 28. pont).

38 Ebből következik, hogy az alapügyben szóban forgóhoz hasonló helyzetben az abban álló egyenlőtlen bánásmód, hogy engedélyezik valamely uniós polgár kiadatását, aki más tagállam állampolgára – mint KN –, a szabad mozgáshoz való jog korlátozásának minősül az EUMSZ 21. cikk értelmében véve (lásd ebben az értelemben: 2016. szeptember 6-i Petruhhin ítélet, C-182/15, EU:C:2016:630, 33. pont; 2018. november 13-i Raugevicius ítélet, C-247/17, EU:C:2018:898, 30. pont).

39 A jelen ügyben, noha a kérdést előterjesztő bíróság nem arról kérdezi a Bíróságot, hogy az ilyen korlátozás közérdeken alapuló kényszerítő indokkal igazolható-e, arra vár választ, hogy a Chartában előírt bizonyos alapvető jogok akadályát képezhetik-e az alapügyben szóban forgóhoz hasonló kiadatásnak.

Az alapvető jogok megsértése komoly veszélyének vizsgálatáról

40 Amennyiben valamely nemzeti szabályozás akadályát képezheti a Szerződések által biztosított egy vagy több alapvető szabadság – a jelen esetben az EUMSZ 21. cikk (1) bekezdésében előírt, a tagállamok területén való szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jog – gyakorlásának, e szabályozás csak akkor igazolható az uniós jog alapján, ha összhangban áll a Bíróság által védelemben részesített alapvető jogokkal (lásd ebben az értelemben: 1991. június 18-i ERT ítélet, C-260/89, EU:C:1991:254, 42. és 43. pont). Ezenkívül az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az ilyen szabályozást úgy kell tekinteni, mint amely a Charta 51. cikkének (1) bekezdése értelmében „az Unió jogát hajtja végre” (lásd ebben az értelemben: 2023. szeptember 14-i Bezirkshauptmannschaft Feldkirch ítélet, C-55/22, EU:C:2023:670, 29. pont; 2024. december 12-i Nemzeti Földügyi Központ ítélet, C-419/23, EU:C:2024:1016, 60. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

41 Ebből következik, hogy a megkeresett tagállamnak, amely nem adja ki saját állampolgárait, mielőtt úgy döntene, hogy többek között az európai kiadási egyezmény alapján kiadja valamely másik tagállam állampolgárát, meg kell vizsgálnia, hogy e határozat az uniós jognak a Charta 51. cikkének (1)

bekezdése értelmében vett végrehajtásaként sértheti-e a Chartában biztosított alapvető jogokat, köztük különösen a 47. cikkének második bekezdésében rögzített tisztességes eljáráshoz való alapvető jogot, vagy a 19. cikkének (2) bekezdésében meghatározott jogot, amely szerint senki sem toloncolható ki vagy utasítható ki olyan államba, vagy adható ki olyan államnak, ahol komolyan fenyegeti az a veszély, hogy halálra ítélik, kínozzák, vagy más embertelen bánásmódnak vagy büntetésnek vetik alá (lásd ebben az értelemben: 2018. november 13-i Raugevicius ítélet, C-247/17, EU:C:2018:898, 49. pont; 2022. december 22-i Generalstaatsanwaltschaft München [Bosznia-Hercegovinába történő kiadatás] ítélet, C-237/21, EU:C:2022:1017, 55. pont).

42 Ennek érdekében a megkeresett tagállam illetékes hatóságának objektív, megbízható, pontos és kellően aktuális adatokra kell támaszkodnia. Ezek az adatok származhatnak többek között nemzetközi bírósági határozatokból, így az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítéleteiből, a megkereső harmadik ország bírósági határozataiból, valamint az Európa Tanács szervei által elfogadott vagy az Egyesült Nemzetek rendszeréből eredő határozatokból, jelentésekből és más dokumentumokból. Önmagában az, hogy léteznek olyan nyilatkozatok, illetve hogy elfogadtak olyan nemzetközi egyezményeket, amelyek főszabály szerint biztosítják az alapvető jogok tiszteletben tartását, nem elegendő az embertelen vagy megalázó bánásmód veszélye elleni megfelelő védelem biztosításához abban az esetben, ha megbízható források e harmadik ország hatóságainak az EJEE szellemével nyilvánvalóan ellentétes gyakorlatairól – vagy ezeknek a hatóságok általi elfogadásáról – tanúskodnak (lásd ebben az értelemben: 2016. szeptember 6-i Petruhhin ítélet, C-182/15, EU:C:2016:630, 57. és 59. pont).

43 A kérdést előterjesztő bíróság ebben az összefüggésben teszi fel azt a kérdést, hogy az EUMSZ 67. cikk (3) bekezdése és az EUMSZ 82. cikk (1) bekezdése alapján el kell-e ismernie a cour d'appel de Bruxelles (brüsszeli fellebbviteli bíróság) vádtanácsának a jelen ítélet 16. pontjában említett, 2025. február 19-i ítéletét, amelyben e bíróság azzal az indokkal tagadta meg KN kiadatását, hogy a kiadatás őt a Charta 19. cikkének (2) bekezdésében rögzített, a kínzás vagy az embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmára vonatkozó alapvető jog, valamint a Charta 47. cikkének második bekezdésében említett tisztességes eljáráshoz való alapvető jog megsértése komoly veszélyének tenné ki.

44 E tekintetben először is megjegyzendő, hogy sem az EUMSZ 67. cikk (3) bekezdése, sem pedig az EUMSZ 82. cikk (1) bekezdése nem alapozhatja meg a valamely harmadik országtól származó kiadási kérelmet elutasító tagállami határozatok tekintetében a kölcsönös elismerési kötelezettséget.

45 Egyrészt ugyanis az EUMSZ 67. cikk (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy „az Unió a bűncselekmények, a rasszizmus és az idegengyűlölet megelőzésére és leküzdésére irányuló intézkedésekkel [...] a biztonság magas szintjének garantálásán munkálkodik”, különösen „a büntetőügyekben hozott bírósági határozatok kölcsönös elismerése és – amennyiben szükséges – a [tagállami] büntető jogszabályok közelítése révén”. Másrészt az EUMSZ 82. cikk (1) bekezdésének első albekezdése előírja, hogy „az Unióban a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés a büntetőügyekben hozott bírósági

ítéletek és határozatok kölcsönös elismerésének elvén alapul, és magában foglalja a tagállamok törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseinek közelítését”, különösen az e 82. cikk (1) bekezdése második albekezdésének a) pontjában említettek közelítését, amely pont értelmében „az Európai Parlament és a Tanács rendes jogalkotási eljárás keretében intézkedéseket állapít meg a bírósági ítéletek és határozatok minden formájának az Unió egészén belüli kölcsönös elismerését biztosító szabályok és eljárások megállapítása céljából”.

46 E rendelkezések szövegéből kitűnik, hogy azok önmagukban nem állapítják meg a tagállamokban büntetőügyekben hozott bírósági ítéletek és határozatok kölcsönös elismerésének kötelezettségét, hanem csupán azt írják elő, hogy az Unióban a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés az ilyen elismerés elvén alapul. Az EUMSZ 82. cikk (1) bekezdése második albekezdésének a) pontja tehát csupán azt írja elő, hogy a Parlament és a Tanács intézkedéseket fogad el a bírósági ítéletek és határozatok minden formájának elismerését biztosító szabályok és eljárások megállapítására.

47 Másodszor, bár az uniós jog több olyan másodlagos jogi eszközt foglal magában, amelyek a büntetőügyekben hozott egyes bírósági ítéletek és határozatok kölcsönös elismerésének kötelezettségét írják elő, többek között az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról szóló, 2002. június 13-i 2002/584/IB tanácsi kerethatározatot (HL 2002. L 190., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 34. o.), valamint a kölcsönös elismerés elvének büntetőügyekben hozott, szabadságvesztés-büntetéseket kiszabó vagy szabadságelvonással járó intézkedéseket alkalmazó ítéleteknek az Európai Unióban való végrehajtása céljából történő alkalmazásáról szóló, 2008. november 27-i 2008/909/IB tanácsi kerethatározatot (HL 2008. L 327., 27. o.), meg kell állapítani, hogy egyetlen uniós jogi aktus sem írja elő a tagállamok által a harmadik országoktól származó kiadatási kérelmeket illetően elfogadott határozatok kölcsönös elismerésének kötelezettségét.

48 Következésképpen a kölcsönös elismerés elve nem alkalmazandó a kiadás iránti kérelmeket elutasító tagállami határozatokra.

49 Ezzel szemben a kölcsönös bizalom elve, különösen a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség tekintetében mindegyik tagállamtól megköveteli, hogy – kivételes körülményektől eltekintve – úgy tekintse, hogy az összes többi tagállam tiszteletben tartja az uniós jogot, és különösen az uniós jog által biztosított alapvető jogokat (2024. július 29-i Alchaster ítélet, C-202/24, EU:C:2024:649, 57. pont; 2024. július 29-i Breian ítélet, C-318/24 PPU, EU:C:2024:658, 36. pont).

50 A 2002/584 kerethatározat által szabályozott európai elfogatóparancsot illetően a Bíróság megállapította, hogy ez az elv a Charta 47. cikkének második bekezdésében rögzített, a tisztességes eljáráshoz való alapvető jog megsértésének veszélye miatt egy másik tagállamban hozott, a végrehajtást megtagadó határozat fennállása esetén megköveteli, hogy azon tagállam végrehajtó hatósága, amelyhez az érintett személy átadása iránti újabb kérelmet intéztek, a végrehajtás megtagadása okának fennállására vonatkozó saját vizsgálata keretében megfelelően figyelembe vegye

az e határozat alapjául szolgáló okokat (2024. július 29-i Breian ítélet, C-318/24 PPU, EU:C:2024:658, 46. pont).

51 Ugyanezen okokból meg kell állapítani, hogy a kölcsönös bizalom elve megköveteli, hogy a kiadni kért személy harmadik országba történő kiadatását amiatt megtagadó határozat esetén, mert az érintett személyt a Charta 19. cikkének (2) bekezdésében biztosított, a kínzás vagy az embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmára vonatkozó alapvető jog, valamint a Charta 47. cikkének második bekezdésében említett tisztességes eljáráshoz való alapvető jog megsértése komoly veszélyének tenné ki, a valamely másik tagállam hatáskörrel rendelkező hatósága, amelyhez ugyanazon harmadik ország ugyanazon személyre vonatkozóan újabb kiadatási kérelmet intézett, a Charta által biztosított alapvető jogok megsértése veszélyének fennállására vonatkozó saját vizsgálata keretében megfelelően figyelembe vegye az e megtagadó határozat alapjául szolgáló okokat.

52 Ugyanis, amint azt a főtanácsnok az indítványának 49. pontjában hangsúlyozta, egy másik tagállamban hozott, a Chartában biztosított alapvető jogok megsértésének komoly veszélye okán a kiadást megtagadó korábbi határozat a jelen ítélet 42. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatban említett azon tényezők közé tartozik, amelyeket az új kiadatási kérelemmel megkeresett tagállamnak a saját vizsgálata során figyelembe kell vennie.

53 A fenti indokok összességére tekintettel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EUMSZ 67. cikk (3) bekezdését és az EUMSZ 82. cikk (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a tagállam nem köteles megtagadni egy másik tagállam állampolgárának harmadik ország részére történő kiadatását, ha egy harmadik tagállam hatóságai előzőleg megtagadták az e harmadik országtól származó és egy másik tagállam állampolgárságával rendelkező ugyanazon személlyel szemben kiszabott büntetés végrehajtására irányuló kiadatási kérelem végrehajtását a Charta 19. cikkének (2) bekezdésében és 47. cikkének második bekezdésében biztosított alapvető jogok megsértésének komoly veszélye okán.

III.

A C-268/24 Lalfi ügyben 2025. július 3-án hozott ítélet

Az ESZSZ, az UNICE és a CEEP által a határozott ideig tartó munkaviszonyról kötött keretmegállapodásról szóló, 1999. június 28-i 1999/70/EK tanácsi irányelv mellékletét képező, 1999. március 18-án megkötött, a határozott ideig tartó munkaviszonyról szóló keretmegállapodás 4. szakaszának 1. pontját

a következőképpen kell értelmezni:

azzal ellentétes az olyan - a nemzeti legfelsőbb bíróság által értelmezett - nemzeti szabályozás, amely a tanárok és oktatók továbbképzésének támogatására szolgáló különböző áruk vásárlását és szolgáltatások igénybevételét lehetővé tévő évi 500 euró névértékű elektronikus kártyára való jogosultságot a kinevezett tanárok és oktatók, valamint a tanév időtartamára helyettesítést végző, nem kinevezett tanárok és oktatók számára biztosítja, a rövid távú helyettesítést

végző, nem kinevezett tanárokat és oktatókat azonban e jogosultságból kizárja, kivéve ha e kizárás az e rendelkezés értelmében vett objektív okok igazolják. Önmagában az, hogy ez utóbbiak tevékenysége nem feltétlenül tart a tanév végéig, nem minősül ilyen objektív oknak.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az ESZSZ, az UNICE és a CEEP által a határozott ideig tartó munkaviszonyról kötött keretmegállapodásról szóló, 1999. június 28-i 1999/70/EK tanácsi irányelv (HL 1999. L 175., 43. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 3. kötet, 368. o.) mellékletét képező, 1999. március 18-án megkötött, a határozott ideig tartó munkaviszonyról szóló keretmegállapodás (a továbbiakban: keretmegállapodás) 4. szakaszának értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet ZT, nem kinevezett tanár és a Ministero dell'Istruzione e del Merito (oktatási és kulturális minisztérium, Olaszország; a továbbiakban: minisztérium) között annak tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, hogy megtagadták tőle a tanárok és oktatók számára a továbbképzésük támogatása és szakmai készségeik fejlesztése céljából, különböző áruk vásárlását és szolgáltatások igénybe vételét lehetővé tevő, elektronikus kártya útján nyújtott 500 eurós éves juttatást.

Az alapeljárás

10 A 2020/2021-es tanévben ZT 2020. december 31. előtt megkezdett és az említett tanévre oktatási tevékenységének végig tartó helyettesítést végzett. A következő tanévben többször végzett helyettesítést három különböző oktatási intézményben, három különböző, mégpedig 2021. október 8. és 2021. december 22., 2022. január 24. és 2022. február 10., illetve 2022. február 11. és 2022. május 27. közötti időszakban.

11 ZT e két tanév tekintetében igényelte a 107/2015. sz. törvény 1. cikkének 121. bekezdésében előírt, tanévenként 500 euró névértékű elektronikus kártyát (a továbbiakban: szóban forgó elektronikus kártya).

12 Mivel a minisztérium nem adott helyt a kérelmének, ZT e kártyára való jogosultságának megállapítása iránt keresetet indított a kérdést előterjesztő bíróság, a Tribunale di Lecce (lecei bíróság, Olaszország) előtt.

13 Keresetének alátámasztása érdekében ZT arra hivatkozik, hogy a minisztérium elutasítása ellentétes a keretmegállapodás 4. szakaszával.

14 A kérdést előterjesztő bíróság elöljáróban megjegyzi, hogy az olasz jog szerint a helyettesítések eltérően minősülnek aszerint, hogy azok a 124/1999. sz. törvény 4. cikke 1., 2. vagy 3. bekezdésének hatálya alá tartoznak-e. Így e cikk 1. és 2. bekezdése a tanév december 31. előtt megüresedő és a tanév (oktatási tevékenység) végéig, azaz az adott tanév augusztus 31-ig vagy június 30-ig várhatóan betöltetlenül maradó oktatói és tanári álláshelyek „éves helyettesítésére” vonatkozik, és ezek a tanév időtartamára szóló helyettesítések. Az említett cikk 3. bekezdése az úgynevezett „rövid távú és alkalmi” vagy „ideiglenes” helyettesítésekre, azaz a rövid távú helyettesítésekre vonatkozik.

15 E bíróság pontosítja, hogy a 2022. május 18-i Ministero dell'istruzione (Elektronikus kártya) végzés

(C-450/21, EU:C:2022:411) kihirdetését követően a Corte suprema di cassazione (semmtőszék, Olaszország) a 2023. október 27-i 29961. sz. ítéletében megállapította, hogy a tanév időtartamára helyettesítést végző, nem kinevezett oktatók és tanárok is jogosultak a szóban forgó elektronikus kártyára. A Bíróság azonban nem foglalt kifejezetten állást a rövid távú helyettesítést végző, nem kinevezett oktatók és tanárok ilyen jogának fennállásáról, ami az e tárgykörben érdemben eljáró bíróságok eltérő ítélkezési gyakorlatához vezetett.

16 A kérdést előterjesztő bíróság ugyanakkor úgy véli, hogy ezen ítélet indokolásából, valamint a 2024. március 19-i 7254. sz. végzés indokolásából kitűnik, hogy a Corte suprema di cassazione (semmtőszék) ki kívánta zárni a szóban forgó elektronikus kártya e tanárok és oktatók részére történő kiadását.

17 Hangsúlyozza ugyanis, hogy a Corte suprema di cassazione (semmtőszék) úgy ítélte meg, hogy az olasz jogalkotó kapcsolatot teremtett a szóban forgó elektronikus kártya kiadása és az oktatás éves jellege között, így – a jelen ítélet 15. pontjában említett végzés hatálya alá tartozó – kinevezett tanárokhoz és oktatókhoz képest „elszenvedett hátrányos megkülönböztetés megszüntetéséhez” elegendő, ha az előbbieket jogosultak e juttatásra, amelyre az utóbbiak kizárólag a tanév időtartamára helyettesítést végző, nem kinevezett tanárokként, illetve oktatókként jogosultak, a rövid távú helyettesítést végző tanárok és oktatók viszont egyáltalán nem, mivel kizárólag az éves helyettesítést végző tanárok és oktatók látnak el a kinevezett tanárokhöz „hasonló feladatot”.

18 Ezzel szemben – a kérdést előterjesztő bíróság szerint – a Corte suprema di cassazione (semmtőszék) úgy ítélte meg, hogy amennyiben ezt a jogosultságot az utóbbi típusú helyettesítéseket ellátó oktatók és tanárok számára is elismerik, a szóban forgó elektronikus kártya kiadása és a tanévenkénti oktatási keret között fennállni hivatott kapcsolat „indokolatlanul megváltozna”, még akkor is, ha az e tanárok által ledolgozott munkanapok száma utóbb megegyezőnek bizonyulna a kinevezett tanárok vagy a tanév időtartamára helyettesítést végző tanárok által teljesített munkanapok számával.

19 A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a jelen ügyben a 2020/2021-es tanévet illetően ZT a tanév időtartamára végzett helyettesítést. Nem vitatott tehát, hogy ez év vonatkozásában jogosult a szóban forgó elektronikus kártyára.

20 Ami ZT 2021/2022-es tanévre vonatkozó, a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem szempontjából egyedül releváns kérelmét illeti, a kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy ZT különböző szerződések alapján számos rövid távú helyettesítést halmozott fel.

21 Ennélfogva a Corte suprema di cassazione (semmtőszék) fent említett ítélkezési gyakorlatára tekintettel a kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy ZT-t a 2021/2022-es tanév tekintetében nem illeti meg a szóban forgó elektronikus kártya.

22 Ugyanakkor a kérdést előterjesztő bíróság hajlik annak megállapítására, hogy a szóban forgó elektronikus kártyára való jogosultság ZT-től való megtagadása ellentétes a keretmegállapodásnak a Bíróság által többek között a 2022. május 18-i Ministero dell'istruzione (Elektronikus kártya) végzésben (C-450/21, EU:C:2022:411) értelmezett 4. szakaszával.

23 A kérdést előterjesztő bíróság e tekintetben megjegyzi, hogy a ZT által a 2021/2022-es tanévben

ellátott feladatok és kötelezettségek megegyeztek a határozatlan időre alkalmazott, kinevezett tanárkollégák feladataival és kötelezettségeivel. Ezenkívül a helyettesítést végző, nem kinevezett tanárokat, mint ZT-t, a nemzeti jog értelmében megkövetelt képesítéssel rendelkező oktatói listák alapján veszik fel. A diákokkal szemben ugyanazon kötelezettségek és ugyanolyan képzési kötelezettségek vonatkoznak rájuk, mint a határozatlan időre alkalmazott, kinevezett tanároknak.

24 E bíróság úgy véli, hogy a helyettesítést végző, nem kinevezett tanárok szerződésük időtartama alatt ugyanúgy vesznek részt az oktatási és nevelési ciklus megvalósításában, mint a kinevezett tanárok. Az oktatási terv lényegében előfeltétele valamennyi tanár, így a helyettesítő tanárok tevékenységének, függetlenül attól, hogy milyen típusú helyettesítést végeznek. Pontosítja, hogy valamennyi helyettesítő tanár a munkavégzés ideje alatt egyaránt tagja a tantestületnek.

25 Az említett bíróság egyébiránt úgy véli, hogy a szóban forgó elektronikus kártya és az oktatás éves jellege közötti kapcsolat hipotetikus, különösen mivel e kapcsolat a tanár szándékától függ, aki szabadon dönthet arról, hogy az adott összeget az érintett tanév során elkölti-e, vagy sem. Ezenfelül e kapcsolatot a 107/2015. sz. törvény 1. cikke 121. bekezdésének szövege sem támasztja alá, mivel az e rendelkezésben szereplő, a képzési kínálatra vonatkozó hároméves tervre való hivatkozás inkább a közoktatási kínálathoz, mintsem a tanárok és oktatók képzéséhez kapcsolódik.

26 Így a kérdést előterjesztő bíróság az ezen kártya bevezetése mögött meghúzódó általános célkitűzésekre tekintettel úgy véli, hogy hátrányos megkülönböztetést valósítana meg – és ellentétes lenne a pro rata temporis elvével –, ha a kártyára való jogosultságot egyes nem kinevezett tanárok tekintetében kizárólag a feladataik ellátásának időtartama alapján teljes mértékben kizárnák, annál is inkább, mivel az egy tanév során végzett rövid távú helyettesítések összesített időtartama a gyakorlatban elérheti a tanév időtartamára végzett helyettesítések időtartamát.

27 E körülmények között a Tribunale di Lecce (lecei bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) Úgy kell-e értelmezni a [keretmegállapodás] 4. szakaszát, hogy azzal ellentétes a 107/2015. sz. törvény 1. cikkének 121. és azt követő bekezdései szerinti [elektronikus] kártya kiadásának a helyettesítés időtartamára alapított korlátozása?

2) A fent említett 4. szakasz tükrében a hátrányos megkülönböztetés lehetősége fennállásának kizárására alkalmas „objektív okoknak” tekinthetők-e az adott helyettesítő pedagógus által „betöltendő” személyzeti hiány [124/99. sz. törvény] 4. cikkének 1., 2. vagy 3. bekezdésében meghatározott eseteknek megfelelő típusai?

3) A [...] keretmegállapodás 4. szakasza értelmében vett objektív oknak tekinthető-e az ideiglenes helyettesítésnek ugyanabban a tanévben több, ideiglenes helyettesítésre vonatkozó szerződés alapján különböző iskolákban történő végzése?

4) Mindenesetre úgy kell-e tekinteni, hogy a határozott időre alkalmazott oktatók és tanárok, valamint a határozatlan időre alkalmazott oktatók és tanárok

összehasonlíthatósága kérdésében előzetesen állást kell foglalni, vagy annak az év során végzett helyettesítési tevékenység tényleges időtartamát kell figyelembe venni (például, ha a helyettesítő pedagógus – még ha több szerződés alapján is – a [...] megüresedett álláshely betöltésére [a tanév végéig] alkalmazott helyettesítő pedagógusával egyező ideig végzett munkát)?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

28 Az együttesen vizsgálandó négy kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a keretmegállapodás 4. szakaszának 1. pontját úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan – a nemzeti legfelsőbb bíróság által értelmezett – nemzeti szabályozás, amely a tanárok és oktatók továbbképzésének támogatására szolgáló különböző áruk vásárlását és szolgáltatások igénybevételét lehetővé tévő évi 500 euró névértékű elektronikus kártyára való jogosultságot a kinevezett tanárok és oktatók, valamint a tanév időtartamára helyettesítést végző, nem kinevezett tanárok és oktatók számára biztosítja, a rövid távú helyettesítést végző, nem kinevezett tanárokat és oktatókat azonban e jogosultságból kizárja.

Az elfogadhatóságról

29 Az olasz kormány azt állítja, hogy az előterjesztett kérdések elfogadhatatlanok, mivel a kérdést előterjesztő bíróság véleménye szerint nem kétséges, hogy a keretmegállapodás 4. szakaszára tekintettel a 107/2015. sz. törvény 1. cikkének 121. és azt követő bekezdéseit úgy kell értelmezni, hogy azok egyaránt lehetővé teszik a szóban forgó elektronikus kártyának a rövid távú helyettesítést végző tanárok és oktatók számára történő biztosítását. E körülmények között e bíróságnak a nemzeti jog e rendelkezéseit az uniós joggal összhangban kellett volna értelmeznie, ahelyett hogy olyan kérdéseket terjesztett elő, amelyekkel valójában azt kéri a Bíróságtól, hogy oldja fel a Corte suprema di cassazione (semmitőszék) azon ítélkezési gyakorlatának az uniós jog fényében vett megalapozottságára vonatkozó belső ítélkezési konfliktust, amelyet a kérdést előterjesztő bíróság – egyébként tévesen – úgy értelmez, mint amely arról a kérdésről határozott, hogy e tanárok jogosultak-e a szóban forgó elektronikus kártyára.

30 E tekintetben mindenképp emlékeztetni kell arra, hogy a nemzeti bíróság számára egyáltalán nem tilos, hogy előzetes döntéshozatal céljából olyan kérdést terjesszen a Bíróság elé, amelynek megválaszolása az alapeljárásban részt vevő felek egyikének véleménye szerint nem enged teret semmilyen észszerű kétségnek. Így, még azt feltételezve is, hogy ez a helyzet áll fenn, az ilyen kérdést tartalmazó előzetes döntéshozatal iránti kérelem nem válik elfogadhatatlanná (2024. október 17-i Lufoni ítélet, C-322/23, EU:C:2024:900, 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

31 Továbbá, az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EUMSZ 267. cikk a lehető legszélesebb lehetőséget biztosítja a nemzeti bíróságok számára arra, hogy a Bírósághoz forduljanak, ha azt állapítják meg, hogy az előtűk folyamatban lévő ügyben az uniós jog valamely rendelkezésének értelmezésére vagy érvényességére vonatkozó, a Bíróság döntését igénylő kérdés merül fel. Így a nem utolsó fokon eljáró bíróságnak szabadon kell tudnia döntenie arról, hogy – amennyiben úgy véli, hogy a felsőbb fokú, és akár alkotmányos szintű bíróság jogi

értékelése az uniós joggal ellentétes ítélet meghozatalához vezethet – az általa aggályosnak tekintett kérdéseket a Bíróság elé terjeszti (2021. május 18-i Asociația „Forumul Judecătorilor din România” és társai ítélet, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 és C-397/19, EU:C:2021:393, 133. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

32 Végül a Bíróságnak nem az a feladata, hogy értelmezze a nemzeti jogszabályokat, mivel az a nemzeti bíróságok kizárólagos hatáskörébe tartozik, és a Bíróság nem helyettesítheti a saját értékelésével a kérdést előterjesztő bíróságnak az említett bíróságok ítélkezési gyakorlatának a fejlődésére vonatkozó értékelését (2011. szeptember 8-i Rosado Santana ítélet, C-177/10, EU:C:2011:557, 60. pont).

33 A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy az alapügy megoldásához szüksége van a keretmegállapodás 4. szakaszának értelmezésére, figyelemmel a Corte suprema di cassazione (semmitőszék) e jogvitára alkalmazandó, e bíróság által az említett szakasszal ellentétesnek tartott ítélkezési gyakorlatára.

34 E körülmények között, tekintettel a jelen ítélet 30–32. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatra, az olasz kormány által előadott, a jelen ítélet 29. pontjában ismertetett érvelés nem teheti kérdésessé az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatóságát.

35 Következésképpen e kérdések elfogadhatóak.

Az ügy érdeméről

36 Emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság a 2022. május 18-i Ministero dell’istruzione (Elektronikus kártya) végzésének (C-450/21, EU:C:2022:411) 48. pontjában kimondta, hogy a keretmegállapodás 4. szakaszát úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely kizárólag az oktatási minisztérium által határozatlan időre felvett tanárok és oktatók javára – az e minisztérium által határozott időre felvett tanárok és oktatók javára pedig nem – ismer el az oktatók továbbképzésének támogatása és szakmai készségeik fejlesztése céljából egy olyan elektronikus kártya útján évi 500 euró összegben nyújtott pénzbeli juttatást, amely különböző áruk vásárlására és szolgáltatások igénybevételeire használható fel.

37 Jelen esetben az alapügy az e végzés alapjául szolgáló ügy tárgyát képezővel megegyező nemzeti szabályozásra, vagyis a 107/2015. sz. törvény 1. cikkének 121. és azt követő bekezdéseire vonatkozik, amely előírja, hogy létre kell hozni „az oktatási intézmények minden típusában és szintjén a [...] kinevezett tanárok és oktatók továbbképzésére és képzésére szolgáló, tanévenként 500 euró névértékű elektronikus kártyát”.

38 A kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy a Corte suprema di cassazione (semmitőszék) említett végzést követő, e szabályozásra vonatkozó ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy a szóban forgó elektronikus kártyát immár azonban a tanév időtartamára helyettesítést végző, így a tanévenkénti oktatási keretbe illeszkedő tevékenységet ellátó, nem kinevezett tanároknak és oktatóknak is ki kell adni. Ezzel szemben ezen ítélkezési gyakorlat szerint a ZT-hez hasonló, rövid távú helyettesítést végző, nem kinevezett tanárok és oktatók továbbra sem jogosultak erre, mivel tevékenységük nem illeszkedik e keretbe.

39 E tekintetben elsősorban emlékeztetni kell arra, hogy a keretmegállapodás valamennyi olyan munkavállalóra alkalmazandó, aki a munkáltatójával fennálló határozott idejű munkaviszony keretében díjazás ellenében végez munkát (2022. május 18-i Ministero dell’istruzione [Elektronikus kártya] végzés, C-450/21, EU:C:2022:411, 30. pont; 2024. február 20-i X [A felmondás indokolásának hiánya] ítélet, C-715/20, EU:C:2024:139, 33. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

40 A jelen ügyben, mivel – amint az az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik – ZT-t, aki a 2021/2022-es nem kinevezett tanárként több rövid távú helyettesítést végzett, e jogcímen egy vagy több, a keretmegállapodás 3. szakaszának 1. pontjával összefüggésben értelmezett 2. szakaszának 1. pontja értelmében vett, határozott időre szóló munkaszerződés keretében foglalkoztatták, az alapeljárás e keretmegállapodás hatálya alá tartozik.

41 Másodsorban, a határozott időre alkalmazott munkavállalókkal szembeni, a határozatlan időre alkalmazott munkavállalókhoz képest kedvezőtlen bánásmódnak a keretmegállapodás 4. szakaszának 1. pontjában foglalt tilalma a munkavállalók foglalkoztatási feltételeire vonatkozik.

42 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint annak meghatározásához, hogy valamely intézkedés a keretmegállapodás 4. szakaszának 1. pontja értelmében vett „foglalkoztatási feltételek” fogalma alá tartozik-e, a döntő kritérium éppen a foglalkoztatás, vagyis a munkavállaló és munkáltatója között fennálló munkaviszony (2022. május 18-i Ministero dell’istruzione [Elektronikus kártya] végzés, C-450/21, EU:C:2022:411, 33. pont; 2024. február 20-i X [A felmondás indokolásának hiánya] ítélet, C-715/20, EU:C:2024:139, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

43 A jelen ügyben, amint azt a kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, emlékeztetni kell arra, hogy a 2022. május 18-i Ministero dell’istruzione (Elektronikus kártya) végzés (C-450/21, EU:C:2022:411) 36–38. pontjában foglalt értékelésekre tekintettel a szóban forgó elektronikus kártyát a keretmegállapodás 4. szakaszának 1. pontja értelmében vett „foglalkoztatási feltételek” körébe tartozónak kell tekinteni.

44 Harmadsorban, a határozott időre alkalmazott munkavállalók és a határozatlan időre alkalmazott munkavállalók közötti hátrányos megkülönböztetés kiküszöbölésére irányuló céljának megfelelően a keretmegállapodás 4. szakaszának 1. pontja tiltja, hogy a foglalkoztatási feltételek szempontjából a határozott időre alkalmazott munkavállalók kedvezőtlenebb bánásmódban részesüljenek, mint a velük összehasonlítható, határozatlan időre alkalmazott munkavállalók, csupán azért, mert határozott idejű munkaszerződéssel vagy munkaviszonnyal rendelkeznek, kivéve ha az eltérő bánásmód objektív okokkal igazolható (lásd ebben az értelemben: 2022. május 18-i Ministero dell’istruzione [Elektronikus kártya] végzés, C-450/21, EU:C:2022:411, 39. pont; 2024. február 20-i X [A felmondás indokolásának hiánya] ítélet, C-715/20, EU:C:2024:139, 42. és 45. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

45 E célból a keretmegállapodás kizárólag a határozott időre alkalmazott munkavállalók és a velük összehasonlítható, határozatlan időre alkalmazott munkavállalók közötti eltérő bánásmód tekintetében

hajtotta végre és konkretizálta a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvét (2022. május 18-i Ministero dell'istruzione [Elektronikus kártya] végzés, C-450/21, EU:C:2022:411, 40. pont; 2018. június 5-i Grupo Norte Facility ítélet, C-574/16, EU:C:2018:390, 47. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

46 E tekintetben, ami először is a keretmegállapodás 4. szakaszának 1. pontja értelmében vett eltérő bánásmód fennállását illeti, az előzetes döntéshozatalra utaló határozatnak a jelen ítélet 38. pontjában felidézett indokolásából az következik, hogy a szóban forgó elektronikus kártyára nemcsak a határozatlan időre alkalmazott, kinevezett oktatók és tanárok jogosultak, hanem a határozott időre alkalmazott, nem kinevezett oktatók és tanárok is, amennyiben a tanév időtartamára végeznek helyettesítést, a határozott időre alkalmazott, nem kinevezett oktatók és tanárok, akik rövid távú helyettesítést végeznek, azonban nem.

47 Az olasz kormány ebből azt a következtetést vonja le, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések valójában nem a határozott időre alkalmazott munkavállalók és a határozatlan időre alkalmazott munkavállalók közötti, hanem a határozott időre alkalmazott munkavállalók két kategóriája közötti eltérő bánásmódra vonatkoznak, amely nem tartozik a keretmegállapodás hatálya alá.

48 E tekintetben ugyanakkor pontosítani kell egyrészt, hogy a kérdést előterjesztő bíróság azáltal, hogy ez utóbbi eltérő bánásmódra is felhívja a figyelmet, csak azt kívánja nyilvánvalóvá tenni, hogy bár a 2022. május 18-i Ministero dell'istruzione (Elektronikus kártya) végzés (C-450/21, EU:C:2022:411) alapjául szolgáló ügyben szóban forgó kedvezőtlenebb bánásmódot megszüntették a tanév időtartamára helyettesítést végző, nem kinevezett tanárok és oktatók tekintetében, az továbbra is fennáll a rövid távú helyettesítést végző, nem kinevezett tanárok és oktatók tekintetében. Így a határozatlan időre alkalmazott, kinevezett tanárok és a határozott időre alkalmazott, nem kinevezett tanárok közötti eltérő bánásmód csupán részleges megszüntetése azt jelenti, hogy a nem kinevezett tanárok és oktatók egy része továbbra is eltérő bánásmódban részesül a kinevezett tanárokhoz képest.

49 Másrészt, a Bíróság kimondta, hogy a keretmegállapodás 4. szakasza 1. pontjának szövegéből az következik, hogy ahhoz, hogy a határozott időre alkalmazott munkavállalók megalapozottan követelhesék az e szakaszból eredő előnyöket, elegendő, ha e határozott időre alkalmazott munkavállalók kevésbé kedvező bánásmódban részesülnek, mint a velük összehasonlítható helyzetben lévő, határozatlan időre alkalmazott munkavállalók (2019. június 20-i Ustariz Aróstegui ítélet, C-72/18, EU:C:2019:516, 31. pont).

50 Ebből következik, hogy a keretmegállapodás 4. szakaszának 1. pontja értelmében vett eltérő bánásmód fennállása nem zárható ki pusztán amiatt, hogy az a határozott időre alkalmazott munkavállalóknak csak egy részét érinti, ellenkező esetben indokolatlanul szűkülne az e rendelkezés által biztosított hátrányos megkülönböztetéssel szembeni védelem hatálya, amelynek – amint arra lényegében az Európai Bizottság is rámutatott – a jelen ítélet 39. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatnak megfelelően valamennyi határozott időre alkalmazott munkavállalóra ki kell terjednie.

51 E körülmények között az alapügyben szóban forgóhoz hasonló nemzeti szabályozás eltérő

bánásmódot teremt a rövid távú helyettesítést végző, határozott időre alkalmazott, nem kinevezett tanárok és oktatók hátrányára a határozatlan időre alkalmazott, kinevezett oktatókhoz és tanárokhoz képest.

52 Következésképpen másodszor meg kell vizsgálni, hogy a rövid távú helyettesítést végző, nem kinevezett tanárok és oktatók az érintett kinevezett tanárokkal összehasonlítható helyzetben vannak-e.

53 E tekintetben annak értékeléséhez, hogy az érintettek a keretmegállapodás értelmében vett azonos vagy hasonló munkát végeznek-e, a keretmegállapodás 3. szakasza 2. pontjának és 4. szakasza 1. pontjának megfelelően meg kell vizsgálni, hogy figyelembe véve az összes olyan tényezőt, mint a munka jellege, a képesítési feltételek és a foglalkoztatási feltételek, az említett személyeket hasonló helyzetben lévőnek lehet-e tekinteni (2022. május 18-i Ministero dell'istruzione [Elektronikus kártya] végzés, C-450/21, EU:C:2022:411, 41. pont; 2024. február 20-i X [A felmondás indokolásának hiánya] ítélet, C-715/20, EU:C:2024:139, 47. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

54 A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság több, annak bizonyítására irányuló körülményre hivatkozik, hogy a rövid távú helyettesítést végző, nem kinevezett tanárok és oktatók, mint ZT, és a kinevezett tanárok és oktatók összehasonlítható helyzetben vannak.

55 E bíróság ugyanis hangsúlyozza, hogy ZT a 2021/2022-es tanévben több rövid távú, néhány héttől néhány hónapig terjedő időszakokat lefedő helyettesítést végzett, amelyek során ugyanazokat a feladatokat és kötelezettségeket látta el, mint az érintett oktatási intézményekben foglalkoztatott kinevezett tanárok. Hozzáteszi, hogy a nem kinevezett tanárokat ugyanazok a kötelezettségek terhelik a diákokkal szemben, valamint ugyanazok a képzési kötelezettségek vonatkoznak rájuk, mint az érintett kinevezett tanárookra, függetlenül attól, hogy milyen típusú helyettesítést végeznek.

56 E tényezők közül az következik, hogy a ZT-hez hasonló, nem kinevezett tanároknak a rövid távú helyettesítésük keretében ellátott feladatai főszabály szerint összehasonlíthatónak tűnnek a kinevezett tanárok feladataival.

57 A feladataik összehasonlíthatóságát a priori nem teheti kérdésessé önmagában az, hogy – amint azt lényegében az olasz kormány előadja – kizárólag a kinevezett tanárok és a tanév időtartamára, így a június 30. és augusztus 31. közötti iskolai szünet időszakában is helyettesítést végző, nem kinevezett tanárok végeznek „kollegiális jellegű tevékenységeket”, köztük a sajátos készségeket igénylő felzárkóztatást.

58 Egyrészt ugyanis ezen érvelés szerint a „kollegiális jellegű tevékenységeket” a tanév időtartamára helyettesítést végző, nem kinevezett tanárok az oktatási tevékenység végéig, vagyis a tanév június 30-ig nem látják el, ugyanakkor e nem kinevezett tanárok a Corte suprema di cassazione (semmitőszék) által értelmezett nemzeti szabályozásnak megfelelően jogosultak a szóban forgó elektronikus kártyára, tehát úgy tűnik, hogy a kinevezett tanárokkal összehasonlítható helyzetben lévőnek tekintik őket.

59 E tekintetben egyébként a Bíróság rendelkezésére álló iratokból sem tűnik ki, hogy e „kollegiális jellegű tevékenységeket” – különösen az oktatási tevékenységük viszonylatában – döntő szerepet játszanának a tanév időtartamára helyettesítést végző, nem kinevezett tanárok és oktatók feladatainak ellátásában.

60 Másrészt semmi nem utal arra, hogy a ZT-hez hasonló, nem kinevezett tanárok által végezhető helyettesítések alkalmasint rövid ideig tartó és alkalmi jellege egyébiránt lényegesen megváltoztatná e tanárok feladatait, vagy akár tanári munkájuk jellegét, illetve e munka elvégzésének feltételeit. Mindazonáltal az előterjesztő bíróság feladata, hogy ezt a kérdést értékelje, mivel egyedül e bíróság rendelkezik az összes releváns információval (lásd ebben az értelemben: 2023. november 30-i Ministero dell'Istruzione és INPS ítélet, C-270/22, EU:C:2023:933, 68. pont).

61 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróságnak nem kell figyelembe vennie az egymást követő rövid távú helyettesítések – tényleges vagy tervezett – teljes időtartamát, mivel azon munka időtartama, amelyre a határozott időre alkalmazott munkavállalót foglalkoztatták, önmagában nem tartozik a jelen ítélet 53. pontjában említett, az érintett személyek által ellátott feladatok összehasonlíthatóságának értékelése szempontjából releváns tényezők közé.

62 Harmadszor meg kell határozni, hogy a határozott időre alkalmazott munkavállalók és az összehasonlítható helyzetben lévő, határozatlan időre alkalmazott munkavállalók közötti esetleges eltérő bánásmód igazolható-e a keretmegállapodás 4. szakaszának 1. pontja értelmében vett „objektív okokkal”.

63 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az ezen 4. szakasz 1. pontja értelmében vett „objektív okok” fogalma azt követeli meg, hogy az eltérő bánásmód igazolására a szóban forgó foglalkoztatási feltételt jellemző pontos és konkrét tényezők fennállása, e bánásmód megjelenésének sajátos környezete, továbbá objektív és átlátható kritériumok alapján kerüljön sor annak vizsgálata érdekében, hogy az eltérő bánásmód valós igényre ad-e választ, a kitűzött cél elérésére alkalmas-e, illetve ahhoz szükséges-e. E tényezők eredhetnek például azon feladatok különös jellegéből vagy sajátos jellemzőiből, amelyek ellátására a határozott idejű szerződéseket megkötötték, illetve – adott esetben – az egyik tagállam által elérni kívánt jogszerű szociálpolitikai célból (2022. május 18-i Ministero dell'Istruzione [Elektronikus kártya] végzés, C-450/21, EU:C:2022:411, 45. pont; 2024. február 20-i X [A felmondás indokolásának hiánya] ítélet, C-715/20, EU:C:2024:139, 59. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

64 A jelen ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatnak a Corte suprema di cassazione (semmitőszék) jelen ítélet 15–18. pontjában említett ítélkezési gyakorlatára vonatkozó indokolásából kitűnik, hogy az alapügyben szóban forgó eltérő bánásmód létjogosultságát a szóban forgó elektronikus kártya célja adja, amely az olasz jogalkotó diszkrecionális jogkörében hozott döntésnek megfelelően abban áll, hogy csak a tanévenkénti keretek között nyújtott oktatást támogatja, és úgy tekinti, hogy a rövid távú helyettesítéssel megbízott, nem kinevezett tanárok és oktatók által végzett oktatási feladatok nem tartoznak ebbe a keretbe.

65 Az olasz kormány ebben az összefüggésben hozzáteszi, hogy ez az eltérő bánásmód a rövid távú helyettesítések keretében végzett feladatok sajátos jellegéből fakad, mivel az érintett tanárokat és oktatókat akár heti kevés órászámban és több különböző intézményben is foglalkoztathatják, hogy az éves

tantervtől gyakran eltérő tananyagokat tanítsanak. E kormány költségvetési megfontolásokra is hivatkozik.

66 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a tagállamok széles mérlegelési mozgásterrel rendelkeznek nemcsak a szociál- és foglalkoztatáspolitikai területét érintően meghatározott cél, hanem az e cél elérésére alkalmas intézkedések megválasztása terén is (2021. március 17-i Consulmarketing ítélet, C-652/19, EU:C:2021:208, 63. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

67 Mindazonáltal egyrészt, még ha feltételezzük is, hogy az alapügyben szóban forgó nemzeti szabályozásnak ténylegesen az a célja, hogy kifejezetten és kizárólagosan a tanévenkénti keretek szerint szervezett iskolai oktatást támogassa, az is szükséges, hogy a határozatlan időre szóló munkaviszonnyal rendelkező, kinevezett tanárok és a határozott időre szóló munkaviszony keretében rövid távú helyettesítést végző, nem kinevezett tanárok közötti eltérő bánásmód valós igényre adjon választ, és valójában ne olyan tényezők alapuljon, amely általános és absztrakt módon kizárólag a foglalkoztatás időtartamára utal (lásd ebben az értelemben: 2024. február 20-i X [A felmondás indokolásának hiánya] ítélet, C-715/20, EU:C:2024:139, 63. pont), aminek vizsgálata a kérdést előterjesztő bíróság feladata.

68 Az 1999/70 irányelv és a keretmegállapodás céljait ugyanis lényegüktől fosztaná meg annak elismerése, hogy valamely munkaviszony ideiglenes jellege önmagában elegendő a határozott időre alkalmazott munkavállalók és a határozatlan időre alkalmazott munkavállalók közötti eltérő bánásmód igazolásához, továbbá a határozott időre alkalmazott munkavállalók számára hátrányos helyzet állandósulását eredményezné (2019. június 20-i Ustariz Aróstegui ítélet, C-72/18, EU:C:2019:516, 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2022. május 18-i Ministero dell'Istruzione [Elektronikus kártya] végzés, C-450/21, EU:C:2022:411, 46. pont).

69 Másrészt és mindenesetre az ilyen eltérő bánásmódnak azonkívül, hogy valós igényre kell választ adnia, alkalmasnak kell lennie a kitűzött cél elérésére, és ahhoz szükségesnek kell lennie. Ezen túlmenően e célkitűzést koherens és szisztematikus módon kell követni (2024. február 20-i X [A felmondás indokolásának hiánya] ítélet, C-715/20, EU:C:2024:139, 65. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

70 A jelen ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a rövid távú helyettesítést végző, nem kinevezett tanárookra bízott feladatok nem különböznek lényegesen a kinevezett tanárok feladataitól, amint az a jelen ítélet 55. pontjában már megállapításra került. A kérdést előterjesztő bíróság egyébiránt hangsúlyozza, hogy ezek a nem kinevezett tanárok ugyanúgy részt vesznek „az oktatási és nevelési ciklus megvalósításában”.

71 Ebből következően, hogy az olasz kormány állításával ellentétben úgy tűnik, hogy a rövid távú helyettesítéssel megbízott, nem kinevezett tanárok – az alkalmazásuk időtartama alatt – az általuk helyettesített, kinevezett tanárokhöz hasonló, az érintett oktatási intézmények éves tantervének keretében illeszkedő oktatási tevékenységet végeznek. Ennélfogva, amint arra a Bizottság szintén rámutatott, az éves oktatás színvonalának javítására irányuló célkitűzés fényében következetlennek tűnik, hogy a rövid távú helyettesítést

végző tanárokat kizárják a szóban forgó elektronikus kártyára való jogosultságból.

72 Ennek keretében az alapügyben szóban forgó foglalkoztatási feltétel jellemzőit illetően megjegyzendő, hogy a kérdést előterjesztő bíróság szerint a 107/2015. sz. törvény 1. cikke 121. bekezdésének szövegére tekintettel a szóban forgó elektronikus kártya az általánosságban az oktatási tevékenységhez hozzájáruló áruk és szolgáltatások széles körének megvásárlására használható fel, és nem csak a kifejezetten a kinevezett oktatók és tanárok számára esetlegesen fenntartott különleges feladatokhoz kapcsolódó áruk vásárlására és szolgáltatások igénybevételére.

73 Egyébiránt úgy tűnik, hogy az alapügyben szóban forgó eltérő bánásmód meghaladja az elérni kívánt cél megvalósításához szükséges mértéket, mivel valamennyi kinevezett tanár és oktató jogosult a szóban forgó elektronikus kártyára, függetlenül attól, hogy ténylegesen a tanévenkénti oktatási keretbe illeszkedő tevékenységet végeznek-e. Ráadásul, amint arra a Bizottság hivatkozott, a rövid távú helyettesítést végző tanároknak még nagyobb igényük lehet a képzésre, amennyiben szakmai életük elején állnak, vagy különböző iskolákban különböző tantárgyak oktatására veszik fel őket.

74 Ami a költségvetési korlátok betartásának az olasz kormány által hivatkozott szükségességét illeti, elegendő emlékeztetni arra, hogy bár költségvetési megfontolások szolgálhatnak valamely tagállam szociálpolitikai döntéseinek alapjául, és befolyásolhatják az általa elfogadni kívánt intézkedések jellegét vagy terjedelmét, önmagukban nem minősülnek az e politika céljának, következésképpen nem igazolhatják a határozott időre alkalmazott munkavállalók hátrányára eltérő bánásmódot eredményező nemzeti szabályozás alkalmazását (lásd ebben az értelemben: 2014. november 26-i Mascolo és társai ítélet, C-22/13, C-61/13–C-63/13 és C-418/13, EU:C:2014:2401, 110. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

75 Végül pontosítani kell, hogy úgy tűnik, az alapügyben szóban forgó nemzeti szabályozás nem alkalmazza a keretmegállapodás 4. szakaszának 2. pontjában említett és a kérdést előterjesztő bíróság által hivatkozott pro rata temporis elvét, mivel a szóban forgó elektronikus kártya útján nyújtott éves juttatás összege állandó, és nem függ az érintett tanárok által tényleges ledolgozott időszakok időtartamától.

76 E körülmények között úgy tűnik, hogy az alapügyben szóban forgó nemzeti szabályozás nem felel meg a jelen ítélet 69. pontjában említett követelményeknek, amelynek vizsgálata azonban végső soron a kérdést előterjesztő bíróság feladata.

77 A fenti megfontolások összességére tekintettel az előterjesztett kérdésekre azt a választ kell adni, hogy a keretmegállapodás 4. szakaszának 1. pontját úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan – a nemzeti legfelsőbb bíróság által értelmezett – nemzeti szabályozás, amely a tanárok és oktatók továbbképzésének támogatására szolgáló különböző áruk vásárlását és szolgáltatások igénybevételét lehetővé tévő évi 500 euró névértékű elektronikus kártyára való jogosultságot a kinevezett tanárok és oktatók, valamint a tanév időtartama helyettesítést végző, nem kinevezett tanárok és oktatók számára biztosítja, a rövid távú helyettesítést végző, nem kinevezett tanárokat és oktatókat azonban e jogosultságból kizárja, kivéve ha e kizárást az e rendelkezés értelmében vett objektív okok

igazolják. Önmagában az, hogy ez utóbbiak tevékenysége nem feltétlenül tart a tanév végéig, nem minősül ilyen objektív oknak.

IV.

A C-808/23 Högkullen ügyben 2025. július 3-án hozott ítélet

A közös hozzáadottértékadó-rendszerről szóló, 2006. november 28-i 2006/112/EK tanácsi irányelv 72. és 80. cikkét

a következőképpen kell értelmezni:

azokkal ellentétes, ha az anyavállalat által a leányvállalatainak azok aktív irányítása keretében nyújtott szolgáltatásokat az adóhatóság minden esetben egyetlen egységet képező szolgáltatásnak tekinti, amely kizárja, hogy e szolgáltatások szabadpiaci forgalmi értéke az ezen irányelv 72. cikkének első bekezdésében előírt összehasonlítási módszer alkalmazásával meghatározható legyen.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a közös hozzáadottértékadó-rendszerről szóló, 2006. november 28-i 2006/112/EK tanácsi irányelv (HL 2006. L 347., 1. o.; helyesbítések: HL 2007. L 335., 60. o.; HL 2015. L 323., 31. o.; a továbbiakban: héairányelv) 72. és 80. cikkének értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a Högkullen AB és a Skatteverket (adóhatóság, Svédország; a továbbiakban: adóhatóság) között a Högkullen által a leányvállalatai részére 2016-ban nyújtott szolgáltatások szabadpiaci forgalmi értékének meghatározása tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Az alapeljárás

8 A Högkullen egy ingatlankezelő csoport anyavállalata, amely aktívan részt vesz leányvállalatai irányításában. E címen 2016-ban e társaságok részére ügyvezetési, pénzügyi, ingatlankezelési, befektetési, informatikai és személyzeti igazgatási szolgáltatásokat nyújtott, összesen körülbelül 2,3 millió svéd korona (SEK) (hőzávetőleg 204 200 euró) összegben, amelyre héát számítottak fel.

9 Ezt az ellenértéket az úgynevezett „költség-plusz” módszer alkalmazásával határozták meg, és az a Högkullen részéről a szolgáltatások beszerzésével és nyújtásával kapcsolatban felmerült költségeknek megfelelő összegből és haszonkulcsból állt. E tekintetben e társaság olyan felosztási kulcsot alkalmazott, amely esetében az irányítási költségeit és az olyan költségeket, mint a helyiségek költségei, a telefon-, az informatikai, a vállalati vendéglátási és az utazási költségek meghatározott százalékát a leányvállalatoknak nyújtott szolgáltatásokhoz kapcsolódónak tekintették. Ezzel szemben úgy ítélte meg, hogy a „résztvényesek” költségei, mint például az elszámolások lezárásának költségei, a könyvvizsgálat és a közgyűlés költségei, valamint a tőkebevonás költségei nem kapcsolódtak a nyújtott szolgáltatásokhoz. E költségeket tehát kizárták az említett ellenérték számításából, csakhogy, mint a tervezett új résztvénykibocsátáshoz és a tőzsdei jegyzéshez kapcsolódó költségeket.

10 A Högkullen összes költsége 2016-ban hozzávetőleg 28 millió SEK (hozzávetőleg 2 484 000 euró) összeget tett ki. Ennek az összegnek mintegy a fele héaköteles költségekre vonatkozott, míg a fennmaradó rész héamentes költségekre és egyéb héamentes költségekre, például bérköltségekre. E társaság levonta az összes az általa viselt azon költségekre előzetesen felszámított héát, amely után héát számítottak fel, ami magában foglalta a „részvényesek” költségeire vonatkozó héát is.

11 Az adóhatóság úgy ítélte meg, hogy a Högkullen által a leányvállalatai részére nyújtott szolgáltatásokat a szabadpiaci forgalmi értéknél alacsonyabb áron számlázták ki. Mivel e hatóság szerint nem volt a piacon szabadon kínált hasonló szolgáltatás, az adóalapot az e társaság által 2016-ban viselt összes költségnek megfelelő összegben határozta meg.

12 Miután 2021. március 3-i ítéletével a Kammarrätten i Göteborg (göteborgi közigazgatási fellebbviteli bíróság, Svédország) másodfokon helybenhagyta az adóhatóságnak a Högkullen adóalapjának újraértékelésére vonatkozó határozatát, a Högkullen fellebbezést nyújtott be ezen ítélettel szemben a Högsta förvaltningsdomstolenhez (legfelsőbb közigazgatási bíróság, Svédország), amely a kérdést előterjesztő bíróság.

13 A kérdést előterjesztő bíróság emlékeztet arra, hogy a héairányelv 80. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében intézkedéseket lehet hozni annak biztosítására, hogy az adóalap megfeleljen a szabadpiaci forgalmi értéknek, amennyiben az érintett adóalanyok között szervezeti kapcsolat áll fenn, az ellenérték alacsonyabb, mint a szabadpiaci forgalmi érték, és a szolgáltatás igénybevevője nem teljes mértékben jogosult a héa levonására. Míg e feltételek közül az első és a harmadik a jelen ügyben teljesül, továbbra is kétségek merülnek fel azzal kapcsolatban, hogy mit kell „szabadpiaci forgalmi érték” alatt érteni.

14 Az eljárás felei nem értenek egyet abban, hogy a 72. cikk első bekezdése alkalmazható-e az anyavállalat által a leányvállalatai részére nyújtott szolgáltatások szabadpiaci forgalmi értékének meghatározására. E rendelkezésből többek között kitűnik, hogy a „szabadpiaci forgalmi érték” fogalma arra a teljes összegre vonatkozik, amelyet a megrendelőnek tisztességes versenyfeltételek mellett egy független szolgáltatónak kellene fizetnie a szóban forgó szolgáltatások igénybevételeért.

15 E tekintetben a Högkullen azt állítja, hogy az anyavállalat által a leányvállalatainak nyújtott különböző szolgáltatásokat külön-külön kell értékelni, és hogy az egyenértékű szolgáltatások a szabadpiacon is beszerezhetők. Ezzel szemben az adóhatóság azt állítja, hogy a leányvállalatok valamely anyavállalat általi aktív irányítása olyan egységes átfogó szolgáltatásnak minősül, amelynek a szabadpiacon független felek között nincs megfelelője. Mivel az anyavállalat és leányvállalatai által alkotott csoport egyedi szolgáltatásairól van szó, azok szabadpiaci forgalmi értéke nem határozható meg a héairányelv 72. cikke első bekezdésének rendelkezései alapján, hanem azt ezen 72. cikk második bekezdésének rendelkezései alapján kell elvégezni.

16 A kérdést előterjesztő bíróság szerint a Bíróságnak tisztázni kell azt a kérdést, hogy az adóhatósághoz hasonlóan úgy lehet-e tekinteni, hogy a szóban forgó szolgáltatástípus tekintetében nem léteznek

szabadon kínált hasonló szolgáltatások a piacon, és ezért a héairányelv 72. és 80. cikkével összeegyeztethető, ha ebben az esetben mindig az ezen irányelv 72. cikkének második bekezdésében szereplő vagylagos szabály alapján határozzák meg a szabadpiaci forgalmi értéket.

17 E 72. cikk második bekezdését illetően az e bíróság előtt folyamatban lévő jogvitában részt vevő felek álláspontja is eltér. E rendelkezés értelmében a szabadpiaci forgalmi érték olyan összeg, amely nem alacsonyabb az adóalanyok a szolgáltatás nyújtásával kapcsolatban felmerülő teljes költségénél. A Högkullen szerint az általa a szóban forgó ellenérték kiszámításához alkalmazott költség-plusz módszer azt eredményezi, hogy az ellenérték legalább a nála a szolgáltatásnyújtás során felmerült költségekkel egyenértékű. Ezzel szemben az adóhatóság azt állítja, hogy az anyavállalat valamennyi költsége a leányvállalatoknak nyújtott szolgáltatások költségeinek felel meg.

18 A kérdést előterjesztő bíróság tehát azt kívánja megtudni, hogy amennyiben az anyavállalat tevékenysége kizárólag a leányvállalatai aktív irányításában áll, és e társaság levonta a költségeire eső előzetesen felszámított héa teljes összegét, összeegyeztethető-e a héairányelv 72. és 80. cikkével az, ha úgy tekintik, hogy az említett társaság összes költsége, beleértve a részvényesi költségeket is, az ugyanezen társaság által a leányvállalatainak nyújtott szolgáltatásokkal kapcsolatban felmerült költségeknek minősül.

19 E körülmények között a Högsta förvaltningsdomstolen (legfelsőbb közigazgatási bíróság, Svédország) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) Az adóalap újraértékelésére vonatkozó nemzeti rendelkezések alkalmazása során összeegyeztethető-e a héairányelv 72. és 80. cikkével, hogy ha az anyavállalat a jelen ügyben szóban forgó típusú szolgáltatásokat nyújt leányvállalatai részére, e szolgáltatásokat mindig olyan [egyedi] szolgáltatásoknak kell tekinteni, amelyek szabadpiaci forgalmi értéke nem határozható meg [az ezen irányelv 72. cikkének első bekezdésében] előírt összehasonlítással?

2) Az adóalap újraértékelésére vonatkozó nemzeti rendelkezések alkalmazása során összeegyeztethető-e a héairányelv 72. és 80. cikkével annak megállapítása, hogy az anyavállalat összes kiadása, beleértve a tőkebevonás és a részvényesek költségeit is, a társaságnál a leányvállalatai részére történő szolgáltatásnyújtás során felmerült költségnek minősül, ha az anyavállalat egyedi tevékenysége a leányvállalatai aktív irányításából áll, és az anyavállalat a beszerzései után előzetesen megfizetett valamennyi héát levonta?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

20 Első kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a héairányelv 72. és 80. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes, ha az anyavállalat által a leányvállalatainak azok aktív irányítása keretében nyújtott szolgáltatásokat az adóhatóság minden esetben egyetlen egységet képező

szolgáltatásnak tekinti, amely kizárja, hogy e szolgáltatások szabadpiaci forgalmi értéke az ezen irányelv 72. cikkének első bekezdésében előírt összehasonlítási módszer alkalmazásával meghatározható legyen.

21 E kérdés megválaszolása érdekében emlékeztetni kell arra, hogy a héairányelv 73. cikkében foglalt általános szabály alapján az ezen irányelv 74–77. cikkében foglaltaktól eltérő termékértékesítés és szolgáltatásnyújtás esetén az adóalap tartalmaz mindent, ami azon teljesítés ellenértékét képezi, amelyet ezért az ügyletért a vevőtől, a szolgáltatás megrendelőjétől vagy harmadik személytől az eladó vagy a szolgáltatás nyújtója kap, vagy amelyet e személyeknek kapniuk kell, beleértve az ezen értékesítés árát közvetlenül befolyásoló támogatásokat. A felek által rögzített, és az adóalany által ténylegesen kapott ellenértékről, nem pedig objektív kritériumok, például a piaci érték vagy az adóhatóság által meghatározott referenciaérték alapján becsült értékről van tehát szó (lásd ebben az értelemben: 2013. november 7-i Tulică és Plavoin ítélet, C-249/12 és C-250/12, EU:C:2013:722, 33. pont; 2021. november 25-i Amper Metal ítélet, C-334/20, EU:C:2021:961, 28. pont).

22 Az adócsalás és az adókikerülés megelőzése érdekében a héairányelv 80. cikke (1) bekezdésének a) pontja kivételt állapít meg az ezen irányelv 73. cikkében előírt általános szabály alól (lásd ebben az értelemben: 2021. november 25-i Amper Metal ítélet, C-334/20, EU:C:2021:961, 29. pont), amennyiben lehetővé teszi annak megállapítását, hogy az adóalap az ügylet szabadpiaci értéke legyen abban az esetben, ha először is ezen ügylet olyan kedvezményezettnek részére értékesített termék vagy nyújtott szolgáltatás, akikhez (amelyekhez) az értékesítőt (szolgáltatót) családi vagy más szoros személyes kapcsolat, vezetői beosztás vagy tagság szerinti kapcsolat, valamint tulajdonosi, pénzügyi vagy jogi kapcsolat fűzi, másodsorban ha az ellenérték alacsonyabb a szabadpiaci forgalmi értéknél, és harmadszor ha a termékértékesítés vagy a szolgáltatás igénybevevője nem jogosult teljes mértékben levonni a héat.

23 A jelen ügyben a Högkullen által a leányvállalatai részére nyújtott szolgáltatásokat illetően nem vitatott, hogy a héairányelv 80. cikke (1) bekezdése a) pontja alkalmazásának az előző pontban említett első és harmadik feltétele teljesül. Ezzel szemben kétségek merülnek fel a „szabadpiaci forgalmi értékre” vonatkozó második feltétel alkalmazását illetően.

24 E fogalmat a héairányelv 72. cikkének első bekezdése úgy határozza meg, mint az a teljes összeg, amelyet tisztességes versenyfeltételek mellett a megrendelőnek ugyanazon értékesítési szinten, mint amelyen a szolgáltatásnyújtásra sor kerül, egy független szolgáltatónak kellene fizetnie abban az időpontban a kérdéses szolgáltatásért azon tagállamban, amelyben a szolgáltatás adóztatandó.

25 Márpedig az adóhatóság azt állítja, hogy olyan körülmények között, mint amelyekről az alapügyben szó van, főszabály szerint nem lehetséges a szabadpiaci forgalmi érték meghatározása e 72. cikk első bekezdésének megfelelően, mivel a leányvállalatok anyavállalat általi aktív irányítása olyan egységes átfogó szolgáltatásnak minősül, amelynek megfelelője nem létezik független felek között a szabadpiacon.

26 E tekintetben az állandó ítélkezési gyakorlat szerint, ha valamely ügylet több műveletből, illetve

cselekményből áll, a kérdéses ügyletre irányadó valamennyi körülményt figyelembe kell venni annak eldöntéséhez, hogy a héa szempontjából két, illetve több különböző ügyletről, vagy egyetlen egységet képező ügyletről van-e szó (2024. április 18-i Companhia União de Crédito Popular ítélet, C-89/23, EU:C:2024:333, 34. pont; 2024. október 17-i Digital Charging Solutions ítélet, C-60/23, EU:C:2024:896, 46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

27 Közelebbről, jöllehet a héairányelv 1. cikke (2) bekezdésének második albekezdéséből az következik, hogy általában valamennyi ügyletet a héa szempontjából elkülönültnek és függetlennek kell tekinteni, a gazdasági szempontból egyetlen szolgáltatásból álló ügyletet a héarendszer működőképességének megőrzése miatt nem szabad mesterségesen elemekre bontani. Egyetlen egységet képező ügylet áll fenn, amennyiben az adóalany két vagy több, az ügyfél részére teljesített művelete, illetve cselekménye annyira szorosan kapcsolódik egymáshoz, hogy azok objektíve egyetlen oszthatatlan gazdasági ügyletet alkotnak, amelynek elemekre bontása mesterséges lenne (2024. április 18-i Companhia União de Crédito Popular ítélet, C-89/23, EU:C:2024:333, 35. pont; 2024. október 17-i Digital Charging Solutions ítélet, C-60/23, EU:C:2024:896, 47. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

28 Ezenkívül, bizonyos körülmények között, több alakilag különálló szolgáltatást, amelyeket külön-külön is nyújthatnak, és amelyek ennek megfelelően önmagukban adókötelesnek vagy adómentesnek minősülhetnek, egyetlen ügyletnek kell tekinteni abban az esetben, ha e szolgáltatások egymástól nem függetlenek (2024. április 18-i Companhia União de Crédito Popular ítélet, C-89/23, EU:C:2024:333, 36. pont; 2024. október 17-i Digital Charging Solutions ítélet, C-60/23, EU:C:2024:896, 48. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

29 Ez az eset áll fenn különösen akkor, ha egy vagy több elem egyetlen főszolgáltatást alkot, míg a többi elemet úgy kell tekinteni, mint amelyek egy vagy több, a főszolgáltatás adójogi sorsát osztó járulékos szolgáltatást képeznek. Az e tekintetben figyelembe veendő egyik kritérium az átlagfogyasztó szempontjából a szolgáltatás önálló céljának hiánya. Így valamely szolgáltatást akkor kell járulékosnak tekinteni a főszolgáltatáshoz képest, ha nem önálló célként jelenik meg az ügyfelek számára, hanem arra szolgál, hogy a szolgáltatásnyújtó főszolgáltatását a lehető legjobb feltételek mellett tudják igénybe venni (2024. április 18-i Companhia União de Crédito Popular ítélet, C-89/23, EU:C:2024:333, 37. pont; 2024. október 17-i Digital Charging Solutions ítélet, C-60/23, EU:C:2024:896, 48. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

30 Ebben az összefüggésben az a tény, hogy egyetlen árat számláztak vagy szerződéses úton különálló árakról rendelkeztek, nem döntő jelentőségű annak meghatározása érdekében, hogy két vagy több elkülönülő és független ügylet, vagy pedig egyetlen gazdasági ügylet létezésére kell-e következtetni (lásd ebben az értelemben: 1999. február 25-i CPP-ítélet, C-349/96, EU:C:1999:93, 31. pont; 2010. december 2-i Everything Everywhere ítélet, C-276/09, EU:C:2010:730, 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

31 A jelen ügyben a Högkullen által a leányvállalatai számára nyújtott szolgáltatások konkrétan ügyvezetési, pénzügyi, ingatlankezelési, befektetési,

valamint informatikai és személyzeti igazgatási szolgáltatások voltak.

32 Márpedig a jelen ítélet 26–30. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatra tekintettel nem lehet úgy tekinteni, hogy az ilyen szolgáltatások főszabály szerint annyira szorosan kapcsolódnak egymáshoz, hogy azok objektíve egyetlen oszthatatlan gazdasági ügyletet, és ennél fogva egyetlen egységet képező szolgáltatást alkotnak.

33 Ugyanis, amint arra a főtanácsnok az indítványának 43. és 44. pontjában rámutatott, egyrészt úgy tűnik, hogy az említett szolgáltatások mindegyike – még ha azokat együttesen nyújtják is – egyedi és azonosítható jelleggel rendelkezik. Másfelől az a tény, hogy a leányvállalatok mindegyike a Högkullen részére az utóbbi által nyújtott valamennyi szolgáltatásért egy összesített árat fizet, nem lehet meghatározó a csoporton belüli szolgáltatásnyújtások tekintetében, mivel ellenkező esetben a csoport maga is befolyásolhatná az e szolgáltatások hea szempontjából történő minősítését a megállapodás szerinti díjazási feltételek alapján.

34 A fenti megfontolásokra tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a héairányelv 72. és 80. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes, ha az anyavállalat által a leányvállalatainak azok aktív irányítása keretében nyújtott szolgáltatásokat az adóhatóság minden esetben egyetlen egységet képező szolgáltatásnak tekinti, amely kizárja, hogy e szolgáltatások szabadpiaci forgalmi értéke az ezen irányelv 72. cikkének első bekezdésében előírt összehasonlítási módszer alkalmazásával meghatározható legyen.

A második kérdéstről

35 A második kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében a héairányelv 72. cikke második bekezdésének értelmezését kéri.

36 E tekintetben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy e kérdés azon az előfeltevésen alapul, amely szerint a héairányelv értelmezése alapján feltételezhető, hogy az anyavállalatnak a leányvállalatai aktív irányítása esetén nem léteznek szabadon kínált hasonló szolgáltatások a piacon. Ha ez az előfeltevés helyes lenne, akkor azt kellene meghatározni, hogy összeegyeztethető-e ezen irányelvvel az, hogy a jelen esetben, a szóban forgó szolgáltatások egyedi jellegére tekintettel a szabadpiaci forgalmi értéket mindig a 72. cikk második bekezdésében foglalt alternatív szabály alapján határozzák meg.

37 Márpedig, amint az az első kérdésre adott válasz indokolásából kitűnik, nem fogadható el az a nézet, amely szerint az anyavállalat által a leányvállalatainak azok aktív irányítása keretében nyújtott szolgáltatások minden esetben egységet képező szolgáltatásnak minősülnek.

38 E körülmények között a második kérdést nem szükséges megválaszolni.

V.

A C-630/23 AxFina Hungary (Subsistance du contrat) ügyben a 2025. április 30-án meghozott, 2025. július 8-án hozott végzéssel kijavított ítélet

A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i

93/13/EGK tanácsi irányelv 6. cikkének (1) bekezdését ezen irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben

a következőképpen kell értelmezni:

e rendelkezés nem teszi lehetővé annak megállapítását, hogy a devizában nyilvántartott olyan lízingszerződés, amely az e devizához kapcsolódó árfolyamkockázatot az érintett fogyasztóra hárító kikötés mint tisztességtelen kikötés elhagyása folytán érvénytelenné vált, az első rendelkezés értelmében „a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető”, ha e szerződés olyan nemzeti jogszabály hatálya alá tartozik, amely az ilyen szerződés érvénytelenségének jogkövetkezményeként azt írja elő, hogy e fogyasztót kizárólag a tisztességtelen kikötés hátrányos hatásai alól kell teljes mértékben mentesíteni, miközben e szerződés többi elemének érvényessége és kötelező jellege fennmarad. Ilyen esetben, mivel az említett szerződés az említett kikötés kihagyásával nem teljesíthető, az említett rendelkezések azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását írják elő, amelyben az említett fogyasztó ugyanezen szerződés hiányában lett volna.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 1. kötet, 288. o.) 1. cikke (2) bekezdésének, 6. cikke (1) bekezdésének és 7. cikke (1) bekezdésének értelmezésére irányul.

2 E kérelmet a ZH és KN (a továbbiakban együtt: a két fogyasztó), valamint az AxFina Hungary Zrt. (a továbbiakban: AxFina) között folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, amelynek tárgyát az AxFina és ZH között létrejött, devizában nyilvántartott lízingszerződésben szereplő, árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés (a továbbiakban: árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés) elhagyásának jogkövetkezményei képezik.

Az alapeljárás

19 2007. június 21-én ZH egy gépjármű megvásárlása céljából devizában – konkrétan svájci frankban (CHF) – nyilvántartott lízingszerződést kötött az AxFinával, KN pedig egyetemleges felelősséget vállalt ZH szerződéses kötelezettségeinek teljesítéséért. A felek megállapodtak abban, hogy az alapügy tárgyát képező hitelt 120 havi fix, forintban (HUF) meghatározott törlesztőrészletben kell visszafizetni. E szerződés ezenkívül tartalmazta az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötést, amelynek értelmében e deviza árfolyamának változását az említett szerződés lejártakor elszámolják, és ez azt eredményezte, hogy az említett devizának a forinthez viszonyított felértékelődéséhez kapcsolódó kockázat teljes egészében a két fogyasztót terheli.

20 Az AxFina a két fogyasztónak felróható fizetési késedelmek miatt 2013. május 7-én azonnali hatállyal felmondta a lízingszerződést, amivel az e szerződésből eredő, forintban számított teljes tartozás egy összegben esedékessé vált. E tartozásból az AxFina levonta többek között a DH2 törvény 3. §-ának (1) bekezdésében előírt elszámolásból eredő összeget mint a DH1 törvény 3.

§-ának (1) bekezdése szerinti árfolyamrésből származó túlfizetést, valamint az érintett gépjármű értékesítéséből származó összeget.

21 Az AxFina keresetet indított annak érdekében, hogy abban az esetben, ha az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés tisztességtelen jellegét, és következésképpen az említett szerződés érvénytelenségét megállapítják, ugyanezen szerződést a megkötésének időpontjára visszamenőleges hatállyal nyilvánítsák érvényesnek, és a két fogyasztót egyetemlegesen kötelezzék 1 637 682 HUF (hozzávetőleg 4000 euró) tőke és késedelmi kamata megfizetésére. Ezen összegből 972 960 HUF (hozzávetőleg 2250 euró) árfolyamkockázat címén fizetendő.

22 Ítéletben az első fokon eljáró bíróság, bár megállapította az alapügy tárgyát képező lízingszerződésnek az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés tisztességtelen jellege miatti érvénytelenségét, kimondta, hogy a két fogyasztó mindemellett korlátozott mértékben köteles viselni ezt a kockázatot. E célból a bíróság az AxFina e szerződés alapján fennálló, általa érvényesnek nyilvánított követelését csökkentette azzal az összeggel, amely ZH ahhoz a helyzethez képest bekövetkező veszteségének felel meg, mint ha az említett szerződést forintban határozták volna meg.

23 A két fogyasztó által ezen ítélettel szemben benyújtott fellebbezés tárgyában eljáró bíróság helybenhagyta ezt az ítéletet. Álláspontja szerint az említett ítéletben elfogadott megoldás lehetővé tette az e fogyasztóknak az árfolyamkockázatra vonatkozó feltétel által okozott érdeksérelem kiküszöbölését. Ezenkívül szerinte az említett szerződésben előírt szolgáltatások irreverzibilitása kizárta annak a helyzetnek a helyreállítását, amelyben az említett fogyasztók az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés hiányában lettek volna.

24 Ugyanezen fogyasztók a másodfokú ítélettel szemben felülvizsgálati kérelmet nyújtottak be a kérdést előterjesztő bírósághoz, a Kúriához (Magyarország). Ennek keretében többek között az AxFina által benyújtott eredeti keresetet elutasító döntés hozatalát kérik, arra hivatkozva, hogy ellentétes az uniós joggal azon megoldás kizárása, amely azon helyzet visszaállítására irányul, amelyben ők az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés hiányában lettek volna, és hogy a bíróság egyébiránt nem módosíthatja e tisztességtelen kikötés tartalmát.

25 A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy ily módon a devizában nyilvántartott lízingszerződés sorsáról kell határozni abban az esetben, ha az e szerződésben szereplő valamely kikötést, amelynek értelmében az árfolyamkockázatot teljes egészében az érintett fogyasztó viseli, tisztességtelennek minősítenek amiatt, hogy e fogyasztót nem megfelelően tájékoztatták e kockázat jellegéről, és ha ezen, az említett szerződés elsődleges tárgyát meghatározó kikötés elhagyása ugyanezen szerződés egészének érvénytelenségét eredményezné.

26 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság először is kifejti, hogy a magyar jogban a szerződés teljes érvénytelenségének a jogkövetkezményeit a régi Ptk. 237. §-ának (1) és (2) bekezdése szabályozza. E rendelkezés értelmében ezen érvénytelenség elsődlegesen alkalmazandó és „egymással egyenrangú” jogkövetkezménye vagy az eredeti állapot helyreállítása, vagy – ha az érvénytelenség oka kiküszöbölhető – a szerződés ex tunc hatályú érvényessé nyilvánítása, és erre

az érvényessé nyilvánításra többek között akkor kerülhet sor, ha az e szerződés megkötése előtti állapot helyreállítása nem lehetséges. Amennyiben az ilyen érvényessé nyilvánítás sem lehetséges, az eljáró bíróság az említett szerződést a határozathozatalig terjedő időre hatályossá nyilvánítja, és rendelkezik az esetleg ellenszolgáltatás nélkül maradt szolgáltatás ellenértékének megtérítéséről.

27 Ami különösen a DH1 és a DH2 törvény hatálya alá tartozó olyan szerződéseket illeti, mint az alapügyben szóban forgó lízingszerződés, a DH2 törvény 37. §-ának (1) bekezdése értelmében csak a szerződés érvényessé vagy a határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánítására kerülhet sor, és így e rendelkezés kizárja az eredeti állapot helyreállítását. Hasonlóképpen, a magyar jogirodalom és ítélkezési gyakorlat szerint a hitelmegállapodások és a lízingszerződések jellegére tekintettel az ilyen szerződések érvénytelensége esetén nem képzelhető el az eredeti állapot helyreállítása.

28 Ennek keretében a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy bár a Bíróság több alkalommal, többek között a 2023. április 27-i AxFina Hungary ítéletben (C-705/21, EU:C:2023:352) és a 2023. június 15-i Bank M. (A szerződés semmisségének következményei) ítéletben (C-520/21, EU:C:2023:478) állást foglalt a 93/13 irányelvre tekintettel fennálló jogkövetkezményekről, egy olyan kikötés tisztességtelen jellege miatt, amelynek elhagyása az érintett szerződés érvénytelenségét vonja maga után, az ezen ítéletekből eredő ítélkezési gyakorlat nem vonatkozik a magyar szabályozás és gyakorlat értelmezésére vonatkozó valamennyi releváns kérdésre, és nem minden esetben egyeztethető össze azokkal.

29 A jelen ügyben a DH1 és a DH2 törvény alkalmazása azzal a hatással járna, hogy az alapügyben szóban forgó lízingszerződés alapján nyújtandó szolgáltatás értéke – akár svájci frankban, akár forintban – mindig kiszámítható, még az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés „kiesése esetén” is, ami lehetővé teszi e szerződés számára, hogy továbbra is kifejtse joghatásait. Általánosabban fogalmazva, a magyar jogban a szerződés érvénytelensége nem feltétlenül jár annak megsemmisítésével, így logikusan helytelen következtetés lenne az in integrum restitutiót az ilyen megsemmisítés egyetlen lehetséges jogkövetkezményének tekinteni.

30 A kérdést előterjesztő bíróság e tekintetben hangsúlyozza, hogy a 93/13 irányelv, amely e területen csak minimumharmonizációt valósított meg, nem szabályozza kifejezetten azt a kérdést, hogy milyen jogkövetkezmények alkalmazandók a szerződés érvénytelenségének esetére. Ennélfogva e következmények meghatározása a tagállamok eljárási autonómiájának körébe tartozik, azzal a megkötéssel, hogy a nemzeti bíróság köteles gondoskodni arról, hogy az érintett fogyasztó végső soron abba a helyzetbe kerüljön, amelyben akkor lett volna, ha a tisztességtelennek nyilvánított kikötés soha nem létezett volna.

31 Így a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy nem kell-e úgy tekinteni, hogy valamely szerződés a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése értelmében véve a tisztességtelen feltételek kihagyásával „is teljesíthető”, ha e szerződés egészének a valamely, tisztességtelennek minősített kikötésének elhagyását követő érvénytelensége esetén a nemzeti bíróság a nemzeti jogszabályai alapján az említett szerződést a

szerződés megkötésének időpontjára visszamenőleges hatállyal érvényesnek nyilváníthatja oly módon, hogy az abban foglalt tisztességtelen kikötés semmilyen kötelezettséget nem ró az érintett fogyasztóra, míg ugyanezen szerződés egyéb, nem tisztességtelen kikötései továbbra is ugyanúgy kötik a feleket.

32 Az ilyen megoldás a kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint nem jár az ítélkezési gyakorlat szerinti tiltott szerződésmódosítással, mivel az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés kiesik, és az alapügyben szóban forgó lízingszerződés e kikötés nélkül is fennmaradhat. E szerződés jellege sem módosul, mivel a kölcsön pénzmenén alapuló elszámolás fennmarad, azzal, hogy az árfolyamkockázatot immár a hitelintézet viseli.

33 Egyébiránt a tisztességtelen kikötés egyszerű elhagyásához kapcsolódó visszatartó hatás a szankciók arányossága elvének tiszteletben tartása mellett biztosított, azaz az érintett kölcsön fogyasztóra nézve kedvezőbb, a devizához igazodó kamatmértékkel marad fenn, anélkül azonban, hogy a konstrukció szerinti „ellentételezés”, a fogyasztó által viselt árfolyamkockázat azt kompenzálná, mivel a hitelintézet köteles visszatéríteni az említett fogyasztónak az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés alapján beszedett összegeket.

34 A kérdést előterjesztő bíróság abban az esetben, ha az általa javasolt értelmezés nem egyeztethető össze az uniós joggal, arra kéri a Bíróságot, hogy adjon iránymutatást arra vonatkozóan, hogy milyen jogkövetkezményeket vonhat le közvetlenül e jogból egy érvénytelen szerződés esetén, amennyiben úgy véli, hogy ebben az esetben a belső jogát contra legem kellene értelmeznie.

35 Másodszor, a kérdést előterjesztő bíróság rámutat, hogy az alapügyben szóban forgó lízingszerződés a DH7 törvény hatálya alá is tartozik. E törvény értelmében az e szerződésből eredő követeléseket a jövőre nézve a 2015. augusztus 19. napján a Magyar Központi Bank által hivatalosan jegyzett devizaárfolyamon forintkövetelésre kell átváltani. E tekintetben a DH7 törvény szabályozásából és jogalkotói indokolásából nem következik, hogy a felek jogaiban és kötelezettségeiben az érvénytelenséggel előidézett egyenlőtlenség kiküszöbölését célozná, hanem éppen ellenkezőleg, a jogalkotó általános jelleggel a nagyszámú érvényes szerződés esetén kívánta a fogyasztókat mentesíteni az árfolyamkockázat jövőbeni viselése alól.

36 Mindemellett e bíróság hajlik annak megállapítására, hogy bár az olyan kötelező érvényű törvényi rendelkezéseket tükröző szerződési feltételek, mint amilyen rendelkezések a DH7 törvényben szerepelnek, nem tartoznak a 93/13 irányelv rendelkezéseinek hatálya alá, e törvény mindazonáltal ellentétes ezen irányelvvel, mivel az bizonyos mértékű árfolyamkockázat viselését hárítja az érintett fogyasztóra, noha e fogyasztót teljes mértékben mentesíteni kell az alól, így az említett törvény alkalmazását mellőzni kell.

37 E körülmények között a Kúria úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) Helyes-e a [93/13 irányelv] 6. cikk[e] (1) bekezdésének »a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető« fordulatát úgy értelmezni, amely szerint teljesíthető a devizaalapú fogyasztói szerződés főszolgáltatásának körébe tartozó, az árfolyamkockázatot korlátozás nélkül a fogyasztóra telepítő szerződési kikötés figyelmen kívül hagyásával a szerződés, tekintettel arra, hogy a tagállami jog a devizaátváltási mechanizmust kötelező törvényi rendelkezésekkel szabályozza?

Összeegyeztethető-e a 93/13 irányelv 1. cikk[ének] (2) bekezdésével, 6. cikk[ének] (1) bekezdésével, valamint 7. cikk[ének] (1) bekezdésével az olyan tagállami bírósági jogalkalmazás, amely (a tagállami jog irányelv fényében történő értelmezése alapján és az Európai Unió Bírósága által adott jogértelmezési elveket követve) a jogalap nélküli gazdagodás elveinek figyelembevétele mellett

a) úgy rendeli el visszatéríteni (vagy elszámolni) a fogyasztónak azokat az összegeket, amelyeket a hitelező a tisztességtelennek ítélt feltétel alapján szedett be, hogy erről nem in integrum restitutio keretében rendelkezik, mert a tagállami jog speciális rendelkezése az érvénytelenség e lehetséges jogkövetkezményét kizárja, és nem önállóan a jogalap nélküli gazdagodás szabályait alkalmazza, mert ilyen jogkövetkezményt a tagállami jog nem fűz a szerződés érvénytelenségéhez, hanem [e] fogyasztót úgy mentesíti a számára különösen hátrányos következménytől[,] és egyben a szerződő felek közötti szerződéses egyensúlyt úgy állítja helyre a semmisség tagállami jog szerinti elsődleges jogkövetkezményének, a szerződés érvényessé nyilvánításának alkalmazásával, hogy a tisztességtelen feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, ugyanakkor a szerződés további (nem tisztességtelen) elemei (beleértve a szerződéses kamatot és egyéb díjakat is) változatlan feltételekkel továbbra is kötik a feleket[;]

b) abban az esetben, ha az érvényessé nyilvánítás nem lehetséges, az érvénytelenség jogkövetkezményét úgy vonja le, hogy a szerződést az elszámolás érdekében az ítélethozatalig hatályossá nyilvánítja, és a felek között a jogalap nélküli gazdagodás elveinek alkalmazásával számol el?

2) A fenti okból érvénytelen szerződés jogkövetkezményének levonásakor félretehető-e az utóbb hatályba lépett tagállami jogszabály jövőre nézve történő forintosítást előíró rendelkezése, mivel az, az átváltási árfolyam meghatározásának következtében bizonyos mértékű árfolyamkockázat viselését hárítaná arra a fogyasztóra is, akit az árfolyamkockázat viselése alól – a tisztességtelen szerződési kikötés miatt – teljes egészében mentesíteni kellene?

3) Amennyiben az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonására az uniós joggal összhangban sem az érvényessé, sem a hatályossá nyilvánítással nem kerülhet sor, úgy contra legem, függetlenül a tagállam jogkövetkezményekre vonatkozó szabályozásától, kizárólag uniós jogi alapon milyen dogmatikai alapon, milyen jogkövetkezmény levonására kerülhet sor annak figyelembevétele mellett, hogy a 93/13 irányelv az érvénytelenség jogkövetkezményét nem szabályozza?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

2025. április 30-án a Bíróság (tizedik tanács) meghozta az AxFin Hungary (A szerződés fennmaradása) ítéletet (C-630/23, EU:C:2025:302). Ezen ítélet a francia nyelvi változatában, valamint az eljárási nyelvi (magyar) változatában (ítélet 79. pont) olyan hibát tartalmazott, amelyet hivatalból ki kellett javítani a Bíróság eljárási szabályzata 103. cikkének (1) bekezdése értelmében. Erre figyelemmel a kijavított ítélet egységes szerkezetbe foglalt változata az alábbi:

Az első és a harmadik kérdésről

38 Az első és a harmadik kérdés arra vonatkozik, hogy a 93/13 irányelv 1. cikkének (2) bekezdése, 6. cikkének (1) bekezdése és 7. cikkének (1) bekezdése milyen módon határozza meg azokat a részletes szabályokat, amelyek alapján értékelni kell azon, devizában nyilvántartott lízingszerződés fennmaradásának lehetőségét, amelyből az e devizához kapcsolódó árfolyamkockázatot teljes egészében az érintett fogyasztóra terhelő kikötést mint tisztességtelen eltávolították.

39 Előjáróban pontosítani kell, hogy mivel e kérdések a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése alapján tisztességtelennek nyilvánított feltételt tartalmazó szerződésre vonatkoznak, e kérdések szükségképpen azt feltételezik, hogy e kikötés ezen irányelv hatálya alá tartozik, tehát az irányelv 1. cikkének (2) bekezdése alapján – amely kizárja ezen irányelv hatálya alól többek között a kötelező érvényű törvényi vagy rendeleti rendelkezéseket tükröző szerződési feltételeket – nem vonható ki az irányelv hatálya alól.

40 E tekintetben, noha a kérdést előterjesztő bíróság az első kérdésében „törvényi rendelkezések[ben előírt]” „devizaátváltási mechanizmusra” hivatkozik, a Bíróság rendelkezésére álló iratokban semmi nem utal arra, hogy az említett feltétel, amely magára az árfolyamkockázatra, nem pedig a deviza átváltásának módjára vonatkozik, tükrözné az ilyen rendelkezések tartalmát, mivel e bíróság egyébiránt nem fejt ki azokat az okokat, amelyek miatt mindemellett szükséges lenne, hogy a Bíróság értelmezze a 93/13 irányelv 1. cikkének (2) bekezdését.

41 E körülmények között meg kell állapítani, hogy az együttesen vizsgálendő első és harmadik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését – ezen irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben – úgy kell-e értelmezni, hogy az lehetővé teszi annak megállapítását, hogy a devizában nyilvántartott olyan lízingszerződés, amely az e devizához kapcsolódó árfolyamkockázatot az érintett fogyasztóra hárító kikötés mint tisztességtelen kikötés elhagyása folytán érvénytelenné vált, az első rendelkezés értelmében „a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető”, ha e szerződés olyan nemzeti jogszabály hatálya alá tartozik, amely az ilyen szerződések érvénytelenségének jogkövetkezményeként azt írja elő, hogy e fogyasztót kizárólag a tisztességtelen kikötés hátrányos hatásai alól kell teljes mértékben mentesíteni, miközben e szerződés többi elemének érvényessége és kötelező jellege fennmarad. Nemleges válasz esetén e bíróság ezenkívül azon jogkövetkezmények tisztázását kéri, amelyeket ugyanezen szerződés érvénytelenségéből le kell vonnia,

miközben rámutat, hogy ebben az esetben lehetséges, hogy belső jogát contra legem kell értelmeznie.

A szerződéseknek a tisztességtelen feltételek kihagyása esetén való fennmaradására vonatkozó lehetőségről

42 Az állandó ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy tekintettel arra, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van, a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének első tagmondata előírja, hogy a tisztességtelen feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve. E szabály olyan kógens rendelkezés, amely arra irányul, hogy a szerződő felek jogai és kötelezettségei tekintetében a szerződés által megállapított formális egyensúlyt a szerződő felek egyenlőségét helyreállító, valódi egyensúllyal helyettesítse (2024. április 9-i Profi Credit Polska [Jogerős határozattal befejezett eljárás újraindítása] ítélet, C-582/21, EU:C:2024:282, 73. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

43 Egyébiránt a fogyasztóvédelemhez fűződő közérdek jellegére és fontosságára tekintettel a 93/13 irányelv – amint az 7. cikkének az irányelv huszonegyedik

preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett (1) bekezdéséből következik – arra kötelezi a tagállamokat, hogy rendelkezzenek megfelelő és hatékony eszközökről annak érdekében, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását (2024. április 9-i Profi Credit Polska [Jogerős határozattal befejezett eljárás újraindítása] ítélet, C-582/21, EU:C:2024:282, 73. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

44 Ehhez a nemzeti bíróságoknak mellőzniük kell a tisztességtelen szerződési feltételek alkalmazását annak érdekében, hogy azok ne váltsanak ki kötelező joghatásokat a fogyasztó vonatkozásában, kivéve ha ezt a fogyasztó ellenzi (2020. július 9-i Raiffeisen Bank és BRD Groupe Sociéte Générale ítélet, C-698/18 és C-699/18, EU:C:2020:537, EU:C:2019:537, 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

45 Ebből következik, hogy egy tisztességtelennek minősített szerződési feltétel főszabály szerint úgy kell tekinteni, mint amely nem is létezett, úgyhogy a fogyasztóra nézve nem fejthet ki joghatást. Ennélfogva egy ilyen kikötés tisztességtelen jellege bírósági megállapításának főszabály szerint azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását kell eredményeznie, amelyben a fogyasztó az említett kikötés hiányában lenne (2023. június 15-i Bank M. [A szerződés semmisségének következményei] ítélet, C-520/21, EU:C:2023:478, 57. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

46 A nemzeti bíróság azon kötelezettsége, hogy mellőzze az olyan tisztességtelen szerződési feltétel alkalmazását, amely jogalap nélkül kifizetettnek bizonyuló összegek fizetésére kötelez, főszabály szerint ezzel egyező összegű visszafizetési kötelezettséget eredményez, amennyiben az ilyen visszafizetési kötelezettség hiánya kétséggé tehetné azt a visszatartó hatást, amelyet a 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 6. cikkének (1) bekezdése kívánt fűzni a fogyasztók és az eladók vagy szolgáltatók között megkötött szerződésekben foglalt kikötések tisztességtelen jellegének megállapításához (2023. június 15-i Bank M. [A szerződés semmisségének

következményei] ítélet, C-520/21, EU:C:2023:478, 58. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

47 Ezenkívül, bár az említett irányelv 6. cikke (1) bekezdésének első tagmondata pontosítja, hogy a tagállamok előírják, hogy „a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint” a tisztességtelen feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztókra nézve, az ugyanezen irányelvben a fogyasztók számára garantált védelemnek a nemzeti jog által történő átvétele ugyanakkor nem változtathat e védelem terjedelmén, és ennél fogva lényegén (2024. december 12-i Kutxabank ítélet, C-300/23, EU:C:2024:1026, 160. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

48 Következésképpen, bár a tagállamok feladata az, hogy a nemzeti joguk által meghatározzák a valamely szerződésben foglalt kikötés tisztességtelen jellege megállapításának és e megállapítás konkrét joghatásai érvényesülésének módját, a tisztességtelen jelleg megállapításának lehetővé kell tennie azon jogi és ténybeli helyzet helyreállítását, amelyben a fogyasztó ezen tisztességtelen feltétellel hiányában találná magát; többek között azzal, hogy a fogyasztó számára biztosítja az eladó vagy szolgáltató jogalap nélküli – a fogyasztó kárára az említett tisztességtelen feltétel alapján való – gazdagodásának visszatérítéséhez való jogot (2024. április 25-i Caixabank [Elévülési idő] ítélet, C-484/21, EU:C:2024:360, 20. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

49 A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság által nyújtott magyarázatokból az következik, hogy az olyan devizaalapú lízingszerződéseket illetően, amelyek az árfolyamkockázatra vonatkozó tisztességtelen kikötést tartalmaznak, és amelyek e kikötés elhagyása következtében érvénytelenné váltak, a magyar jog olyan megoldást ír elő, amely nem más, mint a DH2 törvény 37. §-ának (1) bekezdése szerinti „érvényessé” vagy „a határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá” nyilvánítás. Ennek keretében a DH1 törvény 3. §-a olyan devizaátváltási mechanizmust ír elő, amely biztosítja, hogy az érintett szerződés alapján nyújtandó szolgáltatások értékét az árfolyamkockázatra vonatkozó tisztességtelen kikötés elhagyását követően továbbra is ki lehessen számítani.

50 E bíróság, amint azt kifejti, abból az előfeltevésekből indul ki, hogy az ilyen megoldás tisztetben tartja a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének első tagmondatából eredő, a jelen ítélet 42–48. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatban értelmezett követelményeket, mivel e megoldás egyszerre teszi lehetővé azt, hogy az érintett fogyasztók teljes mértékben mentesüljenek az általuk kötött szerződésben szereplő, árfolyamkockázatra vonatkozó tisztességtelen kikötés alól, miközben e szerződés összes többi kikötése hatályban marad, és e megoldás egyúttal biztosítja az e tisztességtelen kikötés elhagyásához kapcsolódó visszatérítő hatást. Az említett megoldás végrehajtását követően ugyanis már nem e fogyasztók, hanem az érintett hitelintézet viseli az említett tisztességtelen feltétel által kiváltott pénzügyi következményeket, míg az említett fogyasztók továbbra is részesülnek az említett szerződésben kikötött, devizához kapcsolódó kedvező kamatláb előnyeiben, anélkül hogy ugyanezen kikötés bármilyen módosítására szükség lenne.

51 Márpedig a Bíróság rendelkezésére álló iratok nem tartalmaznak olyan elemeket, amelyek kétségbe vonnák, hogy az ilyen eredmény főszabály szerint

alkalmas annak biztosítására, hogy az e hitelintézet által ugyanezen tisztességtelen kikötés alapján jogalap nélkül megszerzett összegeket e rendelkezésnek megfelelően ugyanezen fogyasztóknak visszatérítsék.

52 Mindemellett a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének második tagmondata úgy rendelkezik, hogy a tisztességtelen feltételek mellőzését követően az érintett szerződés „[e] feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket”.

53 E tekintetben igaz, hogy maga a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének második tagmondata nem határozza meg az annak lehetőségét szabályozó kritériumokat, hogy a szerződés a „tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető” legyen, hanem a nemzeti jogrendre bízta azoknak az unió jog tisztetben tartásával történő megállapítását. Így egy konkrét helyzetben főszabály szerint a nemzeti jog által előírt szempontokra tekintettel kell megvizsgálni azon szerződés fennmaradásának lehetőségét, amelynek egyes kikötéseit érvénytelenné nyilvánították (2019. október 3-i Dziubak ítélet, C-260/18, EU:C:2019:819, 40. pont).

54 Ráadásul a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének célja a felek közötti egyensúly helyreállítása, főszabály szerint egy szerződés egésze érvényességének fenntartásával, nem pedig a tisztességtelen feltételeket tartalmazó valamennyi szerződés semmissé nyilvánítása (2019. március 14-i Dunai ítélet, C-118/17, EU:C:2019:207, 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

55 Mindazonáltal megvannak a határai annak a mérlegelési mozgástérnek, amellyel a tagállamok valamely szerződés tisztességtelen feltételek nélküli fennmaradásának lehetőségét szabályozó kritériumok meghatározását illetően rendelkeznek.

56 Így egyrészt a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdése második tagmondatának szövegéből az következik, hogy az érintett szerződésnek főszabály szerint úgy kell fennmaradnia, hogy kizárólag csak a tisztességtelen kikötések elhagyása jelentsen módosulást, ha a nemzeti jogszabályok értelmében a szerződés fennmaradása jogilag lehetséges, és a nemzeti bíróságok ennél fogva kizárólag arra kötelesek, hogy mellőzzék a tisztességtelen szerződési feltétellel alkalmazását annak érdekében, hogy az ne váltsón ki kötelező joghatásokat az érintett fogyasztó tekintetében, de nem jogosultak arra, hogy e feltétel tartalmát módosítsák (lásd ebben az értelemben: 2012. június 14-i Banco Español de Crédito ítélet, C-618/10, EU:C:2012:349, 65. pont).

57 A Bíróság e vonatkozásban megállapította, hogy ha a nemzeti bíróság jogosult lenne arra, hogy az ilyen szerződésben foglalt tisztességtelen feltételek tartalmát módosítsa, e lehetőség sérthetné a 93/13 irányelv 7. cikke által elérni kívánt hosszú távú cél megvalósulását. E lehetőség ugyanis elősegítené annak a visszatérítő erőnek a megszüntetését, amely az eladók vagy szolgáltatók tekintetében jelentkezik az ilyen tisztességtelen feltételeknek a fogyasztók vonatkozásában való pusztán és egyszerű alkalmazhatatlansága következtében, mivel az eladók vagy szolgáltatók továbbra is alkalmazni próbálnák e feltételeket annak tudatában, hogy még ha azok érvénytelenségét meg is állapítanák, a szerződést a nemzeti bíróság a szükséges mértékben továbbra is kiegészíthetné oly módon, hogy ezen eladók vagy szolgáltatók érdekei biztosítottak legyenek (2019. március 26-i Abanca Corporación Bancaria és Bankia

ítélet, C-70/17 és C-179/17, EU:C:2019:250, 54. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

58 Másrészt, feltéve hogy a jelen ítélet 56. pontjában említett feltétel teljesül, annak lehetőségét, hogy a szóban forgó szerződés a nemzeti jog szabályainak megfelelően a tisztességtelen feltételei nélkül is fennmaradhasson, objektív megközelítésből kell vizsgálni (2023. november 23-i Provident Polska ítélet, C-321/22, EU:C:2023:911, 81. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Így ezen szerződés felei egyikének helyzete nem tekinthető a szerződés jövője szabályozásában meghatározó szempontnak (2012. március 15-i Pereničová és Perenič ítélet, C-453/10, EU:C:2012:144, 32. pont).

59 Így felmerül a kérdés, hogy a jelen ítélet 49. és 50. pontjában említett megoldás összhangban áll-e ezen irányelvnek az ezen ítélet 53–58. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlat szerint értelmezett 6. cikke (1) bekezdése második tagmondatával.

60 A kérdést előterjesztő bíróság hajlik annak megállapítására, hogy ez a helyzet áll fenn, mivel a jelen ügyben az árfolyamkockázatra vonatkozó tisztességtelen kikötést álláspontja szerint egyszerűen elhagyják az alapügyben szóban forgó lízingszerződésből, így e feltétel már nem jelent kötelezettséget a két fogyasztó számára. E szerződés így a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének második tagmondata értelmében vett „tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető” a DH1 és a DH2 törvényben előírt átváltási mechanizmus révén, és ennél fogva e rendelkezés értelmében „változtatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket”.

61 Ugyanakkor a nemzeti jog által alkalmazott ilyen megoldás önmagában nem elegendő annak megállapításához, hogy valamely szerződés a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének második tagmondata értelmében „tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető”.

62 E célból ugyanis bizonyítani kell, hogy – amint az a jelen ítélet 56. és 58. pontjában említett ítélkezési gyakorlatból következik – az érintett szerződés ilyen fennmaradása jogilag lehetséges, és hogy az nem jár azon túlmenő módosítással, mint ami az e kikötések elhagyásából ered, aminek hiányában e szerződés fennmaradása ellentétes lenne e rendelkezéssel.

63 Márpedig ha a kérdést előterjesztő bíróság korábban már megállapította – mint a jelen ügyben is –, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés határozza meg az alapügyben szóban forgó szerződés elsődleges tárgyát, és annak megszüntetése e szerződés érvénytelenségét vonná maga után, a szerződés fennmaradása jogilag nem tűnik lehetségesnek, amit ugyanakkor a kérdést előterjesztő bíróságnak kell adott esetben értékelnie (lásd ebben az értelemben: 2019. június 5-i GT ítélet, C-38/17, EU:C:2019:461, 43. pont; 2019. március 14-i Dunai ítélet, C-118/17, EU:C:2019:207, 52. pont).

64 Ezenkívül a Bíróság kimondta, hogy a nemzeti bíróság nem orvosolhatja a szerződésnek az abban szereplő valamely kikötés tisztességtelen jellegéből eredő érvénytelenségét oly módon, hogy e szerződést érvényesnek nyilvánítja, és egyidejűleg módosítja annak pénznemét. A bíróság ilyen beavatkozása végeredményben e kikötés tartalmának megváltoztatását jelentené (2023. április 27-i AxFina Hungary ítélet, C-705/21, EU:C:2023:352, 41. pont).

65 Márpedig, ellentétben azzal, amit a kérdést előterjesztő bíróság sugall, ezt az értékelést nem

kérdőjelezi meg a jelen ítélet 49. és 50. pontjában összefoglalt kiegészítő pontosítások, amelyeket e bíróság az általa végrehajtani kívánt „érvényessé nyilvánításra” vonatkozóan adott, és amellyel kapcsolatban jelzi, hogy adott esetben felválthatja azt az érvénytelenséget megállapító határozat meghozataláig „terjedő időre történő hatályossá nyilvánítással”.

66 Tekintettel ugyanis arra, hogy e további pontosítások szerint az ilyen megoldás végső soron azzal a következménnyel jár, hogy az árfolyamkockázatot és annak pénzügyi következményeit, amelyek eredetileg az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés alapján az érintett fogyasztókra hárultak, immár a hitelintézet viseli, meg kell állapítani, hogy ezek szükségszerűen e kikötés módosítását eredményezik.

67 Ebből következik, hogy nem állapítható meg, hogy a szóban forgó szerződés a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének második tagmondata értelmében a „tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető” lenne.

68 Kétségtelen, hogy a Bíróság kimondta, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével ilyen helyzetben nem ellentétes az, ha a nemzeti bíróság a szerződések jogára vonatkozó elvek alkalmazásával a szerződésben szereplő tisztességtelen feltételt úgy semmisíti meg, hogy azt a nemzeti jog valamely diszpozitív vagy az ezen szerződés feleinek megállapodása esetén alkalmazandó rendelkezésével helyettesíti olyan helyzetekben, amelyekben e tisztességtelen kikötés érvénytelenségének megállapítása arra kötelezi a bíróságot, hogy az említett szerződést teljes egészében semmisítse meg, és ezzel a fogyasztót különösen káros következményeknek teszi ki, és így öt ezáltal bünteti (lásd ebben az értelemben: 2019. március 26-i Abanca Corporación Bancaria és Bankia ítélet, C-70/17 és C-179/17, EU:C:2019:250, 56., 59. és 64. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

69 E vonatkozásban hangsúlyozni kell, hogy a szerződés teljes érvénytelenségének megállapítása következtében a fogyasztó helyzetére gyakorolt, az ezen ítélkezési gyakorlat szerinti következmények értékelése szempontjából a fogyasztó e tekintetben kinyilvánított szándéka döntő jelentőséggel bír (2022. szeptember 8-i D. B. P. és társai [Devizában nyilvántartott jelzáloghitel] ítélet, C-80/21–C-82/21, EU:C:2022:646, 74. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

70 Márpedig a jelen ügyben, függetlenül attól, hogy létezik-e az említett ítélkezési gyakorlat értelmében a magyar jogban valamely diszpozitív vagy az érintett szerződés feleinek megállapodása esetén alkalmazandó rendelkezés, a két fogyasztó mind a kérdést előterjesztő bíróság előtt, mind pedig a Bírósághoz benyújtott írásbeli észrevételeiben egyértelműen kifejezte azon kívánságát, hogy az alapügyben szóban forgó lízingszerződést teljes egészében nyilvánítsák semmisnek. E körülmények között a jelen ügyben nem állapítható meg azon feltétel teljesülése, amely szerint a szerződés egészének megsemmisítése folytán az érintett fogyasztókat különösen káros következmények érik, ami ahhoz szükséges, hogy a nemzeti bíróság a megsemmisített tisztességtelen kikötést a belső jogának valamely diszpozitív vagy az ezen szerződés feleinek megállapodása esetén alkalmazandó rendelkezésével helyettesíthesse (lásd ebben az értelemben: 2022. szeptember 8-i D. B. P. és társai [Devizában nyilvántartott jelzáloghitel] ítélet, C-80/21–C-82/21, EU:C:2022:646, 78. pont).

71 Másodszor, a Bíróság megállapította, hogy a 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése nem képezi akadályát annak, hogy a tagállamok jogszabállyal vessenek véget a tisztességtelen szerződési feltételek fogyasztók és eladók vagy szolgáltatók közötti szerződésekben történő használatának, megőrizve ezzel e szerződések érvényességét, azzal a megkötéssel, hogy a nemzeti jogalkotó e vonatkozásban köteles tiszteltetben tartani az ugyanezen irányelv 6. cikkének (1) bekezdéséből eredő követelményeket (lásd ebben az értelemben: 2019. március 14-i Dunai ítélet, C-118/17, EU:C:2019:207, 40. és 42. pont; 2021. április 29-i Bank BPH ítélet, C-19/20, EU:C:2021:341, 77. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

72 Ugyanakkor a Bíróság rendelkezésére álló iratokból nem tűnik ki, hogy a jelen ügyben létezne ilyen szabályozás az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötést illetően, mivel a kérdést előterjesztő bíróság ennek keretében kizárólag az árfolyamrésre vonatkozó kikötésekkel kapcsolatos nemzeti jogszabályokra hivatkozik, amelyek célja az, hogy „a nagyszámú érvényes szerződés esetén a fogyasztókat mentesítsék az árfolyamkockázat jövőbeni viselése alól”.

73 E tekintetben a Bíróság megállapította, hogy az árfolyamrésre vonatkozó kikötésekkel kapcsolatos problémák orvoslására irányuló jogszabály fennállása nem érinti azt a vizsgálatot, amelyet a 93/13 irányelvre tekintettel az érintett szerződések más feltételei, mint például az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötések tekintetében kell elvégezni (lásd ebben az értelemben: 2019. március 14-i Dunai ítélet, C-118/17, EU:C:2019:207, 46. pont; 2021. szeptember 2-i OTP Jelzálogbank és társai ítélet, C-932/19, EU:C:2021:673, 45. pont).

Annak következményeiről, hogy valamely szerződés a tisztességtelen kikötések kihagyásával nem teljesíthető

74 Az azon megállapításból eredő következményeket illetően, amely szerint a tisztességtelen kikötést tartalmazó szerződés a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének második tagmondata értelmében e kikötés kihagyásával nem teljesíthető, emlékeztetni kell arra, hogy a 93/13 irányelv nem szabályozza kifejezetten az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között létrejött szerződésnek az abban foglalt tisztességtelen feltételek elhagyását követő érvénytelenségéből eredő következményeket. Ennélfogva a tagállamok feladata meghatározni az ilyen megállapítás következményeit, azzal, hogy az általuk e tekintetben alkalmazott szabályoknak összeegyeztethetőnek kell lenniük az uniós joggal, és különösen az ezen irányelv által követett célokkal (2023. június 15-i Bank M. [A szerződés semmisségének következményei] ítélet, C-520/21, EU:C:2023:478, 64. pont).

75 Ugyanakkor ebben az összefüggésben a Bíróság emlékeztetett arra is, hogy a tisztességtelen kikötéseknek a fogyasztókra való pusztán és egyszerű alkalmazhatatlanságának visszatartó hatást kell gyakorolnia, mivel ezen alkalmazhatatlanságból e fogyasztó ahhoz való jogának kell keletkeznie, hogy visszatérítsék számára az érintett eladó vagy szolgáltató által az ilyen kikötések alapján jogalap nélkül megszerzett előnyöket. A Bíróság megállapította tehát, hogy mivel az ilyen visszatérítési kötelezettség hiánya

megkérdőjelezhetné e visszatartó hatást, hasonló visszafizetési kötelezettséget kell elismerni, amennyiben a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató között létrejött szerződés kikötéseinek tisztességtelen jellege nemcsak e feltételek semmisségét, hanem e szerződés teljes egészének érvénytelenségét is maga után vonja (2023. június 15-i Bank M. [A szerződés semmissé nyilvánításának következményei] ítélet, C-520/21, EU:C:2023:478, 65. és 66. pont).

76 Ebből következők, hogy a jelzáloghitel-szerződések tisztességtelen feltételek megléte miatti semmisségének gyakorlati következményeire vonatkozó nemzeti szabályok uniós joggal való összeegyeztethetősége attól a kérdéstől függ, hogy e szabályok egyrészt lehetővé teszik-e a fogyasztó azon jogi és ténybeli helyzetének helyreállítását, amelyben az érintett fogyasztó akkor lett volna, ha nem köti meg e szerződést, másrészt nem veszélyeztetik-e a 93/13 irányelv által elérni kívánt visszatartó hatást (2023. június 15-i Bank M. [A szerződés semmissé nyilvánításának következményei] ítélet, C-520/21, EU:C:2023:478, 68. pont).

77 Az ilyen jogi és ténybeli állapot helyreállítása érdekében az olyan lízingszerződés esetében, mint amelyről az alapügyben szó van, a fogyasztóknak egyrészt jogosultnak kell lenniük a hitelintézettől legalább az e szerződés teljesítése címén megfizetett havi törlesztőrészeket és költségeket visszatérítését, valamint a felszólítástól számított törvényes késedelmi kamatok megfizetését követelni (lásd ebben az értelemben: 2023. június 15-i Bank M. [A szerződés semmissé nyilvánításának következményei] ítélet, C-520/21, EU:C:2023:478, 74. pont).

78 Így a jelen ügyben nem elegendő, ha kizárólag az érintett hitelintézet által az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés alapján kapott összegeket térítik vissza a két fogyasztónak, amint azt a kérdést előterjesztő bíróság javasolja, mivel e fogyasztóknak – éppen ellenkezőleg – az alapügyben szóban forgó lízingszerződés alapján megfizetett havi törlesztőrészeket és költségeket teljes összegének visszatérítése jár.

79 Másrészt, ami az érintett eladót vagy szolgáltatót, vagyis a jelen ügyben a hitelintézetet illeti, az nem lehet jogosult arra, hogy a fogyasztóktól a lízingszerződés teljesítése címén a rendelkezésükre bocsátott vagyontárgy visszaszolgáltatásán vagy az annak megfelelő érték visszafizetésén, valamint adott esetben késedelmi kamatok megfizetésén túlmenő ellentételezést követeljen. Az a tény ugyanis, hogy e hitelintézetnek ilyen jogot biztosítanak, és ennélfogva az ahhoz való jogot biztosítják, hogy díjazásban részesüljön e fogyasztási cikk e fogyasztók általi használatáért, elősegítene azon visszatartó hatás megszüntetését, amelyet az eladókra vagy szolgáltatókra az e szerződés semmisségének megállapítása gyakorol (lásd ebben az értelemben: 2023. június 15-i Bank M. [A szerződés semmissé nyilvánításának következményei] ítélet, C-520/21, EU:C:2023:478, 76. és 78. pont).

80 Ezt az értelmezést nem kérdőjelezi meg a kérdést előterjesztő bíróság által említett azon követelmény, hogy biztosítani kell, hogy a kiszabott szankció „arányos legyen”. Egyrészt ugyanis a Bíróság kimondta, hogy azon szerződés érvénytelenné nyilvánítása, amelynek valamely feltétele tisztességtelen jellegét megállapították, nem minősül a 93/13 irányelvben előírt szankciónak (2024. május 30-i

Deutsche Bank Polska végzés, C-325/23, EU:C:2024:453, 74. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

81 Másrészt, bár azon jogi és ténybeli állapot helyreállításának célját, amelyben az érintett fogyasztó az általa kötött szerződésben szereplő tisztességtelen feltétel hiányában lett volna, az arányosság elvének tiszteletben tartása mellett kell követni, ezen elvvel csak akkor ellentétes e szerződés egészének érvénytelenné nyilvánítása, ha azon következmények objektív megközelítés alapján történő meghatározása, amelyeket valamely kikötés tisztességtelen jellegének megállapításából az e kikötést tartalmazó szerződés fennmaradásának kérdéséről a nemzeti jog alapján kell levonni, mérlegelési vagy értelmezési mozgásteret hagy a nemzeti bíróság számára (lásd ebben az értelemben: 2023. november 23-i Provident Polska ítélet, C-321/22, EU:C:2023:911, 85. és 86. pont).

82 Márpedig olyan körülmények között, mint amelyekről az alapügyben szó van, ki kell zárni az ilyen mozgáster fennállását, amint az a jelen ítélet 67. pontjából következik.

83 Amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy belső jogára tekintettel csak úgy lehetséges azon jogi és ténybeli állapot helyreállítása, amelyben az érintett fogyasztók a megkötött szerződés hiányában lettek volna, ha e jogot contra legem értelmezi, emlékeztetni kell arra, hogy ha a Bíróság ítélkezési gyakorlata egyértelmű választ adott az uniós jog értelmezésével kapcsolatos valamely kérdésre, a nemzeti bíróságnak meg kell tennie mindent, ami az uniós jog ezen értelmezésének érvényre juttatásához szükséges (2022. március 10-i Grossmania ítélet, C-177/20, EU:C:2022:175, 42. pont).

84 Márpedig a jelen ügyben az irányelvi rendelkezéseket illetően igaz, hogy azok önmagukban nem keletkeztetnek magánszemélyekre vonatkozó kötelezettségeket, következésképpen azokra önmagukban nem is lehet nemzeti bíróság előtt magánszemélyekkel szemben hivatkozni (2022. január 18-i Thelen Technopark Berlin ítélet, C-261/20, EU:C:2022:33, 32. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

85 Mindemellett a nemzeti jog uniós joggal összhangban álló értelmezésének elve a Szerződés rendszeréből következik, amennyiben lehetővé teszi a nemzeti bíróságoknak, hogy az előttük folyamatban lévő ügyek elbírálása során hatáskörüknek megfelelően biztosítsák az uniós jog teljes érvényesülését (2024. április 9-i Profi Credit Polska [Jogerős határozattal befejezett eljárás újraindítása] ítélet, C-582/21, EU:C:2024:282, 61. pont).

86 E tekintetben a Bíróság több alkalommal kimondta, hogy kizárólag magánszemélyek közötti jogvita esetén a valamely irányelv által meghatározott kötelezettségeknek a nemzeti jogába való átültetése érdekében hozott rendelkezések alkalmazása során egy tagállami bíróság a nemzeti jogrend valamennyi szabályát köteles figyelembe venni, és azt a lehetőségekhez képest, az irányelv szövegét és célját figyelembe véve köteles úgy értelmezni, hogy az irányelv céljával összhangban lévő eredményre jusson (2022. január 18-i Thelen Technopark Berlin ítélet, C-261/20, EU:C:2022:33, 27. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

87 Kétségtelen, hogy a nemzeti jog uniós joggal összhangban álló értelmezése ezen elvének vannak

bizonyos korlátai. Így a nemzeti bíróság azon kötelezettségét, hogy a belső joga irányadó szabályainak értelmezésekor és alkalmazásakor figyelembe kell vennie az irányelv tartalmát, az általános jogelvek korlátozzák, továbbá e kötelezettség nem szolgálhat a nemzeti jog contra legem értelmezésének alapjául (2014. április 30-i Kásler és Káslerné Rábai ítélet, C-26/13, EU:C:2014:282, 65. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

88 Mindazonáltal a Bíróság azt is kimondta, hogy az összhangban álló értelmezés követelménye a nemzeti bíróságok azon kötelezettségével jár, hogy adott esetben módosítaniuk kell az állandó ítélkezési gyakorlatot, amennyiben az a belső joguknak valamely irányelv céljaival összeegyeztethetetlen értelmezésén alapul, és hogy – bírói hatalmuknál fogva – mellőzniük kell valamely felsőbb bíróság által elfogadott minden olyan értelmezés alkalmazását, amely e bíróságra nézve e jog értelmében kötelező lenne, amennyiben ezen értelmezés nem egyeztethető össze ezen irányelvvel (lásd ebben az értelemben: 2019. június 24-i Poplawski ítélet, C-573/17, EU:C:2017:503, 78. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

89 Következésképpen valamely nemzeti bíróság nem tekintheti megalapozottnak úgy, hogy csupán azon okból kifolyólag lehetetlen a kérdéses nemzeti rendelkezést az uniós joggal összhangban értelmezni, hogy e rendelkezést korábban állandó jelleggel e joggal összeegyeztethetetlen módon értelmezték (2019. június 24-i Poplawski ítélet, C-573/17, EU:C:2017:503, 79. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

90 Mindazonáltal abban az esetben, ha ez a lehetetlenség bizonyítást nyer, a két fogyasztónak – mint a nemzeti jog uniós joggal való összeegyeztethetlensége miatt sérelmet szenvedett feleknek – lehetőséget kell biztosítani arra, hogy az 1991. november 19-i Francovich és társai ítéletről (C-6/90 és C-9/90, EU:C:1991:428) eredő ítélkezési gyakorlatra hivatkozzanak annak érdekében, hogy adott esetben kártérítést kapjanak (lásd ebben az értelemben: 2022. január 18-i Thelen Technopark Berlin ítélet C-261/20, EU:C:2022:33, 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

91 A fentiek összességére tekintettel az első és a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését – ezen irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben – úgy kell értelmezni, hogy e rendelkezés nem teszi lehetővé annak megállapítását, hogy a devizában nyilvántartott olyan lízingszerződés, amely az e devizához kapcsolódó árfolyamkockázatot az érintett fogyasztóra hárító kikötés mint tisztességtelen kikötés elhagyása folytán érvénytelenné vált, az első rendelkezés értelmében „a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető”, ha e szerződés olyan nemzeti jogszabály hatálya alá tartozik, amely az ilyen szerződés érvénytelenségének jogkövetkezményeként azt írja elő, hogy e fogyasztót kizárólag a tisztességtelen kikötés hátrányos hatásai alól kell teljes mértékben mentesíteni, miközben e szerződés többi elemének érvényessége és kötelező jellege fennmarad. Ilyen esetben, mivel az említett szerződés az említett kikötés kihagyásával nem maradhat fenn, az említett rendelkezések azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását írják elő, amelyben az említett fogyasztó ugyanezen szerződés hiányában lett volna.

A második kérdéstről

92 Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kívánja megtudni, hogy a 93/13 irányelv lehetővé teszi-e a nemzeti bíróság számára, hogy eltérjen az olyan nemzeti szabályozástól, amely az ezen irányelv hatálya alá tartozó, devizában nyilvántartott lízingszerződéseket illetően előírja, hogy az érintett hitel összegét az e jogszabályban meghatározott időponttól nemzeti valutára kell átváltani annak érdekében, hogy az ilyen szerződéseket kötő fogyasztókat – függetlenül attól, hogy e szerződések érvényesek-e, vagy sem – a jövőre nézve mentesítsék az e szerződésekben szereplő, árfolyamkockázatra vonatkozó kikötéshez kapcsolódó pénzügyi következményektől, amennyiben az ilyen szabályozás azt eredményezi, hogy e fogyasztókra egy bizonyos szintű árfolyamkockázat hárul.

93 E tekintetben elegendő megjegyezni, hogy az első és a harmadik kérdésre adott válaszra tekintettel a második kérdést nem szükséges megválaszolni.

FÓRUM

Kocsmárik Gábor*

Az elektromos és önvezető járművek büntetőjogi megítélése¹

Absztrakt

A technika fejlődésével egy olyan új kihívással néz szembe az emberiség, amelynek eredményeként az eddig irányítása és kezelése alatt álló gépeket a mesterséges intelligencia (MI) által vezérelt rendszer kezébe adja, amely sok esetben dönthet akár életveszéllyel járó szituációkban is. A robot által irányított járművek képesek a környezetüket érzékelni és emberi beavatkozás nélkül ellátni az összes járművezetési funkciót.

Erre tekintettel az önvezető járművek megjelenése számos büntetőjogi kérdést vet fel, különösen a vezető fogalmának újragondolása és a felelősség megállapítása terén. A hagyományos közlekedési bűncselekmények esetében a vezető személye egyértelmű, azonban autonóm járművek esetén ez a kategória új értelmezést igényel. Tekintve, hogy ezek a járművek tökéletesnek még korántsem mondhatóak, számos félelem és aggály merül fel, mind jogi, mind etikai, mind informatikai téren. Ugyanakkor nem elhanyagolhatók a bevezetésével járó előnyök sem.

A tanulmány célja, hogy útmutatást adjon a jövő jogalkotói számára annak feltárására, hogy milyen büntetőjogi kodifikációs feladatokkal kell megküzdnie az önvezető járművek elterjedése kapcsán.

Criminal law assessment of electric and self-driving vehicles

Abstract

With the development of technology, humanity is facing a new challenge, because of which the machines under its control and management are handed over to the system controlled by artificial intelligence, which in many cases can even make decisions in life-threatening situations. Robot-controlled vehicles can sense their surroundings and perform all driving functions without human intervention. In view of this, the emergence of self-driving vehicles raises several criminal law issues, especially in terms of rethinking the concept of the driver and establishing responsibility. In the case of traditional traffic crimes, the identity of the driver is clear, but in the case of autonomous vehicles, this category requires a new interpretation.

Given that these vehicles are far from perfect, there are many fears and concerns regarding legal, ethical, and IT issues. However, the benefits of its introduction cannot be ignored. The study aims to provide guidance to future legislators in exploring the challenges they will face in the context of the spread of self-driving vehicles.

Bevezetés

A napjainkban zajló negyedik ipari forradalom az informatika, az intelligens automatizálás, a mesterséges intelligencia (a továbbiakban: MI) összefonódásával hozza el a jövő gyártási irányzatát. A robotika és az intelligens rendszerek bevezetése révén az emberi beavatkozás szükségessége sok területen csökken.² Az MI a hagyományos számítógépekkel ellentétben nem csak azt hajtja végre, amire előre beprogramozták, hanem képes önálló módon cselekedni és dönteni előre nem látható helyzetekben. A gépek sok esetben hatékonyabban, pontosabban, kitartóbban tudnak feladatokat elvégezni, mint az ember és egy olyan környezetben, mint például a vezetés, igen hasznos funkciót tölthetnek be.³ Az önvezető autók alapvetően formálhatják át a közlekedést, a szállítást, a foglalkoztatást, valamint jelentős változást hozhatnak a jogrendszer területén is. A tanulmány célja a tartalmi keretei között, hogy bemutassa az önvezető autók megjelenésével előidézett változásokat, a felmerült problémákat és az azokra tehető javaslatokat.

I. Történeti kitekintés, az önvezető járművek megjelenése

Az első önvezető jármű megjelenésének időpontját azért nehéz pontosan meghatározni, mivel a nemzetközileg is elismert SAE szabvány 0-5-ig 6 fokozatra osztja az önvezető autókat az általuk ellátott feladatok és nyújtott szolgáltatások szerint.

- A 0. fokozat csupán figyelmeztető funkciókat használ, mint például a holttérre vagy sávhagyásra történő felhívás.
- Az 1. szinten lévő funkciók fékeztet/gyorsítást biztosítanak a vezetőnek, ilyen az adaptív sebességtartó automatika.
- A 2. szint több funkció együttes használatával támogatja a vezetőt, fékezés, gyorsítás, kormányzás támogatásával. Ezeknek a szinteknek a közös jellemzője, hogy a vezetőülésben ülő embernek a támogatási funkciókat folyamatosan felügyelnie kell, szükség szerint kormányoznia, fékeznie vagy gyorsítani kell a biztonság megőrzése érdekében.⁴

* A szerző PhD-hallgató, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar. A tanulmány a szerző álláspontját tartalmazza, az nem értelmezhető a Kúria állásfoglalásaként.

¹ Kúriai gyakornoki program keretében készült tanulmány.

² Chunguang BAI–Patrick DALLASEGA–Guido ORZES–Joseph SARKIS: *Industry 4.0 technologies assessment*, A

sustainability perspective, International Journal of Production Economics, May 2020, 3–5.

³ HERKE Csongor: *A mesterséges intelligencia kriminalisztikai aspektusai*, Belügyi Szemle, 2021/10, 1709.

⁴ SAE J3016 Levels of driving automation, www.sae.org/blog/sae-j3016-update (2024. október 16.).

- A 3. osztályú járművek rendelkeznek az önvezetéshez szükséges funkciókkal, azonban amikor a jármű kéri, akkor át kell venni a vezést.
- A 4. osztályú járművek már vezető nélkül is működnek és pedál, kormánykerék sem szükséges, azonban csak korlátozott körülmények között vezethetik a járművet (például csak egy konkrét településen). James Kuffner, a világ egyik legnagyobb robotikai szakembere szerint, a világ egyik legnagyobb robotikai szakembere szerint, a 4-es szintű önvezető járművek teljeskörű bevezetésére csak 10–15 év múlva kerülhet sor. Először csak a taxikban és teherjárművekben kerülhetnek alkalmazásra.⁵
- Az 5. szinten már minden funkciót, minden körülmények között használhat a jármű, és minden olyan feladatot ellát, mint az ember.⁶

Bármennyire is meglepő, de az első nem hivatalos próbálkozás a vezető nélküli autó bemutatására 1925-ben volt és Francis Houdina nevéhez köthető, aki rádiófrekvenciával vezérelte a járművet. A kapott jelek segítségével kis villanymotorok vezérelték a jármű sebességét és irányát.⁷ Az első önvezető autót hivatalosan a Continental gumiabroncsokat gyártó cég készítette egy Mercedes-Benz 250-es gépkocsiból 1968-ban azért, hogy a tesztek még pontosabbak és hatékonyabbak legyenek az emberi tényező kiiktatásával. A különleges jármű vezetéken keresztül kapcsolódott a közelben lévő vezérlőállomáshoz, ahol szabályozták például a sebességét is. Jelentős eseménynek számított a 2004-re meghirdetett Grand Challenge verseny, amelynek célja, hogy ösztönözze az autonóm járműtechnológiák fejlesztését és feladatként tűzték ki, hogy az önvezető autó 142 mérföldet teljesítsen a Mojave-sivatagban. A távot akkor még senkinek sem sikerült teljesítenie, azonban mérőföldkönek számított a járművek megítélésében.⁸ 2009-ben a Google kezdett bele nagyfokú fejlesztésbe, amelynek eredményeként 2014-ben bemutatták az első kormány, fék- és gázpedál nélküli autót, amely 300 000 mérföldet tett meg baleset nélkül. Sajnos nem kellett sokat várni az első robotpilóta vezérelte jármű okozta halálos balesetre sem. 2016-ban Floridában egy Tesla Model S robotpilóta módban összeütközött egy kamionnal és a sofőr belehalt.⁹ Ezzel rögtön új jogi útvesztő keletkezett, hogy hasonló esetek vizsgálatakor kit kell felelősségre vonni. A fejlesztés további mérőföldkövet a mesterséges intelligenciával történő vezérlés jelentette az autógyártók részére.

2021-ben Németországban a Bundestag elsőként fogadta el a világon azt a törvényt, amely szerint a négyes szintű szabályozással rendelkező, automatizált járművek bizonyos útszakaszokon részt vehessenek a forgalomban.¹⁰

Az önvezető autók tökéletlenségét demonstrálja az is, hogy jelenleg az Amerikai Egyesült Államokban több mint ezer balesetet vizsgálnak, amit a járművek esetleges hibája okozhatott és legalább 44 ember halt már meg. Hiba okaként legtöbbször azt találták, hogy a rendszer nem képes felmérni bizonyos veszélyhelyzeteket, a vezetőt nem kellő időben értesítette arról, így annak elkerülése lehetetlenné vált. Több olyan szituáció is megfigyelhető volt, hogy a jármű nem az útviszonyoknak megfelelően közlekedett és lesodródott az útról. Megállapították, hogy ezekben az esetekben, amennyiben a sofőr maga irányítja a járművet, úgy vélhetően elkerülhetőek lettek volna a balesetek.¹¹

Az önvezető járművek egyik nagy úttörőjének tartott Elon Musk közel egy éve mutatta be a Tesla első robottaxiját, a Cybercabet, valamint az önvezető furgonját, a Robovant. A járművek legkorábban két év múlva érkezhettek, amelyek a teljesen automatizált, kormány és pedál nélküli vezetéssel teszik majd lehetővé.¹² Jelenleg a világon a Waymo üzemeltet egyedül forgalomban is részt vevő, SAE besorolási rendszer szerinti négyes fokozatú autót, amely teljesen autonóm, de csak bizonyos keretek között, vagyis az autók csak kicsi, jól körülhatárolt területen viszik önállóan az utasokat.¹³

Ahol még nem engedélyezték az önvezető járműveket, ott elsőként vélhetően csak zárt pályás útvonalakon fogják bevezetni (pl. autópályán), ezzel előtérbe helyezve a fokozatosságot és a biztonságot. A városi, sűrű forgalomban történő bevezetése csak a végső ciklusban lehetséges.¹⁴

II. Az elektromos és önvezető autók előnyei és hátrányai

II.1. Előnyök

A balesetek nagyrészt az emberi hiba okozza, amelyeket ki lehetne védeni. A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint 2023-ban 14 452 személyi sérüléssel járó közlekedési baleset volt Magyarországon, amelynek több mint 93%-át, 13 520 esetet a járművezető idézte elő.¹⁵

⁵ SVÉKUS Gergő: *Taxit, furgont vezetnek az első robotok*, 2019, www.vezess.hu/hirek/2019/12/25/toyota-james-kuffner-autonom-mobilitasi-tervek/#google_vignette (2024. november 28.).

⁶ SOMKUTAS Péter–KÖHIDI Ákos: *Az önvezető autó szoftvere magas szintű szellemi alkotás vagy kifinomult károkozó?*, In *Medias Res*, 2017/2, 232–269.

⁷ KOVÁCS Dávid: *Az önvezető autók fejlődése – Konceptiótól az aszfaltig*, IGN Hungary, Budapest, 2018, 2–3.

⁸ SJAFRIE, Hanky: *Introduction to self-driving vehicle technology*, Chapman&Hall, London, 2019, 1–5.

⁹ Criminal law assessment of electric and self-driving vehicles: *Tesla Autopilot was engaged before fatal Florida crash*, www.foxnews.com/auto/ntsb-tesla-autopilot-was-engaged-before-fatal-florida-crash (2024. szeptember 19.).

¹⁰ Gesetz zur Änderung des Strassenverkehrsgesetzes und des Pflichtversicherungsgesetzes – Gesetz zum autonomen Fahren, 12.7.2021, BGBI. I, 2021, 3108.

¹¹ Additional Information Regarding EA2202, <https://static.nhtsa.gov/odi/inv/2022/INCR-EA2202-14496.pdf>.

¹² Portfolio: *Itt a Tesla legújabb dobása, a Cybercab*, www.portfolio.hu/uzlet/20241011/itt-a-tesla-legujabb-dobasa-a-cybercab-715845 (2024. november 15.).

¹³ Waymo, <https://waymo.com/waymo-one-san-francisco/> (2024. augusztus 12.).

¹⁴ HERKE Csongor: *„De biztos Úr, én nem is tudok vezetni!” – a terhelt az önvezető járművekkel kapcsolatos büntetőeljárásokban*, Magyar Jog, 2020/11, 633–647.

¹⁵ Központi Statisztikai Hivatal: *4.1.1.46. Személysérüléssel járó közlekedési balesetek az előidéző okok szerint*,

Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) 2023-as statisztikája szerint a világban 1,19 millió ember halt meg közlekedési balesetben, amely naponta 3260 ember életét jelenti. Az áldozatok nagy része 5 és 29 év közötti és általában a gyalogosok, kerékpárosok és motorosok közül kerülnek ki. A globális cél, hogy 2030-ra legalább a felére csökkenjen a közúti halálesetek száma. Az önvezető járművek bevezetésével ezen adatok vélhetően elérhetőek lennének.¹⁶

Fontos szempont lehet sokak számára az utazással töltött idő hasznos kitöltése is. Egyes útszakaszokon emberi közreműködés nélkül lehetne vezetni, amikor az ember dolgozhatna, ügyeit intézhetné, értékes és hasznos perceket tölthetne családjával, barátaival.

Napjainkban egyre inkább megfigyelhető a közösségi autómegosztás térhódítása, aminek a lényege, hogy az autót egy nap alatt, egy meghatározott területen belül többen is használhatják. Megvalósulása esetén parkolóhelyek szabadulnának fel, a forgalom csökkenne. Az elektromos autók minél nagyobb mértékben történő elterjedésével a járművek környezetre gyakorolt károsító hatása drasztikusan csökkenthető. A jármű teljes életciklusát figyelembe véve a belső égésű motorral felszerelt autók jóval nagyobb karbonlábnyomot hagynak maguk után, mint az elektromos autók.¹⁷

II.2. Hátrányok

Hátrányok közé sorolható, hogy elvész a vezetés élménye. Sokak számára külön élvezetet és élményt jelent egy erős, gyors autó vezetése, a motor dübörgése, a kanyarokkal teli utak meghódítása. További hátrány, hogy jelenleg még drága a gyártásuk. Az elektromos autók és a bennük rejlő technológiák elkészítése, fejlesztése, gyártása jelentős anyagi ráfordítást igényel a hagyományos autókhoz képest, így ez a tömeges elterjedésüket nagymértékben befolyásolja.

A legnagyobb negatívumot azonban az jelenti, hogy az önvezető autók számítógépes rendszerét meg lehet „hackelni”. Sajnos kevés olyan informatikai rendszer, számítástechnikai alkalmazás van, amelyet nem lehet feltörni, nem lehet a határain túllépni. Egy, az emberi életet is kezében tartó rendszernél ez különösen nagy jelentőséggel bír. A teljesen önvezető autókkal kapcsolatban a kiberbűncselekmények felderítése nehézségekbe ütközhet, tekintettel arra, hogy azok az országhatáron könnyedén átnyúlhatnak, a bizonyításuk nehéz. Ezért még inkább fontossá válhat a megelőzés, például a jármű automatikus blokkolásával vagy a sofőr (utas) beavatkozásának lehetőségével egy támadás esetén. Veszélyt jelenthet még egy programba telepített zsarolóvírus is, amely az autó adatait felhasználja,

például annak továbbhaladását bizonyos összeg megfizetéséhez köti. Továbbá nem elképzelhetetlen akár egy összehangolt, több járművet érintő terrortámadás véghezvitele sem.¹⁸

Egy egyszerű esetben keresztül bemutatták, hogy egy átlagos ember is mennyire meg tudja zavarni egy önvezető autó működését. 2024. április 1-én megjelent videón egy San Franciscóban működő taxitársaság (Waymo) táblafelismerő rendszere üzemelt hibásan. Az út mellett álló személy egy „ÁLLJ! Elsőbbségadás kötelező” (STOP) táblás pólóban várakozott, amelyet a taxi valódi táblának érzékelt, ezért megállt.¹⁹ Ez is rámutat arra, hogy akár véletlenül, akár önkényesen megtéveszthető a rendszer, amelynek akár súlyos következményei is lehetnek.

III. Jogi és etikai kérdések

Az önvezető járművek megjelenése számos büntetőjogi kérdést vet fel, különösen a vezető fogalmának újragondolása és a felelősség megállapítása terén. A hagyományos közlekedési bűncselekmények esetében a vezető személye egyértelmű, azonban autonóm járművek esetén ez a kategória új értelmezést igényel.

III.1. A vezető fogalmának újra definiálása

Az autonóm járművek esetében felmerül a kérdés, hogy ki tekinthető vezetőnek: a jármű tulajdonosa, az utas, a gyártó vagy esetleg a jármű szoftvere. A magyar jog jelenlegi keretei között a vezető fogalma emberi személyhez kötődik, így az autonóm járművek esetében szükség lehet a jogszabályok módosítására vagy kiegészítésére.

III.2. Felelősségi kérdések

Az automatizáltság fokának emelkedésével egyre nehezebb megállapítani a büntetőjogi felelősség kérdését. Alapesetben, a 0. szintű önvezető járműnél a jármű vezetője vonható felelősségre. Magasabb automatizáltságú járműveknél már az is kérdéses, hogy egyáltalán ki felel az okozott balesetért és ettől függően változhat a jogtalanság kérdése is.²⁰

Egy önvezető jármű által okozott baleset esetén több lehetséges felelősségi alany is felmerülhet:

- Az üzemeltető felelőssége: A magyar jogban az üzemeltető objektív felelősséggel tartozik a jármű üzemeltetéséből eredő károkért.²¹ Az autonóm járművek esetében is fennállhat ez a felelősség, különösen, ha a jármű karbantartásának elmulasztása vagy nem megfelelő használata okozza a balesetet.

www.ksh.hu/stadat_files/ege/hu/ege0063.html (2024. november 15.).

¹⁶ World Health Organization: *Global status report on road safety 2023*, <https://tinyurl.com/2m585y78> (2024. július 11.).

¹⁷ MAJOR András: *Mennyire környezetbarát valójában az elektromos autó*, 2023, <https://greendex.hu/mennyire-kornyeztbarat-valojaban-az-elektromos-auto/> (2024. november 21.).

¹⁸ HERKE Csongor: *A kiberbűnözés és a teljesen önvezető járművek*, In: Ünnepi tanulmányok a 75 éves Németh Zsolt részére. Navigare necesse est (szerk.: Barabás A. Tünde–Christián László), Budapest, 2021, 216–218.

¹⁹ Egy stop táblás póló és már blokkolnak is az önvezető autók? 2024, <https://bpiautosok.hu/egy-stop-tablas-polo-es-mar-blokkolnak-is-az-onvezeto-autok/> (2024. október 8.).

²⁰ HERKE Csongor: *A jogtalanság mint a büntetendő cselekmény ismérve – az önvezető járművekkel kapcsolatos büntetőjogi problémák* Finkey Ferenc akadémiai székfoglaló beszédének tükrében, Erdélyi Jogélet, 2021/1, 95–108.

²¹ 2009. évi LXII. törvény a kötelező gépjármű-felelősségbiztosításról.

- A gyártó felelőssége: Ha a baleset a jármű szoftverének vagy hardverének hibájából ered, a gyártó termékfelelőssége merülhet fel.²² Ez különösen akkor releváns, ha a hiba a gyártás során keletkezett, és az a jármű rendeltetésszerű használata mellett okozott kárt.
- A szoftverfejlesztő felelőssége: Amennyiben a baleset a jármű vezérlőszoftverének hibájából adódik, a szoftverfejlesztő is felelősségre vonható lehet. Ez a felelősség azonban nehezen körülhatárolható, mivel a szoftverek komplexitása és a folyamatos frissítések miatt a hibák forrásának azonosítása kihívást jelenthet.²³
- a jármű biztonsági tartalék sofőrje (Rafaela Vasquez) nem az utat figyelte, hanem a telefonján egy show műsort nézett, így nem tudott időben beavatkozni, hogy elkerülje a balesetet;
- a gépjármű nem volt képes felismerni az oldalról közeledő, közvetlen veszélyt jelentő akadályt.

A közlekedésbiztonsági hatóság vizsgálata szerint a balesetért a sofőrt terheli az elsődleges felelősség, ugyanakkor a taxis vállalkozásnál történt elégtelen biztonsági intézkedéseket és a járművezetők megfelelő felügyeletének hiányát is megállapították. Ennek ellenére az Uber ellen nem emeltek vádat. A sofőr szerepe annyi volt, hogy beavatkozzon, ha a jármű számítógépes rendszere felmondaná a szolgálatot. A jármű vezetőjét végül 3 év felfüggesztett börtönnre ítélték. A helyi kormányzó visszavonta a rendeletet, amelyben az önvezető járművek közlekedését engedélyezte.²⁶ 2023-ban Kaliforniában is betiltották egy helyi önvezető taxitársaság (Cruise) működését, miután egy balesetben a jármű alá esett embert még több méteren át vonszolt, mielőtt megállt volna.²⁷

IV. Lehetséges megoldási javaslatok

IV.1. Jogszabályi módosítások

Szükséges lehet a közlekedési és büntetőjogi törvények módosítása, hogy azok figyelembe vegyék az autonóm járművek sajátosságait. Ez magába foglalhatja a vezető fogalmának kiterjesztését vagy új kategóriák bevezetését.

A jelenleg hatályos KRESZ²⁴ meghatározza a járművezetés személyi feltételeit, valamint a járműre vonatkozó előírásokat is. Az önvezető jármű esetén azt „vezetni” nem szükséges, ezért vezetői engedélyre nem lesz szükség vagy akár felmerülhet, hogy alkoholos befolyásoltság alatt is használható. Vezető pedig lehetne már a járművet önvezető módba helyező személy is.

A büntetőjog szemszögéből ennél nehezebb feladat vár a jogalkotóra. Az autonóm járműnél elveszitheti jelentőségét a közúti veszélyeztetés, a járművezetés ittas állapotban, a járművezetés bódult állapotban, mint bűncselekmény típus, de például a gyorskocsizás is. Azonban jelentősebb szerepet kaphat a járműben működő számítógépes rendszer feltörése miatt a közlekedés biztonsága elleni bűncselekmény.

A hatályos magyarországi büntető törvénykönyv szerinti bűncselekmény fogalom – elsősorban az alanyi oldal megkövetelésével – kizárólag természetes személy büntetőjogi felelősségre vonását teszi lehetővé. Egy önvezető jármű esetén azonban a döntéseket a mesterséges intelligencia hozza.²⁵

Az önvezető autók elterjedésében és használatában az USA áll az élen, ezért nem meglepő, hogy ott hozták meg az első bírósági döntést is, amely hazánkban is zsinórmértékű szolgálhat. Arizonában történt az eset még 2018-ban, amikor egy önvezető Uber taxi elütött egy úttesten kerékpárját áttoló embert. 2023-ig kellett várni a precedens értékű ítéletre.

A döntés során figyelembe vett körülmények:

- gyalogos nem a kijelölt átkelőhelyen próbált átmenni;

IV.2. Biztosítási rendszerek átalakítása

Az autonóm járművek elterjedésével a hagyományos biztosítási modellek felülvizsgálata is indokolt lehet, különösen a felelősség megosztása és a kártérítési mechanizmusok tekintetében.²⁸

IV.3. Etikai iránymutatások kidolgozása

Az autonóm járművek döntéshozatali mechanizmusainak etikai alapelveit is szükséges meghatározni, különösen olyan helyzetekre, ahol elkerülhetetlen a kár bekövetkezése, és a járműnek választania kell a kisebbik rossz között. Az állam elsődleges feladata a legfontosabb alapjog, az emberi élet és egészség védelme. Ettől a veleszületett jogától senkit nem lehet önkényesen megfosztani, így főként egy önvezető jármű esetében sem lehet ennek a kérdésnek a megoldását egy programozóra bízni.²⁹

Az önvezető autó előtt álló erkölcsi dilemma pontosabb megismeréséhez egy angol filozófus, Philippa Foot által megalkotott etikai gondolkísérlet szükséges. A „trolipróbléma” szerint van egy elszabadult villamos és a mi kezünkben van a váltó, amellyel módosíthatjuk az irányát a két sín között. Amennyiben nem változtatunk az irányon, akkor öt embert fog elgázolni. Amennyiben viszont változtatunk az irányán, úgy „csupán” egy ember esik áldozatul. A kérdés ennek kapcsán az, hogy melyik szituáció a megengedhető. Az, ha megölünk egy valakit

²² Gerhard WAGNER: *Produkthaftung für autonome Systeme*, Archiv für die civilistische Praxis, 2017/6, 759.

²³ Kenneth S. ABRAHAM–Robert L. RABIN: *Automated Vehicles and Manufacturer Responsibility for Accidents: a New Legal Regime for a New Era*, Virginia Law Review, 2019, 29.

²⁴ 1/1975. (II. 5.) KPM–BM együttes rendelet a közúti közlekedés szabályairól.

²⁵ AMBRUS István: *A mesterséges intelligencia és a büntetőjog*, Állam- és Jogtudomány, 2020/4, 4–23.

²⁶ The Detroit News: Driver in fatal Uber autonomous crash set for June trial, <https://eu.detroitnews.com/story/business/autos/2023/04>

/25/driver-in-fatal-uber-autonomous-crash-set-for-june-trial/70151504007/ (2024. október 22.).

²⁷ Andrew J. HAWKINS: *Cruise says a hit-and-run 'launched' pedestrian in front of one of its robotaxis*, 2023, www.theverge.com/2023/10/3/23901233/cruise-crash-hit-run-pedestrian-injury-sf-robotaxi (2024. november 22.).

²⁸ Az Európai Parlament 2017. február 16-i állásfoglalása a Bizottságnak szóló ajánlásokkal a robotikára vonatkozó polgári jogi szabályokról (2015/2103 (INL) (EP Állásfoglalás), 59. f. pont.

²⁹ HERKE Csongor: *A kriminalisztika alapkérdései és az önvezető járművek*, Belügyi Szemle, 2021/1, 90.

vagy hagyunk meghalni 5 embert. Sokak szerint ez a kulcsa a probléma megértésének.³⁰

Képzeld el, hogy az elszabadult villamos helyébe az önvezető autót helyezzük. A történet itt is arról szól, hogy a jármű merre forduljon. Jelen szituációban nem tudja elkerülni a kárt, de mégis melyik rosszat válassza, amennyiben mindkettőnél biztos, hogy meg fog halni valaki. Ezeket az algoritmusokat az embernek kell majd betáplálnia a számítógépbe, amely közül a rendszer fog választani az adott szituációban.

Azonban az már most megjósolható, hogy olyan algoritmust fognak bevezetni, amely inkább a jármű vezetőjét fogja megsemmisíteni egy konfliktus esetén, mintsem egy kívülálló, vétlen harmadik személyt. Több lehetséges konfliktuskezelési megoldás is előtérbe helyezhető. Az egyik ilyen a személyiségközpontú nézet, amely szerint a fiatalokat/időseket, egészségeseket/betegeket vagy családosokat részesítheti előnyben. Az eredményorientált szemlélet az alapján dönt, hogy melyik az a szituáció, amelyben a legkevesebb sérülés, kár következik be.³¹

IV.4. Hazai szabályozás és gyakorlat

Magyarországon az autonóm járművek tesztelése és üzemeltetése már jelenleg is lehetséges bizonyos feltételek mellett. A jogszabályok azonban még nem teljeskörűen rendezik az autonóm járművek által okozott balesetek büntetőjogi vonatkozásait, így a jogalkotóknak és a jogalkalmazóknak is fel kell készülnie az új kihívásokra.

Összefoglalás

A tanulmányomban bemutatásra került az önvezető járművek rövid története, az autók automatizáltsága szerinti besorolása, az egyes megoldási javaslatok a jövőben felmerülő problémákra. Összefoglalva, az autonóm járművek megjelenése alapvető változásokat hoz a közlekedési büntetőjog területén, különösen a vezető fogalmának újra definiálása és a felelősségi kérdések tekintetében. Véleményem szerint mintául szolgálhatnak az USA által már eddig megalkotott jogszabályok. A Btk. különös részi tényállásokat aszerint kell módosítani, hogy azok igazodjanak az egyes, SAE besorolás szerinti szintekhez, mivel attól függően más lehet a vezető szerepe, más kötelezettségek terhelhetik az embert és igényelhetnek különböző beavatkozást. A jogalkotóknak és a jogalkalmazóknak egyaránt fel kell készülnie ezekre a kihívásokra, hogy biztosítsák a jogrendszer hatékony működését az új technológiai környezetben.

Nem lehet még azt sem figyelmen kívül hagyni, hogy amíg forgalomban van hagyományos, emberi vezetővel közlekedő jármű, ahol az emberi viselkedés kiszámíthatatlan és ezzel szemben az önvezető, racionális algoritmusokkal „felfegyverezett” jármű,

addig ezek együttélése sajátos veszélyeket hordozhat magában.³²

Felhasznált irodalom

Tanulmányok

- [1] Kenneth S. ABRAHAM–Robert L. RABIN: *Automated Vehicles and Manufacturer Responsibility for Accidents: A New Legal Regime for a New Era*, 105 Virginia Law Review, 2019.
- [2] AMBRUS István: *A mesterséges intelligencia és a büntetőjog*, Állam- és Jogtudomány, 2020/4, 4–23.
- [3] Chunguang BAI–Patrick DALLASEGA–Guido ORZES–Joseph SARKIS: *Industry 4.0 technologies assessment, A sustainability perspective*, International Journal of Production Economics, May 2020.
- [4] Joshua D. GREENE: *Solving the Trolley Problem*, In: A Companion to Experimental Philosophy (eds: Justin Systema–Wesley Buckwalter), John Wiley & Sons, Ltd. Chichester, 2016, 175–190.
- [5] HERKE Csongor: *A jogtalanság mint a büntetendő cselekmény ismérve – az önvezető járművekkel kapcsolatos büntetőjogi problémák Finkey Ferenc akadémiai székfoglaló beszédének tükrében*, Erdélyi Jogélet, 2021/1, 95–108. <https://doi.org/10.47745/ERJOG.2021.01.09>
- [6] HERKE Csongor: *A kiberbűnözés és a teljesen önvezető járművek*, In: Ünnepi tanulmányok a 75 éves Németh Zsolt részére. Navigare necesse est (szerk.: Barabás A. Tünde–Christián László), Budapest, 2021, 211–221. https://doi.org/10.36250/00978_20
- [7] HERKE Csongor: *A kriminalisztika alapkérdései és az önvezető járművek*, Belügyi Szemle, 2021/1, 87–105. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.1.4>
- [8] HERKE Csongor: *A mesterséges intelligencia kriminalisztikai aspektusai*, Belügyi Szemle, 2021/10, 1709–1724. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.10.2>
- [9] HERKE Csongor: *Az önvezető autók bevezetésének erkölcsi-etikai és büntető eljárásjogi kérdései*, Jogtudományi Közlöny, 2021/1, 33–40.
- [10] HERKE Csongor: *„De biztos Úr, én nem is tudok vezetni!” – a terhelt az önvezető járművekkel kapcsolatos büntetőeljárásokban*, Magyar Jog, 2020/11, 633–647.
- [11] SJAFRIE, Hanky: *Introduction to self-driving vehicle technology*, Chapman&Hall, London, 2019.
- [12] SOMKUTAS Péter–KÓHIDI Akos: *Az önvezető autó szoftvere magas szintű szellemi alkotás vagy kifinomult károkozó?*, In Medias Res, 2017/2, 232–269.
- [13] Gerhard WAGNER: *Produkthaftung für autonome Systeme*, Archiv für die civilistische Praxis, 2017/6.

³⁰ Joshua D. GREENE: *Solving the Trolley Problem*, In: A Companion to Experimental Philosophy (eds: Justin Systema–Wesley Buckwalter), John Wiley & Sons, Ltd. Chichester, 2016, 175.

³¹ HERKE: *A kriminalisztika alapkérdései ...i.m.* 92.

³² HERKE Csongor: *Az önvezető autók bevezetésének erkölcsi-etikai és büntető eljárásjogi kérdései*, Jogtudományi Közlöny, 2021/1, 40.

Jogsabály

- [14] Gesetz zur Änderung des Strassenverkehrsgesetzes und des Pflichtversicherungsgesetzes – Gesetz zum autonomen Fahren, 12.7.2021, BGB1.I, 2021, 3108

Interneten elérhető források

- [15] Additional Information Regarding EA2202, <https://static.nhtsa.gov/odi/inv/2022/INCR-EA22002-14496.pdf> (2024. november 22.).
- [16] Az Európai Parlament 2017. február 16-i állásfoglalása a Bizottságnak szóló ajánlásokkal a robotikára vonatkozó polgári jogi szabályokról (2015/2103 (INL)) (EP Állásfoglalás), 59. f. pont.
- [17] Andrew J. HAWKINS: *Cruise says a hit-and-run 'launched' pedestrian in front of one of its robotaxis*, 2023, www.theverge.com/2023/10/3/23901233/cruise-crash-hit-run-pedestrian-injury-sf-robotaxi (2024. november 22.).
- [18] Egy stop táblás póló és már blokkolnak is az önvezető autók? 2024, <https://bpiautosok.hu/egy-stop-tablas-polo-es-mar-blokkolnak-is-az-onvezeto-autok/> (2024. október 8.).
- [19] KOVÁCS Dávid: *Az önvezető autók fejlődése – Konceptiótól az aszfaltig*, IGN Hungary, Budapest, 2018., <https://hu.ign.com/onvezeto-auto/40657/feature/az-onvezeto-autok-fejlodes> (2025. július 5.).
- [20] Központi Statisztikai Hivatal: 4.1.1.46. Személysérüléses közúti közlekedési balesetek az előidéző okok szerint, www.ksh.hu/stadat_files/ege/hu/ege0063.html (2024. november 15.).
- [21] MAJOR András: *Mennyire környezetbarát valójában az elektromos autó*, 2023, <https://greendex.hu/mennyire-kornyezetbarat-valojaban-az-elektromos-auto/> (2024. november 21.).
- [22] Ntsb: *Tesla Autopilot was engaged before fatal Florida crash*, www.foxnews.com/auto/ntsb-tesla-autopilot-was-engaged-before-fatal-florida-crash (2024. szeptember 19.).
- [23] Portfolio: *Itt a Tesla legújabb dobása, a Cybercab*, www.portfolio.hu/uzlet/20241011/itt-a-tesla-legujabb-dobasa-a-cybercab-715845 (2024. november 15.).
- [24] SAE J3016 Levels of driving automation, www.sae.org/blog/sae-j3016-update (2024. október 16.).
- [25] SVÉKUS Gergő: *Taxit, furgont vezetnek az első robotok*, 2019, www.vezess.hu/hirek/2019/12/25/toyota-james-kuffner-autonom-mobilitasi-tervek/#google_vignette (2024. november 28.).
- [26] The Detroit News: *Driver in fatal Uber autonomous crash set for June trial*, <https://eu.detroitnews.com/story/business/autos/2023/04/25/driver-in-fatal-uber-autonomous-crash-set-for-june-trial/70151504007/> (2024. október 22.).
- [27] Waymo, <https://waymo.com/waymo-one-san-francisco/> (2024. augusztus 12.).
- [28] World Health Organization: *Global status report on road safety 2023*, <https://tinyurl.com/2m585y78> (2024. július 11.).

KÚRIAI DÖNTÉSEK
Bírósági Határozatok
A Kúria lapja

A szerkesztőbizottság elnöke:
Dr. Ábrahám Márta, a Werbőczy István Országbírói Kutatóintézet igazgatója

Főszerkesztő:
Dr. Balogh Zsolt, kúriai tanácselnök

A szerkesztőbizottság tagjai:
Böszörményiné dr. Kovács Katalin, elnökhelyettes
Dr. Csák Zsolt, kollégiumvezető
Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna, kúriai bíró
Dr. Somogyi Gábor, kúriai tanácselnök
Dr. Molnár Ferencné, kúriai tanácselnök
Dr. Orosz Árpád, kollégiumvezető
Dr. Dzsula Marianna, kúriai bíró
Dr. Stark Marianna, kúriai tanácselnök
Dr. Simonné dr. Gombos Katalin, kúriai tanácselnök
Dr. Kalas Tibor, kollégiumvezető
Dr. Hajnal Péter, kúriai tanácselnök
Dr. Kiss Árpád Lajos, kúriai bíró

Jogi szaknyelvi lektor:
Dr. habil. Beliznai Kinga tanszékvezető egyetemi docens

A kiadó, szerkesztőség címe:
Kúria
1055 Budapest, Markó utca 16.
Kiadja:
Kúria – Werbőczy István Országbírói Kutatóintézet

A kiadásért felel: a Kúria Werbőczy István Országbírói Kutatóintézetének igazgatója

Megjelenik havonként.

ISSN 2786-3964 (Online)
